

HAILGAIN

(Somali ed.)

Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed

**KACAANKII 21^{KII} OKTOOBAR
IYO XISBIGA**

DT

407

H342

no. 1

-12

(inc.)

xorraynta koonfur afrika

asaasidda xisbi horseed
ah oo soomaaliyeed

faallo ku saabsan
barnaamijka iyo xeerka

U Halgan
Waxbarasho
Si Waxbarashadu
Halgankaaga
U Kordiiso

waxaa soo saara
GOLAHA DHEXE EE
XISBIGA H. K. S. BISHIIBA HAL MAR

GUDDIGA QORAALKA

MAXAMED AADEN SHEEKH /Guddoomiye
ABUUKAR MAXAMED XUSEEN (Ikar)/ Xoghaye

QORAYAAL

Xuseen Maxamed Aadan
Saciid Cabdisalaam
Rashiid Shiikh Cabdulaahi
Yuusuf Suleymaan
Maxamed Cabdi

QIIMAHA

Soomaaliya

Koobigiiba 2/- Shilin

Sanadkiiba 40 = / shilin oo kharajka Boostada ku jiro
Dumida Carbeed iyo Afrikada Bari

40/ = shilin sanadkii oo kharajka boostadu
ku jiro.

Koonfur, bartamaha iyo Galbeed Afrika

\$17.00 sanadkiiba kharajka boostadu ku ji-
ro.

Aasiya

\$20.00 sanadkiiba oo kharajka boostadu ku
jiro

Yurub

\$25.00 sanadkiiba oo kharajka boostadu ku
jiro

Ameerika (Waqooyi iyo koonfur)

\$30.00 sanadkiiba oo kharajka boostadu ku
jiro.

T U S M O

DAYMADA WARGEYSKA:

Bogga

I. Sannadguuradii 7aad ee Kacaanka	2
II. Dhalashada Halgan	4
III. Xalka Hantiwadaagga ah ee Dhibaataada Soomaaliya iyo Itoobiya.	8

MAQAALLADA :

Kacaanka Oktoobar iyo Xisbiga (Maxamed Aadan Sheekh)	10
Aasaasidda Xisbiga Horseedka ah ee Soomaaliyeed (Xuseen M. Aadan)	12
Barnaamijka iyo Xeerka Xisbiga (Abuukar M. Xuseen «Ikar»)	20
Isbeddelka Kacaaneed ee reer guuranimada (Maxamuud Cabdi (Bayr))	23
Diyaarinta Kaadirka Siyaasiga ah (Axmed Maxamuud Faarax)	30
Marxaladda cusub ee xoreynta Koonfur Afrika (Ibraahim M. Wacays)	31
Benin oo dooratay Hantiwadaagga Cilmiga ah (Bocqashadii wafdigii Benin ee Soomaaliya)	35

NCLOSHA XISBIGA :

38

B. Dhismaha qaabka Xisbiga	
T. Xiriirrada Dibedda	
Warbixinta bisha	41
Dhibaatooyinka Maalmaha	45

BUUGAGGA IYO QORAALLADA :

Falsafadda Kacaanka Soomaaliyeed (Jaalle Maxamed Siyaad Barre)	46
Warqad-murtiyeeddii Soomaaliya - Midowga Soofiyeeti	49
Warqad-murtiyeeddii Soomaaliya - Benin	53

EREYBIXIN IYO ABWAAN:

B. Dhaliilka iyo is-dhaliilka	55
T. Aragtida iyo Hirgelinta (Rashiid Sh. Cabdillaahi)	

HALGAN

Guriga Ummadda
Qolka Lr. 112
Telefoon Lr. 720-51,74
S. B. 1204
Muqdisho, JDS

CODKA RASMIGA AH EE GOLAHA DHEXE EE X.H.K.S.
Bishiiba mar — Sannadkii 1aad, Oktoobar 1976 — Qiimha waa 2 Sh.

DAYMADA WARGAYSKA**SANNADGUURADII 7aad EE KACAANKA**

21ka Oktoobar ee 1976 oo ah todoboguuradii kacaanka Soomaaliyeed waa maalin farxad leh aynuna u rajaynayno guul iyo barwaaqo.

Todoboguuradii kacaanka Soomaaliyeed waa bartilmaameed taariikhi ah, waa munaasabad mudan fantasiya, isla markiina inugu dhiirri gelineysa inaynu dib u xisaabino guulaha iyo iimaheennaba. Waa munaasabad aynu goosannaa talooyin kale oo dhaxagal u ah horukaceenna.

Todoba sano gudahood kacaanku wuxuu qaramееey dhaqaalihii dalka, si habsan wuxuu ku guuleystay shaqasiinta dadkii ka soo baxayey dugsiyada dalka oo intaa sii korayey waxa kale uu ku guuleystay dhismaha Jaamacadda Ummadda oo si dhakhso leh u koreysa. Kacaanku wuxuu qaaday ololayaal badan oo ay ka mid yihiin qaar lid ku ah qabyaaladda, musuqa, iyo eexdaba. Waxaa iyana olole lagu qaaday barashada Hantiwadaagga Cilmiga ku dhisan oo haatan si habaysan loo barto.

21kii Ootoobar waxaa lagu dhawaaqay qoritaankii farta Soomaaliyeed, taas oo u dhulxaartay kacaan dhaqameed oo maanta qiimihiisa taariikhiga aan la yareysan karin. Qoritaanka farta wuxuu suurtageliyey in la qaado ollihii ciribtirka aqoondarrida, isla markiina waxa dhex socday horumarinta reer miyiga sida, daryeelka caafimaadka, dadka iyo xoolaha tirakoobka iyo arrinta lagama maarmaanka ah ee in la awdo faraqa miyiga iyo Magaalada.

Todobaguurada Kacaanku waxay inna xasuusinaysaa sidii sugneyd ee uu dhibaatooyinka abaarta wax uga qabtay, Dejin-ta meelaha ku habboon beeraha iyo kalluumeysiga ee la dejiyey 260,000 oo hore reer guuraa u ahaa waxay horseedaysaa badde-laad cilmi ah oo nolosha baadiyaha sida: in la dejiyo iyo inay dhismaan Iskashatooyin beeraley iyo Xoolo dhaqatoba.

Todoboguurada Kacaanka Soomaaliyeed waa munaasabad farxad leh iyadoo ay la kulantay aasasidda Xisbiga hor-

seedka ahaa XHKS. Kaas oo hoggaamin doona Kacaanka Soomaaliyeed.

Dhismihii Xafiiska Siyaasadda iyo guddiyada Ijtimaaciga ah, hirgelinta maamulka gudaha ee Gobollada iyo Degmooyinka, abuurkii guddiyada Shaqaalaha, abaabulkii shirweynayaashii, intaas oo dhan iyo tallaabooyin kaloo badan ayaa u sii dhulxaaray XHKS.

Todobaguurada Kacaanka Soomaaliyeed waxay ka markhaati kacday xilwareejintii Golaha Sare ee Kacaanka iyagoo ku warejiyey haya'daha Sare ee XHKS. Waxa iyana isbeddelay Golayaashii Kacaanka ee Gobollada iyo Degmooyinka. Halgan waxay salaamaysaa Golihii Sare oo hoggaaminayey Kacaanka 21kii Oktoobar 1969 ilaa 1dii Juulay 1976 iyagoo uu madax u yahay Jaalle Maxamed Siyaad Barre. Ummadda Soomaaliyeed weligeed way qaddarin doontaa horseedkii Jaalle yaashaas. Sidoo kale Shirweynihii Aasaaska Xisbiga wuxuu tixgeliyey mudnaanta Jaallayaashaas gartay inay xukunka dalka la wareegaan oo gacanta ku dhigaan maalintii ay u baahnayd Ummadda Soomaaliyeed, geesiyadaas oo markay garteen in dadka Soomaaliyeed gaareen bisayl Siyaasi ah todobada sanno ka dib, ku warejiyey xukunkii dadweynaha iyagoo asaasay Xisbi horseed ah. Madaxda howsheedu waa isbeddeshaa xil iyo hawl cusub bay qabtaan, way tagaan oo kuwa kalaa yimaadda, hase yeeshee fikradahooda Kacaanka ah iyo waxay qabteen way waaraan. Fikradahaasu hay'aday isu beddelaan, tusaale XHKS waxuu masilaa socodka taariikhiga ah ee Kacaanka Soomaaliyeed. Haddaba, XHKS, waa inuu sii wadaa korna u qaadaa feejignaantii iyo horseedkii jidka Kacaanka ee Golihii Sare ee Kacaanka Soomaaliyeed. Sannadguurada Todobaad ee Kacaanka Soomaaliyeed waxay inoo oggolaanaysaa fursad aynu ku hambalyeeyno mahadnaqna ugu jeedinno Golihii Sare ee Kacaanka, inaynu salaan u dirno hoggaamiyaha Kacaanka Jaalle Maxamed Siyaad Barre. «Halgan» waxay ugu faa'iidayanaysaa fursadan taariikhiga ah inay u mahadnaqdo hambalyeysana dadweynaha Soomaaliyeed ee Kacaamiinta ah iyo horusocodka adduunka oo dhan.

DHALASHADA HALGAN

Halgan waxay dhalatay afar bilood kaddib markii la Aa-saasay Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed, waxayna la kulantay sannadguurada Toddobaad ee Kacaanka Soomaaliyeed. Halgan oo ah codka rasmiga ah ee Guddida Dhexe ee XHKS waxay gudbinaysa siyaasadda, go'aannada iyo tusaalooyinka Xisbiga isla markiina way fasiraysaa kala qalaysaana arrimahaas.

HALGAN, hadda, waxa loogu talagalay inay ku soo baxdo afka Soomaaliga iyo ka Ingiriiska bishii mar, cadaad Carabi ahina sida ugu dhakhso badan buu u soo bixi doonaa. Iyadoo qaabkan hadda ay ku soo baxday uu yahay mid tijabo ah, sida ay noqon doonto iyo inta goor ee ay soo bixiba wuxuunbay ku xiran tahay waaya-aragnimadeenna mustaqbalka.

Qiimo weyn ayey u leedahay kulligoodba xubnaha Xisbiga iyo dhammaan xubnaha Ururrada ijtimaaciga ah akhriska si joogto ah codkooda rasmiga ah. Waa inay qayb weyn ka qaataan ku baahinta HALGAN Gobollada, Degmooyinka iyo tuulooyinka JDS oo dhan. Kulli dadka haya hawlaha qaranka — dalka gudihiisa iyo dibeddaba — mar haddii ay ka mas'uul yihiin fulinta siyaasadaha iyo tusaalooyinka Xisbiga hoggaamiya dalka (XHKS), waa inay ka faa'iideystaan

HALGAN.

Maqaaldaha HALGAN waxay si weyn u anfacy doonaan waxna ugu tari tababarrada iyo aqoon isweydaarsiyada ay qabanqaabiyaan Xisbiga iyo Ururrada ijtimaaciga. Maqaaladahaas qaarkoodna waxay si gaar ah wax u tari arrinta ma dhaafaanka ah ee carbinta hawlkaareennada ku jira dugsiyada Xisbiga. HALGAN qaybinteeda iyo akhriskeeda joogtada ah waxay si weyn u caawinayaan wada xidhiidh run ah oo ka dhexdhaca dhammaan Laamaha iyo Unugyada Xisbiga. Wada xidhiidhkaas oo keenaya iskaashi iyo isweydaarsi waaya-aragnimada xagga qalabka, awoodda iyo khayraadka kaleba. HALGAN waxay u bandhigi kartaa, inta kale, guul ay Laan ama Unug ka mid ah kuwa Xisbigu ka gaartay xagga abuurka kooxaha Xisbiga ah oo mabda' wada barta, abaabulka iyo u kicinta dadweynaha taageerooyinka caalami ah ama ba hawsha iskaa-wax-u-qabso, kordhinta tacabka oo ay ku

dhiirigeliso shaqaalaha, la dagaallanka eexda iyo qabyaalad-da iyo hawlaha kale ee lagama maarmaanka u ah horukaceenna. Isla markiina waxay si guud u soo gudbinaysaa khibradaha kacaanka ah ee dadyowga kale ee ku jira halgan dhismo bulsho hantiwadaag ah. Taas waxay qoto dheeraynasaa aragtideenna waxaanay ballaarinaysaa hawlaha xisbiga ee gudaha; guusha uu xisbigu gaaraana wuxuunbay u dhulxaaraysaa dhiirigelinna u tahay dadaalka iyo horusocodka dhinacyada kale. HALGAN kuma koobna keliya inay baahiso guulaha ee way soo bandhigaysaa wixii qaladaad ah si loo saxo loogana gaa-shaanto mar dambe in lagu dhaco. "Marnaba yeynaan illaawin in hawsha xisbiga ee dadweynaha dhexdiisa furaheedu yahay suubaalo, waxbarid iyo habayn".

Waxaan ku kalsoon nahay inay kacaamiinta Soomaaliyeed iyo dadka horusocodka ah ee adduunka oo dhami u soo dhoweyn doonaan HALGAN si diirran sidii ay yeeleen dhala-shadii Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed. Dhinaceedana HALGAN way soo dhoweynaysaa qoraalka dadka horusocodka ah ee ku saabsan isbeddelka kacaameed ee ka socda Soomaaliya iyo dunida kaleba. Sidoo kale waxay soo dhoweynaysaa, soona daabacaysaa wixii dhaliilo iyo aaraa' ah ee loo soo qoro, iyadoo ku soo saaraysa qaybta «waraaqo u socda «HALGAN» (Letters to Halgan).

HALGAN waxay muujisaa dagaalka dadka Soomaaliyeed iyo kuwa horusocodka adduunkuba ku jiraan, uguna jiraan xornimo iyo dhismo bulsho hantiwadaag ah. HALGAN waxay xusaysaa dagaalkii iyo dhaqdhaqaaqyadii hore ee dadweynaha Soomaaliyeed ee kacaamiinta ah, iyadoo isla markii u heegan ah habaynta halgankooda maanta iyo dhiirrigelinta horusocodkiisa mustaqbalka. In la beddelo bulsho ku hafatay gumeysi kiisa gaboobay iyo kan cusubba oo loo beddelo bulsho hantiwadaag ah waxay u baahan tahay halgan jid dheer loo marayo. HALGAN, haddaba, waxay aaminsan tahay tusaalaha: «Ha socdo dagaalku».

HALGAN waxay xusaysaa magaca geesiyadii dhaqdhaqaaqyadii hore. Tusaale ahaan HALGAN waxay xusaysaa Axmed Gurey oo ka dagaallamay kana gilgishay gardarradii iyo dhulballaarsigii isticmaarkii qarnigii 17aad. HALGAN waxay isna xusaysaa dagaalkii Daraawiishta ee uu hoggaaminayey Sayid Maxamed Cabdulle Xasan, kaas oo ay kaga hortegayeen mawjaddii isticmaarka ee qarnigii 19aad oo aad uga xoog badnayd kuna dhammaaday inuu Soomaaliya qaybsado oo kala qoqobto.

Geesiyaal Soomaaliyeed oo kale oo badan ayaa iyana u hoggaaminayey ummadda halgankii ay kula jireen gumeysta-

yaasha. Halgamadaas qaar curdan ku dhadhay iyo qaar baa-hayba way lahaayeen. Iyadoo haddaba aannu qornay afka Soomaaliyeed ayey maansadu noqotay aaladda si habsami ah u gudbisa una baahisa fikradihii siyaasiga ahaa gaar ahaan ga-baygaa ahaa codkooda, ay kuna fulin jireen ururinta iyo kobcinta aqoonta siyaasiga ah ee dadweynaha, u digga iyo u dhoollatusadka cadowga, isla markiina dhiirrigelinta iyo bo-gaadinta jaalka.

HALGAN waxay xusaysaa qoraalladii ay soo saari jireen waddaniyiintii Soomaaliyeed iyo axsaabtii gobannimadoonka ee 1940-1960, kuwaas oo ka koobnaa waraaqo, wargeysiyo iyo buugagba.

HALGAN waxay xusaysaa wargeysyadii horusocodka ahaa ee soo bixi jiray waqtigii musuqmaasuqii iyo gumeysiga cusub (1960-1969). Wargeysyadaas oo si aad ah ay u taabanay-say dhibka gumeysiga cusub, oo ku hayey faragelin caddaan ah, kana hortaagnaa soo bixid far Soomaaliyeed oo ay ku adeegtaan. Markaa wuxuunbay ku suurtagelayeen soo bixi-taanka wargeysyadaas horusocodka ahi afafka carabida, ingi-riiska iyo talyaaniga. Taasuna hoos bay u dhigaysay aqoon-ta iyo dhuuxidda qoraalka ee dadweynaha. Ha yeeshee dha-lliishoodii joogtada ahayd ee xaaladdii dalku ku jiray waxay u dhulxaadhay kacaankii 21kii Oktoobar 1969.

Muddadii dheerayd ee halganka lagu jiray, dalka gudi-hiisa iyo dibaddiisaba, dad Soomaaliyeed oo horusocod ah ayaa isu huray diyaarin, daabacaad iyo qaybinta wargeysyo iyo buug horusocod ah iyadoo duruufu ay aad ugu adkayd halgan dadkaas hambalyo gacaltooyo ayey u jeedinaysaa.

Toddobadii Sannadood ee kacaanku jirayna waxa soo bixi jiray wargeysyo horusocod ah si ay u habeeyaan, korna u qaadaan garaadka siyaasiga ah ee dadweynaha Soomaali-yeed ee kacaamiinta ah, iyo ku baahinta iyo u gudbinta himi-looyinka kumanyaal Jaallayaal oo horusocod ah ee adduunka kale. Waxa iyana bogaadin inaga mudan shaqaalaha Wasaa-radda Warfaafinta iyo Hanuuninta Dadweynaha oo hawl dha-xalgal ah qabtay.

Ka hor intii la aasaasay XHKS Xafiiskii Siyaasadda ugu qaybsanaa Golaha Sare ee Kacaanka ayaa isna wuxuu soo saa-ri jiray wargeysyo iyo buugaag horusocod ah, iyagoo ku soo bixi jiray afkeenna hooyo laga bilaabo 21 Oktoobar 1972. Tusaale ahaan waxaynu magacaabi karnaa «Hantiwadaagga iyo shaqada» oo markii dambe la magac baxay Hantiwadaag, oo ahaa codka Xafiiska Siyaasadda; CODKA SHAQAALA-HA oo iyana ku hadli jirtay afka xoogsatada Soomaaliyeed;

ONKOD oo ka soo bixi jirtay Dugsiga Siyaasadda iyo COD-KA MACALLINKA.

HALGAN waxay u heeggan tahay xidhiidhinta iyo halkii ka sii wadka halganka ummadda Soomaaliyeed. Ma aha inay iskuna koobayso keliya khibradihii toddobadii sano ee kacaanku jiray ee waxay dhuuxaysaa waaya-aragnimadii ay taariikhda ummadda Soomaaliyeed iyo dunida horusocodka ahiba soo mareen.

HALGAN waxay aaminsan tahay dowladeedu inuu la mid yahay kana mid yahay codadka kale ee axsaabta kacaamiinta ah, kuwaas oo horkaca horusocodka kacaanka adduunka. Markaa **HALGAN** waxay ku baaqaysaa inay kor u qaadayso xidhiidhka ay la leedahay dhaqdhaqaaqyada gobannimadoonka, halganka shaqaalaha adduunka iyo dalalka hantiwadaagga ah oo dhisaya bulsho ku dhisan shaqo, caddaalad iyo sinnaan; bulsho u halgamaysa xaqiijinta nabadgelyada dunida.

HALGAN way daafacaysaa xuquuqda dadweynaha Soomaaliyeed shaqaalaha, beeraaleyda, reer guuraaga, ciidamada Qalabka sida, Indheergaratada kacaamiinta ah, waxaanay ku dhiirrigelinaysaa xilkooda kacaanimo. **HALGAN** way kashifaysaa beenaha iyo xeeladaha qarsoon ee gumeystaha caalamiga iyo dabadhilifyada gudaha. Waxay kaloo dagaal cad ku qaadaysaa fikradaha burjuwaasiyada iyo midabtakoor ee ka beensheega waaya-aragnimada ummadda Soomaaliyeed. **HALGAN**, waa ku liddi ciddii isku dayda inay weeciso tubta toosan ee Hantiwadaagga ee Soomaaliya hayso. Halgan si cilmi ah ayey u kashifaysaa eexda, musuq iyo buruqraadnimada. qaybtii la qarameeyey ee dhaqaaluhuba waa saldhigga hantida guud ee hubka tacabka sidaas darteed waxaa lagama maarmaan ah in laga digtoonaado inay silciyaan kuna adeegtaan dad dibusocod ahi.

HALGAN halku dheg bay leedahay: u halgan si aad u barato sida ugu fiican ee loo halgamo. **HALGAN** waxay aaminsan tahay sharaxii V.I. Lenin ee wargeys xisbi: «Wargeysku uma qaybsana keliya kicinta iyo dacaayadda ee waa habeeye iyo iskudubaride isla markii waxa lagu masali karaa saabka laga dul sameeyo dhismo cusub oo gacanta lagu hayo; wuxuu hawlyareeyaa wada socodka dhisayaasha isagoo tusaaya meesha dhisku marayo, una oggolaanaya inay shaqada qaybsadaan iyo inay arkaan natijada xooggoodii uruuray.»

XALKA HATIWADAAGGA AH EE DHIBAATADA

SOOMAALIYA IYO ITOOBIYA

Maalintii Sabtida ahayd, 25.9.76, ee Iddu dhalatay, Xog-hayaha Guud ee Xisbigu, wuxuu dadweynaha Soomaaliyeed u jeediyay khudbad ballaaran, oo uu dhowr arrimood wax uga soo qaaday. Arrimahaas waxaa ka mid ahaa xiriirka dadka iyo dawladda Soomaaliyeed iyo kuwa Itoobiya ka dhe-xeeya.

Mar alle markii arrintaas la soo qaadana Soomaalidu aad bay ugu riyaaqday, ayagoo filaya oo ku raja-weyn in mar uun meel wax la isla dhigo. Haddii xaajadu siday tahay loo soo bandhigo, waxaa muuqanaysay siday qolo waliba u arkayso iyo meesha ay ka mergatay.

Socmaalidu waxay aaminsantahay inay dad iyo waddan qura yihiin, in gumeysteyaal qaybsheen, in waddanka Itoobiya oo markaa madaxbannaanaa, intuu walaalihiisa kadeed-san daafici lahaa, uu wax ka qaybsaday, qaarna hibo loo sii-yo, si arrimo kale looga fushado. Qaybtaas iyo googayskaas Soomaalidu waligeed ma oggolaan, degaanka, dhaqaalaha iyo dhalashada baana u diidaya. Meel kasta oo ay joogaan-na xiriirka iyo gacaltooyada ka dhexaysaa waa mid aan is-dhi-min.

Dawladda Itoobiya waxay ayadu qabtaa in shacbiwey-naheedu uu ka kooban yahay dad kala duwan, oo aan isku caado, af, diin iyo dhaqan ahayn, saas awgeedna ay u dhala-tay Imbeeredii Mennalik iyo Xayle Silaase isaga dambeeyeen. Dadyowgaas ay Itoobiya ka koobantahay waxaa ka mid ah, bay leeyihiin, Eritereya, Galla, Caruusha, Soomaali, Amxaa-ro iyo kuwa kale.

Waxaa la oran jiray, haddii intaas oo qolo midi xerada ka baxdo inta kalena way kala fur-furan.

Waxaa kaloo la oran jiray, Xayle-Salaase wuxuu qabay inuu isagu isku xiro, oy la'aantii; sidii tusbixii, kala daada-nayaan.

Haddaba, haddii arrinta sidaas loo kala arko, annaga oon si tifaftiran u dhex gelin waxa dhaqaale iyo siyaasooyin kale ku lug leh, maxaan kala bixi karnaa labadii khudbadood, oo munaasabooyin kala geddisan ay jeediyeen Jaalle Siyaad iyo Mudane Tafari Benti?

Mudane Benti wuxuu Soomaaliya ku tuhmay inay arri-maha gudaha ee Itoobiya ay soo farageliso, oo ay dooneyso inay ka faa'iideysato qalalaasaha hadda ka dhex taagan. Mu-dane Benti wuxuu leeyahay, waxaan isku daynay inaan Soo-maaliya wada hadal la yeelanno, ergooyinna waa u dirnay

waxse kama naasacaddaan. Wuxuu kaloo leeyahay Gobol-lada waxaan u oggolnahay isu-talis gaar inay u go'aanse ma oggolin.

Warkii Wasaaradda Arrimaha Dibedda ee Itoobiya ay 14kii bisha Oktoobar sii dayseyna, waa mid jaadkaas la halmaala.

Xoghayaha Guud, Jaalle Siyaad, wuxuu asagu khudbad-diisii u dambaysey ka sheekeeyay inta dawladda Soomaalidu, Kacaankii 21 Oktoobar kaddib, tallaabo qaadday; wuxuu caddeeyey in haddii Soomaaliya rabto faragelinta arrimaha Itoobiya marar badan oo uga sahlanaa ay jireen, bal, inay Soomaaliya goobo badan ku adkaysatay in taliska Itoobiya jira iyo maamulkiisa la badbaadiyo, ergooyin badan, farriimo sir ah iyo baaq walaaltinnimo, midna inuusan ku yarayn.

Ulajeeddooyinkiisa oo dhammi waxay ahaayeen sidee baa dhibaataada labada waddan, ee deriska ah dhex-taal loo daaweeyaa. Wuxuu tilmaamay in Soomaalidu neceb tahay gumeysiga, dadkeed ah iyo dalkeed ahna gumeysi lagu haysto. Sida la ogyahay imberaddii Itoobiya waxay ku dhisnayd, kuna faaftay qabsasho iyo gumeysi dalal iyo dadyow kale. Taa si waxay keentay in dadyowgaas ku hoos jira xuquuqdoodii iyo dadnimadoodii la duudsiyo. Hadday arrintaasi Menelik iyo Sale Selaase u meel martay, iyagoo hiil iyo garab ka haysta gumeysigii kolkaas Adduunka ka talinayey, haddana qolo oggolaatay in qowmiyaddeeda la baaba'sho ma jirin, saas awgeedna mar ay Itoobiya nabad iyo xasilloonaan ka simantay lama sheegin.

Taliska iyo maamulka maanta joogaa markay xukunka kala warcegeen amar-ku-taagleyntii iyo keli-taliskii Xayle Selaase, waxaa la filayey in dabeecaddii iyo dhaqankii gumeysinnimada ay wax ka beddelaan, siiba markay hantiwadaagnimo sheegteen. Waxay qolooyinkii cagta lagu hayey ku hamiyeen in ay suurogal tahay helitaanka xal saalaxa oo hantiwadaagnimo iyo walaaltinnimo ku bannaan. Aragti-dheeridii abwaankii Lenin ku xalliyey arrinta qowmiyaadka waa midda maanta oggolaatay jiritaanka qarammada is-biirsaday oo Midowga Soofiyeeti. Haddiise la damco in dad lagu waariyo gumeysi iyo silic dab baa huri, waa la kala didi, weligeedna is-agfarad imaan maayo. Waa darsi taariikhdu dawlad kasta oo taag iyo tabar is-biddayba u marisey. Xal dhab ah, oo hantiwadaag ah, hadday Itoobiya u doonayso gobolka iyo dadyowga ay gacanta ku hayso, waa mid keli ah, wayna ka war qabtaa: waa ayadoo qolo walba u oggolaata inay aayaheeda dambe ka taliso, xataa inay inta kale ka go'do. Wixii taa ka duwanina waa gorayadii iyo madax carro-gelin-teedii, waa harjad iyo iska hadal lagu daboolahayo ballarka kadeedka meesha yaalla iyo fal celiska qaraar oo Ummaduhu ka keenayaan.

KACAANKII 2IKA OKTOOBAR

IYO XISBIGA

MAXAMED AADAN SHEEKH
X. Golaha Dhexe ee X.H.K.S.

In badan baa dadweynaha Soomaaliyeed maqlay ama ka dooday Kacaankii Oktoobar iyo ulajeeddooyinkiisii, hase yeeshee ma u aha arrin muddo yar looga bogan karo ama laga caajisi karo. Farsamadii kooxda horusocodka ah ee saraakiisha ahayd iyo ciidammadu kula wareegeen taliska waddanka waayo dambe ayaa laga sheekeyn doonaa, halkanse waxaa muhiim ah: Maxay ahayd aragtida ay loollanka ku galeen? Maxay aaraa cusub soo ifbixiyeen? Dagaalka ay bilaa-been, todobbada sanona socday maxaa ka taabbagalay?

Bandhigga arrimahaas iyo ku celcelintoodu waxay tarayaan inay muujiyaan wax cad oo dadka oo dhami ogyahay, kulminayana aragtidooda iyo ulajeeddooyinkooda. Taana haddaan la helin la inaga waayi maayo firir iyo is afgarawaa cadaawga dibedda iyo kan gudahu ka faa'iidaystaan. Khatarta kacaan kasta ugu weynina waa asagoo war-xun, beenfartiin, godobsi, habar-wacasho iyo hoogayay lala dhexgalo; oo marka war li'i iyo wax isdhacsiin la'aan awgeed, dadkiisa la kala yaaciyoo. Haddaba Kacaankeennii bal aynu dersino, ka doodno, ka dibna isku si u garan-no.

Afrikadaa ballaaran haddaynuu ka mid ahayn oo aynu gumeysigii iskakicinnay, waxaa ina dul fuulay koox inaga mid ah, shalayna intooda badani u soo dagaal gashay Madaxbannaanideenna, laakiin ka gudbi wayday kaabigii lixdameeyihii. Bal, waxaaban dhihi karnaa intii laga bilaabo 1954/1956 Ururkii ugu weynaa inta xorriyada u dagaallamaysay (oo ahaa ururka dhalinyaradda Soomaaliyeed: (SYL)

waa la barxay, weecashadiisuna waxay bilaabatay maalintii uu oggolaaday inuu ka tanaasulo tiirarkii uu ku dhisnaa midkii u weynaa oo ahaa qabiil-diidka. Haddaba qalad mar dhacay waa laga kaban karaa, inkastoo kaasi aad u weynaa, ee waxaa ka darraa tartankii loo galay in maamulka dowladda, dhaqanka, bulshada iyo meel walba laga hirgeliyo hulka-qabiilka, wixii kale oo xumi ahna uu horseed u noqdo: Eex, musuqmaasuq, nin-jecleysi, dil iyo duudsi, tuugo iyo xigaalo kalkaalnimaba.

Halkaas baa qaranimadeenniba halis ku gashay, maxaa wacay waxaa lumay wax hab dawladeed ah, oo horumar ha joogee, qof walba nabaddiisa ka fikira, gartiisa u qaada, xaqiisana u guda. Intii waddanininnimo ku hartay maalin-taas, ay garwaaqsadeen inay lagama maarmaan tahay in habkaa la beddelo, ruux iyo koox walibana meeshii iyo sidii ay dan moodeen bay ugu dhaqaaqeen. Shaqaalihii bannaanbax iyo shaqo-joojis buu bilaabay, ardadii dugsiyadii bay ka yaaceen, dhallintii awood iyo karti u lahayd, wargeysayay qoreen, dadweynihii suuqay ku caayeen oo ku ceebeeyeen, gabay iyo buraanbur bay caraddoodii u dhiibeen. Ciidammadu way dareensanaayeen folxumada meesha ka socota, illow dadweynaha ayay ka mid ahaayeen dhibaataadana wax bay ka wadaageen, walow ilaalo gaar ihi u dheerayd. Maalintii koobku buux dhaafayna tallaabadii u habboonayd bay ku dhaqaaqeen.

Haddaba waxa dad ka yaabiyay ma ahayn taliska oy la wareegeen oo qura, waxaa ka sii yaab lahaa mabda'a iyo waddada cad oo

ay soo jeediyeen, siday dad rayid ah wada-shaqayn u warsadeen, sidaa ayan xukunka ugu keliyoobin iyo hal adaygay ilaa hadda ku socdeen. Waa wax dhif ah waana in loo qiro,, luguna ammaano. Waxaa lagu koobi karaa arrimahay cashadiiba xilkooda dusha u riteen:

1) In ay dhaqaalaha waddanka habeeyaan, ayagoo doorinaya majaraha uu hayay. Taasi waxay horseed u ahayd falsafadda ah in waddanka aan lagu dhaqi karin waddada uu nagu jihiiyey hanti-goosadka iyo gumeysigu, oo ah midda gumeysiga cusubi uu u qorshayay waddammada gaabiya ee xiriir dhaqaale la leh.

Talada ay soo jeediyeen waxay ahayd in la baabi'iyo, lagana hortago isku-dul-noolaadka, hantibuursiga iyo keli-is-nooleynta. Waxay ahayd in la jideeyo, lana meel-mariyo dhaqaale qorshaysan oo kobcintiisuba xoogagga wax tacba ka dhexeeyan. Kaddib waxay ahayd saas in lagu ciribtiro shaqo li'ida, gaajada iyo cudurka, lana taabbageliyo bulsho hawl-karnimo, sinnaan iyo xaq-soor ku caan baxda.

2) In si arrintaasi u fasho, goraadka siyaasiga ee dadka kor loo qaado; lana gaarsiiyo heer intay wada fahmaan ulajeeddooyinka Kacaanka, ay markaas ayagu gebi-giisaba hantaan, maamulaan, kana baxaan talis koox yar, oo wanaagooda ka errimisa. Taasi waxay u baahnayd dagaal xoog leh oo wejiyo badan. Hor iyo abbaato waxaa loo baahanaa in wixii eed iyo arami dadweynaha dhexyiil la daaweeyo haarihii horena la dhayo. Waxaa loo baahanaa in dadka, miyi iyo magaalaba, la is afgaransiyo, ulajeeddooyin muuqda oy fa-

hmayaan loo bandhigo, kalsoo-nidii ka luntay loo soo celiyo, itaal-kooda iyo siday wax u qaban ka-raan loo muujiyo, maamul wejiga-rad, eex iyo wahsi ka caagganna lagu wado. Aano iyo qabiil, waxa la yiraahdana in loo fasiro, lagana raarido xiriirka ay ku dhisan yihiin, siday dhaqan haraa ah oo ad-duunka oo dhami soo wada maray, muddo aan dhoweynna laga soo gudbay, kooxaha raba inay dalka-yaga ku waariyaanna, siday marba qaybta iyo iska-soo-horjeedka dadka uga faa'iideystaan, siday u hakiyaan horumarka, shaqo wadaagga iyo jaallennimadda, ugu dambaystii, siday Afrika, oo ah qaaradday weli ku dambeeyaan; u naafeeyeen oo si joogta ah dab uga huriyaan. Maamulka, doodda, dhaliilka iyo isdhaliilka inay bartaan, hantida waddanku soo saaro inay u dhe-xeyso, dowladdana ayagu yihiin, oo sidaas awgeed ay lagama maarmaan yihiin dadaal, tacab iyo mintid. Haddaan intaa la qahan, ama laga wahsado, inaan gaajo, cudur iyo jahli laga samatabaxeyn.

3) In la sugo nabadgelyada gudaha iyo daafacaadda dalka. Ninna ma mooga dhiilooyinkii iyo sooskii yiil waddanka Kacaanka ka hor, halka xaalkiisa amnigu hadda marayana waa war ma-doon-to. Haddii hubsi dheeraad ah loo baahdo, waxaa nagu filan hal su'aal ah: Afarta geesood ee waddanka ma jirtaa meel maanta qulqulo ka taagan tahay? Jawaabtu waa: maya. Xagga difaacana waxaa mahad ah in ayan maanta jirin qolo na hunguriyeynaysa. Ma aha inaan hub ama ciidammo badan leennahay, siduu isticmaarku gabbaad ka dhigto, asagoo raba inuu dano gaar ah ku fushado, laakiin dadweynahannagu oo dhan baa difaaca dalka u qumay, qaybta gaar ahaan xilkaasu saaran yahayna waa mintid, waana la hubaa.

Intaas oo waajibaad ah markii

kacaanku soo gutay waxaa la gaa-ray meel kala-bayr ah; ma habkii ilaa hadda lagu soo socday baa lagu waaraa, mase waxaa la heli karaa mid ka duwan, oo kooxaha wax tacbaa ay xilkoodii siyaasiga ahaa iyo maamulka qaadaan, dadweynuhuna uu noqdo xubin lama dhaafaan ah, marka la habaynayo ama la dhisayo noloshiisa iyo aaya-hiisa dambe. Kacaanku wuxuu xaashidiisii koowaad ku ballanqaaday inuu, mar alle markii ay ugu habboon tahay, uu dadweynaha ku soo wareejiyo maamulka siyaasadda waddanka; maalintii la is-yiri duruufatii waa u bisishahayna laga ma hakan. Toddobadii sano oo ina dhaaftay arrintu waxay ka murugsanayd habkee baa dadka xukunka loogu wareejiyaa? Yaa ka qaybgelaya? Sidee looga dhiciyaa intii kacaanka ama waddanka godob ka gashay, ama aan aaminsanayn mabadi'diisa? Xaggee kaadir iyo howlkareen laga helaa ama ba sidee loo tababaraa? Hawshii arrintaas ay ka galeen Golaha Sare, maamulka dawladda, Xafiiska Siyaasadda GSK, Guddiyadda Kacaanka ee Gobollada, Degmooyinka, Tuulooyinka iyo kuwa bulshaduba, waa waxaan halka lagu koo-bi karin. Taariikh-duse ayadaa gaarkeeda u dhigidoonta.

Halkan waxaa loo xusi oo qur ah, in la sheego hawsha intaa dhumuceedu le'ekaa, ballankii horey loo qaaday iyo mabda'a la cuska-day, gabagabadoodii inay ku soo biyo arooreen unugidda urur siyaasi ah oo dadweynaha iyo dantiisa matila. Kaasuna wuxuu dhaxalgalay, sida la ogyahay kowdii Luuliyoy 1976, markii dad dhan seddex kun iyo dhowr boqol oo ka socda shaqaalaha, Beereleyda, raacatada, ciidammada, aqoon-yahanka iyo ganacsatada yar yar ee horusocodka ah, dhallinyarada, hooyooyinka, oo intooda badani Gobollada iyo Degmooyinka ka yimaadeen, ay ka

soo qayb-galeen shirweynihii dhis-maha Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed.

Xisbiga macnihiisa iyo ujeeddadiisu meel kalaa lagu fasirayaa, waxaase innaga inoo muhiim ah; inaynu dhab u garanno in uu yahay mid dadka ku jiraa ay isku mabda'a, ujeeddo iyo af yihiin. Waa dhismo meel loogu soo hagaago leh, barnaamij iyo xeer leh, loo soo bandhigayo dhibaatooyinka iyo arrin kasta, oo bulshada ku lug leh, kaddibna la isaga war qaato, lagu doodo, la isu miisaamo furayaasha suurogalka ah, loo helo mid ka ugu habboon, go'aan laga gaaro oo markaas la fuliyo. Waa urur xubnihiisa ku kormeera habsamida ay hawsha u qabtaan iyo daacadnimadooda. Waa urur jaranjarooyin kala sareeya leh oo kor iyo hoos war iyo talo kala qaata isna maqla oo asluub adag leh.

Waa Urur isku kalsoon oo ni-daam ku socda, oon ka didin ku tiri ku teen iyo xaggaa saas laga lahaa, xubnihiisana tuhun iyo diradiro ku cambaarrayn, ee awood u leh in tallaabooyinkiisu hubaal ku sifoobaan. Hadduu gef ka dhaco, (Sidii uu Jaalle Siyaad Yiri:- Qof wuxuusan ka dhicin meeshaan wax laga qaban) Waa Urur awood u leh inuu baaro, ka noqdo isku dhalil. Waa urur sidaas ah midka maanta Golaha Sare ee kacaanka kala wareegay xilkii hoggaanka waddanka.

Xiriirka labada marxaladood ka dhexeeyaana waa mid taxan, ee aan kala go'lahayn. Waa murtidii iyo ujeedooyinkii 21 Oktoobar oo ahaa himilada ummadda Soomaaliyeed, oo hab kale lagu hirgelinaayo. Taasina waxay u baahantahay in xubin kasta oo Xisbiga ahi u guntado siday xilka ballaaran oo saaran u hirgelin lahayd, dadweyne oo dhammina uu u garab taagnaan lahaa.

Aasaasidda Xisbiga Horseedka ah ee Soomaaliyeed

XUSEEN MAXAMED AADAN

DHALASHADII XISBIGA H.K.S.

Luulyo 1da taariikhda Kacaanka Soomaaliyeed weliiged maalin xus mudan bay noqon doontaa: Waxaa lagu xusi dhalashadii Xisbiga horseedka ah, X.H.K.S. Marka la barbardhigo xisbiyadii Siyaasadeed ee taariikhda Soomaaliyeed soo maray, Xisbiga HKS dhab ahaantii waa xisbi nooca cusub. Xisbiga horseedka ahi wuxuu muujinayaa heerka sare ee bislaanshaha Kacaanka Soomaaliyeed, wuxuuna ka tarjumayaa baahida weyn oo loo qabo, sare u qaadista kicinta, isku dubbaridka waxbarashada siyaasadeed ee dawladeynaha kacaanka ah. Waxaa lagama maarmaan ah, loona baahan yahay isku dubbaridinta iyo tacliinta siyaasiga ah ee dawladeynaha si guul looga soo hooyo ku xirnaanshaha nidaam hantigoosad oo dib u dhac ku sugan, loona gaaro heer isku fillaansho hantiwadaag ah.

Waajibaadka aasaasidda Xisbiga iyo ku baahintiisa waddanka waa shaqooyin hadda socda, ayadoo unugyada asaasiga ah ee xisbiga laga abuurayo meelaha xoogsatadu ugu badan yihiin, taas waxaa looga dan leeyahay inuu xisbigu dawladeynaha xoogsatada ah ku xirmo, ayna ku xirmaan, si xisbigu noloshooda u saameeyo. Sidaas awgeed unugyada xisbiga waxaa laga abuurayaa warshadaha, iskaashatooyinka; Hay'adaha waxbarashada, maamulka iyo ciidanka qalabka sida xaruumahooda. Waddanka intiisa kalena xisbigu laamihiisa wuu ku

yeelinayaa, kuwaasoo u kala baxaya kuwo tuulo, degmo iyo gobol.

DURUUSTA TAARIIKHDA

Taariikhdu waxay inna faraysaa inaan loo baahnayn in Kacaan wax walba waayo-aragnimadiisa qudha ah ku koobo. Waxaan ka muran lahayn in barashada sayniska siyaasadeed ee kacaannimada sare loo sii qaadi karo haddii aynu ka faa'iideysanno waayo-aragnimada jibhadda kacaanka ah ee caalamiga ah, taasoo derisaad lagu sameynayo, si habboonna loo isticmaalayo. Mar haddii aynu siyaasadca iyada ah ku kacno waxaa yaraanaya, ama koobmaya khaladaadka, dhibaatooyinka iyo guuldarrooyinka, taasna waa mid xag aragti iyo ficilba inna tuseysa sida waayo-aragnimada Kacaanka caalamiga ahi astaamo guudnimo ee kaalinta taariikhda ah ee dabaqadda xoogsatada u leedahay, ayey haddana ku tiigtiigsadeen sida loogu baahan yahay Xisbi siyaasi ah oo horseeda sidii bulsho hantigoosad ah loogu beddeli lahaa hantiwadaag. K. Maarkis iyo F. Engels arrintaa wax uun kama qorin, sida ay muujineyso Baaqa Shuuciga ah (Communist Manifesto), taas oo barnaamij Xisbi u taagan, ee iyaga naftooda ayaa ficil ahaan wax badan ka qabtay sameynta xisbigaa matalan (League of Communists).

Duruustii laga bartay khibraddoocii, khibradda shirkii caalamiga ahaa ee 1aad, ee Kumuyuunkii Baa-

riis 1871, ayaa Jaalle Lenin ka faa'iideystay si uu Xisbigii weynaa u hoggaamiyo Xisbigaas oo guushii hantiwadaagga ugu horreysay dhaliyey. Lenin isagoo indha indhaynaya duruufka cusub oo taariikhiga ah, ayuu xoogga wuxuu saaray baahida loo baahan yahay xisbi nooca cusub ah inay tahay deriska ugu weyn ee lagala soo bixi karo qoraalkii Marks iyo Engels ee ku saabsanayd kumuyuunkii Baariis. Xisbigaas nooca cusubi waa inuu ahaadaa mid tiyoori kacaan ah oo ka koochin dimuqraadiyad iyo anshax, xarko adagna la leh dadweynaha yeeshaa. Lenin, laga soo bilaabo u diyaargarow kacaankii 1905, ilaa laga soo gaaro kacaankii weynaa ee 1917, isagoo ka jawaabaya aragtida Markisyada ayuu dejiyey mabaadi'da aragtiyeed, oo isku dubbaridka xisbi xoogsato oo kacaan ah ku qotonto. Taasi waxay tahay waxyaabaha ugu waaweyn oo Lenin fikradda Markisyadda ku soo kordhiyey.

SIFADA KACAANNIMO EE XISBI HORSEED AH

Aragtida iyo ficilka Xisbiyo badan oo kuwa horseedka Kacaannada hantiwadaagga ah ayaa maanta ku dhaqmayaa, kana faa'iideystay duruufka taariikheed ee halgankooda ayaa Xisbi walba saameysay, hase yeeshee guud ahaan axsaabtaasu waa isku mid, wayna ka soocan yihiin axsaabta siyaasiga ee burjuwaasiga ah, iyo kuwa burjuwaasiyiinta yaryar ee waddaniga ah.

Tan ugu muhiimsan oo sifo u ah axsaabta nooca cusub waa diidmadda qayaxan ee isku dul noolaadka dadka iyo kala faa'iideysigooda. Sidaas daraaddeed ayey axsaabtaasu si firfircoon ula dagaallantaa hantigoosadka, imberiyaaliyadda, iyo waxyaabaha ka dhasha oo ay ka mid yihiin gumeysiga, gumeysiga cusub, midab kala soocista, midabtakoorka iyo sahyuuniyadda. Axsaabta nooca cusub ee Kacaanka ahi waa kuwa isbeddellada waaweyn ka dhasha waddannada hantigoosadka ah: kuwii hore wax u gumeysan jirey ama kuwii la gumeysan jireyba ha ahaadeenee. Dhabtii waxay u taagan yihiin qaybta wacyiga, isku dubbaridnaanta iyo firfircoonida casriga kala guurka hantigoosad iyo hantiwadaagga loo kala gudbayo.

BAAHIDA LOO QABO ARAGTI KACAANNIMO

Abwaankii Lenin wuxuu dhowr goorood ku celceliyey oraahdiisa ah: «La'aan aragti kacaan laguma dhisi karo jibhad kacaan ah». Taasoo iftiin hagaya u ah axsaabta kacaanka ah, ayaa keenta inayan axsaabtaasu gudcur xulin, oo socod indha saabis ah ku socon. Axsaabtaas waxaa hoggaamiya tiyooriga kacaameed ee aragtiga hantiwadaagga cilmiga ah. Himilooyinkooda iyo tabaha halgankoodu waxay ku dhismaan faaqidis

diligtaati ah ee umuuraha intaa isbeddelaya.

Earnaamijyadooda, go'aannadooda iyo siyaasada-hoogaba waa qaar ku salaysan faaqidis ficil lagu hubiyey.

Shirkii aasaasidda Xisbiga H.K.S. ee 26kii Juun ilaa Luulyo 1dii, Xisbigu wuxuu goostay barnaamij taariikhdeed oo Kacaanku Soomaaliyeed ka meel dhigaya siyaasadaha kacaannimo ee waqtigan taagan, taas oo ka markhaati kacaysa waajibaadka aasaasiga ah iyo kuwa mudnaansho ahaan hoos imanaya, oo ay tahay 5ta sano oo soo socda in la fuliyo.

Lagama maarmaan barnaamijka xisbigu isagoo ku dabbagmayaa heerarka Kacaanka Soomaaliyeed ayuu hadba isbeddeli doonaa. Kacaanka Soomaaliyeed sina isagama indha saabin baahida loo baahan yahay aragti guud, isagoo hantiwadaagga cilmiga ah hore ugu baaqay inuu raaco. Xisbiga H.K.S. isagoo aan sina ula miid ahayn axsaabtii gumeysiga cusub ku hoos jirtay, Soomaaliyena hore uga dhisnaa ayuu siyaasad cad oo qayaxan ku dhawaaqay, diyaarna u yahay inuu ku socdo. Xisbigan nooca cusubi muu oggola aragti kooban ee burjuwaasiyiinta yar yar oon dhaafsiisnayn danta gaar ahaaneed. Axsaabta jiri jirtay oo X.H.K.S. beddelay may qiimeynayn, mana aqbalsanayn baahida loo qabo, sare u kicinta garaadka siyaasadeed ee dadweynaha xoogsatada ah, sidaas awgeedna may abuuri karayn kawaadir horseed ah. Xilkoodu wuxuu ku koobnaa uun ka qayb qaadashada doorashooyin baarlamaan oo musuqmaasuqsan. Waxaa xus mu'car doorashadii 1969 ee 85 Xisbi, 120 kursi ee baarlamaanka u beretameen. Waxaynu kaloo xusuusannahay sida wargeysyada hantigoosadka ee caalamiga ahi taas ugu sheegeen dimuqraadiyad. Hase yeeshee waynu ogsoannahay in ay doorashadaasu ahayd kharbudaad qabiilnimo. Nina kama dahoona sida siyaasiyiintii burjuwaasiga yaryari qaraabanimo, fiiro gaaban iyo gudcur xul macaamilu ku sugan u sameeyeen. Ku noolaanshadoo'ii maalin-kamaalin oo uu sal u ahaa qabyaaladdu, musuqmaasuq iyo xilkaas darrinimadu waa tii, 21kii ka hor kharbudaad iyo wareer ummadda ku riddey. Waana tan doorkii taariikhda dawladahaa hore seejisey.

DIMUQRAADIYADDA GUDDONKA DHEXE

Xisbiga H.K.S. sida axsaabta nooca cusub oo kale waa mid ku shaqeynaya dimuqraadiyada Guddoonka Dhexe ficil ahaan taas micnaheedu wuxuu yahay madaxda xisbigu, kaa ugu sarreeya, ilaa kan ugu hooseeya waa qaar la doortay. Taasi waxay abuureysaa qaybaha xisbigoo ay la xisaabtamaan Hay'adaha ka mid

ka ahi, Jiritaan anshax adagoo kala dambeyn, is maqal, iyo go'aannada madaxda Xisbiga oo qaybaha ka looseeya yeellaan, fuliyaanna.

Hirgelinta dimuqraadiyadda Guddoonka Dhexe waxay ina farraysaa aaraa'aa kala geddisan in xisbiga gudahiisa laga cabbiri karo, aaraadaa oo is jiidhi kara intaan go'aan la gaadhin. Hase yeeshee mar haddii go'aan la gaaro xubnaha xisbiga waxay fulinayaan kan loo bato, iyagoo isku duuban. Tani waxay muujineysaa in inta yari ka dambeyso inta badan, oo ayadoo ahmiyadda weyni tahay muujinta isku dubbaridnimada iyo himilada waareysa ee xisbiga. Dimuqraadiyad aan madaxnimo guddoon dhexe lahayn waxay keeneysaa xisbiga oo gole faallayn hoos ugu dhaca. Wayn ognahay gole faallayn oo la cayn ah kuwii gumeysiga cusubi ummaddeenna u sameeyn jiray, golahaas oo kala qaybsanaan, dannaysi khayaano, shakhsinimo, oo qabiilnimo ku daahantahay inuu la iman jiray.

Dhinaca kale guddoon dhexe, oon dimuqraadiyad lahayn, biruqraadiyad ilkaysta buu dhalaa, taasoo xisbiga iyo dacweynaha kala fogaysa. Midnimada aydiilooji ee xubnaha xisbigu xooggeedu wuxuu ku jiraa aqbalista barnaamijka xisbiga iyo hantiwadaagga cilmiga ah iyo ogolaanshahooda waaciga ah ee go'aannada xisbiga ayaa quwad iyo nolol siisa anshaxa xisbiyeed. Arrintu waxay sidaas u tahay iyadoo barnaamijka iyo aydiyoolajiga iyo go'aannadu yihiin si tifatirad waxay hore isugu raaceen. Sida awgeec anshax xisbigu ma aha anshax indho tiris laysaga yeelay.

DHALIIL IYO ISDHALIIL

Mabda' dimuqraadiyadda Guddoonka Dhexe wuxuu ku cadyahay Dastuurka xisbiga H.K.S. ee 1dii Luulyo 1976. Intaa waxaa dheer in Dastuurku xubnaha xisbiga ku dhiirrinayaa isticmaalka mabda'a dhaliilka. Dood walboo xisbiyeed waa inay ku firtaa dhaliil iyo is dhaliil baahsan oo dhab ah, taasoo ku tacalluqda sidii shaqada xisbiga oo xubin kasta kusoo hagaagta, gaar iyo guud ahaanba sare loogu qaadin lahaa. Dhaliilkaa iyo is dhaliilkuba waxay ina tuusaalaynayaan dib u dhaceenna shaqada, is-hagradka aynu wax iska hagranno, iyo jiridda cib u dhaca shaqada xubin walba iyo guud ahaan xisbi ahaan inaku dhacda. Taas waa in ay ka dhalataa u sal doonka dhibaatooyinka inaka hor yimaada. Hubaal waxa ah mabda' dhaliilka iyo is dhaliilka, si habsan haddii loo isticmaalo inay horumar abuurayaan, ayna garaad kor-dhis xubnaha u noqonayaan.

Runtii waqti badan iyo is-xilqaan dhab ah ayay

qaadanaysa sidii xisbiga gudahiisa ficil ahaan dooddo caafimaad qaba oo mabda' ku dhisan looga abuuri lahaa. Waxaa loo maleeyaa in caadooyinkeenna hore qaarkood wanaagsani inna caawiyaan. Hase yeeshee caadooyin xunxun oo waqtigii gumeysigii cusbaa dhaqanqiisii inakaga haray ayaa culays weyn fulin habsan ee mabda'a isaga ah saaraya, caadooyinkaasuna muddo ayey qaadanaysaa tirtiristoodu. Axsab-tii waqtigii gumeysiga cusub jiray waxay dadka bareen ku dhaqanka chaliil shakhsinimo oo aan xilkaasnimu lahayn, dhaliilkaasoo mid makhaayadeed ahaa, kana soo horjeeda soo bandhigis ee ra'yiga qofka matalan isagoo shir ka qayb gelaya.

Axsabtaasu waxay dadka bareen in aan qofku, qofka kale waxta ku hor oran, ee uu ka

dib ka war sheekaysto, inuuyan shir waxba ka orane, hadhowto xamaasho ku dhaqaaqo. Sidaas awgeed dad badan, ee uun raaca hacba geesta shakhsi ahaan ay u jenjeedhaan, amase khiyaalkoodu u xagliyo Xubnaha X.H.K.S. waa inayan oggolaan in ururada siyaasadeed si qaab daran ku sugnaadaan iyagoo xushmaynaya saaxiibtinimo iyo nabad ka dhex dhacda iyaga iyo xubin kaloo ay arkaan in ay gefaf ku kacayso, waa inayan ka hakan cood iyo dhaliil mabda'a ku qotonta, qof ay isku qabiil yihiin, saaxiib ay isku dugsi ahaayeen, amase ay isku degmo yihiin. Haddii waxyaabaha laga digey lagu dhaqmo, qofka xisbiga iyo mujaahidaha waxyeelooyin ayaa soo gaadhaya. Xubnaha xisbigu waa inayan isku koobin dhaliil madaysan, ee waa inay ku daraan qaadashada dhaliilka. Xubin xisbi markuu oggaaco qaladaadkiisa, waa inuu isla markiiba ku kacaa wax ka qabadkooda. Intaa waxa dheer in xubin xisbi iska ilaaliyo hujuun shakh

siyadeed oo aan dan lahayn, dagaal, nacayb muujis iyo aar gudasho oo geddigood uu ku qarainayo diidmada khalac'aadkiisa. Ka qayb qaadashada dhaliilka mabda'a ku dhisan, iyo la halganka ra'iyada khaladka ah, waxaa looga dan leeyahay adkaynta dhidibada midnimada, si horumar iyo guul looga gaaro shaqooyinka xisbiga.

Xisbigu waa inuu waligii kala saaraa dhaliilka adkaynaya iyo kan laciifis u soo jiidaysa. Tan dambe waa dhaliil, iska dhaliil ahaan loo sameynaya, waana dhaliilka cadowga xisbigu ku hirtaan. Idiyooolijiga xisbiga, barnaamijkiisu, go'aannadiisa iyo qawaaniinta u dhigan baa kala xadaynaysa dhaliilka xisbiga faa'iidaa u leh iyo kan liidnimada usoo jiidaya.

Xisbiga H.K.S. sida axsaabta kaloo horseedka ah waa mid ku dhisan mabaadi'dii Lenin ee xubnimada xisbiga, taasoo ah: Xubin xisbi waa kan si firfircoon u hirgeliya barnaamijka xisbiga, kana shaqaya qayb qaybaha xisbiga ka mid ah: Iska kaga jiris xisbiga oon loo shaqeyn barnaamijkiisa, xubnnimo buuxda ma abuuri karto. Sidaa si le'eg bixin lacagta xubinnimo amase lacag kaloo badan ma buuxiso xubnnimada xisbiga. Waxaa xusuus mudan sidii axsaabtii gumeysiga cusub ayan u qiimayn jirin xubinnimada qofka ee xisbigooda, xataa liis xubnaha xisbiga ma lahaan jirin qaarkood. Hase yeeshee xisbi hantiwadaag ah oo xii taariikheed iyo ummaddeed wadaa waa inuu waaji-baad badan xubnihiisa saaraa. Waxaa is xusuusis ku habboon inaynu ogaanno, in arrintan khilaafaad ku lug leh uu sannadkii 1903 kala qaybiyey xisbigii Hantiwadaagga Dimoqraadiga ee Ruushka qaybtii abwaankii Lenin horkacayayne qiimayn weyn saartay.

HEERARKA SOOMAALIYA AY HANTIWADAAGGA U SOO MARTAY

Aasaasidda Xisbiga H.K.S. wuxuu u taaganyahay heerka sare oo uu soo gaachay kacaankii 21kii Oktoobar ee 1969. Dhalashada xisbigan horseedka ahi, isagoo jidka halgankiisa hantiwadaagga cilmiga ah hoggaan u yahay, habkaa hantiwadaagga oo waayo-aragnimada Soomaaliyeed ku dabbagan, ayaa markhaati u ah u xaglinta iyo dhidibba u aasidda hantiwadaagga.

Qarnigii 19aad, imbiryaaliyadda (oo ah baasha dibbedeed ee hantigoosad caalamiga) ayaa dharbaaxooyin ummadda iyo dadka Soomaaliyeed soo gaadhsiiyey, kuwaasoo ahaa imbiryaaliyadda oo gumeysi bi-

laabay, wa'dankeenna shan waaxood u kala qaybiyey. Halgankii Daraawiishta ee Sayid Maxamed Cabdulle Xasan abbaancuulaha u ahaa, ayaa noqday dagaalkii ugu horreeyey oo aynu imbiryaaliyadda la galnay oo ilaa waqtigii dagaalkii labaad socdey ka dibna dagaalkii wuxuu isbeddelay aasaasid xisbiyo siyaasadeed oo goban nimo-doon ah, taasoo ka faa'iideysaneysay xoogagga cusub. Gobannimo waxay wadatan Soomaali ah u timi 26-kii Juun 1960 oo waqooyiga Jamhuuriyadda Dimoqraadiga ahi gacantii gumeysiga Ingiriiska ka xoroobay, Luuliyo Idii 1960, Koonfurta waddankeenna xoroobay, isla maalintaasna labadii qaybood way midoobeen iyagoo sameeyey Jamhuuriyadda Soomaaliya. Intii ka dambeysay 1960 ilaa 1969 waxay noqotay marxalad gumeysiga cusubi waddankeenna u talinayey hantigoosadka caalamiga ah weli wuu gacan sarreeyey xag dhaqaaleed, sida awgeedna noloshi siyaasadeed, bulshadeed iyo dhaqan intuba waxay ku hoos jireen gumeysiga cusub.

Duruufta iyada ah markii loo ackaysan waayay ayaa Kacaankii 21kii Oktoobar 1969, Ciidammada Qalabka Sidana horseedka u ahaayeen, dadweynaha Soomaaliyeedna garab taagnaayeen curtay. Kacaankan isaga ahi wuxuu ahaa, yahayna mid shaqaalaha, beeraleyda, reer guuraaga, indheer garatada horusocodka ah iyo maalqabeenka waddaniga ah ay hiil iyo hooba siinayeen. Intii u dhaxaysay 1969 — 1976 Kacaankii Oktoobar u xaglintiisii hantiwadaagga wuxuu ku muujiyey siyaasadaha soo socda:

1. Wuxuu kacaanku baabi'iyey gacan sarreyntii siyaasadeed ee imbiryaaliyadda. Xaashidii 1aad iyo 2aad ee Kacaanku waxay muujinayaan oo astaan u yihiin xornimo siyaasadeed oon hore loogu guuleysan. Xaashida 2aad waxay si caddaan ah ugu dhawaaqaysaa in Hantiwadaag cilmiga ah, aydiyooolojiga rasmiga ah waddanka u yahay. Tallaabooyinka daraadood Soomaaliya waxay siyaasadeeda dibeddu noqotay mid imbiryaaliyadda liddi ku ah, una xaglineysa kuna dabbagan hantiwadaag.

2. Go'aannadii qaramaynta ee lagu dhaqaaday Idii Maajo 1970 waxay iyana burburiyeen u talintii imbiryaaliyaddu dhaqaaleheenna u talinayeen. Siyaasadihii qaramaynta ee 1975 ayaa iyana sii laciifiyey hantigoosad caalamiga ah, wakiiladooda Soomaaliya u jooja.

3. Siyaasadda cadcad oo mudnaanshaha horumarinta qaybaha dhaqaalaha dawladda iyo iskaasha-tooyinka ayaa la qaaday. Doorbidis ballaadhinta qay-

bta guuc' ee dhaqaalaha dawladda ayaa ka muuqata qorshooyinkii la sameeyey, siiba kan 1974 — 1978. Markan waxa horumarinta qaybaha dhaqaalaha dawladda iyo iskaashatooyinka sii xoojiyey siyaasidhii qaramaynta. Siyaasadaha marka laysku geeyo waxay u faa'iidayeen cilaqaadka waddanadda hantiwadaagga ah aynu leenahay.

4. Kacaanku wuxuu kaloo ku kacay isbeddel qota dheer oo chaqan kacaamayn, isagoo la halgamay, kana guuleystay guuldarrooyinkii hiddaha iyo dhaqanka Soomaaliyeed ay gumeysigii iyo gumeysigii cusbaa

gaadhsiiyeen. Oktoobar 21kii, 1972, waxaa lagu dhaqaaqay in afka Hooyo la qoray, taasna si buuxda waxaa loo dhaqan geliyey 1973. Ololayaal isdabajoog ah, oo uu ugu weynaa Ololihii Horumarinta Reer Miyiga (Agoosto 1974 — Febraayo 1975) ayaa la qaaday, ololayaashaas oo ahaa ololayaal xagga adkaynta hiddaha, dhaqanka iyo cidhibtirta jahliga door taariikhi ah cayaaray, inana soo gaadhsiiyey heer 70% dadka Soomaaliyeed jahligii madoobaa kasoo baxaan. Ololihii Horumarinta Reer Miyiga oo hadda la joogteynayo wuxuu gaadhay heer la sii qota dheeraynayo, michihii ka dhashayna dhaxalgal waaraya laga dhigayo Intaa waxaa dheer in olooyal lagula cagaallamayo qabyaaladda, eexda, la qaaday, waxaa iyana xusuus mudan ololihii hantiwadaagga cilmiga ah lagu baranayey. Iskuso daroo isbeddel dhaqameed ayaa sannadihii Kacaanka socdey.

5. Waxaa kaloo muuqata, kacaankuna ku guuleystey fikraddo cusub oo shaqada loo qabto. Mada: dugsiya golayaal hanuuninta sayladdo, cusbitaalshaariic badan baa iskaa wax u qabso lagu dhisay silo, jidad, ceelal, iwm. Mitaal wanaagsan iskaa wax u

qabso waxaa u ah Bacaad celintii Marka-Shalambooc' laga qabtay. Mashruucaas isaga ahi, iyo iskaa wax u qabso guud ahaanba wuxuu abuuray fikradda ah isku duubnaanta iyo wada shaqaynta dadka Soomaaliyeed iyo la halgankooda dabeecadda lidka noloshooda ku ah. Runtii adkaynta fikradaha cusub ee shaqada muddod dheer bay qaadataa, hase yeeshee si habsan baynu u bilawnay aqbalista fikradaha tacabka hantiwadaagga, oo ka soo horjeeda beretanka oo nidaamka hantigoosadku dhiirrigeliyo. Mashruuca Cuntada Degdegga ah ayaa isna tusaale u ah waaga cusub.

6. Dimoqraadiyaynta maamulka dawladda waxaa ka abuurmay bilow horukac. Guddiyadda Kacaanka ee tuullooyinka, degmooyinka iyo Gobollada oo Xeerkii lambarkiisu ahaa 52, soona baxay 1972 hubaal maamulkii dalka wuu baahiyey, xukunkiina dadka wuu u dhoweeyey. Dad badan oo shaqaale, haween iyo challinyaro, xubnaha ijtimaaciga ah ka kala socda, ayaa guddiyo shaqooyinka Hay'adaha dawladda baadhis iyo kormeer ku sameynaya ka qayb qaatay, matalan cadaaladda oo hadda garsoorayaal dadweyne la shaqeeyaan. Intaa waxaa dheer iyadoo tallaabo tallaabo heer dadku noloshooda maamulayaan gaadheen sida golayaasha hanuuntu muujiyeen qaybinta cuntada. Run ahaantii tallaabooyinka taasoo sheegay waxay abuureen sansaan bulshadeed (Social infrastructure) kaasoo suurta gelinaya ogaanshaha baahida bulshadeed iyo wax ka qabadkooda.

Waayo - aragnimadeena aynu soo marnay, sare u qaadista isku dubbaridkeenna bulshadeed waxay hubaal inoo diyaarisay ka hortagga dhibaatooyinka dabeecaddu inna soo gaarsiiso, sidaa abaartii dabadheer, ee 1974 — 1975. Dawladda Kacaanka ahi iyadoo gurmada degdeg ah ku dhaqaaqday ayey 275.000 Xeryo xannaano ku haysay, 750.00 qofna xeryaha dibeddooda xannaano ku siinaysey. Kaddib waxaa lagu kacay barnaamijka dejinta, kasoo ka kooban dac' reer guuraa ah oo beeraley iyo kalluumeysato laga dhigayo. Hubaal haddaynaan isku duubnayn, oo hagar la'aan wax u wada qabaneyn dhibaatooyinkii abaarta hawl yari ugama soo gudubneyn.

7. Isbeddellada curtay kulligood waxaa looga dan leeyahay in xoogagga dimoqraadiga ahi xukunku iyo awood gacanta ku dhigaan. Abuurista guddiyada shaqaalaha sannadkii 1973 waxaa loola jeeday in sare loogu qaado ka qayb qaadashada shaqaalaha wax socsaaridda dhaqaaleec', iyo dawaynta iska horimaadka shaqada ka dhasha. Intaa ka sokow waajibaadkooda waxaa sal u ahayd kicinta garaadka siyaasadeed

ee shaqaalaha Soomaaliyeed.

Aasaasidda xisbiga H.K.S. waa tallaabaçii ugu waynayd ee guulaha dhaxalganka ah, ee kacaankii 21kii Oktoobar soo hooyey lagu horumarinayey.

XAFIISKA SIYAASADDA EE M. G. S. K.

Axsaabta kacaanka ah ee horseedka noqda intayna heerkaa gaarin waxay soo maraan heerar isku dubbarid iyo bislaansho siyaasadeed oo kala duwan bilawga waxay yihiin kooxo kicin siyaasadeed, oo isku dubbaridkooda uuyan adkayn. Sidaas awgeed kacaanku markuu dhashay wuxuu abuuray Xafiiska Xiriirka Dadweynaha oo shaqada loo abuuray ahayd habaynta isku dubbaridka xoogagga horusocodka ah ee waddankeenna. Xafiiskaasu wuxuu hoos yimi Madaxtooyada Golaha Sare ee Kacaanka, isagoo ugu dambaystii sannadkii 1972 noqday Xafiiska Siyaasadda, noqdayna fuliye go'aannada iyo talooyinka Madaxtooyada G. S. K. Wuxuu Xafiisku la dagaallamay dacaayadihii çib u socodka ahaa, wuxuuna ku kacay kordhin garaadka siyaasadeed ee dadweynaha kacaanka ah. Xafiiska hannuuntuu ku kacaayey sannad walba sannad ka dambeeya wuu sii kordhiyey ilaa uu gaadhay Hay'ada walboo dawladeed iyo dadweynahaba. Intaa waxaa u dheer isagoo daabacay buugaag iyo majallado kacaan ah, kawaadir waddanadda saaxiibkeen ah ee hantiwadaagana inay wax kusoo barten u diray. Sannadkii 1975 Xafiisku wuxuu furay Machadka Culunta Siyaasadda ee Xalane, kaasoo kawaadirka lagu tababaraayo.

ISKU DUBBARIDKA BULSHADEED

Xafiiskii Siyaasaddu wuxuu intuuyan Xisbigu abuurmin sii yeeshay dhismo xisbi siyaasadeed ku dhoothow sannadkii 1972 — 1976 wuxuu astaamaha heerka ka horreeya xisbiga ee kacaanka hantiwadaagu soo maray buu yeeshay. Taa markhaati waxaa u ah iyadoo guççiiyo badan ka hoos koobmeen Xafiiska, guddiyadaas oo masilaya isku dubbaridka bulshadeed iyo dadweyne kuwaas oo ay ka mid yihiin guddiyada shaqaalaha, çhallinyarada, haweenka, Guulwadayaa-sha, guddiyadaas iyaga ahi shaqooyinkii xafiiska way sii ballaadhiyeen, guulo waaweyn Xafiiska way usoo hooyeen.

Wadistii aragtiyeed ee xafiisku way kortay iyadoo heer habbayn hadba sii gaacheysey. Qoraal kacaan ah oo afaf badan ku kala qoran baa intaa kusoo baxayey. Wasaaradaha Warfaafinta iyo Hauuninta Dadweynaha,

Waxbarashada iyo Barbaarinta iyo Tacliinta Sare iyo Hiddaha ayaa iyagoo is kaashanaya daraasadda hantiwadaagga cilmiga ah baadhayey.

21kii Oktoobar 1974 Jaalle Maxamed Siyaad Barre wuxuu sheegay go'aanka aasaasidda xisbiga horseed ah oo sii wadaya kacaanka Soomaaliyeed. Isla hadalkaas Madaxweynuhu wuu ku celiyey 21kii Oktoobar 1975. Wuxuu kaloo intaa ku daray diyaargarow aasaasidda xisbiga.

SHIRARKA, FADHIYADA IYO AQOON ISWEYDAARYO

Waqtiyo badan baa aqoon isweydaarsiyo barashada hantiwadaagga heer sare lagu gaarsiinayo la qabtay. Intaa waxaa dheer in Shirarka, fadhiyada iwm fikradaha iyo waayo-aragnimada laysku weydaarsado, isweydaarsigaa khibradeed iyo fekerna heerar hoose — sanaba way soo mareen.

Bishii Nofembar 1975 waxaa la qabtay shirkii Ummadca kaasoo go'aanno badan, oo ay ka mid yihiin Aasaasidda Xisbi hantiwadaag ah lagu goostay. Isla shirkaas waxaa lagu tiigtiigsaday adkaynta isku dubbaridka ururrada bulshadeed, adkayntaas oo hoos imanaysa Xisbiga la abuurayo. Intaa ka sokow waxaa la goostay habaynta iyo fidinta iyo habka hantiwadaagga ah iyo çhigistiisa, iyo dimoqraadiyaynta maa-mulka dawladda.

Go'aannadaa waxa sii adkayey shirkii aqoonyahan-nada, guulwadayaasha, dhallinyarad iyo haweenka oo ka dib la qabtay. Shirkii labaad ee shaqaalaha Soomaaleed ee 9kii Abriil ilaa 22dii ayaa isna go'aanno la mid ah gooyey. Shirkaas isaga ah waxaa ka qayb gayl wakiilo. shaqaalaha Soomaaliyeed wada masilaya.

Shaqooyinkii aydiyoolajiga iyo ficilkaba ahaa ee sannadihii 1969 kaddib lagu dhaqaaqay waxay dhaleen mirihii la filayey iyadoo dadka Soomaaliyeed ay u kala caçaatay, axsaabta dhabta ah iyo kuwa dannaysta-yaashu ku shaqaystaan. Arrintaas ayaa suurta gelisay in markii xisbiga la aasaasay la helo dadkii aasaasayaa-sha ka ahaan lahaa, kuwaasoo la soo miiray, garaadkooda siyaasadeedna mid xisbiga u qalmo ahaa. Laba darraadle Jiritaanka iyo xoogga ururrada isku dubbaridka bulshada ayaa si walba aasaasidda xisbiga usii sahlay, hay'adahaas oo intay jiraan, si walba xisbiga u caawini doona. Shaqooyinkii dadaalka lahaa, qiimaha weynaa waxay ugu dambaystii isugu soo biyo shubteen aasaasiddii xisbigii horseedka ahaa. 26kii Juun —

1dii Luuliyo sannadkan ayaa 3000 qofood oo qaybaha wac'danka, ururradiisa: kuwo siyaasadeed iyo ijtimaaciga iyo maamulka isugu yimaadeen Shirkii aasaasiddii xisbiga iyagoo halkaa waajibaadkii marxaladda cusub gudanaya.

SIFADA CAALAMIGA AH EE XISBIGA

Barnaamijka X.H.K.S. wuxuu xisbiga ku xidhayaa jibhadda kacaanka ah ee adduunyada: kana kooban waddanaa hantiwadaagga ah iyo halgamada axsaabta horseedka ah ee xoogsatada weli hantigoosadka ku hoos jirta. Intaas waxa dheer xisbiga oo raacsan gargaarayana jibhaddaha halganka gobannimodoonka ee Afrika, Aasiya iyo Laatiin Ameerika. Jibhadda Kacaanka Hantiwadaagga sideedaba waa caalami, inkastoo halganka gaar ahaaneed ee c'hisidda hantiwadaagga, xisbi walba dheeraad usii tahay.

Xisbiga aan ka war hayn waayo-aragnimada axsaabta kale oon waayo-aragnimadaasna ka faa'iidayaan wuxuu ku dhex dhici karaa gefaf iyo khaladaad dhaawacyo gaarsiisa. Waxaa qiimo weyn inaynu kulligeen ku hormaro waayo-aragnimo inoo dhaxaysa, taasoo ah tan jibhadda kacaanka caalamiga.

Xafiiskii siyaasadda iyo ururrada ijtimaaciga ahaaba way ka faa'iideysteen waayo-aragnimada iyo duruusta kacaamadii caalamiga ahaa ee ka horreeyey: Xiriir baa lala yeeshay axsaabta kacaanka ah ee Afrika iyo Aasiya ku yaal kuwa Jamhuuriyadaha dimoqraadiga ah ee Koongo iyo Yemen ayaa ka mid ah. Khibradihii waaweynaa ee Midowga Soofiyeeti Jamhuuriyadda dadka ee Shiinaha J.D. ee Jarmalka, Kuuriya, Kuuba intuba qiimo ayey inoo yeesheen, xag shirar, xag qoraal, iyo xag warar isweydaaris iyo xag isku xidhnaanshaha ururrada ijtimaaciga ah. Sidaas awgeed ururrada ijtimaaciga ee Soomaaliyeed waxay si xoog leh uga qayb galeen fadhiyada, shirarka jabhadda dimuqraadiga ee caalamiga ah, sida dhallinyarada, ururrada shaqaalaha, ardayda iyo haweenka. Sidaa si le'eg waxaa laga qayb galay shirarka xisbiyada shuuciga ah ee Talyaaniga, Faransiiska, J.D. ee Jarmalka, Hangerey, iyo Jukoslafaakiya. Iyadoo madax wufuud soomaaliyeed hoggaaminayso oo uu ka mid yahay Jaalle Maxamed Siyaad Barre waxaa laga qayb galay Shirkii 25aad bishii Febraayo 1976 ee xisbiga Shuuciga ee Midowga Soofiyeeti, kii xisbiga shuuciga ee Kuuba, oo wafdigii Soomaaliyeed uu hoggaaminayey Madaxweyne ku-xigeen Ismaaciil Cali Abokor. Kulli shirarkaas lagu qayb galay waxay muujinayaan in gogoldhig fiican xisbiga inuu la yeelan doono axsaabta himilooyinkiisoo

kale leh. Run ahaantii xisbi horseed ahi waa inuu jaallayaashiisa ogaadaa, taasna xisbiga inuu heer sare ayuu ka joogaa.

Barnaamijka Xisbigu wuxuu xoog saarayaa cilaaqaadka uu dadweynaha la leeyahay, maxaa yeelay iyaga ayaa ah xididadii waraabinaayey, xoogna siinayey ah. Taas micnaheedu wuxuu yahay Xisbiga oo si wadajirnimo ah ula shaqaya ururrada ijtimaaciga ah oo c'han. Xisbigu waa inuu helaa aqoonsiga iyo kalsoonida dadweynaha, taasoo ku dhismaysa isla shaqayn dhab wuxuu ku muteysanayaa muujin uu dadweynaha ugu caddeynayo inuu runtii cabbirayo, ka tarjumayo, u socdo fulinta danahooda guud. Camalka xisbiga iyo xaqiijintiisa himilooyinka, siyaasad, naf-huridnimo, iyo u daacadnimada dadka ayaa kalsooni dadka ku abuuraysa, kelmado qurqurxoonse xisbiga meel gaadhsiin mayaan. Arrintan iyada ah Xoghayaha Guud ee xisbiga ayaa shirkii aasaasidda Xisbiga si aad ah u adkeeyey.

Hoggaaminta Ummadda Soomaaliyeed waxay u baahan tahay in xisbigu hadba tixgeliyo heerka wacyiga siyaasadeed ee dadka taasoo waxay ina faraysa u taagnaanta duruufda runta ah, waxayna inaka ilaalinaysaa ka horreynta dadka, oo hirgelin la'aan siyaasadeed inoo keeni karta. Hase yeeshee qiimeyn heerka siyaasadeed ee dadka waxay inoo suurta gelineysaa inagoo marka horeba siyaasadaha, kicin iyo sare u qaadis garaadka falowgeed qabana. Xisbiga waa jibkiisa horseednimo waqti walba waa inuu gutaa, oo ku dabiqidada siyaasadaha garaadka siyaasadeed ayan noqon hannaan lagu aqbalayo garaadka dib-u-socodnimo, ee uu noqdaa isku dabbiiqin horusocodnimo inoo hagaysa.

Axsaabta Kacaanka ahi dadweynaha waxay uun hagi karaan markey dadka wax ka bartaan, la kaashadaan, ayna tixgeliyaan ficilka bulshanimo ee cadaalka dadka ka dhalanaya. Haddii taa la sameeyo murtida dadweynaha & xannaanadooda ayaa laga faa'iideysan karaa. Mabda'a hantiwadaagga cilmiga ah wuxuu yahay: «in dadka wax laga barto, si wax loosii barto».

HALGANKA DIB UGU NOQOSHADA QAYBQAYBINTA LALA GELAYO.

Axsaabta horseednimada kacaaneed lehi waa inay waqti walba halgan laba fikradood oo khatar ah la galaan. Khibradka Kacaanka caalamiga ah iyo waayo-aragnimadoodu waxay ina tusaalaysaysaa khatarta ku

jirta dannaysigii garabka midig iyo kala qaybqaybinta garab bidix siyaasac' ahaan, oo labaduba waxyeello u geysata dhisidda hantiwadaagga. Kooxda garabka midig iyagoo ku andacoonaya horumarinta Maarkiisiya'da ayey hoos ahaan nuxurka iyo duuxa maarkisiyadda baabi'yaan. Ama caddaan ama qarsoodi ha ku shaqayeen siyaasaddoodu waxay tahay dhaawicidda iyo burburinta xisbiga horseedka ah iyo u beddelkiisa jabhadda hagaajin qaabka sare ee bulshada (reformists). Way iska ilaawaan ama iska indhatiraan isbeddelka nuxureed ee bulshadaa. Soomaaliyoo kale dib ugu noqoshadii qabiilka iyo caadooyinkii xumxumaa ee gumeysga cusub ayey ku taliyaan. Waxay kaloo cunaan heshiis inay ka dhex dhaliyaan dadweynaha Kacaanka ah iyo imberyaalaliyadda. Kooxahaa middood waxay ina ku dhirri gelisaa qaadashada hantiwadaag waddan oo kaliya, amase qaacasho hantiwadaag midab ku dhisan.

Xoghayaha Guud ee xisbiga waqtiyo badan buu cambaareeyey aragtidaa aynu soo sheegnay, ku dadaalkeenna hantiwadaagga ulama mid aha «Hantiwadaag Soomaaliya» u gaar ah.

Faaqidis aragti iyo tiori ku salaysan ma wada dhammayn karto xalilka goor iyo meel walba looga baahdo. Ku ackaysi fikrad iyo aragti waa mid abuurta kooxayn xisbi horseed ah iyo kala qaybintiisa. Dadka ku adkaysta jaangooyo fikradeed awgeedna ma kari karaan faa'iidis xaqaa'iga bulshadeed oo had iyo goor isbeddeleysa, horena u socota. Waxay kaloo isku dayaan xaqaa'iga jira oo ay jaangooyadii hore ku hagaajinaayan, taasoo abuurta arag la'aanwaxyaabaha cusub oo faa'iidis iyo ka dood u baahan. Dadkaasi waxay ka soo horjeedaan fikradda maarkisiyadda oo xaqaa'iga jira si firfircoon iyo il dheeri ah ku jirto u baadha, iyagoo isticmaalaya hannaanka diligtaatiga ah, oo aqoonsan isbeddelka aan joogsaneyn, oo wixii duqooba wax cusub oo ka heer sarreeya beddelayo.

Abwaankii Hantiwadaagga V.I. Lenin buuggiisii Shuuciyad'a bidixda, qaska caruurtinimo (left wing communism, infantile disorder) ayaa lagula dagaallami karaa fikradaha khatarka ku ah horumarinta dhisidda hantiwadaag.

Xubnaha xisbiga waa inay qaddarin weyn siiyaan sida laysugu dabaqayo u dagaallanka himilooyinka waaweyn, iyo tabaha himilooyinkaas si habsan loosoo dejiinayo. Waa in xubnaha xisbiga ay u kala cad-daataa noocyada iska horimaadyada, kuwaasoo u kala baxa qaar xalkooda si cadowtinimo ku jirto (matalan la dagaallanka imberyaaliyadda) iyo qaar aan xal-

kooda wax cadowtinimo ah ku jirin, oo jaallanimo loo xallin karo, sida kala duwaanta gobolnimo, Lahjad. iwm. Intaa waxaa sii dheer ahmiyad'a iska horimaadyada, kuwaasoo sida barnaamijka xisbigu ina tusaal-laynayo u kala baxa (i) qaar aasaasi ah (ii) kuwo aan aasaasi ahayn. Xagga fulinta barnaamijka Xisbiga, waxaa la hormarinayaa kuwa aasaasiga ah, kuwaasoo la socda danaha waaweyn ee ummadda Soomaaliyeed ee marxaladdan taariikheed.

GEBOGEBO.

Aasaasiddii xisbi horseed ah ee Soomaaliyeed laba wajiba way soo yeelatay: mic' aragti, iyo mid ficilba. Si taa loo hormariyo waayo-aragnimada axsaabta kaloo horseedka ah waa in la qadderiyaa, maxaa yeelay carbinta kawaadirka xisbiga ayey taasi caawinaysaa. Haddaba inagoo ahmiyadda waayo-aragnimada caalamiga ah ee kacaaneed qiimeyneyna ayaa haddana tahay si abuuritaan cusubi ku jiro aynu u aragno, ee ayan noqon wax iska mikaanikal ah oo muuqaal guud uun arkaysa, aanse nuxurka ka faa'iideysaneyn. Waa inaynu nuxurka guuc' ee hantiwadaagga la socodsinnaa duruufka la taaban karo oo inoo gaarka ah waqtigan aynu ku jirno. Ugu dambeystii waa inaynu yaqiisannaa waayaha daruuriga ah ee horumarinta duruufka maadiyeed heerka wacyiga dadkeenna khasab inakaga dhigayaan.

Aynu ku dhammaystirno warbixintii dhexe uu Jaalle Fideel Kastro, Shirkii 1aad ee Xisbiga Kacaanka Kuuba ee nooca cusub :

Xisbigu waa isu keenista kulligeen. Gudihiisa yi-diilada kacaanyahanka ee taariikhda waqtigeenna isagu soo biyo shubato. Gudihiisa mabaadi'da iyo xoogga kacaanka ayaa qaab dhab ah qaata; gudihiisa waxaa ku burbura kelikelinimadeenna, waxaynuna bilawnaa inaynu u fekerno si guud. Xisbigu waa bare, macallin, iyo hoggaamiyaha damiirkeenna feejignaanta oo mararka qaarkood ay dhici karto khaladaad, ceeb iyo koobnaan shakhsinimo oo ay tahay in laga taxadiro.

Xisbiga gudihiisa midkeen walba wuxuu noqon karaa askari adadag, dul badan, una halgama mabaadi'da, taa aynu kulligeen yahaaburro noqonno. Gudihiisa aaraa'deenna, mabaadiideenna, xuskii kuwii naf-tooda u huray, shaqadeenna iyo danta dadkeenna waaraysa, mustaqbalka wadankeenna iyo xiriirka aan la goyn karayn ee lala leeyahay borolataariyaadka dunida cusub dhisaya ayaa la hubiyaa».

Xisbiga waa ruuxnimada Kacaanka Soomaaliyeed.

BARNAAMIJKA IYO XEERKA XISBIGA

Abuukar M. Xuseen «IKAR»

Haddii Kacaankii 21 Oktoobar uu noqday taariikhda halganka dadka Soomaaliyeed heer ka sarreeya marxaladihii halgankaasu soo maray oo u jeeday xurnimo, iyo hurukac, waxaan shaki ku jirin in 1da Luuliyo 1976, u furtay dad waynaha Soomaaliyeed waddo cusub oo ka duwan kuwii hore. Taas oo ah abuurista Xisbiga Hantiwadaagga kacaanka Soomaaliyeed, kadib markii duruufta gaarka ah iyo tan guud-ahaaneedba ay ka dhigtay lagama maarmaan dhismaha Xisbiga.

Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed kagama duwana axsaabtii horey ee dalka jirtay, dhinaca barnaamijka oo kaliya ee wuxuu kaga duwan yahay oo kale qaabka dhismaha iyo xeerkiisa. Khibradda halganka dadweynaha adduunka ee diidsan cadaadis iyo isku dulnoolaad, waxay inoo muujisay in marna aan lagu guuleysan karin dagaalkaas ujeedda diisu tahay dhismaha bulsho hurukac leh haddii aan la helin xisbi siyaasi ah oo ku dhisan aragti ka caan ah.

Aragtidaas oo u suurogelineysa halganka inuu yeesho hub iyo til-

maamo awood siineysa garashada wadciga yaal si kacaannimo ahna loogu beddelo wadcigaas dibudhacsan.

Dadweynaha xubnaha ka ah XHKS, si ay u fahmaan dhuuxa barnaamijka Xisbiga, oo u ah muhim fullitaanka waajibka xubin ka sta, waxaan isku dayeynaa in aan caddeyn ka bixinno astaamaha ugu waaweyn iyo ahdaafta ku xusan Barnaamijka XHKS.

Barnaamijka xisbiga H.K.S.

Barnaamijka xisbigu wuxuu u kala baxaa 5 qaybood: Kan 1aad wuxuu tilmaan ka bixinayaa iska hor-imaadka maanta jira adduunka, qaybta 2aad waxay faaqjdaysaa heerka halganka dadyowga Afrika. kan 3aad iyo kan afraad waa qaybaha ugu ballaaran barnaamijka, maxaa yeelay wuxuu taabanayaa taariikhda halganka dadka Soomaaliyeed ilaa 21 Oktoobar 1969 iyo tallaabooyinka horukaca ah ee lagu gaaray gudaha iyo dibeddaba.

Qaybta ugu dambeysa ee barnaamijku waxay soo koobaysaa qodobbada ujeeddooyinka Xisbiga iyo ahdaafta waaweyn ee fulintoodu horyaallaan Xisbiga Hantiwadaag-

ga Kacaanka Soomaaliyeed.

Hantiwadaaggu waa mid qura.

Barnaamijku marka uu ka hadlayo bulshada aadamiga, waxuu si buuxda u caddaynayaa in bulshada adduunka markasta ku taameysay iney gaarto bulsho qof walba u sugaysa nolol u qalanta dadnimadiisa isla markaasna u horseedeysa ka hortagga iyo burburinta midiidnnimada gumeysiga iyo isku kornoolaadka.

Loollanka dadyowga wuxuu maanta dhaliyey in adduunku u kala bayray labo waddo: Ta hore ee hantibuursiga, Imberyaaliyadda gumeysiga iyo dibusocodku ku socdaan, iyo tan cusub ee hantiwadaagga. Fikraddaan ayada ah waxay muujineysaa runta maanta jirta adduunka oo ah in beesha hantiwaraaggu sii xoogoobeyso, ballaaranayso, dadyow farabadanna barbar taagan yihiin dhismaha hantiwadaagga, sababtoo ah in habka hantiwadaaggu si cad u tusaaleeyey in uu yahay habka keliya oo u suuro gelinaaya dadyowga adduunka in ay ku noolaadaan barwaaqo iyo badbaado.

Sidaas darteed, barnaamijku

wuxuu leeyahay Hantiwadaaggu ma aha mid midabyo badan ee waa mid qura ee cilmi ah, waana halkii ugu sarreeysey ee fikradda bani aadmigu gaartay, kuna dheehan tahay waayo-aragnimada horumar-ka bulshada aadamiga oo dhan waxa taana lagu gaaray khibraddii benii-aadamku ka dhaxlay taariikhda oo ku timid loollankii dabaqadaha horusocodka ah. Barnaamijku wuxuu qiraayaa in hantiwadaaggu leeyahay qawaaniintiisa guud ahaaneed, kuwaasoo laga dhaqan gelin karo dal walba. Waxa lama huraan ah in qawaaniintaas la derso, ka dibna sida ugu habboon loo waafajiyo duruufka gaar-ahaaneed ee dal kastaa leeyahay. Dalalka hantiwadaaggu ka hanaqaaday waxay muujiyeen gacan sararraynta hantiwadaaggu ka leeyahay hantigoosiga.

Gobannimada Afrika iyo Iskudulnoolaadka:- Barnaamijku marka wuxuu tilmaamayaa halganka iyo dhibaatooyinka badan ee dadyowga Afrika u soo galeen madaxbannaanida. Haddaba Afrikaankii wax ma ka dheefeen? Madaxbannaanidaasi sidii ugu habboonaydna ma uga faa'iideysteen? Waxaa la oran karaa ma ayna suuragelin in dadweynaha Afrika ay qummaati u maalaan libtii ay soo hooyeen.

sobabto ugu wacnayd in taasi dhacdo, wuxuu Barnaamijku caddeynayaa in ay inta badan tahay in aan si fiican loo dersin bulshada xiriirka tacabka ka dhexeeya saamaynta qotada dheer ee hiddaha iyo dhaqankii hore leeyihiin iyo nolosha fudud oo dhayalka ah oo gumeystaha cusubi hadba meel ka bidhaaminayo oo lagu qamaamay. Run waxa ah in dabaqadihii gacanta ku dhigay taliska dalal badan ee Afrika ah ay dantooda ku xirayn dantii gumeysiga cu-

sub oo ay markaas hakiyeen socodkii gobanimodoonka. Waxaanna dhab ah in gobanimodoonka Afrika ay u muuqatay in gobannimada siyaasiga ahi tahay tallaabo lama huraan u ah abuuridda duruuf lagu tirtirayo iskudulnoolaadka. Taas oo lagu gaari karo marka ugu horreeysa ayadoo laga xoroobo ku xirnaanta dhaqaalaha Afrika ku xiran yahay dhaqaalaha Hantigoosiga, iyo xoojinta dagaalka lagaga soo horjeedo imberiyaaliyadda iyo dibudhaca.

Dhaqdhaqaaqa Gobannimadoonka Soomaaliyeed:- Qaybtani waa qaybta ugu ballaaran barnaamijka Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed, waxay raad raacaysaa halgankii shacbiweynaha Soomaaliyeed. Haddaan halgankaas dheer intiisa dambe ka soo qaadno wuxuu leeyahay barnaamijku waxaa noogu filan tilmaan dagaalkii daraawiishtii uu hoggaaminayay Sayid Maxamed Cabdalla Xasan, uuna ku xigay kii axsaabtii gobannimadoonka ee dagaalkii 2aad ee aduunweynaha dhexdiisa bilaabmay, ujeedooyinka dagaalladaasi oo dhammi waxay ahaayeen in.

A) Gumeysiga laga xoroobo.

B) Ummadda Soomaaliyeed la mideeyo.

C) Laga gudbo haraaga dhaqankii xumaa iyo tiirarkii dhismaha bulshadii qabiilka ee reer reerka iyo goboleysiga ku taagnayd loona gudbo dawlad dimoqraadi ah oo qof walba u suura gelineysa inuu si garasho leh ugu adeego danta bulshada. Dawladdii markaa dhisanayd muhiimadaas ma dhameystirin. Barnaamijku wuxuu diirka ka qaaday dabeecadda dabaqiga ah ee runta ah ee dadkii xukunka hayay waagaas ee iyaga oo u adeegaya imberiyaaliyadda adduunka, bilaabe-

en inay dadka Soomaaliyeed qabiil u qeybiyaan, una xakameeyaan danta gumeysiga cusub si ay uga helaan caqi qudheed oo yar. Xaaladda waddanka oo aad u xumaatay, waxay keentay in ciiddammada qalabka sidaa soo hinqadaan, dhaliyaanna kacaankii 21kii Oktoober, iyaga oo taageero buuxda ka helay dadweynaha Soomaaliyeed.

Barnaamijku wuxuu tilmaamay guulaha uu kacaanku soo hooyey ee u adeegaayey danaha dadweynaha iyo siyaasadda dibedda taas oo saldhig looga dhigaayo tallaabooyinka waqtiga soo socdo la qaadi doono.

Sidaas darteed waxa lagama maarmaan ah in la ururiyo lana habeeyo hawsheenna iyadoo loo fiiro leeyahay mabaadi'da guud ee habka hantiwadaagga ah iyo xaaladda gaar ahaaneed ee dalkeenna jirta.

Barnaamijku wuxuu ku nuuxnuuxsanayaa inaan himilooyinka dadka la xaqiijin karin haddii aan xisbiga kacaanka ahi dhugmo u yeelan qawaaniinta guud ee socodka bulshada wada iyo duruufka gaar ahaaneed ee dalkeenna, isna waafijin labadaas si uu ku kasbado kalsoonida iyo taageerada dadweynaha asaga oo hagaajinaya noloshooda, horeenna u kicinaya urursanaantooda iyo garashadooda siyaasiga ah.

Taas ayaa suurogelin kartaa gudashada waajibaadkooda taariikhiga ah. Muhimadaas waxa gudan kara oo keliya xisbi horseed ah oo aragtida hantiwadaagga cilmiga ahi hub u tahay kana duwan axsaabtii hore ee dalka jirtay, kana kooban wiilasha iyo gabdha dalka Soomaaliyeed ugu Kacaansan.

Waajibaadka Kacaanka Sooma-

liyeed:- Barnaamijka XHKS, wuxuu daymo xoog leh oo hantiwadaaga ah siiyay taariikhda adduunka halganka dabaqiga ah ee adduunka, guud ahaan iyo gaar ahaanna Afrika, wuxuuna taariikhda Soomaaliyeed ku xiray dhaqdhaqaaqa kacaanka ah ee addunka. Soomaaliya wuxuu ku tilmaamay inay ku jirto kala guur laga tagaayo gumeysi cusub, loona socdo hantiwadaag.

Hawlaha degdegga ah ee kacaanka ka hor yimid waxa ka mid ah dhismaha Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed iyo hawlaha ku lug leh siyaasadda bulshada iyo dhaqaalaha.

Hawlaha dhaqaalaha ku saabsan ee barnaamijka tilmaamay waxa ka mid ah:-

1) In la dhiso saldhig farsamo iyo maadi ah si looga baxo dib u dhaca dhaqaalaha una suurowda abuuridda bulshada hantiwadaagga ah.

2) In xubnaha dhaqaalaha ee waaweyn loo dejiyo qorsho cilmi ah lana fuliyo, taas oo shardi u ah hoggaaminta cilmiga ku dhisan. Waxaa barnaamijku taabanaayaa xoojinta dimoqraadiyada hantiwadaagga ah, taas oo ay ka mid tahay in la diyaariyo dustuur waddani ah, la xoojiyo maamulka dawladda, la kobciyo aqoonta maamulka iyo tan hantiwadaagga cilmiga ah ee dadka dawladda u shaqeeya.

Barnaamijku asaga oo ka hadda laaya arrimaha dibedda wuxuu adkeynayaa la dagaallanka Imberiyaaliyadda, gumeysiga, gumeysiga cusub iyo midabtakoorka, wuxuu kale uu adkeynayaa taagerada nabadda adduunka iyo nabad ku

wada noolaanta ummadaha hababka kala gedisan ku dhaqan. Wuxuu barnaamijku caddeynayaa in laga qeyb qaato hawlaha ururrada Jaamacadda Carabta, Ururka Midowga Afrika, Qarammada Midoobay iyo Ururrada kale ee adduunka.

3) In la xoojiyo lana horumariyo xiriirka saaxiibtinnimada iyo iskaashiga JDS la leeyahay dawladda hantiwadaagga ah, axsaabtooda iyo Ururradooda.

Ugu dambeystii in la taageero dabaqadda shaqaalaha ee dalalka hantigoosiga iyo xoogagga horusocodka ee adduunka.

Xeerka Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed

Xeerka Xisbiga HKS, wuxuu muujinayaa mabaadi'da guud iyo hannaanka shaqada axsaabta kacaanka ah ee horseedka ah, kuwaas oo lagaga hadlaayo qodob ku qoran tirsigan HALGAN.

Haddii xeerka qodobbadiisa loo dego, kiisa labaad wuxuu kaga hadlaayaa mabaadi'da Leninismaha ah ee soo gelitaanka xisbiga, qodobka 3aad wuxuu ka hadlaayaa wajibaadka xubinta xisbiga oo ay ka mid tahay in ay darasto oo fuliso aydolojiyadda Xisbiga iyo siyaasaddiisa, la dagaallanka imberiyaaliyadda, qabyaaladda, musuqmaasuqa iwm.

Qodobka 4aad wuxuu ka hadlayaa xuquuqda xubnaha xisbiga oo ay ka mid tahay inay wax dooran karaan loona dooran karo hayadaha hoggaanka xisbiga. Qodobka 5naad wuxuu ka hadlaayaa mabaadi'da lagu xulo, laguna sharaxo xubnaha xisbiga.

Shanta qodob oo ku xiga waxay ka jawaabayaan su'aalaha la

xiriira dimoqraadiyada guddoonka dhexe oo ah tiir dhexaadka shaqada xisbiga HKS ku dhisan tahay

Qodobbada ku xiga waxay ku lug leeyihiin dhismaha iyo hawlaha shirweynaha, Golaha dhexe, guddiga siyaasiga iyo kaalinta xoghayaha guud ee xisbiga.

Waxaa kale oo jira qodobbo tilmaamaya dhismaha iyo hawlaha unugyada iyo guddiyada xisbiga ee degmooyinka iyo gobollada.

Mabda'a dimoqraadiyada guddoonka dhexe oo xukuma shaqada unugyada iyo laamaha xisbiga adkeynaya disibiliinka kacaanka ah ee xisbiga iyo dhaliilka iyo is-dhaliilka dimoqraadiga ah wuxuu sugaya xuquuqda xubnaha xisbiga.

Guusha xisbigu waxay ku xirantahay ku socodka mabaadi'daas iyo ku xirnaanta dadweynaha.

Xeerka waxaa ku jira qodobbo qeexaya xiriirka xisbigu la leeyahay ururrada shaqaalaha, dhallinyarada iyo haweenka. Barnaamijka xisbigu wuxuu leeyahay «Hantiwadaagga waxaa la dhisi karaa oo keliya marka dadweynuhu raacsanyahay Xisbiga». Si loo fuliyo gebi ahaan waajibaadka dhismaha hantiwadaagga xisbigu wuxuu cuskanayaa shaqaalaha, beeraleyda'raacatada, ganacsatada, yaryar, Ciidammada Qalabka Sida iyo aqoonyahannada horusocodka ah. Xoogga xisbigu wuxuu ku jiraa, kuna xiranyahay sida hadba loogu xiro dadweynaha.

Isbedelka kacaameed ee reer guuraanimada

MAXAMED CABDI CALI (Bayr)

«Bini-aadanku iyagaa taariikh-dooda sameeya. Hase yeeshee sidaay doonaan uma sameeyaan, taariikhdaas kuma sameeyaan duruuf ay doorteen, ee waxay ku sameeyaan duruuf ka hor timid, kasoo fiddey, lagana dhaxlay waqtiyadii hore»

Ku hirgelina hantiwadaagga cimiga ah waaya-aragnimada taariikhda ee Soomaaliyeed, waa inay tixgelisaa deristaana nidaamka wax soo saaridda ee reer guuraanimimo. Dhaqaalaha dhaqan-dhaqaale oo ah salkii siinta gumeysigu iman. Dhaqaalaha isaga ah waxaa ku nool dad 70% bulshadeenna ah. Sidaas awgeed, inagoo ogsoon baaxadda qaybtan dhaqaaleed, habkeenna hantiwadaagga ahi waa inuu abuuraa isku dubbarid siyaasad iyo bulshadeed oo lagu

beddelayo salka dhaqaalaha reer guuraanimimo, iyo tiirarkiisa bulshadeed oo ku dhisan qorsho-la'aan kala go'naan, iyo koobnaan. Isbeddelkaas wuxuu noqonayaa mid jidka hantiwadaagga ku socda, himilooyin reer guuraa soo dedejiya.

TAARIIKHDA REER GUURAA-NIMADA

Dalka Jamhuuriyadda Dimuqraadiga Soomaaliya ku fadhido waxaa laga bilaabo sannadkii 1887 ilaa 1960 kala gumeysan jirey Talyaaniga iyo Ingiriiska. Ingiriiska oo gobollada woqooyi hayatey waxa cantiisu ahayd siduu cuntada iyo waxyaabaha kaloo saldhigiisa ciidanka Cadmeed u baahan yahay u badbaadin lahaa, sida la ogsoon yahay saldhiggaasu wuxuu ahaa mid Imberiyaaliyadda Ingiriiska ee Hindiya, iyo baayac

mushtarka ku xiran ahmiyad weyn u lahaa. Ingiriiska wuxuu u oggolaaday ganacsatada hindi ah beri dambana kuwa Soomaali ah in ay baayac mushtarka ka qayb galaan, halkaasoo magaalooyinka Berbera oo kale ka abuurmeen. Ganacsigii Xoolaha iyo Faa'iidadii ka dhalaanaysey waxaa laga kharash garaynayey alaab dibeedda ganacsatada kaasoo rogtaan. Dawladdii gumeysiga ahayd iyadu waxay faa'iidad ka qaadanaysey qayb liibaax, taasoo ay ku helaysey qaab canshuur toos iyo mid aan toos ahayn.

Xukunkii gumeysiga ahaa ee Talyaaniga oo isagu gobolka koonfureed xukumayey wuxuu tacallugiyey beerista waxyaabaha dibedda loo diro. Waxay isiemnaaleen hannaan shaqo khasab ah si

ay u abuuraan dhaqaale wax u ciirid dibadeed ku faruuryo xidhan. Sidaas Awgeed beero waaweyn oo Muus iyo Sonkor lagu beeray baa labada weebi, Jubba iyo shabeelle laga beeray. Dhaqaalaha beeritaan-kiisii kalena waxaa soo habeeyey si uu ugu jabnaado siyaasadda u dirid dibadeed. Xagga dhaqaalaha reer guuraaga Talyaanigu, sidii Ingiriiska ayuu u isticmaalay caawine inuu u noqdo siyaasadda xoojinta u diridda dibadeed. Inkastoo duruuf dhab ahi u ciiday heer sare inuu gaadhsiyo.

Siyaasadaha gumeysiga, oo tabo hantigoosadnimo ku dhaqaaday awgood ayaa waxaa dhacday in dhaqaalihii isku filnaanshaha ee qaabka wax soo saaridda beeled aad u saameysay. Taa ugu horreyntii qiimihii cheeraadka ahaa ee dhaqaalu soo saarayey wuxuu u batay inuu ku qulqulo gacanta gumeystaha, sababaha oo ahaa:-

I — Iyadoo shuruudaha isweydaarsiga gacanta ay ugu jireen gumeysiga hantigoosadka ah,

II — Iyadoo gumeysigu intii gacanta Soomaaliyeed soo gashay canshuuro intood kaga qaadayey, maa salka xoolaha oo hore uu u canshuuro, iyo wixii lagu soo iibsaday — (bariid, Sokor, Timir, Dhar) oo iayana la canshuuro. Dhaqaalaha reer guuraaga waa la isticmaalay, lagana faa'iideystay, iyagoo aan dib wax loogu soc celinayn.

Intaas waxa dher in dhismayaa-shii reer guuraaga iyo dhaqankoodii hore, si'oodii hore loo daayey hase yeeshee xukunnadii gumeys-

siga ahaa wexyaabo u faa'iideeya reer guuraaga kuma ay kicin, sida waxyaabaha soo socda oo loo baa-hnaa:

I — Biyo u raadis iyo ka haqabtiridooda reer guuraaga.

II — Siyaasado qorshaysan, habaysan ee daaq, xirmooyin.

III — Qaab habsan oo dawo xoolo, kunbisyo, iwm.

Intaa waxaa sii raaca inaan gumeystayaashii xannaanada bulshanimo ee reer guuraaga, sida waxbarashada iyo caafimaadka isku ta'allujin. Reer guuraaga Soomaaliyeed aayatiinkoodu wuxuu noqday inay xoolahoodii ku dhaqaan duruuf dabecadeed oo intaa soo adkaaneysay si dheeraadka dhaqaale ay abuuraan:-

(b) dibedda loogu diro;

(t) xukunka dawladda gumeysiga iyo kharashkeeda xoogu bixiyo;

(j) Si heer sare ee nololeed, sa-raakiisha gumeysiga, gumeysiga waddanka gudihiisa degey, burjiwaasiyiinta magaaloyinka waaweyn ka abuurmayey oo Hindi, Carab, inyaroo Soomaali ah, ugu noolaadaan.

Gumeystayaashu iyagoo salka Naadiga ee dhaqaalaha reer guuraaga ka faa'iideysanaaya ayey hadana ka faa'iideysteen caadooyinka xunxun ee dhismaha bulshadeec' ee reer guuraanimada, si ay danahooda gumeysi u fushadaan.

Masalan si farxadi ku jirto bay ca'aawadda qabaa'ilka u dhiirri gelin jireen, una waari jireen, si ay

isu hortaagaan isku duubnaanta bulshada Soomaaliyeed. kala dhan-taalista, sumaynta cilaqaadka wa-naagsan ee dadkeenna wuxuu gumeystuhu uga gol lahaa dib u dhac bislaanshaha wacyiga ummadnimo.

Gumeystayaashu iyagoo munaaf-fa'nimo ahaan heshiisiinaya qabaa'ilka ayey dhab ahaantii dabab waaweyn oo isku diraandir holcin-jireen, taasoo ku qotonay siyaasac-oodii «kala qaybi oo xukun,» si dantooda iyo danaha gafanayaasha kugu xiran u fusho.

Marxaladdii gumeysiga cusub waxaa soo kordhay dhibaatooyin hor leh, oo duruufa reer guuraaga sii xumeeyey horumarkii seylad ka iibinta u xaglinayey oo gumeystuhu unkay waxay keentay:-

I — Magaalayn weyn oo waddankeenna ka aloosmatay taa-soo keentay dhaqaalihii ku noolaa-dka ee reer guuraaga inuu dad badan magaalooyinka u raray (taasi ma xumayn). Hase yeeshee maa-daama magaalooyinku dhaqaale dhab ah lahayn (sida warshac'o) oo ay weli ku tiirsanaayeen miyiga waxaa khasbiye noqotay in miyigu culayska wax soo saaridda labada qayboodba qaado, taasoo lama huraan ka dhigtay in awooddiisa wax soo saaridda uu kordhiyo.

II — Ganacsi weyn ee xoolaha nool oo billawday qarnigan kontoneeyadii, sii xoogeystey lixdaneeyadii, laxaadaysey toddobaattannada, maxaa yeellay seyladdo cusub baa dhulalka carabta ka furmay, ayaa wuxuu abuuray duruuf cusub oo hore aan inoo soo marin labadan arrimood marka laysu geeyo waxay la yimaadeen iska horimaadyo kala dheer, xalal degdeg ahna u baahan.

Hase yeeshee dawladihii markaa jirey inkastay awoodeen ma doonayn xal u raadista iska horimaad-kayada gumeysiga duqoobay iyo kan cusubi yagleeyeen.

Iska horimaadka nuxureed (aslig ah) ee dhaqaale reer guuraa oo kunoolaansho ku dhisan, wuxuu yahay in marka duruuf dhaqaale seyladeed dhalato, uu laba mickood u bato, kuwaasoo ah:

I — Inuu isu beddelo dhaqaala hantigoosadnimo weyn ku haysan, oo maalgelin weyn ku bax-

dambeystii dhibaatooyin ayaa reerarka sayladda iyo culayska kaalinta aag oo uu ayna buuxin karin soo gaadhsiinaaya. Taasi kabis la hubo oo moddo dheer qaadaneysa bay la iman. Dhab ahaantii iska horimaadka kor aan ku sheegnay si hantiwadaag ah oo la socota siyaasado guud oo miyiga bar-naamij qorshayn horumar dheel-litiraya baallaha dhaqaalaha oo dhan ayaa la samayn karaa. Hase yeeshee dawladihii musuq-maasuqa niyad iyo awood uma hayn ay qorshe baxan ee horumarinta reer guuraaga iyo dhaqaalohooda ku

soo celin lahayn oo sanooyin badan dhaqaalaha reer guuraaga ku dhacayey, intaas waxaa ku lamaanaa qorsho siyaasadeed la'aanta. Mashkilaha dhaqaalaha reer guuraaga maxay aheeyeen?

MASHAAKILLADA ISBEDDELKA DHAQAALAH EE REER GUURAAGA IS-HORTAAGAYA

Ganacsigii xoolaha nool oo socbaaxad weynaanayey, kaddib markay dillaaceen seyladdo xoolaha loo dhoofiyo, waxay faa'iido u lahaayeen dabaqad cusub oo ganacsato Soomaaliyeed ahayd, hase yeeshee dhibaatooyin bay mustaqbalka Soomaaliyeed u lahaayeen.

Dhibaatooyinkaasi waxaa laga arki karaa afarta qoqob oo wax soo saarka dhaqaale reer guuraa sharciga u ah, kuwaasoo ah:

- 1) Daaqa Xoolaha, (2) Biyaha
- 3) Xoogga iyo muruqa dadka,
- 4) Tirada xoolaha. Ganacsigii

xoolaha nool waxay dhiirrigelisay qodobka afraad oo sare u kaca, maxaa yeelay xoolihii maadaama ay lacag noqdeen dhaqista la dhacnayey ayaa hanti abuuris noqotay. Tirada xoolaha oo bataa waxay markiiba samaynayaan qodob-yada kale.

Sic'aas awgeed daaqa cusub iyo biyo badan markii loo baahdo ama isticmaalkii dhulkii hore la ballaardhiyaa. Xagga biyaha waa tabo iyo taknoolaji cusub oo biyo keydis la raadiyo.

Biyo kaydis daraadeed baa berkedaha dhulkii iyo meelihii oomanaha ahaa, looga qoday. Waxaa tan ka dhalatay degnaan degdeg ah oo aan qorshaysnayn, oo tuulooyin iyo magaalooyin yaryar ku dhismeen. Samayska barkadaha, xannaanadii xoolaha oo sare loo qaaday, talaalkii xoolaha oo batay, kumbiyo badan oo la abuu-

do (masalan Austreliya) isticmaalayna taknooloji cusub xag walba ha'dii taasi suurowdo qiime iyo wax soo saarid dheeraad ah oo baahida seyladda cusub kabaya baa la helayaa.

II — Tan labaad waxay tahay haddii dhaqaalaha reer guuraaga waajibaad cusub la saaro (masalan haqabtirka baahida cusub ee seyladda magaalooyinka gudaha iyo kuwa dibeddaba), aanse la caawiyin oo maalgelin la siin, ugu

dejiyaan. waqtiyada doorashooyinka khayaanada iyo beenta ku dhisan ayaa reer guuraaga biyo, dawooyin, xannano dad iyo xoolo loogu ballan qaadi jirey. Hase yeeshee doorashada ka bacdi baa reer guuraaga iyo ballanadii la ilaawi jirey.

Duruuftoo sidaa ah baa kacaankii hantiwadaagga ahaa ee 21 Oktoobar 1960 curtay, isagoo dhaxlay dhibaatooyinka lixaadka weyn leh, oo ka abuurmay ka faa'iideysi aan

ray waxay jarayeen xoolihii badnaa oo cudurradu dili jireen. Ka dibna waxay suura geliyeen wax soo saarkii dhaqaalaha reer guuraaga, taasoo dabaqaddii ganacsatada ahayd iyo dawladihii musuq-maasuqa oo cashuuraha ku noclayd ka faa'deysteen.

Dabaqadda ganacsatada ahi waxay u badnaayeen gobolladii xoolaha nool dhoofiskoodu u badnaa, oo waqooyiga ahaa.

Hac'daba faa'iidooyinka dhibaatooyin baa barbar yaalley, dhibaatooyinkaas oo ka dhashay fiir dheeri la'aanta dawladihii waqti jiray. Dhibaatooyinka ka dhashay korodhka xad-dhaafka ah ee xoolaha nooli; berkedaha aan qorshahe ku dhisnayn, deegaanta iyo dabeecadda dhulka Soomaaliyeed u ahaayeen, waxayna run ahaantii khatar u lahayd jiritaanka ka maanaafacaysiga dhaqaalaha reer guuraaga naftiisa. Anagoo dhibaatooyinka soo koobayna, waa kuwo hoos ku yaal:-

b) Maadaama aanay jirin siyaasad caqligal ah ee isticmaalka habboon ee dhulka, maadaama isticmaalka jirey duruufka cusub danaha mustaqbalka ee reer guuraaga la socon, waxaa dhacay nabaad guur weyn oo siyaabo badan ku yimid, taas oo dhulkii daaqa tayadoodii hoos u ridey.

t) Deegaantii waddanku si walba way u xumaatay, iyadoo ay dhacday tiradii xoolaha oo kor u dhaaftay muggii iyo qaadkii dhulka. Qorshe la'aan buuxa ee miyiga ayaa waxay la timid waxyeellooyin abaarihii oo bata ka mid yihiin, maadaama abbaruhu noqdeen dheellitirihii qudha ahaa ee waxtarka dhulka heerkiisii hore kusoo celinayey. Haddeynu abaartii dabadheer mitaal ka soo qaacanno tira-

dii xooheenna ayey yaraysay sidaas awgeed culayskii dhulka lagu hayeyna hoos bay u dhigtay. Ka muranse wuxuusan ku jirin in hodonimadii iyo dhaqaalihii wadankeennu uu liciifay.

j) Duruufka dabeecadeed iyo bulshannimo ee reer guuraagu inuu sanooyin badan soo xumaanayey waxaa daliil u ah baadhis dawladda kacaanka intey jirtay la sameeyey, kaasoo qoraal ahaan soo xigsaneyno.

«Mashkalad reer guuraa in muddo ah haysatay wali sedeedii culays waynoo dhulkii la saaray barka'co iyo warahii oo soo batay, taasoo dejin qorsho la'aan keentay, cudurradii oo lala dagaallamay, dhulkii daaqa wanaagsanaa oo isna la wayey, inna la xidhmeystay ayaa dhibaatooyin u keentay reer guuraaga Soomaaliyeed», intaa waxaa ku dartaa iska horimaadka magaalaha iyo miyiga, xag daryeelis iyo xagga jiritaanka sanaan dhaqaale-bulshadeedba u janjeec'ha mudnaanshaha magaalada, halkaana waxaad arki sida reer guuraageennu u dhibaateysan yahay.

SIYAASADAHA DAWLADDA KACAANKA AH REER GUURANIMADA:-

Iyadoo aanu idinsoc hordhignay taswiirta madow oo muujinaysa la'aanta siyaasado qorsheysan oo horumarin dhaqaalaha reer guuraagga, taasoo hoos iman lahayd himilooyinka horumarinta ballaachan ee dhaqaalaha waddanka, oo kan reer guuraagu baal ka yahay, ayaa dawladda kacaanka ahi toddobadii sano ee dambe dejisey siyaasad buuxda ee dhaqan-dhaqaale isku tacallujisay.

Muqaalad laguma wada koobi karo siyaasadihii, baal dhaqaala-

heenna ugu muhimsan, oo ilaa hadda udub dhexaad u ah wax lagaga qabanayey. Maqaaladan xilkeedu wuxuu yahay indha-indhayn guud ee siyaasadihii 7dii sano ee dembe sidey qaybtan dhaqaaleed u saameynayaan.

Sida Karl Marks yiri beni-aadanka ayaa taariikhdiisa sameeya, sameeynta taariikhda wuxuu ka unkamaa duruuf objektif ah oo mujtamacyadii hore laga dhaxlay. Asaasiyanna doorka wacyiga ah ee beni-aadanku wuxuu ka abuurmaa garaadka Sayntifiga ah xeerarka iyo duruufka runta ah, si horumar uu beni-aadanku u gaadho.

Waxaa muhimka ah oo ay tahay inaynu fahamno waxay tahay qirista in dawladda kacaanka ahi dhibaatooyin madaxyo badan ee taariikhda dhaqaalaha reer guuraaga soo maray. Dhibaatooyinka iyaga ah ayey noqotay in dawladdu xalal muddooyin dhexe, iyo muddooyin chaadheer ku siman ay u hesho.

Si aynu arrimahan uga hadallo siyaasadda guud ee beddelka reer guuraanimada, oo toddobadii dobadii sano lagu kacay ayaanu isku koobeysnaa. Faahfaahin istartijiyada lagu hormarinayo dhaqaalaha reer guuraanimada iyo kan beeraha wax in waqtiyo habboon sugaan. Siyaasadaha astaan u ah isbeddelka qaybta reer guuraaga ka aloosmaya waa kuwo hoos ku taxan:

1) Ololihii horumarinta reer miyiga iyo joogtayntiisa.

2) Barnaamijka dejinta, oo ay la socdaan mashruuca cuntada degdegga ah, abuurista iyo adkaynta iskaashatooyin.

3) Siyaasaddii ku baahinta xukunka darfaa waddanka iyo ka

rarista xarumo ku xidhnaanshaha, taasoo daliil ay u tahay kordhinta gobollada iyo degmooyinka.

OLOLIHII HORUMARINTA RE- ER MIYIGA (1974-75)

Ololaha xuska mudnaa, oo toddobada bilood socday, wuxuu lahaa saddex qaybood oo isku dhafan kalana ahaa: Cidhibtirka jahliga, Sare u qaadista daryeelka caafimaadka dadka iyo xoolaha, ururrinta tirada iyo duunyada ee wacdankeenna. Ololuhu guud ahaan wuxuu isku xilqaameyey, inuu wacyiga dadka, oo ah xoogga ugu muhimsan isbeddelka diligtaatiga ah, soo haysi kiciyo. Inkastoo ololaha reer guuraaga loogu talo galay haddana wuxuu yeeshay saamayn baahsan oo ku fiicday reer guuraaga iyo reer magaalada, isagoo labada kooxood tusay in dawladda chab ay ka tahay isbeddel qoto dheer inay dhaliso kaasoo ka imanaya horumarin dhaqaalaha xoolo dhaqatada iyo beeraha leh. Ololihii horumarinta reer miyiga waxay reer magaalada Soomaa liya yaqiinsiisay inaan miyiga noqonayn qayb dhaqaaleed oo inta laga faa'iideysto, lagaga tago gudcur jahli, iyo la'aan daryeel caafimaad. Run ahaantii waxaa la oran karaa in markii u horreysay kala sarreyntii magaalada iyo miyiga oo noloshoodii kala horreysay laysku dayey in la daboolo. Miyiga oo horumar la'aantiisu ku xidhan tahay sansaanta gaadiidka iyo dhaqaalaha laciifka ah, xagga daryeelka bulshanimu ku hooseeya, maamulkiina ka fog yahay, ayaa intiiba ololihii ku helay.

Wuxuu ololihii fududeeyey isku xirnaanshihii miyiga iyo magaalada, taasoo suurtagelisay hantidii waddanka oo qaybsanta. Reer guuraagii filiqsanaa oo aan dawladarki jirin, iyagoo cashuur ama qaadhaan laga qaado mooyaane, ayaa

waxay arkeen dawlad u soo gurmata oo ula diyaar ah waxyaabihii noloshooda sahlayey, ayna hal mudado ah ka qaadaneen. Waxaa la oran karaa xorriyaddii calanka uun ahayd oo ay maqleen, ayaa xorriyad fiicnimo ku dhisan, oo wax dhab ah keentay; ceelal, jidad, dawooyin, arday iftiin cilmi wada, isu beddeshay.

Intaa ka sokow maadaama ololihii ku beegantay waqtigii kululaa ee abaartii Dabadheer, gurmada habsanaa ee dawladu laba daraale wuxuu la fulay iyadoo la isticmaalay ciidankii OHRM. Haddaan diyaargarowgii fiicnaa ee dawladda, dadaalkii ciidanka OHRM oo isku dubbaridka qabanqaabiye jirin, chibaatooyinka abaarta iyo waxyeelladeedu way ka weynaan lahaayeen, dhibaatooyinkii dhacay, nafaha la baajiyey tiradooduna way ka yaraan lahaayeen. Gargaarkii wacnaa oo loogu gurmaday dadkii abaartaa ku tabaaloobay waxay astaan u tahay markhaati in dawladda hantiwadaagga ahi heegan u tahay ugu horraan dadkeeda xannaaneyso. OHRM taariikhda ummaddeenna bogga hore ayey kaga mujinaysaa isku guubnaanta bulshadeed ay dawladdenna hantiwadaagga ahi mustaqbal wanaagsan ummadda u horseedayso.

BARNAAMIJKII DEJINTA IYO SIYAASADAHA LA SOCDA

Halganka gaar ahaaneed ee Soomaaliya soo waajaha wuxuu yahay iyadoo dhaqaale ku noolaad ee reer guuraa, oo abuuris qiime dheeraad, laga eego maalgelin hanti looguna talo galay barnaamij horumar uun jirin amase uu yahay wuxuu yahay sidii dhaqankaas dhaqaaleed xoog u beddeli lahaa mid hantiwadaag ah oo wax soo saariddisu sarreyso, taknoolaji uu isticmaalayona mid cusub yahay

iyo daryeelka bulshadeennu baaxad weynaado.

Taasi waxay lama huraan ka dhigtay muddo dheer oo hanti lagu dhiso, iyadoo wacyiga iyo isku dubbaridkii dadka, kordhinta tayadooda heer sare lagu keeno. Isku dubbaridku wuxuu u baahan yahay barbar socodka kordhinta garaadka siyaasadeed, taas oo ah dhismaha **sare oo bulshada oo la beddelo, laga** lana dagaallamo caadooyinkii duugoobay ee bulshadeenna, dhaqanka, dabciga, iyadoo lagu dadaalayo si caadooyin, qiima iyo dabciga cusub loogu dhaqmo.

Xilka inna haysta ma aha beddelka asaaska nolosha maadiga ah, ee chabtii wuxuu yahay in aynu dejinno nidaamka akhlaaqeed iyo aragti nolol ahaaneed oo ku habboonaa. Faaqidid dhaqaale iyo cilmi bulsho waxay caddeynysaa sida ay u baahsan tahay arrinta ka gungaara aynu is leennahay.

Anagoo ahmiyad saarray saldhigga maadiga ah dawladda ka caanka ahi waxay aqoonsatay in asaas dhab ah ee hantiwadaag lagu sameyn karaa ay tahay marka mujtamac deggan oo aan ku xirnayn baayaalka dabeecaddu dhaqaalaha reer guuraagu ku socdo:

1) Barnaamijka dejinta oo wax ka badan 120,000 kun la dejiyey 6 meelood, oo u sii kala baxa saddex danwacaagood beeraley ah, saddex kalluumeysato ah. Horey ayaannu u soo sheegnay dheellitir la'aanta dhulkeennii daaqa ku fiicnaa ku chadday, taasoo waxyeello u geysatay tayadoodii. Si taa wax looga qabto tan kalena iyadoo la aqoonsan yahay in dhaqaalaha reer guuraagu muruq iyo xoog aan shaqo buuxda haynin uu leeyahay, dhaqaalaha beeruhuna uu hore ula mari waayey, maxaa yeelay xooggii iyo muruqii baa ku yar, ayaa

keentay tallaabadan cusub oo dadka lagu dejiyey. Iyadoo waddankeennu leeyahay dhul ballaaran (8 milyan oo hektar) oo la beeri karo ayaa yicidiilo weyn iska abuurtay in siyaasad hantiwadaag ah oo dhaqaalaha beeraha lagu horumariyo ay degdeg u abuurayso hantida dheeraadka ah oo dhaqaalaha wad-daniga ahi horumarin guud ku gaadhayo.

Sidaas awgeed ayaa barnaamijka kii deejintu uu yahay mid sal dhab ah oo horumarin dhaqaale ku fadhista. Waxaa kaloo barnaamijka deejintu daawo u noqonayaa culayska xoolaha iyo dadka batay ku hayeen dhul nabaad guur sanooyin badan socdey awgeed xaalufay, oo xataa meelaha qaarkood oo wad-dankeenna ka dhigay lama cagaaran aan lagu noolaan karin.

Dadka la soo raray oo la dejiyey waxay dhulka ka qaadeysaa culayskii haystay, sidaas awgeedna uu nasasho helaya, awoodna u helaya dib ugu soo laabasho tayadiisii hore.

Intaas ka sokow dhulka reer guuraagu ku hadhay si wanaagsan buu iyaga iyo xoolahoodaaba u qaadayaa. Barnaamijka deejintu waa **sannad, mana uu gaadhin heer bislaansho** oo qiimeyn guud lagu sameeyo, hase yeeshee natiijadiisii ilaa hadda muuqda ma xuma. Siyaasadaha kale ee dawladda kacaanka, oo dhaqaalaha wad-daniga ah mustaqbal fiican u sii gogoldhigaya waxay yihiin asaasidda iskaashaooyinka beeraha iyo mashruuca cuntada degdegga ah.

Labaduba waxay saameeyaan dheellitirka lala doonayo in dhaqaalaha beeraha iyo xooluhu yeeshaan taasoo miisaankii loo badinayo beeraha. Dawladka kacaanka ahi iya-

doo ku dhaqaayaysa siyaasad dhaqaale oo sugan, ayna isku dayayso isticmaalka buuxa ee khayraadka dhulka ayey iskaashatooyinka beeraleyda ugu talo gashay:

1) Suurtagelinta ka guurka dhaqaate heer hoose ee ku noolaad uun ah.

2) Lagama maarmaan ka dhigaysa dad badan xoolo dhaqadka uga wareegaan beeraley, amase dhaqaale heer hoose ee ku noolaad abuuraa. Mashruuca cuntada degdegga ahi isagu waa mashruuc:

1) Dadka magaalooyinka ku soo qulqulaya, laba daraale dhalinyarada aynu magaalooyinka kaaga celinayno iyadoo kaalin bulshadeed iyo xirfadba la siinayo si ay dhaqaalaha beeraleynimada u galaan.

2) Wuxuu suurtageliyaa nolol ka guurka reer guuraanimada iyo u guurka beeraleynimada sahasha, oo sida mashruuca Haway ee Shabeelada Hoose mujinayo guulaysan kara.

3) Siyaasaddeenna isku fillaanshaha xagga cuntada ayuu rukunada u aasayaa.

SIYAASADIHII BAAHINTA XUKUNKA

Isbeddel haniwadaag ahi oo himiladiisu tahay horumar is-haysta, buuxa, baal walba oo bulshadana saameeya wuxuu u baahdaa dhinac siyaasadeed iyo maamul oo suurtageliya ku dhaqanka dhabka ah dimuqraadiyadda guddoonka dhexe.

Taas micnaheedu wuxuu yahay iyadoo ay suurtoowda in Gobol, Degmo, Tuulo iyo xubin walba ay

qorshe dejisato, qorshahaas oo dahanooda dhaqan dhaqaale ku fushadaan.

Qorshahoodaas iyo ismaamulka naftoodu waa inay ka xorowdaa biroqraadiyad aan waxba ogayn, oo meel fog war ka soo dhiibaysa. Ku dhaqanka dimuqraadiyadda guddoonka dhexe waxay dawlad hantiwadaag ah u suurta gelisaa ka faa'ideysiga awoodda abuuritaanka qiimaha leh ee qofka bani-aadanka, oo markuu garaad siyaasadeed iyo xamaasad leeyahay door iyo kaalin sare dadaalkiisa gaadhsiin kara. Ni'aam siyaasadeed iyo maamul oo qaab biruqraadiyad ku dhaqmayaa waxay yareeyaan awoodda iyo dardaalka dadka, iyadoo koox yari himiladii ummadda sidii loo hirgelineyey gacmaha ku dhigaan, naftoodaas ku koobaan. Run ahaantii la dagaallanka biruqraadiyaddu kama soo horjeedo habka qorshe adag oo dhexe kaalintiisuna tahay haggajina isku duwidda iyo isu dheellitirka dagaalka iyo wax soo saarka ummadka dhan. Taa dambe waa nuxurka hantiwadaagga.

Himilada xukun baahinta, iyo sare u qaadista ismaamulka dadka waxay ku cad yihiin xeerka lambarkiisu yahay 52 soona baxay 1972 ee abuuray guddiyo kacaan ee Gobol, Degmo iyo Tuulo, guddiyadaasna u xilsaaray qorshaynta nolosha guud ee xubnaha maamulka.

Waxay ahayd waajibka guddiyada kacaanka in ay xoogga iyo xamaasadda dadweynaha isticmaalaan talada dhismaha noloshooda mulka.

Kor u qaadidda tirada gobollada (min 8 ilaa 16) iyo kuwo degmooyinkaba (min 47 ilaa 81) iyo abuuritaanka guddiyo kacaan ayaa daliil u ah in xukunkii dadkii u

dhowaaday. Haddii guulihii aan ka filaynay baahinta xukunka ayan dhammayn, taa sabab waxaa u ah: biruqraacnimada weli maamuka ku jirta, wacyiga hantiwadaagga oo heerkii la rabay aan joogin, iyo isku cubbaridka reer guuraaga oo filiqsanaa.

Asaasidda Xisbigu waxay laga maarmaan ka dhigaysaa dib ugu noqosha dhismaha siyaasadeed iyo maamuleed ee gobollada, degmooyinka iyo tuulooyinka iyo guddiyadooda kacaanka ah.

ISKAASHATOYINKA REER GUURAAGA

Abaabulintii xafiiskii Siyaasadda iyo dhismaha ururrada ijtimaaciga ah (shaqaalaha, dhallinyarada, haweenka, guulwadaayaasha) waxay aad u sii saameysay magaalooyinka iyo meelaha kaloo la deggan yahay. Sidaas awgeed sare u qaadista nolosha reer guuraaga, iyo fiicinta waxbarashadooda waxay ku xidhan tahay dadaalka dejin la dejiyo, taasoo maadaama xisbi horseed ah la dhisay ay tahay siyaasado cadcad in loo dhigo, barnaamij ildheeri iyo derisaad cilmi ahna la abuurro.

Himilada dheer ee hantiwadaagga Soomaaliyeed reer guuraaga ku kacaamaynayo waxaa hore u sii dhigi kara asaasidda iskaashatooyinka reer guuraa.

Runtii iskaashatooyin reer guuraa waxay xallilayaan dhibaatooyin aynu taataabanay, matalan:

b) Reer guuraaga iskaashatooyinkaasu waxay gacanta u gelinayaan ha'yado cusub oo adkeeya isku dubbaridka reer guuraaga, qorshheeya, isku duwa shaqooyinka

reeraha iskaashatada ku jira Xisbiga iyo Dawladda, iyagoo isticmaalaya guddiyada kacaanka iskaashatada, ayey suurtelinaysaa fulinta siyaasadaheeda horumarinta ah.

t) Maadaama reer guuraagu hadda kala daadsan yihiin, ayana jirin nidaam-bulsho-siyaasad-maamul oo u dhaxeeya, iskaashatooyinku kaalinta machan oo dawladdu hadda geli karin bay reer guuraaga u qaybayaan. Tani waxay suurtagelinaysaa, u gudbiska daryeelka bulshadeed, horumarinta dhaqan, iyo kordhinta garaadka reer guuraaga.

j) Isticmaalka dhulka iyo biyaha habsan, xannaanaynta deegaanta, u diyaargarowga foorjignaanta baayalka dabeecadu hadba la timaado waxay nala tahay in iskaashatooyinka, oo habab joogta ah noqonayaa inay ku habboon yihiin. Mucaawinada dawladdu reer guuraaga waxay u maraysaa iskaashatooyinka, dawladduna fulinta siyaasadeed ee reer guuraaga ku saabsan waxay kula xisaabtamaysaa guddiyada kacaanka ee iskaashatooyinka.

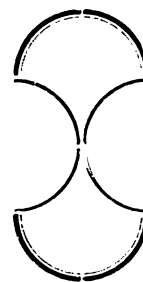
x) Xisbigu isagoo ay wakiil ka yihiin guddiyada kacaanka ahi ayuu si walba nolosha dadka ugu fidiyaa.

Isticmaal qorshaysan ee dhulka daaqa ku fiican, xirmooyin la sameeyo iyo kaydis biyaha, ayaa joojin kara jaahawareerka isbeddelkii miyigeenna hantigoosadka foosha xumi u keenay. Haddii intaa lagu sii daro cilmiga iyo isku dubbaridka casriga la socda hubaal salka maadiga ah ee dhaqaalaha reer guuraaga oo cib u dhacsan, oo koobnaanta hirarka mujtamaca iyo qofkaba keena, waa beddelmi doonaa.

Baaris cilmi ah, doodo faa'iido

qoto dheer ayaa aloosmi doona intaynaan fikrad aasaasidda iskaashatooyin reer guuraaga ku dhaqaaqin Baadhista cilmiyeed, doodaha faaqidista, ahmiyad weyn bay yeelan doonaan maadaama loo baahan yahay arrinta in baal walba laga eego.

Si aynu waayo-aragnimada wadammada hantiwadaagga ah, oo arrintaanu ku hadleyno khibrad u leh, uga faa'iideysanno waxaa qiimo leh isbeddelka Jamhuuriyadda dadka ee Mangooliya ka soo martay dhisidda iskaashatooyinka reer guuraaga laga bilaabo 1921 ilaa hadda. Rajadayaaca weeye in aan arrintan oo kale ku faaqidno.

DIYAARINTA KAADIRKA SIYAASIGA AH

— Axmed Maxamuud Faarax
X. Golaha Dhexe ee XHKS

Lenin wuxuu sheegay in cidda da rabta inay dad waxbarto iskuna dubbariddo looga baahanyahay in ciddaasu ahaato dad wax yaqaan, iskuna dubbaridan.

Sannadaha soo socda XHKS waxa dhiismihiisa gaari-doonaa dalka Soomaaliyeed oo dhan, markaana wuxuu u baahandoonaa kaadir bisil oo karti u leh kicinta dadweynaha iyo habeyntiisa, hoggaaminta iyo maamulka sixbiga. Xisbigu wuxuu u baahandoonaa macallimiin wax yaqaan oo hantiwadaagga cilmiga bara Unugyada xisbiga iyo dadweynaha kale iyo shaqaalaha Hay'adaha dowladda iyo Wakaaladaha. Sidoo kale Ururradu bulshadu waxay u baahan yihiin kaadir siyaasi ah oo bisil si ay waajibaadkooda u gutaan, oo u noqdaan xoog isku xira xisbiga horseedka ah iyo dadweynahaba. Haddii uusan jirin abaabul toosan, dabaqadda shaqaalaha Soomaaliyeed ma gudan karto xilka siyaasiga ah ee saaran. Marka la eego culaydka hawsha la qabanayo ma suurtagasho inuu jiro dadweyne abaabulan, haddii aanu jirin dad si fiican wax u abaabulaa.

Hoggaanka cilmiga ah ee horusocodka ahi wuxuu u baahan yahay aqoon iyo waayo-aragnimo. Qofna kuma dhasho cilmiga Hantiwadaagga ah iyo kartida abaabulka sida aan qofna u dhalan asaga oo takhtar ah ama duuliye dayuura-deed ah. Sida qaybaha aqoonta ee kale, tacliinta siyaasiga ah iyo dubbaridku waxay u baahan yihiin waxbarasho iyo tababar. Dadka isku dubbaridayaasha ahi waa in ay lahaadaan kerti ay ku baara-

an arrimaha dhaqaalaha, dhaqanka. iwm.

Talisyada gumeysiga cusbi lugu hoggaamiyaa ma laha hannaan cilmiga ah oo lagu abuuru kaadir siyaasi ah. Qof kasta wuu noqon karaa siyaasi asaga oo ka faa'iideysanaya qabyaaladda iyo aydoloojiyadeeda. Dad aan karti lahayn baa loo dhiibi jiray jagooyin siyaasi ah iyo qaar takniko ah. Sidii Jaalle Maxamed Siyaad Barre sheegay, intii Kacaanka ka horraysay la isma weydiin jirin «maxa taqaan», waxa lays weydiin jirey «yaa taqaan.» Maanta halkudhiggeennu waa la dagaallanka aqoon darrada; «Haddaad wax taqaanno bar, hadaad aqoon baro».

La dagaallankii aqoon darrida waxay irrid cusub u furtay barashada siyaasiga, tan iyo maalintii Kacaanku dhashay, waxbarashada siyaasiga ahi waa socotay, qaab kasta ha lahaatee; waxaa laga faa'iideystay war isgaarsiinta iyo Radiyowga, dugsiyada dawladda iyo kuwa kalaba, tababarada iwm. Dawladaha Hantiwadaagga ah ee aan saaxiibka nahay ayaa ayaguna inaga caawiyay hawshaas.

Tijaabadu waxay innoo muujisay inay fiican tahay waxbarashada siyaasiga ah ee dalka gudihiisa, sidaasna lagu abuuray Machadka Culuunta Siyaasadda ee Xalane, 25kii Maarso 1975. Muddadii siddeeda bilood ahayd ee uu jiray, asaga oo hoos imaanaya Xafiiskii Siyaasadda MGSK, wuxuu soo saaray 246 arady oo ka mid ahaa 269, oo ku qornaa tababarro kala duwan. Qaar waxay dhammaysteen tababar ah 6 bilood qaar kala-

na mid 9 bilood, ah, qaarna hal sano ah. Dadkii Machadka ka soo baxay ee uu horraysay waxay hadda ka shaqeeyaan laamaha dawladda iyo Xisbiga, qaar badan oo ka mid ahi waxay ka qayb galeen Shirweynihii Aasaaska Xisbiga iyo hawlaha dhiismaha Xisbiga ee Gobollada iyo Degmooyinka.

Jaalle Maxamed Siyaad Barre Khudbad u ka jeediyay Machadka 9kii Febraayo 1976kii wuxuu ku yiri: «halkani waa xarunta qaran-ka ee lagu abuuru kaadirka Markisiinta iyo Leeniniinta». Wuxuu ardayda ku booriyay inay isu diyaariyaan la dagaallanka aydoloojiyada Imberiyaaliyadda iyo burjuwaasiga wuxuu ku dhiirriyey inay si qota dheer u darsaan taariikhda Soomaaliyeed, si ay ugu suura-gasho iswaafijinta aragtida Markiisismo-Leninismada iyo waayaha Soomaaliyeed, wuxuu faray inay aragtidaa bartaan si ay ujeeddoo-yinka Kacaanka u hirgeliyaan.

Aasaasiddii XHKS 1dii 1976, wuxuu soo if bixiyey hawlo iyo xil cusub oo Machadka laga rabo inuu fuliyo.

Machadku wuxuu hadda u qaybsan yahay labo qaybood oo waaweyn, qayb waliba tahay 3 waaxood. Waqtiga soo socda waxa u qorsheysan inuu fuliyo tababar 6 bilood ah, mid hal sano ah iyo mid laba sano. Maaddooyinka la dhiigi doono waxa ka mid ah:

Falsafadda Markiisismada-Leeniniismada, dhaqaalaha siyaasiga, taariikhda Kacaanka Soomaaliyeed iyo taariikhda dhaqdhaqaaqa Ka-

(eeg Bogga 40)

Marxaladda cusub ee xoraynta koonfurta Afrika

- wacays -

Saddexdii sannadood ee ugu dambeeyay waxay ka marag kaceen koru kaca weyn ee xoogagga xornimada adduunka. Guulihii waaweynaa ee ay soo xerogeliyeen dhaqdhaqaaqyadii gobanimodoonka afrika ee kasoo horjeedey gumeysigii Bortuqiiska, waxay ku curteen, guushii gobanimada Gini Bisaw, Mosambiik, Sao Tome iyo Birinjibe, Gasiiradaha gacanka cagaaran iyo middii ugu laxaad weyneyd oo ahayd gobannimadii dalka Angoola ee Xisbiga PMLA Hoggaanka u hayey Guulahaasi isbeddellaada waaweyn ee ay soo curiyeen kuma akoobna oo qudha qaaradda afrika, waxay se qayb weyn ka qaateen debcinta xaaladaha dunida. Isbeddellada dunideenna maanta ka dhacayana waxaaba loo aanayn karaa inanay ka baxsanayn xuduudda guulahaasi kuwii Fiyat Naam, Kamboodiya iyo Loos, jabkii Boqortooyadii fashistada ahayd ee Bortuqaal, Giriigga iyo qayb ahaan, Isbayn; guulaha dhaqdhaqaaqyada horusocodka ah ee dabaqadda shaqaalaha ah ee Talyaaniga, Giriig iyo meelo kaleba.

RAADADKII ANGOOLA

Afrika gudaheeda, guulahaasi waxay gilgileen bogcadihii ugu dambeeyey ee midabtakoorrada iyo gumeysiga taliska midab kala sooca ku dhisan ee Koonfur afrika Namiibiya iyo Simbabwe. Halgankii gobanimodoonka ee mustacmaradihii hore ee Bortuqiisku waxay soo dhaliyeen isbeddello tayo ahaaneed oo ku cusub qaaradda afrika guud ahaan, gaar ahaanna afrikada koonfureed. Guushii galladda ahayd ee MPLA, Angoola, waxay ku baahisay mawjadaha naxdinta adduunka hantigoosiga ah oo idil.

Guusha ballaadhan ee xoogagga MPLA oo ay garabsiiyayeen jaalleyaashooda dhabta ah ee reer Kuuba, Midawga Soofiyeeti, waddamada beesha hantiwadaagga ah iyo waddammada afrikaba waxay inoo soo bandhigeen tusaale aan hore taariikhdu u aqoon.

Horusocodka afrika meelkastaba ha joojee, kuwa ku jira gacanta dhiiggu ku mallii-lan yahay ee gumeysiga, ama ha ahaadaan kuwa ay xuurta-

da ku hayaan gumeystayaasha cusubi, waxay fursad u heleen inay duruus iyo ka waaya aragnimo qaataan dabiicadaha dhabta ah ee halganka bulsho iyo siyaasadeed.

ISTARAATEJIYADA IMBERYAALIYADDA IYO TABAHEEDA

Imberiyaaliyadda caalami-ga ahi waxay kasoo doogatay guuldarradii, si ay u ilaaliso imberiyaaliyada iyo midabtakoornimada waxay u haliilaysaa inay jiritaankeeda ku sugto xeelad ay hadba soo cusboonaysiiso. Sidaa awgeed ayaa Koonfur Afrika loogu cadaadiyaa inay iska yeesho sidii mid dawlad dhisaysa, hase yeeshee, bar kuma xadiddo taariikh afka baarkiisa ah gobannimada Namiibiya, 1978ka. Yaan Ismit wuxuu isku deyayaa inuu sugu jiritaanka Roodiisiyadiisa midabtakoorka ah isagoo xelaya xarakaad dhalanteed ah. Taasi waxa ka dambaysa iyadoo kooxda Yaan Ismit ay ugu ballanqaadeen saaxiibbaddooda imberiyaaliyaddu in ay siin doonaan kaalmo dhaqaale iyo tu

kaleba. Waxaanay duruuftaa-su lagama maarmaan kaga dhigtay in ay is-afgaradyo-ku-sheeg la galaan afrikada «dhexdhexaad isku sheegga ah» (Moderate).

Guutooyinka imberiyaaliyadda galbeedku waxay ku mashquulsan yihiin xisaabin-ta macaashka xad dhaafka ah ee ka soc galaya dhiigmiirashada hodantooyada Koonfur Afrika. Qiyaasta macaashkoodana waxaaba lagu qaddariyaa inuu yahay sannadkii ilaa 330 malyuun Doollar. Koonfur Afrika maalgelinta Maraykanka oo qudhi waxay gaartaa inkastoo ay ka yar tahay tan Ingiriiska, in ka badan 2.000 malyuun oo doollar oo sannadkii saddex dalool ahaani ku korodho.

In ka badan 500 oo shirkadood oo kuwa jinsiyadaha badan ah ayaa ka tanaada xoogga jaban ee xoogsatada afrikaanka ah. NATO iyana doorkeeda Koonfur Afrika ma qarsoona oo danaheeda millitari iyo fadhiisinnadeeda ku leh: Fadhiisinnada Walfis Bay (Namibiya), iyo kan Simons-town (Koonfur Afrika) tusaa-le inooga filan. Iyadoo ah xarunta gaashaanbuurta cusub ee Koonfurta Atlaantigga, Koonfur Afrika waxay noqon doontaa sida ay ugu tala galeen, xundhurta isku xidhiidhisa silsiladaha fadhiisinnada ciidameed ee ku teedsan Badweynaha Baasifigga, Hindiya, siina marsan koonfur Afrika ilaa xeebaha Laatiin Amerika. Istaraatejiyada Ingiriiska-Maraykanka iyo NATO, waa mid aan waxba iska beddelin, si loogu hayo faa'iidoc-

yinkaa dhaqaale iyo siyaasadeed ee muhiimka ah gacanta Monoboolka caalamiga ah ee imberiyaaliyadda.

SCO GALKA SAAXIRKA IYO DIBLOMAASIYADDII-SA DHEXDHEXAADINTA

Xaaladahaasi awgood madaxda imberiyaaliyaddu waxay isu muujiyaan in ay ka hadlayaan isafgaradyo, waxaanay soo cusboonaysiiyaan tabo hor leh si ay u ilaaliyaan jiritaanka istaraatejiyadooda wejiyada badan. Waxay ammaanaan saaxirka imberiyaaliyadda waxayna weydiisteen inuu Afrika u duulo. Mar labaad ayuu Kisinger Afrika yimid, oo isla markiiba ay warfidinta hantigoosigu ballaadhisa, taas oo ujeeddadeedu ahayd in ay maskaxda dadka jahawareeriyaan ayna ka indho saabaan xaqiiqada waxyaabaha socda iyo dabiicadda qawaaniinta ku hoggaansan ee isbeddellada dhaqan - taariikhed.

Kisijer ma xorayn karo Koonfur Afrika dadkeeda... Taariikhdana ma sameeyaan shakhsiyo gaar ahi, iskaba daa dillaal dibusocod ahe, waxase abuurta halganka wadajirka ah ee dadweynaha. Aayaha wadamadaasina waa ka talin kara dadka afrikaanka ahi, Afrika gudaheeda ayaa na lagu dhammaystiri karaa, iyadoon laga talagelin Boon, Washington, Baariis ama Londhon.

Diblocmasiyadda dhexdhexaadinta tabteeda waxaa loola jeedaa in fursad loo siiyo Forister iyo asxaabtiisa waqti ay ku gaadhaan gacan sarreynta

millitari ee siyaasaddooda midabtakoornimada ah oo ay kaga badato awoodda gaashaandhigga Afrikada xorta ah oo idil, iyo dhaqdhaqaaqyada gobanimodoonka waddaniga ah ee Koonfur Afrika ka holcaya. Ujeeddaduna waa midaynta NATO iyo Koonfur Afrika. Miisaaniyaddii gaashaandhigga ee Koonfur Afrika waxaa lagu kordhiyey boqolkiiba 40 tan Roodiisiyana boqolkiiba 36.

DURUUSTA WAAYA-ARAGNIMADA BARIGA DHEXE

Dibloomaasiyadda dhexdhexaadinta ah ee uu horseedka u yahay saaxirka adduunka imberiyaaliga ah iyo hindisa yaasheeda dhinaca qudha u xaglinayaba, xalka tartiibta ah wuxuu yahay mid waqti horeba tijaabadiisi ka hanaqaadday Bariga Dhexe duruustiisina bislaatay, halkii laga sugayey inay debciso waxay sii kululaysey dhibaataadii goboladaa taallay. Waxay soo dhalisayna waxaa inooga filan 40.000 ee reer Lubnaan iyo Falastiin ee lagu xasuuqay in ka badanina maalin walba ay ku sii kordhayso. Israa'iilna kuma adkaysanayso keliya waddammadii ay qabsatay 1967kii, waxay se ku sii durkaysaa dhulal cusub si ay isu siiso waddankii Falastiin oo dadkiisii aan keliya la is-illawsiinayn, hase yeeshee loo dabargoyneyso, si naxariis darro ah. Waxay kaloo Israa'iil xoojinaysaa xiriirkii ay la wadaagaysey Forister iyo Midabta-koorradiisa iyagoo labaduba ka soo tuujinaya kaalmada dhaqaale iyo millitari ee ugu

badan saaxiibbadooda reer galbeed.

Jaalle Maxamed Siyaad Barre, Xoghayaha Guud ee Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed, wuxuu ku adkeeyey dadyawga Carabta iyo Afrika inay duruusta waxtarka ah ka qaataan waayaaragnimada Bariga Dhexe. Khudbaddiisii Iid-Alfitriga dabayaaqadii Setember 1976ka, Xoghayaha Guud wuxuu uga digay dadweynaha Afrika in ay iska ilaaliyaan in ay mar labaad ku celiyaan oo ay Koonfur Afrika ka dhacdo tijaabadii Bariga Dhexe waa hore ka dhacday. Waxaanu ugu baagay kacaanyahannada meel kastoo ay joogaanba in ay digtoonni ka qabaan ayna xoojiyaan midnimada imberiyaaliidiidka ah.

Imberiyaaliyadda reer galbeedku, ee uu madaxa u yahay Maraykanku, waxay baadi goobayaan siday u hawlgelin lahaayeen goobaha ay ka liitaan gobanimo doonka Afrika iyo Carabtu. Ha ahaato waddamada Carabta ama kuwa Afrika e, waxay doonaysaa inay kaalmayso kooxo gaar ahaaneed oo siyaasi ah, xataa dabaqada bulshada qaarkood, ee danahoodu ku xidhan yihiin wax yar oo ay ka faa'iidaystaan gorgortanka lala gelayo cadaadiyeyasha iyo dhiigmii-radka midabtakoorka ah.

WEJIGA CUSUB EE HALGANKA GOBANIMO-DOONKA

Ma aha dhaqdhaqaaqyada gobanimo doonku in ay haad iyo jeer ku socdaan dhabbo toosan... Mararka qaarkood si degdeg ah ayey u socotaa, inta badanna si tartiib ah, wa-

xay leedahay leexleexadyo, dib u dhac iyo gefef la soodersa, waxay kaloo yeelataa horusocod aan lala masayn karin waxna. Halganka gobanimo doonka koonfurta qaaraddana kuwaasi xuduuddocdu kama baxsana.

Dadka reer Namiibiya ee uu caynaanka u hayo SWAPO waxay halganka soo jafayeen muddo dheer oo dagaal hubaysan kala soo horjeedeen midabtakoorrada iska indho tiraya in ay aqoonsadaan qaraarradii Qarammada Midoobay ee xorriyadda Namiibiya. Halganka geesinamada ah ee Namiibiya wuxuu ka soo unkamayaa ilaa ayaamihii gumeysigii Jarmalka. 1904tii tusaale ahaan, ayaa gantaashii imberiyaali-diidka ahayd ee ugu horreysey ka qaraxday oo dhaawac wiiqay gaadhsiisay gumeysigii Jarmalka kuna caabbiyeen xeebaha dalka ilaa intii ay ka soo gaadhayeen qayladoonkii ay dalkoodii u dirsadeen. Markii ay soo gaadheen dagaal midkii uga qadhaadhaa ayaa halkaa dab shitay ayna ku halaagmeen 600.000 oo qof oo ka tirsanaa ilmihii fayooobaa ee Namiibiya, rag iyo dumarba, carruur iyo dhallinba oo isugu qayshaday ka hortagga gumeysiga, isla markaana ay iyana ku dileen 2.000 oo askartii Jarmalka ka mid ahaa. Halganka casriga ah ee dhimbilihiisu ka muuqdaan dacallada dunida wuxuu oogta shitay 1959kii.

Guushii dhoweyd ee Angoola waxay SWAPO siisay jugtii loo baahnaa oo dhiirrigelin ah. Istaraatejiyada millatari iyo si-

yaasadeed iyo tabaheeduba aad ayey hore ugu mareen. Imberiyaaliyaddu waxay doonaysaa in ay go'aan geliso SWAPO, waxay damacsan yihiin in ay talis ay dusha ka ilaashadaan ka dhistaan dalka oo gumeysiga cusub ku qotoma ayna madax ka yihiin caaqillada iyo dhagarqabeyaasha shuraakaha kula ah dhiigmii-rashada khayraadka Namiibiya. Koonfur Afrika marka la isku soo duubo waxay isticmaalaysaa jidkii Kisinjer in ay dusha kaga keenaan Bantustan xalna uga dhigaan dhibaatada Namiibiya. Intii uu wada hadalladiisii ku mashquulsanaa Kisinjar, Jaalle Sam Njuuma, Madaxweynaha SWAPO wuxuu booqasho ku tegey Gasiiradda Geesiga ah ee Kuuba shirna kula yeeshay hoggaamiyeheeda Fiidal Kaastaro. Taasi waa lama huraan in ay dhimbiil ah ama koronto kaga darraanayso adhxada hanti-goosiga caalamiga ah.

Istaraatejiyada imberiyaaliyadda waxaa dhaqaajiya kala firdhinta iyo is-afgaranwaaga Afrika si ay u leexiso mawjadda gobanimo doonka ku baahday Koonfur Afrika. Wejigaa cusub, kor u kaca xoo-gagga gobanimo doonku wuxuu halis gelinayaa adduunka imberiyaaliga ah.

Saxaafadda Maraykanku waxay weli balballadhinaysaa ololaha ay kaga horjeedo Jamhuuriyadda dadka ee Angoola ee aanay dawladda Maraykanku weli aqoonsannin. Xubinimadeeda Qarammada Midoobayna Maraykanku veto saaro. Dagaallada kharbudaadda ah ee lagaga soo horjeedo JD ee Angoolana waxay helaan kaalmada iyo dhiirri-

gelinta imberiyaaliyadda. Yaan Ismiit iyo kooxdii fashi-stiga ahi waxay dunqulaalinaan is-afgaranwaa qabiilo oo lagu kala xado dadka reer Roodiisiya, waxayna aad ugu xisaabtamaan siyaasaddii sir-gacnayd ee Kisinjar ee sal-keedu ku aroorayey «Qaybi oo Xukun».

Xataa Koonfur Afrikaba magaalooyinka qiiqayaa ee kulaylka halasaha dhamacda gobanimodoonku ku holcayso waxay ka dhex abuurayaan imberiyaaliyaddu tabo ay iskaga horkeenayaan qabiiloo-yinka afrikanka ah. Waxay kaloo tijaabinayaan inay kala qaybiyaan dadka madow iyo kuwo hindiya iyo midabbada isku-jirka ahba si ay u liciifiyaan baaxadda halganka iya-goo heshiisyo iyo ballanqaadyo sar-ka-xaadis ah u dhiga-ya. Ilaa Juun 16dii, markii rasaastii ugu horreysey qasharka lagaga xooray kooxihii afrikanka ahaa iyo ardaydii madaaharaadyada isugu soo baxday Soweeto, Koonfur Afrika waxay ka marag kacday sa-ruu kaca la yaabka leh ee halganka gobanimo doonka la hakin karo hase yeeshee aan marnaba suurogal ahayn in la guuldarraysiiyo.

Ururka ANC ee caynaan-ka u haya halganka gobanimo doonka Koonfur Afrika, wuxuu dhowaantan soo saaray war cad oo uu ku kala qalayeey sida ay imberiyaaliyadda iyo midabtakocorrada ay ugu haliilayaan wiiqidida iyo kala daadinta jabhadda midaysan ee xocgagga kacaanka gobanimo doonka iyo waddamada horusocodka ah ee Afrika-

da xorta ah iyagoo u adeegsanaya abuuridda kooxaha gar-darroolaha ah, gaashaanbuurahocda ciidamheed iyo iya-goo Afrika ku khuukhiya «Khatarta Shuuciyadda».

Koonfur Afrika waxay fu-re u noqonaysaa maragga iyo astaanta kacaanka gobanimo doonka Afrika marxalkiisa cusub. Waxay leedahay kacaan gobanimodoon oo awood diisu weyn tahay oo dib u soo nooleeyey tijaabadii dhabta ahayd ee taariikhda. Waxay leedahay xoogsatada warshadaha ee Afrika ugu weyn. Shaqaalaha Koonfur Afrika keliya may saamaynin ururro shaqaaleedyo, hase yeeshee waxay waaya-aragtinimo gammurtay ay ku leeyihiin isku-duwidda hoggaanka u ah xarakadda kacaaneed ee ku hanuunsan mabaadi'da hanti-wadaagga cilmiga ku dhisan Xisbiga Shuuciga ah ee Koonfur Afrika. Guulaysiga kacaanka gobanimo doonka Koonfur Afrika keliya ma burburin doono midabbada ugu dambeeya ee midabta-kocorrada iyo gumeysiga, wuxuuse bog cusub ka geli doonaa halganka lagu gumaadayo gumeysiga cusub iyo dhiigmiiradka. Waxyaabaha dhowaantan dhacayaana waxay ka marag kaceen, inaanay ku gabbanin midabtakocorrada imberiyaaliyadda iyo sahyuuniyadda hase yeeshee ilaa xad ay tahayba dhinac kaleeto ka dugsanaysa gumeysiga cusub ee qaaradda Afrika dhex mulacyeynaya.

Kacaanka gobanimo doonka ee Koonfur Afrika wuxuu foodda la galay marxal cusub oo dib u dhacyada iyo gefafka

ka hor imanaya ka sokow, lama huraan ah inuu ku gunaanadmi guusha xoogagga kacaanka gobanimo doonka, oo reebta diiftii iyo dakharradii ayaamihii madooba ee xukunka midabtakocorrada dadnimo-cunka ah.

Awocdda waddammada shanta ah ee xuduudda qummaatiga ula wadaaga midabtakorrada — Angoola, Mo-saambiik, Tansaaniya, Sam-biya iyo Botswana — waxay ka mudan yihiin horusocodka dunida oo idil dhiirrigelin, lagu siiyo sida ay isugu hawleen midaynta xoogagga gobanimo doonka oo taageerada moral iyo dhaqaaleed ee halganka waddammadaasi.

Kacaanka Benin oo doortay H. Cilmiga ku dhisan

WAR GUUD

Iamhuuriyadda dadka ee Benin, oo horey lagu magacaabi jirey Dahomey, waxay ku taal galbeedka Afrika. Dhinaca Waqooye waxay xuduud la wadaagtaa Nijar, dhinaca waqooye Barina Voltada Sare, dhinaca galbeed waxa ka xiga toogo, dhinaca Barina Nijeeriya, Koonfurta waxa ka mara Gacanka Geni. Hawadu waa kul trobik ah, waana dal roob badan, ciidisuna barwaaqo tahay, beeraha ku fiican.

Dadka Benin dagan waxa lagu qiyaasaa 3 Milian oo qof, 90% waxay ku noolyihiin iniyiga, waxa dadka reer Benin u qeebsamaan 50 Qeybood oo kooxo qabiil ah; oo diima kala duwan leh, magaaloyinkeeda waaweyni waa Kotonu «200,000 Qof» waa xarunta dalka dhinaca Siyaasadda iyo dhaqqaalaha; Portonovo «150,000» oo ah caasimada dalka, dhinaca maamulka, Abomey oo ah Magaalaa taariikhi ah. Dadka badankii su waxay beeraan miraha ay ka mid yihiin badarka iyo geleyda; waxa ugu weyn miraha ee dibedda loo diro, cudbiga, bunka iyo buuriga.

Muddadii gumeysiga ka horrey-say waxa dalka Dahomey ka abuurmay hab dhaqaale oo ku dhisan wada lahaan iyo qaar kale oo ku dhow habka dhulgoosiga. Kuwaas waxa taariikhda ku caan baxay

boqortooyadii la oran jiray Abomey.

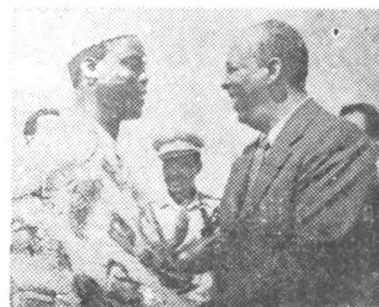
Waqtigii ganacsiga addoonta, dhibaato aad u fool-xun baa dadka Benin ka soo gaartay foolxumadii addoon dhoofinta. Adoon dhoofintaasi waxay ahayd hab caalami ah oo ka dhashay hanti-gocsiga koraayay. Markii Afrika la qeybsaday Dohomey waxay ku dhacday gacanta gumeysiga Faransiiska. Gumeysiga Faransiisku dagaal qaraar ka dib ayuu dalka si buuxda u qabsaday.

Dagaalkii labaad ee duniida ka dib, halganka dadka ee ka horjeeda Imberiyaaliyada wuxuu qaatay waji cusub oo waddani ah.

Ururrada halka ka dhashay waxaa ka mid ahaa kii la oran jiray Ururka Midnimada Dahomey oo ay hoggaaminayeen «Auprais iyo Apithy», Ururkaasi wuxuu ku xirnaa Urur weynihii «Ressemblent Demoratique Africaine» (RDA). Kaas oo kulmin jirey dalalka galbeedka Afrika ee Faransiisku gumeysanaayey.

Ninka la oran jiray Zinzai wuxuu diiday madaxtinimada Ururkaas (RDA), sababta oo ah, waxaanu jecleyn xiriirka ururku la lahaa Xisbiga Shuuciga ee Faransiiska. Taasi waxay muujineysaa, in madaxda dhaqdhaqaaqa waddaniga ah qaarkood shuuci diid ahaa-

Waxa soo diyaariyey Wafaigii Reer Benin ee boqashada dhowaan ku yimid J.D.S.

yeen, isla markaana maskax qa-biil wateen.

1950kii waxaa ninka la oran jiray Magaga dhisay Ururka la magac baxay isu tagii qabaa'iilka waqooyi, halkaana waxa ka muuqday hoos u dhaca ku dhacay dareenkii waddaniga ahaa. Sida darteed halgankii waddaniga ahaa, sida dalal kale oo Afrika ah, wuxuu ku dhacay gacanta ciibusocodka oo rabay in uu heshiis la galo, imberiyaaliyadda Faransiiska.

XILLIGII GUMEYSIGA CUSUB

Muddo 60 Sannadood ah markii dalka Dahomey ku jiray gumeysiga faransiiska hoostiisa ayaa, sidii dalalaka kale Afrikaba ka dhacday uu helay Madaxbannaanadii siyaasiga ahayd 1dii Agoosto 1960; hase yeeshee madaxbannaanidaasi wax badan kuma fadhiyin, mar haddii dhaqaalaha iyo siyaasadda dalku gacanta ugu jireen gumeysiga iyo Wakiilladii sa dibusocodka ah. Laga bilaa-bo 1dii Agoosto 1960kii ilaa maa-

lintii taariikhda lahayd 26kii Oktoobar 1972, maalintii baraarugga waddaniga ah, dawladahii gumeysiga ku xirnaa ee dalka isaga dambeeyay waxay wadaageen lacag caabud, afmishaarnimo iyo khiyaanno waddani ah.

Haddii aan tilmaan gaar u baa-hanno waxa jiray afar nin oo madax ah oo matalaaya dabadhilifka, imberyaaliyada faransiiska iyo tan mareykanka. Afarta nin oo dhinaca siyaasadda iyo dhaqaalahaba dalka Dahomey gacantooda ku jiray waxay ahaayeen: Hubert Maga, Sourou Miguin Apithy, Justin Tometin Ahomadegbe iyo Emile Derlin Linsou.

Muddo 12 sannadood ah ayaa waxay soo ifbixiyeen siyaasad gumeysi cusub ah oo cad. Iyaga oo ku shaqeysanaya axsaabtoodii tirada badnayd ayey dadka u qeebiyeen qaabaa'iil iyo gobollo iska soo horjeeda.

Wuxuu dalku ku dhacay dhiig-ka-nuugga imberyaaliyada, halkaana waxaa ka abuurmay khalkhal siyaasi ah: Tusaale ahaan muddo 12 Sanno ah waxa dalka iska beddelay siddeed xukuumadood. Marar badan waxa talada dalka soo dhex galay ciidammada Milateriga, si ay nidaamka dalka ugu soo celiyaan, hase yeeshee mar walba xeryahooda ayey ku noqdeen iyaga oo u qaba in aan siyaasaddu shaqadooda ahayn. Asluub xumada iyo xilkasnimo darrada Madaxda, oo ka faaii'deysanyey garasho gobannimada dadka shaqeeya, waxay keentey xaalada nidaamkii dalku hallaabay oo dadkii jahawareer ku dhacay. Xaaladda caynkaas ah waxaa tusaale cad u ah, inuu soo baxay wax lagu magacaabo Golaha Madaxtooyada. Golahaas oo ka koobanaa Xukuumad ay u Madaxyihiin Seddex Madax-

weyne, wuxuu ahaa waxaan duni-da horey loogu arag.

Markii afgembiga Miletarigu ka dhacay dalka 26.10.1972 waxaa dalku ku sugnaa xaalad mugdi iyo jahawareer ah.

Afganbigaas oo ka duwanaa kuwii ka horreeyey, wuxuu bilaabay inuu xadhiga u gooyo habkii horey dalka ugu dhisnaa.

Kacaankii 26. Oktoober 1972;

Laga bilaabo maalintaa taariikhda leh waxaa dadka Benin u bilawday baraarug cusub aayahoodana gacantey ku dhigeen. Waxay ku dhaqaaqeen halgan cusub iyo dagaal ay la galeen gumeysiga ajnabiga, si ay naftooda u xoreeyaan.

Dhowr Tusaale ayaa cadeynaya talagalka adag ee dadka Reer Benin.

Nofember 30dii, 1972, iyadoo lagu jiro mashaariic dhismahaada ay fulinayeen xoogagga waddaniga ah ee milateriga iyo ciidanka, ayaa Madaxweynahayagu, Jaalle, «Mathuei Kerekon» shaaca ka qaadey barnaamij caddeynaya Siyaasadda Madaxbannaanida Waddaniga ah, barnaamijkaasi wuxuu cambareeyey guul darradii dalkayaga soogaadhay muddo 80 sano «Sababta u horreysa ee dalkayaga ugu wacan dibudhacsanaanta, waa gumeysigii».

Si looga gudbo dibudhaca uu gumeysiga ajnabiga ahi keeney iyo isku-dul-noolaanta, waxa waajib ah:-

— In aan cuskanno xooggeenna, xoolaheenna iyo kartida daciweynaheenna.

— In dib loo habeeyo dhismaha dhaqaalaha, dhaqanka iyo bulshada dalka.

— In lala yeesho ummadaha oo dhan xiriir ku dhisan ixtiraamka

qaranimada dal kasta, sinnaan iyo faa'iido labada dhinacba ah.

Si jidkaas kacaanka ah loo raaco waxaa la sameeyey isbedellada soo socda:-

a) Xagga Siyaasadda iyo maamulka waxaa la hirgeliyey isbedello looga jeeda dimoqraadiyeynta habka maamulka. Hoggaanka heerka qaranka ee dalku waa Golaha Qaranka ama dalka oo afka Faransiiska lagu yiraahdo (CNR), waxaa kale oo jira (CPR), waxaana looga jeedaa Golaha ku meelgaarka ee Kacaanka; (CDR) waxaa looga jeedaa Guddiga Degmada ee Kacaanka; waxaa iyana jira «CCR» oo ah guddiga kacaanka oo loogu talagalay qayb degmada ka mid ah. Tuulada waxaa jira CRL, oo looga jeedo Guddiga maxaliga ah ee kacaanka. Xubnaha maamulka kale ee la abuuray waxaa ka mid ah CEAP oo looga jeedo Golaha maamulka Dawladda ee Gobolka; waxaa kale oo ka mid ah CRAD oo ah Golaha maamulka Kacaanka ee Degmada; waxaa iyana jirta CDR, oo ah Guddiga Difaaca Kacaanka; Xubintan waxaa laga abuuray meelaha laga shaqeeyo, sida hay'adaha maamulka dawladada, mashaariicda iwm.

b) Xagga dhaqaalaha dawladdu waxay la wareegtay waaxyaha dhaqaalaha dalka hoggaamiya, sida qaybinta cuntada, shirkadaha caymiska bankiyada iwm.

c) Xagga Bulshada, mushaarka shaqaalaha haya'daha dawladda iyo kuwa isku dhex jirka ah ka shaqeeya waxaa la kordhiyey 14%.

d) Xagga waxbarashada waxaa lagu dhaqaaqay toosinta iyo wax ka beddelka qotada dheer ee habkii waxbarashada gumeysiga kii duugga ahaa iyo ka cusuba. Habka waxbarashada cusub waxaa

looga jeedaa in la xaqiijiyo dhismaha qof garaad siyaasadeec' oo bisil leh, dareemayana dhibaa-tooyinka dalkiisa yaala; ama abuuricda qof cusub oo la socda bulshadiisa iyo degaankeeda.

KU DHAWAAQIDII HANTIWA-DAAGGA CILMIGA AH:-

Tallaabooyinkii horumarka ahaa ee la xaqiijiyey waxaa soo raaca baahida loo qabay in la caddeeyo jidka Aydolojiyadda, oo karti u leh inuu si toosan u hoggaamiyo socodka Kacaanka.

Sidaa darteed, Nofember 30dii 1974, Jaalle «Mathieu Kerekou» wuxuu ku dhawaaqey in Benin u doortay Hantiwadaagga Cilmiga ah horumarkeeda, Markiisim — Leninismkuna yahay jidka falsafada ah ee kacaanka Benin ku socon doonto.

Markiisim — Lininiisim, wuxuu qorayaa inaan haddii abaabulka Kacaanka ku jirin halgan kacaan ihina jireyn. Taas Awgeed Nofember 30dii 1975kii, Jaalle Madaxweyne «Mathieu Kerekou» wuxuu ku dhawaaqey dhismaha Xisbiga Kacaanka dadka ee Benin (Parti De la Revolution Populaire du Benin RRPB).

Xisbigani waa mid nooca cusub ah, horseed ah oo kacaan ah, kana duwan axsaabtii ku daneysiga ahayd ee horey u jirtey. Isla maallir, taas waxaa la beddelay magacii dalka oo ahaa (Dahomey) waxaana loo bixiyey «Jamhuuriyadda Dadka ee Benin».

Magaca Dahomey oo uu dalka u bixiyey gumeysigii faransiisku, wuxuu tilmaamayaa boqortooyadii DAN-HOME. Sidoo kaleeto waxaa la beddelay calankii dalka oo astaantiisu ku dhisnayd saddexdii Hoggaamiye ee gumeysiga cusub ku xirnaa Magaca Apithy iyo Anomage; waxaana loo beddelay ca-

lan midabkiisu cagaar yahay oo geeska sare xiddig cas ku leh. Midabka cagaarka ahi wuxuu astaan u yahay dhulka beeraha ee dalka Benin, xiddigta casina waxay astaan u tahay kacaankii dhashay 26.10.1972.

Calanka Xisbigu wuxuu ka sameysan yahay xiddig dahabi ah oo ku taal geeska bidixda iyo midab casaan ah. Xiddigtu waxay tilmaameysaa midnimada Ummadda iyo barwaaqada dalka, ta maadiga ah iyo ta dadkaba, midabka casina wuxuu tilmaamayaa kacaanka.

Guddiga dhexe ee xisbigu wuxuu ku kooban yahay 27 xubnood. Xafiiska siyaasadda ee guddiga dhexe ee xisbigu (PRPB) isna waa 7 xubnood.

Halganka joogtada ah ee aanu kula jirno dhismihii aanu ku dhaxallay habkii hore, kii gumeysiga iyo kii gumeysiga cusubi wuxuu nagu waajibinayaa in aanu la dagaallanno dhulgoosatada ku xiran gumeysiga iyo burjuwaasiyadda biroqraadiga ah ee siyaasiga ah. Dadkayagu waxay soo hooyeen guulo badan, waxaanay dagaalkooda ku ballaariyeen khuraafaadka saaxiiriinta iyo noocyadda diin beenaadka kala jaadka ah; kuwaas oo dadka jaha-habaabiya, si ay uga faa'iideystaan.

Burburinta dhulgoosigu waxay saldhig u tahay xorreynta xoogga tacabka soo saara, dagaalkaasina wuxuu ku xiran yahay kor u qaadidda tacabka.

Si loo helo cunno, wax la huwado, hoy, caafimaad iyo wax barasho, waxaa khasab ah in tacab la dhaliyo.

Olole heer qaran ah oo ku saabsan kordhinta tacabka ayaa la bilaabay bishii desember 31dii 1975kii. Waxaa la isu geeyey xoogag-

ga xisbiga dawladda iyo hay'adaha hawlaha gaarka ah qabta, si loo kordhiyo tacabga xagga tiradda iyo tayadaba;

Waxaannu rajeynaynaa inaan jidkaas ku gaarno isku filaansho iyo inaan ka dib helno kayd dhinac walba ah. waa in aanu horey u marino, si wada socotaana u tacabnaa beeraha iyo xoolaha. Kooxaha mujtamaca oo ah Ardeyda, shaqaalaha, beeraleyda, ciidammada, indhergaratada Kacaanka ah iyo haweenkuba, waxay leeyihiin xad tacab soo saarid oo lagu rabo iney fuliyaan. Dugsi kasta kuwa Hoose, Dhexe iyo Sareba waxaa arday kasta oo ku jira laga rabaa inuu gaaro heer u dhigma 20% ee miisaaniyadda dawladda ee ku baxda Dugsiga. Heerkaa tacabka ah waxaa lagu gaari karaa iyadoo laga shaqeeyo beeraha, xoolaha ama far-samada gacanta.

Si loo adkeeyo kacaanka dadweynaha ee dimoqraadiga ah, waxaa khasab ah in qof kastaa maro tababar milateri, iyo in kor loo qaado garashada Aydolojiya ah iyo ta waddaniga ah, labadii sannadood ee ay ina dhaafay, waxaa arday kasta oo Dugsiyiisa dhammeysta lagu waajibiyey inuu maro saagal bilood oo shaqada qaranka ah iyo saddex bilood oo tababar milateri ah.

Arrimaha Addunka.

Imberiyaaliyadda iyo dibusocodka gudaha, waxay markasta isku dayeen inay jabiyaan socodka kacaankeyaga iyagoo sameynayo shirqoolo curyaamin, iyo dacaayad been ah, ay ku faafiyaan jaraa'idka si ay shaki iyo jahawareer uga dhex tuuraan dadka. Hase yeeshee waxaanu ku kalsoonnahay caddaaladda qaddiyadda, waanna aanu qawin doonaa, lana diriridoona shirqoolladooda ilaa chibicda dhiigga noogu dambeysa.

NOLOSHA XISBIGA

Ibraahim Meygaag Samatar
X. GOLAHA DHEXE EE XHKS

A. Dhismaha Xisbiga

Maalmaha 26ka Juun iyo 1da Luuliyo, waxay dadka Soomaaliyeed u yeesheen qiime cusub.

26ka Juun waa maalintii ugu horreysay ee calanka Ummadda qayb dalkeenna la googoostay ka mid ah laga taagay. 1da Luuliyana waxay ahayd maalintii xornimada qaybta u weyn dalkeenna, ee ay haddana si buuxda isugu darsameen labadii qaybood ee ay kala gumeysanayeen Ingiriiska iyo Talyaanigu. Labadaa maalmood, oo astaan u ahaa soo-ifbaxa uu qaranka Soomaaliyeed ka soo baxay habeenkii dheeraa ee gumeysiga, waxay mar labaad dhasheen sannadkan 1976. Waxay mar labaad astaan u noqdeen gelidda uu sub ee dimoqraadiyadda hantiwagarankeennu gelaayo nolosha cadaagga: Waxay ahaayeen maalmihii la qabtay Shirweynihii aas-aaska Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed.

Qabashada Shirweynahaasi waxay ahayd midhihi hawsha siyaasiga ah ee kacaankii dhashay Oktoobar 1969kii sannado badan waday asagoo fulinaaya ballankiisii ahaa in sare loo qaado garaadka siyaasiga ee xoogsatada, iyadoo loo marayo aragti iyo wax-qabad maalmoodba, si loogu diyaariyo inay awoodda siyaasiga ah iyagu la wareegan.

Shirweynuhu taariikhda dheer ee Ummadda Soomaaliyeed soo

martay wuxuu u ahaa waqti kala guur ah. Kacaanku wuxuu ku dabargooyey gumeysigii cusbaa tallaabooyinkii chiirraanaa ee horu-kaca ahaa sida toleyntii meelaha tilmaaman ee dhaqaalaha, xoojinta dhaqaalaha dawladda iyo dhaqdhaqaaqa iskaashatooyinka, qorshaynta dhaqaalaha dalka, koruqaadidda heerka siyaasadda iyo cshaqanka ee dadweynaha, iyo isku-dubbaridka iyo abaabulka shaqooyinka iskaa wax u qabso. Si la isugu fillaado. Qabashada Shirweynuhu may ahayn oo keliya sii waddida tallaabooyinka dhirran waxa kale ee ahayd abaabulka dadweynaha si loo daafaco loona fiidiyo guulaha iyadoo la gaadhsiinayo isbeddel-tayeed sare.

Wufuudda timid shirweynaha oo tiradoodu ku dhoweyd 3000 qof waxay si dheelli tiran u matilayeen xoogsatada Soomaaliyeed: Beralayda, Shaqaalaha, Ciidammadda Qalabka Sida, iyo incheer-garatada kacaanka ah. Inkasta oo qabashada shirweynahaas asaasidda Xisbiga nooca cusubi ay ahayd xaajo ugub ku ah taariikhdeenna, haddana hannaanka iyo habka uu u socday shirku waxay ahaayeen kuwo tilmaan mudan. Sida adag ee «ajendada» shirka loogu taagnaa, iyo isma-qalka iyo maamuuska wufuudda, ee hac'dana ay ku dheehnayd xamaasad diirran, waxay tusayeen garaadka siyaasiga ee bisil ee dalkeenna.

Shirweynaha waxaa lagu oggo-

laaday barnaamijka iyo dastuurka xisbiga, waxaana la doortay Golaha Dhexe iyo Guddiga Baa-dhista, dabadeedna Golihii Sare ee Kacaanka ayaa awoodoodii oo idil ku woreejiyey Xisbiga cusub.

Markiiba Golihii Dhexe ee la doortay oo ka koobnaa 74 xubin wuxuu ku dhaqaaqay inuu shaqadiisa nidaamiyo.

Wuxuu doortay Guddiga Siyaasiga oo 5 qof ka kooban iyadoo uu ku jiro Xoghayaha Guud ee Xisbiga oo loo gartay Jaalle Maxamad Siyaad Barre, hoggaamiyihii Kacaanka ee tijaabo dabadeed lagu kalsoonaaday. Waxaa kale oo uu Golaha Dhexe isu qaybiyey 17 Hoggaan oo kala qaabbilsan dhinacyada kala duwan ee nolosha xisbiga iyo Ummadda Hogganadaas oo kala ah:

1. Hoggaanka Abaabulka
2. Hoggaanka Aydiyooloojiyada
3. Hoggaanka Culunta Siyaasadda
4. Hoggaanka Difaaca
5. Hoggaanka Nabadgelyada
6. Hoggaanka Arrimaha Dibedda
7. Hoggaanka Maamulka Arrimaha Golaha Dhexe (Xoghaynta)
8. Hoggaanka Danwadaagaha
9. Hoggaanka Cadaaladda iyo Sharciyada
10. Hoggaanka Iskaashatooyinka
11. Hoggaanka Tacliinta, Barbarinta iyo Ciyaaraha
12. Hoggaanka Maaliyadda Xisbiga

13. Hoggaanka Caafimaadka iyo Xannanada Dadka
14. Hoggaanka Cilmi Baachid-da
15. Hoggaanka Ganacsiga iyo Maaliyadda
16. Hoggaanka Xoolaha, Beeraha, iyo Kalluunka
17. Hoggaanka Sancada iyo gaadiidka.

Waxaa kale oo Golaha Dhexe magacaabay guddiga kormeerka oo ku hawl leh inuu ilaaliyo in shaqada Xisbigu u socoto sida dastuurku qorayo iyo in la dhawro ismaqalka maamuuska, iyo kala dambeen (Discipline). Hoggaanada kale oo dhanna waxa la siiyey hawlo gaar ah oo lagu amrayo inay u rogaan barnaamijyo lagu shaqayn karo, kuwaasoo haatan Golaha Dhexe oggolaaday. Hoggaan kasta waxa laga filayaa inuu dhigo faafaahiyana barnaamijka ay fulinayaan hay'adaha dawladda iyo kuwa kaleba.

Markii ay dhammaatay hawshaasi, Guddiga Siyaasiga iyo Hoggaammaduba waxay foodda saareen dhismihii ururrada Xisbiga ee kale iyo sidii loogu fidin lahaa dhumuc iyo dhererba.

Si uu u guto waajibaadka ka saaran fulinta barnaamijka iyo hoggaaminta ummaddoo idil waqtigan adag ee dhismaha hantiwadaagga, Xisbigu waa inuu faafiyaa ururradiisa heer walba, xicid-dó qota dheerna ku yeeshaa dadweynaha xoogsatada ah. Xisbigu waa inuu ku fidaa dhul ahaan Gobollada, Degmooyinka iyo Tuuloo-yinka, shaqa ahaan meelaha wax-soo saarka iyo hawluhu ka socdaan. Si loo fuliyo tallaabadan muhinka ah Golaha Dhexe wuxuu billaabay dhismihii ururrada Xisbiga ee Gobollada iyo Degmooyinka kolka hore, kuwaasoo iyana ku dhaqaaqi doona dhismaha

hay'adaha ka hooseeya sida unugyada. Intaan la billaabin dhismaha waxaa muuqata in tirada dadka degmooyinka badan uga qayb galay shirweynihii. Asaaska xisbiga aanay ku fillayn inay qabtaan shirka asaaska ee heerka degmada. Si shirku u suuroobo waxay noqotay in la xulo asaasayaal cusub oo toodobadii sano ee kacaanku halgan-ka ku jirey muujiyey inay u qalmaan xubinnimada xisbiga. Taa darteed ayey wufuud ay horkacayaan Guddoomiyayaasha Hoggaamda Golaha Dhexe u baxeen degmooyinka si ay u soo qabtaan hawsha xulidda.

Markii ay hawshaas dhammeeyeen ee ay ku soo warceliyeen Golaha Dhexe, ayey ha'adana ku noqdeen degmooyinkii iyagoo, iyaga iyo dadkii la soo xulay, qabanayey shirarka aasaaska ee lagu guddoominayey Guddiyada Xisbiga ee degmooyinka iyo Gobollada.

Guddiga Xisbiga ee Degma'uu wuxuu ka kooban yahay 7 qof oo ay ku jiraan 3da xubnood ee Xafiiska fulintu. Xafiiska fulinta oo ka kooban Xoghaye Guddiga, kaaliyihii dhinaca siyaasadda, iyo kaaliyihii dhinaca maamulka dawladda, waxa laga soo magacaabaa Golaha Dhexe. Xubnaha kale ee Guddiga shirkaa coortay, iyadoo tixgelinta hore la siinayo dadweynaha. Guddiga Xisbiga ee degmo kasta waxa kale oo uu leeyahay 5 laamood oo kala qaabilsan dhinacyada ugu muhiimsan nolosha degmada, hawl-maalmeedkana wada. Laamahaasi waxay yihiin:-

1. Laanta Abaabulka iyo Ay-diyolojiya'ada
2. Laanta Arrimaha Bulshada
3. Laanta Horumarinta Dhaqaalaha iyo Iskaashatooyinka
4. Laanta Cadaaladda iyo

Nabadgelyada

5. Laanta Arrimaha Xisbiga.

Shaqooyinka Laamahaasoo idil waxa soo tilmaamay Golaha Dhexe. Dhismaha Xisbiga ee heerka Gobolku waa sida degma'aa oo kale, inkasta oo Guddiga Gobolku ka badan yahay, Guddiga Gobolku ugu badnaan 18, inkasta oo tiradu ku xidhan tahay hadba inta degmo ee uu ka kooban yahay. Waxa guddiga ka mid ah Mac'axda Ciidammada Qalabka Sida iyo Nabadgelyada ee Gobolka jooga. Nidaamka dawladdu wuu barbar socdaa ka xisbiga heer walba. Waxa jira Guddiga Maamulka oo ka kooban madaxda hay'adaha dawladda ee meesha jooga. Guddigaasu xidhiidh toosan buu la leeyahay Wasaaradda Arrimaha Gudaha. Ha yeeshee si loo fududeeyo iskaashiga ka dhexeeya hay'adaha dawladda iyo xisbiga, oo isagu kormeer iyo isku-duwid ku leh hawlaha oo idil; Guddiga maamulka waxaa guddoonshe u ah kaaliyaha xoghayaha xisbiga dhinaca maamulka oo ka mid ah xafiiska fulinta.

B. Dhaqdhaqaaqa Dibedda.

Dhaqdhaqaaqa Xisbigu 3dii bilood ee uu jirey kuma ekeyn dhismihii gudaha. Wuxuu la yeeshay xidhiidh axsaabta iyo ururrada aynu Jaalka nahay. Waxa ka mid ah wufuuc' innooga timid Xisbiga Shuuciga ee Ciraaq, Jabhadda Qawmiga ee Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Dadka Yaman, Xisbiga Bacat ee Suuriya, Ururka Ardayda Afrikaanka, iyo wafci dhalinyaro oo uu horkacayey Roojer Gaarba, xubin Golaha Dhexe ee xisbiga kacaanka dadka ee Benin.

Imaashada wafdigii Ciraaq, uu hoggaaminayey Xoghayaha laad ee Golaha Dhexe ee Xisbiga Shuuciga Jaalle Casiis Maxame'ad, wuxuu ku beegmay qabashadii shirwey-

naha Asaaska XHKS. Waxay booqdeen meelo badan, fiiriyeen nashaadkii shirweynaha 1aad, iyo Golaha Dhexe ee Xisbiga oo markaa la doortay; intii aanay teginna waxay xisbigenna la saxceexdeen heshiis iskaashi oo ku saabsan dhinaca war-isweydaarsiga iyo aydi-yolojiyada.

Wafdigii ka socdey Jabhadda Qawmiga ee JDY, waxa horkacayey Wasiirka Arrimaha Dibedda, isla markaana xubin ka ah xafiiska fulinta (Politbureau) ee Jabhadda, Jaalle Maxamed Saalax Mu-diic, waxaana ka mid ahaa Jaalle Saalim Saalax Maxamed, xoghaya-ha Arrimaha Dibedda ee Jabhadda.

Wafdigu wuxuu wada-hadallo la yeeshay dawladaha iyo xisbiga. Ugu dambeyntiina heshiis bay gaadheen labada urur in la iska kaashado dhinaca tababarka, aydiyolojiyada iyo war-isdhaafsiga. Waxaa aad loogu nuuxnuuxsaday baahida loo qabo wada tashi joogta ah, iyo in la faafiyo isbeddellada kacaanka ah ee ka socda labada dal si labada kacaan loo daafaco. Wafdigii Suuriya oo uu watey Jamiil Shaya oo xubin ka ah Golaha Dhexe ee waddaniga ee Xisbiga Bacat, wuxuu gaar ahaan u yimid inuu farriin uu soo diray Madaxweyne Assad u dhibo Jaalle Siyaad. Isla markii hadallo saaxiibtinnimo ah ayuu la yeeshay madaxda Xisbiga. Shirarka waxaa lagu muujiyey halka dalkeennu ka taagan yahay xaaladda lubnaan. Taasoo lagu soo duudubbi karo:-

- I — Xabbad joogin degdeg ah.
- II — In loo oggolaado dadka reer Lubnaan inay madaxbannaani iyagu ayaahooda ka taliyaan.
- III — In xuquuqda sharciga ah ee reer Falastiin la dhawro, lana ilaaliyo.

Kaadirka

caanka adduunka iyo kaalinta xisbiga horseedka ah. Waxa kale oo la dhigi doonaa aragtida Hantiwadaagga Cilmiga ku dhisan. Waxaa mawduucyadaas guud ahaaneed la jira in barnaamij kastaaba yeesho cashar gaar ah oo ku saabsan hawl xisbiyeedka, maamulka dawladda, shaqooyinka Ururrada bulshada, Ururradaas oo ayaguna duruus ku lahaan doona. Waxaa kale oo jiri doona tababarro ku saabsan Jornalismada iyo warfaafinta. Waxaa jiri-doona oo kale duruus la siindocno kaadirka ka shaqeeya dhaqaalaha oo ku saabsan qorsheynta, ganacsiga gudaha iyo dibedda, san-cada iyo iskaashatooyinka.

(Ka yimid Bogga 30)

Machadku wuxuu qaataa dadka Xisbiga ku jira iyo kuwo kale, waxaana laga rabaa inay shuruudaha soo socda oofsadaan: Khibrad hawleed, Kacaannimo, ka qayb gelidda hawsha dhismaha bulshada, rumaysanaanta hantiwadaagga cilmiga ah iyo inuu haysto shahaadad dugsiga dhexe, sare, ama Jaamacad.

Machadka Culunta Siyaasiga ahi wuxuu si toos ah u hoos yimaadaa Golaha Dhexe ee XHKS, barayaashiiisu waa dad khibrad iyo aqoon-dheer u leh faafinta mabaaddiida Hantiwadaagga Cilmiga ah. Inkasta oo machadku weli da' yar yahay, haddana awooddiisu wey badan doontaa.

GARABSIIN CAALAMIGA AH OO GAAMMURTAY

Iyadoo uu ku baaqay Golaha Guud ee Qarammada Midoobay, 11kii Oktoobar waxaa loo qoodceyey maallinta Garabsiinta dadyawga ku xabbisan Koonfur Afrika, ee kumaankunka dagaalyahan oo ay ku jiraan hoggaamiye-yaashii Xisbiga Shuuciga ah ee Koonfur Afrika, kuwa Xisbiga ANC iyo kuwa ururka Waddaniga ah ee Ardayda iyo halyeyadii firfircoona ee halganka gobanimo doonku ku carcaraafayaan xabsiyada iyo xeryo ciqaabeedka midabtakoorrada ah. Qaarkood badan ayaa la marsiiyaa ciqaab bahalnimo oo dadnimo-diid ah; cadaadiskii siyaasadeed ee dadka iyadoon wax baadhis ah ama

maxkamad la soo taagaa jirin ee loo adeegsanayo sharci-ku-sheegyada dadnimo cunka ah ayaa ah falka dawlad-ku-sheegga midabtakoorrada ahi caadaysteen.

Dhagaraha bahalnimada ahee ka dhacaya Koonfur Afrika keliya mas'uul kama aha midab takoorradu, hase yeeshee waxaa u wehelliya kuwa tab iyo xeelba ku gargaaraya koonfur afrika inay iska dhego marto baaqa dadnimada ee xoraynta maxaabiista siyaasadeed; maalin walbana ku dhawaaqaya qaraarada codsanaya dhammays-tirka siyaasadda jinsi-fa-quuqa iyo aqoonsiga xuquuqda asaasiga ah ee dadweynaha Koonfur Afrika.

WARBIXINTA BISHA

WILLI STOPH OO YIMID JDS

Aasaga oo ku socda marti qaadka Xoghayaha Guud ee XHKS, Jaalle Maxamed Siyaad Barre, isla markaana ah Madaxweynaha JDS, waxa dalka booqasho saaxiibtinnimo ku yimid 30kii Sebtember ilaa 3dii Oktoobar

1976, Jaalle Willi Stoph. Guddoomiyaha Golaha dawladda ee Jumhuuriyadda Demooquraadiga ee Jarmalka (JDJ).

Booqashadaas waxay aasaan u tahay xiriirka saaxiibtinnimada iyo iskaashiga ah ee u dhexeeya JDS iyo JDJ, waxayna daliil cad u tahay ku talo-galka labada dawladdood inay sii xoojiyaan xiriirkooda, si faa'iido ugu jirto labada shacbi.

Barnaamijka XHKS wuxuu si gaar ah u tilmaamay iney waajibaadkiisa guud ka mid tahay xoojinta xiriirka uu la leeyahay dawladdaha Hantiwadaagga ah. Horumarinta xiriirka JDS iyo JDJ waxay ka mid tahay tallaabooyinka lagu fulinaayo waajibaadkaas guud.

Jaalle Willi Stoph intii uu JDS joogay wuxuu ka qayb galay bannaanbax lagu dhiigay Degamada Afgooye oo lagu taageerayey dhismaha Guddiyada XHKS ee gobolka shabeellada Hoose.

Jaalle Willi Stoph iyo madaxdii la socotay wada hadallo saaxiibtinnimo iyo isafgarad ku dhisan ayay la yeeshen madaxda JDS. Wada hadalladaas kadib waxaa labada dhinac soo wada saareen warqad-murtiyeed taaba-

naysa ammuuraha adduunka iyo arrimo labada dhinac u dan ah.

CODKA WARFIDIYEENKA HORUSCODKA AH

Dhawr shir oo ay isugu yimaadeen qoraaga, warfidiyeennada faalla-yahannada suugaanta, gabayaaga iwm, ee horusocodka ah ayaa dhowaan ka dhacay dalka Hindiya waxaana lagu goocayay midaynta Saxaafadda iyo Warfidinta waddammada Dhexdhexaadka ah; shirkii 8aad ee Ururka Warfidiyeenka adduunka ee lagu qabtay magaalada Helisinkii caasimadda Finland 2dii ilaa 24kii Sebtembar oo Soomaaliya looga doortay Guddoomiyeku xigeenka Ururkaasi (IOJ) Oktoobar horraanteedi Shirkii Taashkent ee qoraayada da'da yer ee Afrika iyo Aasiya ayaa isna qabsomay.

Su'aalihii shirarkaasi gorseeyeen waxaynu kala soo dhex bixi karnaa:- dhammaystirka hubdhimidda, xoojinta siyaasadda nashuush la'aanta iyo wada noolaan-shaha nabadeed, dabargoynta Gumeysiga, midabtakoorka, Sahyuuniyadda, fashismada iyo dhiigmiiradka qof qof kale dhiigmiiranyso; Isku dhodhwaanta ajandeyaasha

iyo qaraaradii lagu gaadhay
shirarkaasi kala geddisanaa
waxay marqaati ka yihiin
mawjadda dunida ku baah-

day ee jabhadda u midawga
imberiyaaliyadda ka hortag-
geeda. Waxay kaloo ka ma-
rag tahay korriimada caa-

lamiga ah ee ra'yul caamka
adduunweynaha ee u soo jan-
jeeda dhinaca xorriyadda
qaraneed, hantiwadaagga iyo
nabadda.

SHIRKA 3laad EE QARAMMADA MIDOOBAY

Shaqadii doodda Golaha loo dhan yahay ee Qarammada Midoobay oo haatan ka socota magaalada Niyuu York, Xarumaha Ururka, waxaa gundhig u ah hindiscyaasha cusub ee lagu soo bandhigay Ajandeyashiisa 120 ka qodob ka kooban, oo waxyaabo kaleeto ka sokow, lagaga wada doodayo hindiseyaasha kasoo foofaya saldhigga waajibaadyada degdegga ah, een u baahnayn in dib loo sii dhigto ee dadnimada maanta soo foodsareeyey oo ay ku jiraan u halgenka nabadda, iyo badbaadada ummadaha. Debcinta xiisadaha dunida ka albaas iyo tirtiridda bogcadaha ay ka taagan tahay halis dagaal, si dadnimada looga badbaadiyo inay ku halliganto dhamaada dagaalka Nukiliyeerka, dabargoynta midabta koorrada iyo gumeysiga gobollada Koonfureed ee qaaradda Afrika iyo gumeysitirka gobollada dunida ka mid ah ee weli ku sii hadhay gacanta gumeysiga caalamiga ah.

Hindiseyaasha cusub ee shirkaasi horyaalla waxaa kaloo ka mid ah dhibaatooyinka habka cusub ee dhaqaalaha dunida iyadoo laga tisaqadayo gundhigga codsiyadii adduunka saddexaad ay kusoo bandhigeen Baaqii Manila, Febrayo 1976ka,

shirkii UNCTAD ee Nairobi Shirkii 5aad ee Waddammada Siyaasaddoodu dhexdhexaadka tahay ee Kolombo 16kii ilaa 19kii Agoosto.

Xaaladda murugada reebaysa ee Lubnaan iyo Koonfurta Afrika, gaar ahaanna ammuuraha la xidhiidha siidii loo dhammaystiri lahaa

haysashada xaq darrada ah ee Namiibiya, ku wareejinta xukunka dadka afrikanka ah ee Simbabwe iyo tirtiridda siyaasadda Midab kala faquuqa ah ee Koonfur Afrika, kuwaasoo dhammaantoodba wufuuddii shirkaa isugu timid ay u codeeyeen wax ka qabashadooda degdegga ah oo aan waxba lala sugin.

WAFDI DHALLINTA SOOMAALIYEED AH OO BOOQDAY MIDOWGA SOOFIYEETI

Wafdi dhallinta Soomaaliyeed ka socda oo uu hoggaagaaminayey Jaalle Cabdi Shire Faarax, Guddoomiye-kuxigeenka qaybta Dhallinyarada ee Hogganka Abaabulka XHKS, kana koobnaa 24 xubnood ayaa booqasho ku ku tegey dalka Midowga Soofiyeeti horraantii Oktoobar iyagoo halkaa ku joogay booqasho laba toddobaad ah oo uu ku martiqaaday ururka dhallinta Leninistaha ah ee Komosomoolka Midowga Soofiyeeti, Guddigooda dhexe.

Muddadii Wafdigu joogay dalka Midowga Soofiyeeti, wafdiga dhallinyarada Soomaaliyeed waxay booqdeen dhawr meelood oo ahmiyado taariikheed leh waxaanay barteen shaqooyinka iyo waaya aragtinimada ururka Dha-

linta Komsomoolka. Aqoonisweydaarsilagu qabtay Dug-siga Sare Komosoolka ee Magaalada Moosko waxay labada dhinac isku weydaarsadeen waayo-aragnimada iyo wararka khuseeya labadooda dal waxaanay kaga doodeen waxyaabaha danta u ah dhallinta.

Wada hadallo iyo aqoonisweydaarsi la mid ah waxaa lagu qabtay magaalada Rostof ee ku taalla Webiga DOON guudkiisa. Intii ay dalkaasi joogeenna wafdiga dhallinyarada Soomaaliyeed waxay kala xaajooden ururka Dhallinta Komsomoolka qorshada mustaqbalka ee iskaashiga labada dhallinyaro iyo sidii iska warhayn iyo waaya-aragnimada isweydaarsi joogto ah la isu dhaafsan lahaa.

AGOOSTIINO NETO OO BOOQDAY MIDOWGA SOOFIYEETI

7dii Oktoobar Jaalle Antooniyo Agostino Neeto, Guddoomiyaha Xisbiga MPLA iyo Madaxweynaha Jamhuuriyadda Dadka ee Angoola, wuxuu tegey magaalada Moosko isagoo hoggaaminayana wafdi ka socda Xisbiga iyo Xukuumadda Angoola oo muddo booqasho ku joogay Dalka Midowga Soofiyeeti, taasoo ay ku marti qaadeen Guddiga Dhexe ee Xisbiga Shuuciga ah ee Midowga Soofiyeeti, Golaha Madaxtooyada iyo Dawladda Mi-

dawga Soofiyeeti.

Muddadii uu booqashada ku joogay jaalle NETO iyo wafdiigiisu waxay wada hadallo la yeesheen Madaxda Xukuumadda Midowga Soofiyeeti oo uu madax u ahaa jaalle L.I. Breshneef, Xoghayaha Guud ee Xisbiga Shuuciga Midowga Soofiyeeti Guddigiisa dhexe, halkaasoo ay labada dawladdood ku kala gaadheen heshiis iyo mucaahado iskaashi iyo wax wada qabsi oo waqti dheer ah iyadoo laga dareerayo istaageeridda labada dhinac iyo isgarabsiinta Jaallanimo.

Muddadii wada hadalladaasi socdeen waxaa laga wada hadlay taageeradii Halgankii Angoola ay u fidiyeen waddammada hantiwadaagga ah, Midawga Soofiyeeti gaar ahaan iyo Waddammada afrikada xorta ah iyo Kuuba, iyo weliba marxalka cusub ee uu foodda la galay Kacaanka Angoola ee ku hayaansan ka takhallusidda iimihii bulsho iyo dhaqaaleed ee gumeysigii kaga tegey,

midabtakoorka caddaanka tirada yar ee u taliya Roo-geesiya iyo Koonfur Afrika Dawladda Kuuba iyo xisbiga waxay ku ballan qaadeen in ay halkeeda ka sii wadi doonaan kaalmaha buuxa ee ay u fidiyaan Ururka SWAPO ee dagaalka ugu jira xornimadiisa.

Halganka Gobannimo-doonka dadka Xeebta Soomaaliyeed oo sii adkaaday.

Xoogagga waddaniga ah ee u halgamaya xornimada xeebta Soomaaliyeed ee Faransiisku gumeysto (Jabuuti) waxay sii wadaan sii xoojinta midnimodooda. Taasu, tusaale, ahaan, waxay ka muuqatay heshiiskii ay ku wada gaareen magaaladan Muqdisho, Xisbiga kulanka xornimada dadka Afrikaanka ah (LPAI) iyo Jabhadda xoreynta Xeebta Soomaaliyeed (FCLS). Waxay labada dhinac isku afgarteen in ay xoojiyaan halganka loogu jiro xornimada xeebta Soomaaliyeed oo aan shuruud ku xirnayn, waxayna dawladda Faransiiska ugu baaqeen in ay giddi saldhigyadeeda ciidammada ah ka qaadato dhulkaas. Waxay kale oo dalbeen in la sii daayo dadka siyaasadda u xiran dhammaantood iyo in dadka oo idil loo soo celiyo xuquuqda waddaniga ah.

HOGGAAMIYAH URURKA SWAPO OO BOOQDAY KUUBA

Bishan Oktoobar horraanteedii waxaa Jamhuuriyadda Kuuba booqasho ku tegey Xoghayaha Guud ee Ururka dadka Koonfurta Galbeedka Afrika ee midabtakorka Koonfur Afrika gumeysto (SWAPO). Wuxuu wada hadallo taabanaya arrimo badan oo labada dhinacba u

dan ah la yeeshay Jaalle Fidel Kaastro, Xoghayaha Koowaad ee Xisbiga Shuuciga ah ee Kuuba.

Labada Hoggaamiye waxay istuseen in afkaartoodu iskaga mid tahay arrimaha adduunka ee waaweyn. Waxay ku nuuxnuuxsadeen xoojinta dagaalka lagula jiro

BADWEYNTA HINDIYA HA NOQOTA GOOB NABADEED

«Badweynta Hindiya oo loo rogo goob nabadeed» ayuu yahay halkudhegga shirka caalamiga ah ee ardayda iyo dhalinta adduunka ee lagu qab'ay magaalada Mardaras (Hindiya) bishan Oktoobar 15 21 kii oo ay ka soo qabgaleen wufuud ka kala socota 40 waddan lagaga doodday sidii tallaabooyin wax qabad ah looga qaadi lahaa halganka lagala soo horjeedo qorshada Imberiyaaliyadda ee fashiisinnada ee gobolkani.

Xaaladda Badweynta Hindiya waxay sannadihii ugu danbeeyey ahayd midda hormoodka u ah ajandeyaasha doodaha Golaha loo dhanyahay ee qarammada Midoobay, Ururka Midowga Afrika, shirarka waddammada Siyaasad-doodu dhex dhexaadka tahay oo ajandihiiisu ahaa sidii tallaabooyin ka suurtoogalka ah ee wax ku oolka ah looga qaadi lahaa xaqiijinta iyo hirgelinta qaraarkii qarammada Midoobay ee ahaa sidii badweynta hindiya looga dhigi lahaa Goob Nabadeed oo ciidammada shisheeyaha iyo fadhiisinnadaba ka caag-gan. Waayahan dambeetana halkii laga hirgelin lahaa noqotay ilaha dhibaataada foosha xumee qiiro gelinaysa dadyawga kor u haya mabaadii'da n a b a d d a.

Sida aynu ka barannay taariikh-dii waayihii hore badweynta hindiya waxay ku cabsigelin jirtey dadyowga xeebahaa deggan iyo kuwa isaga dabqaada badaha waaweyn, khatarta mawjadaheeda iyo duufaannada, hase yeeshee, taasuu maanta way isbeddeshay waxayna khatartu ka soo foofaysaa xammaaladaha NATO ee xambaarsan qumbuladaha Nukilierka iyo

gantaalaha halista ah ... Waxa cabsigelin jirey baxaarida inay ku dhacaan dhagxaanta gasiirada bad-dhacaan dhagxaanta gasiiradaha badda ka soo dhex baxa. Maanta waxaa cabsida abuuraya fadhiisinnada ciidameed ee imberiyaaliyaddu ka dul qotomisay gasiirahahaasi oo halis u ah badbaadada iyo qar-nimmada waddammada xeebaha ku yaalla ee Afrika, Asiya iyo Austaraaliya.

Silsiladda xiriirsan ee fadhii-sinnadda ciidameed ee ku teedsan badweynta oo ay ku jiraan fadhii-sinka badeed iyo cir ee Koonfur Afrika (Simonstown), saldhigga Maraykanka ee Kobuurn oo dhis-mihiisa ay oggolaatay dawladda Austaraaliya, fadhiisinka faransiiska ee Xeebta Jibuuti iyo Mayoote, kan maraykanka ee Baxrayn, Ma-siira Salaala iyo Diyeego Gaarshiya iyo fadhiisinnada kaleeto ee imberiyaaliyaddu gobolkaasi ay ku leedahay.

Fadhiisinnada militari ee imberiyaaliyadda ka sokow, waddammada imberiyaaliga ahi waxay xoogaynayaan hubaynta talisyada gobolkaa ku yaalla qaarkood sida bariga dhexe iyo Koonfur Afrika si ay u sii shaabuugeeyaan iska hor imaadayada yaalla iyo khatarta da-gaal ee ka oogan.

Waa mid habboon in la is wey-diiyo maxay ugu degdegayaan imberiyaaliyaddu dhismaha fadhiisinnada ciidameed, kuwii hore u soo casriyeynayaan aanay isla markaa-ba u hubaynayaan dayax gac-meedyadooda halkaa ka yaalaa?

Marka la isku soo duubo ujeedooyinka waxyaabahaasoo idil

waxay isugu soo gororayaan qodob-bada soo socda qaar ay ka mid yihiin.

1) In lagu khuukhiyo waddammada xeebaha ku yaala hantiwadaagga.

2) Inay awood u helaan kala firdhinta xoogagga dhaqdhaqaaqyada gobanimo doonka ah ee isa soo taraya waayahan dambeeto.

3) Inay xaaladda waddamdaasi u hanuuniyaan hiyiga rasmi-ga ah ee siyaasadda imberiyaaliyadda waafaqsan istaraatejiyadooda millitari iyo dhaqaaleed iyo dhig-miirashada waddammada saliid-da ku hodanka ah ee Gacanka car-beed.

4) Inay xaaladda bariga dhexe gacantooda ku dhigaan.

5) Iyo inay helaan qalcado iyo huluulo ay kaga soo duullimaad qaadaan waddammada horusocodka ah ee ka horjeeda siyaasadda imberiyaaliyadda.

Qaraarkii qarammada Midoobay ka sokow, ee ahaa badweynta Hindiya oo loo rogo goob nabadeed, imberiyaaliyaddu way iska dhego tirayaan halis ugu sugan badbaadada iyo jiritaanka qarannimo ee waddammada gobolka. Waxaa rajooyin badan looga dhego taagayey shirkii dhowaantan ka dhammaaday magaalada Mardaraas oo wufuuddii isugu timid ay naclad oogada kaga tuureen joogitaanka ciidammada imberiyaaliyadda iyo dhismaha fadhiisinnadooda ciidameed ee gobolkaa dunida ka mid ah.

DHIBAATOYINKA MAALMAHA

BADEECADA SICIRKA IYO DADWEYNAHA

Waxaa hubanti ah in ascaarta badeecadaha adduunka oo dhan sare u kacday, oo laban laab iyo seddex laab noqotay, waayahan dambe.

Dadweynuhu, meel kasta uu ka deggen yahay caalamka hantigoosiga iyo inta ku xiran dhaqaale ahaan, oo u badan dalalka soo koraya ee Afrika, Asia iyo Laatiin Ameerika, kollaba kuma seexan, kumana waaberiisan calool samaan. kalsooni iyo nolol deggan.

Soomaaliya waxay ka mid tahay dalalka ay saameeyso had iyo jeer ascaarta is bedeshay ee cirka isku shareertay.

Ha yeeshee ilaha ascaarta koro-dhay waxaynu sabab uga dhigi karnaa:-

1) Mawjad caalami ah oo ka yimid (B) Dhaqaalaha gadgaddooma oo hantigoosiga (T) Ascaarta alaabta wershadaha reer galbeedka ka soo baxda qaaliyowda, (J) qiimaha Gaadiidka iyo shidaalka oo aad u korortay.

Taasi waa mid aynu la wadaagno adduunka kale oo wixii dhib ah ee ka yimaada tuurta ayaa loo ridan karaa maadaama sababaha keenay awooddayada ka shisheeyaan, dhinaca kale dhibaatanadan badanaaba dawladda ayaa daboo-sha oo khasanadda ka kabta lacagta farqiga ah, oo dadweynaha soo ma gaarto inta badanna ma dareemo.

2) Ta labaad waa mid inoo gaar ah, ayna abuuraan ganacsatadu, oy asbaabteeda leeyihiin.

Ganacsatada qaarkood oo aan lahayn waci siyaasi ah oo waddani ah waxay intooda badani raadi-

yaan siday u heli lahaayeen faa'i-

iido kali ah, wuxuuna yahay hal-hayskoodu «Yaa xoolahaaga kula leh, sow xor ma tihid oo sidaad doontid uma gadi kartid». arrintaas waxay ku riddey dadweynaha bohol dheer, taas oo sii wareersey sicirka.

Taas waxaa u markhaati ah tusaalooyinkan gaaban ee inoo caddeyn kara dhibaataada la abuuray intay le'egtahay haddii aynu u fii-rinno qiimaha badeecadda qaarkood loo gooyey.

*Galleyda cad marmar way go'daa waana la qarshaa. Galleyda kale si fiican baa loo helaa.

*Subagga looma dhowaan karo, ganacsato gaar ah baana ka faa'iideysata.

XAGGA KHUDAARTA.

Dhinaca lamaba siiyo ahmiyad, wakaaladaha ku shuqul lihina sidaaba uma dhugtaan.

Suuqa khudaartu waa mid iska furan, kuna dhisan tartan xor ah oo ascaarteedu saacad kasta iyo maalin kasta isbeddesho, waxayna ku xiran tahay suuqa iyo qofka gadaha ah. Haddaan soo qaadno ascaarta Babayga Canbaha iyo Bumbelmada iyo dhammaan khucuurta kaleba waa midaan Becee-

du joogta ahayn. Ha se yeeshee waxay fidiyaan ganacsatada khudaarta qaarkood oo ay yiraahdaan «Wax waliba way isbedeleen oo annaba khasaaro ayaannu ku qabnaa» waxayna saaraan dambi-ga sida badan sicirka, gaadiidka IWM.

Ganacsatada makhaayadaha aad bay uga faa'iideystaan ascaarta badeecadaha isbedela, waxaana dhaca in dawladdu mar hoos u dhigto ascaarta badeecadaha qaarkood, iyadoo u danaynaysa dadweynaha, hase yeeshee isbeddelkaasi ma gaaro makhaayadaha oo wax waliba si'ay ahaayeen ayuunbay ku socdaan. Saxanka baastada ahi waa 3.4.5. Shilin, kiilada baastada ahina waxay ka sameeyaan 4,5,6,7 saxan.

Waxa kale oo dhibaato keenta farabadnaanta gacmaha ganacsatada ka gooshta badeecadda kuwaa soo mid waliba faa'iido saarayo dadweynaha. Tusaale: Jaranjaraca la isu maro waxaa ka mid ah: dawladda Hoose — Dukaanlay — Bacadlaha — qaar guryaha geeya qof gata.

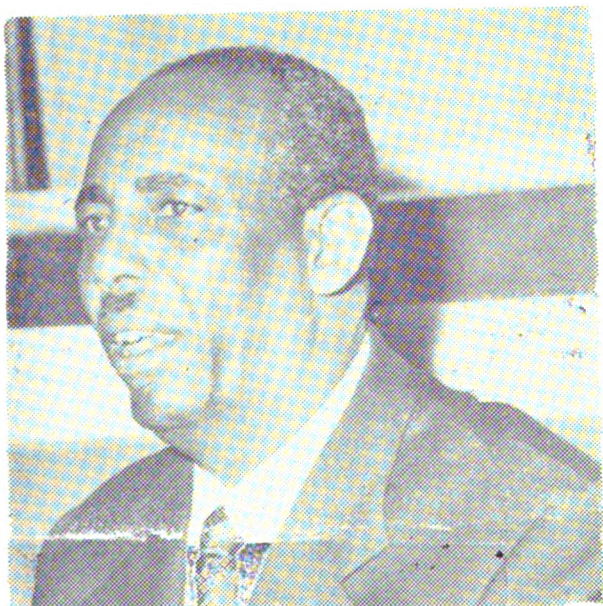
Waxa kale oo dhibaatooyinka ka mid ah: badeecadda inteeda badan oon lahayn sicir go'aan (Fixed Price) hay'adda u gaarka ah ilaalinta ascaarta oo aan ku fillayn xilkaa weyn gudashadiisa, iyo badeecadaha qaarkood oo la bilabay in suuqa madow lagu gado.

BADEECADDA	Q. Wak.	Q. Dadwey.	Q. Ganac.
	Sh. So.	Sh. So.	Sh. So.
Baasto	5.20	5.50	6.00
Bariis siyaamis cad	3.70	4.00	6/7
(Bariisayada kale way la qabaan, sicirka siyaadada ah hase yeeshee way yara ladan yihiin			
Seliid macsarada	7.40	7.60	15/18.

Buugaagta iyo Qoraallada

FALSAFADDA KACAANKA SOOMAALIYEED

— Jaalle, Maxamed Siyaad Barre —

Daabacaadda iyo soo bixitaanka buugga uu qoray Xoghayaha Guud ee XHKS, Jaalle, Maxamed Siyaad Barre, wuxuu HALGAN siinayaa fursad fiican, si uu tirsigiisa ugu horreeya, qaybtiisa u qaybsan buugta iyo qoraallada ugu soo faafiyo buugaas. Halgan wuxuu ku faansan yahay inuu si kooban u soo hordhigo akhristayaasha Soomaaliyeed iyo kuwa adduunkaba buugan qaayaha leh. Buugan waxa la daabacay laba bilood ka hor isaga oo af-Soomaali ah waxaana aanu filaynaa in akhristayaasha dunida si dhaqsa ah u heli doonaan koobiyo Carabi, Ingiriisi iyo afaf kaleba ah.

Buuggu wuxuu soo ban dhigayaa afkaarta Jaalle Siyaad ee ku saabsan tijaabada taariikhiga ah ee Soomaaliya. Guulihii Kacaanka Soomaaliyeed gaaray iyana waxay ku qeexanyihiin buugga. Mar haddii guulahaas lagaga hadlaayo mqaallado badan oo tirsigan Halgan ku jira, uma baahnin inaanu halkakan tafaasiil badan kaga bixinno. Hawsha adag ee fullinta iyo hoggaaminta Kacaanka Soomaaliyeed waxay dusha uga dhacday Jaalle Siyaad. Muddadii toddobada sanno

ahayd wuxuu Kacaanka Soomaaliyeed kasoo gudbiyey marxallado mid waliba u baahnaayd il dheeri iyo isku xir adag iyo mashaakilka oo loo leedanaado oo hadba duruufu sidey tahay loo dhugmo lahaado iyo hal adkaan aan marna ujeeddada istaatiijiga ah laga leexan; waxa kale oo u baahayd geesnimo iyo nafhuridnimo.

Jaalle Siyaad buuggiisaas wuxuu ku muujinayaa waaya-aragnimada Kacaanka Soomaaliyeed ee lagu gaaray isbeddel dhaqaale, bulsho iyo siyaasadeedba, waaya-aragnimada lagu xaqiijayay abuuridda Xisbi horseed ah — XHKS — iyo codkiisa HALGAN.

SOO UJRURINTA BUUGGA:

Marka hore bal aan soo koobo soona ururiyo buuga. Buuggu wuxuu hor iyo horraan soo hormarinayaa xaaladda adduunka oo ah iska soo horjeedka Hantigoosiga iyo Hantiwadaagga.

Tan iyo maalintii Kacaankii Hantiwadaagga ahaa ka curtay dalka Ruushka 1917, in badan oo ummaddaha dunida ah baa doortay habka Hantinwadaagga. Asaga oo fiirinaya taariikhda dunida, Jaalle Siyaad wuxuu caddeeyay in arrintaasu diirka ka qaadeyso isbeddello badan oo ku dhacay habab tacab oo badan, isbeddeliadaasina ku yimaadeen halgan dabaqadeed. Sidaas darteed marka qaabka dhaqaalaha bulshanimu ishortaago horumarka, marka xiriirka bulshanimu xarko adag ku noqdo horukaca nolosha. Taas awgeed waxa lama huraan taariikhi ah noqotay in adduunka, gaar ahaan dalalka gumeysiga cusub ku hoos jira ee Afrika Aasiya iyo Laatiin Ameerika ka leexdaan habka hantigoosiga qaataanna habka hantiwadaagga. Kacaanka Soomaaliyeed wuxuu buuggu ku xirayaa dhaqdhaqaaqaas Kacaanka ah ee adduunweynaha.

Buuggu wuxuu tilmaamayaa marxalladaha taariikhiga ah ee bulshada aadamigu soo martay oo ay ka mid yihiin habkii wada tacabka iyo wada lahaanta, kii

addoonsiga, iyo kan hantigoosiga oo heerkiisa u sarreeya uu ka dhashay hantibursiga abuurayna habka imberyaaliyada adduunka. Wuxuu fasirayaa saldhigga dhaqaalaha iyo siyaasiga ah ee imberyaaliyada gumeysiga iyo midabtakoorka, waxa kale oo uu taabanayaa khalkhalka habka hantigoosiga ee dunida maanta haya, kuwaasoo ay ka mid yihiin iska horimaad dabaqadeed iyo mid jinsi ah, dagaallo imberyaali ah, dagaallo sokeeye, xasillooni la'aanta nolosha dadweynaha, iwm.

Waxaa buuggu ka hadlayaa oo kale habka hantiwadaagga ah oo ku dhisan lahaanshaha guud ee hubka tacabka, tirtiridda isku dulnoolaatka, horumarka hannaanka cilmiga ah leh ee u socda dhaqaale qorsheysan.

Horumarkaasi wuxuu ku socdaa hoggaanka dabaqadda shaqaalaha oo taliska siyaasiga ahi gacanta ugu jiro.

Buuggu wuxuu ka faalloonayaa sababihii dhaliyey iyo guulihii uu gaaray Kacaanka 21 Oktoobar. Guulahaasi waxaa buuggu uga hadley iyaga oo u qaybsan dhinacyada. (B) dhaqaalaha iyo qaybahiisa sida sancada maaliyadda iwm; (t) Siyaasadda iyo maamulka; (j) Siyaasadda dibedda oo taabaneyso arrimaha ay ka mid yihiin dhaqdhaqaaqa dawlaha dhexdhexaadka ah, la dagaallanka imberyaaliyadda, gumeysiga, gumeysiga cusub midabtakoorka iyo sahuuniyadda, waxa kale oo uu taabanayaa meesha Soomaaliya ka taagan tahay xiisadaha adduunka iyo hawsha Soomaaliya u gashay in si nabadgelyo iyo derisnimo wanaagsan ah lagu dhameeyo dhibaatooyinka imberyaaliyadu abuurtay markii ay Soomaaliya qayb-qaybisay.

Kacaanka Soomaaliyeed asaga oo rumeysan nabad ku wada noolaanta, haddana marnaba u dul qaadanmaayo gumeysiga iyo midabtakoorka iyo sahuuniyadda meel kasta oo ay joogaan.

Buugga Jaalle Siyaad wuxu bandhigayaa dhismaha dabaqiga ah ee bulshada Soomaaliyeed, wuxuu muujinayaa in gumeysigii hore iyo kii cusbaaba hoos u dhigeen korniinka bulshada Soomaaliyeed, hab hantigoosi ah oo horre u marasanina aanu dhalan; taas darteedna dabaqadaha bulshadu ka dhisan tahay ahaayeen kuwo dhallaan ah, isla markaana inay kobcaan aaney u suuragelin. Dad yar oo hantigoosinimo u socday, inkastay jireen haddana uma suuroobeyn iney abuuraan bulsho hantigoosi ah, sababta oo ah xiriirka gumeysiga cusub oo ay ku hoos jireen, waxay hammigoodu ku jeediyeen dhinaca beeraha iyo ganacsiga marnabase dan kama gelin dhinaca sancada. Dibudhacsanaantii gu-

meysigu keenay, Soomaaliya uma suurogelin inay ka dhisanto dabaqad hantigoosi ah iyo mid shaqaale ah oo xoog leh midnaba. Hase yeeshee waxa buuggu si aad ah u sifeeyay dabaqadda iyo xoogagga bulshada Soomaaliyeed ka soo baxay, lixdan sano oo gumeysigii haystay kaddib. Dabaqadahaas iyo xoogaggaas waa mirarka hantigoosatada ah; waxaa buuggu sifeynayaa dabeecadda burjuwaasiyada yar-yar ee ganacstada ah. Shaqaalaha wuxuu u qaybiyey kuwa beeraha, kuwa dawladda u shaqeeya iyo ciidammada qalabka sida. Beerleydu waxay ka koobmaan kuwa waaweyn, kuwa dhexe; kuwa yar-yar iyo shaqaalaha beeraha. Dabaqadda hantigoosatada meel dhexdhexaadka ahi waxay saldhig u ahayd gumeysiga cusub iyo qabyaaladda idoolojiyad ahaan iyo camal ahaanba.

Buuggu asaga oo ka hadlaaya istratejiyadda dhismaha hantiwadaagga ee ku saabsan baadiyaha wuxuu soo qaadayaa dhismaha beeraha dawladda iyo iskaashatooyinka. Waxaa uu falanqeyneyaa nolosha maadiga ah iyo dhaqanka raacatada Soomaaliyeed.

Qaybta u danbeyso ee buuggu waxay ka hadleysa arrinta diinta. Wuxuu hoos ugu dhaadhacayaa mowqifka kuwa doona iney ka faa'iideystaan caqiidada diinta ee dadka Soomaaliyeed, iyaga oo raba iney weeraraan mabaadii'da Kacaanka Soomaaliyeed oo ah hantiwadaagga cilmiga ku dhisan. Buuggu wuxuu xaqeeda marinayaa diinta Islaamka oo dadka Soomaaliyeed isku xirtay, kana dhigtay Ummad isku mid ah, markaana ahayd hub Soomaaliya kula dagaalantay imberyaaliyadda. Waxa taas ka marag kacaya dhaqdhaqaaqii uu hoggaaminaayey Axmed Gurey iyo kii uu hoggaaminaayey Maxamed Cabdalla Xasan.

Islaamku wuxuu dadka Soomaaliyeed siiyey aadaminimo iyo adaab ka soo horjeeda musuq-maasuqa, faa'iyl xumada sida tuugada, dilka iwm. Waxa kale oo wax ka taray la dagaallanka faqriga iyo abuuridda caddaalad jacaylka iyo isku duubnaanta dadka. Intaas oo dhammi waxay wax ka tarayaan abaabulka dadka hantiwadaagga dhisaya. Islaamku isaga oo ina siiyay dareenka isku duubnida dadka waxa kale oo uu na siinayaa disibiliin iyo qofnimo dhinca walba ka dhisan.

Jaalle Siyaad wuxuu faaleynayaa tallaabooyinka wax qabadka ah ee hantiwadaagga cilmiga ahi noogu baqayo sida (1) Baabi'nta isku dul noolaatka; (2) in cadaalad iyo sinaan lagu helo nolosha maadiga ah, shaqada uu qof waliba helo miraha shaqadiisu dhasho;

(3) In si bulshanimoo loo lahaado hubka tacabka; (4) In loo sinnaado waxbarashada, Caafimaadka iyo badbaadidda nolosha bulshanimoo; (5) Xoojinta isku duubnida dalka iyo wada noolaanta, ka fogaanta kelida iyo naf jeclaysiga. Sidaas darteed buuggu wuxuu xoogga saarayaa, sida mabaadii'da xaq ah ee Islaamka iyo talloobyinka dhismaha hantiwadaagga ahi isu waafaqsan yihiin.

Jaalle Siyaad wuxuu ku nuuxnuuxsaday inaan kaanka Hantiwadaagga ah ee Soomaaliyeed ka horminanayn, lana dagaallamayn Diinta Islaamka oo ah caqiidada dadka Soomaaliyeed.

Iska horkeenka Diinta Islaamka iyo siyaasadayaada ku dhisan hantiwadaagga cilmiga ah, sidaas darteed, waxay ka timaadaa facaayil xumada, dibusocodka garabka midig, ama dugmaatiga garabka bidix ee jar iska tuurka ah. Jaalle Maxamed Siyaad Barre wuxuu ku gabo-gabeeyey afkaartaas ku saabsan tijaabada Soomaaliyeed. «Waxaan ku soo gaba gabeynayaa in aan dhismaha mabda' hantiwadaagga ah, iyo caqiidada Islaamka oo dadka Soomaaliyeed rumaysan yahay marnaba iska soo horjeedin dalkeenna iyo wadageenna khaaska ah. Sidaa awgeed waxaan dhi-seynaa mujtamac hantiwadaag ah oo diin leh».

Soo ururintaas aan kor ku qornay waxaannu ula jeednaa in aannu akhristayaasha ku dhiirrigelinno iney buuggas si aad ah u akhristaan, darsaanna loomana qaadan karo inay buugga ka kaaf/oomineyso qoraalkan yar ee HALGAN.

Aragtida taariikhiga ah ee buuggu ku dhisan yahay, baarista cilmiga ah ee hababka tacabka iyo dhalashada dabaqadaha iyo halgankoodu waa furaha lagu fahni karo taariikhda Soomaaliyeed.

Buugaagta gumeysigu ka qoray tijaabada Soomaaliyeed intooda badani waxay isticmaaleen abbaar qalloocan oo ku dhisan aragti aydiyaalist ah, sidaa darteedna midabtakoorka iyo qabyaallad ah.

Jaalle Siyaad wuxuu tilmaamay saldhigga maadiga ah ee dhismaha abtirsiiimada qabaliga ah iyo sida ay isu beddelaan. Buugga Falsafadda Kacaanka, sidaa darteed waa hub la dagaallamaya aragtida bulshada ka bixinaysa fasir qabyaaladeed Horusocodka Soomaaliyeed.

yeedna wuxuu ugu baaqayaa iney dabaqaan manhajka dayliktikada ah iyo taariikhda maadiga ah si ay ku gaa-raan garasho qota dheer oo taabanaysa dhinacyada bulshada Soomaaliyeed — dhaqaalaheeda, siyaasaddeeda iyo dhaqankeedaba. Dagaalka idyolojiyada ah ee la-gula jiro fasiraadda burjiwaasiyada iyo midabtakoorka ee ku saabsan bulshada waa iney barbar socotaa hawsha ah tirtiridda maskaxda qabyaaladda oo lagu beddelo garashda hantiwadaagga; waa inaynu giddigeen isugu muuqanaa dad ku walaal ah, kuna jaallayaal ah shaqada, iyo halganka aynu ugu jirno dhismaha bulshada hantiwadaagga innaga oo garabsanayna dadyowga horusocodka ah ee adduunka.

Ninkii akhriyay waxyaabaha ay qoreen madax badan oo Afrika iyo adduunka saddexaad ahi, wuxuu xusuusan karaa inay had iyo jeer diidaan in dalalkooda dabaqado jireen. Sidaa darteed uma arkaan bulshadu inay ahayd mid isbeddelkeedu ku socodo qawaaniin cilmiga ah, taasaa keentay inay ku dhawaaqaan hantiwadaagyo gaar ah oo waddankoodu leeyahay. Jaalle Siyaad kuma kaaftoomin in uu caddeeyo jirriinka dabaqadaha iyo kaalintoodu oo keliya ee wuxuu adkeey inaanu jirin wax lagu magacaabo jid saddexaad oo u dhexeeya hantigoosiga iyo hantiwadaagga.

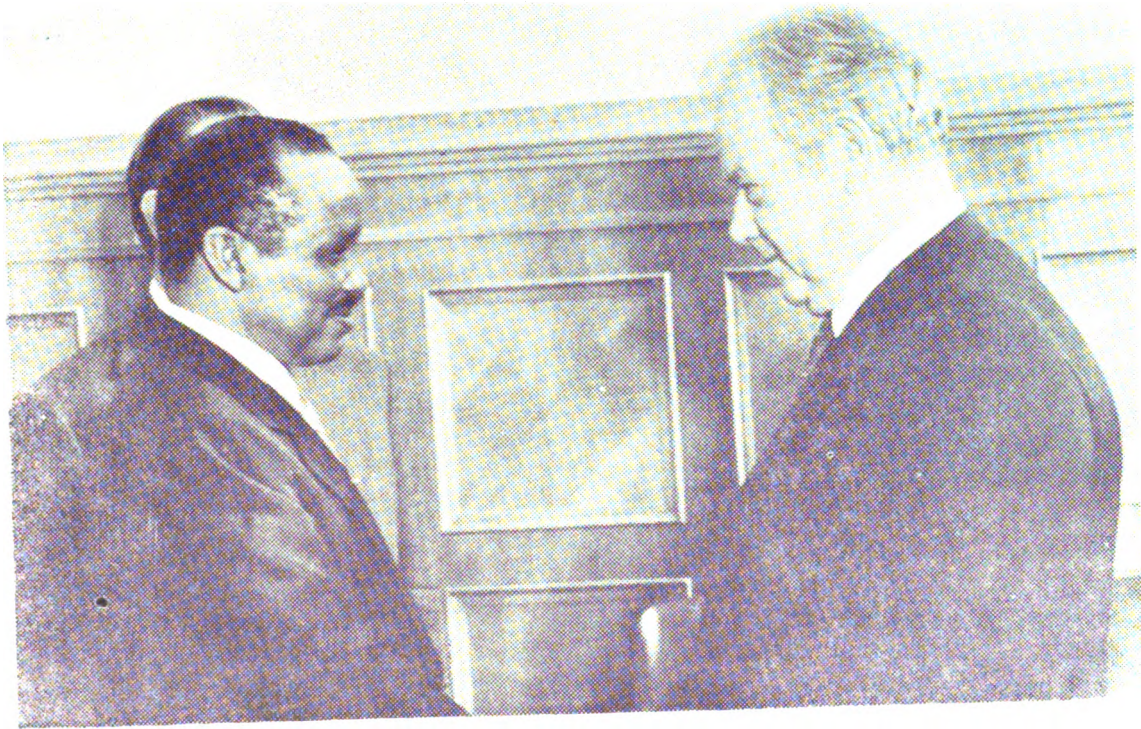
Hantiwadaaggu waa mid kaliya, waana kan cilmiga ah. Waxaase uu u baahan yahay in si wax cusub abuurtu loo dabaqo, laguna habeeyo sharuudda taariikhiga ah ee dalkastaa leeyahay.

Buuggu wuxuu inoogu baaqayaa inaynu aragtida hantiwadaagga cilmiga ah aad u akhrisano, darisnana tijaabooyinka dalalka hantiwadaagga ah ee adduunka maanta, qaarkood, duruufka dhaqaalahooda, bulshadooda iyo dhaqankoodu inagu dhow yihiin.

HALGAN waxay akristayaasheeda ugu baaqaysaa inay buuggan akhriyaan, iyaga oo fursaddan ka faa'iideysanaysa. Waxay hamba'yeynaysaa Xoghayeenna Guud oo soo saaray buuggaas qaayaha leh.

HALGAN waxay horusocodka Soomaaliyeed meel kasta oo joogaan ka codsanaysaa inay sii baaraan, ballaariyaanna aragtida iyo afkaarta ku soo aroortay buugaas.

WARQAD MURTIYEED AY WADAJIR U SOO SAAREEN JDS IYO M. SOOFIYEETI

Jamhuuriyadda Dimoqraadiga ee Soomaaliya iyo Dawladda Midowga Soofiyeeti waxay wadajir u soo saareen Warqad-murtiyeed la xiriirta wada hadalladii dhowaan Mooska ay ku yeesheen wafdigii Soomaaliyeed ee uu hoggaaminayey Madaxweyne ku-xigeenka JDS, Jaalle Sarreeye Guud Maxamed Cali Samatar oo ka tirsan Guddiga Siyaasadda ee XHKS isla markaana ah Wasiirka Gaashaandhigga, iyo Taliyaha Xoogga Dalka Soomaaliyeed iyo madax ka tirsan Xisbiga iyo Dawladda Midowga Soofiyeeti.

Warqad-murtiyeeddaas oo wadajir looga soo wa'a saaray magaalamada labada dal, Muqdishu iyo Moosko waxay sheegaysaa:

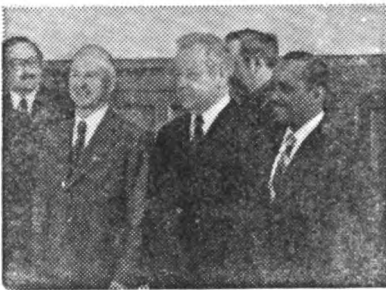
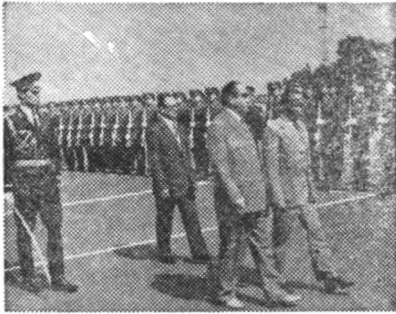
Wafdi ka socda Xisbiga iyo Dawladda Jamhuuriyadda Dimoqraadiga ee Soomaaliya oo uu hoggaaminayo Xubin ka tirsan Guddiga Siyaasadda ee Xisbiga Hunti-wadaagga Kacaanka Soomaaliyeed ahna Madaxweyne ku xigeenka JDS, isla markaana ah Wasiirka Gaashaandhigga, Jaalle Maxamed Cali Samatar ayaa booqasho saaxiibtinnimo oo rasmi ah ku tegay dalka Midowga Soofiyeeti bishan Agoosto 26deedii ilaa 7dii 1976.

Wafdiga Soomaaliyeed wuxuu xirmooyin ubax ah dhigay Aasaasihii Xisbiga Shuuciga ee Midowga Soofiyeeti iyo Dawladda Soofiyeetka V.I. Lenin iyo Daljirka Dahsoon.

Soomaaliya iyo Soofiyeetka wa-

xa dhexmaray wada hadallo, kuwaasoo ay ka qayb galeen:

Dhinaca Soofiyeetka: Xubin ka tirsan Guddiga Siyaasadda Golaha Dhexe ee Xisbiga Shuuciga Midowga Soofiyeeti isla markaana ah Xoghayaha Golaha Dhexe ee X.SH M.S. Jaalle A.P. Kirilenko, Xubin u sharraxan Guddiga Siyaasadda Golaha Dhexe ee XSHMS isla markaana ah Xoghayaha Golaha Dhexe ee Xisbiga SH M Soofiyeeti, Jaalle B.N. Ponomarev, Xubin ka tirsan Golaha Dhexe ee X.SH.M. Soofiyeeti isla markaana ah Guddoomiye Ku-xigeenka Golaha Wasaarrada ee Midowga Soofiyeeti Jaalle I.V. Arkhipov; Xubin ka tirsan Golaha Dhexe ee X.SH.M. Soofiyeeti isla markaana ah Ku-xi-

geenka 1aad ee Wasiirka Arrimaha Dibedda; Jaalle V.V. Kuznetsov.

Dhinaca Soomaaliyeed Xubin ka tirsan Guddiga Siyaasadda Golaha Dhexe ee XHKS ahna Madaxweye Ku-xigeenka JDS iyo Wasiirka Gaashaandhigga, Jaalle Maxamed Cali Samatar; Xubin ka tirsan Golaha Dhexe ee XHKS isla markaana ah Guddoomiyaha Hoggaanka Culunta Siyaasadda ee G. Dhexe XHKS, Jaalle Axmed Maxamed

uud Faarax; Xubin ka tirsan Golaha Dhexe ee XHKS isla markaana ah Guddoomiyaha Hoggaanka Arrimaha Dibedda ee G. Dhexe ee XHKS, Jaalle Cabdiraxmaan Caydiid, Xubin ka tirsan Golaha Dhexe ee XHKS isla markaana ah Guddoomiyaha Hoggaanka Abaabulka Golaha Dhexe ee XHKS, Jaalle Cumar Salaad Cilmi; Xubin ka tirsan G. Dhexe ee XHKS, Jaalle Cumar Xaaji Maxamed, Xubin ka tirsan Golaha Dhexe ee XHKS, Jaalle Cismaan Saalax; Danijraha JDS u fadhiga Midowga Soofiyeeti Jaalle Cali Xaaji Xaashi.

Wada hadalladaas oo ku dhacay jawi jaallanimo, is-afgarad iyo saaxiibtinnimo waxa laysku dhaafsa-day aragti iyo talooyin ku saabsan arrimo la xiriiira sii xoajinta xiriirka ka dhexeeya M. Soofiyeeti iyo JDS iyo ammuuraha adduunka ka taagan oo labada dal u dan ah.

Labada dal waxay qaddarin ballaaran siiyeen xiriirka saaxiibtinnimo iyo wax wada qabsiga sii xoogeysanaya ee ka dhexeeya Midowga Soofiyeeti iyo Soomaaliya, kuwaas oo ku qotoma iskaashi kacaannimo oo labada dal iyo dadkoodaba.

Labada dhinac iyagoo isku aragti ah waxay caddeeyeen in heshiiskii saaxiibtinnimo iyo iskaashiga 1974 uu fursad ballaaran u furay xoogeynta xiriirka siyaasadeed dhaqaaleed iyo dhaqaneed ee ka dhexeeya labada dal.

Wafdiga Soomaaliyeed wuxuu ka warramay aasaaskii dalka laga aasaasay Xisbiga XHKS, barnaamijka iyo dastuurka iyo horumar-kii Ummadda Soomaaliyeed ay gaartay xagga dhaqaalaha iyo xagga bulshada.

Wafdiga X.SH.M. Soofiyeeti, wuxuu u riyaagay aasaaskii XHKS, wuxuuna sheegay in Midowga Soofiyeeti uu u arko tallaabadan heer cusub ee muhiim ah ee uu gaaray Kacaanka Soomaaliyeed, muujinayana himilada xoogsatada Soomaaliyeed oo ay hoggaaminaayan horseedka horusocodka ah si ay u gaaraan qarannimo, xornimo iyo dhismaha bulsho hantiwadaag ah.

Dhinaca Soofiyeetku wuxuu wafdiga Soomaaliyeed uga warramay guulihii dadka Soofiyeetku uu gaaray xagga dhismaha shuucinnimada iyo tallaabooyinkii Galaha Dhexe ee X.SH.M. Soofiyeeti iyo dawladda Soofiyeetkuba ay ka qaa-teen hirgelinta go'aannadii shirkii 25aad ee X. SH. M. S.

Dhinaca Soomaaliyeed aad ayuu ugu riyaagay go'aannadii ka soo baxay shirkii 25aad ee XSHMS kuwaas oo ahmiyad weyn u leh dhismaha shuucinnimada ee dalka Midowga Soofiyeeti iyo guud ahaan adduunyada.

Markay ka hadlayeen xaaladda maanta adduunka ka taagan labada dhinac waxay caddeeyeen in adduunyadu ay maalin walba maalin-ta ka dambeysa sii kordhayso taageerada dadyowga adduunka ay taageerayaan dhimidda xiisadaha (Detente) iyo xoogeynta mabaadi'da nabad ku wadanoolaanta ee ka dhexeysa dawladaha habkooda siyaasadeed kala duwan yahay.

Waxaa si aad loo tixgeliyey iskaashiga labada dal ee arrimaha adduunka kura saabsan u dagaallanka nabadda, nabadgelyada ummadda iyo la dagaallanka imberiyac-lyadda, gumeysiga iyo midabta-koorka.

Labada dhinac waxay sheegeen

inay doonayaan inay si kastaba uga qayb qaataan adkeynta iyo xoogeeynta siyaasadda dhimidda xiisadaha iyo inaan la hakin isbeddelka haatan ka dhacaya xiriirka adduunweynaha, iyo tallaabada siyaasiga ee qaboожiska xiisadaha adduunka lagu xoojiyo mid milliteri ah. Waxay labada dhinac sheegeen inay aaminsan yihiin in qaboожinta xiisadaha adduunka ay suurta gelineysa kordhinta halganka dadyowga adduunku ugu jiraan xornimadooda siyaasadeed iyo bulshadeedba.

Dhiraca Soomaalidu wuxuu sheegay inuu taageero buuxda siinayo hindisaha Midowga Soofiyeeti oo ah in la helo heshiis adduunka oo idil ka dhexeeya oo xaraantini-meynaya in lagu isticmaalo quwad si loo xalliilo mashaakilka adduunka ka taagan. Midowga Soofiyeeti iyo JDS waxay aaminsan yihiin in arrimaha la xiriira dhimista hubka ay tahay mushaakillada ugu weyn ee maanta adduunka hor taagan waxayna qabaan in dhammaan dalalka iyo dadyowga nabad-dajecel ay sii xoojiyaan halgankooda ku saabsan joожinta tartanka hubka iyo kaydintiisa si bani'aadamka looga badbaadiyo degaalka hubka halista ah.

Labada dhinac waxay caddeeyeen inay doonaayaan in dhaqsiiyo loo qabto shir adduunka oo idil ka dhexeeya oo lagaga wada hadlo dhimista hubka khatarta ah.

Labada dhinac waxay caddeeyeen inay ka wal wal san yihiin xaaladda ka taagan Bariga Dhexe taasoo ka dhalatay weerarka joogtada ah oo ay Israa'iil ku hayso dadka Carabta, iyadoo ay taageersan yihiin; Imbiriyaaliyadda Caalamiga ah.

Waxay caddeeyeen in sida keliyo

oo nabad waarta oo cadaalad ku dhisan lagu heli karo Bariga Dhexe ay tahay Israa'iil oo ka baxda dhammaan dalalka Carbeed oo ay qabsatay 1967kii iyo in loo oggolaado xuquuqda Waddaniga ah dadka Carbeed ee Falastiin isla markaana la ogaado inay xaq u leeyihiin inay samaystaan dowlad u gaar ah waxayna aaminsan yihiin in Shirka Jineefa uu yahay waddada ku haboon oo lagu gaari karo xalligaan oo kale iyadoo laga qaybgelinayo si sinnaan ku dhisan Ururka Xorraynta Falastiin oo ah kan dhab ahaan u matalaya dadka Carbeed ee Falastiin. Labada dhinac waxay caddeeyeen in ay si u wada arkaan baahida loo qabo in si degdeg ah loo joojiyo xabbaadka ka dhacaysa Lubnaan.

Labada dhinac waxay isku raacsan yihiin in dadka ku nool Lubnaan ay iyagu xalliyaan dhibaatooyinka keenay xiisadda dalkooda ka taagan iyadoon dibedda laga soo jaraa gelin markaana la dhawro qarannimada iyo xornimada dalkaasi.

Midowga Soofiyeeti iyo JDS waxay taageersan yihiin in Badweynta Hindiya ay noqoto mid ka caaggan saldhigyada milleteriga ajnabiga ah oo haatan jira gobolkaasi, iyadoo tixgelinaaya mowqifkooda ayey waxay isla soo qaadeen arrinta ku saabsan saldhigga militeriga ah oo Maraykanku ku leeyahay Diego-Garcia.

Labada dhinac waxay caddeeyeen ahmiyadda weyn ay jamciyadda Quruumaha u leedahay dhowridda nabad-dajiyada iyo nabadgelyada adduunka waxayna caddeeyeen in ay iskaashadaan si loo sii adkeeyo waxtarka hawlaha iyadoo lagu soconayo xeerarka ku qoran warqadda Jamciyadda Quruumaha. Labada Dal Midowga Soofiyeeti

iyo JDS waxay sheegeen in ay ku dadaali doonaan sidii loo gaari lahaa heshiis ku saabsan xeerka badda oo raalli gelin kara dhammaan dowladaha. Waxay caddeeyeen in loo baahan yahay in guul laga gaaro shirka Qarammada Midoobay ee xeerarka badda oo haatan ka socda New Yoork.

Labada dhinac waxay aaminsan yihiin dalalka dhexdhexaadka ah iyadoo ku socda siyaasadda ka soo horjeedda imbiriyaaliyadda iyo gumeysiga ay kaalin weyn ka qaadan karaan halganka loo wada jiro oo loo halgamayno xornimo, gobannimo, nabad-dajiyada iyo nabadgelyada adduunka shirkooda shannad ee lagu qaban doono Colombo.

Labada dhinac waxay aaraa'iska weydaarsadeen xaaladdo ka taagan Qaaradda Afrika iyo arrimaha la xiriira ciribtirka raadadkii gumeysiga iyo midabtakoorka. M. Soofiyeeti iyo JDS waxay aad ugu riyaageen guulaha aan kala go'a lahayn ee dadyowga Afrikaanka ah ay ka soo hooyeen halgankooda ay ugu jiraan gobannimada iyo horumarka bulshadeed.

Labada dhinac waxay caddeeyeen in ay taageersan yihiin halganka dadyowga Simbabwe, Namibiya, Jabuuti iyo Koonfur Afrika ay ugu jiraan xuquuqdooda, aayaatiinkooda, xornimo iyo gobannimo waxayna sheegeen in loo baahan yahay in dhammaan dadyowga adduunka oo idil ay sii kordhiyaan taageeradooda.

Waxay isku raaceen in xiriirka nooc kasta ha noqdee ka dhexeeya Imbiriyaaliyadda iyo dawladdaha Midabtakoorka ee Koonfur Afrika iyo Roodiisiya loola jeedo in lagu dhiirri geliyo dawladdahaasi inay sii

wadaan siyaasaddooda aadannimada ka baxsan.

Iyagoo waafaqsan go'aankii ka soo baxay Golaha loo dhan yahay ee Qarammada Midoobay, labada dhinac waxay taageersan yihiin in dadka ku nool Xeebta Soomaaliyeed oo Faransiisku gumeysto (JABUUTI) la siiyo gobannimo degdeg ah oo aan shuruud lahayn.

Labada dhinac waxay si weyn u cambaareeyeen shirqoollada imberyaaliyadda iyo rajciyaddu ay ku doonayaan inay ku kala qaybiyaan dawladaha Afrikaanka ah ee xorta ah iyo in ay ku dhex abuuraan mashaakillo si ay uga weeciyaan himillooyinkooda ka soo horjeeda imberyaaliyadda iyo halganka ay ugu jiraan xoreyntooda. Labada dhinac waxay sheegeen in loo baahan yahay in dhammaan dalalka

ku nool Afrikada Bari ay xiriirkooda ku dhisan nabad, saaxiibtinnimo iyo deris wanaag.

Labada dhinac waxay ahmiyad weyn siinayaan xoogeeynta ururka Midowga Afrika waxayna caddeeyeen in loo baahan yahay in Urur-rada gobannimadoonka iyo dawladaha Afrikaanka ah ee xorta ah ay kordhiyaan feejignaantooda si ay uga badbaadaan tabaha rajciyadda caalamiga ah.

Labada dhinac waxay is-dhaaf-sadeen aaraa, arrimaha ku saabsan dhismaha la xiriira Xisbiga, Xubnaha wafdiga Soomaaliyeed waxay si buuxda u derseen hawlaha XSHMS. Labada dhinac waxay ka hadleen ahmiyadda ay leedahay xoojinta xiriirka labada Xisbi heer kas-taba si ay isku weydaarsadaan waaya-argnimada iyo wararka dan-

ta u ah.

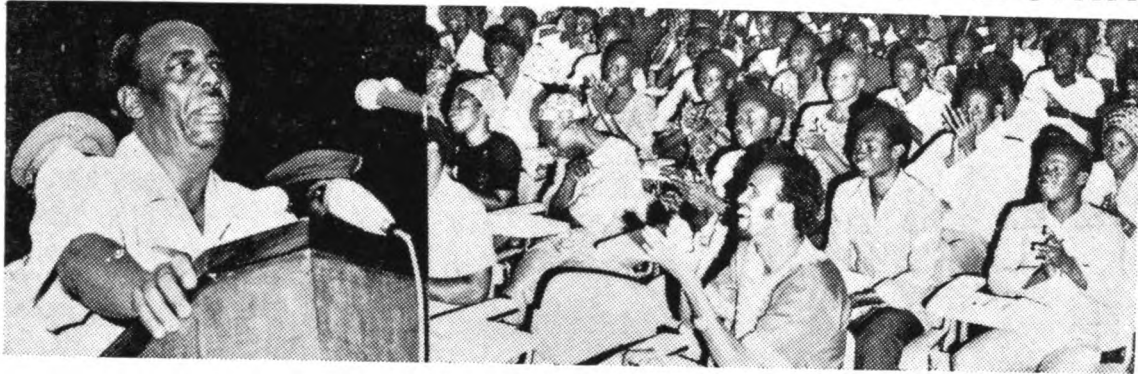
Labada dhinac waxay caddeeyeen inay aaminsan yihiin in boo-qashada wafdiga Xisbiga iyo Daw-ladda Soomaaliyeed ay ku joogaan Midowga Soofiyeeti iyo wada hadal-ladii ay sii xoojin doonaan xiriirka saaxiibtinnimada ee ka dhexeeya XSHMS iyo XHKS, labada dad ee Midowga Soofiyeeti iyo Jamhuuriyadda Dimoqraadiga ee Soomaaliya.

Xubin ka tirsan Guddiga Siyaasadda Golaha Dhexe ee XHKS, is-la markaana ah Madaxweyne ku-xigeenka JDS Jaalle Samatar wuxuu mahad diirran u celiyey madaxda XSHMS, Madaxtooyada Soofiyeetika Sare ee M. Soofiyeeti iyo Dawladda sofiyeeti sidii diiranayd ee loo martiqaaday isaga iyo xubnaha wafdiga Soomaaliyeed intii ay joogeen Midowga Soofiyeeti.

Waddammada bulshadooda ku dhisay mabaadii'da hantiwadaagga, ayna ku xididdaysteen, waxay si cad u muujiyeen in ayan muran geli karin horreynta hantiwadaaggu, wanaagsanaanta iyo gacansarreynata uu ka leeyahay habka hantigoosiga.

Barnaamijka XHKS

Warqad murtiyeed ay wada jir u soo saareen dhallinta Soomaaliya iyokuwa Benin

Waxaa booqasho saaxiibtinimo oo muddo saddax todobaad ah ku yimid Jamhuuriyadda Dimoqaadiga ee Soomaaliya wafdi laxaad leh oo ka koobnaa 113 qof oo uu madax u yahay Jaalle Roger Gorba oo ka tirsan Golaha dhexe ee Xisbiga kacaanka ee dalka Benin (Parti de la Revolution populaire du Benin). Wafdigu wuxuu gegida dayuura-daha ee Muqdisho ka soo degey bishii Sebtember 16keedii, 1976ka waxay dib ugu laabteen dalkooda hooyo bishan Oktoobar 8dii, 1976ka.

Wafdigu waxay indhahooda ku arkeen nolosha iyo horumarka ay ummadda Soomaaliyeed gaadhey, muddadii uu kacaanka barakaysani maamulka dalka hayey. Waxay fursad u heleen inay meelo iyo ma-shaariic fara badan soo booqdaan taasoo uga markhaati kacday isbeddelka uu kacaanka Soomaaliyeed keenay intii uu maamulka dalka hayay.

Wafdigu waxay fursad ballaaran u heleen inay aaraa, isweydaarsadaan dhallinyarada iyo ardayda Soomaaliyeed.

Warqad murtiyeedii ay soo wada saareen dhallinyarada iyo ardayda Soomaaliya iyo Benin, labada dhanac waxay wada falqanqeeyeen xaaladda adduunka guud ahaan iyo tan Afrika gaar ahaan. Waxay si habsami ah u soo wada qaadeen miisaanka iyo xoogga koraya ee

xoogagga gobanimadoonka, shaqaalaha horusocodka ee dalalka Hantigoosadka iyo beesha adduunka hantiwadaagga ah Hase yeeshee, xoogagga cadaadiska iyo dibusocodku, ha ahaadeen kuwa caalamiga ah amaba kuwa Afrika uun ku sugan, weli xoog bay leeyihiin sidaas darteed waa inay kacaamiinta Afrika sii wadaan feejignaantooda.

Xagga koonfur Afrika, labada dhinacba waxay isku raaceen in dhaqdhaqaaqii xoraynta Moosambiik iyo Angoola baal cusub ka fureen taariikhda koonfur Afrika. Run ahaantiina isbeddel qiimo weyn leh ayaa ka dhacay Afrika oo ay sabab u ahaayeen dhaqdhaqaa-yadaasi. Libihii isdabajoogga ahaa ee ay ka soo hoysey Jabhadda MP LA, iyadoo caawimo mar walba ka heleysey dalalka Hantiwadaagga iyo dalalka kale ee horusocodka ah ee Afrika, ayaa iyana noqotay tus-aale cusub oo qiimo leh una horseeday himilooyinka cusub gobanimadoonnada.

Markaa suurrogalkii ay arrimahaan kor ku soo sheegnay dhaliyeen ayaa xoogeeyey SWAPO oo u dagaallamaysa Gobanimada Namiibiya iyo kuwa u dagaallamaya xoraynta Zimbabwi, waxayna kicisay oo ay geesinimo kacaameed gelisay dadweynaha reer koofur Afrika, oo ah xudunta midabtakoorka, jinsi faquuqa iyo gumeysiga.

Haddaba inta ay xoogagga horusocodka ahi sidaa ay u halgamaayan, ayaa imbiryaaaliyadda iyo dibusocodka intaa ay wadaan inay khalkhalla geliyaan ujeeddada kacaamiinta kuna dadaalaan dibudhigidda suuragalka horumarka kacaanka.

Markay ku guuleysanwaayeen in ay xagga millatariga ku jabiyaan Jabhadda MPLA ee Angoola, waxay hadda iska yeelyeelaan inay sameeyaan heshiisyo, kuwaasoo ay uga dan leeyihiin naafaynta dhaqdhaqaaqyada gobanimadoonka si ay u kala qoqobaan ama u kala qaybiyaan uguna hagaan xaalad dagaal dadka madow si ay dhexdooda colaad iyo dagaallo uga dhex dha-shaan.

Hase ahaatee, kacaamiinta koonfur Afrika iyo meelaha kaleba, way feejignaanayaan, xididdadana way u siihi doonaan xumaanta iyo colaadda uu ka beeray isticmaarku koonfur Afrika, waanay xusuusnaan doonaan bariga dhexe oo kale, oo qudheedo, dhawaan arrin taasoo kale ihi ka dhacday.

Dhallinyarada iyo ardayda reer Benin iyo kuwa Soomaaliyaba way sii kordhin, xoojinta taageeridda Halganka toosan ee saxa ah ee Zimbaawe, Nimiibiya iyo koonfur Afrika. Taa waxaa la xiriira oo ay taageereen labada dhinacba, baaqii

uu Madaxweynaha Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliya ahna Xoghaayaha Guud ee XHKS uu ugu baaqay in wasiirrada Arrimaha Debedda ee UMA (OAU) isugu yimaadaan shir degdeg ah oo aan caadi ahayn si ay wada jir ahaan u faaqidaan ugana xaajoodaan xaaladda koonfur Afrika.

Sidoo kale; waxay ku boogaadiyeen taageerayaanna halganka gobanimodoonka ee dadka Soomaaliyeed ee ku nool xeebta Soomaaliyeed ee uu Faransiisku gumeysto (jabuuti) siday ku heli lahaayeen Gobannimo buuxda. Waxayna ugu baaqeen dawladda Faransiisku inay saldhigeeda Millatariga ka qaaddo Jabuuti.

Labada dhinacba way u boheen xoojinta xoogagga horusocodka dhowaan gaareen xoogagga gobannimadoonka horusocodaka ee Jabuuti.

Dhinaca bariga dhexe, labada qolaba waxay wada jir ahaan ku baaqeen in nabadi ka dhalato Lubnaan. Dagaalka sokeeye ee ka socda oo ah mid ay alloseen imbiryaaliyadka caalamiga ah iyo dabadhilifkeedu waa dib u dhac iyo khatar u ah ummadda carabta. Xalka caddaaladda ah oo arrinta bariga dhexe waa inay tixgelisaa qadiyadka xaq ah ee dadka reer Falastiin oo xuquuqdoodii asaasiga ahayd laga qaaday.

Israa'iil waa in lagu kallifaa inay ka kacdo dhulka carbeed mardambena loo oggolaanin inay weerar caalami ah sameyso sidii kii ka dhacay gegada dayuuradaha ee Entebbe, dalka Ugaanda.

Arrimaha sidaas oo kale ihi, waxay tusaaleynayaan baahida loo qabo isku-soo dhowaanshaha dhaqaayada gobanimodoonka qarameed ee Afrika iyo Ummadaha Carabta. waxaa kaloo habboon in la xoojiyo isbahaysiga dhaqdhaqaaqa Afrika iyo Carabta la leeyihiin dalalka Hantiwadaagga ah iyo xoo-

gagga horusocodka ah ee caalami-ga ahba.

Labada dhinacba waxay muujiyeen inay ku kalsoon yihiin in lib laga gaadhi doono tabaha gumeysiga duugga ah iyo kan cusibiba kaga camalfalaan Bariga Dhexe, Koonfur Afrika iyo meelaha kale ee kacaammadu ka dhasheen si loo gaadho xornimo, inkastoo uu kacaanku wax aad u adag yahay, iska-hor-imaadyo badan leh, mararna u baahanaaya dib u joogsi iyo leexleexad waqti gaaban, oo markaas xaaladda joogtaa kugu qasbayso.

Xoogagga Gumeysiga mutuxan ee Koonfur ka sakaw, waxaa khatar weyn ku ah badi dadka Afrika halista gumeysiga cusub waxaana runtii mas'uul ka ah dibudhaca Afrika labada gumeysi ka duugga ah iyo kan cusub.

Labada dhinac, waxay si xoog leh u taageerayaan dhaqaayada cusub ee lagu raadinayo xiriir dhaqaale ee cusub. Haddii gumeysiga duugga ah ilaa xad lagaga bixi karo madaxbannaani siyaasadeed, habka iskudulnoolaanta gumeysiga cusubi wuxuu inagu qasbayaa in la helo xornimo siyaasadeed iyo mid dhaqaaleba oo lagu gaari karo habka hantiwadaagga.

Labada dhinac waxay ku hambalyeeyeen dalalka Afrikaanka ee qaatay habka Hantiwadaagga si ay ugu horumaraan. Mar haddii la doortay Hantiwadaagga waa in laga digtoonaadaa daldaloollada hantiwadaag isku-sheegga. Labada dhinac, waxay si aada u taageereen go'aanadii ay soo bandhigeen hoggaamiyeyaasha labada dal ay ugu dooreen in mabada'a dalalkooda lagu hoggaaminaayo uu yahay hantiwadaagga cilmiga ku dhisan. Sida kaliya ee labada dal, Soomaaliya iyo Benin ay horumar degdega oo dheef leh ku gaadhi karaan, waa habsamida ku camal falidda habka Hantiwadaagga cilm-

miga ku dhisan oo lagu dabaqayo xaaladda dal walba.

Labada dhinac, waxay ugu baaqeen dhalinyaradooda iyo ardaydooduba inay ku dadaalaan xoojinta barashadooda mabada'a hantiwadaagga, iyo inay kordhiyaan ku camal-falka waayo-aragnimada xisbiyada iyo ururada ijtimaaciga ee dalalka hantiwadaagga, in ay dagaal aydoolooji ah ku qaadaan giddi fikradaha ay soo jeediyaan midabtakoorrada iyo Burjuwaasiyiintu ee ay ku faafiyaan buugagga iyo Wargeysyada iyagoo ceebaal ka sheegaya kuna cilladaynaya Afrika. Halganka Aydolojiyadeed waxay ujeeddadiisu tahay in la beddelo habka tacliimeed ee gumeysiga cusub markaa waa in dhalinyarada iyo ardayda Soomaaliyeed iyo reer Benin ay ka galaan safka hore kacaamaynta Aydoolojiyada iyo tacliintaba.

Labada dhinacba waxay dhammaan dhalinyarada iyo ardayda horusocodka ahba ugu baaqeen inay qaataan habka hantiwadaagga cilmiga ku dhisan kuna dabaqaan xaaladda runta ah ee Afrika.

Waxay ugu baaqeen inay dirir joogto la galaan eexda, musuqa iyo Buruqraadiyada qabyaaladda, isu kala qaybinta koox koox ku dhisan abtirsiin iyo diin taaso horjoogsaneysa horukaca dareenka waddaniga ah ee saldhigga u ah dhismaha bulshada shaqaalaha midka ah.

In ay dhisaan «Isutagga pan Afrika» oo ku xiran isbahaysiga hantiwadaagga ee caalamiga ah waxay ugu baaqeen dhalinta iyo ardayda Afrika in ay la dagaallamaan nintoocsiga iyo elitismka. In ay dhammaan dhalinyarada Afrikaanka ah ee hadda dibedda ka ka jooga dalalkooda, inay dhakhso ugu soo laabtaan dalalkooda Hoo-yo, si ay si habsami ah ugu shaqeeyaan dadweynaha Afrika u kacaanka ah.

EREYBIXIN IYO ABWAAN

DHALIIL IYO IS DHALIIL

Tan iyo maalintii kacaanku dhashay waxaa bulshada Soomaaliyeed ku jirtey carrogeddin joogto ah oo taabanaysa dhinacyada dhaqaalaha, siyaasadda iyo dhaqankaba. Tallaabo kasta oo horumar ahiba, marka la qaado waxay la imanaysey kobcin aqooneed ama dhaqan inta, badan waxay taasi ka muuqataa baaxadda Af-Soomaaliga oo ballaaratay iyo isaga oo hadda awood u yeeshay in uu xanbbaaro ereyada cilmiga iyo falsafada ee kala jaad-jaadka ah.

Tallaabooyinka horakaca ah ee afkeennu gaaray, waa run, oo waxay ku xirnaayeen horumarka ballaaran ee dhinacyada bulshada dhamaan raadeeyey, waxaase iyana aan la dafiri karin in qorista afku ahayd gacan weyn oo hore u riixday horukacaas.

Ereyada «Dhalliil iyo Isdhalliil» haddii aynu ereybixin u qaadanno, waxay ka mid yihiin kuwo badan oo la mid ah oo intii Kacaanku jirey afka ku soo bilrey.

Dhalasha eregani waxay ahayd iimahuraan, waa-
yo curashada kacaanka, socodkiisa horusocodka ah iyo hay'adaha iyo Ururrada uu abuuray intuba waxay keeneen habka dhalliilka iyo is-dhalliilka. Haddii habkaasi dhashayna waxay noqotay in ereybixin lagu tilmaansado loo helo. Muddo haddii ereybixin birgasha oo saldhigta la'aa oo qofba ereyga isaga la qumaanaada ku camal falayey ayaad hadda mooddaa, gaar ahaan intii shirweynihii 1aad ee Guriga Ummadda lagu qabtay ka dambeysey, in loo badan yahay ereyga dhalliil iyo isdhalliil, iyadoo looga jeedo «Criticism and self-criticism».

Maxaa looga jeedaa dhalliil iyo is dhalliil (Criticism and self-criticism)?

«Waa hannaanka lagu soo shaacbiyo laguna too-siyo wixii gef ah ee ka dhaca axsaabta markisiga ah iyo ururrada kale ee shaqaalaha». Hadalkaasi wuxuu ku soo arooray Abwaanka Falsafadda oo lagu sameeyey dalka Midowga Soofiyeeti (Daabacaadda 1967).

V.I.Lenin wuxuu hannaanka dhalliilka iyo isdhalliilka ku tilmaamey mab'd'a u qaaya badan ee Xisbiga Hantiwadaagga ahi ku shaqeeyo.

Dhalliilka iyo Isdhalliilku wuxuu axsaabtaas iyo ururradaas ka ilaaliyaa in ay jiidato afkaarta aan waaqica la socon ee jar iska tuurka ah iyo debecsa-naanta daneystayaasha midigta ee raba iney dibusocodka heshiis aan waxtar ahayn la galaan.

Axsaabta Hantiwadaagga ahi waxaa sida badan ka

horyimaadda laba jaad oo muran iyo iska soo horjeed ah :- ka hore waa ka dhexeeyaa iyaga iyo cadowga dibusocodka ah. Iska horimaadkaasi waa mid istaraatiiji ah, in kasta oo la dagaalanka dibusocodku tabo kala duwan qaato, haddana dhaqdhaqaaqa kacaanka ujeeddadiisu waa caddahay; heshiisna kacaanku cadowga kulamana galo. Iska horimaadka kale waa khilaafaadka xisbiga hantiwadaagga ah ku jira, amase waa gefka xisbiga iyo xubnihiisa qaar geli karaan.

Gefafkaasi waxay ku lug lahaan karaan dhinaca aragtida, haddii aan xisbiga ama xubnihiisa dad ka mid ahi si fiican u dhuuxin aragtida Hantiwadaagga cilmiga ah, waxaa kale gefku ku saabsanaan karaa siyaasadda Xisbiga oo cidi si qalad ah u fuliso amase la gaabiso hirgelintiisa, iyo iyada oo asluubta iyo adaabta xisbiga lagu xadgudbo.

Dhibaatooyinkaas oo dhan xisbiga Hantiwadaagga ahi wuxuu ku daaweeyaa dhalliil iyo is-dhalliil.

Dhalliil iyo isdhalliil waa in cid kasta runta wajiga laga saaro gefkeedana loo caddeeyo iyada oo aan tacaddi iyo aarasho midna loo jeedin ee toosinta hawsha xisbigu loo danleeyahay, waa in xisbigu mar kasta isxisaabiyo oo uu had iyo jeer ku noqdo siyaasaddiisa si uu u ogaado waxa qaldan iyo waxa toosan, waana in ururrada Guddiyada iyo Xubnaha dhammaantood si joogta ah u qiimeeyaan hawlhooda.

Haddii Xisbigu yahay mid talada dalka haya oo hoggaaminaya kacaan hantiwadaag ah ahamiyadda hannaanka dhalliilka iyo isdhalliilku way sii ballaaranaysaa, waayo xilka xisbigu aad buu u weynaanayaa. Waxaa hadda meesha soo gelaya hoggaanka xisbiga ee taabanaya arrimaha dhaqaalaha, bulshada, dhaqanka, iyo carrageddinta mujtamaca dhammaantiis ee u socota dhismaha bulshada hantiwadaagga ah. Arrimahaas oo dhan iyo fulintooda waxaa mar kasta la xiriira mab'd'a dhalliilka iyo isdhalliilka.

Mab'd'a dhalliilka iyo isdhalliilka qaayaha gaar ahaaneed ee uu leeyahay waxaa ka mid ah, isaga oo ah, hub lagu ilaayo midnimada iyo isku xirnaanta axsaabta hantiwadaagga ah iyo ururradda shaqaalaha hawshoodana lagu qiimeeyo laguna saxo. Dhalliil iyo isdhalliil la'aantiis waxaa ururrada horusocodka ahi haliis u noqdaan xoogooda oo kala furma iyo in ciidan-ka daneystaha ahi liqo.

ARAGTIDA IYO HIRGELINTA

(W. Q. Rashiid SH. Cabdulaahi)

Waa laba erey tusmeed oo falsafeed, (Philisipical categories) oo tilmaamaya xiriirka ka dhexeeya fikrad-da ama garashada dadka iyo falka amase ku camalfalka iyo wax-ku-qabsiga. Haddii aan soo qaadanno ereyga ah aragti (Theory) waa aqoonta dadka ee ka dhalatay waaya-aragnimada ay nolosha ka kasbadeen, waa garasho iyo aqoon mar kasta ku xiran qaabka dhaqaalaha iyo bulshada (Socio Economic Forannation) iyo heer ka taariikhiga ee hujtamacu ku dhaqan yahay. Garashadaasi amase aqoontaasi waa mid si guud u taabata, dabeecadda iyo nolosha bulshadaba, waa tu ilaa xad madaxbannaan oo leh hab mindiqi ah oo isku xira afkaarta ay ka koobanto iyo erayada tilmaama (Concepts).

Inta aqoonta bulshadu le'egtahay, heerka ay joogto dulucdeeda iyo qaabkeeda intuba waxay u dhigmaan ama ku xiran yihiin tijaabada dadku nolosha la galay inta ay le'egtahay.

Hirgelinta ama camalku (Practice) waa dhaqdhaqaa-

qa bulshada ee ku lug leh hawlqabadka iyo tacabka iyo ilaalinta nolosho (The production of human lif), waa halganka dadku ugu jiro horumarinta dhaqaalaha iyo dhaqanka. Waxaa kale oo hirgelintu taabanaysaa loolanka dabaqiga ah iyo dagaalka dadweynaha tacabka dhaliya ugu jiro isbeddelka kacaanka ah ee u socda dhis-maha bulsho horumarsan iyo xiriir bulsheed caddaalad ku dhisan.

Sidaas darteed hirgelintu waxay tilmaameysaa hawsha dadka ee ku saabsan dhinacyada socodka nolosha oo dhan. Aragtida iyo hirgelintu waa laba isku xiran oo aan kala maarmin midnabana kale kama go'i karin. xay cuskataa garasho ilaa xad ah. Garasho kastaana waxay cuskataa garasho ilaa xad ah. Garasho kastaana waxay salka ku haysaa waaya-aragnimada dadka ee ka soo maaxday hawlqabadka dadka.

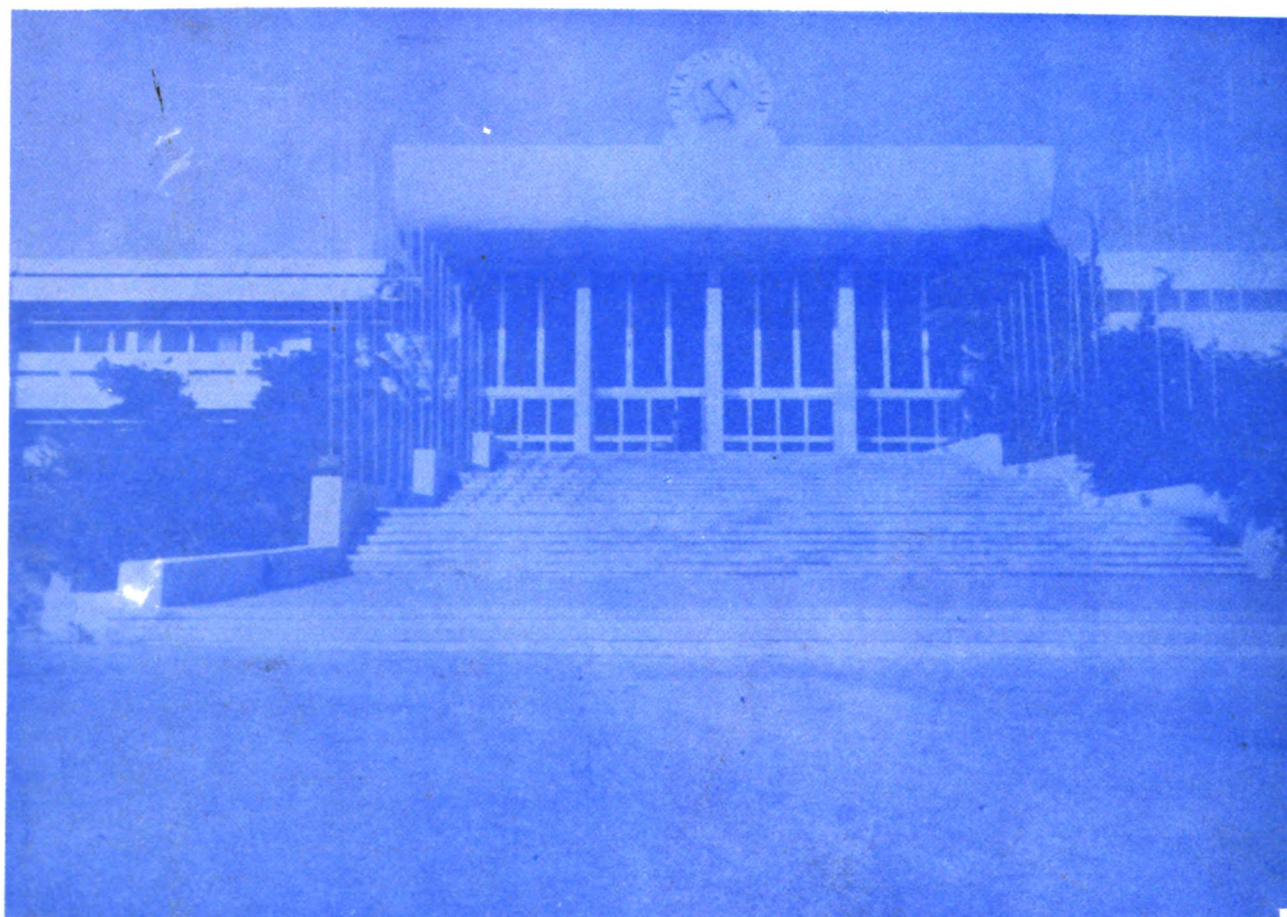
In kasta oo labadu sidaas isugu xiran yihiin, midnabana aanu keligiis istaagi karin naadaana saldhiggu mar kasta waa hirgelinta iyo hawlqabadka oo ah isha aqoonta iyo aragtidu ka waraabto, fikrad walbana lagu caddeeyo runimadeeda iyo beenimadeeda. Isla markaas aragtidu waxay hirgelinta siisaa muc ballaaran waxaanay u qorqoortaa jidad cusub.

Hababkii iyo heerarkii taariikhda bulshada aadamigu soo martay waxay ahayd tijaabooyin hawlqabad ah oo dhalayey aqoon iyo garasho la xiriirta cilmiga dabeecadda, bulshada iyo falsafadda guud, ahaan. Aqoontuna si isdaba joog ah bay runta ugu dhawaanaysey ilaa markii habka hantigoosiga ahi dhashay ay soo ifbaxday aqoon cilmi ah oo la xiriirta dabeecadda iyo bulshadaba. Aqoontaasi waxay heerkii u sarreeyey gaadhay markii falsafadda markisiyadu diirka ka qaadday qawaaninta guud ee xukunta dabeecadda, bulshada iyo fikirka aadamiga. Falsafadda markisiyadu waxay dhulka ka hoos bixisay fikradihii runta ka fogaa ee ka dhex abuurmay mujtamacyaddii isku-dul-noolaanta ku dhaqnaa iyo kuwa hadda ku dhaqan.

Kacaanka hantiwadaagga ah halganka dabaqadda shaqaalaha ee adduunka iyo horumarka beesha dawladaha hantiwadaagga ahi hadda gaareen waxay caddaysey runnimada aragtida markisiyada ah.

Haddii muddo hababkii hore kala faquuqeen aragtida iyo hirgelinta, habka hantiwadaagga ee ku dhaqan heer Sare oo cilmi iyo teknoolojiya ahi, wuxuu keeney in aragtida iyo hirgelintu isqabsadaan oo si laxaad leh isugu xirmaan. Waxaana bulshada hantiwadaagga ahi gaadhay in ay taariikhdeedu si garasho iyo cilmi ah u qorsheyso una hirgeliso.

**Saldhigga ku meel-gaarka
ah ee X.H.K.S.**

HILGAIN

Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed

SIYAASADDA XISBIGA EE QORSHAHA IYO HORUMARINTA

- xoraynta xeebta
soomaaliyeed
- fanka iyo kacaanka

U Halgan
Waxbarasho
Si Waxbarashadu
Halgankaaga
U Kordiiso

waxaa soo saara
GOLAHA DHEXE EE
XISBIGA H. K. S. BISHIIBA HAL MAR

GUDDIGA QORAALKA

MAXAMED AADEN SHEEKH /Guddoomiye
ABUUKAR MAXAMED XUSEEN (Ikar)/ Xoghaye

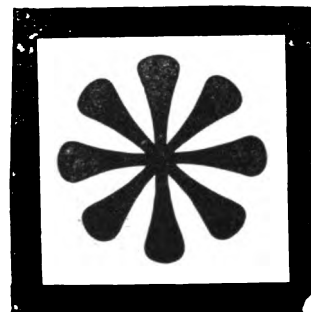
QORAYAAL

Xuseen Maxamed Aadan
Saciid Cabdisalaam
Rashiid Shiikh: Cabdulaahi
Yuusuf Suleymaan
Maxamed Cabdi

QIIMAHA

Soomaaliya
Koobigiiba 2/- Shilin
Sanadkiiba 40 = / shilin oo kharajka Boostada ku jiro
Dumida Carbeed iyo Afrikada Bari
40/= shilin sanadkii oo kharajka boostadu
ku jiro.
Koonfur, bartamaha iyo Galbeed Afrika
\$17.00 sanadkiiba Kharajka boostadu ku ji-
ro.
Aasiya
\$20.00 sanadkiiba oo kharajka boostadu ku
jiro
Yurub
\$25.00 sanadkiiba oo kharajka boostadu ku
jiro
Ameerika (Waqooyi iyo koonfur)
\$30.00 sanadkiiba oo kharajka boostadu ku
jiro.

DAYMADA WARGEYSKA

Khudbaddii Jaalle Siyaad

ee 21kii Oktoobar 1976 ka

21kii Oktoobar 1976kii wuxuu Jaalle Maxamed Siyaad Barre, sida ay caadaduba ahayd jeediyey khudbad qiimi iyo qaayo weynba leh koobeysana ammuuraha gudaha iyo kuwa dibeddaba.

Munaasabadi sannad guuradii toddobaad ee kacaankii 21kii Oktoobar 1969kii, wuxuu Jaalle Siyaad ku hadley, ma aha oo qura magaca Madaxweynennimo ee JDS balse wuxuu kalee uu khudbadiisii ku soo jeediyey ahaantiisa Xoghayaha Guud ee XHKS. ee dhawaan dalka ka abuurmay.

Jaalle Siyaad, wuxuu khudbadiisii taariikhiga ahayd ku bilaabay inuu dib u bidhaamiyo Halgankii dheeraa ee ka dambeeyey qotominta xisbiga hantiwadaagga kacaanka Soomaaliyeed oo horseedka ah, 1da Luuliyo 1976kii, wuxuuna yiri:- «Waxaa lama huraan noqotey in la dhiso xisbigii hoggaamin lahaa Ummaddeenna hayaanka ugu jirta dhismaha bulshada hantiwadaagga ah. Waxaa xusid gaar ah mudan in halyeeyadii GSK taliska dalka maamulayey ay 1dii Luuliyo 1976, iyagoo ka dhabeynaya ballanqandkii ku qornaa Xaashidii Kowaad ee kacaanka, ay xilkii iyo awooddii taliska ku wareejiyeen dadweynaha Soomaaliyeed.

Tallaabadaasi adduunweynaha waxay u noqotey tijaabo hor leh, sababta oo ah in dadyow badani ay qabeen in haddii mar talis milateri ahi meel qabsado si uu u wareejiyaa xukunka ay ka dhigan tahay dammeer geeso ka soo baxaan.»

Jaalle Siyaad wuxuu sii bidhaamiyey wejiga dhabta ah ee XHKS oo ah xisbi horseed ah, oo gun iyo baarba ka duwan xisbiyadii siyaasadeed ee hore oo ahaa daneysteyaasha iyo u aqdaameyaashii gumeysiga cusub.

Dhan kalena, wuxuu dib u ileeyey tallaabooyinkii dhaqaale ee la qadey teer iyo 1969kii, si gobannimada siyaasadeed loo siiyo fasiraadeed dhabta ahayd, wuxuu tilmaamay tallaabooyinkii qarameynta ilaha dhaqaale; wuxuu dib u ileeyey qeyb door ah ee dhaqaalaha Soomaaliyeed: warshadaha, beeraha, xoolaha, gaadiidka iwm. Wuxuu kalee tilmaamey horumar-kii laga gaarey hawlbulsheedka: tacliinta, caafimaadka warfaafinta, garsoorka iwm.

«Saldhigyadii dhaqaale ee ballaartey» ayuu yiri Jaalle Siyaad «Waxay hor iyo horraan suurogelisay in dalkeennu ka baxo deymankii shisheeyuhu hore ugu lahaa, inuu ka kasbay in miisaaniyad buuxda loo helo dalka sannad walba, taasoo intii kacaanku jirey sannadba sannadka uu ka dambeeyo sii-

kordheysey iyo in hay'adaha ka shaqeeya xannaanada bulshada iyo cay-miskeeda loogu helo maalgelinta ay u baahan yihiin sannad walba sida wax-barashada oo si aad ah dalka oo idil ugu baahdey. Tilmaan ahaan haddaan u soo qaato sanadkan 1976ka, miisaaniyaddi ku baxdey waxbarashada iyo tacliinta sare, waxay kor u dhaafeysaa miisaaniyaddii waxbarashada ee 1969kii lacag dhan 100.000.000 (boqol milyuun oo shilin).

Wuxuu lafo-guray guulihii ay dhawaan gaareen dhaqdhaqaaqyada gobannimadoonka, wuxuuna ka digey iney Imbaryaaliyadu weli xoog leedahay awoodna u leedahay iney soo qaaddo weerarro cusub lana soo baxdo tabo iyo xeelado dantoodu tahay iney ku soo ceshadaan mawqifkoodii hore ee ku dhisnaa caddaalo darrida iyo dhiigmiiradka.

Wuxuu Jaalle Siyaad faahfaahiyey qalalaasha maanta ka taagan Bariga Dhexe. Ayadoo ka danbeysey guushii Oktoobar 1973kii ay dalalka carbeed la soo hoydeen, ayey imbaryaaliyada iyo sahyuuniyadu la soo baxeen khayaamooyin cusub oo ah qaar, ila iyo heer qeybiyey mar kale xogaggi carabta. Asagoo arrinta dib u bidhaaminaya ayuu Jaalle Siyaad soo jeediyey toban qodob oo ku taamilo qaadasho leh. Kuwaasna waxaan kala soo bixi karnaa qaarka soo socda:-

- b) Waxaa lagama maarmaan ah in madaxda carbeed gaaraan ixtiraan dawlad kasta la ixtiraamo habkeeda siyaasiga ah iyo duruufteeda khaaska ah.
- t) Iney madaxda carbeed si xilkaasimo ah, daacadnimo ah iyo runnimo ah isu wareystaan isuguna warramaan, isla markaasna uga wada tashadaan siyaasaddooda iyo danahooda iyagoo ka gaaraya go'aan xalaal ah.
- j) Iney xisaabtamaan, gartaanna cadowgooda runta ah lidkana ku ah sharaftooda, jiritaankooda barwaaqadooda, iyo naseexa walaalkood ee jecel danahooda iyo qarannimadooda.
- x) Iney halhayska cadawgooda ee foosha xun ee la yiraahdo «Carabi waxay ku heshiisey in aaney heshiin» lagu beddelo «Carabi waxay ku heshiisey iney heshiiso».

Jaalle Siyaad, wuxuu daaha ka qaadey mawqifka JDS ee ku saabsan qalalaasaha Lubnaan ka taagan. Wuxuu niyadsami ku soo dhoweeyey shirkii Riyaad wuxuuna ku sii taamay in shirweynaha madaxda carabta laga gaari doono natiijooyin wax ku ool ah dhammeeyana dhibaatooyinka goobtaas.

Jaalle Siyaad, wuxuu asaga ahaantiisu, wafdi lexaad leh ee xisbiga iyo dawladaba u hoggaamiyey shirweynihii aan caadiga ahayn ee madaxda Carabtu ku yeelatay magaalada Qaahira bishii Oktoobar 24-27-1976. Asagoo dulmaraya arrimaha Afrika, wuxuu Jaalle Siyaad carrabka ku dhejiyey inuu halganka taariikheedi yahay arrin soconeysa oo aan kala go' lahayn, wuxuuna yiri «Dadyowga Afrika ee dagaalkoodii sii wadaa waxaa maanta la gudboon, si ay himilooyinkoodii salka ahaa u gaadhaan, in mar haddii ay u caddaatey tabta iyo xeeladda gumaysiga cusubi, ay ka xoreeyaan dalalkooda ku-xidhnaanta nidaamka caalamiga ah ee hantigoosiga. Taasi wa-

xay keeneysaa in laga dhaliyo dalalka Afrika oo idil is-beddel dhaqan dhaqaale oo tubta u xadhaya dhismaha hantiwadaagga, kaasoo ah sida taariikhdu caddeysey waddada keliya ee lagu gaadhi karo barwaaqo, caddaalad iyo sinaan.»

Asagoo farta ku fiiqaya talantaalliga xiriirka diyaaleetikada ah ee ka dhexeeya halganka liddiga ku ah gumeysiga cusub, iyo halganka loogu jiro xoreynta Afrika Koonfureed, Jaalle Siyaad wuxuu ka digey khayaamooyinka iyo shirqoollada imberyaaliyadda oo ka dambeeya waxay ku sheegeen «wada-hadallo nabadeed». Wuxuu kalee ka digey imberyaaliyadda hollineysa iney xiisad ka abuurto meegaarka badweynta Hindiya - wuxuu cambaareeyey saldhigyada milliteri ee jira iyo kuwa Badweynta Hindiya laga yagleelayo.

Wuxuu Jaalle Siyaad mar kale ka hadlay xiriirrada ka dhexeeya JDS iyo derisyadeeda, wuxuuna qeexay in waxey imberyaaliyaddu tab kasta isugu dayeysaa ay tahay iney sumeyso xiriiriyadaas ayaga ah, si ay ku abuurto is afgaranwaa, xiisad iyo middmiddi ku taag.

Wuxuuna yiri: «Dalalka Soomaaliyeed ee gacanta shisheeyaha ku jira, waxaan weli aaminsannahay in wax dhaama aaney jirin in xaqa nabad lagu raadiyo, in ummad kasta oo meel ku uuman awood u yeelato iney anyaheda ka taliso, in dadkii daris ah ay ku fiican tahay iney nabad ku wada noolaadaan xataa haddii siyaasadaha ay ku dhaqmaan kala geddisan tahay». «Si arrintaasi u hirgasho» ayuu yiri Jaalle Siyaad

«Waxaannu dhinacayaga ku dhaqaaqney in ergooyin badan loo diray dawladda haatan ka talisa dalka Itoobiya iyadoo aannu ku calool sannahay in mar haddii dawladda cusubi afganbiday boqortooyadii gumaysiga la safneyd aannu si fudud xall uga gaari karno khilaafaadka na dhexyaal. Runtiise waxaad moodaa in dawladda Itoobiya aanay weli garan danaha diro-diraha iyo naar afuufka gumeysigu ka wado geeska Afrika.

Jaalle Siyaad, markii uu ka hadlayey arrimaha Xeebta Soomaaliyeed ee Faransiisku gumeysto wuxuu yiri: «JDS sidii ay horeyba u caddaysay waxay qabtaa in shuruuddii ay gobannimo doonku soo bandhigeen oo dhan ay dawladda Faransiisku xushmeyso, oo oofiso, wixii afti iyo doorasho ahna ay si dimuqaraadi ah u dhacaan goob joogna ka ahaadaan dad ka socda Qarammada Midoobey, Ururka M.Afrika iyo Ururka dalalka Carabta, si loo hubiyo in wax weliba si xaq ah oo xasilloon u socdaan. Beryahan dambe waxaad mooddaa in ay soo ifbaxeen xeelado lagu rabo in lagu kala firdhiyo dadweynaha Xeebta Soomaaliyeed iyadoo dib loo soo hurinayo qabyaaladdii iyo isku dirkii dhaawacaysay midnimadooda iyo gobannimadooda. Xeeladahaas waxaa ka mid ah iyadoo waraaqihii waddaninimada oo aan si habboon loo siineyn dadkii u xaq lahaa, iyo imberiyaaliyadda caalamiga ah oo damacsan inay hakiso xornimada dalkaas iyadoo ku soo gabbanaysa baayacmushtar ku sheeg. Waxaannu axsaabta LPAI iyo Barlamentariga, jabhadda xoreynta Xeebta iyo xukuumadda maxalliga ah kula talinaynaa inay dhugmo fiican u yeeshaan tabaha iyo qalalaasaha la doonayo in lagu burburiyo xornimadooda. Dadka Xeebta degganna waxaannu faraynaa in aanay debscinin halgankii, isku duubnidii iyo feejignaantii ilaa ay gaadhaan himiladooda».

Fadhigii Madaxda Carabta ee Arrinta Lubnaan

Hadii wax badan la faafiyay in dawlada Carabta khilaafaadkooda yar-yar danahooda waaweyn seejiyaan, labadii fadhi ee Riyaad iyo Qaahira, oo is dabajoogay, waxay ninkii moogba u muujiyeen in mar alla markii xaajo cuslaato oo waddan ama waddammo Carbeed ciriiri galaan, ay isku duubnidoodu rumowdo, arrintay meel isla dhigaanna fusho.

Waa la wada ogsoon-yahay sida xaajada Lubnaan xasaasi u ahayd, dhibaataaduna u qoto dheerayd, waana lala socday guuldarradii ka rancaday ninkii ama qoladii damacda inay gaar ahaan bogsiiiso. Taasna waxaa ugu wacnaa qallafsanaanta iyo wejiyada hadan oo ay lahayd arrinta waddankaas la soo deristay, haba u sii weynaato shirqoolka imbeyaariyadda adduunka iyo Sahyuuniyaddu ay la damceen inay:

- b) Ku gumaadaan dhaqdhaqaaqa iyo halganka Ummadda Falastiin;
- t) ku qaybshaan dalka iyo dadka Lubnaan, ayag'oo ugu soo gabbaaya qabiil iyo tacasub diini ah;
- j) qaawiyaan garabka soohdinta waqooyi galbeed ee dowladaha foodda ku haya dagaalka Yahuudda.
- x) iska horkeenaan dawlada dadyowga Carbeed, ayagoo la kala jira firirka haraaga ah ee Ummadda reer Lubnaan iyo xoogagga halkaa isku helay.

Haddaba haddii isu-tagga degdegga ah iyo go'aammada durba dhaqan-galay in yar loo dhabbagalo, waxaa muuqanaysa inay dawlada Carbeed dhagartaas ku baraarugeen, si dhaqso lehna isaga mooseen.

Taas macnaheedu ma aha inaan dhibaatoocin lixaad lihi gaarin Ummadda Falastiin iyo Shacbiga Lubnaan, ama in dhiilladii iyo sooskii meesha ka dhacay xal kama dambays ah laga gaaray. Taas weli am aha, laakiin waa tallaabadii ugu horreysay, oo caddayd oo dhab ahaantii meel martay, gogol-dhigna u noqonaysa is afgarad iyo heshiis kasta oo hadda kaddib meesha laga abaabulo iyo ka kabashada dhaawicii halkaa ka gaarey Ummadda Carbeed. Taa ka sokow, xabbad joojinta iyo badbaadinta dhigii sckeeye ee shubmi lahaa, waxay warra' ku noqonaysa Ciidammadii iyo xoogaggii dabinka dhigay, waxayna madaxda iyo siyaasiyiinta Carabta farta uga fiiqayaan dhagarta iyo luggooyada casho kasta oo geysto, iyo siday lama huraan u tahay inay isu uurbaxaan, si joogto ahna u wada tashadaan. Kumaankunka Soomajeestayasha ah ee ku qurbaxay qorbaha Lubnaan, ama ha ahaadeen falastiiniyiin ama kooxaha hor-u-socodka ah ee reer Lubnaan e, ma aha inay dandarro u geeriyeeadaan ama dhimashadoodu ay noqoto wax-kuma-ool: ugu yaraan waxay muujiyeen midnimada danaha Ummadda Carbeed. Danina, sida la yiraahdo, waa seeto, oo wax kasta oo la is moodsiyo, maalin bay ku soo qabay. Danaha Ummadda Carabtuna waxay madaxda shalay Riyaad iyo Qaahira isugu tiimid, berrina la fulayo inay meelo kale isugu yimaadaan, farayaan inaan qaadaa-dhigga arrimaha dadka Carabta lugu ekaysiin dhibaataada maalintaa taagan, xalna looga dhigin gufays meel ku gaar ah, ee in si fiican oo guud looga baaraandego nabadgelyada, iskaashiga iyo horumarinta dhismaha dhaqaalaha iyo bulshadooda, loona dejiyo xeelo qota-dheer oo looga badbaadiyo faragelinta imbeyaariyadda iyo maagga iyo daandaansiga Yahuudda.

Doorashada Madaxweynaha Mareykanka

Sida la ogsoonyahay Mareykanku waxay bishan 4dii doorteen Madaxweyne cusub, oo noqonaya koodii 39aad' Jimmy Carter.

Doorashada Madaxweynaha Mareykanku waa arrin markasta muhim ah, haddiiba aragtida iyo go'aammada ninka la doorto iyo kooxda /a shaqaysaa, ay saamaynayaan xarumo iyo gobollo badan ee adduunka.

Waxaa marka is-weydiis leh:

Kocxahee bulshada mareykanka doortay Mudane Carter? muxuu yahay barnaamijka uu ku dhawaaqay, intay doorashadu socotay? Muxuuse itaal u leeyahay, iska hadal niyad-sami ah iyo wax duruufka doorashadu ku khasabtay ka sokow, inuu fuliyo?

Siduu marar badan qudhiisu u carrab-dhebey, arrimaha siyaasadda dibedda ee markuu Jennaayada soo socota xilka la wareego, uu isku shidayn doono waxaa u waaweyn: dalalka ay Maraykanka saaxiibka yihiin iyo kuwa ay is-bahaystaan, oo hadda yare maagey, soo dhaweyntooda, wax-ka-qabasho iska-horjeedka dalalka Galbeed oo dhaqaalahoodu hor-u maray iyo waddammada soo koraya oo danahoodii isdiiddan yihiin, hub-dhimidda caalamiga ah iyo hagaajinta xiriirka Maraykan iyo dhex mara dawladaha Hantiwadaagga ah, gaar ahaanna Midowga Sootiyeeti. Wuxuu marar badan caddeeyey inuu jecelyahay in adduunka lugu soo rogo hab cusub iyo nidaam aan ku dhisnayn itaal sheegasho iyo guulid.

Si saadaashaasi meel mar u noqoto waxaa loo baahanyahay, buu yiri, in hawiwadeenno cusubi hoggaanka siyaasadda iyo maamuuka dalka maraykanka u hawlgalaan. Wargeysyada adduunka iyo ragga ka faallooda siyaasadda caalamiga ahi waxay ku dheeraadeen in kooxaha bulshada maraykan oo doortay Carter ay u badan yihiin dabaqadaha hoose, uuna nasiib u leeyahay in labada barlamaan ee Maraykanka (Kongres iyo Senat) Xisbigiisu ku xoog badan yahay; in nimanka xukuma Dawladaha Itixaadka qudhoodu xisbigiisa u badan yihiin. Saas awgeed waxaa la fili karaa, bay sheegeen, inuu siyaasaddii hore dibedda (iyo gudahaba) uu awood u yeesho inuu wax ka bedde/o.

Hase yeeshee arrimo waxaa jira tilmaamana bixinaya, wal-walna abuur kara. Waxaa ka mid ah: asaga, oo ku doodaya inuusan itaal sheegasho wax ku maamuli doonin, ayuu haddana haddidayaa waddammada saliidda soo saara, asaga, oo ku doodaya inuu doonayo in mashaakilaha iyo dheelliga xun ee dhaqaalaha iyo siyaasadda wammada Galbeed ay ku abuureen kuwa dlib-jira, caddaalad iyo afgarad, ayuu haddana isku-sheegayaa inuu yahay nin geddisley ah, maskax geddislayna uu wax ku maamuli doono, asagoo ku doodaya in uu arko inay lama huraan tahay in dadka madow ee reer Zimbabwe loo oggolaado xaqooda isu-taliska ah, ayaa haddana Kanisadda uu ku taxan yahay marar badanna laftiisu wax ka wacdiyo, oo ku taal magaaladiisa Plains, laga cayriyay dad madow oo rabay inay ku tukadaan.

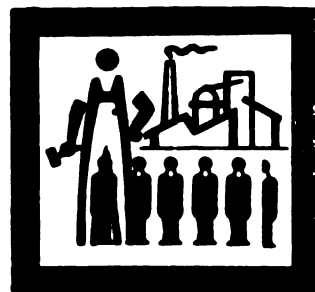
Runtu waxay u dhowdahay in Madaxweynaha xoogag badan oo kala duwani soo doorteen, kolleybana ay hantikoobka, maalqabeenka iyo kooxaha burjuwaasiyadu qayb libaax ka qaateen. Haddii ay arrintu saa tahay, siyaasaddiisa guudna waxay ku xirnaan doontaa danaha xoogagga soo doortay, si loo ogaadaana ma dhib badna. Waxaase inagu filan inaan ka warsugno mowqifka uu ka istaagi doono arrimaha Afrikada Koonfureed iyo bariga

Eeg bogga 55aad

Arrimaha Siyaasadda, Dhaqaalaha iyo Bulshada

Xisbiga; qorsheynta iyo horumarinta dhaqaalaha

Axmed M. Ducaale X. G. Dh. ee XHKS

Jiritaanka Xisbiga H.K.S. oo la asaasay 1dii Juulay ee taariikhiga ahayd waxay fursad inoo siinaysaa habaynta qorshaha dhaqaalaha waddanka, taasoo uu hagayo barnaamijka iyo siyaasadda xisbiga u degsan. Maqaaladan iyada ahi, iyadoo aqoonsan khibradda cusub oo inna soo foodsaartay waxay ka baaraan degaysaa mabaadi'da guud ee hagta qorshe horumarin dhaqaale hantiwadaag ah. Mabaadi'da guud waxaa looga dan leeyahay si ay u suurta gasho ku dhaqaaq faa-qidis ballaaran oo aynu kala soo dhex baxno duruuftii dhaqaaleed oo dhabta ahayd oo ilaa hadda inala soo deristey.

Intaa ka sokow, ka hadalka mabaadi'da guud ee qorshaha dhaqaalaha hantiwadaagga ahi, waa inay tixgelisaa waayo aragnimada hodanka ah ee waddamada hantiwadaagga ahi kala soo baxeen dhisid dhaqaale hantiwadaag ah taasoo ku dhowaad lixdan sanaba socotey. Intaa maqaaladdu waxay ku daraysaa raad raac iyo dul maris waayo-aragnimada qorshe ee gaar ahaaneed oo intaan xisbigeenaa la dhisin aynnu soo maruay.

Barnaamijka xisbiga XHKS oo laysku raacay shirkii aasaasidda xisbiga wuxuu bixinayaa tusaa'ooyin baallaha dhaqaale oo xisbigu ku ballan qaadayo inuu oofiyo. Laba ka mid ah, qiimo weynna leh waxay yihiin:-

- 1) Dhisidda saldhigga maaddiga iyo taknikada ah oo inoo suurto gelaya inaynu u gudubno horumarin dhaqaale hantiwadaag ah oo dib-u-dhaca dhaqaaleed inaka saara.
- 2) Inaynu sameeyno qorshe dhabta la socda oo tifatiran oo saameeya qaybaha dhaqaalaha muhiimka ah, si loo dhabeeyo qodobbada hoggaaminta dhaqaale ee hantiwadaagga cil-miga ah ku dabbaqan.

XISBIGA IYO MABAADI'DA GUUD EE QORSHE HORUMARIN DHAQAALE

Ulajeeddada ugu weyn ee horumarinta xisbigu gu Ummadda ku hagayo waa suurtagelinta sare-u-qaa-

dista nolosha dadweynaha Soomaaliyeed ee xoogsatada Ummadda ku hagayo waa suurtagelinta sare-u-qaa-da iyo tabaha xisbigu, heer walboo la taagan yahay. Istraatiijiyada xisbigu, xagga siyaasadda dhaqaaleed waxay la xidhiidhtaa dejinta ulajeeddooyinka xisbiga ee ka kooban muddada gaaban iyo tan dheerba. Intaas waxaa u sii dheer u gogoldhigga tusmooyinka maareynta dhaqaaleed ee lagama maarmaanka ah. Tabaha xisbigu isticmaalayo waxay ka koobnaanayaan qaabab, sabab iyo habab cusub, qorshayn iyo maareyn dhaqaale la doonayo in si hawl-yar lagu gaadho guulo himilooyinka tilmaaman aynu dejisiney.

Dejinta, iyo hirgelinta siyaasadda dhaqaaleed ee xisbigu waxay illooba-illow ka unkamaysaa dhawr heer, kuwaas oo ah kuwa soo socda :

- 1) In la derso dhinacyada uu dhaqaaluhu si mawduuci ah ugu iilanayo iyo marxaladaha taariikhiga ah ee gaar ahaaneed, waddan gu-dihiis iyo guud ahaan dunidaba.
- 2) In la qeexo himilooyinka siyaasadda dhaqaaleed lana xaddido majaraheeda istaraatiijya-deed.
- 3) In laga dhabeeyo hirgelinta siyaasaddii la qaatay ayadoo xoogga la saarayo tabaha dhaqaaleed lana xaddidayo jidadka iyo qalabka ugu haboon hirgelin guuleysan ee siyaasadda maxalliga ah.
- 4) In si qoto-dheer loo faaqido natiijooyinka hirgelinta go'aannadii dhaqaaleed ee dhowaan xisbigu gaarey, markii iyo haddii loo baahan yahay.

Heerarka aan soo taxnay waa qaar isku xidhan gebi ahaan isugu biyo shubanaysa socod firfircoon, kaa-soo lagala soo baxayo xeerar dhaqaaleed oo loogu tak-ri falayo danta bulshada oo dhan.

MABAADI'DA ASAASIGA AH EE MAAREYNTA DHAQAALHAHA HANTIWADAAGGA

Mabaadi'da asaasiga ah ee maareynta dhaqaalaha

hantiwadaagga waxaa ugu horreeya mabda'a dimuqraadiyadda guddoonka dhexe kaasoo xambaarsan dejinta barnaamij dhaqaale waddan dhinaca qorshaha gaaban iyo kan dheerba. Intaas waxaa ku dhafan maareyn dhexe oo adag ee qorshaha, xisaabtan iyo warbixin dhexe, kontorool golayaasha sare ka yimaadda, iwm. Guddoonka dhexe waxaa si lama huraan ah ula socda dimuqraadiyadda, taasoo micneheedu yahay ka qayb gelidda dadweynaha ee maamulka iyo maareynta dhaqaalaha waddanka. Sidaas awgeed dimuqraadiyadda guddoonka dhexe ee qorshaha dhaqaaluhu waxay tixgelisaa baallaha hoos ku taxan:-

- Dood loo dhan yahay oo ku saabsan qorshaha waddanka, oo ay ku lammaanyihiin warbixin dadweynaha laga siiyo maareynta sare ee dhaqaalaha dalka;
- Derisaad duruufka dhaqaaleed oo jira, taasoo ay ku kacayaan hay'ado gobaleed iyo kuwa xilkoodu yahay iney qiyaasaan baahida takniskada umuuraha dhaqaalaha, khayraadka, baahida iwm.
- Suurtagelinta soo ifbixinta xamaasadda hal abuuritaanka iyo wax qabadka madaxa bannaan ee shacbiga;
- Kormeerka dadweynaha ee hoos ka yimaadda si loo aqoonsado looga takhalluso dibudhacyada iyo khaladaadka ku jira maareynta dhaqaalaha gebi ahaanba.

Ummuuraha kaloo tixgelin mudan oo siyaasadda xisbiga ee dhaqaalaha hagaya waxaa ka mid ah:

- Baahida loo qabo in xisbigu xaddido ulajeeddooyinka ugu muhiimsan, kaasoo lagu habeeyo tallaabooyin isku xiran kuwo habhoon helitaanka bar-tilmaamadda dhaqaaleed ee horumarka laga doonayo,
- Ka qayb qaadashada buuxda ee tacabka wax soo saaridda ee xoogsatada,
- Baahida loo qabo isku dhafidda (badhxinta) dhiirrigelinta maaddiga iyo macanwigaba (moraalka) ah si kor loogu qaaddo wax soo saaridda.

Haddaba, guuleysiga siyaasadda dhaqaaleed ee xisbigu kuma uun xirna dhawrista mabaadi'da guud ee waxay laba darbaale ku sii xirantahay awoodda

meel-marintooda iyo tixgelin duruufka ee waqtiga lagu jiro, kuwaasoo saameysa dulucda gaar ahaaneed, jihada iyo hababka horumarinta dhaqaaleed.

HORUMARINTA QORSHEYSAN EE DHAQAALAHANTIWADAAGA AH

Horumar dheellitiran oo qorshe leh, xagga qaybaha dhaqaalaha ee waaweyn, iyo kuwa dalku u qaybsan yahay (Gobol, Degmo) waa xeer dhaqaalaha hantiwadaagga u yaalla. Xeerka dhaqaaleed wuxuu xisbiga hantiwadaagga ah iyo dawladdaba u suurtageliyaa hoggaamin hannaansan iyo jaangooyo jiho leh ee wax soo saaridda bulshadeed, taasoo ku dhisan qorshe dhaqaale oo midaysan, meel qur ahna laga xukumayo.

Kaasina waa mid ka mid ah gacan sarreynnada gundhigeed ee dhaqaalaha Hantiwadaaggu ka leeyahay dhaqaalaha hantigoosiga ee qulub-qannaaska ah.

Gacan sarreeynta dhaqaalaha hantiwadaagga waxaa sabab u ah lahaanshaha hantiwadaagnimo ee qalabka tacabka iyo jiritaanka ulajeeddo weyn oo loo dhan yahay.

Iyadoo la aqoonsanyahay in hawlaha dhaqaaleed ee bulsho kastee cusubi uu ka askumanyahay baallo badan (beeraha, xoolaha, wershadaha gaadiidka iwm), baallahaasoo silsilado adagi isku xidhaan, waxaa lama huraan ah in la dheellitiro qaybaha dhaqaaleed oo waaweyn. Dheellitirkaa miisaaman ee dhaqaalaha hantiwadaaggu wuxuu isku taxallujiyaa dhinaca wax soo saaridda maadiga ah oo ay ka midyihiin: Qalabka la isticmaalo, Wershadeynta iyo beeraynta, silsiladaha isku keena socodka wax soo saaridda bulshadeed (wax soo saaridda — isticmaalka), iwm. Waxyaabaha aynnu soo sheegnay waxay la sii xiriiraan muruqmaalka yaalla iyo baahida looqabo xooggooda, taasoo xirfadnimada sare ee shaqaalaha la sii dadaalay, maxaa yeelay waxaa wax soo saaridda tayada shaqaalaha ayey xirfadnimo, tixgelin khaas ah waxaa u sii baahan ee dheellitirka gobollada waddanka, iyo horumarka miyiga iyo magaalada.

Sifooyinka daruufiga ah ee qorshaynta hantiwadaagga waxaa ka mid ah:-

- 1) Xeerka horumarin qorshaysan oo dheellitiran, iyo xeerarka kaloo hantiwadaagga ah, kuwaasoo leh sal objektif ah oo lahaanshaha guud ee qalabka wax soo saaridda. Qorshayn hantiwadaaga ah sideedaba waa baahsan tahay, qayb kastoo dhaqaaleedna (kan dawladda, qaybaha weyn ee dhaqaalaha, kan

gobolnimo) ilaa laga gaaro tan hay'adda dhaqaaleed oo ugu hooseeysa, mitaal wershadda, beerta, iskaashatada, xoolaha.

- 2) Dhisid qiyaasta lagama maarmaanka ah ee dhaqaalaha si loo hubiyo heer sare ee wax saarid bulshadeed, taasoo gundhig ay u tahay kordhin nidaamsan ee heerka no'osha dadweynaha.
- 3) Tusmo, iyo go'aanno si sharcinimo ay u fuliyaan hay'adaha dawladda, iskaashatooyinka, hay'daha dhaqaale. Tusmooyinka iyo go'aannada waxay ka dhalanayaan golayaasha sare ee siyaasadda xisbiga.

MABAADI'DA QORSHAHA HANTIWADAAGGA

Qorshaha dawladda dhexe iyo tan hoose ee hantiwadaagga waxaa lagu hagar mabaadi'da soo socota:-

- 1) Mabda'a xisbiga:-Qorshe walboo dhaqaaleed wuxuu si dhab ah u cabbiraa oo ka tarjuma siyaasadda dawladda hantiwadaagga ah ee horumrinta dhaqaalaha. Qorshahaas isaga ahi waa heer sugan oo caddeynaya fulinta barnaamijka dhidib u aasidda hantiwadaagga oo xisbiga ee dawladda hantiwadaagga hoggaaminaya u xilsaaran yahay. Sida had iyo gooraale dhacda qorshayaasha hantiwadaagga ahi waxay socdaan muddo ah shan sano, taasoo lagu abbarayo muddada shirarka rasmi-ga ah ee xisbiga uu dhacayo. Abwaanka Lenin wuxuu qoray in barnaamijka xisbiga uu xoog saaro barnaamij ku salaysan horumarin dhaqaaleed, taasoo ka markhaati kacaysa in dhaqaaluhu yahay tiirkii iyo udub dhexaadkii Siyaasadda xisbiga.
- 2) Mabda'a cilminnimada:- Qorshaha Hantiwadaagga waa in loo dejiyaa si waafaqsan qawaanniinta dhaqaalaha hantiwadaagga ah. Dejintaasi waxay u baahan tahay baaris qoto-dheer iyo doorasho go'aanno dhab ah oo waafaqsan ilaha dhaqaaleed ee la hayo.

Waa lama huraan in qorshe hantiwadaag ahi lahaado isku dubbaridnaan iyo kicin dadweyne oo bar tilmaameed caqligal ahi u degsan yihiin. Intaa waxaa u dheer in laga faa'iidaysto waayoaragnimada horusocodka ah ee xoogsatada oo abuuritaanka firfircooni ku dheehan tahay.

- 3) Dimuqraadiyadda guddoonka dhexe:- Tani waxay isu keenaysaa qorshe madaxtmnimo oo

dhexe ee xisbiga; oo ay la socoto xagxagsaan iyo is xilqaan hay'adaha xudkunka hoose oo isticmaalaya xamaasadda.

- 4) Mabaadi'da kala go' laa'anta:- Mabda'an waxaa lagu dhowri karaa iyadoo si habsan laysigu xidho qorshayaasha waqtiga gaaban iyo kan dheerba, kolkaas ay yaraanayso kala go'a maalgelinta.

Qorsheynta hantiwadaagga ahi waxay ina faraysaa hirgelinta hababka dheellitiriska xisaabeed. Dheellitirka xisaabtu wuxuu ka koobanyahay — waxa la geliyey, iyo waxaa kasoo baxaya (kharash iyo dakhli) Hay'adaha qorshaynta ee dawladdu waxay ururiyaan saddex nooc oo dheellitir, ka'ana ah:- mid maadiyadda, qiime (maalayad) iyo muruq.

- 1) Dheellitiraha maadiga ah: wuxuu dheellitiraa kuna xiriiraa cilaacaadka ka dhaxaya wax soo saaridda iyo quudashada joogtada ah ee waxyaabaha lagu abuurto wershadaha, dhulka beeraha, hilibka). Xisaabtan iyada ahi waxay sahalisa dejin qorshe laga soo saaro waxyaabaha maalgelin iyo isticmaal loogu baahanyahay.
- 2) Dheellitiraha qiimaha — waxaa lagu xisaabiya kharashka iyo dakhliga ummadda, dakhliga dalka dheellitirkeeda, miisaaniyadda dawladda, qorshaha lacagta naqdiyaha ee bankiga dhexe. Dheellitirka qiime wuxuu inoo sahlaa cgaanshaha qaddarka lacagta ee wareegga ku jirta, habaynta ku habboon.
- 3) Dheellitiraha muruqa: Waxaa halkan lagu dheellitiraa cududda shaqaale ee laamaha dhaqaaluhu u baahanyihiin, iyo ilaha dhaqaalaha dalka oo idil iyo qaybihiisa waaweyn. Sidaas awgeed qorshaynta muruqmaalka tababar-kooda, iyo manaafacaadsiga khayraadka shaqaale oo loogu ballan qaadayo shaqo.

RAADRAAC IYO DULMAR QORSHAYNTA SOO-MAALIYA EE XISBIGA KA HOR.

Kor waxaynu ku soo bandhignay aragtida iyo mabaadi'da qorshe hantiwadaag ah oo xisbi hoggaamina-yo. Arrintaani ka dib 1dii Luuliyo ee lagu asaasay xisbiga HKS qiime iyo qaaye ayey u leedahay horumarinta dhaqaaleheenna sannadaha soo socda. Haddaba waxaa xusuus iyo raad raac mudan qorshooyinkii dhala-shadii xisbiga ka horeeyey, oo waddankeenna ka jirey.

Qorshaha horumarinta ee Soomaaliya waa 13 sano jir. Afar barnaamij oo horumarineed ayeynu kasoo gudubney, kuwaasoo kala ah:- Qorshihii shanta sano ee ugu horreyey (1963 — 67), barnaamijii horumarinta ee mudadda gaaban (1968 — 1970) Qorshihii barnaamijii horumarinta (1971 — 73), iyo ugu danbaystii barnaamijka horumarinta ee shanta sano (1974 - 78) Weli qorshe muddadiisu aad u sii dheertahay ee mustaqbalka dalka looma samayn. Hase yeeshee, dhab ahaantii inkastoo waqtiga qorshe kastaa sidaa siyaabo badan muhiim u tahay, haddaana waqtiga looma qaadaan karo qiyaasta keliya ee qiimaha qorshayaashu leeyihiin, runtii waa inaynu raadinnaa dariiqyo kale oo aynu qiimeyn sax ah ee qorshayaasha iyo dhibaatooyinka kala dhantaala aynu ku abbaarno, kuna garanno. Natiljada waxaynu ku gaari karnaa innagoo qorshooyinka horumarin ee dalka Afrikaanka ah lagaga dhaqmo afar nooc u sii kala qaybina kuwaasoo ah:-

- 1 — Barnaamij kharash dawladeed oo himilooyin dhaqaale aan caddayn gundhig u tahay;
- 2 — Qorshooyin qaybta dhaqaalaha dawladda oo ay ku lammaantahay tusmo siyaasadeed oo u iilanaysa qaybta dhaqaalaha gaarka ah.
- 3 — Qorshayaal tusmo guud dhaqaalaha innaka siinaya; iyo
- 4 — Qorshayaal dhaqaale dawlad oo buuxda.

Qorshihii waddankeenna ugu horreyey ee 5 sano (1963 - 1967) qorshihii barnaamijka horumarinta ee mudadda gaaban (1968 — 1970) labaduba waxay la noocyihiin kan 1aad; iyadoo barnaamijii horumarinta (1971 — 1973) iyo ugu danbaystii kan hadda socda ee 5 sano (1974 — 1978) ay hoos imanayaan nooca 4aad Ahmiyadda nooc u kala bixintan iyada ah hoos bay ku muuqanaysaa.

Qorshihii ugu horreyey ee 5 sano wuxuu soo baxay bishii Luuliyo 1963, saddex sano gobannimadii siyaasiga ahayd ka baxdi. Qorshahaas waxaa dhaliyey khibraddii aqoonyahannada qarmada midoobey (Mudan Mli Qureshi ayaa markaa ahaa ku xigeenka madaxa guddiga qorsheynta iyo isku duwidda ee horumarinta dhaqaale bulshadeed). Ra'iisal Wasaarihii waqtigaasu wuxuu ku andacoodey in qorshahaasu cabbirayay himilooyinka dadwaynaha, tusaalena ka bixinayay bar-tilmaameedyada la xigsanayo, iyo siyaabihii lagu gaadhi lahaa. Himilada ugu weyn oo qorshaha laga lahaa waxay ahayd abuurista sansaan dhaqan-dhaqaale iyo kor dhinta awoodda (mugga) qaybaha waaweyn ee dhaqaale

laha dalka.

Barnaamijii horumarinta ee mudadda gaaban (1968 — 1970) wuxuu lahaa ulajeeddo asaasi ah ee adkayn qorshihii 5 sano ee hore. Intaas ka sokow wuxuu isku deyey abuuris duruufii suuro gelin lahayd dejinta horumar mustaqbal ummadeed ku dhisan. Hase yeeshee laba qorshe waxaa la soo saaray waqtigii dawladihii gumeystaha cusub ee musuq maasuq salka siyaasadeenna ahaa. Sidaas daraadeed inta badan qorshayaal warqadeed bay ahaayeen maadaama qoritaankooda mooye waxba aysan ka hirgeli jirin, dhabtiina kama hirgeli karayn, maxaa yeellay siyaasadda dhaqaaleed ee dawladahaa waxey ku dhisnayd danaha gumeystaha, iyo danaha kooban ee kuwii xukunka hayey. Si walba haddii loo eego duruufka siyaasadeed qorshayn dhab ah ma oggolayn.

Haddana iyadoo siyaasadihii dawladihii dib u socodka ahaa qorshayaasha kala dhantaalayaan ayaa waxaa jiray asbaab dhab ah oo leh sifooyin teknika ah oo fulitaanka qorshayaashaa is - hortaagay, kuwaasoo ay ka mid ahaayeen:

- 1) Qorshihii 5 sano ee hore wuxuu ahaa tijaabadii qorshe ee ugu horreysey, tijaabooyinka bilowga ahna ceebohodu waa rajada weyn oo laga filo, anse loo hayn waxyaabihii suuragelin lahaa.
- 2) Tan labaad mudaddii laba qorshe u dhexaysay ma jirin dhisme maamul oo dawladda u suurta gelinaya fulista himilooyinka qorshayaasha. Maamulku mid itaal daran oo aqoontu ku yartahay buu ahaa. Qorshihii 5 sano ee hore wuxuu la kulmay waddankeenna oo markii laga xoroobey laba gumeyste (Inriis iyo Talyaani) oo qaabkooda maamul, cashuurta, iyo maaliyadda ay aad u kala duwanaayeen, aanna markiiba la midayn karayn.
- 3) Tirakoob la'aan iyo warar badanoo la xiriira dhaqaalaha dalka, laba daraalle la'aanta xisaabta dakhliga ummadda, tirakoobka dadka iyo xoolaha. Dhibaatooyinka waxaa laba daraalle sii xoojinayey weynaanta qaybta dhaqaalaha ee aan ganacsi lacag gaarin matalan guud ahaan dhaqaalaha beeraha yar yar, inooma gaar ahayn qiyaas tirada dadka reer guuraagga iyo beeraleydu ay 70% iyo ka kor yihiin.
- 4) La'aanta heer sare ee xirfadnimo takhnika ah, weliba heerarka sare iyo dhexe ee xirfaaha baa qorshaha maamulka iyo isku duwidda kala gaasirayey.

- 5) Qorshooyinkaas waxay ku dhisnaayeen deeq kaalmo dibeddeed oo marar badan helistoodu dhibaato ku sugnaan jirtey. Intaa waxaa u dheer dawladda oo inkastoo ay kaalmo heli jirtay haddana aan kari jirin helista qaybta maalgelinta ee gudaha oo looga baahnaa ma-shaariicda horumarinta. Waxaa kaloo jirtay inaan sahamis tifatiran ee suurtagalka ma-shruuca maalgelinta ka hor lagu dhaqaaqi jirin.

Ka dib markay dawladda kacaanka ahi bishii 21 Oktoobar 1969 dhalatay, waxaa isbeddeley hababkii, ulajeeddoooyinkii iyo bar-tilmaameedki qorshaynta horumarineed ee dalka. Bilowgiiba dawladda kacaanka ahi waxay muujisay himadeeda ah inay dalka horumar deg deg ah gaarsiiso. Sidaas awgeed sannadkii 1970 waxay diyaarisay barnaamij horumarin, kaasoo looga dan lahaa inuu gundhigga qorsheyaasha lagu dhaqmayo uu noqdo isagoo dhigaya istraatiijiyada dheer ee hormarka oo falasafadda dhaqan siyaasadeed oo kacaanka ahi lagama maarmaanka inakaga dhigaysey. Ulajeeddada ugu weyn oo laga lahaa waxay ahayd diyaarinta wax alla wixii looga baahnaa si qorshaysan, baahsan mustaqbalka loo dhisi lahaa. Taasi waxay waajib ka dhigtay in la abbaaro meelihii qorshayaashii hore liidka ka ahaayeen, xoojinna uga baahnaayeen. Fekradaha dawladdu waxay ku cadyihiin ararta qorshayaasha, fekrahaasoo ah kuwa hoos ku tixan:-

- I Hagaajinta maaliyadda dawladda, halkaasoo lagu yaraynayo kharashka dawladda dhakhligana lagu badinayo,
- II Xoojinta maamulka guud si fulinta qorsheyntu caqligal u noqoto,
- III Sare u qaadista fikradda iskaa wax u qabso si xoogagga aanan ee dadweynaha loo isticmaal dawladduna kharashka iyo qalabka xilkooda u qaaddo,
- IV La dagaallanka shaqo la'aanta iyo shaqo la'ida qarsoon, iyo dhiirrinta barnaamijka waxtarka leh.
- V Fidinta iyo ballaadhinta qaybta hantiwadaagga ah ee dhaqaalaha, xagga beeraha, sancada, baananka, iwm. Si dhaqaalaha hantiwadaaga ah u gacan sarreeyo, waxaa lagu kacay habaynta duruufta sharciyeed ee horumaridda dhaqaaleed..
- VI Abuuridda mashruuca cuntada degdegga ah si loo gaaro wax soo saarid isku fillaansho cun-

to, oo ilaa hadda lacag badan oo adag inagaga baxdo. Mashruucyadan iyaga ahi uljeeddoo-yin ijtimaaci ah oo dhaqaalaha la socda bay lahaayeen, kuwaansoo ah isbeddelka wacyiga Ummadda iyadoo la adkaynayo dhaqanka beeraleynimada, dad hore maskax iyo wacyi reer guuraanimo ku dhaqnaa.

Xagga u jajabnaanta maamulka ee hirgelinta qorshayaasha degsan markii ugu horreysay ayaa dawladda kacaanka ahi si dhab ah mudnaanshihi u qalmay siisay. Kaalintii wasaaraddii Qorshaha iyo isku duwidda dhinaca dejinta, isku duwidda iyo fulinta qorshaha wuxuu noqday mid meelihii looga baahnaa hoos loogu dejiyey.

hannaan cusub baa loo yeelay. Maamulka qorshuhu laga abuuray hay'adaha dawladeed iyo gobolladaba xubno qorshe.

Intaa waxaa sii raacday iyadoo laga abuuray hay'adaha dawladeed iyo gobolladaba xubno qorshe. Intaa waxaa sii raacday iyadoo hay'adaha dawladda iyo gobolladaba xubno qorshe. Intaa waxaa sii raacday iyadoo hay'adaha dawladda iyo gobolladaba la faray iney saddexdii bilocdba warbixin wasaaradda qorshaha u soo gudbiyaan, si loola socdo natiijadaha ka hirgalay ulajeeddoo-yinkii qorshaha lagu socdo. Xilka kaloo wasaaradda la saaray wuxuu ahaa ururinta tirokoobyo iyo warar, iyo ku dhaqaaq derisaad suurtoowda mashaariicda la doonayo in laga hirgeliyo qaybaha dhaqaaleed ee mudnaanshaha, waxaana tiirarkiisa ka mid ahaa in qaybta dhaqaale oo gaar ahaaneed uu kaalin weyn dhaqaalaha dalka ka galo, inkastoo dawladdu siyaasadeeda qarameynta ay xagga hay'adaheeda lacagta iyo maaliyada kontoroolka haysanayso.

Qorshaha barnaamijka 5 sano waxaa labada gole: Golaha Sare ee Kacaanka iyo kii Xoghayayaashu oggolaadeen bishii Maarso 7dii 1974. Qorshahakanu aad buu ugu heer sarreeya kuwii hore, wuxuuna u taagan yahay dadaalka ugu weyn ee horumarin oo laysku dayey Wuxuu qorshahaanu la waqti noqday barnaamijkii labaad ee tobanka sano oo Qaramada Midoobay dunida saddexaad ugu talo gashay. Waxaa kaloo qorshahan yididiilo ka haleyaa fadhigii 3aad ee UNCTAD, oo santayyaago, jifi horraantii 1973 lagu qabtay. Shirkaasoo waddannada saddexaad isku kalsoonaan xagga horumarinta dhaqaalahooda ku goosteen. Intaa waxaa sii raacday in dejinta qorshahaan ka if qaatay barnaamijka wax qabadka oo waddannada Afrika Addis — Ababa ku qaateen.

Kaalinta muhiimka ah ee qorshuhu kaga aadayo

si dhaqaalaheenna hantiwadaag looga dhigi lahaa waa mid iska cad oo faafaahin u baahnaayn. hase yeeshee waxaa xusuus mudan sida qorshaha fulintiisa loogu xirayo doorka ka qayb qaadashada dadweynaha oo lagama maarmaanka ah. Sidaa darteed qorshaha fulintiisa loogu xirayo doorka ka qayb qaadashada dadweynaha oo lagama maarmaanka ah. Sidaa darteed qorshuhu wuxuu tixgeliyey baahida gobollada iyo degmooyinka. Si taasi u dhabowdo waxaa la dhisay guddiyo fara badan oo hoose oo ka qayb qaata dejinta qorshaha gobollada iyo degmooyinku u baahanyihiin. Dhinaca Agaasinka qorshaynta, oo markaa wasaaradda qorshaynta ahayd waxay abuurtay kooxo aqoonyahan-no ah oo ka kooban dhaqaalayahanno, rag cilmiga beeraha ku xeeldheer, injineero, culimada ci/miga biyaha, dhakhtarro xannaanada xoolaha. Kooxahaa aqoonyahayannada, oo dhaqaalayahannada horseedayaan waxaa loo kala qaybiyey afar qaybood, oo shan ka mid ahba loo xilsaaray inay laba gobol tagaan, si ay indhooda ugu soo arkaan duruufka dalka ee qorshaynta u baahan. Kooxahaasu gobollada ayey lix bilood ku maqnaayeen, guulana waxay ka soo hooyeen tilmaamidda mashaariicda loo baahanyahay, kuwaasoo ay ku caddeeyeen warbixinnadii tifatirnaa oo ay bixiyeen.

Xagga siyaasadda sare, isla shaqayntii wasaaradda madaxdooda, kuna kala jiray 17 qaybood oo noolsha dalka loo qaybiyey (Waxbarashada iyo tababar-ka shaqaalaha, ganacsiga, xoogga dabka iyo korontada, saldhigga sansaanta dhaqaale, beeraha, iyo xoolaha iwm) waxaa lagu jaangooyey oo lagu tafaftiray barnaamijyada iyo mashaariicda ee istraatiijiyada guud ee dalka. Qaybaha qorshaynta ee wasaaradda iyo wakaa-ladaha waxaa la shaqayneyey, lana talinayey saraakiil ka socota wasaaradda qorshaynta iyo isku duwidda ee markaa jirtey.

Waxyaabaha qorshaha 5 sano oo hadda socdaa isku tacalluqiyey waxaa ka mid ah isku dayidda uu isku dayey sidii qaybta dhaqaalaha gaar ahaaneed uu kaalin buuxda uga geli lahaa horukac lala doonayo dhaqaalaha dalka oo idil. Wuxuu qorshuhu qiimeeyey sida hantida gaar ahaaneed, hantida ummadda u sii weynayn karto.

Qorshuhu dhab ahaantii wuxuu dersey, ulajeeda-diisuna tahay ogaanshaha khayraadka aynu haysanno guud ahaan, kolkaa soo ay suurtoobayso sargooyo ulajeeddooyinka istraatiijiyada qaybaha dhaqaalaha dalka. Hannaanku isaga ahi wuxuu hubinayaa dheel-litirka horumarka gobollada oo dhan u dhexeeya, si dhaqaale hantiwadaag ah dhidibadda loogu aaso.

Sida hadda muuqata, labadii qorshe oo hore ee dalkeenna ubucda guuldarradoodu waxay ku salaysa-nayd la'aanta istaatiijiyad cad, oo had walba lagu socdo, taasina sababta ay ku dhacday waxay ahayd iya-doo xukuumadihii berigaa jiray hab dhaqan-siyaasa-deed oo meel mar ah aysan lahayn. Taasi run weeyaan, inkasto la qarsanaan karo in qorshayaashaasu si wa-naagsan u qornaayeen, oo xaq aftahannimo kuwii dan-be ka fiicnaayeen. Matalan qorshihii ugu horreeyey ee 5ta sanno wuxuu ba/lanqaad ku bixinayaa inuu istic-maal buuxa ku sameynayo mugga hantida wax soo saarka isagoo, «Tirtiraya waxyaabaha is-hortaagaya kor u qaadista mugga wax soo saaridda». Dhabtii taasi waa himilo guud ee ummadeed, ee ma aha ballan qaad dhaqaaleed oo lafa guran. Kii labaad isaga qu-dhadiisu sidaa si le'eg ayuu hirarkii sare ee ulajeeddooyinka isugu koobayaa, isagoo iska indha tiraaya runta dhaqaaleed. Qorshaha labaad waxay istraatiijiyadiisu ka koobantahay saddex qaybood oo kala ah.

(I) Ku biirka suuqa Afrikada Bari,

(II) Mashruuca horumarinta webiga jubba iyo agagaarkiisa;

(III) Dhammaystiridda ballan qaadyadii ka hadh-sanaa qorshihii hore ee 5ta sano Mar labaad qodob-yadaas waxay yihiin qaar himilada guud uun ku kooban.

Haddeynu qorshihii daw/adda kacaanka ah ugu horreeyey (Qorshihii barnaamijka horumarinta 1971-73) barbardhigno labadii hore waxaa durbadiiba inoo muu-qanaya istraatiijiyada muddada dheer oo himulooyinka guud ee dalka lagu qotomiyey sida qodobadan hoos ku taxani marag ka yihiin:-

(I) U meel dhigidda hantida inteeda badan si loo horumariyo dhaqaalaha guud.

(II) Qaybaha dhaqaaleed oo mudnaansho iyo horumarin la siinayo oo ah xoolaha, beeraha, biyo soo saaridda, kalluunka, beero iyo wershado isku dhafan, tababarid iyo baadhis cilmi.

(III) Dawladda oo si toos ah uga qayb qaadanaysa xilka kontoroolka qaybaha dhaqaalaha oo asaasiga u ah dalka, iyadoo ku dhaqaaqda asaasidda beero daw-ladeed, wershado iyo hay'ado ganacsi.

(IV) Oggolaanshaha gaar ahaaneed, marka laga reebo qaybaha dawladdu asaasi inay yihiin u haysato. Isla markaa dawladdu waxba kama qabto iskaashiga hantida gudaha iyo tan dalka dibeddiisa si qaybaha ay ka mid yihiin beeraha, farshaxanka, iskaashatooyin-

ka oo kaalmo buuxda ka helaya dawladda hay'ada-
heeda sida bankiyada.

(VII) Ahmiyad in la siiyo kaa/inta kicinta wacyi-
ga siyaasaddu ka cayaaro socodka horumarinta bulsha-
da Soomaaliyeed;

(VIII) Siinta mudnaasho hor leh beerista cilmiyeed
iyo in horumarinta bulshadeenna loogu isticmaalo cil-
miga iyo teknooloojiyadda iyo adkaynta iskaashiga dha-
qaalaha ee waddamada kale, siiba kuwa hantiwadaag-
ga ah.

Haddii laga saaro istraatiijiyadda horumarka ee
mudadda dheer ku qotonta, waxaa qorshaha barnaa-
mijka ku cad kor u qaadista iyo fidinta adeegga xagga
shaqada ee ku lug leh qaybaha muhimka ah sida xoo-
laha, beeraha, kalluumaysiga, horumarinta kaydka bi-
yaha iyo la soo baxooda, dejinta isku dhafidda beera-
ha iyo warshadaha la xiriira, baahinta xukunka maa-
mulka, iyo kordhinta sansaanta gaadiid xagga waddoo-
yinka si isku xidhanka waddanku u hawlyaraato.

Indha indhayn ahaan waxaynu qorshaha ka ar-
kaynnaa murtida ah gacan sarreynta qaybta dhaqaale
dawladeed, taasoo ka badh ah dhaqaalaha hantiwa-
daagga ah ee mudadda kala guurka. Si taasi u rumow-
do waxaa loo baahan yahay, sida qorshahaas isaga ahi
ku dadaalay, in dib loogu noqdo dhisidda dhaqaala-
ha dalka, dhisiddaas oo xoogga saareysa ballaarinta
doorka dadka oo ku qotoma isku kalsooni iyo ka bixid
sifooyinka dhaqaaleed ee gumeystaha cusub oo ku ha-
baysan ku xirnaashaha seylad kale, taasoo ka fogaanta
danaha iyo baahida dadweynaha keenta. Qorshaha 5ta
sano naftiisu isla fikradahaasoo kale ayuu ku qoto-
maa.

Waxaa gundhig u ah fikrado istraatiijiyada mud-
dada dheer ku dhisan oo ay ku lamaanan yihiin himi-
looyinka dadku.

Istraatiijiyaddaasu waxay ka kooban tahay:-

(b) Badinta ka manaafacaadsiga khayraadka taa-
soo looga danleeyahay kordhinta wax soo saaridda.

(t) Ku dadaalka si loo gaaro qaybsi cadaa/adi
jirto.

(j) Lahaanshaha xoogsatada iyo hoggaamintoo-
da qalabka wax soo saarka,

(x) Soo saaridda iyo ka faa'iideysiga buuxa ee
hantida waddanka gudihiisa.

(kh) Abuuridda qayb dhaqaale hantiwadaag is-
kaashatooyin oo lagaga dhiso qaybaha beeraha, xoo-

laha, kalluumaysiga, iwm.

Qaybaha mudnaansho ee qorshihii 5ta sanno ee
hore iyo kii mudadda gaaban (1968 - 70) waxay ahaa-
yeen sansaanta dhaqaale-bulsho iyo gaadiid. Sida la og-
soon yahay sansaanta asaasiga ah sida xoogga koron-
tada, furdadaha, duruqyada, iwm., waa wax-
yaabo horumarka dhaqan dhaqaaluhu u baa-
han yahay. Hase yeeshee qaybahaa iyaga ahi sidooda
horumar uma laha, ee hannaan horumar baa lagu gaa-
dhaa, maadaama ay kalkaaliyaa/ u yihiin horumarka
dhaqaale-bulshadeed.

Hase yeeshee qorshihii 5ta sanno ee hore, iyo kii
muddada gaaban ee ku xigay, iyaga ayey quwad saa-
reen, qiyaas ahaan 60 iyo 80 isku xig ahaan, La-
badii qorshe ee dawladda kacaanka ah, xoog waxaa la
saaray wax soo saaridda tooska ah, sida xoolaha, bee-
raha, macaadinta iyo biyaha, dhirta iyo daaqa, sanca-
da, iwm., iyadoo 45 qorshaha barnaamijka horuma-
rinta, iyo 38 qorshaha 5ta sano qaybaha dhaqaale
ee kor ku xusan loo meel dhigayo.

Laba waxyaabood oo asaasi ah baa is-hortaagayey
fulinta qorshooyinka horumarinta. Ugu horreeyntii dhi-
baatooyin maamul oo kor leh, mar labaadkii dhibaa-
tooyin maaliyadeed, ayaa ugu badnaan la/a kulmaa.
Lama yaraysan karo doorka weyn oo maamulka daw-
ladda horumarka guud ka gelayo. La'aanta nidaam
maamul hagaagsan wuxuu la mid yahay la'aan saldhig
qorsheyn horumar. Labadii qorshe ee hore waxay la
kulmeen xanuunkii dhalashadii gobannimada. Sidaan
hore u sheeganey dalkeenna wuxuu ka samaysmay is-
ku dar laba qaybood oo laba gumeyste u kala talin ji-
reen. Waxaad dhibaataada isku darka ku dartaa musuq-
maasuq iyo laaluushka waqtiyadaa astaanta maamul-
xumida iyo birquraadiyadda Soomaaliyeed u ahaa. Ni-
daamka qorshayn ee markaa jiray mid ku liita daba
socodka iyo raadraaca mashaariicda horumarinta ayuu
ahaa. Sidaa daraadeed la yaab ma leh inaan guulo waa-
weyn laga soo hoyn qorshayaashaa iyaga ah, marka la
barbardhigo qorshii barnaamijka mudadda gaaban oo
sida ka muuqata guulo la taaban karo laga helay, qaas
ahaan xoolaha (85) beeraha (59), biyo soo saar-
ka (96.6) warshadaha (89) sida shaxda laad muu-
jineyso, himilooyinkii laga lahaa waa la oofiyeey.

Arrinta maaliyadda iyo helitaankeeda afartii qor-
sheba dhibaatooyin baa la soo dersey, dhibaatooyinkaas
oo ku lug leh siyaabaha maaliyad dibedeed oo teenna
buuxisa loo heli lahaa. Iyadoo nafteeda siyaabihii maa-
liiyadda gudaha loo soo ururin lahaa qorsheba qorsha-
ha ka/e wuu kaga duwanaa. Mushkiladda ugu weyn oo

soo ururinta hantida gudaha ee qorshuhu u baahan yahay ka hor timid waxay ahayd koobnaanta mugga dhaqaalaha ee dalka. Ilaha (manbacyada) maaliyadda gudaha oo inaka hagartirta baahida horumarinta had iyo jeer way kala fogaayeen, sidii loo gufayn lahaana dhibaato ayey inaku ahayd. Qorshihii 5ta sano ee hore waxaa lagu tilmaamay in ilaha hantida loo baahan yahay ay yihiin: kaydka dadweynaha, kaydka qaybta dhaqaalaha gaarka ah, iyo kaalmo dibedeed, iyadoo tan ugu dambaysa rajada ugu weyn la saarayo. Hase yeeshee mucaawino dibedeed intii laga filayey hoos bay uga dhacday. Qorshihii barnaamijka muddada gaaban isagu wuxuu magacaabay saddex ilood oo hantida gudaha, oo kala ah: Miisaaniyadda caadiga ah (3.1%), miisaaniyadda dheeraadka ah (4.3%) iyo siyaabo kale (5.1%). Isla markaas saddex ilood oo hantida dibedda ah laga helayo buu magacaabay, kuwaasoo kala ah: Kaalmooyin (22.4%) Amaah (24.1%) iyo mid saddexaad oon xaddidnayn (41%) Sida muuqata 87.5% maalgelinta qorshaha oo guud ahaan dhan 705 malyuun shilin dibedda ayaa laga sugayey, hase ahaatee wax badan lagama helin.

Qorshaha barnaamijka horumarinta (1971-73) ilaha hoos ku taxan baa maalgelinta loogu talagalay in laga helo.

ILAHA GUDAHA (31.2%)

1. Dawladda Dhexe (15.9%).
2. Dawladda Hoose (1.4%).
3. Wakaaladaha Madaxa Bannaan (9.3%).
4. Kuwa kale (4.6%).

ILAHA DIBEDDA

Kaalmo (38.1%).

Amaah (27.4%).

Deyn (3.3%).

Maalgelinta la qorsheeyey oo dhammeyd 999.9 malyuun shilin Soomaali, 68.8% waxaa laga filanayey ilo dibedda ah, dhab ahaantiina badankoodii waa la helay.

Qorshaha 5ta sano oo hadda socdaa waxaa loo arkaa inuu yahay dadaalkii ugu weynaa oo horumarinta dalka lagu sargooyey. Qorshaha maalgelintiisu waxay dhan tahay 3.86 bilyan oo shilin, taasoo muujinaysa laxaadkeeda weyn, maadaama sadexdk hore oo oo laysku daro ay ka sii weyn tahay. Waxaa la sargooyey in ilaha dibedda lacagta laga heleyo ay tahay 67.4

oo ka koobnaanaya kaalmo iyo amaah noqota Ilaha gudaha waxaa laga filayaa inta hadhsan oo ka kooban: miisaaniyadda dawladda (21.0%). Bankiga Horumarinta Soomaaliyeed (4.4%), Wakaaladaha Madaxa bannaan (3.4%), amaah gudaha (4.4%).

Fu/inta qorshahan dambe ee 5ta sano dhibaataada ugu weyn oo ka hor timi waxay tahay abaartii Daba-dheer oo siddeedda bilood ka dib bilawgii hirgelintiisa khasaaroyin hor leh dalka soo gaarsiiyey. Abaarta lama filaanka ah waxay dawladda iyo dalka ku khasabtay inuu gurmaddii dadka iyo duunyada inakaga le'atay abaartii dabadheer, halkaasoo miisaaniyadihiis sannad-yada 1974, 1975 is-dhimeen.

Isla markaa si laysaga xag jiro duruuf taas la mid ah mustaqbalka soo socda, waxay dawladdu ku dhaqaaqday barnaamijka dejinta dadka xoolo beelay. Barnaamijka dejintu dhab ahaantii muu ahayn ka weecasho laga weecday ulajeeddooyinkii qorshihii 5ta sano, maadaama qorshuhu ku talo jiray dejinta reer guuraa-ga. Hase yeeshee abaartii waxay noqotay mid soo de-jejisey dejinta kumaan-kun reer guuraa ah oo mud-do aad u gaaban qaadatay. Kharashkii galay dejintii aad buu u baaxad weynaa, wuxuuna ku dhodhowaaday saddex meelood maalgelintii qorshaha oo dhan loogu tala galay.

Maalgelintii qorshaha 5ta sano waxay xoogga saareysey sidaan horeba u soo sheegnay qaybaha dhaqaaleheenna ugu muhiimsan sida beeraha, xoolaha iyo kalluumeysiga. Inkastoo meelahaasu ahaayeen meelaha leh mudnaanshaha ubucda qorshaha, haddana lacagtaa badan in loo sargooyo hore looma goosan. Sidaas awgeed lama beddelin isku xigga mudnaanshaha qaybaha dhaqaaleed, ee waxa beddelay heerka maalgelinta miid-diiba loogu talo galay oo la badiyey.

Abuuridda Xisbiga HKS, waxay dalkeenna fursad wacan u siinaysaa tijaabada horumarin qorshaysan oo xisbi hagayo. Halkan iyada ah ayaa laga helay ubucda kala duwanaanta Jamhuuriyadda Dimuqraadig ee Soomaaliya kaga geddisan tahay waddammada saddexaad oo doona in ay ku dhex noolaadaan nidaamka hantigoosadka dunida, oo sida la ogsoon yahay dhibaatooyinkooda sii ballaariya.

Dhibaatooyinkaa balaaranaya waxay la xiriiraan tabaha dhaqaaleed ee shaqo kala qeybsiga u dhaxeeya waddannada soo koraya oo ka dhaqaalaha dunida hantigoosadka eirifkiisa ku jira, iyo kuwa horumaray oo

guntiisa haya. Taasi waxay la timaadaa u baahnaanta waddannada soo koraya hantida, teknoolajiga, aqoon-ta, suuqaynta alaabtooda waddannada hantigoosadka oo horumaray oo xiriir kala hooseeyaa gundhig u tahay, maadaama shuruudaha dhaqaalaha ay dejiyaan kuwa horumaray, dejinta shuruudaha oo had iyo gooraale daryeesha danahooda ku dhisan ka faa'iideysiga khayraadka waddannada saddexaad, maadaama xiriirka dhabta ahi laciifinayo waddannada saddexaad waxay awood u waayaan xornimada ay u leeyihiin dejinta himilooyinkooda dhaqaale iyo horumarintiisa.

Sidaa darteedna qorshe walboo ay dejiyaan wuxuu noqdaa khad xaashi ku dhigan oo keliya.

Hubaal ahaan dhalanteed inakagama jiro dhibaatoyinka ku dheehnaa qorshaynta horumarinta toban

kii sano, oo laga soo gudbey, dhibaatooyinkaasuna iya-goo qaarkood sal mawduuci ah leh markiiba hari maayaan.

Hase yeeshee, asaasidda Xisbiga iyo horumarka tayada hay'adaha ijtimaaciga ah waxay ina siinaysaa saldhig aynu dadka kaga qayb gelinno xilka dejinta, furlinta iyo daba raaca qorshe dhabtii horumar hantiwadaag ah u xaglinaya. Xilka hadda taagan wuxuu yahay isagoo barnaamijka xisbiga ee dhaqaaluhu inoo hagayo in la dhammaystiro qorshaha shanta sano inta harsan, waqtigan oofintii qorshaha 5ta sano ka harsan waxynu u isticmaali karnaa khibrad saldhig adag oo aynu ugu gogol xaadhayno qorshaha 5ta sano ee fooda inaku soo haya: (1978-82).

Shaxda I			
Heerka fulitaanka qaybaha dhaqaaleed e barnaamijka			
Horumarinta (1971-'73)			
(,000 Sh. So.)			
loo meel dhigay 1971-73			
Qaybta	la Qor-shayey	Intii la siiyey	% labada
1. Xoolaha	59,385.8	51,067.2	85.9
2. Beeraha	107,721.0	64,548.0	59.9
3. Waraabinta	38,789.0	18,676.3	48.0
4. Dhirta iyo Daaqa	14,306.0	5,004.3	35.0
5. Kalluunka	—	4,450.0	—
6. Biyaha	119,501.0	105,263.6	96.6
7. Macaadinta	17,525.5	19,940.0	110.5
8. Sancada	87,795.0	78,167.6	89.0
9. Xoogga Korontada	23,533.8	19,940.0	84.8
10. Gaadiidka iyo Isgaarsiinta	353,060.0	190,882.2	54.1
11. Waxbarashada	48,595.4	29,226.4	60.1
12. Caafimaadka	71,151.0	33,458.0	47.0
13. Guryaha	11,575.9	2,399.2	20.7
14. Daryeelka Bulshada	5,293.0	3,268.0	61.7

15. Shaqada Iyo Tababarrada . . .	11,651.5	7,865.2	67.5
16. Tirakoobka (Istaatistikada) . .	8,439.0	1,846.3	21.9
17. Dalxilska	13,500.0	20,190.0	149.6
18. Warfaafinta	8,010.0	1,100.0	13.7
<hr/>			
Isugeyn.	999,943.0	656,624.5	65.7
<hr/>			

Shaxda II				
Maalgelinta qaybaha dhaqaaleed ee qorsbaha 5ta sano (1974-78)				
Qaybta	Inta gudaha	% Qaybaha	Inta dibedda	% Qaybaha
	000 Sh. So.	kaga soo hagaagta	000 Sh. So.	kaga soo hagaagta
1. Xoolaha	34,809	21.48	127,278	78.52
2. Beeraha	394,443	35.40	279,063	46.9
3. Dhirta Iyo Daaqa	29,401	57.65	21,753	42.52
4. Kalluunka	59,000	75.37	18,996	24.35
5. Xoogga Korontada	62,130	45.50	74,410	54.50
6. Blyaha	93,488	66.99	64,064	33.01
7. Sancada	210,367	35.76	377,890	64.24
8. Isgaarsiinta	118,219	12.51	826,476	87.46
9. Waxbarashada	58,964	30.86	123,101	69.14
10. Macdanta	34,408	75.30	11,280	24.69
11. Guryaha	96,632	61.56	60,350	30.44
12. Caafimaadka	23,851	30.69	53,870	69.31
13. Shaqada	5,375	47.53	5,939	52.47
14. Istaatistikada	5,902	5.56	100,197	94.44
15. Dalxilska	12,590	100.00	—	—
16. Warfaafinta	19,912	53.40	17,303	46.60
Isugeyn	1,260,393		2,602,964	

Dhibaatooyinka maalmahan

Tirsigii ugu horreysey ee «HALGAN» bishii hore, waxaa lagu soo qaacay mashkilooyin la xiriira kor u qaadidda sicirka ee badeecadaha gundhigeed, taasoo ka abuurantay qalalaasaha caalamiga ah ee dhaqaalaha hantigoosiga.

Mashkiladuna waxay si dhab ah u dhibaateyneysaa waddamada duniida saddexaad waxeyna si dadban ugu xiran tahay maskhiladda suuqaa xaaraanta ah. Tirsigan HALGAN waxeynu ku falanqeyneynnaa mashkilladda suuqa xaaraanta ah oo dhibaateynaya nolol-maal-meedka dadkeenna.

Halganka ka soo horjeeda suuqa xaaraanta ah.

Halganka ka soo horjeeda suuqa xaaraanta waa dhinac ka mid ah halganka dabaqadeed ee looga soo horjeedo hantigoosiga looguna jiro hergelinta hantiwadaagga. Tallaabooyinkii saldhigeed ee la xiriirey qarameynta laga billaabo sannadkii 1970kii ilaayo maanta, waxay ujeeddadoodu ahaayeen lahaanshaha guud ee qalabka tacabka. Kaasina waa qeynuunka saldhigga u ah dhismaha hantiwadaagga. Dawladda Soomaaliyeed ee kacaanka ihi waxay qarameysey bangiyadii, hay'adihii ganacsiga soo dejinta iyo dhoofinta iwm, Sidaas darteedna waxaa ilaalidda dawladda soo galay cuntadii, dharki, maacuunta guryahay iwm, waxeyna noqdeen qaar dadweynuhu ilaashado. Waxay

xaalaha yareeyey dhiigmiiradkii dhulgayteyaasha waaweyn waxaana la qaadey tallaabooyin hoos u dhigaya kharaj guryaha. Tallaabooyinkaan iyo qaar kale badanba waxaa loo qaadey danaha dadweynaha Soomaaliyeed ee xoogsatada ah. Dawladda Soomaaliyeedii kharaj aad u tira badan ee lacagta aqal ah ayey ku bixisey si ay u soo dejiso waxyaabaha lagama maarmaanka ah ayadoo ay waliba jirto sicirrada dunida oo cirka ku dhegey, sidii aynu cadadkeennii horeba uga doodney. Khasaarooyinkaas qaalka ah ee lacagta adag waxaa loo galay si loo joogteeyo sicirrada gudaha looguna daryeelo danah shaqaalaha Soomaaliyeed iyo qiimaha noloshoodaba.

Qof kastoo waqtigan u dhoofay meel ka mid ah dalalka dunida saddexaad, wuxuu ka markhaati kici karaa mawqifka dadweynaha Soomaaliyeed markii la barbar dhiigo kan dalalkaas, guulahaasna waxaa soo hoyey siyaasadda hantiwadaageed ee dawladda Jamhuuriyadda Dimuqraadiga ee Soomaaliya.

Cadawiyada ciibadda iyo kuwa gudaha ee hantiwadaaggu waxay is ku dayaan iney ka faa'iideystaan qalalaasaha maanta dunida ka taggan ee gabaabsiga badeecadaha lama huraanka ah iyo sicirradooda sarreeya.

Cadawiyada guduhu waxay ku aqdaantaan hawlaha suuqyada xaaraanta ah, taasoo uu Jaalle Siyaad si joogta ah ugu booriyey dadweynaha Soomaaliyeed inaysan u dulqaadan xaaraan quuteyaasha noloshooda dhibaateynaya. Ugu danbeyntii, 4tii Nofembar 1976ka wuxuu Xoghayaha Guud ee XHKS soo saarey awaamir ku saabsan in olole ballaaran lagu qaado suuqa xaaraanta ah dalka JDS dhexdiisa. Markii lala dagaallamayo suuqa xaaraanta ah, waa in maanka lagu hayaa iney taasi tahay dhinac ka mid ah halganka dheer ee dabaqiga ah, halgankaasi wuxuu u yeerayaa:

a) Olole wargelin iyo baahin sida kan ay qaaddey Wasaaradda Warfaafinta iyo Hanuuninta Umadda. Qalabka baahineed oo dhan waa in loo isticmaalaa kicin-ta, u digidda dadweynaha iyo soo dibed bixinta hawlahaas xaaraanta ah iyo xaaraan - quuteyaashaba. iyo in kor loo qaado garaadka siyaasiga ah ee ganacsatada yaryarka ah, lana tuso dawlada ay ku leeyihiin socodka kacaameed sida ku cad barnamijka xisbiga ayna mid yihiin xogagaa kacaanka u garabka iyo gaashaanka ah.

b) Dadaal dhab ah ee tacliimeed oo

loogu fasirayo xoogagga kacaanya-hanka ah oo idil, jamicadaha, dug-siyada, hay'adaha iwm, oo lagu sameynayo doodo, tababaro iwm, sababaha saldhigga ah ee lahaansha-ha hantiwadaagnimo ee qalabka tacabka iyo qeybsashada, natiijada iska soo horjeedka dabaqaacka, foolxumociyinka iyo dhibaatooyinka uu keeno suuqa xaaraanta ah iyo kuwa ka faa'iideysta iyo sida ay dalalka hantiwadaagga ahi u xalliyeen **ulana diriireen** mesha ka noqdaas ah.

c) Ka qayb gelin dhab ah ee dadweynaha arrimaha hoggaaminta amuurahooda, kaasina wuxuu u yeerayaa isku xirnaasha qotoda dheer ee laamaha xisbiga iyo Urur-rada bulshada iyo dadweynaha markii la xallinayo waajibaadka maamulka, gaar ahaan kuwa la xiriira iibinta iyo qeybinta waxyaabaha lama huraanka u ah nolosha; kormeerka, ilaalinta iyo dersintu waa iney ahaadaan qaar leh abaabul heer sare ah si loo gaaro guulihii loo hayaanka ahaa.

d) Baahida loo qabo in la dhiso iskaashatooyin, gaar ahaan kuwa quudka si loo dabargooyo xaaraan qoteyaasha;

e) Baahida loo qabo in si qoto dheer loo baaro hay'adaha maamulka si loo kaashifo laaluushqaateyaasha, kacaandiidka, lana tababaro oo la diyaariyo kacaan-yahan heegan u ah canaha ummaddiisa iyo dalkiisaba; in la xaqiijiyo qorshe lafa-guran lana kormeero iyo in aad loo sii xoojiyo dagaalka lagula jiro deris-ku-nooleyaasha bulshada dhexdeeda.

f) Olole joogto ah oo ay qaadaan ciidammada nabadsugidda. boliis-

ka, guulwadayaasha si loo soo saaro ka faa'iideysteyaasha suuqa xaaraanta ah loona soo taago daladda horteeda si mudankooda looga waraabiyo. Ciidamada ayagoo kaalmeysanaya dadweynaha horusocodka ah, waxay ilaayo had-da (Gobolka Banaadir) gacanta ku dhigeen; 400 (afar boqol) barmiil oo saliidda la cuno ah (100) boqol kiintaal oo Senkor ah, 687 (lix boqol siddeetan iyo toddoba) oo haruur ah iyo alaabo badan oo kale oo laga xaday dadweynaha, sida bariiska, galleyda iwm.

Taas waxaa ka danbeeyey a-waamirti Xoghayaha Guud ee XH-KS. ee 22kii Nofembar 1976ka markaasoo uu Xoghayuhu ka digey «In laga digtoonaado ficil kas-ta oo si xun u tarjumaya ol-olahan dhaxal galka ah, iyadoo meel wal-ba la baari karo markii sharciga loo soo maro, haddana waa in aaney baaristu ku socon mugdi ee waa inay ku habaysanaataa tilmaan, war-hel iyo meeshii tuhun weyni ka taagan yahay».

Jaalle Maxamed Siyaad Parre wuxuu si aan xaab iyo caad toona lahayn u caddeeyey» In ol-olahaa-su aanu istaageyn, laakiin marka hawsha cunnada ku saabsan la dhameystiro loo gudbin doono bucsarada kale ee taabayneysa nolosha dadweynaha. Halgankaana waa la wadi doonaa ilaa uu dadweynuhu xalaal ahaan u helo alaabtii kacaanku lacagta adag ku baxshay si loo daryeelo danihiisa».

Dadweynaha Soomaaliyeed, meel kastoo ay joogaanba waxay si cad u taageereen ol-olahaas la dagaallanka suuqa xaaraanta ah, waxayna ku muujiyeen bannaanbaxyo iwm.

Dadweynuhu wuxuu ogaadey in cidda la xadayaayi ayaga yahay, dhiigga la miiranayana uu kooda yahay. Kuwa ku fakaraya maskaxda burjuwaasiyadda ka soo horjeedda danaha ummaddeenna oo baa-rarka iyo meelaha mugdiga ah uga ruu-nuu yiraahdaa inuusan suuqan xaaraanta ihi jireen, haddii uusan kacaanku qarameyn ganacsiga soodejinta iyo dhoofinta, waxaannu u sheegeynna in waqtigii beenta, xuma tashiishka iyo habaabinta ummaddu dhammaadey. Kacaan hantiwadaag ihi waa inuu hantiwadaageeyo qalabka tacabka, quudka iyo wax alliyo wixii lama huraan u ah nolosha dalka. Ha ka sameen dib-ugu noqosho fool-xumoo-yinkii hantigoosinnimo-waagaas gaabbalkiisii waa uu dhacay. Loomana fadhiyo!

Inkastoo ifabaxa suuqa xaaraanta ah ee dalkeennu uu yahay mid aad u yar marka loo eego dalal kale, haddana waxaa weli lama huraan ah in la xoojiyo ol-olahaas lagu qaadayo suuqa xaaraanta ah si loo hor is-taago sii baahiddiisa.

HALGAN,

Wuxuu u rajaynayaa Dadweynaha Soomaaliyeed iyo Ummadaha Islaamka ahba IID wanaagsan. Nabad ku waarid.

Tiradii hore ee Halgan waxaynu si gaaban uga warbixinney hawlihii shirweynihii Aasaasidda Xisbiga Hantiwadaagga ah ee Kacaanka Soomaaliyeed oo la qabtey 26kii Juun-1dii Juulaay 1976kii. Waxaynu kalee isla tiradaas ku soo koobney hawlihii ugu waaweynaa ee Golaha Dhexe teer iyo wagaas. Waxaynu inta badan gooni ahaan isugu taxallujinney hawlaha la xiriira dhismaha Xisbiga ee heer gobol iyo degmo.

Run ahaan, kaasi wuxuu ahaa mawduuc aad u kooban; weynnu ogsooneyn baahida loo qabo in si ka qoto dheer looga hadlo sidii ay u dheecen shirarkaas aasaasidda Laamaha Xisbiga.

Nasiib wanaag, waxaa haddeer horteenaa yaalla warbixin gaaban oo ku saabsan shirkii aasaasidda laanta Afgooye ee XHKS. oo aynnu sideeda tiradan HALGAN ugu dabacaynno, uuna soo diyaariyey Jaalle Maxamuud Cabdi oo ka mid ahaa xubnihii shirkaas ka qeybgaley.

A. Aasaasidda L. Xisbiga ee Degmada Afgooye.

Shirweynihii aasaasidda XHKS 1dii Luuliyo 1976kii ee lagu qabtey Muqdisho waxaa soo raacay kana danbeeyey booqashooyin iyo kormeerro door ah oo ay xubnaha Golaha Dhexe ee XHKS ku bixiyeen degmooyinka iyo Gobollada Jamhuuriyadda, si ay ugu gogol xaaraan dhismaha laamaha Xisbiga.

NOLOSHA XISBIGA

ga ee meelahaas. Aasaasidda laamahaasi waxay ku hirgashay abaabul habsan, laga billaabo 23-30kii Sebtembar 1976kii.

Ayadoo la xiriirta munaasabadaas ayaa waxaa Gobolka Shabeelada Hoose tegey wafdi Xisbiyeed uu hoggaaminayey Jaalle Warsame Cabdullaahi Cali oo ka tirsan Golaha Dhexe XHKS, ahna Guddoomiyaha Hoggaanka Iskaashatooyinka. Xubnihii kalee wafdigu wuxuu ka koobmey: Jaallayaasha Cabdullaahi Maxamed Sheegow, Xaliima Muuse, Awees Sheekh Yoonis, Wafdigu wuxuu socdaalkiisi ku maray degmooyinka Afgooye, Wanle/Weny, Qoryooley, Baraawe iyo Marka.

Waxaa hawsha dhismaha laamaha xisbiga ee degmooyinka u raacay, dhismihii laanta Gobolka Shabeellaha Hoose ee XHKS. Aroorti 23kii Sebtembar 1976kii, waxaa Afgooye lagu qabtey shir isu diyaarin ah. Waxa shirkaas ka soo qeyb galay asaasayaashii XHKS, badidood, iyo dhammaan xubin u-yaalladii degmada. Shirku wuxuu dhegeystey nabdaadintii Golaha Dhexe iyo Xoghayaha Guud. Waxaa intaas soo raacay ayadoo la akhriyey khudbadii Xoghayaha Guud ee XHKS ka jeediyey shirweynihii aasaasidda xisbiga. Intii maalinta ka horraysay waxaa looga faa'iideystey fulinta arrimo abaabul oo muhiim ah.

Aroortii 24kii Sebtembar

Jaalle Ibraahim Meygaag Samatar — X. G. DH. ee X. H. K. S.

1976kii waxaa laysugu soo noqday shir, kaasoo lagu akhriyey Xeerka XHKS. Nasasho gaaban ka dibna, Jaalle Cismaan Maxamed Xaashi oo ahaa wakiilka Xafiiska Abaabulka iyo kicinta ee Degmada Afgooye, ayaa u soo bandhigey aasaaseyaashii XHKS xubin-sugayaashii degmada.

Taasina waxaa natiijadeedu noqotay in xubinnimada xisbiga loo oggolaaday 31 xubinsuge, 24 kuwaas ka mid lhi waa rag u badan beeraley, 7 ka mid ihina waa dumar (4 shaqaale ah 2 maamule-guri, 1 beeraley ah). Xubnahan cusubi waxay ku soo biireen xubnihii hore oo ayagu ahaa aasaaseyaashii XHKS Degmada ugu qeybgaley shirweynihii aasaaska xisbiga 26kii Juun ilaa 1da Luuliyo tiradooduna ahayd 28.

Jaalle Warsame Cabdullaahi wuxuu fasiraad gaaban oo muhiim ah lana xiriirta arrimaha socodsiinta hawsha u soo jeediyey xubnaha xisbiga; ka dibna waxaa goobti lagu doortey hoggaamiyeyaashii xisbiga ee Degmada, kuwaasoo ka kooban Jaallayaasha ah:-

1. Maxamed Xuseen Khaliif — Xoghayaha Xisbiga ee Degmada.
2. Cabdi Salaal Xuseen — Kaaliyaha 1aad ee Xoghayaha
3. Axmed Mooge Aadan — Kaaliyaha 2aad ee Xoghayaha
4. Xirsi Maxamed Jaamac — Guddoomiyaha Guddiga dhaqa-

laha iyo iskaashatooyinka.

5. Caasha Islaw Fiidow — Guddoomiyaha Arrimaha Xisbiga
6. Mayow Sheekh Cismaan — Guddoomiyaha arrimaha Bulshada
7. Maxamed Yuusuf Cabdi — Guddoomiyaha Guddiga Garsoorka

Shirkaas gudihiisa waxaa lagu magacaabey wakiilladii degmada Afgooye uga qeyb geli lahaa shirka xisbiga ee Gobolka Shabeellaha Hoose — Marka, 30ka Sebtebmar 1976ka, waxaana la doortey Jaalleyaashla soo socda:-

1. Maxamed Xuseen Khaliif
 2. Cismaan Maxamed Xaashi
 3. Xasan Jaamac Ciise
 4. Maxamed Faarax Xuseen
 5. Guhaad Aadan Cabdulle
 6. Maxamed Cabdi Nuur
- Markaas keddib, Jaalle Warsa-

me wuxuu shirkii ku soo gebagebeeyey khudbad qaayo weyn leh, wuxuunna ku nuuxnuuxsadey ayaanka ay Degmada Afgooye ku keliyeesatay ayadoo leh beero, warshado, ka dhisan yihiin laamaha Jaamicadda Ummadda badi-good, Xarunta Dhallinta Kacaanka iyo Hay'ado kale ee muhiim ah.

Wuxuu Jaalle Warsame carrabka ku dhejiyey in qiimiga weyn ee ku jira dhismaha laanta xisbiga ee Degmadu uu yahay ayadoo ay xubnihiisa badankoodu ka kooban yihiin shaqaale, beeraley, xubno ka tirsan ciidamada qalabaka sida, arday iyo barayaal Jamacaadeed, wuxuuna ku taliyey in xaalad-daas degmadu ku keliyaysatay looga faa'iideysto si habboon oo ay ku jirto hor-u-dhigidda barwaaqada Degmada iyo dadweynaha. «Taasnawaxaa lagu guuleysan karaa» ayuu yiri Jaalle Warsame, «Markii xididdada loo rujiyo farqiga ku jira indheer-garataadeenna

iyo dadweynaha, markii la wadaago talooyinka iyo go'aannada ku qotoma mabda'a dimuqraadiyada guddoonka dhexe, meel marinta doolda dhismeed iyo is-dhaliika» Jaalle Wasrame wuxuu shirka ku boorriyay inay xubnaha xibigu noqdaan qaar tusaale u noqdo dadweynaha intiisa kale, adadayg iyo kartina u leh xilka culus ee saaran ayagoon taas ku damcayn ayagoon taas ku damcayn iney ku helaan naas nuujin. Wuxuu kalee ugu yeeray iney ka feyignaadaan indhahana u furaan xogagga dibusocodka iyo Imbaryaaliyada iyo inuu XHKS had iyo jeerba ahaado mid oofiya waajibaadka ka saaran mabda'a is-bahaysiga caalaminnimo ee xoogagga kacaameed ee adduunka. Isla maalin-taas aroocrinmadeedi, waxay dadweynaha Degmadu dhigeen bannaanbax laxaad leh oo ay soo abaabuleen ururrada bulshadu: shaqaalaha, dhallinyarada, haweenka iyo guulwadayaaasha.

Bannaanbaxaas, waxay dadweynuhu ku muujiyeen shucuurtooda daacadnimo ee taageereysa XHKS. Marka laga reebo dadweynihii Soomaaliyeed ee shirka ka qeyb galay, waxaa kalee goob joog ahaa, joogitaarkocdana shirka ku muuneeyey wafdi ballaaran oo ka socday dalka Jamhuuriyada Benin.

Muddada shirku waa ay gaabneyd, wuxuuse ku dhigmay jawi abaabul heer sare ah. Waxay halkii wafdigii Benin iyo wakiillo ka socday ururrada bulshadu talaanti isugu weydaarsadeen heeso kacaan ah iyo khudbado, waxeyna ku soo gebagebeeyeen khudbad qaayo leh oo uu halkii ka jeediyey Jaalle Warsame.

Waxaa halkii khudbad qiima leh ka jeediyey Jaalle Xasan Jaamac

Ciise oo ku hadlay magaca shaqaalaha Degmada. Wuxuu shirkii u soo gudbiyey taageerada shaqaalaha Degmada ee dhismaha laanta xisbiga. Jaalle Jaamac wuxuu ku nuuxnuuxsadey gacantii weyneyd oo ay shaqaalaha Soomaaliyeed ka geysteen dhalintii gobannimada dalka iyo taageeradii aan dibugara shada lahayn oo ay shaqaaluhu u geysteen xogagga kacaameed ee adduunka teer iyo intii u dhashay kacaankii guleysnaa ee Oktoobar «Annagu, haddii aadnu nahay shaqaalaha Afgooye waxaanu aqoonsannahay in kacaankii 21kii Oktoobar oo uu hoggaaminayey Jaalle Maxamed Siyaad Barre, uu keenay is-beddello qoto dheer oo la taaban karo xagga aragtida majareed ee shaqaalaha Soomaaliyeed, una horseeday gaarsiintaanka heer cusub ee bisayl garaad siyaasadeed, dhaqan iyo dhaqaale, kuwaa-soo jidka u xaadhay dhismaha XHKS.»

Ayadoo ku hadleysa magaca ururka haweenka Jaalle Faaduma Ibraahim Bocyow waxay caddeysay taageerada haweenka Afgooye ay taageersan yihiin dhismaha XHKS. Waxayna ku nuuxnuuxsatay iney haweenka Degmadu weli-goodba ilaalin doonaan miraha kacaankooda barakaysan iyo Xisbigoodaba, dagaal aan heshiis lahaynna ku qaadi doonaan warxume — tashiilka, dira — diraalaha, caadooyinka kacaandiidka iyo suuqyada xaaraanta ah. Jaalle Maxamed Xasan Cismaan oo isaguna ku hadley magaca Guulwadayaa-sha, wuxuu si cad u faahfaahiyey lixda qodob ee hoggaamisa hawlaha ururka, wuxuuna caddeeyey baahida loo qabo ilaalinta iyo u feejignaanta joogtada ah ee miraha Kacaanka, «dhaqdhaqaaq kasta ee kacaaneed» ayuu yiri Jaalle Maxamed «wuxuu leeyahay ca-

dowyo fara badan, dalka gudihiisa iyo dibeddiisaba. Xoogagga dibusocodka iyo Imbaryaaliyaddu marna kama waantoobaan wax yelleynta kacaanka.

Sidaas darteedna, kacaan kastaba waa inuu leeyahay xogaggi daafici lahaa lagama maarmaanka u ah jiritaankiisa. Guulwadeyaashu ayagoo u garab iyo gaashaanba ah ciidamada Qalabka Sida iyo dadweynaha Socmaaliyeedba ayey cayaarayaan dawlada horseednimo ee daafacadda kacaanka iyo xisbigaba» ayuu ku soo gebagebeeyey Jaalle Maxamed.

Khudbaddii ugu danbeysey ee isbahaysiga, waxaa soo jeediyey Jaalle Maxamed Maxamuud Cusmaan. Wuxuu asagu shaaca ka qaadey guulaha uu kacaanku u soo hooyey dhalinyarada Soomaaliyeed xagga tacliinta iyo fursada shaqada.

Wuxuu sheegay baahida loo qabo la dagaallanka aqoon-soocanka (elitism) dhalinyarada dhexdeeda. Jaalle Cismaan wuxuu yiri. «Dhalinyarada Afgooye ee warshadaha dhexdooda, beeraha, dugsiyada, xarumaha dhalinyarada iyo laamaha Jaamicaddaba waxay caddaynayaan dagaal lama loodshaan ah oo ay ku qaadayaan aqoon-soocanka, waxayna tilmaamayaan baahida loo qabo ku xirnaashada dadweynaha.

Waxaan qabnaa in wax qabadka iyo hawsha wax ku oolka ihi ay yihiin salchigga aqoonta.

Haddaba, waxaynu ballan qaadeynnaa inaynu maskaxdeenna ka shaqeysiinno si aynu wax u tarno dadkeenna iyo dalkeenna.

Jaalle Caalin oo ah bare Jaamicadeed ayaa isna halkaas ka tiri-

yeey tixo gabay ee kacaan ah. Jaalle Warsame Cabdullaahi wuxuu taataabtey niyadda kacaameed oo ay ururrada bulshadu ku muujiyeen banaanbaxaas taariikhiga ah wuxuuna uga mahad celiyey isgarabtaagga iyo taageerada ay u muujiyeen barnaamijka Xisbiga iyo madaxdiisaba. Shirkaa wuxuu ku dhammaaday heeso kacaaneed ee labada dhinac: Soomaaliya iyo Benin.

Wakiilladii Xisbiga degmada uga qeyb geli lahaa shirka xisbiga ee Gobolka ayaa Marka u anbabaxay 30kii Sebtembar 1976kii. Shirkaas waxaa lagu qabtey «Ceel Jaalle» Waxaana guddoomiyey Jaalle Warsame, kaasoo faahfaahin iyo fasiraad cad ka bixiyey dawlada horseednimo ee xisbiga, mabda'a dimuqraadiyada guddoonka dhexe iyo taariikhda guulaha xoogagga kacaameed ee adduunka. Wuxuu tilmaamey dawlada xubnaha xisbigu ku leeyihiin u adeegidda dadweynaha, baahida loo qabo shaqo adag iyo ka takhaluska xanta iyo dire-diraha, wuxuuna intaas raaciyey «Xisbigu wuxuu u furan yahay dhammaan xogagga kacaanka ah. Qofna la illaabi maayo». Ayuu hadalkiisii Jaalle Warsame ku soo xirey. Shirku wuxuu ku soo gebogebeey doorashada Gobolka, waana Jaalleayasha hoos ku magacaaban:-

1. Jaalle Cabdalla Xaaji Axmed Xoghayaha Gobolka ee Xisbiga

2. Muuse Nuur Amiin — Kaaliyaha xagayaha ee Arrimaha Xisbiga.

3. » Xuseen Axmed «juudi-jiino» — Kaaliyaha Xog. ee Arri. maamulka

2dii Oktoobar 1976kii, waxaa mar kale afgooye lagu dhigay bannaadnax weynoo lagu taageerayo

dhismaha Xisbiga ee Laanta Gobolka Shabeellaha Hoose.

Munaasabaddaasina waxay la kulantay booqasho ay Xoghayaha Guudd ee XHKS Jaalle Maxamed Siyaad Barre iyo Jaalle Willy Stoph guddoomiyaha golaha madaxtooyada ee Jamhuuriyada Jarmalka Dimoqraadiga ay ku yimaadeen Degmada Afgooye, shirkaas waxaa isugu soo baxay, shaqaale, beeraley arday iyo dadweyne aad u tiro badan.

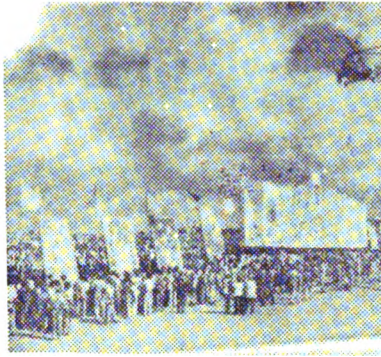
Maanta Gobolka Shabeelada Hoose wuxuu leeyahay shan laan xisbiyeed iyo laanta Gobolka ee xisbiga horseedka ah ee dhawaan curtay. Waxaa hadda socda isu diyaarinta dhismihii unugyada Tuulooyinka, meelaha shaqada, tacliinta iyo hay'adaha gobolka oo idil.

B. Hawlaha dibedda ee Xisbiga: Teer iyo markii ay soo baxday tiradii uu danbeysey HALGAN waxaa dalkeenna yimid wafdiyo xisbiyeed oo fara badan.

1. Midkii ugu muhiimsanaa wuxuu ahaa booqashadii uu ku yimid dalkeenna wafdi ka socda Ururka Siyaasiga ah ee Midoobey ee Jabhadda Qawmiya ah ee Jamhuuriyadda Dadka ee Yemanta Koonfureed uuna hoggaaminayey Xoghayihii Guud Jaalle Cabdul-Fitaax Ismaaciil, wafdigaa wuxuu dalkeenna ku negaadey laga billaabo 6dii Noofember ilaa iyo 11dii 1976kii. Wafdigaa yemaneedi wuxuu booqday kuna soo wareegey meelo muhiim ah ee dalkeenna, gaar ahaan Gobolka Banaadir, Shabeellada Dhexe iyo kan Hoose.

Wada hadallo saaxiibtinnimo ayaa dhex maray wafdiga iyo xubno ka

tirsan Golaha Dhexe ee Xisbiga ee na oo uu hoggaaminayey Xoghaya-ha Guud ee XHKS, Jaalle Maxamed Siyaad Barre. Wada hadalladaasoo kale waxay gaar ahaan u dhexmaraan labada Xoghaye Guud. Ayadoo ay wafdiga yemeneed ka mid ahaayeen wakiillo ka socdey ururada dadweynaha, sida shaqaalaha, dhallinyarada iyo haweenka awgeed, ayey wada hadallo aqoon is-weyaadsi ah dhexma-reen ayaga iyo ururro-bulsheedka Soomaaliyeed ee ku beegan. Wax

dowga Soofiyeeti. Wafdigaasi wuxuu la kulmey, wada hadallo gacaltooyana la yeeshey qaar ka mid Guddoomiyeyaasha Hoggaammada ee Golaha Dhexe ee XHKS, sida Aydiyoolojiyada, Arrimaha Dibedda, Abaabulka iyo Wasiirro ka tirsan dawladda sida kan ganacsiga iyo Warfaafinta.

3. Wafdi niyadsameed ee ka socday Ururka Xoreynta Falastiin oo uu hoggaaminayey walaal Xaydar Ibraahim ayaa booqasho ku yimid dalkeenna si uu u sii xoojiyo xiriirka ka dhexeeya JDS iyo Ururka PLO. Wafdigaasi wuxuu JDS ku casumay iney ka soo qeybgasho todobaadka taageerada dadka reer Falastiin ee lagu qabtay Magaalada Tiriboli ee dalka Jantuuuriyada Carabta ee Liibiya.

4. Wafdi ka socday Ururka Haweenka ee Miawga Soofiyeeti oo ay hogaamineysey Jaalle Yakonshina, madaxa Waaxda Arrimaha Carabta ee Ururkaas, ayaa booqasho dalkeenna ku yimid si uu ururka Haweenka Soomaaliyeed ula kaa-shado arrimo door ah oo la xiriira labada urur, gaar ahaan xarumaha Xanaannada Caruurta.

yaabihii laysla qaadaa dhigayna waxaa ka mid ahaa xaaladda Jabuuti, geeska Afrika, dunida Carabta iyo xiriirada ka dhexeeya Ururrada labada dal. Waxaa tixgelin gaar ah la siiyey is-garabsiga walaalnimo ee labada dhaqdhaqaaq iyo sidoo kale dhaqdhaqaaqyada horusocodka ah ee dunida carbeed, si loo tirtiro raadadka imberyaaliyada iyo dibusocodka. Ururrada dadweynaha ee labada dhinac waxay isla saxiixeen borotakool is-kaashi

telentaalli ah.

2. Wafdi Soofiyeeti ah oo ka socday ururka is-kaashiga Dadyowga Afrika iyo Aasiya oo uu hoggaaminayey Jaalle Yusuubof Gafoor Wasiirka Ganacsiga ee Jamhuuriyadda Usbekhistaan uuna ka mid ahaa Dr. Georgy Meilkyants oo ah qoraa Wargeyska «Isfestiya» ayaa booqasho ku yimid dalkeenna si uu uga qeybgalo todobaadka saxiibtinnamada Soomaaliya iyo Mi-

Gobannimadoonka Xeebta Soomaaliyeed (Jabuuti)

Xuseen Maxamed Aadan

Halganka gobannimadoonka Xeebta Soomaaliyeed iyo dhaqdhaqaaqa Kacaameed ee adduunka:

Arrinta Xeebta Soomaaliyeed ee ku hoos jirta gumeysiga Faransiiska kuma koobna keliya xuduudkeeda ee waxay saamaysaa Geeska Afrika iyo in ka shisheysaaba. Sidii Angoola waa goob kale oo quwadaha horusocodka ee adduunka iyo kuwa dibusocodka ahi ku hirdamayaan.

Dagaalkii marnar waa gacanta, inta badanna waa mid qorsoon. Waxa halkan isku hirdiyey quwadaha doonaya una dhaarsan in Afrika ka baxdo gumeysiga noocii hore iyo kiisa cusubba iyo kuwa doonaya inay ku jirto kuna xidhnato xayndaubka gumeysiga caalamiga ah iyo dhiigmiiradka hantigocsadka.

Halganka ay ku jiraan dadka Xeebta Soomaaliyeed wuxuu ka mid yahay kan adduunweynaha ee liddiga ku ah isticmaarka, kan lagu raadinayo xornimo qaramaad iyo in uu dadku qyihiisa ka taliyo. Halganka gobannimadoonka laftiisu wuxuu ka mid yahay dhaqdhaqaaqa kacaameed ee adduunka, Kaasoo xubnihiisa kalena ay yihiin: bulshada Hantiwadaugga ah iyo dhaqdhaqaaqa shaqaalaha adduunka.

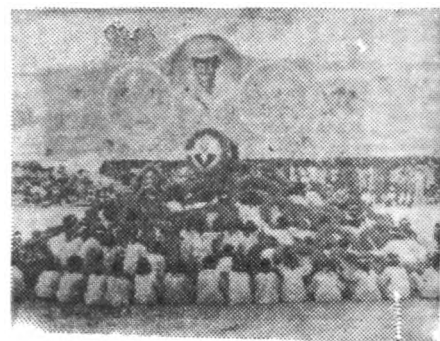
Wuxuu huwan yahay halganka ka socdaa Jabuuti aayihii Afrika xer ah, duni Carbeed oo xer ah

iyo guusha wixii horusocodka ah oo dhan.

Quwadaha isticmaarku Jabuuti waxay u arkaan inay ku taallo «Marinkoodii saliidda». Waxaana baqdin gelisay iyadoo dawlado horusocod ah oo dhaw ka dhashdeen «marinkaas». Cadan oo ahayd deked Hantigocsad hadda waa xarunta Jamhuuriyadda Dimoqraadiga ee Dadka Yaman, waxaa iyana jirta Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliyeed, Koonfur haddaan usii gudubno waxa jira, Jamhuuriyadda Ururka Tansaaniya, iyo Jamhuuriyadda Malagasi ee soo koraysa dawladahaasi waxay ka abuureen Badweynta Hindiya wajahad liddi ku ah isticmaarka. waxa isna intaa sii koraya heer qadhaadhna maraya iska horimaadka iyo cadaawadda dalalka saliidda soo saara iyo sharkadaha waa weyn ee hantigoosadka. Heer bay gaadhay ay gumeystayaashu si baddheedh ah dagaal ugu hanjabaan iyadoo isla markii wada qorshe dagaal oo habka ugu sarreeya ah.

Haddii ay goostaan dawladaha isticmaarku inay xoog ku qabsadaan ceelasha saliidda ee Sucuudiga, kuweyt iyo Imaaraadka Carabta, joogitaanka Millatari Faransiis ee Jabuuti way u fududaynaysaa hawshaa.

Quwadda Millatariga Faransiiska ee Jabuuti waxay ka kooban tahay ciidanka lugta, ka badda, maraakiibta dayuuradaha qaadda

iyo saldhig sawaariiqda ah oo Ekedda agteeda ku yaal. Obokh oo ku taal afka Baab-al-Mandabna saldhig kale ayaa gacanta lagu hayaa. Saldhigyadana waxay dayuuraddu uga socotaa ceelasha saliidda soddon daqiiq.

Xooggan Faransiiska ee Jabuuti joogaa wuxuu u galay isticmaarka caalamiga ah halkii uu ku jiri jiray kii Ingiriiska ee laga baabi'yey Suweys xaggeeda koonfur bari. Markaa joogitaanka askarta Faransiiska waa weji xeeladaha gumeysiga adduunka ka mid ah. Weji kale waxa ah saldhigga weyn ee Maraykanku ka dhisayo Diego Gaarshiya (Diego Garcia) oo ku taal Badweynta Hindiya, tan iyo inta saldhiggaa lagu camalfalayana kan Jabuuti ee faransiisku mudnaansho ayuu lahaan doonaa.

Joogista jabuuti waxay kaloo Faransiiska siisaa awood gorgortan uu kaga qaybgalo tartanka iyo isboobka hantigocsadka adduunka

(International Monopoly Capitalism) Madaxweynihii hore ee dalka Faransiiska Charles De Gaulle ayaa yidhi juulay 1959 «Waq-tigan maanta, iyo weliba si gaar ah ka soo socdaa jabuuti iyo dalkan Xeebta Soomaaliyeed oo dhan waxay siiyeen muhimad gaar ah arrimo badan oo ay ka mid tahay weynaanta Faraans taasoo ku xidhan wixii ka dhashay dalkan.»

Gumeysiga Faransiiska wuxuu guud-darraynayaa inay Jabuuti noqoto Dekad casri ah oo ay ku soo xidhaan kumanyaalka markab ee saliidda qaada kuwaas oo ka dhexdusa Baab-al-Mandab. Rajadaa awgeed ayuu Faransiisku u cusboonaysiiyey Dekadda jabuuti markii la xidhay Kanaalka Suweys (1967-1975).

Arrimahaa iyo dar kale oo badan aawadood ayaanu gumeysiga caalamigu guud ahaan, gaar ahaanna ka Faransiisku u siinayn dadka reer jabuuti xornimo. Xornimo jabuuti waxay ku imaan kartaa halganka iyo naftood-hurenimada quwadaha gobanimadoonka dalka gudihiisa iyo debeddiisa iyagoo ay caawinayaan horusocodka adduunku, iyo ururrada caalamiga ah sida: U.M.A, Jaamacadda Carabta iyo Qaramada Midoobay.

Si hadda arrinta jabuuti aan si wacan ugu fahamno ugana boganno aan soo guudmaro dalka iyo dadkiisaba taariikhdooda.

BOCHKII AFRIKA IYO GUMEYSIGA

Gumeysigu, sidii ay caddeeyeen culimadii Hantiwadaaggu wuxuu ka dhashay korriinka nidaamka Hantigoosadka. Waxaa ka abaarmay hantigoosadkii Yurubta Galbeed tartan iyo baahi xoog leh oo ay u qabaan alaabta qaydhiin. Markaa hirdankii kululaa iyo iska horimaadkoodii markay dalalka

kale gumeysanayeen wuxuun buu ahaa inay helaan alaabta qaydhiin hubiyaanna mustaqbalka sidii aanay uga go'deen. Waxa iyana lagama maarmaan noqotay inay hantidii dheeraadka ahayd dhoofiyaan si ay ugaga faa'iideystaan xoogga iyo shaqaalaha jaban ee dalalkay gumeysanayeen.

Dawr waxa ayana ka qaatay dhalashada gumeysiga, aarua fikri ah oo aan dhaqaale ahayn kuwaas oo salka ku haya kana dhashay hantigoosadka.

Tartanka iyo hirdanka ay ugu jireen hantigoostayaashu helitaanka alaabta qaydhiin wuxuu heerkii ugu sarreeyey gaadhay fadhigii Beerlin 1884 ay ku qaybsadeen Afrika.

1830 ayey ku siman tahay markuu Faransiisku soo hungureeyey Xeebta Soomaaliyeed, kaddibse wuxuu ku mashquulay dalal kale amaba halgan dabaqi ah oo ka koraayey Farars gudaheeda. Halgankaa dabaqiga ah waxa u bartilmaameed ah Kamyuunkii Baaris (Paris Commune) ee 1871. Soo xoogaysigii Hantigoosadku waxuu markii ba cusboonaysiiyey dhaqdhaqaaq gumeysi ah oo uu ka waday Xeebta Soomaaliyeed 1880.

1881kii waxa ka abuuray laba shirkadood oo isbahaystay «Compagnie Franc-Ethiopienne» iyo «Societe Francaise d'Obock» kuwaasoo dhismo ka waday Obokh. Waxay Obokh, markii dambena, jabuuti, xarun u noqotay baayacmushtarigii iyo dhexgalkii Faransiiska ee dalkii ku magacaabnaa xabasha taas oo ahayd boqor tooyo yar oo dhulgoosi ah lana qaybsatay garabna ku siisay gumeysiga caalamiga inuu Afrika qaybsado. Abaalgudyo aycy markaa ku hashay inay abaato wakiilka gumeysiga.

Haddii la gaadhay 1885 waxa soo muuqday dalka magaciisu

noqday dalkii Soomaaliyeed ee Faransiisku gumeysan jiray (Cote Francaise des Somalis). Jules Furry oo laba jeer madaxda Golaaha wasaaradaha ka noqday Jamhuuriyadii saddexaad ee Faransiiska mar uu daafacay gumeysiga iyo isballaadhinta Faransiiska wuxu yidhi: Gumeysigu waa ilmihii isbeddelka sancada ka dhacay dalalka qaniga ah halkaas oo hantidu xoog u kortay, una ururtay, oo warshaduhu aad u ballaarteen, oo xataa beeruhuna heer sare oo makiinada lagu qodo gaareen. In debedda wax loo dhoofiyaa waxay lagama maarmaan u tahay barwaaqada dadka. Abuurka shaqada iyo korriinka hantiduba waxay ku xidhan yihiin suuqa dibedda.... bulshada degganaanteedna waqtiganna waxay ku xidhan tahay in suuq dibedda ah loo helo alaabta warshaduhu sameeyaan. Dheel-dheeligii dhaqaalaha iyo mudaaharadyadii iyo shaqo ka fadhiisadkii shaqaalaha Ingiriiska, Faransiiska iyo Jarmalka ee 1877 waxay la kulmeen waqti ay alaabta dibedda loo dhoofiyo ee dalalkaasu aad hoos ugu dhacday. Yurub waxa lagu masali karaa shirkad ganacsato ah oo wax soo saarkeedu hoos u sii dhacayey intii sannado ahba. Iyadoo maanta suuqii Yurub gudaheedu muggiisii buuxo waxa lagama maarmaan ah in mid dibedda ah alaabteenna loo diro... gumeysigu wuxuu ka dhashay tartanka iyo hirdanka Hantigoosadka».

Gumeysiga Faransiisku dano yaryar iyo qaar kama dambayn ahba wuu ka lahaa Geeska Afrika. Kuwa yaryar waxa ka mid: inuu helo deked ah marinka Indo jiina iyo Madagaskar oo uu gumeysan jiray; inuu ka dhiso saldhig militari oo badeec' kaas oo ka cabbiiya una dhigma kii uu Ingiriisku ku lahaa Cadan; inuu helo dhul guda-

ha ah oo cuntada siiya saldhigyadiisa xeebaha iyo maraakiibta ku soo xidhanaysa, iyo inuu xididdada u adkeeyo dhexgalka iyo baayacmushatariga Hantigoosadku la yeclanaayo Geeska Afrika. Waxaynu xasuusan karnaa 1882-1883 markii Indo Jiina uu ka dhacay dhaqdhaqaaq gumeysiga ku liddi ah iyo iyana dadka reer Madagaskar dagaalkii ay ku qaadeen Faransiiska 1883, sidii uu ugu degdegay inuu ka sameeyo dariiqa Suweyska saldhig ciidanka badda iyo meel maraakiibtu saliidda ka qaadato iyadoo markii hore uu isticmaali jiray saldhigga Ingiriiska ee Cadmeed.

Haddaynu u leexanno danihii waaweynaa ee ay ka lahaayeen **Geeska Afrika, Fransiiska** waxay isku hirdiyeen iskana hor yimaaddeen dawladihii kale ee Hantigoosadka, gaar ahaan Ingiriiska. Gumeystayaasha Faransiisku waxay ku riyoon jireen inay qabsadaan dhulka ku taxan waqooyiga Afrika, Dakaar oo galbeedka Afrika ilaa jabuuti oo bari Afrika ah. Xeebta Soomaaliyeed ee Faransiisku markaa way ku habboonayd bilowga himiladaas Ingiriiska qudhiisu wuxuu ka shaqaynayey **Boqortooyo (Impire)** isku xidha waqooyiga iyo koofur Afrika-min Qaahira ilaa Cape Town. Labadaa

gumeyste marka waxay isku hirdiyeen Foshoda oo koofur Suudaan ku taal sannadkii 1890, iyagoo markii horeba isku haystay Masar iyo Marocko ayay arrinta Foshoda dagaal qarka u gaadhsiisay. Haddaba gumeystayaasha Faransiisku lamay dagaallami karayn Ingiriiska iyagoo ka baqayey Jarmalka oo gumeysiga aad u soo xoogaysanaya ahaa. Halkan markaa waxa inooga muuqata inuu Faransiisku ku guuleysan waayey dantiisii weyneyd ee ahayd inuu gumeysto Dakaar ilaa Jabuuti. **Boobkii Geeska Afrika** oo si cadowtinnimo ah loogu kala qaybinayey dadka ku nool waxa ka qayb galay **Faransiiska Ingiriiska** iyo Talyaaniga. Jarmalka qudhiisu wuxuu rabay inuu ka soo fido Taanganiika. Menelik iyo kooxdiiisii dhulgoosiga ahayd si foolxun bay ugala qayb galeen gumeystayaashii reer Yurub gudahooda. Taariikhda siyaasaddii iyo diblomaasiyaddii jirtay berigaas waxa ka buuxa tallaabooyinka gumeystayaasha waaweyn, kuwa yaryar iyo taageerayaashii gudahaba. Marar baa jira ay hakanayeen gumeystayaashu waxaanaynu fahmi karnaa markaynu garanno gumeysigu inuu yahay hab caalami ah oo uu isna markaa ku jiro tartan caalami ah, isla markiina uu jiro halgankii dabaqiga ahaa ee dalalka waaweyn ee Yurub gudahooda iyo halganka geesinnimo ee ay ku jireen dadyowga la gumeysanayey.

GUMASIGAA ABUURAY

DIBU-DHACA

Qarnigii 19aad Afrika inteeda badan Gumeysigii fidayay wuxuu ka abuuray xukuumado isticmaal oo u taliya waddammo ay iska abuurteen. Waxay ka shaqaynayeen xukuumadahaasu sidii hantigoosadku u dhexgeli lahaa waddamadaas. Waxa markaa abuur-

mi jiray baayac-mushtar ku xidhan isla markaana uu xukumo shaqo-qaybsiga caalamiga ee hantigoosadku, kaasoo u daneeya **una faa'iideeya** burjuwaasiyadda dawladaha hantigoosadka Yurub. Dalalka la gumeystana korriinkoodu dariiqii dabiiciga ahaa ee uu haysatay waa la gurracay oo waxa loo beddelay inuu u shaqeeyo danaha hantigoosadka caalamiga ah. Jidkii iyo habkii ganacsigooda waa la geddiyey; warshadihii iyo san-cadoodii waa la niyadjebiyey; siyaasaddoodii, **dhaqanka iyo hidda** hoodii kulli waa la curyaamiyey. Waa xaaladda maanta ay ku sugan tahay xeebta Soomaaliyeed ee Faransiisku gumeystaa.

Saldhig dibudhaca waxa u ah gumeysiga ku tiirsanaan dhaqaale iyo iyadoo intii la soo saaraana u shubmaysay xagga dalka gumesiga. Gumeysiga ka hor dadka Geeska Afrika sida walaalahooda kale ee Afrika, waxay lahaayeen awood isku filan xagga la dagaallanka iyo ka faa'iideysiga dabeecadda. Iyadoo qalabkoodu ay ahaayeen kuwa aad u hooseeya, **hadana may** lahayn, shaqo la'aan, lacagtoo waxba goyn weyda iyo cadaadinta xagga siyaasadda iyo dhinaca **milatari-gaba** sida haysata dadka reer jabuuti maanta. Iyadoo Xeebta Soomaaliyeed 80 sano gumeysi ku jirtay waxay tusaale u tahay dibudhaca haysta dalalka la gumeystay oo dhan. Waxay muujisaa ku tiirsanaan toos ah oo xagga dhaqaalaha, baayacmushtarka, iyo **sancada**, waxa iyaana haystay dakhligooda oo si muuqata iyo si dahsoonba ugu shubma dalka gumeysta.

Mar dhawaan waraysi lala yeeshay Axmed Diini oo ah ku-xigeenka Madaxweynaha Xisbiga LPAI, oo u halgama gobannimada Jabuuti wuxuu si cad u yidhi Dhaqaalaha-

yagu boqolkiiba boqol waa dhalanteed, sidaana waxa abuuray hanti-goosadka oo gurracay dhaqaalaha Jabuuti. Isla wareysigaa laftiisa Axmad Diini wuxuu dumaray qorshaha uu ugu talagalay Xisbigu isku falaansha dhaqaalaha dalka. Wuxuu magacaabay baahida loo qabo in la baaqbaaqa khayraadka qarsoon iyo in la dejiyo lana habeeyo dhaqdhaqaaqa dhaqaale ee magaalada Jabuuti debeddeeda. Wuxuu iyana soo qaadqaday inay hawsha ugu horeysaa tahay in sare loo qaado wax soo saarka warshadaha,

beeraha, xoolaha nool, kalluumeysiga iyo kaymahaba. Tabtanu waxay raacaysaa iyadoo tixgelinta weyn la siiyo dhaqaalaha qaybta dadweynaha ka dhaxaysa iyadoo ay ku dhisan tahay qorshe tixgelinaya qaybta gaarka ah.

Adigaan si qoto dheerba u baadhin ayaad aragti guud keliya ku garanaysaa sida uu qorshahanu uga duwan yahay kii gumeysiga Faransiiska.

Qaybta Xoolaha nool Faransiiska si xad dhaaf ah ayuu isaga indhatiray taas oo abuurtay khataro badan iyadoo ay xooluhu yihiin meesha keliya ee dadkaasu cunno ka helo. Shirkii baarlamaanka Faransiiska ee 24 Oktoobar 1961, waxa la hordhigay tiro xoolaha Xeebta Soomaaliyeed ee Faransiis-

ku gumeysto 10.500 lo' ah, 78,000 ido, 600.000 riyo, 6.500 dameero, 2,500 digaag iyo 25.000 geel. Iyadoo xataa tirada runta ahi laga yaaba inay intan ka badan tahay haddana Faransiisku iskuma dayin wax xannaano xoolaha nool ku saabsan. Iyadoo waxyaabaha xoolaha nool laga helaa sida hargaha iyo saamaha ay yihiin meesha uu dakhliga dadka intiisa badani ka soo baxo haddana gumeysiga Faransiisku muu abuurin manuu hirgelin warshadaha xoolaha nool ee weliba si cad ayuu u gurracay horumarkii iyo dariiqii caadiga ahaa ee ay hortii haysteen. Inay iska indhatiraan Xannaanaa Xoolaha waa iyagoo iska indhatiray aqlabiyadda dadka oo ku nool baadiyaha. Sidaa uu u curyaaminaya dhaqaalahooda ayuu intaa doqqodayaa caadooyinka baadiyaha dar ka mid ah oo xunxun si uu ugula dagaallamo dadka gobannimadoonka ah. Tusaale, markii Aftida beenbeenta ah laga qaadayey dadka sannadkii 1967, ciidamada Faransiisku cunto iyo biyo ayey u qaybin jireen reer baadiyaha iyagoo weliba daryurado intay geedo ku soo qaadaan u daadinaya xoolaha Degmooyinka Waqooyi, xeeladduna waxay ahayd inuu ka abuurto khilaaf baadiyaha iyo magaalada iyo inay soo noolayso qab-yaalad dadka la wada gumeysto dhexdooda ah. Hore iyo dib midna Faransiiska uguma talagelin inuu daweeyo dhibka xagga biyaha ee dalkan, si ay u abuurmaan degmooyin yar yar oo beeraley.

Haddii si qorsheysan loo koriyo khayraadka biyaha waxa kordhi lahaa beeraha iyo kaymaha. Inaannay ciiddu ma dhasho ahaynna waxa inoo caddaynaysa jirista 6'000 hektaar oo kayma ah lagana helo buuraha Gouda iyo mabla. Kayntaanu waxay ka koobantahay dhirta: Juniper, ficuse, jujube..., waxayna ka waraabtaa dhedada

iyo sayaxa. Mustaqbalka waxay noqon kartaa meel dalxiiska qaaya u leh amaba lagu jilo filimada.

Inkasta oo gumeysigu iska indhatiray baahida beeraha, haddana way jiraan beero timir iyo waxyaabaha yar yar ee suuqa. Sannadkii 1967kii waxaa la sheegay iney dalka ku yaalleen 25,000 geed oo timir ah. Dikhil iyo xunbuli ayey ugu badan yihiin. Waraabka dalku wuxuu joogaa heerka ugu hooseeya. Beeraha xunbuli oo tiradoodu tahay 200 isuna kala jira inta u dhaxaysa 2,500-5,000 mitir oo isku wareeg ah, waxaa lagu waraabiyaa wacnaamo ceelal ka fog laga soo dhaamiyey, Wixii ka soo baxana beeraleydu guryahay kula wareegtaa iyadoo Jabuuti cuntadeedu badanaa debedda ka timaaddo. Iyadoo dalka midha badan oo kala noocya ah iyo khudradba ay ka bixi lahaayeen ayuu haddana curyaamiyey Faransiisku si ay uga soo keensadaan dibadda. Taasina waxay ku abuurtay dadkii reer Jabuuti Saykoloji ah ku tiirsanaan xadhaaf ah oo debedda.

Cuntada iyo alaabta lagu raaxaysto ee faraha badan ee debedda laga keenaana waxay curyaamisay dhaqaalihii dalka.

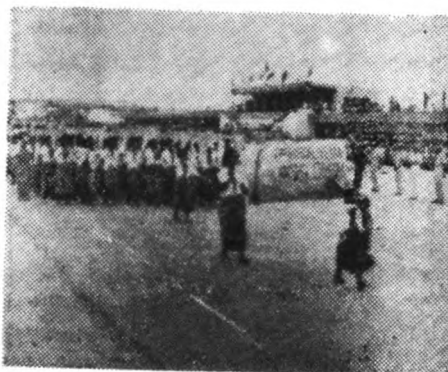
Gumeysiga Faransiisku isagaa dib-u-riday kalluumeysigii ka korayey Tojorro. Siyaabuhu u dayaacay kulluumaysigaas waxaa ka mid ah iyadoo aan la aqoon intuu le'egyahay kulluunka meesha ku jira, noocyadiisa iyo dhaqdhaqaaqiisa xilliyada. Shaki la'aan waa badanyihiin noocyadiisu.

Sida ay u keeni waayeen ma-toorrada biyaha iyo qalabka kale ee hawl yar ee waraabka ayey iyana u curyaamiyeen kalluumaysiga oo ay ku xakameeyeen heerkii uu joogay 100 sano horteed. Wax hawl ah oo uu ka qabtay ma jirto

ka shaqayntiisa marka la soo qabto, keycintiisa iyo qaadistiisa midna. Kulluumaysigu wuxuu noqon karaa meel dad badani noloshooda ka soo saaraan isla markiina noqota mid lagaga maarmo cuntada debedda, kheraadkiisana la dhoofiyaba. Xaaladda soo saarka milixdu iyana waxay inoo noqon kartaa tusaale qeexa dib u dhaca uu keeno hantikoobka hantigoosadka adduunku. Sannad badan ayey dhoofinta milixdu heer sare kaga jirtay dhaqaalaha dalka. Dagaalladii adduunka dhexdoodii waxay gaadhaysay 6,000 Tan Sannadkii iyadoo 1936kii ugu badanaa isagoo ahaa 77,000 Tan. Soo saarka iyo suuq gelinta milixda waxaa gacanta ku hayey sharkad Faransiis ah (Socite des Salines de Djibouti) oo la asaasay 1911, inta badan waxay u dhoofin jirtay Itoobiya. Thomson iyo Adloff waxay qoreen, Markii sharkadaas laga gooyey suuqii Itoobiya, waxay ku darsantay sharkad kale oo iyada ka weyn (Salines du Midi) taas oo lahayd warshado milix oo badda dhexe (Mediterranean Sea) dalka Tunisu, badweynta Hindiya (Diago-Suarez) madagascar iyo Bariga Fog (Cana) oo Vietnam ku taal. Intaas waxaa weliba u dheeraa iyadoo beero waaweyn ku lahayd dalka faransiiska. Shirkadan cusub oo la magac baxday (Societe des Salines du Midi et de Djibouti) waxay laamo ka furatay Assab, Cadan wayna iskaga maarrantay Xeebta Soomaaliyeed ee Faransiisku gumeysto. (si loogu oggolaado inuu milixda Jabuuti ka iibiyo Itoobiya waxa lagu xidhay shirkadda inay marka hore 30,000 tan ka keento Assab). Marka wax soo saarkii milixdu hoos buu u dhacay: 28,448 tan 1955, 2,300 oo tan 1957. Juulay 1957 sharkaddii way joojisay hawsheedii Jabuuti markay si labac-

siiska waxa haysta sharkadda labaca isugu dayday iney suuq kale hesho. Runtii ilaa 1950 dhexdiisiiba wuxuun bay ku socotay iyadoo maamulka guduhu ka baqdey inay sii qarxiso shaqo la'aantii horeba u xumayd..

Muddo qarniyo ah ayaa baayacmushtar milix ka jiray harada Assal. Lakabyo milix ah oo laga soo gooyey haradan fadhiisatay ayaa lagu qaadaa awr. Waxa marka halkan ku jira kayd milix ah oo aan dhammaanayn. Weliba meela fudud oo laga qaadi karo ayuu ku yaal. Jabuutina waxa laga helayaa milixda badda, harada Assal qararkeedana mid fadh-fadhida.

«Milixdaas waxay ku fadhidaa 18 km oo dherer ah, 10 km oo ballaaci ah, 2m oo hoos ah, waxaana lagu sheegaa arrin aan hore loogu arkin Juqraafiga adduunka» Nin Injiner macdanta gadisteeda ah oo loo diray inuu ka soo raadiyo «potash» wuxuu ku qiyaasay fadhiga milixda ee waqtigaas 2 billion oo Tan waxaanu sheegay in sannadkiiba ay kordhaysey 6 milyun oo Tan.

Gumeystaha Faransiisku wuxuu markaa isu-hortaagay una hirgelin waayey baayacmushtarkaas isagoo ku shuqlanaa meelo uga macaash badan iyo iyadoo ay jirto kooto Faransiis ah oo xukuma suuqa milixda. Suuqa milixda Faran-

(Comite des salines de faance et d'outre mer) taas oo hawlaheeda ay ka mid tahay inay ilaaliyaan joojiyaanna milix loo soo dhoofiyo dalka Faransiiska.

Waxaan u bixinayaa faalladan si ay si cad oo la taaban karo ugu muuqato siduu hantigoosadka Yurub u keenay dibudhaca Afrika isagoo had iyo goor ilaalinaya danna hantigoosadka Yurub. Looma heli karo cudurdaar in aanu baayacmushtari gelin kaydka milixda ah ee intaa le'eg noociisana adduunkaba aan laga heli karin ee u jira 90 km. keliya Jabuuti.

Harada Asal milixdeeda in la soo saaro wuxuunbaa lagu oggolaanayey shuruudda ah inaan waxa yeelin kootihii jirey. Marka wuxuunbaa lagu isticmaali karaa warshado sancada kiimikada oo isla goobtaa ku yaal kuwaas oo macaash dhalin kara keliya haday jirto quwad koronto oo ku filan.

Xagga quwadda korontada hadaan u leexanno iyana waxay inay tusaaysaa dibudhaca uu keenay gumeysiga Faransiisku. Harada Asal waxay taal dhul godan (Depression) oo badda ka hooseeya 150 mitir. Baadhis Jeyooloji ahina waxay muujisay bukhaarka ka baxa biyihii inuu abuuri karo quwad koronto oo ku filan xeebta Soomaaliyeed oo dhan, iyo weliba Gobollada ku dhowdhow. 1931 bay ahayd markii Injineer Faransiis ahi sheegay sida quwadda korontada ee biyaha looga heli karo kala sarraynta gacanta Khubbad — Al — Kharaab iyo barooyinka Assal iyo Alol kuwaas oo badda ka kala hooseeya 150 iyo 20 m. siday isugu xigeen, Mashruucan wuu diiday Faransiisku waayo kumay habboonayn manay

qancin hantigoosadka Faransiisku siday ugu tala galeen waddankana waxa markaa qasab noqotay in shidaalka dibedda laga keeno taas oo sii xoojisay ku tiirsanaantii dibedda.

Haddii la dhisi lahaa xooggaa korontada waxay dalka u dhigmi lahayd lacagta dibedda uga baxda mid dheeraad ahna wey soo gelin lahayd haddii laga iibiyo dalalka u dhow. Waxa kaloo uu faa'iideyn lahaa abuurka xooggaasu, in ay dhashaan warshado, gaar ahaan kuwa kiimikada oo looga faa'idaysan lahaa fadhigaa milixda ah. Waxa iyana jira naxaas, (Iceland spar) bir iyo macdano kale oo badan. Haddana waxay ku sinnayd 27kii Abriil 1961 markuu Xasan Guuleed Abtidoon, isagoo ka hadlaya barlamaanka Faransiiska, uu ku canaantay Faransiisku inaanay wax qorsha ah ugu tala gelin sidii loo baadhi lahaa macaadinta ku jirta dalkiisa.

XIDHIIDHKA KA DHEXEYYA HALGANKA IS XORAYNTA IYO HALGANKA LAGULA JIRO DIBUDHACA.

Aynu ku soo gabagabyno qaybtii hore ee faaqidaadda taariikhda, siyaasadda iyo dhaqaalaha dalkan inagoo ku celcelinayna kulanka dhaylegtiga (dialectic) ah ee halganka loogu jiro aaya-ka-tashiga (self determination) iyo horukaca (development) siyaasiyiinta Afrika qaar baa ku halqabsada gaajo xorrityad leh ayaa ka fiican dhereg gumeysi leh. Faaqidaaddan siyaasadeed iyo daqaaleba aynu kaga soo hadallay Xeebta Soomaaliyeed taariikhdeedii gumeysiga ayaa ku taysa inay qalad tahay in arrinta sidaa loo jeediyaa. Taamuuxaa ka badan intuu Jaalle Siyaad tilmaamay inuu gumeysigu barbaariyo

gaajada, cudurka iyo aqoon darida.

Gumeysi wuxuu u taagan yahay dibudhac; dhiigmiiradka hantigoosadku wuxuu horseedaa ilbaxnimo la'aan iyo magaalayn la'aan, gaajo iyo shaqo la'aan ayuu aqalbiyadda ku abuuraa, in yarna wuu u daneeyaa. Halganka xoreynta Xeebta Soomaaliyeed wuxuu wataa himilada in dhaqaalaha oo dib loo habeeyo oo la toosiyo, si loo doorsho wuxuu Axmed Diini ku sheegay «Dhaqaale boqolkiiba boqol dhalanteed ah».

Waxan ra'yigan aad ugu sii kala qali doonaa qaybta dambe ee maqaalkan oo ku soo bixi doona Halgan bisha Diis. 1976. Waxa ka mid ah arrimaha aynu ka hadli doono sidii dhaqaalahan hantigoosadka ee gurrucan u abuuray dabaqado. Hirdanka dabaqadaheeda ka dhexeeyaana wuxuu abuuray dhaqdhaqaaq gobannimadoon. Isticmaarka Faransiisku: *l'aspe n'nsi nq uepeq eqee'is eu inuu u baabi'io xarakada gobannimada:*

b) isagoo u rogaaya cadaawad dadka gudihisa ah uu isugu dirayo qabiil qabiil.

t) isagoo koronto ku isticmaalaya

j) isagoo abuuray haddidaad iyo khataro gudaha iyo dibaddaba ah

x) isagoo abuuray fikrad «geopolitical» ah oo baaweynasa isku fillaan la'aan iyo daqaala xumada waddanka

kh) isagoo si qawaan ugu isticmaala xoog militari.

Intaasuba iyaday jirto haddana

xornimadoonka jabuuti wuu socdaa. Gudihisana wuu is urursaday dibeddana taageero xoog leh ayuu ka helaa. Si qaaxan arrimahaas waxaad uga sugtaa Halgan Cadadkeeda Diissambar.

Notes

1. Charles De Gaulle cited in *dega Saciid, Djabuuti 1975 Denni- or Bourhior Francaus (Paris, May 1975) P. 2*

2. Jules Ferry cited in Louis L. Sayder *The Imperialism Reader: Documents and readings on Modern Expansion.*

Inc. (1962) p. p. 123, 124.

3. Ahmed Dini cited in *African Development (October 1976) P. 981.*

4. See Virginia Thomson and Richard Adloff, *Djibuti and the Horn of Africa (Stanford: Stanford university Press, 1968, P. 172)*

5. *Ibid p 177*

6. *Ibid.*

7. *Idi P. 178*

8. *Ibid P. 179*

Shirqoollada Imberiyaaliyadda cusub ee Bariga Dhexe

Rashiid Shiikh Cabdullaahi

Tan iyo maalintii dawladda Sahyuuniyadda laga dhisay Falastiin siyaasadda Maraykanka ee ku saabsan bariga dhexe waxay ku taagnayd jid istraatiiji ah oo joogta ah, inkasta oo tabaha siyaasaddaas lagu fulinayaa marar badan isbaddeleen, kuwaas oo ka dhashay duruufka marba isbeddeleysay, haddana ujeeddada weyn ee siyaasadda Maraykanku meeshaa kama weecan. Tallaabooyinka iyo tabahaas waxaa ka mid ahaa in laysku dayo in waddammada carabta lagu xiro gaashaanbuuraha milatariga ah, xagga dhaqaalaha iyo siyaasadda oo laga cadaadiyo, iyada oo laga faa'iideysanayo is afgaranwaa-ga xoogagga gobannimadoonka carabta mararka qaarkood ka dhexdhasha iyo, haddii intaas lagala caal-waayo, iyadoo xoog ciidan ah iyo dagaal lagu dirqiyo. Ujeeddada Siyaasaddaasi markasta u socotaa waxay tahay in la badbaadiyo daniha dhaqaalaha iyo siyaasiga ah ee imberiyaaliyaddu ku leedahay adduunka carabta, iyada oo ay ugu adeegato hantikoobka reer-Galbeed ee ay gacanteeda ku jirto barwaaqada saliidka Carabtu. Imberiyaaliyaddu waxay markasta isku daydaa inay ilaalisoo xoogagga ay isku Ujeeddada yihiin si aan barwaaqadaasi gacanteeda uga bixin.

Dawladda Israa'iil waxaa loo abu-uray iney madax jebiso dhaqdhaqaaqa gobannimadoonka Carbeed oo imberiyaaliyadda ugu muuqda khatarta ugu weyn ee danaheeda ka soo horjeeda. Saas Awgeed bay

imberiyaaliyaddu Isra'iil u daafacda si ay u ahaato xoog weyn oo ka adag dawladdaha carbeec' oo dhan. Waxaanay ku kaalmeysaa hubka dagaalka, dhaqaalaha teknooloojiyada cusub.

Ujeeddada imberiyaaliyaddu taas ka leedahay waa in misaanka xoogga bariga dhexe uu noqdo mid u adeega Israa'iil, xooggeedu uga sarreeyo dawladdaha carbeed dhammaantood. Siyaasadda Imberiyaaliyaddu waxay u jeeddaa in Israa'iil markasta burburiso dhaqdhaqaaq kasta oo isku dayo inuu ka horyimaaddo.

Haseyeeshee dhaqdhaqaaqa gobannimadoonka carbeed wuxuu had iyo jeer la yimaaddaa waxaan imberiyaaliyadda iyo gaashaanbuurtoda Naato jecleyn. Tan iyo markii dawladda Israa'iil dhulka falastiin laga dhisay halganka gobannimadoonka carabtu aac' buu u kordhay, waxaana kaalin xoog leh ka ciyaaray Kacaankii 23kii Luuliyo 1952, dalka «Masar» ka dhashay.

Kacaankaas ka dib waxaa xoogeystay halganka xoogagga horusoocodka ah, waxaa dhashay horumar siyaasadeed iyo bulsheed, waxaa curtay kacaammadii waddaniga ahaa ee Ciraaq, Suuriya, Yaman iyo Aljeeriya iwm, waxaa curyaamay gumeysigii dunida carbeed joogay.

Intaas waxaa la socday bisiaan-shihii halganka dadka reer Falastiin iyo hub qaadashadii gobanni-

mo doonka falastiin oo soo banba-xay sannac'hii 60naadkii. Waqtigaas ayey hubka qaadeen naftooda-hurayaashii reer Falastiin, soona if-bixiyeen jirriinka dadweynaha reer falastiin iyo ururradooda.

Isbeddelladaas imberiyaaliyadda iyo sahyuuniyaddu falceliska ay ka keeneen wuxuu ahaa mid kulul. Israa'iil oo kaashaneysa imberiyaaliyada ayaa si kadis ah dharbaaxo xoog leh u gaarsiisey dalka Masar, Suuriya, iyo Urdun, subaxii 5tii Juun 1967kii, waxayna qabsatay dhul ay ka mid yihiin lamadagaan-ka Siinaa, buuraha goolan iyo dhulkii Falastiin intii ka hartay oo ah Gaza iyo daanta galbeed ee webiga Urdun. Waxay wali ku darsatay magaalada Qudus dhammaanteed. Ka dib markii ay imberiyaaliyadda iyo sahyuuniyaddu guushaas soo hooyeen waxay rajadoodu ku jirtay in dawladdaha carbeec' sandulle ku fuliyaan shuruudaha ay rabaan, heshiisna la saxiixdaan. Isra'iil waxay sugeysay jabka carabta ka dib in Madaxweynayaasha carabtu u yimaadaan oo la dhigtaan heshiis nabadeed oo ku dhisan shuruuddeeda; taas waxaa caddeyay Mooshe Diyaan Markii uu yiri:- Waxaan Taleefoon ka sugayaa caasimadaha carbeed si ay uu saxiixaan warqadda is dhiibida.

Dawladdaha carabtu markay ku baraarugeen guuldarradii ku dhacday, waxay u soo jeesteen hawlaha ballaaran ee horyaal dadyowga ca-

rabta, sidaas darteed baa cawladaha carbeed goosteen inaaney oggolaan jabka ku dhacay, taasna waxay ku caddeeyeen shirkii ugu horreeyey ee ay yeeshaan madaxda Carabta dagaalkii Juun 1967dii ka dib. Madaxdu shirkaas dhexdiisa waxay isku raaceen inaan wada hadallo lala yeelan dawladda Israa'iil iyo in dawladaha carbeed ee saliidda soo saara taageero maaliyadeed siiyaan dalalka Masar, Suuriya, Urdun iyo Ururka Gobannimodoonka ee Falastiin.

Imberiyaaliyadda iyo Sahyuuniyaddu waqtigaas waxay ku xisaabtamaayeen jabkii ku dhacay ciidamada carbeed, waxayna isku dayaayeen inay ka faa'iideystaan jabkaas, kura gaaraan danahooda. Waxay kale oo filayeen in dawladaha carbeed Israa'iil wado hadallo la yeeshaan. Waxaynu xusuusannahay in Israa'iil si buuxda u diidday iney ka kacdo dhulkii carbeed ee ay qabsatay 1967kii, Mareykankuna is hortaagay dhammaan go'aanadii Qarammada Midoobey ee cambaaraynayay gardarrada Israa'iil taasi waxay gaartay in dawladda Mareykanku horjoogsato go'aankaasi u qornaa.

Qabkaas oo ahaa «Dhulkii la qabsaday waxaana u beddelay dhul la qabsaday. Danta uu taas ka lahaa waxay ahayd inaan Israa'iil si buuxda uga guurin dhulka carbeed ee ay qabsatay kadib weerarkii 1967kii.

Taas waxa la jira kaalmada ciidameed iyo dhaqaalaha mareekanku siinayo dawladda Israa'iil. Waxaa intaa raaca in imberiyaaliyadda iyo sahyuuniyadda waddamada carabta ku qaaceen dagaal saykolooji ah oo ay ka mid ahaayeen dhacaayado niyad jabin ah oo dadweynaha Carbeed ku abuureysa kalsooni la'aan gaar ahaan dad-

ka iyo ciidammada dhexdocda. Qalabaka warfidinta galbeedku waxay ku andacoon jireen in awoodda dagaalka ee ciidammada Carabtu aad u hooseeyo, lana sinayn heerka cilmiga iyo teknooloojiyada sarreysa ee ciidammada Israa'iil leeyihiin.

Si dagaalkaas saykoloojiga ah loo xoojiyo Israa'iil waxay bilowday inay dagaallo ku qaaddo gudaha dalka Masar. Imberiyaaliyadda iyo sahyuuniyaddu waxay ku mintideen in ayan marna aqoonsan xuquuqda shacbiga falastiin iyo inay ka indhaqabsadaan jiritaanka Ururka Gobannimodoonka falastiin, oo ay markasta diidaan in ururkaasi ka qayb galo goobaha lagaga faalloonayo dhibaataada Bariga Dhexe, sida Qarammada Midoobway.

Si arrintaas looga hortago, siyaasadda hoggaanka Masar ee waqtigaas waxay ku dhisnayd tiirarka soo socda:-

— Xoojeynta midnimada dadweynaha masar, taasoo micnaheedu yahay isugeynta tabarta dadka oo dhan si loogu dhiso ciidammo carbeed oo cusub oo ka hortaga cadawga. Masaalada 1aad ee wax kasta laga hormariyay waqtigaas waxay ahayd tirtiridda raadadkii gardarrada Israa'iil.

— Xoojinta xiriirka iskaashiga ah ee lala leeyahay dalalka hantiwadaagga, siiba Midowga Soofiati oo siiyey taageero millatari, siyaasadeed, iyo dhaqaaleedba dadka masar. Ahmiyadda kaalinta dawladda hantiwadaagga ahi waxay ka muuqatay sida dhaqsaha ah ee dawladaha carabtu, gaar ahaan Masar u soo ceshadeen xoogoodii millatariga ahaa iyo abuuridda hubka cusub ee la tartamaya haddii aanu ka sarreyn hubka mareykanku Israa'iil siiyey. Waxaa

intaa la jiray khibradda cilmiga iyo teknooloojiyada ah ee ciidammada carbeed.

Dhinaca kale, dawladaha hantiwadaaggu waxay ciidammada carbeed u fidiyeen taageero siyaasadeed oo joogta ah sidii ay ku soo ceshan lahaayeen dhulkii ay Israa'iil ka qabsatay ka dib weerarkii 1967kii iyo xaq dadka reer Falastiinu u leeyihiin dhulkooda. — Xoojinta xiriirka iyo midnimada dawladaha carabta, taasoo ku iman karta isu-duwidda iyo qorsheynta siyaasadaha dawladahaas ee ku saabsan Bariga Dhexe. Siyaasaddaas wax ka dhashay waxaa ugu weynayd taageerada dhaqaale ee dawladaha carbeed ee saliidda soo saaraa u fidiyeen dawladaha xuduudda la leh dagaalkana kula jira Israa'iil iyo ururka xoraynta falastiin. In kasta oo arrintaas dhibaatooyin ka horyimaadeen haddana waxaa laga gaaray guulo aan la yareysan karin. Dhibaatooyinkii ugu weynaa ee mideynta carabta ka horyimid waxaa ka mid ahaa is-hirdigii ka dhexdhacay dawladda urdun iyo ciidammadii falastiin ee dalka Urdun ka duuli jiray markay Israa'iil dagaallamayeen tiir kale oo aasaasi ah oo siyaasadda dalka masar ee waqgaas wuxuu ahaa kobcinta xiriirka carabta iyo dhaqdoonka ah, dawladaha dhexdhexdhaqaayada kale ee gobanjimo xaadka ah, iyo dhammaan xoogagga horusocodka ee dunida. Arrintaas waxay dhalisay horumar weyn, waxaana la helay xoogag caalamj ah oo taageera dawladaha carbeed cambareysana gardarrada Israa'iil.

Siyaasaddaas iyo tiirarka ay ka kooban tahay waxaa ka dhashay guushii ay soo hooyeen ciidammadii carbeed socba labada jabhaddood Masar iyo Suuriya markii ay 1973kii ka guuleysteen Israa'iil.

Guushaas carbeed waxay keen-tay isbeddello aasaas ah oo saa-meyey siyaasadda imbiryaaliyad-da iyo sahyuunijyadda. Isugeynta awoodda carabta xag milatari, siyaaso, iyo dhaqaaleba, taageera-da dalalka hantijwadaaggu fidi-yeen dalalka carabta, korriinka xoogeysiga kaalinta halganka fa-lastiin intuba waxay keeneen inay fashisho fikraddii ahayd amniga isra'iil ee ku dhisneyd xoogga mi-leteriga, dagaalka kedjska ah iyo dhulballaarsiga joogtada ah. Wa-xaa intaas raacay siyaasaddii im-biryaaliyadda oo ku hoogtay koo-nfurta barj Asiya.

Waxaa socon weyday siyaasad-dii imbiryaaliyadda ee ku dhisne-yeed lafa jabinta halganka Falastiin waayo waxaa xoogeystay dagaal-kii Falastiin oo gaar ahaan ka muuqday dagaalkii soomajeesta-yaasha falastiin ay ku qaadayeen gudaha dhulka la haysto iyo da-gaalladii ballaarnaa ee ay waaya-dan dambe kala hortageen ciida-mmada sahyuunijyadda guullaha-na ka soo hiiyeen.

Dhinaca siyaasadda culeyskii halganka falastiin wuu kordhay waxaa la oran karaa halganka fa-lastiin wuxuu noqday xudduntii dhaqdhaqaaqa gobanjimo doonka carabta. Halganka falastiin kaa-lintaa wuxuu ku kasbaday taagee-rada xoogagga horusocodka ee adduunka oo keentay in dadyow-ga adduunku aqoonsadaan in ur-urka xoraynta falastiin yahay kan sharci ahaan u matali kara shaca-bka falastiin, loona oggolaado in ururkaas ku hadlo magaca falas-tiin. Waxaa kaloo timid in ad-duunka oo dhan lagu cambaree-ye midabtakoornimada sahyuu-nijyadda.

Guushaas aannu soc sheegnay

waxay imbiryaaliyadda iyo sahyuu-nijyadda ku qasabtay in ay siyaasadahooda hore wax ka beddelaan, ujeeddadooduna waxay tahay in ay tirtiraan xiriirka ka dhexeeya dalalka carabta iyo Mjadowga Soofiyeentii oo ah xoog taageero kasta u fidiyay halganka goban-jmadoonka carabta.

Isla markaas imbiryaaliyaddu waxay sii xoojisay taageeradii mi-litariga iyo dhaqaalahaba lahayd ee ay siineysay isra'iil si ay u jirisq xoogga isra'iil inuu ahaado mid karti u leh madaxjebinta dhaqdha-qaaqa gobannimadoonka carabta. Waxaa xusuus mudan in xoogagga qaarkood, marar badan, isku da-yaan inay faafiyaan fikrad oraney-sa xalka dhjbaatada Bariga Dhexe waxay ku jirtaa gacanta Mareykan-ka, taas oo ay uga socodeen sida ay ku dacwoodeen in Ameerjka, arrinta Bariga Dhexe dhexdhexaad ka noqoto.

Sida runtu tahay marnaba suuro-gal ma aha in Ameerjka arrinta bariga dhexe ay caadil ka noqoto meel dhexdhexaad ahna iska taagto.

Fikradahaas ujeeddadoodu wa-xay ahaayeen oo keli ah in loo go-gol xaaro siyaasadda cusub ee im-biryaaliyadda oo u dan leh inay dhjbaatada bariga dhexe gacantee-da si buuxda ugu qabato xoogagga horusocodka ahna foogeysa kalana gogoeysa.

Kaalinta halganka gobannima-doonka falastiin oo horumaray ara-gagax buu ku riday imbiryaaliya-dda iyo sahyuunijyadda. Sidaas darteed siyaasadda cusub ee imbir-yaaliyadda waxay ku dhisan tahay in la tirtiro halganka dadka falas-tiin. Waxay taas ka muuqatay mowqifka diidma'a qayaxan ah oo ay iska taageen shirkii «Jinee-fa» loogu tala galay in lagaga wa-da hadlo amuurta bariga dhexe.

Ameerjka iyo Isra'iil waxay is hortaaageen xaq dadka falastiin u leeyahay inuu ka qayb galo shir-kaas. Siyaasadda imbiryaaliyadda iyo sahyuunijyadda intaas kuma ekayn ee waxay u gudbeen shir-qoollo loogu tala galay in lagu dabargooyo halganka goban-jmadoonka falastiin. Shirqoolkaas wuxuu ka muuqday dabkii imbir-yaaliyaddu ka shidday dalka Lub-naa oo ujeeddadiisu ahayd in la baabi'iyo kacaanka dadweynaha fa-lastiin iyo xoogagga waddaniga ah ee Lubnaan. Imbiryaaliyadda iyo sahyuunijyaddu waxay qabaan in haddii kacaanka falastiin la baabi-ye ay suurogal u noqonayso fullin-ta ujeeddooyinka ay ka leeyihiin Briga Dhexe, xalka ay rabaanna gaari karaan.

Dhibaato kasta oo kacaanka fa-lastiin iyo halganka gobanjmadoon-ka carabta ka soo gaartay shirqoo-lladaas haddana muran waxaan lahayn in xoogagga horusocodka ah ee carabtu ka faa'ideysan doo-raan tijaabadaas, waxaa kale oo aan muran lahayn in kaalinta taa-riikhiga ah ee xoogaggaasi sii kor-dhi doonto ugu dambeystana guu-shu iyaga raaci doonto.

Gabagabadu waxay tahay jstraat-jyada imbiryaaliyadda caalamiga ahj waxay isku xirtay Bariga Dhexe, xeebaha Badweynta Hindiya iyo Koonfur Afrika, sidaas darteed tabaha imbiryaaliyaddu ay u deji-say bariga dhexe, isla marka wa-xay u jeedaan in la tirtiro dhaq-dhaqaaq kasta oo horusocod ah kana abuurma bariga Afrika. Waxaynu oran karnaa shirqoolla-da loo dejiyo halganka gobanima-doonka carabta iyo kacaanka Falas-tiin ma aha mid naga fog ee waa mid dhjbtiiis halkan noogu jmaa-neyso, loogana jeedo in lagu jebiyo halganka gobanjmadoonka ah ee gobolkan.

Sannadguuradii 59^{aad} ee Kacaanweynihii

Hantiwadaagga ee Oktoobar

Abuukar M. Xuseen (IKAR)

7dii Nofembar bay u dabbaaldegeen, dadyowga Midowga Soofiyeetiga, Kacaankii Oktoobar oo Hantiwadaagga ahaa, kana curtay Ruusiya sannadkii 1917kii.

Dabbaaldegaasi kuma koobnayn Jamhuuriyadaha Midowga Soofiyeetiga keliya ee waxaa ka soo qayb galay dadweynaha adduunka horusocodka ah, ayagoo qiimeynaya ulajeeddooyinka dheer oo kacaankaasu lahaa. Guulihii Kacaankaasi gaarey iyo duruustii laga qaatey, dib ayaan ugu soo qori doonaa tirooyinka dambe ee HALGAN, oo dhabarka u ritey fidinta maabaadi'da Hantiwadaagga Cilmi-ga ah iyo gaarsiinta Ummadda Soomaaliyeed waaya-aragnimada Kacaammada Hantiwadaagga ee adduunweynaha.

Haatan, annagoo ka dhaqaaqeynna ahmiyadda taariikhiga ah ee kacaankaas iyo qiimaha taariikhda cusub ee adduunka, waxaan kala qayb galeynaa adduunka xuska dhalashadii kacaanka hantiwadaagga dadweynaha Midowga Soofiyeetiga, xooggagga horusocodka iyo kuwa Hantiwadaagga ee adduunwaynaha.

Xaq buu ku taagnaa, Lenin markuu qorey «Waan ku jaani karnaa, inaan dhisanay dawladda Soofiyeetiga, ayaankeen bayna noqotay inaan bilowno casrigan dabaqaadka la cadaadiyaa ay xukunka qabsanayaan, ayna ka-

la wareegayaan kuwa caduadi-nayey oo maal qabeenka ah ee dalalka hantigoosiga, si loo dhisso nolol cusub, si looga guuleysto burjuwaasiyada oo looga xoreeyo dadnimada dhibaataada hantigoosiga iyo gumeysiga, lana habeeyo diktaatoriyada xoogsatada.»

Mar laga joogo 59 sano bay qarxiyeen kacaan Hantiwadaag ah shaqaalaha iyo beeraleyda Ruushku, asagoo uu hoggaaminayey xisbigii Lenin, markaas bay suurtoowdey ugu horreystii dawladdii Koowaad ee xoogsatada adduunka.

Kacaankaas oo ay dhaliyeen kooxaha ugu towrisan bulshada Ruushku, oo dhabarka ka jabshay habkii hantigoosiga ee waagaa jirey, waxna ka taray socodka isbeddelka bani-aadanka, wuxuu bedeley hannaanka

adduunka ee xagga siyaasadda, markii uu bilaabmey waqtigii kala guurka oo laga gudbeyey hantiwadaagga oo noqdey habka cusub ee dhaqaalaha iyo bulshada. La wareegiddii xukunka ay la wareegeen xoogsatada Ruushiya waxay gogosha u dhigtey horumarka dhaqdhaqaaqa xoogsatada adduunka, halkaas ay ka abuurmeen axsaab badan oo Maarkisista ah dalalka Yurub, Aasiya, Afrika, iyo Laatiin Ameerika, oo qaabkii majaraha Xisbigii Lenin iyo habkiisu raacey.

Kaddib markii laga guuleystey Fashiistadii iyo Nasistihii Jarmalka ee dagaalkii labaad ee dunida, oo ay qeyb libaax ka qaateen dadyowga Midowga Soofiyeeti oo u jilib dhigey ka hortagga Nasistigii bay soo baxday si buuxda guulaha dalalka hantiwadaagga oo laga ogaadey adduunka oo idil. Dalalkaasi ayagoo ay hoggaaminayaan Axsaabtooda Markista — Leninista ah bay galeen marxalad cusub ee dhismaha hantiwadaagga.

Maalinba maalinta ka dambeysa baa dalalkaasi sii korayeen, kaalinta ay amuuraha adduunka kaga jireenna kobceysey, waxaa ayaguna korey xooggagga horusocodka iyo kuwa dimoqraadiga ee adduunka hantigoosiga, oo waayo-aragnimo iyo aragti ku qaatey la dagaallanka taliska Monoboliga, waxay Axsaabtaasu heleen kalsoonida

dadweynaha ballaaran oo ku hirtey qaabka toosan oo barbaamijka xagga siyaasadda iyo dhaqaalaha ee xisbiyaashaa, oo beddeli kara xukunka Monoboliga ah.

KACAANKII OKTOOBAR 1917kii IYO DHAQDHAQAQAQA GOBANNIMODOONKA.

Ka qaybgalka dadyowga la gumeysan jrey iyo kuwa dulmanna ee Aasiya, Afrika iyo Laatiin Ameerika ay ka qayb galeen saleynta iyo qaabeeynta socodka taarkiihiga ee maanta, sidii Lenin arkayey, baa astaan u noqotey wadiga adduunweynaha ee abuurmay kacaankii hantiwadaagga kaddib, si loo dajiyo saldhig adag iyo waa cusub oo waqar, oo waxtar u noqda dadyowga adduunka ku nool.

Jabkii ku dhacay imberadooriyadii gumeysiga Bertaqiiska waxay ahayd dhammaadkii marxalad taariikhi ah oo lagu magacaabay marxaladii gumeysiga gaboobey. Guulihii ay keeneen dhaqdhaqaaqyada gobannimodoonka ee dunida iyo libinta ugu dambaysay ay gaareen xoo-gagga horusocodka ee Angoola, oo ay naf-huranimada dadka Reer Angoola iyo taageerada buuxda ee Afrika iyo adduunka iyo sida aragtida hantiwadaaggu u dhex gashay ummaddaha Afrika oo gobonimadoonka ah, iyo soo bixitaanka dawlado u socda xagga hantiwadaagga waxay cirriiri galisey hawtalamagnimada hababka midabtakoorka ah oo imberiyaaliistaha ku xiran.

Kicitaammada dadyowga Afrikaanka ah ee Koonfur Afrika, iyo mowqifka midka ah ee dawlada Afrika guud ahaan iyo

gaar ahaan kuwa koonfur Afrika xuduudda la wadaaga waxay caddeeyeen, sida dadyowgaasi guntiga dhiisha isaga dhigeen, si loo tirtiro midabtakoorka tirada yar.

Isbeddeladii ugu dambeeyey ee halganka midabtakoorka Afrika lagu la jiro waa kuwo xaqiijinaya jabka hababka midabtakoorka ah, wax kasta oo habaabkaas isku dayaana waa war wareeg siyaasadeed, oon waxba ka dambeyn, waxayna uga jeedaan in ay xukunka ku haystaan.

Isbeddeladaasi waxay cirriir geliyeen dhibaataada siyaasadda gumeysiga cusub, waxay kaloo ballaariyeen Jabhaadda dalalka soo koraaya oo gumeysiga neceb, sidii ay uga xoroobi lahaayeen xagga dhaqaalaha iyo sidii ay u maamulan lahaayeen khayraadkooda dabiiciga ah. Markaas dawladahaasi waxay awood u helayaan, inay hor istaagaan tabaha imberiyaaliyaddu ay ra'is inay ku soo ceshato khayraadkii ay ka dhuuqi jireen meelo badan oo dawladaha dhawaan ka xoroobey, waxay kaloo ay aad ugu mashquulsan yihiin inay kala jabshaan isku duubnaanta xoogagga kacaanka horusocodka ah ee dunida.

Midowga Soofiyeeti kaalin xoog leh buu ka qaatay sidii ay isu bahaysan lahaayeen xoogagga horusocodka dunida. Daika Midowga Soofiyeeti waxaa ka dhismay dhaqaale dhidibada loo aasay oo ka gudbey dibudhiciii ay ku jirtey Ruushka waayihii qeysariyada, dhaqaalahaas oo ka gudbey waqtiyaal adag ee dagaallo iyo soo faragelin shi-sheeye.

SOO DHALASHADA DHAQAALAH HANTIWADAA-GGA

Waxaa dhashay dhaqaale hantiwadaagga ah oo ka caag-gan qas iyo shaqo la'aan sida ka taagan dalalka hantigoosadka. Dhaqaalaha hantiwadaagga, waxa loo habeeyaa, sidii loogu haaqabtiri lahaa baahida dadweynaha markii dhaqaalaha kor u marana nolosha dadweynuhu kor bay u kacdaan. Waxa aan shaki ku jirin, oy na tusaysaa khibraddu in koboca iyo horumarka dhaqaalaha hantiwadaaggu ka qeyb qaadanayo, dedejinta xoreynta dalalka soo koraaya, xag bulshadeed iyo xag dhaqaalaba.

Dhinaca kale waxaan arkeynaa inay dalalka hantigoosiga ahi ka bixi la'yihin dhibaatooyin gariiriyey oo gudahooda ah, oo ka imanaya xagga nolosha oo qaali noqotey, shaqa la'aanta oo fiddey iyo awood la'aanta dhaqaalaha hantigoosadka aanu awoodin inuu joojiyo qaska meelaha wax soo saaridda ka socda iyo qorshaha hantigoosiga oo xoojiyey iska horimaadka. Qorshaha dhaqaalaha Burjuwaasigu wuxuu ku dhisan yahay inuu raalli geliyo dad tiro yar oo maalka keligood haysta iyo inuu abuuro tiirarkii bulshada kharashka iyo quudashada fooma xun, oo dadweynaha intiisa badanna gaajo ku dishey. Bulshada sidaas ah fikireyaasha Burjuwaasiga ahi waxay u arkayaan inay tahay bulsho barwaaqo iyo horumarka gaarsiineysa dadkoo idil.

TUSAALAHA KACAANKA OKTOOBAR 1917kii.

Intaas oo dhammi waxay ku timid sida Kacaankii Oktoobar ee hantiwadaagga ahaa uu u saameyay guud ahaan dhaqdhaqaaqa Kacaanka dunida. Arrintaasi waxay dalalka dhawaan gumeysiga ka baxey u muujinaysaa tusaalayaal cadcad oo in la xuso oo la derso u baahan, waxay abuurtay xoog isku duuban oo gumeysiga iyo hantigoosiga ka soo baxay.

Guushii Kacaanka Ruusiya uu gaarey iyo dhalashada beesha dawlada hantiwadaagga ah, waxay hor istaageen gumeysigu inuu baabi'yo dhaqdhaqaaqyada dalalka la cadaadshey. Imberiyaaliyaddu waxay ku khasban tahay inay tixgeliso xoogga kordhaya ee dalalka hantiwadaagga ah oo dhinac kasta ka kaalmeynaya dalalka soo koraya.

Waxaa u baahan in laga fiirsado oo ahmiyad gaar ah la siiyo sida ay waagii Imberadooriyadii Ruushka u jireen axsaab badan oo qaarkood wateen ra'yi

ah in habka jira la hagaajiyo.

Xisbiga keliya oo awoodey inuu qaado xilka carrogeedinta mujtamaca, si kacaanimo ah u tirtirey dib u dhaca iyo sinnaan la'aanta jirtay wuxuu ahaa Xisbiga shuuciga, oo ay iskaashanayaan xoogagga kale ee horusocodka ah.

Taas waxaa raaca in Kacaanka Hantiwadaaggu uu xalliyay badan u dejiyey ammuuraha bulshada oo tusaale u noqday xoogsatada dalalka kale.

Xalligaa hantiwadaagga ah ee arrinta dib u dhaca dhaqdhaqaaqa iyo hiddaha oo ay ku jireen Shucuubta Aasiyada dalka Midowga Soofiyeeti, waa khibrad ay duruusi ka buuxdo ooy ka faa'iideysanayaan dalalka soo koraya, sidii ay ugu kici lahaayeen isbeddello saameeya dhaqaalahooda iyo bulshadooda oo u jeeda dhismaha Hantiwadaagga.

Kacaankii hantiwadaagga ahaa ee Ruusiya wuxuu beddelay astaamaha xiriirka dawlada ha adduunka. Xoogagga hantiwadaagga ah ee dunida waxay gaareen heer ay noqdeen xoog muhiim ah oo daafacaya nabad-

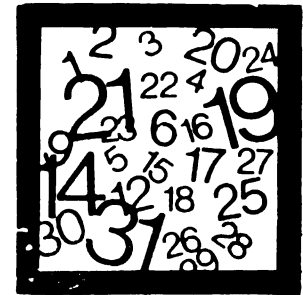
da adduunka, una halgamaya ma'aadii' da sinnaanta iyo wax is dhaafsigu xaq ah is xurmeynta, nabada ku wada noolaanta dawlada hababaka kala gedisan leh, baabi'inta midabtakoor-ka iyo jebinta imberiyaaliyadda isku dayeysa inay tirtirto qarannimada waddaniga ah ee dawlada kale.

Xoogagga horusocodka ah iyo dadweynaha Soomaaliyeed, iyo ga oo dadyowga Midowga Soofiyeetiga kala qayb galaya xuska kacaanweynihii Oktoobar ee Hantiwadaagga ahaa, waxay rumaysan yihiin in jidkii kacaankaasi furay yahay ka keli ah ee dadyowga adduunku raaci doonaar. Jidkaasi waa ka aadamiga ka samato bixinaya dagaal, isku dulnoolaad iyo dulmiga ijtimaaciga ah.

Halganka dadweynaha Soomaaliyeed ugu jiro xaqiijinta isbeddellada Kacaanka ah, isaga oo raacaya hoggaanka XHKS, waa qaybta uu dadweynaha Soomaaliyeed ka qaadanayo halganka dadyowga adduunku ugu jiraan xornimada, horumarka ijtimaaciga ah, dimoqraadiyadda, nabadda iyo hantiwadaagga.

WARBIXINTA BISHA

Shlr ku saabsan horumarinta Muuska Ummadda

Shir ku saabsan horumarinta Muuska Soomaaliyeed oo ay ka qayb galeen wakiillo ka socda beeraleyda muuska, hay'ado dawladeed oo ku shuqul leh horumarinta muuska iyo wakaalado ganacsi; ayaa lagu qabtay Guriga Ummadda ee Muqdisho.

Shirkaa waxa lagu gaadhay in ku dhow 19 qodob oo ay ka mid yihiin: in la aburo guddi dhexaad la shaqeysa Gud-diga Muuska; in tababar-ro is-dabajoog ah la siiyo shaqaalaha iyo farsamayaqaan-nada; baadhidda cudurrada muuska iyo cayayaanka dhibaa-tada u keena beeraha muuska oo la joogteeyo; in isla markaa-ba la siiyo beeraleyda waxa ay muteystaan;

adeegsiga borogaraamka beerid-da isku dhafan ee beeraha muus ee loo baahdo.

In la qabto shirar noocaas ah bilaha Abriil iyo Setember sannad kasta ama waqtigii kalee loo baahdo.

Shirkaa waxa kale oo lagu gaadhay 22 qodob oo gaar ah oo ku saabsan sidii looga gudbi lahaa mashaakilka jira meelaha

muuska lagu beero.

Go'aannadaas oo dhan waxa loo gudbiyey dawladda dhexe, halkaasoo lagu goyn doono Go'aannadii u dambeeyey iyo isticmaalkoodaba.

Kulankii xidhitaanka shirkaas ee Noofembar 11, 1976ka, waxaa ka hadlay xoghaayaha Guud XHKS ahna Madaxweynaha JDS, Jaalle Maxamed Siyaad Barre, oo hadalkiisii ay ka mid ahaayeen; kacaanku wuxuu u soo jeestay inuu caawiyo beeraleyda, isagoo ka nabad-gelinaya dhiigmiiratada ka shaqaynaya nabadgelyadooda kana siinaya gacan xagga dhaqaalaha iyo farsamadaba. Isagoo hadalkiisii sii wata, wuxuu jaalle Siyaad ku guubaabiyey beeraleyda muuska inay muuska ka sokow beeraan waxyaabaha kale ee ay ka mid yihiin, cudbiga, sisinta, hadhuudhka galleyda iyo bariiska. Waxa kale oo uu Jaalle Siyaad wax ka sheegay baahida loo qabo in beeraleyda muuska loo sameeyo Machad lagu barto Cilmiiga Beeraha meelaha u dhow beeraha.

Noofembar 11, 1976ka, ma aha calaamad muhiim u ah halgankii dadka reer Angoola ay u halgamaayeen madaxbannannidooda iyo gobannimadooda oo keliya ee waxay muhim u tahay dhammaan dadka reer Afrika.

Noofembar 11, 1976ka, waxaa dhashay Jamhuriyadda dadka Angoola waxaynu wada ogsoonahay dhammaanteen Imbiriyaaliyadda caalamiga ah iyo dibusocodka guduhu sidii ay isugu dayeen inay u dabraan ummadda reer Angoola. Laakiin, xoogagga horusocodka ah ee uu hoggaaminayey Ururka MPLA ayaa ku guuleystay in

uu gaashaanka ku dhufsto kala qoqobkii iyo cadaadiskii Imbi-ryaaliyadda midabtakoorku ku haysey ummadda Angoola. Hal-kaa waxaa ku cad macnaha iyo xoogga kacaanka Angoola.

Angoola, iyadoo aad ugu fa-raxsan guulaha ay gaadhay ayey mahadnaq u celinaysaa taagee-radii gaarka ahayd, iyo shucuur-tii kacaannimo ee dadka reer Af-rika iyo gacansiintii iyo gurmada-kii Midowga Sifiyeeti iyo kuuba ay Angoola u geysteen.

Guusha ay Angooli ka gaa-dhay gumeysiga cusub iyo ka duugga ah, dibusocodka guda-ha, midabtakooryada caalamiga ah iyo calooshood u shaqeysta-yaalkii hortaagnaa ee hakina-yey xornimada Jabhadda iyo dunida Hantiwadaagga ah ayaa ku biiriyey quwad cusub libta farxadda leh ee ay dadkii la gumeysan jiray (dadka reer An-goola) gaadheen. Waxa ay xoo-geysey halganka dadka reer koonfur Afrika iyo midnimada Afrika ee lidka ku ah Imberi-yaaliyadda caalamiga ah iyo mi-dab-kala-soocaba.

26KA OKTOOBAR: TAA-GEERKA WADDANIYIINTA REER NAMIIBIYA

Toban sano ka hor, Oktoobar 2dii 1966kii, waxa la riday xabbaddii u harreysey ee loola dan lahaa in laga xoreeyo dadka la gumeysto ee reer Namiibiya xukun midabtakooreedka gar-darrada ah ee caddaanka tirada yar ee ku nool Afrikada Koon-furged.

Halganka waddaniyiinta na-miibiya ee ku-lidka ah xukunka midab kala sooca waxa horseed u ahaa ururka dadka koonfur Galbeed ee Afrika (Swapo) ee u

hoggaaminaayo Jaalle Saan Ni-jooma.

Sannaado badan ayaa hadda laga joogaa markii ay dadyowga horusocodka ah ee dunida oo dhammi ay u garawsadeen 26ka Otoobar, inay tahay maalintii lagu taageeray dadka reerka Na-miibiya halgankooda gobanima-doonka ah, ee ka soo horjeeda dulmi midabtakooreedka, iyo dhammaadkii xukunka garda-rrada ah ee gumeystayaasha. Si loo xuso maalinta qiimaha leh, waxa lagu qabtay waddam-mo badan kulano taageero ah oo ay ka soo jeedeen codad badan oo ku dhawaaqaya: In ciidda Namiibiya dhakhso looga qaado ama looga eryo ciidammada midabtakorka; in la sii daayo siyaasiyiinta xidhan; In la soo celiyo waddaniyiinta laga mas-taafuriyey, iyo aqoonsiga umma-daha midoobay ee ku saabsan gobannimada Namiibiya.

MAALINTA MACALLINKA

Nofember 21dii, oo ah maalin-tii Macallimiinta dalka Sooma-liyeed waxaa lagu sameeyey Golaha Maaweelada ee Muqdi-sho xus lagu sharrifayo sannad-guuradii 4aad ee kasoo wareeg-tay dhalashada Maalinta Ma-callimiinta.

Waxaa kasoo qayb ga-lay xuska Guddoomiyaha Hog-gaanka Aydooloojiyada xubinna ka ah Golaha Dhexe ee XHKS Jaalle Maxamed Aadan Sheekh, Guddoomiyaha Hoggaanka Wax-barashada iyo Cayaaraha, xu-binna ka ah Golaha Dhexe Jaalle Cabdirisaaq Maxamuud Abuukar, Wasiirka Caafimaad-ka, xubin Golaha Dhexe, Jaalle

Muuse Rabiile iyo Madax ka tirsan Golaha Dhexe, Macalli-miin, ubaxa Kacaanka iyo dad badan oo Xamar ku nool.

Wasiirka Waxbarashada Jaa-alle Aadan Maxamed Cali oo isa-guna halkaa joogay oo ka had-lay xuskaa wuxuu tilmaamay qaybta uu Macallinku ka qaa-tay Ololihii tirtirida jahliga iyo dirirtii ballaarnayd oo uu muu-jiyay la dagaallanka fikradahii gumeystaha.

Waxa kalee uu raaciyay in Kacaanka Soomaaliyeed u aq-oonsaday Macallinka inuu ya-hay aasaasihii ilbaxa binu aa-damka. Tani waxay tusaysa in tiro gaarta 1,300 oo Macallin ay dallacdey muddadii u dha-xaysay 1972 — 1976. Waxay kale oo Macallimiintu awood u leeyihiin waxbarasho sare iyo siminaaro joogto ah.

Kacaanka Waxbarashada da-lka waxaa laga garankaraa tira koobkan: Tirada ardada dugsi-yada sare waxay korodhay 312% iyadoo gaartay 327,000 s a n n a d k a n waxbarashada 1976 — 1977. Tirada Macalli-miinta waxay korodhay 420%, Macallimiin gaarayaa 7,079 sha-qo ayay gudanayaan sannadkan waxbarashada iyagoo aanay ku jirin macallimiinta shaqada Qaranka iyo Ajinebigu. Kuuli-yadda Lafoole waxey qaaddaa 535 arday.

Xus kale ayaa isaguna ka dhacay Kuuliyadda Waxbara-shada Lafoole oo ay ka qayb galeen Wasiirka Tacliinta Sare iyo Hiddaha Jaalle Cumar Car-te iyo Guddoomiyaha Jaama-cadda Qaranka Jaalle Axmed Ashkir Bootaan oo labaduba ka tirsan yihiin Golaha Dhexe ee XHKS.

DABBAALDEGGII 59° EE KACAANWEYNIHII OKTOOBAR

Bisha Nofeembar 7dii dadweynaha Midowga Sofiyeeti, oo ay taageerayaan ummadaha horusocodka ah oo adduunka, wuxuu u dabbaaldegay sannad-guuradii 59aad ee Kacaanweynihii Oktoobar 1917, taas oo bartilmaameed u ah dhalashadii Dowlad shaqaale ee hantiwadaag ah oo ugu horreysay addunka, uuna hoggaamiye u ahaa V. I. Lenin, macallinka halganka dabaqada shaqaalaha, 59kaas sano ee ka soo wareegay bilowgii arrimahaas taariikhiga ah waxay uun sii muujiyeen siday u dhaboobeen baariddii iyo sadaalkii barihii weynaa ee Lenin, waxayna ka marag kaceen hayaanka aadamigu (beni-aadanku) ugu jiro inuu xaqiijiyo bulsho san, oo hantiwadaagga cilmiga ah isku maamusha. Asaga oo adorsaya aayatiinkaas dambe ee bani-aadanka Lenin wuxuu yiri: «Kacaanka hantiwadaagga ahi ma noqon doono dagaal xoogsatada kacaanka ahi ay burjuwaasiyada dalkeeda ku qaaddo oo keli ah,

Wuxuu noqon doonaa halgan ka oogan waddammada iyo dhulalka gumeysi iyo kadeed imberyaaliyaddu ku hayso, dagaal ay ku qaadaan inta waddan la haystaa imberyaaliyadda caalamiga ah».

Baariitaankaas iyo saadaashaas 1917 la sameeyey inay sax yihiin maanta umuuraha adduunka ka taagan iyo dhaqdhaqaaqada kacaanka ah ee meel walba ka socda ayaa u daliil ah. Fikraddii aad u samayd ee ku soo if-baxday kacaanweynihii Oktoobar, waxay si qoto-dheer u saamaysay afarta gar-jaho ee adduunka, waxayna u horseeday hoobashada iyo baaba'a, waxa kadeed

la yiraahdo, nooc kastaba ha ku yimaaddo eh.

Midowga Sofiyeeti wuxuu maanta gacan siiyaa inta ummad ah oo cadaadis lugu hayo, si ay kadeedka lugu hayo uga guuleys-taan, wuxuuna ku dhawaaqaa lama huraanka isbahaysiga dabaqadda shaqaalaha oo dalalka oo idil. Waddadaas uu Midowga Sofiyeeti soo hayey muddadaas aan sheegnay, ooy saldhig u ta-

hay aragtida kacaanka ah iyo dhaqangelinteeda nolosha, waxay u oggolaatay inuu soo gaaro xagga farsamada dalal aad uga horreyey oo hantigoosha ah, meelo badanna inuuba ka dheereeyo.

Waa mabaadi'da kacaanka ah waxa u oggolaaday dhismaha itaal taas u weyn oo hantiwadaag ah.

SHIRKA AAPSO IYO DIIDMADA MIDABTAKOORKA

Shir lama-filaan ah oo caalami ah, ooy AAPSO (Ururka isbahaysiga ummadaha Afrika iyo Aasiya) soo jeedisey ayaa casho dhoweyd Magaalada Addis Abeba lugu qabtay, waxaana loola jeeday in garab lugu siiyo ummadaha Afrika da koonfureed iyo in ra'yiga dadweynaha aduunka loo dumo ka horjeedka bahalnimada ay ku aqdaantaan taliska yar ee caddaanka ah iyo imbiryaalliistayaasha ay is gaashaanbuursadaan.

Shirkaas wuxuu socday 30-kii Oktoobar ilaa 2dii Nofembar shirka, ay ka soo qayb galeen dad ka yimid 60 dal iyo in ka badan 20 Urur qaran-dhexyaal (caalami) Gobollo iyo kuwo aan Dowlad ka soconba leh, kana yimid qaaradaha kala geddisan wuxuu mar kale si cad u soo qaaday una adkeeyey hiilka uu u fidinaayo dadyowga halganka kula jira midabtakoorka iyo dagaalka xorriyadda iyo madaxbannaanida ummaddaasi ugu jiraan.

Shirka waxaa looga dooday habka ugu fiican ee dharka loo-

ga dhigi karo shirqoollada imberyaaliyaddu ay waddo si ay dhaqdhaqaaqada ummadahaas halgamaya uga go'doonsaan dhaqdhaqaaqada kacaanka adduunweynaha. Sida muuqata shirku wuxuu oognay waqti aad xasaasi u ah, kaasoo ku beegmay mar halgan ka iyo midabtakoorka laqula jiray uu heer sare gaaray, ama gudaaha, ama dibedda ha ahaate, dhinaca kalena waa mar imberyaaliyaddu ay ka dagaallamayso inay ka kabato dharbaaxooyinkii ka soo gaaray burburkii Imbeeraadii bortoqiiska uu Afrika ku lahaa.

Shirku dhowr go'aammo ayuu gaarey, oo uu ka mid yahay in la abuurdo Guddi Baaris oo caalami ah, kaasoo ka baaraandegaya dembiyada iyo qolo-cirib tirka talisyada midabtakoorku ay ku keceen, iyo sii adkaynta go'aammadii Qarammada Midadwbeey oo ku lug lahaa sidii gumeysiga looga tirtiri lahaa Afrika Koofureed.

Wafdi reer Jabuuti oo ka qayb galay sanndguuradii 7aad ee kacaanka

Wafdi ka kooban 121 Xubnood ee ka socdey Xeebta Soomaaliyeed ee Faransiisku gumeysto (Jabuuti) ayaa ka soo qayb galay dabbaaldeggii sannadguuradii toddobaad ee kacaanka Soomaaliyeed. Wafdigu wuxuu ka koobnaa 50 Xubnood oo ka tirsanaa Ururka Gobannimoonka LPAI uuna hoggaaminayay Xoghayaha Arrimaha Siyaasadda Idriis Faarax Cabbane iyo 54 xubnood oo ahaa wakiil lo ka socdey Ururrada Bulshada ee Jabuuti. Waxaa kalee wafdiga ka mid ahaa Wasiirka Tacliinta Mudane Axmed Maxamed Ciise (Sheekhow), Wasiirka shaqada Mudane Cabdulqaadir Waaberi waxaana hoggaaminayey Sonotor Barkhad Gurraad oo ah Mudane ka tirsan Kooxda ugu badan Barlamaanka Xeebta.

Markii uu dalka yimid, wafdigu wuxuu kulanno iyo wada hadallo la yeeshay hoggaamiyeyaal Xisbiga iyo dawlad-daba ka tirsan; waxaa si gacal-

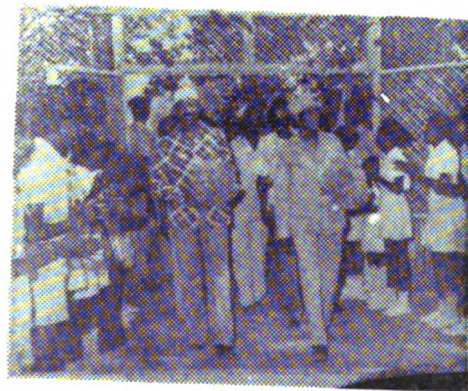

tooyo ka buuxdo ula kulmay Xoghayaha Guud ee XHKS ahna Madaxweynaha JDS Jaalle Maxamed Siyaad Barre, wafdi-

Siyaasadda, dhaqaalaha, bulshada, tacliinta iyo dhaqanka.

Intii uu dalka joogey, wafdigu wuxuu qabtay shir jaraa'id

Wafdigii Xeebta Soomaaliyeed booqashada ku yimid Muqdisho si ay uga qaybgalaan 7ba guuradii Kacaankii 21ka Oktoobar ee 1969kii.

gu wuxuu booqdey meelo badan ee ka mid ah dalka JDS, waxayna awood u heleen inay indhahooda ku arkaan guulihii Kacaanku uu soo hooyey xagga

oo ay si tifaftiran ugu faahfaahiyeen xaaladda Jabuuti meesha ay maanta taagan tahay iyo duugbaxyadeeda la xiriira halganka gobannimoonka.

Xiriirka dabaqadeed iyo tiirarka saldhigga u ah

Waxaa soo diyaariyay Aadan Muuse

Afkaarta hantiwadaaggu way ka kortay, oo ka gudubtay heer-kii dadweynaha la cadaadiyo ee la dhiigmiirto riyada ugu taami-jirey bulsho intaa ka roon, oo caddaalad iyo sinnaan dhexdeed jirto. Waxay haatan u gudubtay heer sare iyada oo noqotay aragti cilmi ah, barnaamij dhaqan galay ah oo lagu rido dawladda baarjowaasiyada oo si garaad iyo bisayl siyaasi ah ku qotontona loogu dhisi karo hantiwadaagga. Hantiwadaaggu haatan wuxuu noqday cilmiga qawaaniinta siyaasadeed iyo midda bulsho oo isbeddelka tawriga ah ee bulshada aadamiga. Kaasi oo aan sina loogaga maarmi karin dersidda iyo ballaarinta waayo-aragtida caalamiga ah ee dhaqdhaqaaqa shaqaalaha iyo midda gobannimodoonka wad-daniga ah, iyo guud ahaan qaababka iyo siyaabaha dadyowga Adduunku ugu guurayaan hantiwadaag. Xoogga iyo qiimaha weyn ee aragtida hantiwadaagga cilmigu waxay ku jiraan arrinta la xiriirta qaanuunka xiriirka dabaqadda, qawmiyaadka siyaasadda, iyo dawladda kacaanka, arrimaha la xiriirka wacyiga siyaasiga iyo halganka afkaarta iyo siyaasadda ee lagu la jiro imbiriyaalayada.

Dhaqaalaha kulmiya kooxaha kala duwan ee aadamiga, xiriirka dhaqaalaha iyo midka bulsho ee dhex mara ayaa had iyo goor abuura saldhigga iyo asaaska dhaqaaleed iyo kan bulshanimo ee mujtamaca aadamiga. xiriirka

dabaqeed, midka bulshanimo iyo midka degganuhu waxay sameeyaan, metelaanna unugyada saldhigga u ah aasaaska bulshada. Haddii loo fiirsado Unugyadaas waxaynu heleynaa in ayaga oo la isu geeyey ay ka sameysmaan **hiirarka dhabta ah, ee is dhex galka** iyo isu hilowga waaweyn ee dadka, waxaana halkaas lagu gartay isku xiriirnaanta **daylatikada ah ee ka dhexeysa, Taasi** oo adkaysi habka bulshanimo iyo degganaanta ilaa xad uu deggan yahay, waxaana taasi abuureysaa codka taariikhiga naftiisa.

Xiriirrada dabaqadeed ee dhabta ah waxay ka ciyaarayaan kaalin xoog leh dhismaha dabaqadeed, isla markaana waxay fashirtaa soo baxooda, horumar-kooda, iyo dhammaadkooda, waxay kaloo soo saartey kaalinta halganka dabaqadeed, oo ah xoogga wada xiriirka dabaqadeed ee hababka ijtimaaciga oo isdiiddan iyo taariikhda lama huraanka ah ee mujtamac aan dabaqaad lahayn.

CARRIFAADDA DABAQAADKA:- Si loo carrifo ifafaale kas-ta waxaa sugaya carrifaadda iyo caddaynta dhinac walba ah ee laga bixiyo astaamaheeda asaa-Jaalle V. I Lenin baa carrifay dabaqaadka oo ku sugay afar astaamood oo aasaasi ah:

1. Meesha qofku kaga jiro habka ijtimaaciga ee wax soo saarka.

2. Xiriirka uu la leeyahay qalabka tacabka.

3. Kaalinta uu kaga jiro maa-mulka habaynta shaqada.

4. Qaabka uu ku helo wuxuu guuto. Astaanta koowaad waxay caddaynaysaa midabka taariikhiga ee dabaqaadka iyo siday ugu xiran yihiin hab gaar ah ee wax soo saaridda ijtimaaciga, iyo meesha uu ka gelayo, halkaas oo ay ka muuqanayso sababta iyo faariga u dhexeeya dabaqaadka. Tan labaad oo ah xiriirka qalabka wax soo saaridda, baa ayadu-na muujinaysa faraqa dabaqaadka.

Hab kasta oo ijtimaaci ah oo lagu jiro qaabka wax lahaan-shu wuxuu ku cadyahay kana muuqda sida tacabka bulshadu soo saarto loo qaybsado. Waagii bulshadii bidaa'iga ahayd dadka oo dhami way u sinnaayeen tacabka la soo saaro; qalabka tacabkana isku in ayey u wada jireen, taas darteed saldhig dhaqaale oo dabaqaadku ku taag-

Taariikh ahaan dabaqaadku waxay soo baxaan marka horumarka xoogga tacabka gaaro heer la soo saaro tacab ka badan quudka lawniga ah ama lagama maarmaanka ah, hase ahaatee waa in wax soo saariddaasi ay ku xirantahay loogana qiyaas qaato heerka iyo qaabka shaqo qaybsiga bulshannimo. Waxaana run ah in soo saaridda tacabka dheeraadka ah iyo shaqo qaybsiga bulshannimo ay yihiin kuwo u gogol xaara soo bixidda ifafaalaha wax lahaan-shaha gaar ahaaneed. In ay bulshadu dabaqaad u qayb santahay, waxaa looga tilmaanqaadan karaa hababka dhaqan dhaqaaleed ee isaddoonsiga, dhulgoosiga iyo hantigoosiga, halkaas oo markastaba xiriirka wax lahaan-shuhu uu yahay astaanta ugu weyn ee dabaqaadka ee tusaysa soo ifbixiddooda, jiristooda iyo suuliddooda ama baabi'idooda lama huraanka ah. Bulshooyinka dabaqiga ah nimanka iska leh qalabka tacabka ayuunba xaq u leh maamulka runta ah ee wax soo saaridda, si toos ah ama si aan toos ahayn intaba kuwaas tacabka soo saaraa run ahaantii way ka fogyihiin. Dabaqaadka iska leh qalabka tacabka ayaa gebi ahaanba iska leh waxa la soo saaro, kuwa soo saaraa wa-

xay ku kooban yihiin wax dhimashada ka ilaaliya.

Garashada iyo fahamka asaaska iyo salka dabaqaadka ayaa wuxuu yahay cilmiga ifinaya jidka hirgelinta tawriga ah, maxaa yeelay waxa ka dhasha mabada' dhaqaneed, oo muhiim ah, kaas oo ah mabada'a aduun-aragga dabaqiga ah, halkaasna waxaa ka dhashey in uu qofka si cilmi ah u arko ifafaalayaasha dhaqaalaha iyo kuwa bulshannimo, iyo sidoo kale arrimaha siyaasadda kuwa waddaniga ah, kuwa caalamiga iyo arrimaha la xiriira doorashada jidka horumarka dhaqaalaha dhaqanka ee dalaka soo koraya. Taasina waxay keenaysaa in qofku yeesho ra'yi dabaqi ah oo joogto ah oo ka maran kacaa - joogsi, kalsooni la'aan iyo mowqif danasyannimo oo la iska taago arrimaha saameeya cadowga iyo saaxiibka isbahaysiga gudaha iyo dibeddba.

Mabada'a dabaqinnimadu wuxuu burinayaa kana soo horjeedaa falsafada boorjuwaasiyada ee isdiidsiisa dabeecadda dabaqiga ah ee ifafaalaha dhaqaalaha iyo bulshada, sidoo kale wuxuu burinayaa kuwa diida dhinaca sifada gaar ahaaneed ay leeyihiin.

Iyadoo oo ay saldhig u tahay garashada qotada dheer ee aragtida cilmiga ah baa waxaa samaysma mawqif dabaqi ah oo laga yeesho arrimaha saameeya kacaannada waddaniga ah, Gumeysiga iyo ku xirraanta ay ku xiran yihiin ciribtirka gumeysiga, imberyaaliyadda iyo dhismaha hantiwadaagga.

Dhismaha hantiwadaaggu ka

dhismay dalal badan, halkaas oo mushkiladaha iyo dhibaatooyinka bulshada loo helay xal u qalma horumarka bulshada adami-gu waxay caddaysay runnimada aragtida hantiwadaagga cilmiga ah. Waayo aragtida dhismaha horumarsan ee dalka Midowga Soofiyeeti waxay dadyowga adduunka u soo bandhigaysa tusaale cad, sida looga guulaystey iska horimaadkii dabaqiga iyo midkii qawmiga ahaaba, markii ay samaysantay dawladdii shaqaalaha iyo beeraleyda, marka qaqalabka tacabka loo soo celiyo gacanta dadweynaha xoojiyo, markaas oo keliya baa la tirtiri karaa is-colaadsiga, iska horimaadka dabaqiga ah, midka qowmiga ah, xiriirka aan cadaaladda ku dhisneyn, gumeysiga, colaadaha iyo dagaalka, loona gudbi kara bulsho barwaaqaysan. Saaxiibtinimo iskaashi iyo nabad, arrimahaas oo habka hantigoosigu uu suurta gelin kaadduunka waxaa horyaalla in ay ri waayey. Haddaba dadyowga doortaan jidka gobannimada dhabta ah, horumarka bulshannimo iyo nabadda, taas ayaanna haatan waxaa caddaatay in uu yahay midka ay ku biyo shubayso socodka taariikhiga casriga cusubi waana jidka keliya ee u bannaan dadyowga ka baxaya gumeysiga oo gaarsiinaya gobannimo run ah iyo nolol cusub si deg deg ah oo dhammay ah.

GARAADKA SHARCIYEED

: Cabdiraxmaan Xaaji Xuseen (Mallay)

«Garaadka Sharciyeed» waa laan ka mid ah lamaha uu u kala baxo «Garaadka Bulshadu». Garaadka sharciyeed haddii la qeexo, wuxuu koobaa: (1) Ra'yio, (2) Aaragtiyo (3) Male iyo (4) Dareen (Shuucuur) ay dadku ka qabaan, sharciyada markaas jira ama la baadigoobayo.

Garaadka sharciyeed ee dadka iyo kooxaha bulshadaba, waa garaadka ay ka leeyihiin, sharciga jira iyo dhuuxa qodobbadiisa. Garaadkaas sharciyeed ee aan soo sheegnay, dadku waxay ku gaaraan laba siyaabood: (1) Marka hore ka-qaybqaadashada «Sharci dejinta iyo «Sharci Fulinta». (11.) Marka labaadna, «Barasho Sharci» iyo baaris cilmi ee sharciga ku xeel dheeraata.

Saas darteed, markastaba dhuuxa aragtida kooxaha bulsheed iyo malahooda iyo dareenkooda, waxay sawirayaan (A) Qodob Sharci, (B) calaaqaad iyo (C) Ku-dhaqayn Sharci. Mar ahaantii Garaadka Sharciyeed ee bulshada iyo kooxheeda, ma aha keliya mid cabbiraya garashada iyo aragtida ay ka qabaan sharciyada markaas jira, ee Garaadka Sharciyeed waxaa intaas u dheer inuu koobo, Doodda kooxaha bulshada ee kala duwani ay ka qabaan Sharciga qudhiisa iyaga oo ka eegaya sida sharcigaas u waafaqsanyahay baahida iyo danaha kooxaha bulshada ee kala duwan.

Kooxaha bulshada iyo heerarkoodu (dabaqada-hoodu) ama way oggolaadaan sharciga markaas jira, ama waxay dareemaan inuu ka soo horjeedo danahooda, iyaga oo isla markaas soo hormarinaya, fikrado sharc ah ee beddelkiisa ku saabsan, cuskanayana qodabadii ay dhalliilayeen.

Markii bulshada ay ku hoos jirto hab hantigoos ah, Garaadka Sharciyeed ee shaqaalaha waa mid ka dhalanaya dagaalka ay la dagaallamayaan maalqabeenka iyo sharciga ay bulshada udhoob-dhoobayan.

Garaadka sharciyeed ee shaqaalaha waa mid isku muujinayo, diidada iyo ka dood iyo kalsooni la'aan ay ka qabaan sharciga dhuuxiisa iyo eexda Maxkamadaha ee dawladda hantigoosadka.

Guusha Kacaanka xoogagga horusocodka ayaa tillaabo qaad u noqda garaadka sharciyeed ee shaqa-

laha inuu isu rogo garaad sharciyeed ee Hantidawaagga ah. Isaga mid ahaanta danaha saidhigga ah ee kooxaha bulshada hantiwadaagga ayaa sabab u ah in fikradda iyo aragtida iyo dareenka malaha sharciga laga qabo iney mid ahaato, ama aad isugu dhowaato.

Saas awgeed, Garaadka sharciyeed ma aha keliya mid muujinaya sharciga markaas jira, iyo fulintiisa, ee sida dhabta ah wuxuu cabbirayaa Danaha iyo Baahida kooxaha Bulshada in sharc ah aan loo habeeyo: (1) Xiriirkooda Siyaasada, (2) Xiriirkooda Hantida iyo (3) Xiriirkooda Qoyska iyo wada noolaanshada. Ugu dambays, Garaad Sharciyeed wuxuu muraayad u yahay giddi Xiriirrada Bulshada marka laga eego xaaiad waqti go'an ee taariikhda.

Garaadka Sharciyeed ee dadka iyo kooxaha bulshada waxaa loogu eraybixiyaa Erayo iyo Qodobbo gooni u ah isaga.

Qodobbada sharciga loogu dhaqmo kuwa ugu waaweyni waxaa weeye labada qodob ee sharc saldhigga u ah:

X I L iyo A B B A A R = (Xaq iyo Waajib).

Labadaas eray ayay ku caddaataa garashada iyo aragtida dadku ay ka qabaan sharciga markaas u taagan bulshada. Tusaale waxaa u ah taas Xiriirrada dadka dhexmaraya ee ku saabsan hantida sida.

Xiriirka u dhexeeya Gate iyo Iibsade (Gate iyo laga Gade)

Xiriirka u dhexeeya Amaahsade iyo Amaahje

Xiriirka u dhexeeya Kirayste iyo laga Kireeye

Xiriirka u dhexeeya Dhibgeyste iyo Dhib-Lo-Geyste.

Habaynta Xiriirradaas waxaa laysugu soo koobi karaa labada qodob ee ahaa Xil iyo Abbaar (Waajib iyo Xaq).

Labadaas qodob (Xil iyo Abbaar) oo cabbiraya dhuuxa sharciga markaas jira ayaa Garaadka Sharciyeed uu ku qiyaasaa «Falanka» dadka sharc lugu qaadi karo. Falanka dadka ee qodobbada «Xil iyo Abbaar» waafaqsani waxaa la yiraahdaa «Waa sharc». Falanka kuwaas dhaawacana waxaa loo yaqaan gaf. Ku dhaqanka labada qodob ee saldhigga u ah sharciga ee lugu dabbaaqayo falanka dadka ayaa lagama maarmaan

ka dhigaya in la helo erayo kale ee ku saabsan Garaadka Sharciiga. Kuwaas waxaa ka mid ah

- I. Qaanuunnimo
- II. Hab Qaanuun
- III. Qaanuun jebin (Qaanuun-u-Gef)
- VI. Xil (Mas'uuliyad) iyo kuwa kale.

Qodobbadaan - d a m b e ee Garaadka Sharciyeed waxay ka soo askumaan Xil iyo Abbaar (Waajib iyo Xaq), waayo waxay abuurmeen goor loo baahday in la qaymeeyo falanka dadka, falankaas oo mar kasta looga cabbir-qaadanayo qodobbada sharciiga.

Inta aynu niri waxaa ka caddaanaya in qodobbada iyo erayada Garaadka Sharciyeed ee dadku ayan ahayn kuwo sidooda u waara. Maya e, aragtiyaha sharciyeed, fikradaha iyo dareenka dadka iyo kooxaha, iyo ciilmiga sharciyeed dhammaanba socod isbeddel ah ayay ku jiraan.

Ahmiyadda iyo dhuuxa ay leeyihiin wuxuu la koraaya (ama horay ula socdaa) isbeddelka ka dhex-dhaca. ya nolosha bulshada ee ballaaran Dhinaca Dhaqaalaha bulshada, siyaasadda kooxaha iyo Taliska Dawladda, saas oo kale dhinaca Xeerarka, Sarriigta iyo Falsafada.

Isbeddelka iyo horumarka Garaadka sharciyeed, qodobbadiisa iyo erayadiisu waxay ka imanayaan xiriirka adag ee ka dhexeeya Garaadka Sharciyeed iyo xaalka bulshadu ku sugantahay (dhabta/ runta nolosha bulshada).

Waase in la garto, Garaadka Sharciyeed inuusan ahayn, lihi Biyolooji ah ee dadka ama garashadooda ama xiskooda, inkasta oo Garaadka Sharciyeed uusan dibadda ka jirin awoodda garashada ee dadka.

Haddaba, Garaadka Sharciyeed, waa miro bulsho ee ka dhashay horusocodka bulshada. Saas awgeed, waagii hore, ee bulshadu dhallaanka ahayd ee an welj loo kala bixin kooxo kala duwan, dawlad iyo sharcina ayan welj askumin, ma ayan jirin aragtiyo sharciyeed, sida ayan u dhismi karin qodobbada saldhigga sharciiga ah (Xil iyo Abbaar).

Saas awgeed, Garaadka Sharciyeed, wuxuu ka dhashay kala jabka bulshada iyo isdiididda danahooda, taas oo lagama maarmaan ka dhigtay dawladi inay habayso Xiriirrada Bulshada dhexmaraya.

Taas ayaa keentay inuu hirgalo «Taliska Dawladda» ee ulajeedadiisu ay tahay u Hiilinta kooxda Itaalka Dawladda» muquunsataa inay sharciyayso

XILKA iyo ABBAARTA dadka dhexmaraya, Dawladduna ay noqoto hubkii fulin lahaa wixii sharci ahaan loo habeeyey.

Ka-garashada danaha kooxaha laga garto habaynta sharciyeed ee xiriirka bulshada ee lugu qodbay Xil iyo Abbaar la qararay, iyo odorosidda dhuuxa macnaaha sharciiga la filan karo ayaa ku wacnaa inuu askummo «Garaadka Sharciyeed»

Garaadka sharciyeed ma aha arrin keligeed isaga socota ee hadba sidii laga rabo iska noqon karta. Sida dhabta ah waxaa jira arrimo bulsho oo ay ka mid yihiin habka dhaqaalaha, siyaasadda amaba Hiddaha iyo Dhaqanka ee dhammaanba raad ku leh jagdka uu yahay Garaadka Sharciyeed.

Hase ahaatee, habka dhaqaalaha ee bulshada ayaa kaalinta ugu weyn ka ciyaara saamaynta Garaadka sharciyeed.

Haddaba, sidee buu habka dhaqaaluhu u saamaynaya Garaadka Sharciyeed, amaba u muuqan kartaa isku-xirraanshahoodu? Marka hore, koox kasta ee bulshada ka mid ahi waxay doonaysaa hab sharci ee kafaala-qaadaya danahooda nolosha. Saas awgeed, Garaad Sharciyeed waa yididiilada kooxaha bulshadu ay ku doonayaan in danahooda sharci ahaan u hirgalaan. Danahaas waxaa xaddadaya meesha kooxahaas bulsheed ay ka taaganyihiin lahaanshada qalabka tacab soo saaridda. Saas awgeed, sabool iyo hantile, addoon iyo addoonsade, dhulgooste iyo beer-falaha yar, maalqa-been iyo xoogsade, si aad u kala duwan ayay u arkaan (Caddaalad iyo Gar) iyo wax la xiriira qodobbada Garaadka Sharciyeed saldhigga u ah (Xil iyo Abbaar).

Taas ayaa caddaynaysa in bulshada ku dhisan xooq-furashada, kuwa maalqaabeenka ahi ay baadigoobayaan hab sharci ee (Kala Mundnaanshada Kooxaha), Xooq-Furashada» iyo (Muquunsiga) taliska siyaasadeed kafaala-qaada.

Taas waxaa ka soo horjeeda kuwa saboolka ah oo iyana haweysanaya helitaan hab sharci iyo hab dawladdeed ee (Madax-bannaanaan Dhaqaalo iyo mid Siyaasadeed) iyo (Hoggaanka Bulshada) u kafa-qaada.

Intaas aynnu soo sheegnay waxay murtideedu tahay in saynsaabka dhaqaalaha bulshada iyo meesha ay koox xaddadayey amaba goynayey fikradda, malaha iyo aragtida ay dadku ka qabaan sharciiga (Garaad Sharciyeed.)

DIMU QRAADIYADDA

Erayga Dimoqraadiyadda asalkiisu wuxuu ka dhisan yahay laba eray oo giriig ah «Demos» oo macnaheedu yahay dadweyne iyo «Kratja» oo macnaheedu yahay xukun ama talja, isugeynta labada eray wuxuu noqdey xukunka dadweynaha. Fikrad ahaan waxay ka soo dhex dhalatay buishadii Giriigga ee hore. Magaalada Atiina waxaa waagaas ka dhashay talisyo isku magacaaba dimoqraadi, waxayse ku dhisneyd hab is addoonsi ah oo aan talada waxba ugu oggolayn dadka intiisa badan.

Dimoqraadiyadaasi waxay ku koobneyd dabaqadda sare ee addoonta iyo xoolaha leh. Qarniyaal badan oo waagaas ka dambeeyey eraygaasi wuu qarsoomay ama sanqadhiisu wey yaraatay. Waxay mar kale si lixaad leh u soo shaac-baxday markii hantigoosadka Yurub ka dhalanayay gaar ahaan qarniyadii 16aad, 17aad iyo wiixii ka dambeeyey. Dabaqadda burjuwaasiyadda ee cusub ayaa hub ka dhigatay si ay ula dagaallanto xukunkii dhulgoosiga, ee ku dhisnaa isbahaysiga Boqortooyada dhulgoosatada ah iyo kaniisadda.

Raggii waaweynaa ee saidhijga falsafiga ah ee dimoqraadiyadda waagaas dajiyey waxaa ka mid ah Jaan Jaque Rousseau, Vooltaar iyo rag kale oo badan. Afkaar toodii aasaasiga ahayd waxaa ka mid ahaa in xukunka dalka noqdo mid ku dhisan doorashada guud ee dadka iyo in uu jiro barlamaan dadka metila, fikraddaas waagaas waxay u faa'iideysey dabaqadii burjuwaasiyadda ahayd ee xukunka la wareegtay, oo isku koobtay faa'iidadii dimoqraadiyadda.

Laga bilaabo waagaas ilaa tan iyo maanta loollanka xogagga kala geddisan ee ku saabsan dimoqraadiyadda wuu socdaa.

Taariikhdu waxay caddeysay in habka hantigoosiga ah, oo ku dhisan lahaanshaha gaar ahaaneed ee qalabka, tacabka aanu marnaba xaqiijin karin dimoqraadiyda buuxda oo taabaneyso danaha dadweynaha dhammaantiis. Taas waxaa ugu wacan sinnaan la'aanta xagga dhaqaalaha oo keeneysa in dabaqadda awoodda dhaqaalaha keligeed haysata, siyaasaddana gacanta ku qabato, dadweynaha xoogsatada ahna taliska ka ilaalisoo si ay danaheeda ku fushato.

Afkaarta burjuwaasiyaddu waxay caddeysay, marka ay macneeneyso dimoqraadiyadda iney isku koobto astaamaha guud oo keli ah, astaamahaas oo ah in tirada yari u hoggaansanto tirada badan. Hase yeeshee astaamahaas waxay ka gooyaan waayaha dhaqan dhaqaale ee bulshada markaas ku sugan tahay iyo xaqiiqada nololsha taal.

Halkaas ayuu ka soo baxay waxa lagu magacaabo dimoqraadiyad soocan (pure democracy) ee ay ku hadaaqaan daneystayaasha, iyo kuwa ku baaqa in habka jira la toosiyo (reformist).

Sidii u Lenin yiri (Dimoqraadiyad kastaaba waa qaab siyaasadeed oo bulshadu ku dhisanto), markastana waxay u adeegtaa tacab dhalinta, sidaa darteedna waxaa xukuma xiriirka tacabka ee bulshadu markaas ku dhaqan tahay (Lenin Vo. 32. Bog. 81).

Bulshada dabaqinnimada ku dhisan, dimoqraadiyaddu waa qaab diktaatoriyad ah oo ay ku adeegto dabaqadda awoodda haysataa, sidaa darteed dimoqraadiyaddu waxay leedahay dabeecad dabaqadeed, waxayna ilaalisaa danta dabaqadda awooddu gacanta ugu jirto. Mujaamaca hantigoosiga ah, tusaale ahaan, dimoqraadiyaddu waa hab ay burjuwaasiyaddu ku adeegato. Ilaa xad burjuwaasiyaddu dimoqraadiyadda wey u baahan tahay si ay wax u xukunto, waxay dajisaa dastuur iyo qaab barlamaan, iyo fadhiyo kale oo la mid ah, waxaa kale oo ay oggolaataa doorasho guud ahaaneed marka dadweynuhu ku qasbo. Hase yeeshee dadweynaha intii suuragal ah waa laga ilaaliyaa inuu ka faa'iideysto xuquuqdaas dimoqraadiyadda ah.

Dimoqraadiyadda hantiwadaaggu waa heerka u sarreeya ee dimoqraadiyada. Waa mid dhab ah oo ku dhisan awooda tirada badan ee dadka shaqeeya.

Dimoqraadiyadda hantiwadaaggu dhunaca dhaqaalaha waxay ku dhisan tahay lahaansha bulshada guud ahaan ee qalabka tacabka. Dimoqraadiyadda hantiwadaaggu waxay si sharci ku dhisan dadka ugu dammaan-na-qaaddaa xuquuqdooda, waxayna siisaa dammaano maadi ah. Tusaale ahaan: bulshada hantiwadaagga ah xuquuqda qofku u leeyahay shaqadu ma aha wax lagu dhawaaqo oo keli ah ee sharci bey ku dhisan tahay, waxaana xaqiijiya baabi'inta habka isku dulnoolaadka, shaqo la'aanta, tirtiridda khalkhalka dhaqaalaha iwm. Taasaana muujineysa farqiga u dhexeeya dimoqraadiyadda hantiwadaagga iyo tan hantigoosiga.

RA'YIGA DADWEYNAHA

Ra'yiga Dadweynuhu waa erey mar kasta lagu arko wargeysyada adduunka, lagana maqlo idaacadaha. Dadka siyaasiinta ah, iyo dadka War Isgaarsiinta ka shaqeeyaanna wey tixgeliyaan Ra'yiga Dadweynaha.

Ra'yiga Dadweynuhu waa afkaarta cabbirta meesha kooxaha bulshadu ka taaganyihiin waxyaabaha ka dhacaya bulshada dhexdeeda xag siyaaso, dhaqaale iyo dhaqanba. Ra'yiga dadweynuhu wuxuu xiriir la leeyahay dhaqdhaqaaqa kooxaha bulshada kala geddisan.

Dhinac kale haddii laga eego, Ra'yiga dadweynuhu waa xoog siyaasadeed oo miisaan culus ku leh siyaasadda dawladda iyo axsaabta kala geddisan. Siyaasad iyo qorsha kasta oo dawladdu dejiso waa inuu tixgeliyaa Ra'yiga dadweynaha. Hase yeeshee tixgelintaasi had iyo jeer waa mid dabaqi ah. Dawladda hantigoosadka ahi mar walba waxay tixgelisaa afkaarta dabaqadaha hantigoosatada ahi. Dawladda Hantiwadaagga ah iyo axsaabta horusocodka ah waxay tixgeliyaan afkaarta dabaqadaha shaqaalaha ah, beeraleyda iyo xooga-horusocodka ah.

Dawladahii Kacaanka 21ka Oktoobar ka horreyay, tusaale ahaan waxay tixgelin jireen Ra'yiga dadkii markaas ka faa'iideysanayay nidaamkii jirey ee gumeysiga ku xirnaa, hoosna looma dayi jirin danaha dadweynaha. Dhalashadii Kacaanka intii ka dambeysay dawladda Kacaanka ahi tallaabooyinka ay qaadeyso oo dhan waxay ku dhistay afkaarta iyo danaha kooxaha ay dani ugu jirto isbeddelka cusub ee bulshada.

Ra'yiga dadweynuhu wuxuu ku muuqdaa sida ay u waafaqaan ama u cambaareeyaan waxyaabaha dhaqankooda iyo asluubtooda diiddan, haddii qof iyaga ka mid ahi ku kaco, waxaana abuura dabaqadaha iyo hay'adaha kala geddisan, amase wuxuu ku dhashaa dadka dhexdiisa marka ay maskaxdooda hoggaamineyso kali ah khiibraddooda iyo dhaqankoodu.

Sidaa darteed ra'yiga dadweynuhu wuxuu muujiyaa danaha kala geddisan ee bulshada iyo heerka kala geddisan ee bulshada iyo heerarka kala geddisan ee garashada dadku joogto.

Bulshada dabaqadaha isu-cadowga ah leh waxaa had iyo jeer jira laba nooc oo ra'yi dadweyne ah, isla markaana iska soo horjeeda, kuwaas oo ah ra'yiga dabaqadda wax dulmida iyo ra'yiga dabaqadda la dulmo.

Arrintaasina waxay ku dhisan tahay iska soo horjeedka danaha labadaas dabaqadood.

Bulshada hantiwadaagga ra'yiga dadweynuhu sidaas wuu ka duwan yahay xagga dabeecaddiisa iyo astaamahisaba. Markan, iska-soo-horjeedkii cadowtinnimada ku dhisan ee afkaarta dadku wuu baxaaya, waxaana beddelaaya korriinka garashada hantiwadaagga ah ee saameynaysa xubnaha bulshada oo dhan, abuura-yaa dhaqan iyo is-dhalliilka iyo tixgelinta joogtada ah ee danaha dadweynaha. Taas waxaa lagu hormariyaa hawlaha xisbiga hantiwadaagga ah ee hubkiisu yahay garashada qawaaniinta socodka bulshada xukunta.

HIDDAHA IYO DHAQANKA

Fanka iyo Kacaanka

Rashiid Shiikh Cabdullaah

Fanku halkee kacaanka ka galaa? Fanka iyo kacaan maxay isu yihiin? Haddii fanku xeyndaabka kacaanka, bulsho kasta meel ka fadhiisto amaba jago ku leeyahay maxay tahay jagadaas? Si kasta oo aad u kala rogto arrintu waa su'aal keli ah: waa maxay xiriirka fanka iyo kacaanku leeyihiin?

Su'aashan si loogama wada jawaabo, cidiba si bay u abbaartaa gebagebada ay rabtana kaga gaartaa. In badan baynu maqalnaa dad marka ay fanka fasirayaan mjenhiisa sarkaxaadiya, (to vulgarize the meaning of art) oo aan ballac fanka iyo dulucyadiisa tjrada badan daymoon. Tusaale ahaan waxay yiraahdaan fanku waa weelka bulshadu ku kaydsato hiddeheeda iyo dhaqankeeda taariikhdeeda-na looga noqon karo.

fikraddan si cul ka mar ah waa u dhab, mase diir bixineyso oo ma caddeyneysa fanku waxaa uu yahay, fanka kacaanka ahi wxuu yahay haba soo hadal qaadin. Haddii dabeecadda fanka iyo ujeeda-diisa aynu intaas ku soo koobno muxuu kaga duwan yahay baarista iyo dhigaalka cilmiyada taariikhda sosoclaajiyada iyo Anthroboolojiyada.

Tusaale kale aan ka qaadanno fikraddan iyana sarkaxaadiska ah, waxaa dadka qaar u qabaa in fanka kacaanka ahj yahay ku had

iyo jeer ku shuqlan tilmaamidda kacaanka, guushiisa iyo ku qancinta dadka, cambaareynta dibusocodka iwm.

Run weeye oo fanku qayb wacan buu ka qaadan karaa intaas oo dhan, hase ahaatee fanku sidaas kuma dhamma, dicaayad oo kali ahna ka dhumuc weyn, waxaaba la oran karaa fanku sidiisaba dicaayadda, oo run iyo beenba xambaarta wuu ka geddisan yahay, oo mindiq iyo qawaaniin gaar ah buu leeyahay, diirka sare ee nolosha iyo dunida kuma negaado, kacaankana ammaan keli ah ulama taagna ee xididdada hoose ayuu u dhaadhacaa, markaasna iska-hor-imaadka iyo muranka dhinacyadda bulshada iyo fikirka aadamiga ayuu shaac bixiyaa, ka dibna majaraha suuragalka ah buu sawiraa. Fanka kacaanka ahi nolosha ma sahashado ee intii jar iyo haadaan lala kulmi karo ayuu tilmaamaa.

Kuwaasi waa afkaar qoto gaaban oo aan muran badan u baahneyn. waxaa fiiri gaar ah mudan isha falsafadaha burjuwaasiga qaarkood ku eegaan fanka. Waxay qabaan in aan fanku sina ula xiriirin nolosha bulshada iyo waayaheeda, sidaas darteedna waxba la wadaagin kacaanka Fanku, sida ay u arkaan ma xanbaaro aragti iyo mowqif siyaasi ah hubna uma noqdo kooxo bulsheed oo loollan ka dhexeeyo.

waxay u arkaan in fanku danaha dabaqadaha, siyaasadda iyo waaya-ha bulshada ka sarreeyo, kaalintii-sana waxay ku soo ururiyaan iftiiminta quruxda, soofeynta dhadhan-ka dadka ee quruxda iyo safaynta dareenkooda. Fanku, sida ay nimanka falsafaddaas qaba la tahay, koox bulshada ka mid ah uma eexo oo danahooda ma daafaco taas awgeedna kacaan waxba ma wadaagaan.

Fikraddaas, si kasto oo ay isu diidsiiso in aan fanku ka go'i karin bulshadiisa, ama si kasta oo ay ugu rjyooto fan aan ab iyo adoo lahayn isirkiisana la aqoon ee samada sare haabanaya, haddana marka aad hoos u dhugatid waxaa muuqanaya in iyada lafteedu jirineyso dano bulshadeed oo gaar ah. Fikraddan qudheedu waxay ku abtirsaneysaa falsafada gamminsan kaalinta qofka keli ah u aragta in uu yahay taariikhda ka wada taas oo ay u adeegato hantigoosatadu. Halkaana waxa laga arki karaa sida falsafadaas qudheedu xididdo dabaqi ah ula leedahay bulshada hantigoosiga.

Aragtida cilmiya ahi fanka uma aragto sidaas, waxay fanka u celisaa bulshadiisa iyadoo ka fiirineysa dhinacyo badan oo ay ka mid yihiin qaabka uu casriyada kala danbeeya qaato iyo qawaaniinta gaar ee casri iska xukunta, marka hoos loogu sii degana dabeecadda gaarka ah ee fan kasta, nooc

kasta ama xataa hal sheeko, mas-rixiyad sawir iwm leeyahay.

Abbaarta cilmiga ahi jntaas is-kuma soo koobto ee arrinta fanka dhinaca dulucdana way ka fiirisaa. waxay tilmaanta fikradda fannaanku ka qabo bulshadiisa iyo casrigiisa, sida uu loollanka nolosha uu ka socdo u arko, halka uu ka taagan yahay iyo cidda uu dhinaca saarayo. Halkan baa fanka kacaanka ah iyo ka kale ku kala baxayaan.

Fanka kacaanka ahi wuxuu salka dhigtaa dadweynaha iyo nolosha bulshannimo, wuxuu rumeysan yahay in aan qofna keligii noolaan karin iyo qof kasta, haddii keli ahaantiisa la soo qaato, bulshadu dad ka dhigto, fanka kacaanka ah wuxuu isha saaraa dhinacyada, nolosha bulshada, danna kooxaha is-diiddan, waxaanu dhinaca saaraa caddaaladda, horumarka iyo nabadda bulshada dhexdeeda. Marxalad kasta iyo hab wal oo ummadi ku dhaqan tahay waxay dhistaa afkaar iyo qiyaan, gaar ah oo kasmada dadka saameysa, socodka bulshaduse isma taago oo marxaladda iyo habka cusubi tii hore ayey ka hoos dhalataa, taasna waxaa ka yimaadda afka iyo qiyan cusub oo habka dhalanayaa wato.

Fanka kacaanka ahi waa habka cusub ee horumarka, afkaarta iyo tayada cusub daafaca, habka duqoobay iyo wixii aan nolosha aadamiga wax-tarinna la dagaallama. Fanka kacaanka ahi ma aha mid wax kasta oo bulshadii hore ku ab-tirsanaya diiddan ee waa mid rumeysan qaayaha dhaxalka iyo waaye-aragnimada aadamiga, waase kala qaala oo kala hufaa dhaxalkaas si uu ula soo baxo nuxurkiisa aadamiga ah ee bulshada cusub waxtari kara. Fanka cusub ee kacaanka ahina ku dhismo karo. Tusaalo waxaa noogu fiilan maansada Soomaali-

yeed iyo taariikhdeeda. Maansada Soomaaliyeed ee maantu, haddii ay tiigsaneyso afkaar iyo waayo cusub, sina ugama maaranto maansadii hore wayo iyada ayey ka qaadaney-saa tiirarka ay ku dhismeyso, isla markaas maansadii hore ee Soomaaliyeed waa maax aan gureyn oo ta cusub ee hadda dhalaney-saa ka waraabeysa kana qaadaneyso nuxurka aadaminnimada ah ee aan marna dhimaneynin. Maansadii Soomaaliyeed ee hore waxay salka ku haysey bulshadii waageedii jirtey, sidaas darteed waxa ku jira waxyaabo fara badan oo waqtigoodii ku kooban, waayadan cusubna aan la socon karin. Waajibka maansada kacaanka ah ee Soomaaliyeed waa in ay tii hore shaandho ku shubtaa oo kala huftaa si ay ula soo baxdo dulucda nolol-ku-waartada ah ee bulshada maanta horumarkeeda qayb ka qaadan karta, kana talla-absato oo ka tagto wixii waqtigoodii ku kooban oo dhismaha nolosha cusub meel ku lahayn. Nin Soomaaliyeed oo gabyey wuxuu yiri: Nin labaatan wiil-liyo nimaan weli lammaanaanin, Lixdan nimey u foofitiiyo nimaan leyli raraneynin, Mar haddaan njnaba laasaneynin waxa u laacaayo, Maxaan kaga lulmoodaa adduun-lumaya weeyaane,

Nin kale oo Soomaaliyeedna gabay wuxuu ku yiri: Rag waxaan ku maamuli aqaan ama ku Maammuusi, Masa inaanu nahay oo tollimo meerto noo tahay,

Labadaas nin ee gabyey ka hore aragtida uu dunida ku arkaa waa tu muqdi ah nolosha quus buu ka joogaa, ka dambe waa nin nolosha ku kalsoon sidaas darteed wuxuu ka fikirey sida ugu fiican ee ay tahay in loo wada dhaqmo. Fanka kacaanka ah ee Soomaaliyeed gabayga hore murti kama

qaadan karo kan dambase waa nuxurka fanka kacaanka ah aanu ka maarmin.

Fanka kacaanka ahi wuxuu rumeysan yahay awoodda aadamiga iyo in uu ka bixi karo dhib kasta, waxaanu aqoonsan yahay in awooddaasi ku jirto xeyndaab taariikh ah, taas oo ah in awooddaasi ku xiran tahay tijaabada aadamigu taariikhda ka kasbanayo ee marka u dambeysa isbiirsaneysa. Dhibaato kasta dadku waa ka gudbi karaa, mid walbase waqtigeeda, marka uu waayo-aragnimo iyo hub ku filan u helo ayuu ka gudbaa. Fanka kacaanka ah waxaa kale oo uu qabaa in awoodda iyo kartida aadamigu ku jirto bulshannimada ee aanu jirin qof keligii nool oo wuxuu doonaba awooda karti kasta oo qofku leeyahay baaxadda kartida dadweynaha ma gaari karo, dadweynaha uu ka tirsan yahay buu wax ka bartaa.

Fanka kacaanka ahi wuxuu aaminsan yahay in fanka, aqoonta iyo waaya-aragnimada aadamigu tahay dhaxal dadka adduunka ka dhexeysa. Ummad kasta fankeeda iyo aqoonteedu waxay leedahay astaamo gaar ahaaneed oo ka dhashay waayaha gaar ee ummaddaas, isla markaas aqoonta iyo fanka ummaddaasi waa qayb ku biiraysa tijaabada guud ee aadamiga meel uu ku nool yahayba.

Ugu dambeystii fanka kacaanka ahi wuxuu hub u yahay xoogagga iyo dabaqadaha bulshada horusocodka ah waxaanu jiriyaa danaha xoogaggaas isaga oo mar walba ilays ku shidaya ayaaha soo socda iyo halganka dadweynuhu ugu jiro hirgelinta horumarka nolosha bulshada cusub.

Masraxa Soomaaliyeed iyo marxaladda cusub

Ugu horraynta waxaa habboon, baan filayaa, in la micneeyo erayga «Masrax» micnayntaas oo ay khas-bayso cusaybka uu eraygaasi ku cusub yahay af-Soomaaliga, kana mid yahay erayada laga soo qaatay Af-Carabiga. Erayga oo kellyihii naguma cusba ee arrinta loogu isticmaalo qudheedu bulshadeenna way ku cusub tahay, marka la barbar dhigo bulshooyin badan oo dunida ku dhaqan.

Masrax waxaa loola jeedaa, waxyaalaha la xariira fanka jilitaanka, sida Masraxiyadda fan ahaanteed (riwaayadda sida aynnu inagu u naqaan), golaha riwaayadaha lagu jilo, muuqaallada, jilid-da iwm.

Dadyowga adduunku fanka masraxa waxay bilaabeen waqti aad u fog. Matalan, waxaa la helayaa riwaayad ay masaaridii hore qoreen muddo haatan laga joogo afar kun oo sano. Waxay ahayd masraxiyad diineed, halku dhageeduna ahaa «Ilaahii Osoriis geeridiisii iyo soo bixiddiisii». Masraxa reer galbeedkana taariikhdiisu waxay soo taxnayd ilaa iyo 534 sannadood dhalashadii Nabi Ciise ka hor, wuxuuna ka soo unkamay Daraamihii Giriigga oo ka dhashay xaflado diineed, halkaas oo ay dadku xilliyo sannadka ka mid ah ku xusi jireen Ilaahii ay caabudi jireen una yiqiineen «Suyuus». Wajigaas diiniga ah ayuu masraxa dunidu ku soo if baxay, kuna soo socon jiray ilaa iyo bilawgii casriga cusub.

Dunidaan maanta jirta dalalka ku dhaqan dhmmaantood tixgalin weyn bay siiyaan fanka masraxa, in kastoo ay kala gaddisan yihiin ujeedooyinka laga leeyahay. Tixgalintaasna wuxuu masraxu ku mutaystay xiriirka tooska ah ee

kastoo fan ku abtirsada, marka aad u fiirstid eed isbarbar dhigtid leeyahay saamaynta fekerka bulshada, awooddaasoo uu uga bura sido qaybaha kale ee fanka.

DHALASHADII MASRAXA SOOMAALIYEED

Sida la wada ogyahay fanku kama dhex bixi karo loollanka dabagiga ah iyo halganka joogtada ah ee ka dhextaagan xoogagga xaq u dagaallamaya iyo kuwa ka soo horjeeda. Fannaanku wuxuu had iyo jeer sawiraa halgankaas wajiyaashiisa waji ka mid ah, isagoo garta guushana siinaya ama waddada u iftiiminaya kooxda uu isagu dhankeeda ka soo jeedo.

Sidaa Awgeed, la yaab ma leh haddaan ogaanno masraxa Soomaaliyeed in uu ka dhashay halgankii gobannimadoonka ahaa ee dabkiisu balbalayey afartanaadkii qarnigaan. Fannaaniinta Soomaaliyeed waxay masraxa u bilaabeen in ay ku muujiyaan dareenkii dadweynihii gobannimadoonka u hiyakacay. Masraxu wuxuu qayb libaax ka soo qaatay kicintii dadweynaha iyo u iftiiminta sidii gobannimada lagu gaari lahaa. Si gaaban waxaa loo oran karaa: Halgankii gobannimadoonku waxuu ahaa aabbihii dhalay masraxa Soomaaliyeed, masraxuna wuxuu noqday ilmo baarri ah oo waalidka wax weyn taray.

Gobannimadii hadii la gaarayna masraxu kaalintiisii kama bixin oo keli ah ee wuu sii watay waajibkiisii ahaa in uu ka tarjumo dareenka iyo gocoshada dadweynaha. Fannaaniintu waxay si xilkaas ah isugu dayi jireen in ay si fan ah u cabbiraan caradii uu dadweynuhu u qabey xukuumadihii dibusocodka ahaa. Masraxu wuxuu si aan inta badan toos ahayn u kashifi jiray foolxumadii iyo musuqma-

Maxamed Daahir Afrax

soo qaad riwaayadihii A AMA WAA LA I DOORAN AMA DAADKU I QAAD, HADIMMO iwm) marna wuxuu naqdiyi jiray waxyaalo dhaqanxumo ah oo bulshada ku dhexjira, (ka soo qaad riwaayadihii SHABEELNAAGOC, YAXAAS DHAGADUUB iwm).

KA DIBSE MASRAXU BULSHADII WUU KA GAABIYEY

Masraxa Soomaaliyeed dhalashadiisii oo afartanaadkii ahayd ilaa iyo lixdanaadkii waxaa muuqatey in uu soo koraayey oo Talaabooyin aan sidaas u sii dhaadheerayn hore u qaadayey, ama hadii si kale loo yiraahdo, wuxuu masraxu la saanaa qaadayey socodkii korintaanka wacyiga dadweynaha iyo heerka ilbaxnimadooda, micnahu wuxuu ahaa masrax dadweynihiisa u cuntama oo ay qaadan karaan. Laakiin lixdanaadkii ka dib maxaa dhacay? Waxaa dhacay markii bilawgii toddobaatanaadka la soo gaaray in ay kala taageen masrixii iyo garaadkii bulshadu. Markii kacaanku dhashay waxaa bulshada Soomaaliyeed haleeshay horumar deg-deg ah oo dhinac walba taabtay. Kacaanku masraxa horumarkiisa waxyaalo badan buu ka qabtay.

Run ahaan waxyaalihii uu kacaanku tubta oommanaha ah ka qaaday, oo horumarkooda dadajiyey fanku ka mid buu ahaa. Masraxa mooyee dhammaan qaybaha kale ee fanku horukaca guud ee bulshada way barbar ordaveen, hal tallaabana kama dib dhicin haddaanay marmarka qaarkood kaba hormarin oo waddada u sii horseedin. U fiirso heesaha, muusikada, cayaaraha, aslidda, maansada (wixii tix ku socda oo dhan), farshaxanka iyo wax ka-

stoo fan ku abtirsada, marka aad u fiirsatid eed isbarbar dhigtid heerkii ay lixdanaadka dhammaadkiisii taagnaayeen tiro iyo tayaba iyo heerka ay maanta sii haabanaayaan waxaad garanaysaa in uu kacaan dhab ahi ku dhacay. Xataa fanka sheekada, oo aan mujtameecenna hore u jirin, maalmahaan dambe waxaa muuqata abuurkii uu ka dhalan lahaa in uu indhaha kala qaadayo. Qaybahaas fanka ee kala gaddisan dhammaantood kacaanku wuu u faa'iideeyey waana ka faa'iideystay. Fursado badan oo aanan halkan ku tirin karin laakiin la wada ogyahay ayuu kacaanku fanka u furay. Fankuna (qaybaha kor ku xusan) wuu gutay waajibkiisii ahaa in uu dadweynaha danahooda farta ugu fiiqo, isagoo ka tarjumaaya siyaasadda kacaanka.

MASRAXA MAXAA REEBAY?

Qaybihii kale ee fanku haddii ay halkaa mareen, masraxu xaggee buu arrintaas ka taagan yahay? Runta ma baal marsanin, baan is leeyahay, haddii aan niraahno masraxu sidii la doonayey iyo si u dhow midna kacaanka ugama faa'ideysan ugumana faa'idayn! Dhab ahaan kacaanku wuu isku dayey in uu masraxa u faa'iideeyo: Kooxihii fanka ee waqtigaas jiray laakiinse kala daadsanaa ayaa la aruriyey lana mideeyey oo loo bixiyey WAABERI, qalabkii ay u baahnaayeen baa loo keenay, wakaalad dhan oo dawladeed baa masraxa loo sameeyey, gobollada iyo degmaayinka oo dhan ayaa laga dhisay golayaal masrax noqon kara, lana faray in ay degmo kas-taaba isku dubbarriddo koox fannaaniin ah, hooballada noloshoodii baa kor loo qaaday xag dhaqaale iyo xag magac intaba. Iyadoo intaasoo dhan iyo in wehelisaba loo sameeyey, ayaa haddana waxaa

muuqatay in masraxu weli halkii la rabay aanu gaarin.

Inkasta oo ay jiraan dad da'yar ah, ama dhawaan soo gal ah oo masraxeenna toddobaatanaadku uu bar baariyey, ee isagaas uun indhaha ku kala qaaday, masrax kale oo jiri karana aan fikrad ka haysan, ama masraxa dunida ha ahaado ama xataa masrexeennii horaba, kuwaasi iyagu raalli bay isaga yihiin, oo waa kuwaas sida niyad-samida ah tigidhada u kala boobaaya. Waxay u qaateen masraxu in uu yahay meel loo tago in heeso iyo muusik laga soo dhagaysto, iyo in lagu soo qosqoslo hadallo jacbur ah oo dad aan caadi ahayni isku tuurtuuruurayaan, Laakiin dadkii indheergartada ahaa, ama qof kastoo og masraxa runta ahi waxaa uu yahay, way ka go'een masraxeenna markay wax u cuntama ka waayeen. Markay arkeen in uu noloshee waaqiciga ahayd ee bulshada ka foggaaday, xooggii-siina isugu geeyey hees iyo hadallo jacbur ah oo ha lagu qoslo la isaga yiraahdo, xikmad kalana aan ku fadhiyin, ee waliba marmarka qaarkood maqalkoodu bulshada ku foolxun yahay. Waxyaalaha bulshada meelkadhaca ku ah, ee aan loo dulqaadan karin waxaa ka mid ah, sida masraxeenna loogu sawiro dadka waalidka ah, siiba wajiga beenta iyo xaqiraadda ah ee loo yeelo hooyada Soomaaliyeed, ujeeddada keliyee laga leeyahayna ay tahay ha lugu qoslo! Taa waxaa ka sii yaab badan fikradda masraxeennu toban sano ku dhawaad ku wareegaalaysanaayey ee uu geesna uga bixi la' yahay, taasoo ah «Jacayl» iyo «Nabsi», waliba jacayl u dhacaaya si aan lagu arag nolosha caadig ah.

Haddaba, way iska muuqataa bay ila tahay, sida ay u kala taageen masraxa halkudhaggiisu noq

day «JACAYLKII QAYS IYO LAYLA» iyo bulsho kacaan ah, hantiwadaag ah, ee xiimeysa, si ay casrinimo u higsato, doonaysa in ay carragaddido maskaxdii hore, dhaqankii hore, (inta aan loo baahnahayn) qaabkii hore ee tacliinta, habkii hore ee tacab soo saarka, iyo xiriirkii hore ee bulshada. Bulshada noocaas ahi waxay u baahantahay masraxa horseed ah masrax ummadda u shaqeeya ee aan «Ka shaqeysto» ku dhisnayn.

XAGGEE BAY RIWAAYADA-HEENNU FANKA KA GELAYAAN

Taasi waxay ahayd tilmaan gaaban oo muujinaysa muuqaalka guud ee masraxeenna maanta jira. Hadiise la isku dayo in la sii dhexgalo dhaliilaha hoose, waxaa ka soo baxaaya buug dhan oo aan halkaan looga warrami karin. Waxaase soo qaadasho mudan, arrin uu masraxeennu caado ka dhigtay. Arrintaasoo ah: Sheekada riwaayaddu in ay ku socoto tix iyo tiraab isku jacbursan. Waxaad arkaysaa isla riwaayad dhexdeed, wada hadalkii oo mar tiraab (hadal caadi ah) ku socda, marna geeraar ku socda, marna gabay isu rogey, marna hees u boodey.

Jacburkaasina waa wax aan meelna ka soo gelayn fanka masraxa adduunka. Sheekadu ama waa in ay dhammaantood tiraab ku socataa, markaasoo lagu magacaabi karo masaraxiyad tixeed. Waxyaalaha ay fannaaniinteenu masraxa ku soo bandhigaan shaki kuma jiro in ay yihiin hawlo fan ah, waxtarna kama marna, hase yeeshee marka la damco in loo abtiriyo la garan maayo, meel ay ka soo jeeddo anigu waxaan qabaa hadii riwaayadaheenna loo abtiriyo waxay ugu dhowyihiin xagga obo-rada. Waliba waxay u dhawyihiin jaadka loo yaqaan Oberada maa-

«Oberetta» ee ku socota muusika, heeso iyo wada hadallo qosol leh oo isku dhafan, shuruudeheedana ay ka mid tahay ninka isku dubbaridayaa uu yahay gabyaa, dadka qaybaha waaweyn ka jilaayaana ay yihiin heesaa cod wanaagsan, waana fikradda ay fannaaniiteenna masraxu u haystaan inay tahay shardi lagama maarmaan ah marka riwaayad la samaynayo.

SABABAHA UU MASRAXEENNU LA DHUTINAAYO

1. Bal qabsoo sababta ugu weyn ee masraxeennu la dhutinaayo, sida marar badan oo ammuurtaas laga dooday la isku raacay. waxaa weeye: dadka ilaa iyo hadda masraxeenna riwaayadaha u soo saara oo ah rag gabyaa ah, mawhibadii fannaanimada ee u dhala-shada ahaydna leh, kuna soo baxay dadaal dheeraad ah oo ay iyagu iskood isu xilqaameen, haseyeeshee aan fursad helin. Waxbarasho iyo in ay si cilmi ah u darsaan fanka masraxa, ama in ay fikrad ka qaatan sida fankaas dunida kale loogaga dhaqmo.

2. Maqnaanta ay maqan yihiin qoraallo suugaaneed oo masraxa naqdiya, khaladaadkiisana ku baararujiiya si uu isu saxo,

3. Guddiga baarista riwaayadaha, filimmada, qoraallada iwm oo aad mooddid riwaayadda in ay ka eegaan oo keliya: Ma ku jiraan fikrado siyaasadeed oo kacaanka ka soo horjeeda, riwaayaddii fikrado noocaas ah laga waayana dadweynaha lagu soo fasaxo iyadoon la eegin qiimeheeda fan ahaaneed iyo waxa ay bulshada u faa'iidayn karto loona dhabbagelin ammaanta iyo ii dhehda dadweynaha raadiyaha laga maqashiinayo in ay u qalanto iyo in kale.

4. Masrixii oo markaas isu rogay masrax ganacsi oo ujeeddadiisu gaaban tahay, falsafaddiisuna

tahay «Wax uun isku xirxir, sayladdan gee intaad iidheh qurxoon ka hormarisid, kollayba waa lagu soo galayaa, kistaadana waad ka helayaaye;».

5. Waxaa iyana masraxa iimihiisa sii kashiftay, dadweynaha heerkoodii aqooneed iyo garaadkoodii sijaasiga ahaa oo kordhay, waagaan kacaanka, gaarayna heer aan la liqsiin karin wax aann, cilmij ku fadhijin.

TALOOPYIN/: Hadda iyo dan, innagoo maanta maraynna waqti kala guur ah, iyadoo laga saanqaadayo masraxu in uu yahay hubka ugu wanaagsan ee loogu isticmaalj karo abuurista fekerka cusub, iyadoo la tix galinaayo maqnaanta ay naga maqan yihiin qalabkii kale ee masraxa hawshaas la qaban lahaa (sida shaneemo, TV, qoraallo Suugaaneed iwm) innagoo ka faa'iidayanaynna jacaylka ay dadweynaha Soomaaliyeed jecelyihiin fanka masraxa, intaasoo dhan iyadoo la tiegalinaayo waxaan soo jeedin lahaa talooyinka soo socoda:

- 1 — In tababbarro heer walba leh loo furo dadka masraxa, iyadoo arjintaas lala kaashanaayo dalalka aynnu saaxiibka anhay.
- 2 — In la abaabulo doodo aqoon isweydaarsi ah ee lagu falanqeeyo masraxa Soomaaliyeed iyo horumarintiisa.
- 3 — In la abuuro dhaqdhaqaaq naqdi oo dhismo u jeeda, si cilmi ahna u faaqida fanka iyo suugaanta (wargeysyo, qoraallo, doodo iwm)
- 4 — Guddiga baarista riwaayaduhu in uu nqdo dad aqoon dheer u leh fanka masraxa, baaristooduna wajiyaal badan yeelato sida: fan ahaanta riwaayadda, qiimaha fikraddeeda, xiriirka ay la leedahay siyaasadda iyo bulshada iwm,

micnahu waa in uu yahay guddigaasi mid fannaaniinta ku biirin kara fikrado wax ku ool ah, dhiiiri galiya in ay kordhiyaan dadaalkooda.

- 5 — In laga shaqeeyo sidii ay u wada shaqayn lahaayeen indheergaratada masraxa xagisa u xagliga iyo kooxaha masraxleyda ah ee dhisan.
- 6 — In riwaayad kasta la qiimeeyo; sannad kasta dhammaadkiisana la sameeyo wax la yiraahdo «Mahrajaanka Masraxa ee sannadka» ama wax la mid ah, halkaasoo lagu soo bandhigo riwaayadihii sannadkaas soo baxay, tii ugu wanaagsanaydna abaalgud la siiyo; kuwa kalana loo sheego mid waljiba heerka ay qiimayntaas ka gashay.
- 7 — In shardi laga dhigo in la qoro riwaayadda lana tifatiro inta aan jilayaasha loo dhiibin, laguna adkeeyo in waxaas qoran ee la isla arkay la raaco.
- 8 — In la xushmeeyo magaca la yiraahdo «MASRAXIYAD» ama «RIWAAYAD» oo aan loo oggolaan wax kastoo masrax keenaaba in ay iska qaataan. Waxyaalaha ay kooxuhu soo bandhigaan waa in loo kala yeelaa magacyo cilmi ah oo kala heer sarreeya sida: masraxiyad tiraab ah, tu tix ah, tu obero ah iwm. Haddii kale sidaan jacburka ah waxaa ku dhumaya qiimihii dhabta ahaa ee masraxa.

Waxaan isleeyahay, hadii horumarinta masraxa tallaabooyinkaas lagu bilaabo, masraxa Soomaaliyeed wuu ka daba tagi doonaa bulshada hayaanka ah ee ka dheeraysay, ka qibna waddadu u sii sahamin doonaa sida uu waajibkiisu yahay.

B A N F A S 76

Eraygu waa mid laga soo dheegay Bandhigga Fanka iyo suugganta. Waa bandhig noociisa ah kii ugu horreeyay, qabanqaabadiisu waxay bilaabantay muddo jimmika laga joogo lix bilood. Waxaa laga soo bilaabay Degmooyinka iyo Gobollada ilaa laga soo gaadhiisiiyay heer qaran.

Banfas waxa ka soo qaybgalay 15 Gobol iyo 7 Kooxood. Bandhig-

gu laba qaybood ayuu ahaa: Suugaan iyo Farsashaxan, qeybta Suugaantu waxay ahayd: **Maanso, Heeso, Riwaayad, Sheeko, Muusig** iyo Ciyaaraha Hiddaha iyo Dhaqanka.

Qaybta Farshaxanku waxay ahayd: Qorid, Dhoobid, Aslid, Tolid Samays, Falkis, Birtumid, Soohid, Musawir, Qalamo Shubid iyo Bandhig-Buugaageed. Qabanqaabada **Banfas waxay salka ku haysa dhaqanka** Soomaaliyeed soo nooloyntiisa. Dulucda Bandhigga waxa u mudnaa in la ogaado bal heerka ugu sarreeya ee bulshada Soomaaliyeed ka gaadhay qaybaha bandhigga ee kor ku xusan.

Ujeeddooyinka bandhigga waxa mudankiisa ka mid ahaa u tabaabu-shaysiga bandhigga fanka iyo suugaanta ee dadka madaw ee Nijeriya lagu qaban doono bisha Jan-naayo 77ka,

Banfas 76 dhibaatooyin fara badan ayaa lagala kulmay satabta oo ah iyadoo bandhig noocaas ah markii ugu horreysay dalka laga qabanqaabiyay. Isla markaa guulo waaweyn ayaa laga gaadhay runtuna waxay tahay in kuwa dambe tiro iyo tayaba noqdaan dar loo bogo. Dad kun ka badan ayaa ka qayb qaatay oo ku tartamay xubnaha kala gaddisan ee bandhigga. Natiijooyin fara badan ayaa ka soo baxay bandhiggaa. Waxaynu ogaannay heerka aynu ka taagannahay xubnaha bandhiggu u kala baxayey inkaastoo ka soo qaybgalku aanu sidii la rabay u dhicin oo

— B O O B E —

hay'ad iyo dadba si buuxda looga soo qayb qaadan, waxaa muuqatay in Jilaageennii u door roonaa dalka ku firdhisanyahay. Waxaa yaab lahayd kooxdii danwadaagta Kurtunwaarray oo kaalintii labaad ee Riwaayadaha lagu abaalmariyay siday jilaannimo ugu bislaadeen, marna ma aad moodayn inay masrax taagan yihiin, waxaad u qabtay inay noloshoodii caadiga ahayd ku jiraan. Fanku wuxuu qiimo iyo qaayaba yeeshaa markuu ka baxo gacanta murti-goosatada ee uu noqdo mid shacbi ah. Waa midhijhii bandhiggani dhaliday. Markii ugu horreysay ayaa hooyo dhab ihi iyadoo doorkeedii runta ahaa qaadanaaya masraxa isa soo taagtay.

Riwaayadihii dhalanteedka ahaa ayaa run lagu fadhiisiiyey, tixdii ayaa tiraab lagu beddelay, waqtigii dheeraa ayaa la soo ururiyay. Muusig, aan hees lahayn waa wax nolosheenna ku cusub, waa midhijhii ka soo baxay Banfas 76.

Banfas waxa ku tartamay 55 Maanso, 38 Heesood, 8 Riwaayadood, 10 Sheeko, 7 Ciyaaraha Hiddaha iyo Dhaqanka ah, 2 Xibnood oo muusig ah iyo Farshaxan aad u tiro badan. Maansada 15 ayaa abaalmarin qiimo leh ku qaatay, heesaha 10, Riwaayadaha 4, sheekooyinka 4, Ciyaaraha 4 Kooxood muusiggana laba kooxood.

Bandhiggaanji wuxuu muujiyay inay lama huraan tahay joogteynta **Banfas** si loo barbaariyo fanka iyo suugaanta Soomaaliyeed.

AYAAMO AYAAN LEH H E E S

I. Labaantan iyo lixdii Juun
/ibaax laabtay jeenyaha
/isanaaya miciyaha
ma ka keenay libintii.
Lama loodshe calankii
la loolaaya laydhaha
ma lingaxay dhidibadiisii.

II. Midig bidix la'aanteed
laan qaaci maysee
laxaadmii dhammaysaa
laafyaha dhaqaajee
luuliyo maalintay timid
maysu keenay labadii

III. Dhibta iyo ladnaantuba
sida luqunta diinkay
laabataa timaaddaa,
labadii ayaamood
waxay aad u liitaan
leexadu kaxaysaba
leellee/ki dabadii,
/abaantan iyo kowdii
libin Oktoobar weeyee
laydhii Kacaankaa
sida likaha foodhacay
leexii ka qaaddee
ma u celiyey libintii.

IV. Labadaa ayaamood
ee liibaanta qaybsaday
sow xisbi ma/iica ah
leh Barnaamij /afa guran
xeerku lay/i tiranyahay
looma aasin xididdada
/aamaha dadweynaha
dhaddig iyo laboodkuba
dhaaxay /umeenoo
luggooyadu fogeysee
tubtuu jeexay Leeniin
ma ku leexshay beeshii.

Bisha Luulyo kowdii
/abaantan iyo lixdii Juun
waa laba ayaamood
liibaanna haystee
laabtiinna geliyoo
ku luuqeeya weligiin.
(Hal qabsi)

Bisha Luulyo kowdii
/abaantan iyo lixdii Juun
waa laba ayaamood
liibaanna haystee
laabtiinna geliyoo
ku luuqeeya weligiin.

Bisha Luulyo kowdii
/abaantan iyo lixdii Juun
waa laba ayaamood
liibaanna haystee
laabtiinna geliyoo
ku luuqeeya weligiin.

Bisha Luulyo kowdii
/abaantan iyo lixdii Juun
waa labada ayaamood
liibaanna haystee
laabtiinna geliyoo
ku luuqeeya weligiin.

Bisha Luulyo kowdii
/abaantan iyo lixdii Juun
waa labada ayaamood
liibaanna haystee
laabtiinna geliyoo
ku luuqeeya weligiin.
ku luuqeeya weligiin.

JAALE IBRAAHIM MEYGAAG SAMANTAR.

BUUGAAGGA IYO QORAALKA

WAREEGTO

Bulsha kasta horumarkeeda iyo dib-u-dhaceeda waxaa lagu cabbiri karaa heerka awoodda wax-soo-saarkoodu gaarsiisan yahay.

Sida la ogsoon yahay bulsho kasta kooxda uu xilka wax-soo-saarku saaran yahay waa xoogsatada. Xaqiijinta himiida xoogsatada Hantiwadaagga ahna waa:

1. Jiritaanka bulshada kacaanka ah iyo joogtaynta kacaanka.
2. Daafacaadda miraha kacaanka iyo guulihii ay xoogsatada soo hooyeen la wareegga awoodda xukunka ka dib.
3. Qorsheynta, agaasinka iyo abaabulidda degdegga ah ee dhaqaalaha, tacliinta, caafimaadka iwm.
4. Kor-u-dhigidda aqoonta shaqaalaha xagga siyaasadda farsamada iyo xirfadaha gaarka ah, maamulka iwm.

Arrimahaasi oo dhammi waxay bulshada u hoggaaminayaan heer wax soo saar sare oo uu saldhig u yahay maamul xasilloon oo iskuduuban oo maalinba maalinta ka dambeysa tallaabo uu qaadaya xagga barwaaqeynta iyo baraaraha bulshada.

Xisbiga Hantiwadaagga kacaanka Soomaaliyeed isagoo ka tilmaan qaadanaya aragtida cilmiga ah, wuxuu barnaamijkiisa ahmiyad gaar ah siiyey horumarinta farsafada. Taas oo uu kala mid dhigay arrimaha deg degga ee loo baahan yahay in si dhakhso ah loo fuliyo (arag bogga 19. Jiitinta 7aad iyo sidoo kale bogga 22aad, jiitinta 3aad; halkaas oo uu ku yiri waa: «In hore loo mariyo habka waxbarashada, farsamayaqaanka iyo tacliinta farsamada oo gaarsiisaan heerka dugsiga sare iyo jaamacadda, si loogu diyaariyo hawlkareen (kaadir) farsamayaqaan ah, xubnaha kala duwan ee dhaqaalaha dalka».

Wax-soo-saarka waxaa guud ahaan lagu tilmaamaa inuu ku dhisan yahay arrimaha soo socda:

b) — Shaqada	t) — Dabeecadda
j) — Ra'sumaalka	x) — Maamulka iyo habeynta.

Hase yeeshee, shaki kuma jiro in shaqada qofka baniadamka ah ay tahay saldhigga wax-soo-saarka. Sababta waxay tahay iyada oo khayraadka badeecadda ayan ahayn qaar iska diyaar ah ee loo baahan yahay hawl iyo shaqo si looga faa'iideysto. Ra'sumaalka sida falsafadda Hantiwadaagga ay tilmaameyso waa shaqo la ururiyey ama wax shaqo lagu soo saaray oo la ururiyey.

Shaqadu ma aha waxqabad qura ah ama xoogagga oo la isticmaalo ama in la dhidido ee waa wax qabad ay ku dheehan tahay ulajeeddada ah in faa'iido laga gaaro Taasina waxay keeneysaa in si ulajeeddadaas loo gaaro loo baahan yahay aqoon farsamadeed.

Tallaabooyinkii waaweynaa ee kacaanka 21ka Oktoobar middood waxay ahayd bootintii xagga waxbarashada. Taasoo ay ka mid ahaayeen: Qoritaanka Af Soomaaliga, Ololihii Akhris-qoris la'aanta kordhinta dheeraadka ahyd ee tirada ardayda iyo dugsiyada aqoonta guud iyo kuwa farsamada, abuuriddii Jaamacadda Ummadda iyo tababarradii kala duwanaa ee aqoonta guud ama farsamada ee ay kuwa ugu dambeeyey ka mid ahaayeen kun iyo seddex boqol (1.300) ee bartayaasha farsamada (apprentistis) ee loo qaybiyey warshadaha iyo Hoosadaha iwm, si loo siiyo tababar farsamo.

Tababarku sida la ogsoon yahay waa tiirka ugu weyn ee horumarinta Muruqaalka waana habka suura galiya in cududda shaqaalaha ee dalka loo jeediyohadba dhinaca ay baahidu u weyn tahay. Sida darteed waxaa loo baahan yahay inay jirto siyaasad cad oo xagga tababarrada oqoon kordhinta shaqaalaha

Wasaaradaha iwm; si cilmi ku qorsheysan loo habeeyo looga gun gaaro baahida Wasaaradaha iyo Wakaaladaha, si looga badbaado dayac iyo khasaaro xagga xoolaha; awoodda iyo waqtiga; hawlaha tababarradana loogu hirgeliyo habka ugu wanaagsan ee suuragal ah.

Maxaa yeelay qorshe iyo iskuduwid la'aantu waxay keeni kartaa arrimaha soo socda:

1. Tababar aan loo baahnayn
2. Tiro aan la ekeyn intii loo baahnaa;
3. Qalab, waqti iyo xoolo in lagu lumiyo tababarro aan ahayn kuwii loo baahnaa;
4. Ciddii tababarka u baahnayd in ayan ka war qabin meesha ay ka heli karaan;
5. Qalabka iyo macallimiinta in aan looga faa'iideysan si buuxda;
6. Tababar aan kifaaya ahayn oo heerka la doonayey gaarsiisneyn iwm.

Markaan caddaynay inaan hore-u-kaca dhaqaale iyo maamul hagaagsani aanay jiri karin haddaan sare loo qaadin aqoonta siyaasiga iyo xirfadaha shaqaalaha waxaa ah lagama maarmaan inaan garwaaqsanno lama huranmada inaan waqti dambe inaga lumin ee aynu ku dhaqaaqno billowga tababarka xoogsatada.

Inaynu tabarrdooda ku habayno beehideena inaynu ku qorshayno xirfadaha kala duwan ee maamulku u kala baxo; beeraha warshadaha, ganacsiga, makaanikada, korontada, caafimaadka, Xannaanada Xoolaha, cilmiga Badda, dhismaha dhaqaalaha, sharciga iwm.

Waxaa ah lagama maarmaan in Wasaarad; Wershada iyo Wakaalad kasta ay si cilmi ku dhisan u qorshay. Qaranka waxaa loo xilsaaray orrimaha soo socda: aaradda Madaxtooyada, tan shaqaalaha, Wasaaradda saa baahideed hadda iyo muddooyinka dambeba. Wasir ahaan u la habeeyaan iyagoo mustaqbalka iyo Tacliinta Guddiga Qorshaha Qaranka waa inay wada duwan ee tirada iyo xirfadahaba. d horusocodka dhaqaalaha ku habeynaya baahiyaha kala Ciyaaraha iyo Guddoomiyaha Guddiga Qorshaha Wasiirka Madaxtooyada, Wasiirka Shaqada iyo

- 1 — Inay Qorshaha iyo bilowga tababarrada hagaajiyaan, kaddibna kormeeraan, meeshii dhalliil uga jiro socodsiinta Tababarradaas.
- 2 Inay ku baraarujiyaan madaxda ka mas'uulka ah tababar kasta.
- 3 — Inay mar kastaba la socdaan tirada iyo taya kala duwan ee shaqaalaha.
- 4 — Inay mar kasta hubiyaan in tababar kasta sidii loo qorsheeyey u socdo.
- 5 — Inay markii tababar kasta dhammaado, shaqaalaha tababarkaas dhammaystay la siiyo Shahaado ku toosan tababar ku qaatay.
- 6 — Inay tixgeliyaan marka hore ee qorshaha aysamaynayaan baahida wasaarad kasta maanta iyo berri
- 7 — Inay tixgeliyaan Waxbarashada farsamada caadiga ee dugsiyada wadanka gudihiisa iyo dibediisaba ka guuleysanayo loona baahan yahay in lagu meeleeyo qof kasta meesha uu ku habboon yahay.

Wasiirka Madaxtooyada ee arrimaha shaqaaluhu waa in uu si gaar ah u ilaaliyaa inayna dhicin shaqaale micna la'aan meel u fadhida, qof kasta oo shacbiga lacag ka qaataa waa inuu shaqeeyaa.

Waa in Wasiirka Madaxtooyadu ka fekeraa inaanay dhicin shaqaale Wasaaradda amaba Wakaalad micnaddari u tuuran iyo Wasaarad dad shaqeeya la'.

Marka la qorsheynayo waxaa lagama maarmaan ah in la tixgeliyo.

b) awoodda wax soo saarka

i) — Aragtida siyaasadeed

j) — jeclaysiinta shaqada.

x) — Geesinimo-gelinta, hindisaadda iyo ku-dhaqaaqa.

Kh) Ka hortegidda dhaawaca iyo cudurrada shaqada mitaal qofku marka uu si wanaagsan wax u yaqaan wuu garanayaa sida uu isaga dhowro waxyeellada makiinadda uu ka shaqeeyo.

d) — Fursadiinta kooxaha bulshada sida haweenka, xaasleyda aan shaqo hayn iwm.

Waxaan ku kalsoonahay in si koobi kartaa danta maanta iyo beriba ee dalka Madaxda mas'uulka ahi, nuxurka iyo ujeeddada wareegtada u fulin doonaan si dhaqso leh buuxdana.

(S/GAAS Maxameed Siyaad Barre)

Madaxweynaha J. D. S.

WAREEGTO (Suuqa madow)

Isbeddelkii kacaanka 21kii Oktoobar 1969kii, wuxuu ahaa baaqii dhismaha cadaaladda, sinaanta, daryeelka caafimaadka, qorshaynta waxbarashada, horumarinta iyo barwaaqaynta Ummadda Soomaaliyeed guud ahaan gaar ahaanna danyarta ka kooban shaqaalaha, beeralayda iyo reer guuraaga.

Haddaba, haddii ay ka mid ahaayeen baaqii kacaanka tilmaamahaas, miyeeynan habbooneyn in la isweydiyo:

- maxaa ka hirgalay tilmaamahaas?
- ma loo fuliyey sidii iyo tabahii loogu talagalay?
- ma laga gaaray ujeedooyinkii laga lahaa?

Su'aashaas jawaabteedu waa haa wax badan baa ka hirgalay loona fuliyey sidii iyo tabihii loogu tala galay, ayadoo laga gaaray ujeedooyinkii cad cadaa ee laga lahaa, waxaana nagu filan inaan tusgale u qaadano horukaca mudada gaaban ee kacaanku dalka ka talinayey la gaaray dhan dhaqaale-siyaad iyo dhaqan bulshadeedba.

Dadaal badanbaa la sameeyey horumarna waa la gaaray intii awooddu masaabaxdo dhan kasta ee saameeya bulshada iyo maamulka Dawladda, taasna waxaa sabab u haa wada jirka dadweynaha Soomaaliyeed oo maalinba maalin ta ka dambeysa dantooda fahmayey, garaadkooda siyaasiga ahina kordhayey ilaa uu gaaro heer ay joogteeyeen ololoyaal lagu cirib tirayo musuq maasuqa iyo maamul xumada wax yeelaynaya dhaqaala-

ha, dhaqanka bulshada iyo sharaf-ta qarannimada, sida qabyaaladda, goboleysiga, eexda, laaluushka iwm.

Nasiib darrose waxay noqotay haddii ay weli jiidamayaan waxyaabahaas amaba ay soo ifbaxayso maamul xumadii horey u jirtay ee la tirtiray mid la mid ah oo waji cusub leh, sida magntaba taagan, kuna baahsan jamhuuriyada oo idil oo ah — Seyladaha Xaaraanta ah amaba suuqyada madow.

Dadweynaha Soomaaliyeed meel kasta Jamhuuriyadda ha ka joogee waxaa ka soo yeeraya cabasho iyo qaylo dhaan la xiriirta dhibaataada ay keeneen suuqyada madow. Arrintaasina dadweynaha waxay ku noqotay laf dhuun gashay, masiibo aan la loodin karin iyo cudur dahsoon, wuxuuna saameeyey shey kasta ee lagama maarmaan nolosha bulshada u ah.

Seyladaha madoobi horey dalkeenna uguma badneyn, kuwii jirayna aad ayey u awood darraayeen waxayna ku koobnaayeen dad yar iyo alaabta qaarkeed, laakiinse 1973, kaddib ayey aad ugu soo bateen dalka, ayadoo lagula soo gabanayo dhibaataadii ay keentay Abaartii dabadheer. Marba marka ka dambeysana si la yaab ah ayey u sii fidayeen, ilaa ay maanta la soo baxaan quwad xoog leh ee wadata tabo iyo xirfado cusub, magmulkii iyo ganacsigii dalka oo idilna wada saameeyey, heerka uu marayana dadweynihii iyo mas'uuliyiintii dawladda waxay u noqon rabtaa wax xalaal ah ee sharciyada dalka oggolyihiin.

Taana waxaa u dalila in aan

maanta toos loo heleynin loogana heleyn sidii iyo meelihii sharciyadna ee loogu tala galay in laga helo waxyaabaha dadku u baahan yahay sida nafaqada, huga, hoyga, daawada, maacuunka, dhismaha, iwm, ee waxay noqdeen kuwo loo soo maro wadiiqooyinka suuqyada madow iyo dil/aaliintooda. kuwo ku dhacay gacanta ganacsato ku sheeg dib u socod ah ee dooney-sa dadweynaha iyo kacaanka in ay iska horkeento.

Mar haddii seyladaha xaaraanta alsi dalka ku bataan, waxyaabaha nolosha lagama maarmaanka u ahina gacanta dib u socodka iyo dhiigmiiradka ku dhacaan, waxaa yimaada sida caadada ah dhibaatooyin cul culus oo ay ka mid yihiin kuwa soo socda.

- caddaalad darro bulshadeed uu qofku waayo wuxuu xaq u lahaa;
- tuugo, dhac, boob iyo dagaal ka dhasha marka qofku waayo wixii uu u baahnaa;
- nacayb iyo tuhun dadweynaha u qaado madaxdooda,
- bulshada oo uu jahawareer ka dhex dhasho marka laga cadaadiyo dhaqaalaha, caddaaladda nafaqada iyo xoriyadda,
- waxyeello soo gaarta dhaqaalaha iyo siyaasadda qaranka.

Waa wax mustaxiil ah in dadweynihii garan waayo dhibaataada suuqyada madoobi ku hayaan oo ay u qaateen khasaaradii in ay tahay faa'iido, sidii kacaanka ka hor la caadeystay in la isdhaafiyo saamanta iyo xumaanta. Ma garan waxe qof ka kallifaya in uu shay

sicir qaali ah ku gato, asagoo sicir jaban ku heli lahaa haddii uu sharciga raaco? Jawaabtu waa iimaan la'aan iyo sadbursinimo, waa aqoon darro uuna falmin dhibaataada uu nafsadiisa iyo bulshadaba u geysanayo, taasoo caado u ah bulshada ku barbaarta habka sad bursiga.

Dhibaatooyinka ka taagan Gobollada, degmooyinka iyo magaalo madaxdaba ma aha mid indhaha laga qabsan karo, kuwaasoo foolxumo faraha la gelaya. waxyaabaha dhacaya waa kuwa ugu culcus dambiyada qaranka laga galo, waxaana ka mid ah kuwa hoos ku qoran oo noqdeen kuwo caadiya ee aan lala gamban:

- Bakhaaradii Dawladda ee cunto, dhar maacuun iyo qalab dhismaba ka buuxaan, dawladduna lacag adag oo fara badan ku bixisay in dadweynihii laga xannibo, alaabiina halka ku khasaarto dadkiina ka baahan yahay.
- Shaqaalihii Dawladda ee lagu aaminay ganacsiga in ay noqdaan xiriiriyaal iyo dul'aaliin Suuqyada madow, dantii qarankuna halkaas ku lunto.
- in xataa xafiisyadii dawladdu ay noqdaan suuq ganacsi ee lagu dhex iibinayo dahab, dhar, kabo, barafuun, maacuun iwm.
- In Dukaannadii sida sharciga u furnaa ay isku beddeleen Saylad madow, uuna wax u iibiyo si aan sharciyeysnayn iyo wax aan sharciyeysneen.

La yaab ma leh inay jirto dhigmiirato, tuug dadka iyo dalkiisaba qiyaamaya, maxaa wacay dadka habka hantigoosiga ah ku barbaaray, ku abaabay waxaa u caada ah inay calooshooda oo qudha ka fikiraan ayna buuxiyaan, si kastoo ay ku helaan, xalaal iyo xaraan, iya-

goon u aaba yeelin, maxaa yeelay waxay ku soo barbaareen tabcashe xauran, boob iyo dhac ah, waayo iimaan ma leh, diin ma leh, qiimayn bini aadminnimo ma leh, ma xishoodaan, qiimahooda wuxuu ku dhisan yahay xoolo tabco iyo kalidaa u noolow.

Waxaase aad ula yaab leh, xageebay andeen Ciidamadii shacbigu ku aaminay ilaalinta dantooda: boliiskii, Nabadsugidii, Guulwada-yankii, haddii kuwaasi wax tari waayeen maxaa ku dhacay dhallinyaradii, Hooyooyinkii, shaqaalihii iyo dadweynihii dantooda la boobayey.

Waxaan mar kale ku amrayaa madaxda Boliiska, Nabadsugida,

Guulwadaayaalka, Wakiiladda Xisbiga ee Gobollada, degmooyinka iyo tuulooyinka inay xilka ka saaran ummadda badbaadeeda dib u qorsheeyaan si deg deg ahna sharciga u hor keenaan qaayimiinta dadka iyo dalkaba sharaf xumada u keenaya.

Waa in olole lagu qaadaa Seyladaha xaaraanta ah, degmooyinkuna dib u qorsheeyaan habka qaybinta cuntada, dharka, mancuunka, dhiisaalka iwm.

Waxaan rajeynayaa in foolxumada hadda si aad ah u kobacday iyo suuqa madoobiba si deg deg ah u baaba'aan.

S/Gaas Maxamed Siyaad Barre
Madaxweynaha J. D. S.

Dib u dhaca waa laga bixi karaa

Waaya-aragnimada nolosha aadamigu waxay shaaca ka qaadday, Taariikhdauna caddeysay markii si cilmii ku dhisan loo darsay inay jiraan waddooyin caam ah oo cid kastaba uga bixi karto dibudhaca, kuna gaari karto horumar deg deg ah.

Qawaanniinta falsafiga ah ee hantiwadaaggu waxay si dhab ah u tilmaameysaa astaamaha abaabulka iyo habka dhismaha ee loo baahan yahay si bulshada loo gaarsiyo barwaaqo. Inkastoo beensheegayaasha jahawareeriya dadweynaha Xoogsatada ah ay had iyo jeer isku dayaan inay niyadda ka jebiyaan dayowga u halgamaya ka xoroobidda dibudhaca gumeysiga iyo hantigocsadku ku dhaafeen, waxaa xusid ku dayasho iyo daraaso gaar ah u baahan hawlaha dhaxal galka ah ee qorayaasha runta fidiya iyo baa-

rayaasha taariikhdu ay soo saaraan.

Si uu daboolka uga qaado sal la'aanta afkaarta kuwa u adeega gumeysiga iyo Imbaryaaliyadda ee oronaya: Dalalka soo korayaa horumar muddo gaaban kuma gaari karaan, kamana maarmikaraan hantikoobka caalamiga ah, Jaalle Yuri Ivanov wuxuu qoray Kitaabka la magac baxay «Dibudhaca waa laga bixi karaa» Kitaabkaas oo Wakaaladda wararka ee Midowga Soofiyeeti ee loo yaqaan (Nofosti) ay u tarjuntay afka Soomaaliga.

Jaalle Y.Ivanov wuxuu si aad ah kitaabka ugu muujiyey arrimo dalalka soo koraya gaar ahaan Soomaalida Kacaanka ah ay waaya-aragnimo uga qaadan karaan qaabkii ay hantiwaddaagga u dhiseen dawladaha bartamaha Aasiya ee Midowga Socfiyeeti, kuwaasoo ay-

san xaaladdoodu wax badan uga duwaneyn ka hor kacaankii weynaa ee hantiwadaagga ahaa ee Oktoobar 1917kii xaaladda ay maanta ku sugan yihiin dalal badan ee doonaya inay ka baxaan dibudhaca. Qoruhu wuxuu si qoto dheer u tilmaamay tallaabihi Xisbiga M. Soofiyeeti ka qaaday horuumarinta dawladaha bartamaha Aasiya, dhibaatoyinkii ka hor yimid iyo tabaha looga guuleystay. Wuxuuna si gaar ah u lafa guray sida had iyo jeer ay cilmu ugu dhisnaayeen isbeddallada laga gaarayey xagga Siyaasadda, Dhaqaalaha, Dhaqanka iyo Bulshada. Waxaa ahmiyad weyn leh sida hufan koobanna ee qoruhu ugu soo bandhigay akhristayaasha kitaabka dulucda waaya-aragnimada horumarka Dawladaha Aasiyada dhexe ee Midowga Soofiyeeti.

Haddii aan hoos ugu daadegno arrimaha qoruhu aad ugu nuuxnuuxsaday waxaa lagama maarmaan ah inaan tilmaanno qeybaha kitaabka oo kala ah:

- b — Qiimaha Waaya-aragnimada laga qaadan karo dawladaha Soofiyeetka ee bartamaha Aasiya.
- t — Tallaabooyinkii isdaba joogga

ahaa ee hore loogu mariyey dawladahaas.

- j — Habka loo dhalan rogay dhaqamadii dibudhaca keennayey iyo sida hore loogu mariyey kuwii toosnaa.
- x — Habka la dagaallanka iyo ciribtirka dhulgoosadka iyo abuuridda iskaashatooyinka.
- kh — Warshadeynta Dalalkaas iyo sida looga faa'iideystay kheyraadkii dalka yiil.
- d — Dejinta reer guuraagii iyo habeynta Xannanada Xoolaha, daaqa iyo Beeraha.

Jaalle Y.Ivanov qeyb kasta wuxuu ku muujiyey miisaallo dhab ah oo dhacay iyo xisaabaad tiimamaya heerarkii kala geddisnaa ee uu soo maray horumarka qeyb walba, isagoo si la garan karo u tilmaamaya sababaha keenaya hakadyada iyo taraanturradaha. Qoraha Kitaabku wuxuu daaha ka qaaday waxyaabaha ay ku kici jireen hantigoosatada iyo dabadhilifkeedu, astaamaha lagu aqoonsan jiray iyo xeeradaha looga kortagi jiray. Wuxuuna si weyn hoosta uga xariiqay kaalinta hawlahaas ay ka qaadatay hanuuninta dadweynaha iyo sugid-

da abaabulku.

Waxaa hubaal ah in aqristaha aad u dhuuxa kitaabkan uu jawaab buuxda u heli doono su'aalo uu u haystay kuwo madaxa daaliya oo aan xalli loo heli kareyn.

Wargeyska Halgan wuxuu ku guubaabinayaa akhristayaashiisa inuusan seegin kitaabkaas, isla markaas mahad ballaaran iyo ammaan Jaallanimo wargeysku wuxuu u gudbinayaa «Wakaaladda Nofosti» oo gacan weyn ka geystay hirgelinta af-Soomaaliga.

Ugu dambeystii waxaan akhristaha sharafta leh ku boorineynnnaa inuu si gaar ah u dhuuxo laba aarimood oo aad muhiim u ah:

- 1 — Sida Xisbigu u awooday inuu hoggaamiyo Reer guuraaga iyo Beeraleyda lagu madiidjisan jiray qabiilkii una kasbaday kalsoonidooda.
- 2 — Habka looga dhaadhiciyey dadweynaha xoogsatada ah faa'iidooyinka ay ka helayaan habka cusub ee Hantiwadaagga ah, gaar ahaan abuuridda iskaashatooyinka beeraleyda iyo kuwa raacatada ah.

DOORASHADA

ka yimid bogga 5aad

dhexe, meeshuu ka furi doono damaca maraykanku ka leeyahay Badweynta Hindiya iyo dalalka ku meegaarsan, siduu u foodsaaro kadeedka iyo dibindaabyada maamulkii ka horreeyey-uu ku abuuray dalal badan oo Ameerika Laatiina (bal arag Jili) iyo Aasiya ah (ba' arag qaybinta Korea iyo fashiis-tinnimada ka taagan Taylandiya).

T U S M O

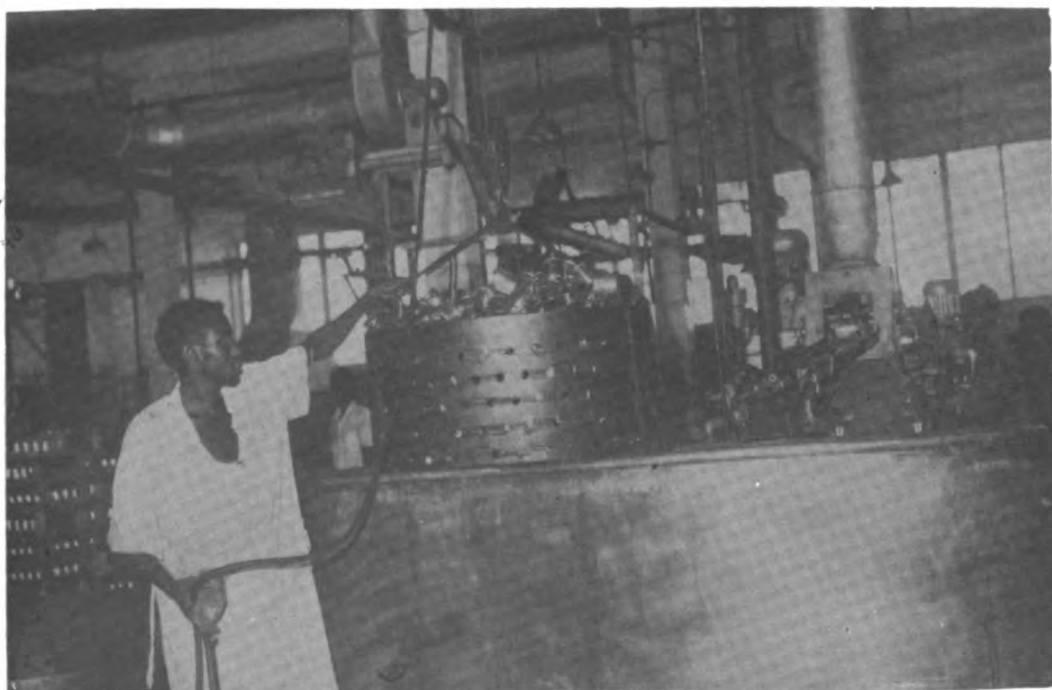
- 1) **Daymada Wargeyska.**
 - b) Khudbaddii Jaalle Siyaad ee 21kii Oktoobar 1976.
 - t) Fadhigii Madaxda Carabta ee Arrinta Lubnaan . . .
 - j) Doorashada Madaxweynaha Mareykanka . . .
 - 2) **Arrimaha Siyaasadda, Dhaqaalaha iyo Bulshada.**
 - b) Xisbiga, Qorsheynta iyo horumarinta dhaqaalaha
 - t) Dhibaatooyinka maalmahan , .
 - 3) **Nolosha Xisbiga.**
 - b) Warbixintii Afgooye
 - t) Hawlaha Dibedda ee Xisbiga
 - 4) **Arrimaha Dunida.**
 - b) Gobannimada Xeebta Soomaaliyeed (Jabuuti) . .
 - t) Shirqoollada imberiyaaliyadda ee cusub
ee Bariga Dhexe
 - j) Sannadguuradii 59aad ee Kacaanweynihii
Hantiwadaagga ee Oktoobar
 - 5) **Warbixinta Bisha.**
 - 6) **Aragtida Cilmiga ah.**
 - b) Xiriirka Dabaqadeed iyo tiirarka saldhigga u ah . .
 - t) Garaadka Sharciyeed
 - j) Ereybixin iyo Abwaan
 - i) Dimoqraadiyadda
 - ii) Ra'yiga dadweynaha
 - 7) **Hiddaha iyo Dhqanka.**
 - 1) Fanka iyo Kacaanka
 - 2) Masraxa Soomaaliyeed iyo marxaladda cusub . . .
 - 3) Banfas
 - 4) Maanso
 - 8) **Euugagga iyo Qoraallada.**
 - b) Dib u dhaca waa laga bixi karaa
 - t) Wareegto (Suuqa Madow)
 - j) Wareegto
- Dhambaalka Halgan

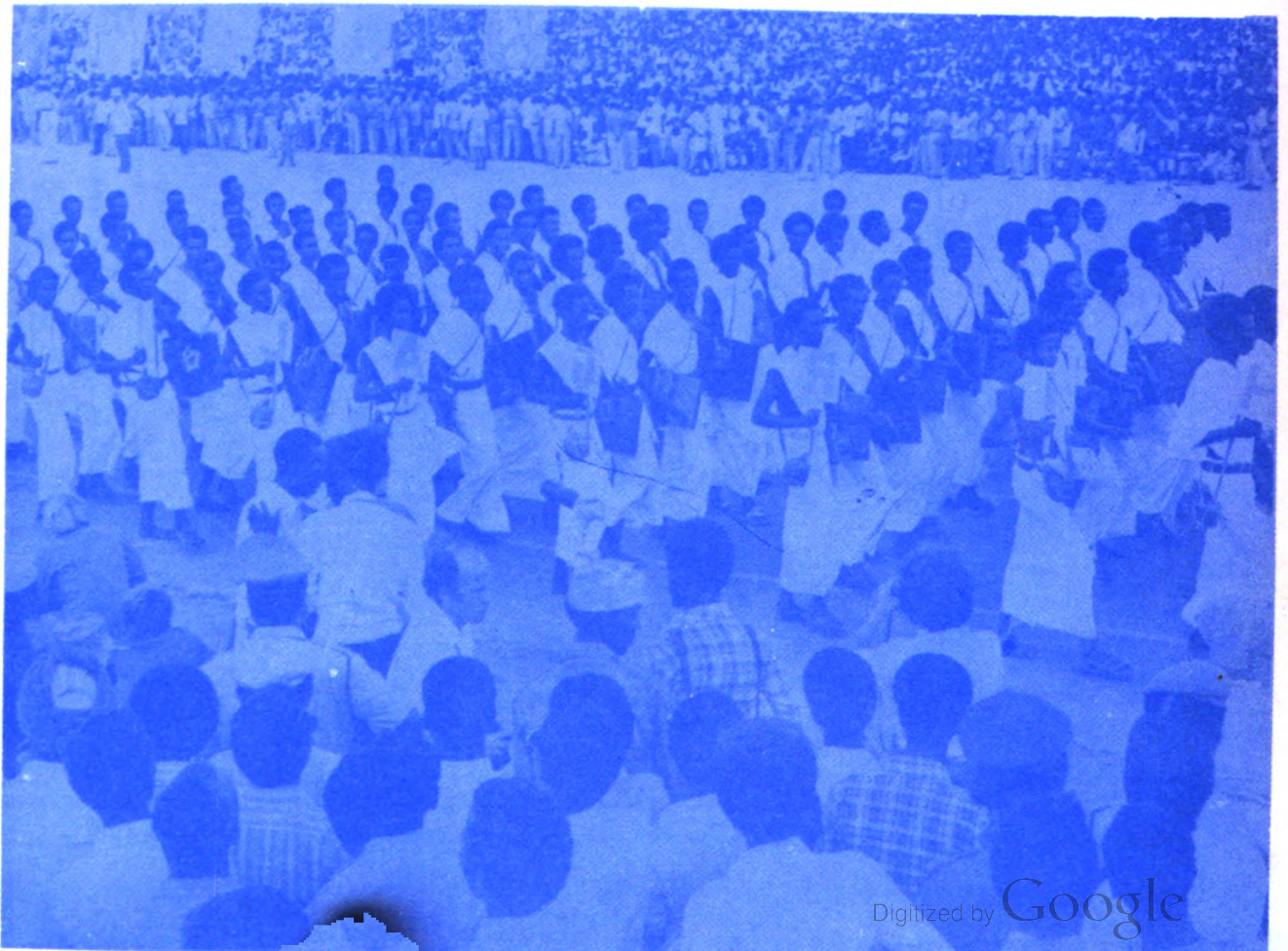
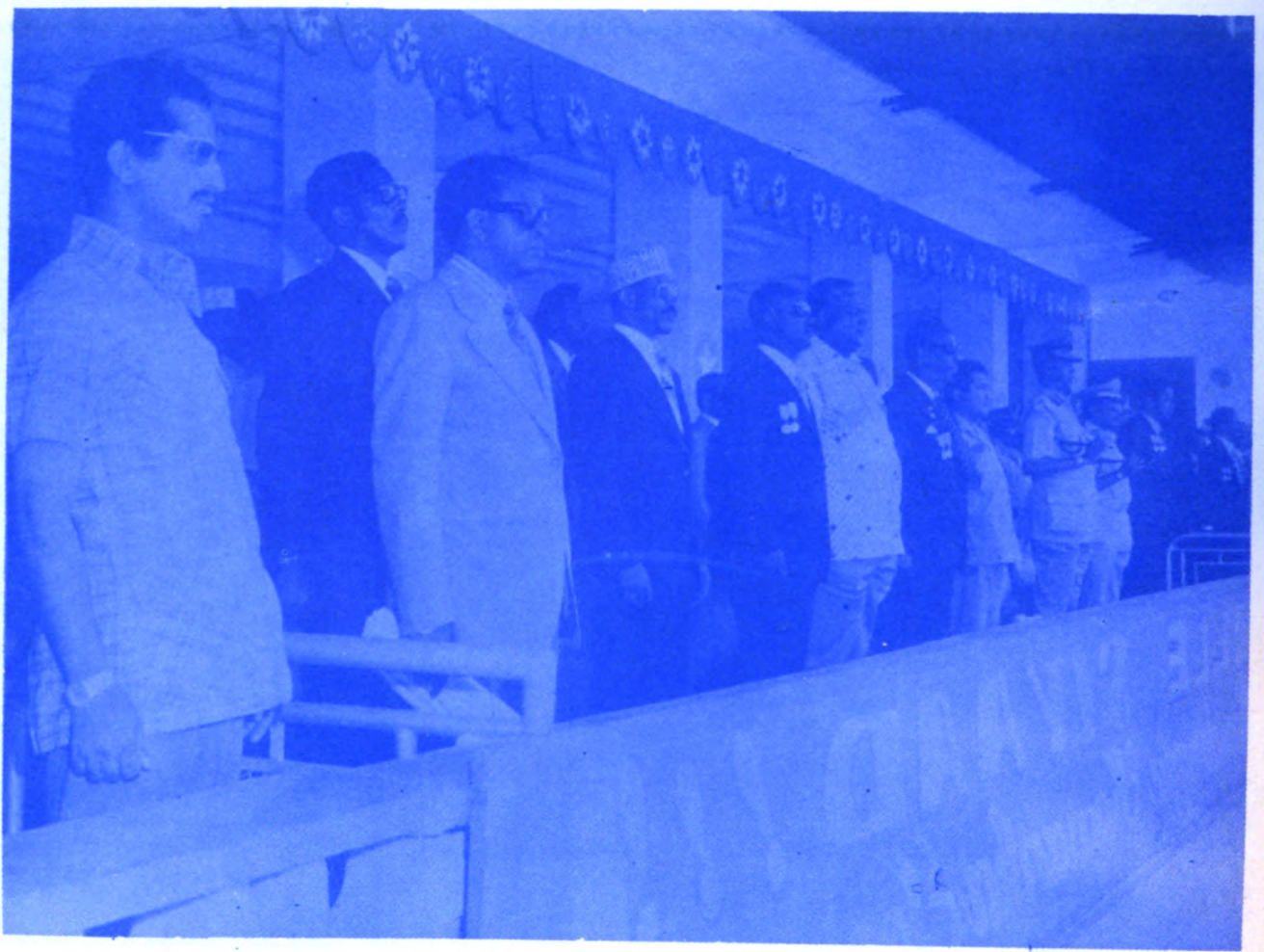
HALGAN

oo ku soo baxa afafka Soomaaliga
Carabiga iyo Ingiriiska.

Qolka Lr. 112
Telefoon Lr. 720-51,74
S. B. 1204
Guriga Ummadda
Muqdisho, JDS

CCDKA RASMIGA AH EE GOLAHA DHEXE EE X.H.K.S.
Bishiiba mar — Sannadkii 1aad, Tirsiigii 2aad, Nofember 1976 - Qiimaha waa 2 Shs.

HALGAIN

Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed

* QAYBTA DHAQAALAH DAWLADEED EE SOOMALIDA HANTIWADAAGGA AH

* kaalinta dhaqanka ee u
halganka gobannimada

* xoreynta jabuti

* mongoliya:
maxay na baraysaa?

* festac '77:
negrituud mise hantiwadaag

U Halgan
Waxbarasho
Si Waxbarashadu
Halgankaaga
U Kordiiso

waxaa soo saara
GOLAHA DHEXE EE
XISBIGA H. K. S. BISHIIBA HAL MAR

GUDDIGA QORAALKA

MAXAMED AADEN SHEEKH /Guddoomiye

ABUUKAR MAXAMED XUSEEN (Ikar)/ Xoghaye

QORAYAAL

Xuseen Maxamed Aadan

Saciid Cabdisalaam

Rashiid Shiikh Cabdulaahi

Yuusuf Suleymaan

Maxamed Cabdi

QIIMAHA

Soomaaliya

Koobiiba 2/- Shilin

Sanadkiiba 40 = / shilin oo kharajka Boostada ku jiro
Dumida Carbeed iyo Afrikada Bari

40/- shilin sanadkii oo kharajka boostadu
ku jiro.

Koonfur, bartamaha iyo Galbeed Afrika

\$17.00 sanadkiiba Kharajka boostadu ku ji-
ro.

Aasiya

\$20.00 sanadkiiba oo kharajka boostadu ku
jiro

Yurub

\$25.00 sanadkiiba oo kharajka boostadu ku
jiro

Ameerika (Waqooyi iyo koonfur)

\$30.00 sanadkiiba oo kharajka boostadu ku
jiro.

T U S M O

	Bogga
I. Daymada Wargeyska	
b) Khudbaddii, Jaalle Siyaad ee Sannadguuradii Boliiska	2
t) Bal-dayaay Xeebta !	4
j) Shirka Jeneefa ee aayaha Simbabwe	5
x) 1977ka waa sannad himila weyn leh	7
II. Arrimaha Siyaasadda, Dhaqaalaha iyo Bulshada	
b) Qaybta dhaqaalaha dawladeed ee Socmaalida	
Hantiwadaagga ah	10
t) Mongoliya: Maxay na baraysaa?	18
j) Dhibaatooyinka maalmahan,	
Xaaladda Daawada iyo Dadweynaha	24
III. Noloshu Xisbiga	
b) Guddiyadii Xisbiga ee Gobolka Banaadir	26
t) Hawlaha Dibedda	27
j) Dhallinyarada iyo Xisbiga	28
IV. Arrimaha Dunida	
b) Xoreynta Jabuuti	29
V. War-bixinta Bisha	34
VI. Aragtida Cilmiiga ah	
b) Kaalinta Hiddaha iyo Dhaqanka kaga jiro	41
halganka Gobannima-doonka	
t) Saldhigyada Cilmiyeedka ee maamulka cusub	47
j) Erey bixinta iyo Abwaan	
i) Qaabka tacabka	50
VII. Hiddaha iyo Dhaqanka	
b) Festac 77: Negritud mise hantiwadaag	52
t) Gabay	57
VIII. Buugaagta iyo Qoraallada	
b) Buugaagta hantiwadaagga ee afka Soomaaliga	
ku qoran	59

HALGAN

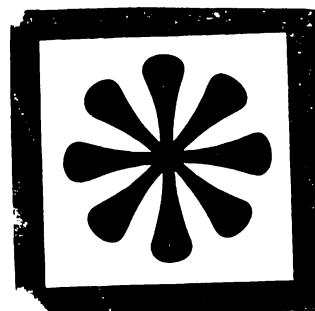
oo ku soo baxa afafka Soomaaliga
Carabiga iyo Ingiriiska.

Qolka Lr. 112
Telefoon Lr. 720-51,74
S. B. 1204
Guriga Ummadda
Muqdisho, JDS

CODKA RASMIGA AH EE GOLAHA DHEXE EE X.H.K.S.
Bishiiba mar — Sannadkii 1aad, Tirigii 3aad, Disambar 1976 - Qiimaha waa 2 Sh.

DAYMADA WARGEYSKA

KHUIDBADDII JAALLE SIYAAD EE SANNADGUURADII BOOLISKA

Xoghayaha Guud ee Golaha Dhexe XHKS ahna Madaxweynaha JDS Jaalle Maxamed Siyaad Barre, wuxuu khudbad qaayo weyn leh ka jeediyey Sannadguuradii 26aad ee ka soo wareegtey dhismaha Ciidanka Booliiska Soomaaliyeed.

Jaalle Siyaad wuxuu sheegay in dhismaha booliiska Soomaaliyeed ku beegan yahay 20kii bisha Disembar 1950kii intii uu maamulka talyaanigu ka talinayey Gobolka Koonfureed ee Soomaaliya oo ku hoos jirtey ilaalin/a Qarammada Midoobey. Xoghayuhu wuxuu caddeeyey in qaybta ugu weyn taariikhda ciidanka booliiska Soomaaliyeed ay tahay intii u dhaxaysey 1941kii — 1950kii, waagaas oo ku beegan dhalashadii iyo soo shaacbiyii dhaqdhaqaaqa Gobannimadoonka Soomaaliyeed. Ciidanka booliiska oo la abuuray intii uu jirey taliskii millteriga ahaa ee Ingiriisku 1941kii, wuxuu dawr firfircoon ka cayaaray, asagoo ahaa qaybmaamulka ka mid ah, halgankii loogu jirey gobannimadii Siyaasadeed ee dalka, Xubnihii booliiska ee wadaniyiinta ahaa waxay awood u heleen inay xisbigii waddaniga ahaa ku gacan siiyaan xogsiinta wax-ku-oolka u ah horumarka dhaqdhaqaaqa. Tageerkii naf-u-huridnimo ee Xubnahaasi wuxuu gacan weyn ka geystey guulihii halgankaas waddaniga ah.

Jaalle Siyaad asagoo hadalkiisii sii wata wuxuu ka hadlay arrimaha maanta ka taagan gudaha iyo dibeddaba. Wuxuu tilmaamay dhibaatooyinka badan oo nagu soo food leh, xagga gudaha iyo dibeddaba. Wuxuu kaloo Jaalle Siyaad caddeeyey kalsoonida uu ku qabo xallinta dhibaatooyinkaas annagoo u marayna jidka Hantiwadaagga Cilmiga ah si aan dagaal heshiis la'aaneed ugu qaadno dibudhaca, una gaarno ku guuleysiga dhismaha bulsho caafimaad qabta oo ku tiirsan caddaalad, Sinnaan iyo Nabad. Wuxuu ku nuuxnuuxsaday baahida loo qabo in kor loo qaado garaadka siyaasadeed ee dadweynaha si ay tacliintooda, caafimaadkooda, nabadgelyadooda iyo dhaqaale tacabkoodaba si bulshadeenna ay uga dhex abuuranto wada shaqayn talan/aali ah iyo isjacayl.

Wuxuu xoghayuhu tilmaan cad ka bixiyey baahida loo qabo ka gudubka dibudhacyadii ay keeneen caadooyinkii gaboobey iyo in si firfircoon loola dagaallamo Barabogaandada ay sida joogtada ah u afuufaan imberyaaliyadda iyo dabadhilifyadiisu. Ciidanka Booliiska Soomaaliyeed oo luuq kasta ee dalka gudihiisa ah laamo ku leh, waa inuu cayaaraa dawr muhiim ah ayuu yiri Jaalle Siyaad. Wuxuuna Ciidanka ku booriyey inay garaadkooda siyaasiga ah kor u dhigaan si ay habsami ugu ilaaliyaan nabadda iyo mas'uliyadaha waddaniga ah.

Ciidanka Booliiska Soomaaliyeed waxaa garbaha ka saaran mas'uliyad aad u ballaaran oo la xiriirta la dagaallanka Suuqa Xaaraanta ah. Dawladda Kacaanka ah ee Soomaaliyeed waxay halgan adag u soo gashay

sidii ay ku hubin lahayd barwaaqada Ummadda. Waxay dawladdu ku dhaqaaqday inay ascaar go'an u dejiso quudka iyo waxyaabaha kalee lagama-maarmaanka ahba si ay xoogsatada Soomaaliyeed uga dhawrto dhibaatooyinka ka yimaadda Sabbaynta ascaarta seyladaha adduunka.

Waxaa caddaatay in ganacsadeyaal dhuuniraacyo ah iyo Saraakiil Guud ee laaluush cuneyaal ahi isu haysteen ka faa'iideysiga xaaladdaas. Masu'uliyad weyn ayaa ciidanka Booliiska ka saaran sidii ay dagaal khaarar ugu qaadi lahaayeen una baabi'in lahaayeen falxumida dhuuni-raacyadaa ka dhex faa'iideysta qaybinta badeecooyinka lagama maarmaanka u ah nolosha dadweynaha.

Dhismihii XHKS ee 1dii Luuliyo 1976ka wuxuu dalka JDS u soo hooyey Xubin Siyaasadeed ee horseed ah. Ciidanka Booliiska Soomaaliyeed, ayuu Jaalle Siyaad hadalkiisii ku soo gebagebeeyey, waa inuu cayaa-raa dawrkiiisa ah siyaasad baridda dadweynaha ayagoo u horseedaya ruuxa iyo ujeeddoooyinka barnaamijka Xisbiga iyo dhaqan-gelinta go'aannada Xisbiga.

Xoghayaha Guud ee XHKS, asagoo ka hadlaya arrimaha Jabuuti wuxuu ku nuuxnuuxsaday in siyaasadda ay qabto dawladda JDS tahay mid aan mugdi ku jirin waana middii ay weligeed ku baaqi jirtey oo ahayd in xornimo dhab ah oo aan shuruudi ku xirnayn la siiyo Ummadda ku dhaqan Xeebta Jabuuti», wuxuuna sheegay in «durbaanka dawladda Itoobiya iyo gumeysigu tumayaani yahay mid ay uga gol leeyihiin inay ku hakiyaan gobannimada Xeebta Jabuuti oo haatan soo dhawaatey». Jaalle Siyaad wuxuu yiri «Waxaannu aaminsanahay Xornimada iyo Madaxbannaanida Xeebta Jabuuti, waxaannu liddi ku nahay khasabka iyo gumeysiga».

Xoghayuhu wuxuu weydiyey «haddii mawqifka iyo Siyaasadda Soomaaliya ay tahay mid sidaas u cad maxay tahay dammaanadda JDS laga doonaayo?»

Jaalle Siyaad intaa wuxuu raaciyey «haddii ay tahay ujeeddada dammaanaddu, Soomaaliya ha ka tanaasusho dhiigga, dhaqanka iyo taariikhda ay la wadaagto dadka Xeebta ku nool, ma suuroobi karto, mana beddeli karno taariikhda.»

Xoghayuhu mar kale ayuu ugu baaqay Madaxda Dawladaha Afrika inay shir degdeg ah isugu yimaadaan oo lagu falanqeeyo dhibaatooyinka maanta ka haysta duullimaadka gumeysiga cusub, wuxuuna caddeeyey in weerarrada lagu soo qaaday Mosaambiik ay yihiin tabihii ugu danbeeyey ee gumeysiga iyo imberyaaliyaddu ay ku baadi goobayaan inay ku kala firdhiyaan midnimada, Urursanaanta iyo sharafta dadyowga Afrika, wuxuuna xusuusiyey madaxda Afrika inay u toosaan danahooda oo la qabto shir deg deg ah oo lagu falanqeeyo arrimaha ay ka midka yihiin duullimaadka cusub ee gumeysiga, dhibaatooyinka ka aloosan Afrika geesteeda Koonfureed iyo guud ahaan mashaakilka ka taagan adduunka.

«Suurtogal ma alaa» ayuu yiri Xoghayaha Guud «inay Afrika xorayso dalalka weli ku jira gacanta gumeysiga inta weerar iyo cadaadis lagu hayo kuwa xorta ah», wuxuuna Jaalle Siyaad dawladda Afrika tusaaleeyey inay mideeyaan xooggooda, xoolahooda iyo siyaasadooda si ay wada jir ahaan uga hortagaan duullaanka iyo dibindaabyada gumeysiga.

BAL DAYAAY XEEBTA

Maalinba maalinta ka dambeysa waxaa hadda kaddib loo sii dhowaanayaa xorriyaddii Xeebta Soomaaliyeed, taasina waxay keenaysaa inta xorriyaddaas col la ahi inay ku dhiirradaan gacan iyo oraah — hadba kii u suuraggala — oy tabbayaalkeeda ku hor-istaagayaan, inay ku kacaan Sida la ogyahay ruux quus joogana kama waabto qalad iyo qas inuu ku kaco, dhiifoonaan, xaqdhowr iyo xiriir dawlo midna ma hakiyo — maadaama arrinita Jabuuti hadda foodda la gashay bilihii ugu dambeeyey ee gumeysiga, intii ku tashatay inaan la gaarin marnaba waqtigaas, intii-gudaha iyo dibeddaba daneyste ahayd ee rabtay inay keligood sacab u hoorsadaan mirihii dadaalka dagaalkii dadweynaha dhulkaas, intii daba-dhilif iyo dhuuni-raacnimo ugu adeegaysey dawlado gumeysi cusub la soo taagan, waxay gebigood isla oggolyihiin dhowr waxyaabood, oo ayaamahan qaladka warfaafinta adduunka laga dhergiyey, middoodna ayan dadka Jabuuti daawo u ahayn:

1. Wargeyska Itoobiya, Danjirahooda Qarammada Midoobay iyo kan Faransiiskuba, waxay ku celcelinayeen Soomaaliya dammaanad ha ka dhiibto dhabowga Xorriyadda dhulkaas. Sida laga wada warqabo Soomaaliya fadhiyo badan oo caalami ah bay ka caddeysey meeshay ka taagan tahay arrinitaas, waxaana ka mid ahaa fadhigii hore ee Ummadaha Midoobay, kii Ururka Midowga Afrika oo kambaala iyo midkii ku xigay ee Murishiyes (Mouritius). Murtida mowqifkaasna waxaa ugu dambaystii caddeyey habeenkii 20 Disembar, oo loo dabbaaldegayey sannadguuradii 26 ee Booliiska Soomaaliyeed, Xoghayaha Guud ee XHKS. Wuxuuna yiri: «Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliyeed keligeed bay ku ahayd u dagaallanka iyo taageeridda dadka ku nool Xeebta Soomaaliyeed si ay u hantaan gobannimadooda, way sii wadi-doontaa wax kasta iyo qiimo kasta arrintaasi ha ugu kacdee. «Waxaanu aaminsannahay» buu ku sii daray «xornimada iyo madaxbannaanida Xeebta Jabuuti, waxaannuna lid ku nahay khasabka iyo gumeysiga».

Ku celceliska dammaanad aan sal xeer caalami ah ahayn, dadka la yiri waa u baahanyihiinna ayan warsan, waxaa ku hoos jira gabbaad loo rabo in lugu joogteeyo Ciidammada Faransiiska ah ee haddaba xeebta jooga ama kuwa beddela. Taasna dadkii Xeebta degganaa waa ka soo horjeedaa, Soomaaliyana raalli karta noqon karto;

2. Qas baa la doonayaa in meesha laga kiciyo si loo muujiyo in nabaddii halis ku jirto, loona baahan yahay Ciidammo adkeeya. Danabadda maalmahan lugu qarxiyey makhaayado askarta Faransiisku ku taxantahay, oo labo askari ku baxeen waxay ka mid tahay arrimahaas xasillooni liida loogu talagalay, iyo dawladda gudaha ee Kaamil lugu ceebeeyo, luguna eedeeyo.

3. Waxaa la dhexgelayaa Axsaabtii iyo dhaq-dhaqaaqyadii gobannimada u dirirayey, si dhexdooda khalkhal looga abuurto, qaarkoodna loo duufsado, markii xorriyadii soo dhowaatay, si kolleybana looga jeediyofurfurka dhibaatooyinka dhalasheeda madaxbannaanida bilaha u dambeeya la timaaddo.

4. Walwal dheeraad ah baa laga muujinayaa, lana buunbuuninayaa, dhanka dhaqaalaha, mar haddii dhinaca siyaasadda laga caal waayey.

Arrimahaas oo dhan waxaa looga danleeyahay in lagu hor-istaago, ama lagu turaantuurreeyo, amaba berri lagu dabro rabidda kama dambaysta ah iyo halganka walaalahayaga Xeebtu ugu jiraan madaxbannaanidooda. Dadka Soomaaliduse wuxuu la kulmay madaxdii iyo dadweynihii Soomaaliya yimid bishii Oktoobar, wuxuu maqlay una sugnaaday war-kii iyo mawqiiikii Xisbi weynaha LPAI iyo badida barlamaanka, wuxuu marag ka ahaa dagaalkii kharaaraa ee shalay iyo adkaysiga, isku durbidda iyo waddada cad ay hayso jabhadda xoreynta Xeerka Soomaaliyeed, wuxuu ugu dambaystii u soo joogay hindisaha uu qabo madaxa Dawladda maxalliga, Mudane Cabdalle Maxamed Kaamil, iyo Wasiiraddii la socday markii bishaan ay booqasho Xamar ku yimaadeen. Intaas oo dhammi waxay shacbiga Soomaaliyeed u muujisay go'aanka kama dambaysta ah iyo adayga dadka Xeebta iyo Hoggaankooduba ku doonayaan madaxbannaanida. Wuxuuna aaminsan yahay inaan culeys damboo la saaro iyo maroojis damboo la isku dayo ayan arrintaas waxba ka beddelayn.

WADA HADALLADII JINEEFA EE AAYAHA SIMBAABWE

Wada hadalladii Jeneefa ee ku saabsanaa gobannimo nabadgelya leh sidii looga gaari lahaa dalka Simbaabwi (Rodeesiya) dib ayaa loo dhigay muddo bil ah. Inkastoo aan go'aanno cad laga soo saarin haddana waxyaallo ka muuqday oo la tilmaami karo ayaa jira.

Shirku wuxuu caddeeyey runta aan laga meer meeri karin oo ah in dadka reer Simbaabwi iyagu ay xaq u leeyihiin inay ka taliyaan aayahooda dambe. Tallaabooyinka laysku deyey oo ah in Urrurada gobanimadoonka ee dhabta ah lagu beddelo kuwo maldahan si jiritaankii gumeysiga iyo imbiryaaliyaddu u sii jiro, iyo wixii taba ah oo kale oo looga jeeday in dadka reer Simbaabwi xornimadooda la waasiyo, iyadoo laga dhuumanayo arrinta in xalli laga gaaro giddi shirkaas ayey ku caddaatay in ay tahay waxaan soconeyn.

Kooxihii Afrikaanka ahaa ee shirkaa ka soo qayb galay waxay heshiis ku wada ahaayeen in wixii lagu magacaabay «Qorshihii kisinger» ee la rabay in dadka Afrikaanka ah lagu khasbo heshiis nabadeed oo laga gaaro simbaabwi sida reer galbeedku u rabaa uu ahaa mid lagu fulinayo dibloomaasiyada gumeysiga cusub, dadka Afrikaanka ah ee reer Simbaabwi aan laga tala gelin. Dadka Afrikaanka ahina iyagoo u qaatay qorshahaas mid loola jeedo in lagu qabso ciidammada gobanimadoonka inay isdhiibaan, way diideen.

Qorshahaas Mareykan Ingiriiska ahi wuxuu ahaa mid u suurta gelinaya xukunka midab takiiroorka ah ee Smiit in uu waqti iyo awood uu kaga hortegi karo halganka Afrikaanka ee gobanimadoonka ah.

Wefdiyadii Afrikaanka ahaa markii ay sidaa u arkeen waxay ku tilmaameen tallaabadaas khiyaano gumeysiga cusub sameeyey uu ku rabay in uu xukunka midab takiiroorka caddaanka ah ee maanta jooga ku beddelo kuwo maqaar saar ah oo madow oo uu kala soo dhex baxo dadka dabadhilifka u ah afrikaanka ree Simbaabwi ku dhex jira, si ay kuwaa maqaarsaarka ahi u fuliyaan danaha hantikoobka maraykaanka — Ingiriiska ah. Siday horeba danahoodu ugu fulin jireen amaba si ka sii fiigiriiska ah, siday horeba danahooda ugu fulin jireen amaba si ka foolxun.

Hal adayga ay muujiyeen. wafdiyadii afrikaanka ahaa waxay ku

khasabtay Ingiriiskii in uu u hiisho munaawara siyaasi ah oo cusub mar-
 kil la joogay heerkii ugu dambeeyay ee wadahadalladii, si uu u maldaho
 qorshihii hore. Habka cusub ee uu soo ban dhigay wuxuu muujiyey in
 Ingiriisku ay door ka qaadanayaan waqtiga ka'a guurka ee xukunka lagu
 wareejinayo dadka badan ee Afrikaank ah.

Sida dhabta ah Ingiriisku isaga ayaa sharci ahaan iyo dastuur ahaan-
 ba masuuliyad ka saaran tahay in uu maamulo arrimaha dalka Sim-
 baabwi. Waana masuuliyadda tan ay ku adkeysanayeen wufuudda Afri-
 kaanka ahi in Ingiriisku guto, waxayna ugu muuqataa in aan Ingiriisku
 deyn in uu gumeysi hor leh ku qabto Rodiisiya ee waa in uu si
 deg deg ah oo dhameystiran gobannima buuxda u siiyaa. Dhuuxa mash-
 killadu waa in awoodda laga soo wareejiyaa xukunka gumeysiga oo markaa
 ah Ingiriiska loona wareejiyaa dadka reer Simbaabwe.

Afrikaanku waxay u arkaan ama ay rumaysanyihiin in aan qaabka
 dhismuhu noqon in awoodda loo qaybiyo xukunka midab takoorka ah ee
 caddaanka yari haysto iyo ururrada gobannimadoonka ah, laakiin waa in
 qaabka dhismaha ay ka muuqato in awoodda lagu soo wareejinayo dad-
 ka madow ee dalka u badan. Waa qaabka aan soo sheegnay sida ay
 rabaan ciidamada waddaniga ah reer Simbaabwe in Ingiriisku u xalliyo
 mushkiladda ka taagan dalkaas.

Ugu dambayntii shirkii Jeneefa wuxuu daboolka ka qaaday Xukunka
 midabtakoorka ah ee Smiit wuxuu ka damacsan yahay Rodiisiya. Ifa-
 faalihii ka muuqanayey intay shirka joogeen iyo diidmadii ay diidayeen
 ayaa shakiga ka saartay in aanay ku soo tala gelin xukuumadda Salisbury
 ugu yaraan heerka maanta la joogo in ay xukunka dadka Afrikaanka ah
 ugu wareejiyaan si nabadeed. Oggolaanshaha ay oggolaadeen in ay isaga
 horylmaadaan wada hadallo nabadeed wufuudda Afrikaanka ah waxay
 noqotay mid ay uga jeedeen inay waqti ku kasbadaan iyo in caawimo aan
 yarayn caddaanka yar ee hadda xukunka haysta loo helo. Xukunka mi-
 dab takoorka ahi isagoo aqbalay in uu ka qayb qaato wada hadallada
 Jeneefa ayuu isla markaa isku dayey in uu khilaafaadka dhex yaal Urur-
 rada Gobannimadoonka sii weyneeyaan oo u kala furfuraan iyo iyagoo
 dagaallo ba'an ku soo qaaday ciidamadii gobannimadoonka ahaa. Waxay
 kaloo ku dadaaleen siday ciidamadooda u sii xoojin lahaayeen uguna xir-
 mi lahaayeen Xukuumadaha kale ee midabtakoorka oo uu ka mid yahay
 gacan ku dhiiglaha Fostar xag ciidan iyo xag siyaasadeedba.

Wuxuuna x u k u n k a midabtakoorka ahi dhigay tallaabadii
 ahayd in dagaalka Roodiisiya la ballaariyo oo la gaarsiiyo heer caalami
 ah. Waxaana taa u daliil ah, intii ay socdeen wadahadalladii Jeneefa
 ayeey dagaallo badan ku soo qaadeen Jamhuuriyadda Dadka ee Musam-
 biik, iyo Batsuwaana. Ujeedada kale ee ay ka leeyihiin Xukuumadda
 Smiit gardarradaa la gardarreysanayo dalalka dereska ah waa in laga
 abuurro xaalad nabad la'aaneed, taas oo imbiryaaaliyadda caalamiga
 ahi kula jirto xukuumadda Smiit kana faa'iidayasanayso.

Shirka Jeneefa wuxuu kaloo muujiyey in Ururrada gobannimadoonka
 ahi ay laba Jabhaddood ka dagaallami karaan, Jabhadda siyaasiga ah iyo
 tan ciidammada. Mar haddaanay diyaar u ahayn xukuumadda Smiit in ay
 siyaasaddooda foosha xun kala soo noqdeen Ururrada gobannimadoonka
 ah. Jidka keli ah ee u furan waa in ay halgankooda heer sare gaarsiiyaan
 ilaa guul laga gaaro lana hubiyo in dhidibadii midab takoorka la dumi-
 yey.

1977ka SANNAD HIMILO WEYN LEH

Maalmo ka hor waxaan foodsaareyney sannad cusub: 1977. Marhaddii aanu ku jirno sannad cusub, waxaa nala gudboon inaan dib u jaleeco no hawlihii aynu qabannay, guulihii aanu gaarney iyo sheedihii is hortaagay waxyaabihii aan jaangoosannay. Sannad qura ihi wax badan kuma aha da'da qofka, hase yeeshee, hawlaha muruqeed iyo kuwa maskaxeed ee sannad gudihiisa lagu jirey loollamo caalami ah iyo qaar goobeedba, si loo hubiyo baraaraha uumiyaha, waxay ka buuxdaa dhaqdhaqaaq iyo hawl joogto ah. Markii aynu tixgelin degdeg ah siineynno ifbaxyada muhiimka ah oo gebi ahaan raadeeya duugbaxyada siyaasadda, dhaqaalaha iyo dhaqanka dadka, waxaan taas uga jeednaa u dhabba-galka majaraha saldhigeed ee horumarka, si uu ifkoodu noogu bidhaamiyo ka faalinta aayaha iyo haleelka guuleed iyo kuwa hungeysan ee ku jira horumarkan.

Sannadkii 1976kii, wuxuu ahaa mid ka buuxa guulo waaweyn ee dhaqdhaqaaqyada gobanomadoonka ee adduunka. Dadaalka iyo firfircoonnida xogagga waddaniga horusocodka ah ee Afrika waxay ku guuleysteen gebi ahaan xilka dabargoynta gumeysiga qaababkiisii gaboobay qaaradda dhexdeeda. Waxana sare u kacay dhaqdhaqaaqii dadweynaha kadeedan ee Afrikada koofureed iyo halgankii ay uga soo horjeedeen nidaamyada midab-taakoorka iyo fashismada ee caddaanka tirada yar ee Afrikada koofureed, Simbabwi iyo Namibiya. Sidaas oo kalena, dhaqdhaqaaqa gobannimadoonka ee Xeebta Soomaaliyeed wuxuu qaaday majare cusub, kaasoo kor u qaaday gaashaan u daruurkii dadweynaha gobolku ku waabinayey dhoolla-tusadka siyaasadeed ee ujeedda sheedaynta gobannimada Xeebta, xoogaggii siyaasadeed ee waddaniga ahaa, waxay isugu tageen guro siyaasadeed ee midaysan.

Aasiya waxay soo aragtay, kaddib guulihii loo riyaaday ee Fiyetnaam, laos, iyo kamboodiya ku soo hayeen gaboodfalkii iyo amar-ku-taagleynta Mareykanka, sugidda tiirarka taliska waddaniga ah. Waxaa Fiye/naam ka rumoobay mideynta labadeeda gobol iyo dhismaha hay'adaha sharciga iyo fulinta ee mideynsan.

Waddammada Carabta oo sannadkii hore ahaa goobta fulinta tabaha Imbaryaaliyadda iyo sahyuuniyadda Caalamiga ah, si loo dhabarjebiyo midnimada dadyowga Carbeed, xogaggeeda wadaniga ah iyo kuweeda horusocodka ah ee ka soo horjeeda siyaasadda dhul-ballaarsiga ee Israa'iil, una dagaallamaaya xoreynta dalalkii carbeed ee ay xoogga ku muquunisay iyo sugidda xuquuqda wadaniga ee dadka Falastiin. Joojinta dagaalladii ba'naa ee Lubnaan waxay ahayd lama huraan ka yimid mabda'a isutagga xoogagga Carabta iyo adkaynta baahida loo qabo mideynta safafka Carbeed.

Dhanka Laatiin Ameerika, waxaa sii xoogoobay halganka dadweynuhu kala soo horjeedey taliska hantikoobadka maraykaanku ku hayo dhaqaalaha qaaradda, kuna damacsan yahay bakhtiinta aayaha nolosha um-

dahaas. Dawladaha qaaraddaas qaarkood waxay ku dhaqaaqeen qaadashada mawqiiyo mawduuci ah ee ku saabsan xiriirka ay la leeyihiin kuubta.

Waxyaabihii ugu waaweynaa sanadkii 1976kii waxaa ka mid ahaa, dhab u soo dhalaalka dhaqdhaqaaqa dhexdhexaadnimo iyo koridda raadeynta ay ku leedahay dhaqdhaqaaqa siyaasadeed ee dawlida ah arrintaasoo keentay xoogeysiga madaxbannaanida siyaasadeed ee dalalka yar yar markii uu dhaboobay dawlida ay ku leeyihiin ururinta dawlida ah dhexdiisa, wuxuuna dhaqdhaqaaqani noqdey mid ku leh miisaan culus ujeeddoyinka asaasiga ah ee xiriiriyada dawladaha, waxaa isla markaasba gurada ururkanna ku xoogoobay aragtida ka soo horjeedda cadawga Imbryaaliiga ah.

Shirweynihii madaxda ururka dawlida ahi yeesheen kolombo-Laanka — ee sannadkii hore, wuxuu ahaa mid ka turjumaya goobta uu ururkani ku leeyahay adduunweynaha. Shirweynihii kolombo, waxaa lagu goostey lama huraanimada iney dawladaha ururka dhexdhexaadku yeeshaan mawqiiyo mideysan si looga daafaco xuquuqda dalalka soo koraya taliska gabood-faleed ee hantigoosiga caalamiga ahi ku hortaagan yahay aayaha kheyraadkooda dabiiciga ah, in laga hortago siyaasadda burcadnimo oo uu hantikoobadkani afuufo. Waxaana la dalbay dhismo nidaam cusub ee simaya xiriirrada dawlida ah.

Wicitaankaas ku saleysan dalabyada caadilka ahi wuxuu bartameynayaa xuquuqda dawladahani uga jeedeen koritaanka dhaqaalahooda.

Xadeynta midnimada la'aanta ka taagan xiriirka dawlig ahi wuxuu noqdey dalabka dhammaan dawladaha soo koraya. Dhan kalena, waxay Imbryaaliyadda iyo dibusocodku sannadkii 1976kii ku mijdeeen, ayagoo u maraya wadiiqooyinka siyaasadeed oo kale geddisan, iney hakiyaan dhaqdhaqaaqyada kacaaneed ee gobollo adduunka ka mid ah, kuwa kalena ay kula kacaan qaabab hafin iyo is-hortaag, ayagoo sida eyda adeegsanaya nidaamyada dibusocodka ah si ay danahooda u jlaashadaan.

Hurinta dagaallada sokeeye ee lubnaan iyo Angoola, u cagajugleyn-ta tooska ah ee dawladaha soo saara alaabada ceyriin ee istratejiga ah waa tusaale kuwaas ka mid ah.

Sannadkii 1976kii, waxay xogagga horusocodka, iyo nabadda ee Yurub ku guuleysteen alooskii shirkii nabadgelyada iyo is-taageerka ee lagu qabtey Helsinki si loo cambaareeyo xogagga cadawtinimada iyo aarsiga ee Yurub dhexdeeda. Sugidda tiirarka nabadeed ee gobol ka mid ah gobollada adduunku wuxuu raadeynayaa horumarka siyaasadeed ee adduunweynaha.

Inkastoo aysan Imbryaaliyaddu awood iyo tabo ula harin sidey ku shibbi lahayd xoogagga kacaaneed ee adduunweynaha iyo ka goynta bahaysigooda dunida hantiwadaagga ah, haddana waxyaabihii dhacay sannadkii

1976ka waxay si cad u qeexeen in is-bahaysigaasi yahay mid aan marna-ba la loodin kareyn.

U kuur-galka guud ee gebi ahaan dhaqdhaqaaqa siyaasadeed ee ad-duunweynuhu wuxuu na siinayaa himilada ah, in abbaarta dhaqdhaqaaqa duugbaxeeda ee uumiyuhu u janjeero xagga sal u dhigid cusub ee ku beegan himilooyinka aadamiga si uu u dhiso duni ka xor ah gaajada, cudurka, aqoon-darraida iyo dagaallada, ayna ku baahaan nabadda iyo barwaaqadu. Soomaaliya, ifbaxyadii 1976kii ee jidka horumarka isyaasadeed, dhaqaale iyo dhaqneed waxay ahaayeen bilowga marxalad cusub ee aayaha dadkeenna xagga sugitaanka gobannimada iyo horumarka dhismaha hantiwadaagga. Dhismaha Xisbiga Hantiwadaagga kacaanka Soomaaliydee wuxuu ku jirey guulihii ugu waaweynaa ee dalkeenna u soo hoydey sannadkii 1976kii.

Dhismaha Xisbiga siyaasiga ahi wuxuu ahaa mirihii ka dhashay hawlihii dadaalka iyo firfircoonida lahaa ee dadaweynaheenna iyo hoggaankeenna kacaanka ah una hoggaaminayey Jaalle Maxamed Siyaad Barre. Maanta majaraha siyaasadeed, dhaqaale iyo dhaqan ee dalkeenna, waxaa jiideynaya hoggaaminayana xisbi siyaasi ah oo horseed ah, lehna barnaamij xaddidaya jidadka horumarkeenna ee marxaladaha soo socda.

Isla sanadkii 1976kii waxaa dadaal dheeraad ah lagu bixiyey, qotomin hanti guud oo ah mid loogu talo galay horumarka bulshadeenna iyo baraaraha aayaheenna. Qorshooyinka dhaqaaleed waxay leeyihiin abbaar sugan oo aan hadoof ku dhisneyn, waxaana sidoo kale baaritaan iyo fulinba lagu sameeyo mashruucyo dhaqaaleed ee yool dheer si loo beddelo iilihii dibu-dhaca.

Dhanka xiriiriyada dawliga ah, waxaa aad u kordhay miisaankii Soomaaliya ay ku lahayd dawladda cadaaweysta Imbaryaaliyadda iyo iney tahay dherebta dhaqdhaqaaqyada gobannimadoonka wadaniga ee horusocodka ah.

Hawlaha waaweyn ee sanadka 1977ka na sugaayana, waa ay ka tiro badan yihiin kuwii sannadkii hore, maxaa wacay baahiyada marxaladda cusubi waxay naga mudan yihiin hawl weyn oo si cilmi ah loo dersey, guulihii aan soo gaarreyna waxay nagu boorinayaan iney dadaalkeenna iyo firfircoonideennu sii bataan, si aan uga dhabayno himilooyinkeenna ah dhismaha bulsho ka gun gaartey gobannimo bulsheed iyo horumar dhaqaaleed.

Si taas loo gaarana waxaa nala gudboon inaan si dhiirrani leh, mawduucina ah uga gudubno qaababka dibu-dhaceed ee hawlaheenna kaia geddisan, iyo inaan si ku habboon uga faa'iideysanno khaladyadeenni hore

Waa inuu hal ku dhaggeennu noqdaa: «Cududo wada jira ayaa lagu

dhisaa bulsho Hantiwadaag ah».

Arrimaha Siyaasadda, Dhaqaalaha iyo Bulshada

QAYBTA DHAQAALAH A DAWLADDA IYO HANTIWADAAGAYNTA SOOMAAL'YA

— Xirsi Muuse Xirsi —

Araarkeennu wuxuu ku saabsan yahay dhismaha qaybta dawladda ee dhaqaalaha ee ka unkama hantiwadaageynta qalabka wax-soo-saaridda iyo ku socodka siyaasad hantiwadaag ah isla markaas ka soo horjeedda imberyaaliyadda. Fikradda qaybta dawladda ee dhaqaaluhu waxay ku saabsan tahay hawlaha dawladda ee tacab-soo-saaridda iyo adeegga. (1) ka qaybqaac'ashada dawladda ee dhaqaalaha si horumarid loo gaaro, waxa lagama maarmaan ka yeelaya la dirirka dibudhaca iyo imberyaaliyadda. Labada dhinac waa isku xiran yihiin: Dibudhaca waxa keenay waa dhiigmiiradka imberyaaliyadda, taasina waxay keentay jiritaanka dibudhaca.

Si aan u gaarno qaybta dawladda iyo dowlada qaaranka (state), waxa lagama maarmaan ah in aan u garanno qaybta dawladda (Public sector), in ay tahay stratejiyadda xoojinta la dagaalka dibudhaca dhaqaalaha, iyo halkii ay ka unkami lahayd Warsheyntu. (2) Habka lagu abuuro qaybta dawladda waxa weeye qaramaynta qalabka wax-soo-saarka, sidaas daraa'eed waa waxyaalaha ugu muhiimsan xagga tartanka Hantiwadaagga ah (socialist accumulation). Waxay ka koobnaan kartaa xeeraynta (regulation) dawladda (Public) ee dhaqaalaha oo dhan sida siyaasadda (fiscal), deynka ama amaahda, iyo canshuuraha iwm. Halgan waxan isku-koobeynaa falanqaynta dowlada qaybta dawladda xagga horumarka dhaqaalaha iyo bulshada siiba intii kacaanka 21 Oktoobar, iyo sida qaybtaas ay uga cayaa-rayso dowlad weyn habka (process) tartarka iyo abuuriidda saldhigga teknoolojiga ee dhismaha hantiwadaagga Soomaaliyeed. Dhanka ijtimaaciga ee dhismaha dhaqaaluhu waxa weeye ka-qaybqaadashadada dhaqaalaha maareynta qaybta dawladda, ee ah salka dhismaha habka (system) hantiwadaagga ee tacabka bulshada (social production).

Intii la dhisay hantiwadaagga kacaanka Soomaaliyeed waxan aragnaa isbeddel taya-ahaaneed dhinac kasta, siiba siyaasadda, bulshada iyo dhaqaalaha; dowlada xisbiga xagga dhaqaalaha, barnaamijka xisbigu wuxuu xooq saarayaa ururinta iyo horumarinta qaybta dawladda. Barnaamijka XHKS wuxuu caddeeyey ujeeddoyinka soo socda: balaarinta iyo xoojinta tacab-soo-saarka qaybta dawladda siiba xagga warshadaha iyadoo la abuurayo warshadaha cusub, la hagaajinayo wax-qabadka (efficiency) kuwa dhisan sida ay suurta gal unoqoto in waddanka laga helo waxa la soo-dejiyo, la abuuro shaqa-helid iyo in uu helo dadweynuhu alaab sii badata ee siina wanaagsanaata.

Qaybta Dawladda:

Summadda weyn ee qaybta dawladda ee hantiwadaagga Soomaaliyeed waxaa weeye inuu dheereeyo heerka koridhiisa (rate of growth.) Waxan isla markaas aragnaa isbeddel taya-ahaaneed qaybta dawladda chex-deeda oo ah kororka dheereeya ee warshadaha iyo adeeg haddii la barbar dhigo ganacsiga. Isbeddelkaasu wuxuu muhiim u yahay isku-duwidda dhaqaalaha ee uu kala firchiyey ama kala qaybshey dhisiihiisa dhaqaale gumeysiga cusubi oo uu ka dhigay ganacsi dibadeed ama mid u adeega dhaqaalaha imberiyaaliga. Dheeraynta heerka koridda (rate of growth) ee qaybta dawladda waxa laga arki karaa baaxadda (size) iyo waxyaalaha ballaaran ee ay qabtaan. Inkastoo taasi dhibab qaar kood u keento. 51ka Wakaaladood iyo warshadood ee dhisan waqtigan aan joogo, waxa jiray 16 keliya kacaanka 21ka Oktoobar horti. Kuwaasina waxay ahaayeen kuwo kambaniyaal bannaanka ahi lahaayeen, kuna shaqeynaayey dhaqaale-adeegga ah oo u adeega chiig-miiradka gumeysiga-cusub.

Qaybta dawladda ee haatan jira waxay saameey-

saa qaybaha bulshada iyo dhaqaalaha ee dalka, oo dhan taas waxay tusaysaa in aan laga hadli karin, haddii aan loo qaybin waaxo iyo hawlhooda kala duwan (Appendix II). Qaybta dawladdu waxay ka kooban tahay; warshadaha, wakaaladaha, ganacsiga iyo adeegga. Dowladda xagga horumarka waxa lagu cabirikaraa inaan fiirinoo, meesha ay kaga jiraan miisaaniyada xagga dakhliga (revenue), meeshay kaga jiraan shaqo helidda iyo dhinaca ugu muhiimsan, dawrka ay ka ciyaaraan maalin-gelinta (investment). Wakaaladaha ka qaybgalkooda xagga miisaaniyadda dawladda waa kordheysaa intaas haddaan is-barbardhigno: 6.5% ee dakhliga la qiyaasay ayaa wuxuu ka soo galay wakaaladaha 1972; 1975 iyo 1976 waxa kasoo galay 15.9% iyo 17.2% midkiiba. (3) xagga maal gelinta inkastoo halkan ay ku saabsan tahay maalgelinta ee ah ballaarinta Wakaaladaha taasoo ka imanaysa dakhliga dowladda, waxa ka baxsan Qorshada dowladda ee wershadaha cusub, hawlaha guud iwm. ee ayan qaban karin Wakaaladuhu, inkastoo ay qayb ka qaataan shada waddanka. Halkan waxan ku falanqeyneynaa maalgelintooda ku saabsan ballaarinta dhismaha iyo tacabka: waxay ahayd 163.822.638 sannadkii 1975, iyo 181.141.176 sannadka 1976 ama 57.19% qaybta ay soo geliyeen haddii la fiiriyo maalgelinta dawladda oo dhan ee ay ka baxsan tahay qorshada horumarka qaranku. Wakaaladuhu uma badiyaan taranka si ay u ballaartaan guud ahaan ee noqda ballarad uu dhaqaalaha dhami ballaaranayaan, ee waxayba ka qayb qaateen kharajka qorshada horumarka 1974-78 in dhan 3.1% qayb ahaan (4). Qaybaha ballaarinta qaybta dawladda oo ah salka teknoolojiga ee horumarka hantiwadaagga Soomaaliyeed, haddii aan garanno sida ay qoreyso warbixinta Bankiga Dhexe ee adkeyneysa: in 1975 Barnaamijka horumarinta, heerka hirgelinta ee ugu sareeya waxa keentay Waaxda wershadaha, oo na tuseysa dawladda iyo xisbiga ku adkeysigooda wershadeynta cegdegta ah ee waddanka. (5).

Qaayaha qaybta dawladda ee Soomaaliya waxay bannaanka u soo baxaysaa, haddaan u baaraandegno waaxyaha ay u kala baxdo.

WAAXDA WARSHADAHA: WARSHADAHA DHISAN waxay ka kooban yihiin kow iyo labaatan (21) warshadood, inkastoo ay tahay in aan garano inay waaxdaan soo raacaan howlo la xiriira warshadaha ee ay saameeyaan meelaha la qaramaayey ee ajnebigu lahaa sida: FIMA, AMECO iyo FIAT, Iwm. Taasu isla markaas ma badinayso keliya baaxadda warshadaha jira, ee isla markaas waxay badiyeen shaqaalaha ka shaqeya waaxdaas. Isla waaxdaan ayaa waxa raacaya

warshadaha cusub, ee la dhisi doono inta uu socdo qorsheynta shanta-sano ee 1974-78 ee bilaamay sida warshadda shamiintada, warshadda sonkorta ee jub-bada hoose, warshadda waraaqda iyo warshadda safeynta batroolka Taasu waxay tuseysaa dawladda qaybta leh ee waaxda xagga dhigidda salka warshadeynta dalka kaga jirto. Warshadaha haatan jira waxay ka dhexeeyaa Somalitex ilaa Incas, siyaadidda tacab-soo-saarkooda waxaad ka arki kartaa tixda dambe (Appendix III). Waaxdan waxay ka kooban yihiin warshado ku dhisan tacabka beeraha ee ama dibadda u dira tacabkaas ama gudaha lagu quuto ama lagu oofsado (Consumption of goods, and consumption of food). Dhinacaas waa muhim xagga xirmaha dambe ee qaybaha dhaqaalaha, siiba xiriirka ka dhexeeya waxyaabaha ka soo baxa beeraha, xoolaha iyo warshadaha ugu waaweyn dalka waxay xagga shaqaalaha ka tirsana 3.700 ama 31% inta shaqaale warshadeed oo dhan 1971, 1973 laakiin waxay ahaayeen 4.447 (Halka waxa naga maqan shaqaalaha warshadaha cusub 1973-75 sida Itop, Hargaha, Sigaarka iyo taraqa, Incas etc). Haddaan shaqaalahaas ku darro, aad bay u badanayaan shaqaaluhu iyo tacab soo saaridduba, isla markaasna maalgelintu iyo qaybta ay kaga jiraan horumarinta dhaqaalaha iyo bulshada. Xagga tacabka inagoo k reebayna warshadihii cusbaa ee aan horay u soo sheegnay waxay soo saareysay waaxdaani 1971: 10.37% waxa dhanka tacab soo saaridda ee waddanka oo dhan. Laakiin inkastoo ay warar dhaqaaleed la'aani na hortaal, ugu yaraan 40% ee tacabka waddanka iyagaa soo saara.

Waaxdan sida aan ka aragno qaybta dawladda ee dhaqaalaha guud ahaan, dhanka heerka hororkeeda aad ay u caddahay sida aan kor ku tilmaanay, khaas ahaan qorshaha socota haatan (1974-78) saldhigga warshadeynta Soomaaliyeed ayaa suurta gal noqonaa sida warshadda shamiintada (Sibirka), markuu dhismahoodu dhamaado.

Waaxda Ganacsiga: waxay ka mid ahayd himilooyinka kacaanka 21 Oktoobar in laga faa'iideysto khayraadka waddanka siiba in isku fillan xagga cunta la gaaro 1980. Si himiladaas loo gaaro waxay noqotay in siyaasad isku fillaanshaha xagga waxa dibedda laga keeno iyo ka faa'iideysiga khayraadka xagga beeraha. Qiimaha uu leeyahay qaybta dawladdu waaxdaan ayaan ka arki karnaa: maxaa yeelay Tallaabadii qaramaynta ganacsigu wuxuu baabi'iyey dhaqaalihii u adeegaayey hantigoosadka caalamiga ah. Dhaqaalihii ahaa soo saaridda alaabta ceeriin iyo ka keensadka dibadda alaabta iyo siiba cunnada

ayaa siyaasaddaasi jebisey, aan ahayn oo keliya xagga faragelinta dawladka (state) ee dhaqaalaha sida ku isticmaalka sicir-goynta, ee ah dhismaha qaybta labaad ee dhaqaalaha hantiwadaagga ah siiba dhismaha tacabka, taas oo ah: iskaashatooyinka. Sidaas daraadeed qaybta dawladdu waxa weeye iskukeenka tacabka ceeriinka iyo suuqgeynta sicir-gaaban lagu gado si uu dadweynuhu nolol wanaagsan ku noolaado, isla markaana u badato tacabka iskaashatooyinku, taasoo dullaalkii (midlemen) laga dhex saaray. Isla tallaabadaas ayaa lagama maarmaan ka dhigtay baabi'inta dullaalkii caalamiga ah ee kombaradoorka ajnebiga ah ee ku dhiig-miiranaayey iyagoo ka faa'iideysanaayey sicir-kororka iyo sicir dhaca suuqa caalamiga ee ku dhisan dhaqaalaha hantigoosadka.

Waxa taas ka sii muhiimsanaa waxaa weeye tallaabooyinka qaybta dawladda oo ah horudhigiidda dhoofinta ama diridda waxa waddanka laga saaro iyo ballaarinta suuqyada dibedda ah, oo ahaa tallaabooyin lagaga hortagayo dhiigmiiradka sicir-goynta imberyaaliyadda caalamiga ah.

Waxda ganacsigu wuxuu ka kooban yahay:

a) Wakaaladaha ganacsiga gudaha si loo tirtiro dhiigmiiradka, loo baahiyo oo loo ballaariyo suuqa gudaha, laga hortago dhibaatooyinka dhaqaalaha isbar-

bar-yaal (dual economy,) ay u suurta gasho kordhidda — simman ee dhaqaalaha iyo bulshadda. (balanced growth). Waajibaadkaas waxa leh ADC oo ay kaalinayaan iskaashatooyinku iyo mashruuca cunnada deg-degta ah.

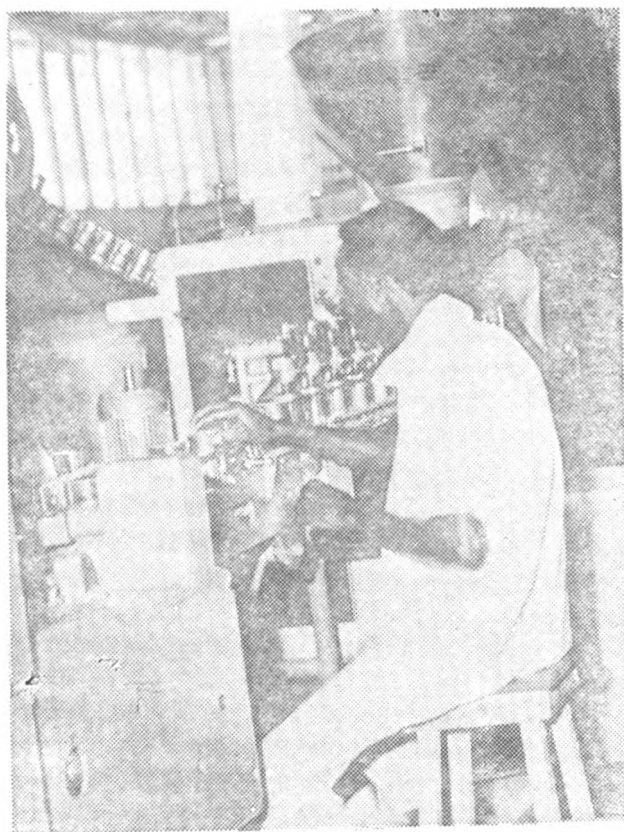
b) Wakaaladaha qaabishan dhoofinta iyo suuqgeynta khayraadka dalka sida Wakaaladda Muuska Ummadda iyo Wakaaladda horumarinta xoolaha. Wakaaladahaani muhimad weyn bey leeyihiin siiba soosaaridda tacabka dibedda loo suuq-geeyo, iyo ballaarinta suuqyada dibadda, isla markaas in khayraad-xaa yeelay xoolaha haddaan ka soo qaadno, in kasaa yihiin kuwa dakhliga soo geliya waddanka. Matoo abaari Heshay, hadana «sannadkii 1975 wuxuu ahaa mid aad ugu roon xoola-dhoofinta xagga mugga iyo qiimahaba».

Sidaas daraadeed qaybta Dawladda waxa ku jira Waaxaha ugu waaweyn ee dhaqaalaha siiba xagga ahmiyadda iyo saldhig u noqoshada taranka hantiwadaaga, siiba haddaan fiirino beelaha danwadaagta ee beeraha iyo kaluunka: 1975 dakhliga dhoofinta kaluunku waxay kor u kacday 14.5 haddii la barbar dhigo 1974. Waaxdaan waxa soo raaca Wakaaladda Hargaha iyo Saamaha, ha ahaato xag kordhin tacabka ama dibad-u-dhoofin.

c) Wakaaladaha saddexaad waxay ka koobanyihiin kuwo-wax-soo dejiya sida WGU, WBU, WBS, ASPIMA, iyo Wakaaladda alaabta Dhismaha IWL. Waaxdaani oo ka mid ah qaybta Dawladda ee dhaqaalaha guud ahaaneed, waxay hubaal ka dhigtay Baahi'inta Dullalnimada Caalamiga iyo ka faa'ideysigooda Suuqeenna gudaha iyagoo dullalintoodu ku isticmaalayey, isla markaas ku hagaajinta khayraadkaas horumarinta waddanka. Wakaaladahaani waxay deeqeen baahida waddanka xagga ka-soo qaadashada dibedda, iyagoo tixraacaya qorshaha horumarinta dalka ee uu noo wado Xisbiga hantiwadaagu: Taas oo ah ilaalinta alaabta dibedda lagakeeno siiba joojinta waxa laga maarmo.

Waaxdani, inkastoo ay abaartii waxyeelleysey waxay sameysey horusocod siiba 1975 xag tacab iyo xag iskuxiridda dhaqaalaha iyo suuragelinta kordhid isku fillansho. Waaxdaani isla markaas waa meesha dhibaatooyinka suuq-caalamiga ay ku dhacaan, laakiin siyaasadda dhaqaalaha ee dawladdenna hantiwadaagga ah ee uu hoggaaminayo Xisbiga hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed waxay raaceysa saldhigyada heerka kala-guurka ee dhismaha hantiwadaagga ah, kaasoo ku caana: ka faa'idaysiga khayraadka ku jira waddanka iyadoo lagu isticmaalayo qorshaynta bulshada iyo dhaqaalaha oo dhan iyo isticmaalka faa'ido kororsiga waxa uu waddankaagu khayraad leeyahay aad kaga faa'ideysato ganacsiga dunida (Kuba oo kale dhoofisa Sokorta si ay u yareyso ku tiirsanaanta Sokorta ama u baahiso dhaqaaleheeda).

WAAXDA ADEEGGA: Waaxdaani waxay ka koobantahay wakaaladaha xilku ka saaranyahay hawlaha guud ee lagama maarmaanka u ah si uu dhaqaaluhu u kordho sida: Wakaalada Dekadaha, Wakaaladda Horumarinta Biyaha, Wakaaladda Korontada, Wakaalada Dayuuradaha, Wakaalada Maraakiibta, Wakaalada Guryaha; kuwa qaabishan hawlaha guud ee bulshada sida: Ceymiska, Jaamacadda, Madbacadda, Golaha Murtida iyo Madaalada, Wakaalada Filimmada. Waaxdaan waxa soo raaca rugta Ganacsiga oo ah adeeg loo qabanayo Waaxaha kale ee aan horey ku soo sheegay si horey loogu dhigo wax-soo saariddooda. Waaxdani waxay qaabilsan tahay horumarinta shaqaalaha — siiba si loo baahi tiro waaxda tacab soo saaridda — iyo sida aan horey u sheegnay horumarka dhismaha dalka: xoogga Korontada, Biyaha iyo Biya-xireennka, Isgaarsiinta iwm ee ah hawl lagama maarmaan u ah horudhigga tacabka iyo taranka dhaqaalaha hantiwadaagga. Isla waaxdaan ayey geleyaan Bankiyada waddanku ama Qaybta maamulka Lacag-

tu, ee siinaya, ilaalinaya lacag-u-baahida iyo hawleheeda si waaxaha wax-soo-saaridda iyo ganacsiga horey ugu maraan. Halkan waa in aan ka cadeyno qaybta libaax ee uu ka qaato Bankiga horumarintu dhismaha warshadaha ay ka mid yihiin kuwa galeyda shiidda, Paastada, Saliidda, Birta etc. iyo u gudbintooda ama dawladda hoose ama la dhigidooda warshado. arrintani waxay na tusaysaa muhiikma uu yahay qaybta dawladdu», kaasoo ay ku jiraan Warshadaha soo raaca dawladda Hoose. Baarista cilmiga ahi waa inay noo suurageliso baarista dowlada ay kaga jirto dawladda hoose ballaarinta tacabka-soo saaridda sida aan u qayaxnay qaybta Dowladda markii hore.

Halkaan waxay baareyney meesha ay kaga jirto «qaybta dawladdu» siiba xagga horumarinta bulshada iyo dhaqaalaha sida loo dhiso bulshad hantiwadaagga. Waxa ka imaanaaya saldhiggaa dowlada ko raya ee «qaybta dawladda» ee qaadanaya habka Wakaaladaha madaxbanaan iyo baahidda Wakaaladahaas ee ku baahanyihiin hawlaha bulshada iyo dhaqaalaha — xagga ganacsiga, lacagta, adeegga, tacab-soo saaridda, ee lagama maarmaan u ah baahidda ka-qayb-galka shaqaalaha maareynta Wakaaladaha iyo qaybta dawladda. Haddii Shaqaaluhu yihiin lafdhabarkii kacaanka, marka kontrollkooda qalabka

wax-soosaariddu waxaa weeye dhinaca «siyaasaddeed» ee halganka dabaqaadka bulshada. 1972 xeerka shaqaalaha Wakaaladaha madaxbanaan wuxuu dhisay «Guddiga Maareynta» oo ka kooban shaqaalaha Wakaaladaha. Guddigaasu wuxuu qabanqaabiyaa, kontroolaa waaxyaabaha ku saabsan maareynta guud ee Wakaaladaha iyo warshadaha xagga tacab soo-saaridda ama hawlo-wadidda. Guddigaasu wuxuu ilaaliyaa arrimaha bulshada ama ijtimaaciga ah ee shaqaalaha ee Warshadda ama wakaaladda, ha ahaadeen hawl-badinta, ilaalinta iyo nabadgelinta xoolaha bulshada, arrimaha ijtimaaciga sida tababarka, si loo badiyo waxsoo saarka IWM sidaas daraadeed shaqaalahu waxay kontroolaan, maareeyaan qaybta dawladda. Kontroolka shaqaalaha ee qalabka wax-soosaara waxa weeye saqafka sare haddaan ka hadleyno bulshada hantiwadaagga ah koritaanka «Qaybta dawladda», wuxuu badinayaa shaqa-abuuridda sidaas daraadeed shaqaalaha, kontroolka ay ilaaliyaan qaybtaas waxay saldhig u tahay bulshad hantiwadaag ah ee dalkeenna.

Koritaanka «Qaybta dawladda» ee Soomaaliya ma aha dhibaatooyin la'aan, kuwaas oo ka imanaaya sababo gudaha iyo dibedaba ah. Dhinac dhibaatooyinka gudaha waxa ka mid ah jiritaanka suuqa-madow. Kaasu wuxuu ka mid yahay halganka dabaqadeed ee ay waddo dibusocodkii la jebiyey oo la dhaawacay markii la qaramaayey warshadihii iyo ganacsigii ee u furay wadada horumarka «Qaybta dawladda».

Dhinac kale ee dhibaatooyinka gudaha waxa ka mid ah kuwa dhismaha iyo maareynta ee horjooga Wakaaladaha madaxbanaan. Baarista dhibaatooyinkaas waxan sameyn doonaa mar kale Halkan waxa lama huraan noqoneysa in aan fiiro gaar ah u yeelan-no wareegtaddii Madaxweynaha ee ku saabsaneyd shaqaalaha iyo tababarkooda ee lagu soo saaray Halgan bishii November. Waxa lagama maarmaan ah inaan maskaxda ku heynno inay muhimada «qaybta dawladdu» ku jirin keliya inta ay ka qaybqaataan isugeynta wax-soo-saarka waddaniga ah, ee keenidda iyo soosaaridda siiba khasahaan ku-isticmaalidda iyo kordhintooda xoolaha bulshada; hawlhooda hadda socdaa waxay u noqonayaan saldhig habka uu u ekaan doono dhismaha hantiwadaagga Soomaaliyeed, in ay qiyaas u noqdaan dheereynta horumarka tacabka ee saldhig u ah himiladaas. Sidaas daraadeed hawlhooda iyo waxqabadkoodu waa in ay noqdaan kuwo si aad ah loo qorsheeyo loona kontroolo si loo xaqiijiyo waxtarkooda ugu weyn taranka dhaqaalaha hantiwadaagga ah. Halkan ee aan ka hadleyno iskudubaridda iyo ballaarinta «qaybta dawladda» dhulalka

hantiwadaaga - u - socoda ee ay Soomaaliya ka mid tahay, waya -araga iyo garab-qabadka dhulka hantiwadaagga ahi waa lagama maarmaan.

LIFAAQA I.

Tixda Wakaaladaha Madaxa bannaan, Kacaanka hortii iyo ka dib.

- 1960—68
1. Bankiga Qaranka Soomaaliyeed.
 2. Wak. Toristaha iyo Hoteellada (waa la baabi'iyey)
 3. Wakaaladda Dekedaha.
 4. Wakaaladda Ganacsiga Ummadda.
 5. Wakaaladda Macaawanada (waa la baabi'iyey)
 6. Wakaaladda Dayuuradaha Soomaaliyeed.
 7. Warshadda Caanaha.
 8. Somalita (waa la baabi'iyey)
 9. Wakaaladda harumarinta Xoolaha.
 10. Warshadda Sonkorta ee Jawhar.
 11. Wakaaladda Guryaha.
 12. Wakaaladda Suuq—geynta (waa la baabi'iyey)
 13. CASS.
 14. Warshadda Hilibka Kismaayo.
 15. Warshadda Kalluunka Laas—Qoray.

Kacaanka Kaddib

1969*

1. Jaamacadda Ummadda.
2. Wakaaladda Muuska Ummadda.
3. Wakaaladda Horumarinta Beeraha.
4. Bankiga Keydka iyo Amaahda.
5. Bankiga Ganacsiga Soomaaliyeed
Labadaan waa leesku daray 1975 waxa loo bixiyey Bankiga Ganacsiga ummadda.
6. Bankiga Horumarinta Soomaaliyeed.
7. Wakaaladda Horumarinta Xoogga Korrontada.
8. Rugta Ganacsiga.
9. Wakaaladda Caymiska Ummadda.
10. Wakaaladda Batroolka Soomaaliyeed
11. Wakaaladda Batroolka Ummadda.
12. Wakaaladda Madbacaada Qaranka.
13. Wakaaladda Horumarinta Biyaha.
14. Wakaaladda Dalxiiska iyo Hoteellada.
15. Warshadda Sigaarka iyo Taraqa.
16. Wakaaladda Soo-dejinta iyo Qaybinta Daawada.
17. Wakaaladda Alaabta Dhismaha.
18. Wakaaladda Filimada.
19. Beeraha Cunnada Deg—Degga ah.
20. Warshadda Habaynta Khudradda (Itob)

21. Wakaaladda Cagafcagafyada iyo Alaab-
at Beeraha.
22. Wakaaladda Hargaha iyo Saamaha.
23. Warshadda Labanka.
24. Warshadda Hargaha iyo Kabaha.
25. Warshadda Balaastiga.
26. Warshadda Saliidda.
27. Wakaaladda Korontada iyo Balaastiga.
28. Wakaaladda Biraha Baabuurta.
29. Wakaaladda Maraakiibta.
30. Golaha Murtida iyo Madaxaalada.
31. Wakaaladda Soo-dejinta iyo Dayactirka
Baabuurta.
32. Warshadda Baastada.
33. Warshadda Safeynta Batroolka.
34. Warshadda Sibirka.
35. Warshadda Sonkorta ee Jubbada Hoose.
36. Warshadda Waraaqada.
37. Warshadda Shiida Galleyda.
38. Wakaaladda Biyaha ee Xamar.
39. Warshadda Barafka.
40. Wakaaladda Dharka iyo Maacuunka
41. Warshadda Birta.
42. Wakaaladda Hawlaha Maraakiibta

ISUGEYN — 11 —

TIRADA WAAXAHA EE WAKAALADAHA DAW- LADDA

WAAXDA SANCADDA:

1. Warshadda Caanaha
2. Warshadda Dharka ee Balcad
3. Warshadda Hilibka ee Kismaayo
4. Warshadda Kalluunka ee Laasqorey
5. Warshadda Sigaarka iyo Taraqa
6. Warshadda Habeynta Khudradda
7. Warshadda Sonkorta ee Jowhar (SNAI)
8. Warshadda Geleyda
9. Warshadda Barafka
10. Warshadda Safeynta Batroolka
11. Warshadda Hargaha iyo Saamaha
12. Warshadda Labanka
13. Warshadda Balastiiga
14. Warshadda Saliidda
15. Warshadda Kortoona iyo Caaga
16. Wakaaladda Soo dejinta iyo dayactirka ba-
buurta

17. Warshadda Sibirka
18. Warshadda Sokorta Jubada Hoose
19. Warshadda Waraaqda
20. Warshadda Baastada
21. Warshadda Birta.

ISUGEYN — 21 —

LIFAAQA II.

WAAXDA GANACSIGA:

1. Wakaaladda Ganacsiga Ummadda
2. Wakaaladda Horumarinta Beeraha
3. Wakaaladda Mooska Ummadda
4. Wakaaladda Batroolka Soomaaliyeed
5. Wakaaladda Batroolka Ummadda
6. Wakaaladda Dalxiiska iyo Hoteelada
7. Wakaaladda Daawadda (Aspima)
8. Wakaaladda Alaabta Dhismaha
Wakaaladda Horumarinta Xoolaha

10. Wakaaladda Hargaha iyo Saamaha
11. Wakaaladda Dharka iyo Maacuunka

WAAXDA ADEEGA:

1. Bankiga Dhexe
2. Bankiga Ganacsiga Ummadda
3. Bankiga horumarinta Soomaaliyeed
4. Wakaaladda Xooga Korontada
5. Wakaaladda Dekadaha
6. Wakaaladda Gagafcagafka iyo alaabta bee-
raha
7. Wakaaladda Dayuuradaha
8. C. A. S. S. Wakaaladda Caymiska sha-
qaalaha
9. Wakaaladda Caymiska Ummadda
10. Rugta Ganacsiga
11. Wakaaladda Filimada
12. Wakaaladda Gurya — dhiska
13. Wakaaladda Madbacadda Qaranka
14. Jaamacadda Ummadda
15. Golaha Ummadda
16. Wakaaladda Horumarinta Biyaha
17. Wakaaladda Biyaha Xamar
18. Wakaaladda Maraakiibta
19. Beeraha Cuntada Deg-dega ah
20. Wakaaladda Howlaha Maraakiibta

ISUGEYNTA — 20 —

LIFAAQA III
A) TACABKA SOOMALTEX (1973-75)

SHAY	1973	1974	1975	1976
a) Tacabka:				
1. Awoodda tacab soo saaridda	5.298	4.768	4.079	17.437
2. Qorshaha tacabka la soo saaro	4.636	2.484	4.100	17.457
3. Tacabka dhabtii la soo saaro	4.650	4.354	2.661	8.000
b) War-gelinta iyo Soosaaridda:				
4. Isugeynta Kharajka	18.468	27.210	25.653	58.702
5. Isugeynta Dakhliga	17.976	31.527	24.369	25.928
6. Wax-qabadka dhan492	4.362	11.284	25.928
7. Isugeynta	6.756	7.714	4.705	17.457
c) Dahanaha Shaqaalaha:				
8. Tirada Shaqaalaha	700	750	860	1.125
9. Mushaharka iyo Bonada	2.149	2.852	5.345	8.000
10. Wax ka soo gelidda bulshada	2.121	2.623	2.162	1.660
11. Horumarka Dakhliga	—	704	2.493	—

B) TACABKA WARSHADDA HILIBKA 1969-74

Tilmaan	1969	1970	1971	1972	1973	1974
Stewed Steak	501.806	5.071.828	11.922.295	16.600.000	6.027.000	11.000.000
Qiimaha (Qasac)	339.480	—	14.664.423	18.228.730	11.100.000	26.432.000
Corned Beef	115.445	360.000	—	206.610	211.000	608.000
Qiimaha (Qasac)	1.065.503	6.522.207	—	430.220	844.000	2.432.000
Meat with bones	—	—	—	4.268.492	1.290.000	612.000
Qiimaha (Qasac)	—	—	—	8.537.000	5.380.000	6.767.000
Beef in Jelly	—	—	—	—	—	—

C) TACABKA LAAS-QORAY

1970-71	1971-72	1972-73	1973-74	1974-75
787	377	435	614	1.553

D) TACABKA WARSHADDA SONKORTA 1970-74

		Tacabka	Sicirka	Qiimaha guud	Faa'iidada
Sannada		kiintaalka		la helay	
1970	459.534	109	50.089.206	5.076.656
1971	452.945	109	49.371.005	8.482.012
1972	276.057	(sept) 99	40.995.213	2.561.521
1973	347.043	99	32.670.000	5.635.917
1974	310.000	99	30.690.000	14.000.000

TIRADA SHAQAALAHA IYO MUSHAARKOODA

		1970	1971	1972	1973	1974
1.	Shaqaalaha joogtada ah iyo mushaarkooda	So. Sh. 11.346.550	9.757.271	10.939.396	8.506.672	9.438.700
2.	Shaqaalaha aan joogtada ahayn	So. Sh. 4.642.839	4.612.362	4.530.604	5.390.700	4.934.000

E) TACABKA WARSHADDA HABEYNTA KHUDRADDA

	1973 (tons)	Qiimaha So. Sh.	1975 (tons)	Qiimaha So. Sh.
Cambo	445.62	—	558.89	—
Tomaandho	244.78	—	305.24	—
Babay	394.39	—	80.53	—
Liinta Ugunji	137.43	—	—	—
ISUGEYN	1.222.21	6.029795	944.71	7.984.543

Laga helay: Bankiga Dhexe.

F) TACABKA WARSHADDA SIGAARKA IYO TARAQA

	1975 Kg.	Qiimaha (So. Sh.)
ISUGEYNTA	247.070	11.282.713

Warar tafatiran waxaad fiirisaa: Warbixinta Bankiga Dhexe ee 1971-75.

NOTES

1. Sachs, Ignancy, **Patterns of Public sector in under-developed economies**, London, 1974, P. 105.
2. Tyagunenko, V.L. **Industrialisation of developing countries**, Moscow, 1973, P. 81.
3. Ministry of Finance: **The budget 1975**.
4. Here are excluded those agencies which either are a bilateral project as well as those established by third Party such as the development bank. It includes also the investment within the local government.
5. Central Bank Report, 1975, P. 13.
6. Szentes, Tamas, «The negative impact of the dualistic socio-economic structure on domestic market, Capital formation and Labour, 2-5, **International Congress of Africanists**, Addis Abeba 9-19 Dec. 1975.
7. Central Bank Report, 1975, P. 8.
8. Central Bank Report, P. 7.

MONGOOLIYA: MAXAY NA BAREYSAA ?

A R A R

Mongooliya waxay ka mid tahay dalalka yar ee hantiwadaagga ah oo aynnu wadaagno ku keli ahaan-shada beddelaadda bulsho ay ku gacan sarreyso reer guuraannimadu. Ayadoo raacaysa khadka guud ee ka gudubka hantigoosiga iyo toos u dhisidda hantiwadaagga oo ah jidka qura ee horumareed, ayey Mongooliya gaartey guulo waaweyn. Waayo-aragnimada Mongooliya ee dhismaha nolol cusubi, waxay gacan ka geysatey tiyoriyadda iyo baraatikada is-beddela kacaanimo ee bulshada.

Soomaaliya iyo Mongooliya waxay wadaagaan qaar isu ekaanno dhaqan-dhaqaaleed ah. Labada bulshaba waxay soo mareen waayo-aragnimo ay ku tijaabiyeen gumeysiga iyo gumeysiga cusub, waxaa taas ka sii muhiimsan, iney labada bulshoodba qaadeen jidka horumarka ee hantiwadaagga ah. Taasi-na waxay khasab ka dhigeysaa iney labadan bulsheedu waayo aragnimadooda is weydaarsadaan. Waayo aragnimada qotoda dheer hodankana ah ee is beddelka kacaaneed ee reer guuraannimada oo ku yimid dhismaha iskaashatooyin reer guuraa, waxay Soomaaliya u leedahay ahmiyad gaar ahaaneed.

XOG-WARRAN RAAD-RAACEED

Jamhuuriyada dadka ee Mongooliya waxay ku taallaa dhanka waqooyi ee Aasiyada dhexe, waxaa koonfur ka xiga dhul lama dega ah, dhanka waqooyi iyo galbeed waxaa ka xiga dhul buuraley ah; dhanka barina banan aad u baaxad weyn. Waxay ku fadhidaa dhul dhan 1.565 kilo mitir oo isku wareeg ah: Isu geynta cabbirka Faransa, Isbaaniya, Ingiriiska iyo Jarmalka Federaaliga ah. Dhanka waqooyiga iyo waqooyi-galbeed waxay kala deris tahay Midowga Sofiyeetka, koonfur iyo barina Jamhuuriyadda Shiinaha Dadka.

Dhulka badidiisu waa buuraley, cimiladiisu waa mid aan joogto ahayn, xagaagu waa mid qabow waa-na dheer yahay wuxuuna xambaarsan yahay baraf aan badneyn. Jiilaalku waa gaaban yahay aadna waa u kulul yahay. Mongooliya waxaa maanta ku nool dad dhan 1.265.000 (halmalyuun laba qol iyo lixdan iyo shan kun qof).

— Maxamuud Cabdi (Bayar)

Teer iyo 1911kii Mongooliya waxay ahayd dawlad dhul goosi ah kuna hoos nool xukunka Shiinaha. Kacaankii burjuwaasiga ahaa ee dalka Raashiya 1905tii wuxuu saameyn Kacaannimo ku yeeshay halgankii dadka Mongooliya.

Sannadkii 1911kii dhaqdhaqaaqi gobanimadoonka ee wadaniga ahaa wuxuu ku adkaaday gobannimadii siyaasadeed asagoo ka guuleyey dawladdii dhulgoosiga ahayd ee uu madaxda ka ahaa BOOGO GEEGEN. Si kastaba ha ahaatee, Mongooliya waxay weli hoos qoomaartey hantigoosiga caalamiga ah, waxayna soo aragtey tabaaloooyinkii iyo tabcooyinki gumeysiga cusub. Saabka dabaqadeed ee bulshada Mongooliya wuxuu waagaas koobayey kuwii dhaladka isku sheegi jirey, saraakiil, waddaaddadii, Buudiska, xubno dawladeed iyo midiidin. Tiro baaxad weyn oo ah wadaaddadii ma tacbeyaasha ahaa ee Buudiiska (ku dhawaad 1/3 xooggaga lab ee shaqeyaa) iyo boorlaaweyaashii dhaladka ahaa (5%) waxay ku noolaayeen tacabkii dheeriga ahaa oo ay ka dhiigmiiran jireen midiidinta.

Dhiigmiiradka dhaqaalaha reer guuraaga ee derisku-nooleyaasha ah wakiillada gumeysiga cusub iyo abaankooda shisheeye, wuxuu u horseeday miisaan la'aantii dhulka iyo deegaanta, guul darrooyin iyo tabaalooyin badanna dhaxalsiiyey dadweynihii reer guuraaga ahaa.

Kacaankii weynaa ee Hantiwadaagga ee ka dhashay Dalka Raashiya sannadkii 1917kii oo shidaalka siiyey dhaqdhaqaaqyadii soo korayey ee gobanimadoonka wadaniga ee dadyowga dunida saddexaad, wuxuu majare guuleed u horseeday gobanimadii wadaniga ahayd, dadkii kadeednaa ee reer Mongooliya. Dhaqdhaqaaqii ugu horreeyey ee kacaaneed oo ahaa mid qarsoodi ah ayaa dalka ka curtay, kaasoo bishii Maarso 1921kii u horseeday dhismaha Xisbiga Kacaanka ah ee Dadka Mongooliya (XKDM). Ayadoo uu hoggaaminayey URKHE BATOR, XKDM wuxuu noqdey xoogga ku hirshada iyo abaabulka leh ee halganka kacaaneed ee dadka Mongooliya.

DUUGBAXA MAJARAHA HANTIWADAAGEED EE MONGOOLIYA

11kii Luuliyo 1921kii ayaa Magaalada Urga ma-

ggaalomadaxda (hadda la yiraahdo ULAN BATOR) looga dhawaaqey guushii kacaaneed ee dadka. Kacaankii dadka Mongooliya guushi kacaaneed ee dadka. Kacaankii dadka Mongooliya wuxuu lahaa dabiicad diidan Imberiyaaliyadda iyo dhulgoosiga. Wuxuu Mongooliya u soo-geliyey iney noqoto dalkii ugu horreeyey Aasiya oo iska tuura kebeddii gumeysiga ee Imberiyaaliyadda.

Dawladdii Midowga Soofiyeeti oo uu hoggaaminayey Jaalle Lenin, waxay kaalmo gacaltooyo u fidisey kacaanyahannadii Mongooliya.

Kaalmadaasi waxay majare kacaaneed u furtay horumarkii dalka waxayna tilmaantay suurto-galka iyo baahidda Mongooliya iney ku duugbaxdo jidka aan hantigoosiga ahayn kuna hanuunto khadka hantiwadaagga.

Shirweynihii seddexaad ee XKDM wuxuu daaha ka qaaday iney siyaasadda xisbigu ku hanuunsanaaneyso ku horumarinta Mongooliya tubta hantiwadaagga.

Xisbiga Kacaanka ah ee Dadka Mongooliya wuxuu aqoonsadey in shuruudda ugu muhiimsan ee hirgelinta hantiwadaaggu ay ku jireen dadaal joogto ah ee xisbiga iyo dawladda, si hore loogu mariyo iskaashatooyinka, la sameeyo qaabab cusub ee hoggaaminta dhaqaalaha iyo dhaqanka wadaniga ah iyo in safarka xisbiga iyo dawladda loo soo jiido dhul qodadii hore loo dhiigmiiran jirey.

Fulinta arrimahaas wuxuu xisbigu ku bixiyey dadaal nafhurid ah. Durba kacaankii keddib, bangiyeen kacaaneed iyo wax qabad karti leh ee dadka ayaa Xisbiga u hayey inuu beddelo horumariyana dhaqaalihii baaba'asanaa ee dalka.

Is-baddelkaasi wuxuu xambaarsanaa baabi'inta miishinki duqoobey oo ay ka midka ahaayeen dhulgoosteyaashi iyo wadaaddadi sare, iyo in doorashooyin dimuqraadi ah laga abaabulo dalkoo dhan, aydoo la dhisayo dawlado hoose ee dadku maamulayo, lana meel mariyey xeerar maqaawiirti dhulgoosiga ka xayubinaya xaqi dhul lahaanshaha iyo ayadoo dhul-qodataadii laga xoreeyey midiidinnimadi iyo amaahyadi ay ku sheegan jireen dhulgoosteyaashu, waxaa sidoo kala la baabi'iyey deymankii ay ku sheegan jireen gedisleydi shisheeyaha ahaa iyo amaah lacageed dhiibayaashi.

Sannadkii 1921kii waxaa la qameeyey macaadiinti, shirkadihii dahabka, xarumihii dabka, warshadi-

hii hubka sameyn jirey, tefefoonadii iyo khadadkii isgaarsiinta. Waxaa kaloo xisbiga iyo dawladdu xaddideen Siyaasadda lacageed ee Dawladda ayagoo ku tisaqaadaya waajibaadka ku hanuunsanaanta tubta horumareed ee hantiwadaagga: In la dhiso Bangi dawladeed, oo ku shaqeeya lacag waddani ah iyo in si qoto dheer loo beddelo siyaasadda cashuuraha. Markii taariikheeda ugu horreysey, ayey Mongooliya bishii Disember 1925kii soo saartey lacag waddanku leeyahay-tugrik.

Markii uu tugriggu soo baxay ayaa laga takhalusay lacagtii shisheeyaha. Is-baddelkii lacagtu waxay la timid inuu bangigu arko xilka kale ee muhiimka ah lana xiriira abaabulka hawlaha amaaha bixinta, kuwaasoo markoodi hore u jeeday iney kobciyaan danaha dawladda ahaan qalab wax-ku-ool ah ee horumar qorsheysan ee dhaqaalaha iyo inuu kormeer iyo ilaalo ku sameeyo tacabka iyo soo saaritaanka badeecadaha dalka gudihiisa.

1921kii waxaa la abuuray Iskaashatada Dhexe ee dadka Mongooliya (Montsen Coop), waxaana markeedii hore loo abuuray iney noqoto iskaashato quudeed, waxaana dusha laga saaray iney ka haqab tirto sayladda gudaha iyo iney abuurto warshad wadani ah.

Inkastoo ay markeedii hore qeybta iskaashatadu u xil saarneyd kobcinta warshadaha, haddana marka laga bilaabo 1940kii qeybta dawladduna waxay billowdey iney u horumarto si ka dhaqso iyo heerka sarreysa iskaashatada warshadaha.

Hor iyo horraanba, waxay dawladdu ku dhaqaaqdey iney qaaddo tallaabooyin door ah oo muhiim ah si ay u xoojiso una kobciso ganacsiga dibedda ee Mongooliya. Hase yeeshee, inkastoo ay dawladda dhan ahaan lagama maarmaan u ahayd iney hesho gacan sarreyn hantiyeed oo la xiriirta ganacsiga dibedda, waxaa haddana lama huraan ahayd in socodku fayignaado, lana hubiyo hawl tabaabusheed xoog leh. Ka takhalluska ganacsiga dibedda, marooqsiga raasumaalka ganacsiga gudaha iyo kan dibbedaba waxaa garab socday lagama maarmaanimada in la hubiyo soo bandhig aan kala go'lahayn ee badeecadaha lagama maarmaanka ah lehna tayo iyo ascaar u qalanta iyo in sayladda dibedda loo helo tacab xooleed.

Si is-dabajoog ah ayey qeybta hantiwadaaggu ku noqotey xoogga hoggaamiya dhaqaalaha waddaniga ah, una suurto-geliyey dawladda iney kormeer qorsheysan ku sameeyso horumarka dhaqaalaha waddaniga ah

guud ahaanba, gaar ahaannna horumarka warshadaha xoolaha.

DHISMAHA ISKAASHATOYINKA REER GUURAAGA

Dhidibba u aasidda iskaashatooyinka reer guuraaga ee Mongooliya waxay raacsan tahay tallaabooyinka kale ee ku hanuunsanaanta tubta hantiwadaagga ee ay-nnu kor ku soo xusnay.

Dalalka dunida saddexaad oo ku hanuunsan jidka hantigoosiga, oo isla markaasna dadkoodu yahay reer guuraaga, marnaba ma guuleysan karaan haddii ay keliya qaataan wejiyada teknika ah ee waayo-aragnimada iskaashatooyinka reer guuraaga ee Mongooliya.

Iskaashatooyinka xoolo dhaqatada Mongooliya waxay u shaqeeyaan si guuleysan, taasna waxaa ugu wacan oo keliye, iney yihiin dhinac aan ka go'ayn ista-teejiyada horumareed ee ku hanuunsan hantiwadaagga, hogaanka uu u hayo XKDM. Abuuritaanka iyo horumarinta Iskaashatooyinka xoolo dhaqatada iyo warshadaha beeruhu, waxay Mongooliya u ahayd tallaabadii ugu horreysey ee u xaydashada isu diyaarinta ah markii lagu jirey ka guurkii xoolo dhaqashada gaar gaarka ah ee dhumucda yar iyo u guurkii xoolo dhaqasho baaxad weyn ee hantiwadaag ah.

Shirweynihii 7aad ee XKDM, waxaa la billaabay Siyaasado kama dambays ah oo lagu duugbixinayo iskaashatooyinka reer guuraaga. Siyaasadihi laysa meel dhigay waxay ahaayeen:

- 1) Dhismaha Iskaashatada ugu horreysey ee xoolo dhaqida;
- 2) Ku soo rogidda cashuuro culculus xoolo dhaqadka gaar ahaaneed.
- 3) Tallaabooyin adag ka qaadidda ma tacbeyaa-sha ahaa wadaadada Buddiiska.

XKDM, wuxuu durba ogaaday ineysan ku sanduleynta xoolo-wada dhaqan ku dhalin natiijooyinka looga fadhiyey. Mar haddii aan la qaadin tallaabooyin habboon ee kor loogu qaadayo garaadka siyaasiga ah ee reer guuraaga waxaa dhashay murugooyin fara badan. Cashuurihi culculusaa oo lagu soo rogey xoolo dhaqadka gaar ahaaneed ma ahayn mid kala soocaya lihiga hodanka ah iyo kan saboolka ah, mana jirin kala sooc meel mar ah oo lagu sameeyey wadaaddadii ho-

danka ahaa iyo qaarkii saboolka ahaa. Si ku habboon. looma dhaqan gelin siyaasadihi Xisbiga. Sidaas darteed, guuleynta xoolo-dhaqadka iyo iskaashatooyinka u beddelkoodu wuxuu weli ku haray inuu ahaado siyaasadda yoolka dheer ee Xisbiga, waxaa la joojiyey sii waditaanka degdegga ah ee qar iska tuurnimadii guudeynta ee 1928kiisii, Xisbigu wuxuu si u qalanta uga faa'iideystey gefafkiisii, asagoo taas la kaashanaya mabda'a dhaliilka iyo is-dhaliilka. Si kastaba ha ahaatee, iskaashatooyinkii xoolo-dhaqadka ee hore u jirey waxaa loo daayey iney hawshooda cagta ka sii wadaan.

1950aadkii, wuxuu ugu dambeyn XKDM ku qancay in la gaaray gundhig garaadeyn ee lagu gami karo, natiijo ahaana taageero buuxda laga helayo xoolo-dhadata intooda badan, sidaas darteedna wuxuu Xisbigu jideystey Siyaasadaha soo socda:

- 1) In kaalmo xoog leh loo geysto iskaashatooyinka jira;
- 2) geesinnimo gelin xoog leh ee dadka leh in ka badan 75 madax oo xoolo ah si ay ugu biiraan iskaashatooyinka Waxaa jirey jiiqitan la xiriira tirada xoolaha.

Yoolku wuxuu ahaa, in la helo dad badan oo ku biira Iskaashatooyinka; dadku waa ay ku negaan karaan xoolo-dhaqkooda gaar ahaaneed, labadaraaleys waxay bogaadsan karaan samafallada dhaqaale, bulsho iyo daweyn ee iskaashatooyinka.

waxay weli ahaayeen qaar ka baxsan iskaashatooyinka

Teer iyo 1960kii xoolo dhaqatadii hodanka ahayd markaasoo lagu dhaqaaqay tallaabbooyin qoto dheer ee la xiriirta guudeynta xoolo-dhaqadka. Is hortaag kasta oo ka hor-imanayey ol-olahaas guudeyntu wuxuu ahaa mid la shjbbiyo, xitaa dhanka xoolo-dhaqadaha hodanka ah. Maanta, keddib 75 gu' ee kacaanka Mongooliya, dhammaan shirkadaha xoolo dhaqadku waa iskaashatooyin reer guuraa; ka tegi meynno in 22% yihiin hanti gaar ahaaneed.

DHISMAHA QAABKA ISKAASHATO EE MONGOOLIIYA

Unugga iskaashato ee gundhigga ah (negdel) wuxuu leeyahay dhul u gaar ah oo u dhigma heerka ugu hooseeya qaabka maamuleed ee dawladda in loo yaqaan SuM. Guddoomiyaha Negdelka ayaa isla mar-

tada gargaarku soo saartaa. Waxay mar walba yeelataa ahmiyad istraateji ah ee saabka abaabuleed ee iskaashatooyinka xoolaha.

Guddiga Xisaabaadka Gud. Golaha Negd-d
Madaxa Xisaabaadka Guddoomiyaha Guddiga
Gud. Ku xigeenka

Xoolo dhaqatada iyo guutada gargaarku waa qaar is dheellitiran mar haddii ay mid waliba xajiso qeyb muhiim ah ee nolosha iskaashtada, kaasina waa dowlada kordhinta tacabka, dhan kalena hawl bulsheedka had iyo jeer loo baahan yahay in la helo, mar kastana taya-deeda la wanaajijo.

Si kastaba ha ahaatee, Xisbiga iyo Dawladda Mongooliya waxay oqoonsadeen iney midnimada diyaaletkada ah ee guutada xoololeyda aan joogtada ahayn iyo guutada gargaarka ee joogtada ah ka dhashaan is-diidmooyin aan sii qodnaysan:

(i) Waxaa jiro iilasho, gaar ahaan dhallinyarada dhexdeeda, kuwaasoo doorta negaadi joogto ah ee xarunta iskaashatada agteeda, sidaasna ay hawlaha guutada gargaarku sidii hore ka adkaato.

(ii) Mar haddii uu dhaqdhaqaaqa juqraafiyeed ee xooluhu kordhaan, taasoo ugu horreyn sababteedu tahay kor u dhigidda tayada xoolaha, waxay noqotey mid marka dhan laga eego aann soo jiidaneyn xubnaha iskaashatada. Waxaa taas dheeraa, iney guutadii xoolo-dhaqatadu gabaabsi ka gashay xagga shaqada taasoo ka dhalatay in dhallinyarada lagu soo rogey waxbarasho khasab ah.

Xubnaha Xisbiga iyo maamulka dawladda waxay xaqiijiyeen iney is-diidmooyinku ka dhalan karaan xil-taa hantiwadaagga, sidaas darteedna loo baahan yahay xalliyo meel mar ah. Marka la eego mawduuca hoggaaminta raacatada hantiwadaageed, sida uu maanta korriinkeedu yahay, isdiimada ka dhalaneysa soo jiida-shada dejinta ee xoolo-dhaqatada oo ay ka soo horjeeddo soo jiidasho la'aanta bulsheed, laakiin ah lama huraan dhaqaaleed ee dhaqadhaqaaqa aadamiga ee guutada xoolaleyda waxaa laysugu keenay tallaabooyinka soo socda:

- t 1) In la qaado tallaabo hor leh oo lagu keydina-
yo cuntada iyo daaqa qallajisan (dhismo
moorooyin lo'aad).
- 2) In sixoog leh loo kiciyo dadka magaalooyin-
ka deggan ardeydu waa ku jiraan si loogu
gurmado guutooyinka xoolo-dhaqadka xilli-
yada ay hawshu ku badata.
- 3) Geesinnimo gelin buuxda ee mashruucyo ba-
llaaran oo beereed.

a) guutada fardooleyda
b) guutada lo'oleyda
t) guutada geelleyda iyo
j) guutada arileyda

— 21 —

- 4) Horumarin warshadeed oo qeybaha dhaqaalaha ahmiyada siineysa halkaasoo ay warshado cusubi helayaan shaqada guuraaga ee dhaqaalaha raacatada;
- 5) Ugu danbeyntiina, in kor loo qaado xagga tayada iyo dhinacyada kaleba, heerka nolosha: in loo helo hawl-bulsheedyo ballaaran tayo wanaagsanna leh (tacliin, caafimaad, raadiyowyo iwm).

GUULIHII ISKAASHATOYINKA MONGOOOLIYA

Siyaasaddii wax ku-oolka ahayd ee uu qaaday XKDM si looga dhiso Mongooliya xagga beeraha iyo xoolahaba waxay dhalisey natiijooyin loo riyaaday. Mongooliya waxay maanta leedahay 267 iskaashato beeralay — xoolo dhaqato, 36 beer dawladeed iyo in ka badan 10 meelood ee cuntada lagu qallajiyo. Iskaashatooyinka xoolo dhaqatadu waxay leeyihiin in ka badan 10 meelood ee cuntada lagu qaallajiyo. ahaan, waxaa mid walba ku abaaran in ka badan 430.000 hektaar oo dhul beereed ah, 65.000 ee lo'o ah, 640 hektar oo dhul beeran ah Dakhliga xoolaha ka soo gala wuxuu dhan yahay 25 malyuun oo tugrik. Beeraha dawladdu waxay leeyihiin 66 boqolkiiba dhulka beeran. Beer-dawladeed kasta waxay leedahay in dhan 300.000 hektaar oo dhul beereed, 30.000 madax lo'aad 15.000 hektaar dhul xilliyeed 200 cagaf cagaf (oo leh 15 xoog faras), iyo 40 ah makiinadaha wax gura. Tacabka wadareed ee beeruhu wuxuu gaaraa toddobo malyuun oo tugrik sannadkiiba. Beerahaas waaweyn ee hantiwadaageed iyo iskaashatooyinku waxay hubiyeen ka gacan sarreyntooda kuwa baaxadda yar ee ah beeraha iyo kooxaha dhaqatada gaar ahaaneed.

Guulihii wacnaa ee ka dhashay istraateejiyada hantiwadaageed ee dhalan rogga beeraha iyo xooluhu, waxay si qotodheer u beddeleen muuqaalkii miyiga ee Mongooliya meeshii waayihi hore lagu arki jirey reer guuraa kadeedan iyo daaraha waaweyn, ee qaysyada waxaa maanta jira iskaashatooyin casri ah ee xoolo dhaqato iyo beero dawladeed oo leh korontadi, raadiyowgi iyo is-gaarsiinta telefoonka, dugsiyo, maktabiyo isbitaallo, dukaammo, naadiyo iyo meelo caruurta lagu xannaaneeyo.

Heerka nololeed ee xoogsatada miyigu waa uu sii kordhayaa marba marka ka dambeysa. Tusaale ahaan iskaashatooyinka xoolaha dhexdooda heerka mushaaroooyinka sannadeed ee xoolo dhaqatadu waa uu

saddex jibbaarmay ilaa 1960kii. Maanta xubnaha Iskaashatadu waxay leeyihiin xuquuqda hawlgabka gabowga iyo badbaado maaddi ah markii ay tamar-tiisu is dhinto. Waxaa xusid u qalanta in tulud ka mid ah xubnaha iskaashatooyinka, teer iyo markii la aasaasay, ay heleen guryo cusub. Is-beddelladaasoo idili waxay lagama maarmaan ka dhigeen fududeeyenna in la gaaro horumar casri ah ee cilmiga iyo teknoolojiyada.

In dhan 90 boqolkiiba oo ah maamuleyaasha beeraha dawladda iyo xoghayeyaasha guddiyada xisbiga ee beerahaas, 60 boqolkiiba oo ah guddoomiye-yaasha iskaashatooyinka xoolaleyda iyo 40 boqolkiiba oo ah xoghayeyaasha guddiyada xisbiga ee Iskaashatooyinka iyo guutooyinka, ayaa leh tacliin heer sare ah.

Beer kastee dawladeed waxay maanta leedahay 6—8 xubnood oo leh takhasus jaamici ah, 15 — 18 xubnood oo leh takhasus farsameed ee dugsiga sare. Iskaashato kastaba waxay leedahay aqoonyahanno xoolo-dhaqideed, dhaqaaleyahanno, injineerro, beer-yaqaanno leh tacliin jaamicadeed iyo dad badan oo aqoontoodu gaarsiin tahay heerka dugsiga sare. Tirada makiinad yaqaannadu waxay kortey 4.2 jibbaar laga billaabo 1960 ilaa 1973kii, 54 boqolkiiba oo ayaaga ka mid ihiwaxay leeyihiin aqoon dugsiga sare.

Waa in maanka la gelyaa, in xarumihii waxbarasho, dhaqan iyo cilmiyeed ee ugu horreeyeylaga dhisay dal dadkiisu intabadani gebi ahaanba ahaayeen qaar aan waxna dhigi karin waxna akhriyi karin. (1921kii keliye 1 boqolkiiba ayaa wax qorid iyo akhris yiqiiney). Sanadkii 1952kii, ma jirin qof qura oo ummi ah dadka waaweyn dhexdiisa.

Tacliintu waa mid aan la kireysan, Mongooliyana waxay soo rogtey waxbarasho khasab ah muddo toddobo sanadood ah. Maanta dalku wuxuu leeyahay indheeregaratadiisa waddaniga ah oo ka yimid dabagadda shaqaalaha iyo xoogsatada qodotada ah ee reer guuraaga.

Jamhuuriyadda dadka ee Mongooliya waxay hada soo saartaa 36 warside iyo 28 wargeys, kuwaasoo warwareeggooda wadareedi dhan yahay 83.6 malyuun oo nuqul. Hiddaha, fanka, riwaayadaha iyo shi-neemooyinku waxay sameynayaan horumar la taaban karo. Waxaa intaas dheer, iney Mongooliya maanta awooddey iney afka hooyo ku akhrisato qoraalladii Markis, Engels iyo Lenin iyo qoraallo kale ee dunidii

hore iyo hiddaha cusub.

Is-beddelladaas kacaameed ee maaddiga ah oo ay si diyaaleetika ah u garab socdeen is beddellada kacaameed ee xagga dhaqanka, waxay dumiyeen dhaqankii dhulgoosiga, qabyaaladdii iyo wixii la hal maaley, waxay baabi'yeen dagaalladii ba'naa ee ka dhex taagnaa qabaa'ilka reer guuraaga, lana xiriirey biyaha iyo daaqa, laaluushkii iyo qaraabo.

SOOMAALIYA IYO CASHARRADA MONGOOLIYA.

Kacaankii 21kii Oktoobar 1969kii wuxuu Soomaaliya siiyey istraatiyad horumar ee hantiwadaag ah. Ayadoo taasi la xiriirto isbeddelka miyiga ayey istraatejiyadani noogu yeereysa baahida loo qabo dhismaha iyo horumarinta beero dawladeed iyo iskaashatooyin. Dejinta reer guuraaga oo ka dambeysey abaarihii ba'naa oo na tabaaleeyey, waxay waddada u xaaqeen in is-beddello wax ku-ool ah laga sameeyo arliga tabaaloobey.

Intii ka dambeysey kacaankii 21ka Oktoobar waxaa lagu daaqaayay dhismo iskaashatooyin, gaar ahaan kuwa beeraha, farshaxanka iyo xita badeecadaha quudka. Waa in iskaashatooyinkan oo dhan la xoojiyaa lana horumariyaa si loo gaaro waayo-aragnimada loo baahan yahay ee la xiriirta kala doorashada abuuritaanka iskaashatooyinka xoolaleyda ama raacatada.

Dhan kalena, waxaa lagama maarmaan ah in la darso waayo aragnimada dalal kale, gaar ahaan Mongooliya. Arrimaha la xiriira iskaashatooyinkaas waa iney noqdaan mawduuca doodda qarameed ee XHKS, ururrada bulshada iyo kooxaha maamulka dawladda. Dodahaasi waxay noo hoggaamin doonaan gaaritaanka go'aanno Siyaasadeed oo meel mar ah.

Tabaabusho gundhigeed oo isu diyaarin ahi waa lagama maarmaan, si loo hubiyo guulaha mashruucyadaas. Xilka siyaasad baridda dadweynaha reer guuraaga ah, si jidka loogu xaadho iskaashatooyinka caynkaas ah, wuxuuna farayaa inaan siinno feeyignaan iyo u tabaabusheysi weyn. Waayo aragnimada Mongooliya lafteedu waxay na tuseysaa natiijooyinka lagu dhaqaaqo ayadoon la tixgelin duruufaha mawdiciga ah. Mar hadcii ay xisbiga iyo dawladduba ku dhaqaaqaan siyaasad taabbogal ah, arrimaha teknika-da ihi waxay noqdaan qaar si fudud ku xallisma.

Waa in si dhakhsi ah xil laysaga saaraa dersin qoto-dheer ee dhaqdhaqaaqa reer guuraaga Soomaaliyeed.

Danta saldhigeed ee istratejiyadaasi waxay xambaarsantahay:

- a) In la derso raacatonnimada reer guuraaga si loo abuuro dhaqaale aan hoos qoomaarin dhibaatooyinka dabiicadda.
- b) In la abuuro qaabab cusub ee abaabul dhaqan-siyaasadeed iyo xiriiryo cusub ee tacabeed, kuwaasoo, markii dhan laga eego, dhimaya ugu dambeyntiina baabi'inaya kala tagga dhaqaale ee qeybta raacatada reer guuraaga ah iyo qeybaha soo haray ee dhaqaale, markii dhan laga eegana oggolaanaya in tacabka dheeriga ah loo isticmaalo samofalka raacatada iyo qaranka.

Xilka ugu weyn ee iskaashatooyinka xoolaha Soomaaliyeed waxuu noqon doonaa mid looga badbaado abaaraha iyo hooggooda, korna u qaada dakhliga iyo barwaaqada bulsheed, taasoo ku xiran shaqada iskaashatada oo ah ilaalinta daaqa iyo si habboon uga faa'iideysiga kheyraadka biyaha.

Iskaashatooyinka xooluhu waa iney awoodaan iney ka gudbaan dowladkii caadooyinki dibu-dhaceed ee ay sababayeen is-qaraabeysiga bulshada reer guuraaga, gaar ahaanna la nidaamiyo daaqa, badbaadinta xoolaha baadiyooba; in la nidaamiyo qardoofooyinka ka dhasha isticmaalka dhulka iyo biyaha ceelasha, iyo in la abaabulo hawlo wadajir ah ee qoditaan-ka ceelasha iwm. Tallaabooyinkaasi waxayna gacan ka geysanayaan abaadka qabyaaladda. Iskaashatooyinka reer guuraaga waxay u horseedayaan isticmaalka taknoolojiyada cusub iyo faa'iidooyinka tacab baa-xad weyn oo aqoon ku dhisan. Waxay kalee u horseedaan inay noqdaan saabaan habboon, si dadkeenna reer guuraaga ah loogu soo jiido ka qeybgalka hawlaha xisbiga iyo maamulka dawladda. Waxay dammaano qaadayaan is gaarsiinta gaar ahaan looga baahan yahay marxaladdan aan isbeddel kacaameed oo deg deg ah ku jirno. Waxay kaloo kaalmeynayaan iney joogto ka dhigaan is-bedelladaas ay keeneen ololeyaasha horumarinta reer miyiga joogteynta fasallada waxbarshada, horumarinta caafimaadka iyo horumarinta ururrada iskaashatooyinka ee reer guuraaga Soomaaliyeed — waa tallaabo muhiim ah oo u tabaabusheysiga ka guurka xoolo — dhaqashada liidka ah ee keli iyo u guurka mid baa-xad weyn ee Hantiwadaag ah.

Dhibaatooyinka maalmahan

Xaaladda Daawada iyo Dadweynaha

Sida la ogsoonyahay, Kacaanka ka hor waxaa daawada keeni jirey dad ganacsato ah, oo haystay Ruqsadda diridda iyo keenidda. Taasi waxay keentay in bixinta shatiga dawagadiddu uu noqdo mid ku xiran si bahaysi siyaasadeed, caano shakhsi ah ama qaraabonnimo. waxay alaabta kale ugu duwanayd, Waaaradda Caafimaadka oo bixinteeda lug ku lahayn, arrintaasna wax badan kama be'adeeyn dabecada iyo habka helidda shatiga. Waxaa halkaa waddanka oo dhan ku fiday dukaammo yar yar iyo macdaarro, daawada iibsha, ayaga oon innaba waxay aqoon u leeyihiin ayan jirin. Tan ka daran, inta badan lama xalli jirin daawada in waqtigeedii dhacay iyo in kale; qof jirran tii takhtarku u soo dhigay ma tahay mase maya; qiimaheedana suuca uunbaa goynjirey.

Kacaanku marku dhashay, waxaa la isku dayey in la habeeyo arrintaas, waxaana lagu bilaabay ayada oo dawladdu la wajaagtay keenidda daawada, waxaana loo asaasay hay'ad dhan oo loo baxshay ASPIMA. Kaadib intii macdaarrada yar-yarka ah lahayd iyo farmashiyeyaashii roon-roonaaba waxaa la faray inay Iskaashatooyin isugu tagaan, magaalo walbana waxaa loo qorsheeyey tiro go'an oo iskaashatooyin ah inkasta oo dabecadda iskaashatooyinkaasi ay ka duwan tahay, kuwa xeerka iskaashatooyinka kale ee waddanka ka cahaan galay, haddana aad

waxaa u fududaatay, isu-duwidooda, la socodkooda iyo kormeerkooda. Xiriirka ka dhexeeya takhtarka, daawada iyo bukaanku aad buu u soo koobmay, waxaana la filayay in dhibaatooyin fara badnaa oo lala kulmijiray ay halkaa ku baxaan.

Inkastoo dadaalka Aspima (oo hadda la baxday WAKSOD) uusan yaraan si ay dadka daawo fiican, jabanna uga haqabtirto, haddana waxaa soo if-baxay nabarro dadweynihii ka biskeyn waayey baahidii hore oo dhan. Bal aan is la eegno.

1. Qofkii bukaanka ahaa markii u takhtarka raadsado uma fududa inuu markiiba helo. Taas waxaa ugu wacan takhaatiirta oo weli nagu yar, hase yeeshee Kuliyadda daawada ayaa inoo soo saaridoonta.

Bukaankii markii takhtarkii daawo u qoro, waxaa suuragasha inuusan ka helin farmashiyada maxaa wacay:

- b) WAKSOD baa beddeshay noocaas, ayada oon takhaatiirka oo dhami la socon;
- t) Farmashiyaha ayaan ka soo gacan bahkaarka Waksod

Taasi waxay bukaankii ku qabsaysaa inuu muddo dheer wareego, kaddibna takhtarkii mar labaad ku noqdo, ayada oon weliba la hubin inuu daawo taal soo qoridoono.

2. Wakaaladda WAKSOD, inkasta oo abuuriddedu aad wax u tartay keenidda daawada, suuq ka saaridda ganacsatadii damaaciga ahayd oo dadweynaha jirradiisa ku kor noolaan-jirtay, ayna suurageliyay dhimidda iyo kormeerka qiimaha daawadda (eeg shaxda baalka ugu dambeeya), haddana dhibaa tooyin aan yaryn baa soo balleeyey oy ka mid yihiin:

- b) Dad—yari, weliba kuwa aqoonta dhexe u leh daawada. Arrintaasi waxay dhaawacaysaa isku xiridda takhtarka iyo daawada la keeno, kaddibna bukaanka iyo daawada.
- t) Bakhaarro ku filan, kuna habboon kaydinta daawaddaan. Arrintaasi waxay keentay inay mar badan daawada keeniddeda ayan ku deg-degin, maxaa wacay meel ay dhigaanba ma hayaan. Kala fogida bakhaar-rada jirana waxay baajinkartaa kormeerka dhabta ah ee joogtada ah, oo lugu hubsanayo: Maxaa daawo yaal?, maxaa dhici raba? Maxaa dhimman oo cahaqso la diraa?
- j) Qaybinta daawadda loo qaybiyo farmashiyaasha oo ayan si fiican ugu talin karin Waxaa ka marag ah daa-

- wooyin badan ay Wakaaladdu hayso ayaan Farmashiyaaha laga helayn, ninna kuma qasbi karo inuu hayo.
- x) Gaadiidka oo ku yar si ay ugu suurogasho iney meel walba gaarsiiso daawadda.
- kh) Habka ka soo gadashada daawada waddammo fog oo qaata muddo dheer iyo gaadiidka lagu keeno oon fududayn. Arrintaasi waxay hakineysaa oollicda daawada iyo qaybinteeda degdegga ah.
- d) Lacagta maalin walba sii badaneysa (maxaa yeelay dadweynihii baa daawada sii baranaya) oo ay u baahan tahay Wakaaladdu oon mar walba qorshaysnayn, kol kolna ciriiri ka gashay.
3. Farmashiyaasha la isu dumay, haddana weli iskaashatooyir dhab ah aan ahayn,
- qaarkood waxaa aad u saameeysaa maskax iyo dhaqan ganacsatannimo.
- b) Daawooyin Wakaaladda yaalla oo ayan habsami u qaadan, taas oo ku xiran maamul aan wanaagsanayn iyo maalgelinta oo lagu maasuuga.
- t) Xiriir ay takhaatiirta la leeyihiin oon jirin iyo kan Wakaaladda oo ku eg mid ganacsato, intay la socodsiiin lahaayeen baahida gaarka ah ee xilligaa taagan.
- j) Dadka aqoon heer sare leh iyo kormeerka oo yar.
4. Takhaatiirta, oo yaraanta, hawl badni iyo dadaal xumo, wax ugu wacan lama ogee, aan wax badan isku lurin la shaqaynta Wakaaladda, ogaanta daawada markaa suuqa taal midda dhammaatay. Waxaa kale oo ayan takhaatiirtu isku lurin
- inay sii odorosaan cudurka xilliyada soo dhaw iyo hor u keenidda daawooyinka lagama maarmaanka ah. Mar kasta oo la baaro iimaha Wakaaladda iyo dhibaatooyinka daawada ka taagan, waxa la muujin karaa waxyaabo badan oo hawsheeda dabra, kana hor istaaga inay si fiican xilkeeda u gudato, hase yeeshee qof bukaanka ahi ma inaga garowsanayaa mase waa ni-ooga garaabayaa, ooga garabayaa, ciriir badan haadka daawada looga jiro, weliba qoriddeeda iyo qaybinteeda?
- Heerka hadda la marayo waxaa lagama maarmaan ah in la dedejiyo dhismaha warshaddii daawada ee qorshaha 5 Sanno ah ku jirtay, inta ka horraysana is-xilqaanka la badiyo, la iskuna xiro inta haadkaas ku shuqule WAR-SOD Farmashiye — Takhtar si loo liiciyo Cudurka

	Sicirkii Kacaanka ka hor	Sicirkii Kacaanka ka dib	Is-beddelka %
1. Tetracycline Capsules	2	0.25	87.50
2. Asprin (for children)	0.25	0.10	60.00
3. Asprin (» Adults)	0.20	0.10	50.00
4. Pencellin (Oil) 3,000,000	5.00	1.85	63.00
5. Femidol*	0.50	0.25	50.00
6. Vitamin B Complex, injections	0.70	0.35	50.00
7. Dolviran 2 tablets	1.00	0.70	30.00
8. Entobox 20 tablets	12.00	10.40	13.34
9. Lorenzin Vitamin	7.50	6.35	15.00
10. Ferrous Hansemann Syrup	18.00	9.95	44.75

*Sicirku wuxuu waayahan dambe kor u kacay ilaa 50 senti.

NOLOSHA XISBIGA

Waxa qora: Ibrahim Meygaag Samatar oo Xubin ka ah Golaha Dhexe XHKS.

Maqaaladdani waxay ka kooban tahay dhawr mawduuc oo ah hawlaha Xisbiga ee dibadeed, waxa ka loo weheliya mawduuc, mid ku saabsan dhismaha Guddiyada ee Xisbiga ee Gobolka Banaadir iyo mawduuc kale oo uu soo qoray Jaalle Cabdi Yuusuf Riyaad oo ka hadlaya dhallinta iyo Xisbiga.

GUDDIYADII XISBIGA EE GOBOLKA BENAADIR IYO DEGMOOYINKA OO LA DHISAY.

Bishan Disambar 8dii ayaa la dhisay Guddiyadii gobolka Banaadir iyo Degmooyinkiisa ee X. H. K.S. taas oo lagu dhammaystirayey dhismihii hadda ka hor laga taagay 15ka gobol iyo 67 Degmo ee Jamhuuriyadda Degmoqraadiga ee Soomaaliyeed ka kooban tahay.

Heer Gobol waxa loo doortay 29 qof. oo noqon doona Guddigii Xisbiga ee gobolka iyadoo munaasabadda lagu doortay ay ahayd shirkii asaaska ahaa oo lagu qabtay daarta dawladda hoose ee muqdisho.

Magacyadii Jaallayaashii loo doortay in ay hawladeenno ka noqdaan Xisbiga waa:-

1. Yuusuf Ibraahim (Aburaas»
Xog. Gobolka

2. Cilmi Xaashi Dhoorre
Kaaliyaha 1aad ee Arrimaha Siyaasadda
3. Cali Xaaji Cilmi
Kaaliyaha 2aad ee Arrimaha Maamulka
4. Cabdi Maxamed
Madaxa arrimaha Dhaq. & Iskaashatooyinka
5. Cusmaan Cawad Cali
Madaxa Abaabulka & Ideolojiyada
6. Cusmaan Diiriye Xaashi
Madaxa Xoghaynta.
7. Cabdulqadir Farax Axmed
Madaxa Nabadgelyada Xisbiga G | B
8. Xasan Ibraahim Axmed
Madaxa Arrimaha Bulshada ee G | B
9. Xasan Maxamed Cali Xariir
Guddoomiyaha Guddiga Kormeerka G | B
10. Xaawo Afrax
Xubin Guddiga Kormeerka ee G | B
11. Axmed Maxamed Calasow
Xubin Guddiga Kormeerka ee G | B
12. Cali Maxamed Maxamuud
«Xareed»
Guddoomiyaha Gud. Baarista G | B

13. Maxamed Yuusuf
Xubin Guddi.
Baarista G | B
14. Cabdi Xuseen Axmed
Xoghayaha Xisbiga D | Shibis
15. Jamac Xuseen Cabdalla
Xoghayaha Xisbiga D | Wardhiigley
16. Cabdisalaan Sheekh Maxamed
Xoghayaha Xisbiga D | Karaan
17. Cabdi Cali Macallim.
Xoghayaha Xisbiga D | Boondheere
18. Maxamuud Sheekh Cabdisamad
Xoghayaha Xisbiga D | Cabdulcasiis
19. Yuusuf Maxamed Axmed
Xoghayaha Xisbiga D | Yaaqshiid
20. Maxamed Cusmaan Khayre
Xoghayaha Xisbiga D | X | Jab
21. Faarax Cabdulla Warsame
Xoghayaha Xisbiga D | Shangaani
22. Dayib Sheekh Cabdiraxmaan
Xoghayaha Xisbiga D | Wadajir
23. Salaad Cusmaan Jaamac
Xoghayaha Xisbiga D | X Weyne

24. Cabdullaahi Aadan Cilmi
Xoghayaha Xisbiga D | Hawl-
wadaag
25. Ismaaciil Cabdiraxmaan xasan
Xoghayaha Xisbiga D | Hodan
26. Maxamed Ismaaciil Xuseen
Xoghayaha Xisbiga D | Waa-
beri
- 27 Cabdi Salaad Dhuxul
Xoghayaha Xisbiga D | Day-
niile

Intaan shirka la xirin, Waxa is-
la meeshii lagu dhaariyey Guddigii
la doortay iyadoo ay fadhiyaan dad-
kii ka soo qayb galay shirkii asaas-
ka ahaa. Waxa isaguna khudbad-
dii xoghayaha Guud ee XHKS isla
markaana ah Madaxweynaha J.D.S
ka akhriyey shirkii Jaalle Maxamed
Faarax Gaashaan oo ka mid ahaa
Guddiga Xoghaynta Shirka.

Waxa munaasabadaas ayaguna
xaadir ahaa Guddoomiyayaasha
Hoggaannada: Sancada, Iskaasha-
tooyinka, Beeraha iyo Xoolaha iyo
Haggaanno ku-Xigeen dhawr ah.

Qaybta labaad ee loo gudbi doo-
naa si dhismaha xisbiga loo ebyo
waxay noqon doontaa dhismaha
Unugyada Xisbiga ee dalka oo
dhan.

HAWALAH DIBEDDA

1) Wafdi ka kooban 30 qof oo
uu hoggaaminayo Guddoomiyaha
Guddiga Kormeerka ee Golaha
Dhexe ee XHKS Jaalle Cabdul-
qaadir Xaaji Maxamed ayaa boo-
qasho u aadey dalka Jamhuuriyad-
da Demoqraadiga ee Jarmalka 1dii
Disembar 1976. Wafdigu wuxuu
ka koobnaa Xoghayayaal Gobol,
kaaliyayaashoodii, wakiillo ka socda
ururka Ijtimaaciga, sida shaqaa-
le, dhallinyaro, iskaashatooyin iwm.
iyo kaadar Xisbi. Wafdiga oo

mudda saddex toddobaad ah ku
maqnaa dalka isaga ah hadduu ku
soo laabtay dalka hooyo danta weyn
ee socdaalkooduna waxay ahayd in
fikrad laga soo qaato sida Xisbiga
SED guddiyadiisa Gobollada iyo
degmooyinku u shaqeeyaan; sida
Xisbigu u hoggaaminayo shaqada
dawladda gobol iyo deg-
maba iyo meelaha wax
soo-saaridda iyo abaabulka dadwey-
naha. Wafdiga si fiican ayaa loo
soo dhaweeyey, isla markaana loo
tusay meelihii ay u
baahnaayeen oo dhan
loogana jawaabay su'aalihii ay qa-
beer oo dhan. Waxay soo noqdeen
iyagoo fikrad fiican ka haysta mee-
lihii shaqadooda aad u qiimeyna-
yey, waxayna ahayd tallaaba kale
oo sii xoojinaysa xiriirka labada
Xisbi, labada dadyow iyo labada
dal.

2) Wefdi ka kooban laba qof oo
uu hoggaaminayo Jaarlis Kasataasa
oo ka mid ah GSK ee dalka Bu-
rundi ayaa bisha Disembar 6dii
booqasho ku yimid Moqdishu.
Wefdigu waxay sideen farriin qo-
ran oo ay ka sideen madaxweyna-
ha Jamhuuriyadda Burundi oo uu
u soo diray Xoghayaha Guud ee
XHKS ahna Madaxweynaha JDS
Jaalle Maxamed Siyaad Barre. Waf-
diga Burundi waxay shir kala ged-
disan la qaadeen Macax ka tirsan
XHKS muddadii gaabnayd oo ay
joogeen. Arrimaha laga wada had-
lay waxay ahaayeen arrimo caala-
mi ah, arrimo ku khaas ah gaarad-
da Afrika iyo kuwo labada dal ee
Soomaaliya iyo Burundi u gaar ah.
Wefdigu waxay soo booqdeen
meelo badan oo tusaale u ah horu-
marka ay gaartay Soomaaliya taas
oo tusaale u noqon karta Isahaaf-
siga aqoonta iyo waaya-aragga
labada dal.

3) Bishii Disembar 2dii waxa
booqasho rasmi ah ku yimid JDS

Jaalle Gerigooriyo Sidisaari oo xu-
bin ka ah Xisbiga Shuuciga ee Tal-
yaaniga kana mid ah afrika ab-
waan ee dugsiga Xisbiga shuuciga
ee Talyaaniga. Intuu joogay wu-
xuu la kulmay Xoghayaha Guud
ee XHKS, Guddoomiyaha Hog-
gaanka Machadka Culunta si-
yaasadda ee XHKS iyo macalli-
miinta Jaamacadda Waddaniga ah.
Jaalle Sidisaari wuxuu doodo ka
jeediyey xarunta XHKS, Machadka
Culunta Siyaasadda iyo Jaamacad-
da Ummadda.

4) Waxaa kaloo booqasho rasmi
ah ku yimid Jaalle Egiiniyo Shir oo
xubin ka ah Akademiyadda baar-
ta arrimaha Afrika oo qayb ka
ah Akademiyadda cilmiga siyaasad-
da ee Midowga Soofiyeti. Intii uu
joogay waxay shir isku arkeen Gu-
ddoomiyaha Hoggaanka Dibedda, ku-
Xigeenka Hoggaanka Ideolojiyada
iyo xubno kale oo ka tirsan Gola-
ha Dhexe ee XHKS, wuxuuna
Jaalle Shir dood ka bixiyey Jaama-
cadda Waddaniga ah, Machadka
Culunta Siyaasadda iyo Kulliyac-
da Lafoole.

5) Wafdi ka tirsan XHKS ayaa
ka qayb galay, shir lagu taageera-
yey qadiyadda Falastiin iyo tan
Qubrus oo lagu qabtay Magaalada
Atiina 15kii Disembar.

6) Wafdi kale oo ka socda XHKS
ayaa ka qayb galay shir lagu taa-
geerayey midnimada iyo nabadgel-
yada Kuuriya oo lagu qabtay ma-
gaalada Soofiyet.

DHALLINYARADA IYO XISBIGA

(Cabdi Yuusuf Rayaale)

Aragtida Cilmiga ah ee Markisim—Leninisim, Waaya-argnimada laga helay Xisbiyada Hantiwadaagga, nolosha iyo waayuhuba waxay caddeeyeen oo dhabawday, in Xisbi Siyaasadeed oo ku habaysan Aragtida Markisim — Leninisim, xiriir adag oo toos ahna la leh dadweynaha, uu yahay ka keliya ee awoodda iyo kartida u leh Hoggaaminta isbeddelka kacaaneed ee dhismaha bulshada cusub, Taariikhdu waxay caddeysay in ay fashilmeen xisbiyo badan oo horusocod isku sheegi jirey, lahaana barnaamij aad u wanaagsan, si ballaaranna u lafa guray mashaakilka bulshadooda, dhaqaalahooda, dhaqankooda, Siyaasaddooda iyo xiriirka dibedda.

Beryahaan dambe waxaan arkaynaa in Xisbiyo horusocod ku sheeg ahaa oo ka dhisnaa waddamada soo koraaya, inay lumiyeen dabeecaddii hoggaaminta iyo tayadii horseednimada, taasoo qaarkood ay xaaladdoodu ku sugan tahay kufid, daneysinnimo iyo dib u noqosho, qaar-koodna ay ku jaha wareersanyihiin marxaladaan taariikheed ee horumarka dunidu ay mareyso iyo meesha ay kaga jiraan.

Haddaba markii baaris cilmiyeed lagu sameeyey sababihii keenay fashilalka xisbiyadaas ka sokow dabeecaddooda dabaqeed, la'aanta dhuuxidda aragtida Markisim-Liinisamada, ku hirgalinta waayaha gaar ahaaneed ee dalkooda iyo ka faa'iideysiga waaya aragnimada xisbiyada ku guuleystay dhismaha bulshada cusub - waxaa kaloo la caddeeyey in ay sabaha kee-

nay kufitaankooda iyo dib u noqoshadooda ay ka mid ahaayeen xiriirka ay dadweynaha la lahaayeen.

Xisbiga Hantiwadaagga Kaanka Soomaaliyeed, isagoo ka gaashaamanaaya sababihii dhaliyay kufitaanka xisbiyadaas, isla markaasna caddeynaaya dabeecaddiisa dabaqannimo iyo tayaaciisa horseednimo, wuxuu barnaamijkiisa ku caddeeyay in Maarkiisim Liiniisim ay tahay saldhigga Aydoolojiyada, aragtida iyo siyaasadiisaba. Wuxuu una taxliil cilmi ah ku sameeyay xaaladda maanta ay dunida ku sugan tahay iyo meesha ay bulshada Soomaaliyeed kaga jirto. Wuxuu kaloo aad u qeexay horumarinta bulshada xagga dhaqaalaha, Siyaasadda iyo dhaqankaba.

Xisbiga Hantiwadaagga Kaanka Soomaaliyeed si ay u xaqiiqowdo himiladiisa ku cad barnaamijka, wuxuu si garasho iyo kasma leh xeerarkiisa ugu tilmaamay mideynta xubnihiisa iyo xiriirka dadweynaha. Wuxuu una caddeeyay in mabda'a abaabuleedkiisu yahay Dimoqraadiyada guddoonka dhexe iyo kaalinta lagama maarmaanka ah ee xoogga dadweynuhu ay ku leeyihiin xaqiijinta himilada kaankaooda, isaga oo weliba qeybaha u muhiimsan bulshadeenna ku tilmaamaaya Shaqaalaha, Beeralayda, Raacatada Dhallinyarada, Ciidammada iyo Haweenka.

Xisbiga Hantiwadaagga Kaanka Soomaaliyeed asaga oo garansiisan dhibaatooyinka ay leedahay dhisidda bulshada cu-

sub, wuxuu xilka dhisidda bulshadaas saaray dhallinyarada: taasoo xeerkiisu uu ku muujiyay in ay dhallinyaradu tahay keydka iyo kaaliyaha Xisbiga.

XHKS Dhallinyarada wuxuu siiyey kaalin culus oo dhismaha bulshada hantiwadaagga ah, maxaa yeelay:

1. Dhallinyaradu waa xoogga cusub, ugu firfircoon ee ugu badan bulshada.
2. Dhallinyaradu waa xoogga uu u bislaanayo aayaatiinka bulshada cusubi, jecelna isbedelka kacaaneed ee lagu hormarinaayo bulshadan.
3. Dhallinyaradu waa keydka dhabta ah ee kaliya ee Xisbigu maanta u diyaarinaayo Hoggaaminta Xisbiga, berrito si ay u sii wadaan himiladiisa.
4. Dhisida bulshada cusub ee uu xisbigu tilmaansaday waxay u baahan tahay aqoon iyo ka faa'iideysiga cilmiga iyo taknolojiyada hadda halganka kula jirta meelna marinayso si ay u dhisto bulsho dhinac kastaba hor uga martay.

Haddii aan geesta kale ka eegno, Xisbigu waa koriyaha, barbaariyaha, tababaraha iyo dagaal geliyaha dhallinyarada. Tal-laaba kasta oo uu qaado Xisbigu waa mid uu ku hormarinaayo aqoonta, caafimaadka iyo nolosha dhallinyarada, waana mid uu ku baadi goobaayo rajadooda iyo baraarhooda.

Xisbi kasta oo nooca cusub ahi waxay xaqiijinta himiladiisu mar kasta ku xirar tahay intuu baray dhallinyarada iyo fursada uu siiyo ka qeyb galka dhismaha dalkooda.

ARRIMAHA DUNIDA

XORA YNTA JABUUTI**(QAYBTII LABAAD****Xuseen Maxamed Aaden**

Tirsiyadii Noofembar ee HALGAN waxaa ku dhignaa qaybtii hore ee indha-indhaynta halganka Xoreynta Xeebta Soomaaliyeed (Jabuuti) Qaybtaasi waxay ka warrameysay Juqraafiga iyo taariikhda gumeysiga Faransiiska iyo cadaadiska dadka Xeebta Soomaaliyeed. Waxa kale oo ay ina tusaysay in cadaadiska gumeysiga hantigoosadka ahi uu keenay dib-u-dhaca Jabuuti. Tu-saalooyin ayuu dhinacan inaga tusay xagga xoolaha, beeraha, Macdanta (Soo saaridda milixda), xoggga korontada. Kuwaas iyo tusaalocoyinka halkan ku yaal ayaa sii faahfaahinaya xiriirka qotada dheer ee ka dhexeeya waayo-ka taliska runta ah iyo halganka ka soo horjeeda dib-u-dhaca.

HANTI-KOOBADKA GUMEYSIGA:

Dayaca uu gumeysigu u geystay dhinaca reer guuraaga waxa ina tusaya la'aanta waddooyin isku xiran ee dalka; waxaa jira 90 Km oo keli ah oo ah waddo bannaan ah iyo 1.820 Km oo ah wadiiqooyin. Sidaa daraadeed, 3,000 ee baabuur ee nooc kastaba leh ee dalka, sida la qoray 1968kii waxay ku urursan yihiin Jabuuti iyo agagaarkeeda. Soojeeadisyo ku saabsanaa in la ballaariyo isku xirka waddooyinka dhammaan waa lagu guuleysan waayay iyadoo sababtu tahay danaha, manooliga ah ee jidka tareenka — (the compagnie du chemin de fer franco-Ethiopien). Cambaniga Tereemadu ma doonayo waddooyinku inay ballaar-

taan waayo waxay keenayaan tartan dhinaca suuqa.

Shirkadaha «compagnie imperiale des chemin de fer Etheopiens» waxaa la sameeyay 1896kii, dhis-maha dhabbihii ugu horreeyay ee tareenka mara Jabuuti waxaa sahlay saxiixa heshiiskii dhexmaray Xabashida iyo Fransiiska 1897kii. Dhabuhu wuxuu soo gaaray Ad-dis-Ababa bishii Juun 7.1917kii.

Taariikhdu markay ahayd 1908kii ayaa hantikoobad cusub oo Faransiis ah oo la yiraahdo Compagnie du chemin de fer franco Ethiopien uu kala wareegay xilkii ganacsiga tareemada Shirkaddii hore oo awood u lahayd maamulka muddo dhan 99 sano.

Maritaanka dhabbaha tareenka si dhaqso ah ayuu u kor dhay, faaii'dadii kambaniguna

wey ballaaratay. Waxay isku baahisay guritaanka baayaca-musharka debedda ee dawladda Itoobiya oo dhan oo ah bunka, hargaha, iwm. Kuwaas oo la geyn jiray Jabuuti si loo dhoofiyo; ka dibna alaabta samaysan ee timaadda Jabuuti ayaa loo soo rari jiray Itoobiya si loo iibiyo. hantikoobadka shirkadda ee baayac mushtarku waxay u suurto geli-

say inay alaabta ku gado iibka ugu sarreeya sidaas daraaddeed niman-ka lacagta gashaday kambaniga waxay heli jireen faa'iido aad u badan. Faaii'dadu aad ayay u badnayd, kambaniguna sannad walba wuxuu heli jiray dhammaan lacagtii hore uu u geliyay Kambaniga. Dawladda Faransiisku aad ayay u taageeri jirtay kambaniga waxaanay siin jirtay askar mar alle markii nabadda dhab-

baha tareenku khatar gasho. Si uu u sii badiyo faa'iidadiisa ayuu kambanigu oggolaaday inuu u soo dejiyo Talyaaniga hub iyo cunta-ba markii fashiishtada talyaanigu qabsatay Itoobiya. Sidaa daraa-deed, waqtigii u dhexeeyay 1936 - 1938kii wuxuu ahaa waqti uu aad u faa'iidaystey Kambanigu. Xiriirkan dhexmaray manoboolka tareemada ee Faransiiska iyo gu-meystayaasha fashiistada ee Talyaaniga waxba kama beddelin xiriirkii saaxiibtinimo ee kambanigu la lahaa dawladdii Xeyla Salaase.

Markii ay Itoobiya qabsatay Ereteriya ee ay hagaajisay jidka Addis-Ababa ee dekedda Assab, tareenku qaybta kasoo gashay baayac-mushtarka alaabta Itoobiya debedda dhoofiso aad ayuu hoos ugu dhacay. Sannadkii 1955kii tareenku isagoo ka rari jiray Itoobiya alaab dhan 400.000 tan sannadkii ayuu wuxuu rariyay 247.000 tan oo keli ah. Kambanigu waxuu ku guuleystay inuu ku gato danaha Xeebta Soomaaliyeed ee faransiiska faa'iidada isaga gaar ahaan u soo gelaysay. Taa waxaa ina tusaysa sida uu kambanigu uga naxay markii dawladdii Xeyla-Salaase si isyeeleel ah u muujisay inay ka dhisayso dhabba tareen jidka u dhexeeya Addis-Ababa iyo dekedda Assab ee Eriteriya.

Kambanigu waxuu markiiba ku kacay wada hadallo ku dhammaaday heshiiska Faransiiska iyo Itoobiya ee 1947. Dhawr jariidaddood oo ay ka mid tahay **LE MONDE** ayaa ku cambaareeyay agaasimayaasha Kambaniga inay culeys saareen dawladda Faransiiska si ay u saaxiixdo heshiiska oo siiyay Itoobiya dhul ay leedahay Xeebta Soomaaliyeed. iyadu-na ay ballan qaaddo inaanay dhisin dhabba tareen oo taga Assab oo Kambaniga la tartama. Dawla-

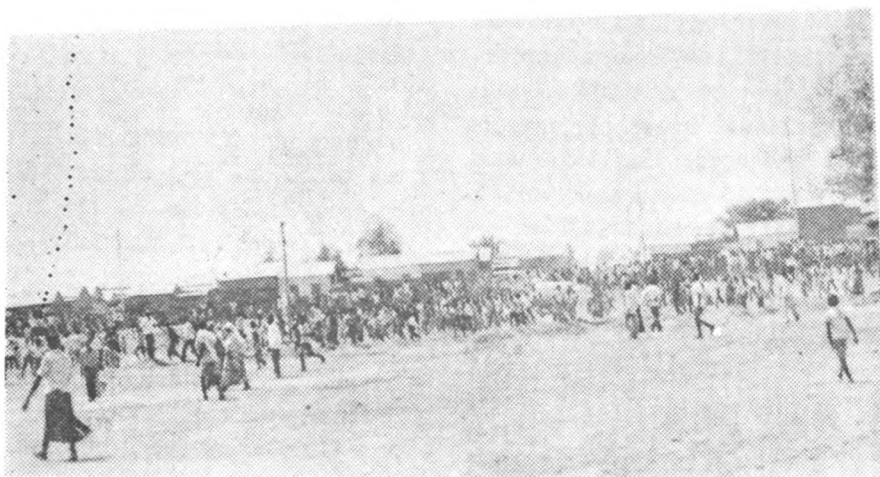
dda Faransiisku waxay qiimaysay faa'iidada difaacnimo ee Afambo, ka dibna waxay siisay Itoobiya dhul kale oo dhan 300 oo ki-lomitir oo xuduuda ah. Sidaa daraaddeed waxaa la siiyay Itoobiya dhul dhan hal meel marka loo qaybiyo Xeebta Soomaaliyeed ee Faransiiska toban meelood si loogu daneeyo faa'iidada manobooliga ee ee lahaanshada keli ahaaneed ee Kambaniga.

Wada hadallo kale ayaa soo raacay, kuwaas oo ku dhammaaday heshiis ay kala saxiixdeen Faransa iyo Itoobiya 12kii Nofember 1959kii.

Xarunta maamulka ee kambaniga waxaa laga dhigay Addis-Aababa si loogu qaato «Wadaniyada» Itoobiya. Wixii gacan ka qabad ah iyo agaasinkana waxaa loo daayay magaalada Jabuuti. Dawladda Itoobiya waxay halkan qaaday inaanay dhisayn dhaho tareen oo la tartama kambaniga. heshiiskina wuxuu awood u siiyay itoobiya inay ka faaiidaysto dekedda Jabuuti waqtiyada dagaalka iyo nabadaba. Waxa kale

oo la gartay in loo cusboonaysiiyo kambaniga awooda maamulka tareemada kaas oo ku ekaa bisha Janaayo, 1deedi. Isagoo ku niyad san arrimahan cusub ayuu kambanigu ballaariyey hawshiisii sameeyayna arrimo la xiriira dhaqaalaha si uu u kordhiyo faa'iidada uu helo. Kambanigu dhinaca qorshaha mushaharka, wuxuu dhimay tirada dadka shaqaalaha oo uu gaarsiiyay ilaa 2,400 sannadkii 1964kii marka loo eego 1948kii oo shaqaaluhu ahaa 5,000.

Barlamaanka Faransiisku si dhaqsa ah ayuu u fuliyey heshiiskii Nofember 12.1959kii. Xubno ka mid ah barlamaanka ayaa carabka ku dhufatay naxariis la'aanta xukunka boqortooyada ee Itoobiya. Codadkan waxaa hafi-yay leoras (chorus) borobogaan ah oo lagu difaacayay Itoobiya ina tahay dawlad kiristaan ah oo difaacaysa horumarka il-baxnimada dawlada reer galbeedka, dirirna kula jirta xoogag dib u socod ah oo gudaha ah iyo haddidaad debedda ah oo ay keeneen muslimiinta ku wareegsan

Itoobiya. Hadalladii madhnaa ee waqtiyadii jihaayada ayaa had iyo jeer lagu cudurdaartaa si loo qariyo isbahaysiga imberyaaliyadda iyo xukummada dib u socodka ah ee gudaha afrika. Sidan ayey imberiyaaliyadu isugu deydahay inay daboosho gumeysiga iyo isku-kor noolaadka dabaqadeed, iyadoo arrinta ka dhigeysa mid ah iska soo horjeed il-baxnimo iyo diinta — halkana iska soo horjeedka masiixiyada iyo islaamka. Doodaha barlamaankaasu waxay muujiyeen in xornimada iyo midnimada Soomaaliya dhinaca waqooyi iyo Koonfureed khatar ku tahay danaha imberiyaaliga ah ee Faransiiska iyo Itoobiya.

Haddii tareenku uu qabsaday awoodda baayac—mushtarka ku socda Itoobiya oo dhan, Dekedda Jabuuti iyaduna waxay ka heli jirtay faaii'do 3 arrimood. Iyadoo ahayd Deked alaabta ku socota Itoobiya oo idil, iyadoo ahayd xarun Maraakiibtu ka qaadato dhuxusha iyo Cuntadaba. Waqtiyadan dambe labada arrimood ee hore faa'iidadoodi hoos ayay u dhacday, laakiin arrinta dambe ee dhuxusha iyo cuntada ayaa faa'iidaadeedi aad u ballaaratay. Ballaarinta iyo cusboonaysiinta dekedda waxa loo dhiibay Kambaniga Faransiiska ah

ee The Societe des Batigelles of paris. Dekedda Jibuuti waxay leedahay 16 meelood oo Maraakiibtu ku soo xiran karto 4 meelood waxay u qaybsan yihiin shaqada dalabka dhuxusha, iwm. 12-ka meelood ee kale oo dhan oo 100 mitir midkiiba dhererkiisu yahay waxa loogu isticmaalaa rarka iyo dejinta alaabta Maraakiibtu sid-Isbeddelka faa'iidadii hore ee dekedda hantigoosiga ee Cadan, waxay ku dhiirisay hantigoosadka Faransiiska inay cusboonaysiiyaan qalabka dekedda Jabuuti iyagoo ku tala galaya faa'iido badan. Markab ayaa iman jirey dekedda sannadkiiba intii ka horreysey 1967kii tiradan oo hoos uga dhacday 900 oo markab markii la xiray Kannaalka.

Horumarkan dekedda inta badan wuxuu ku yimid sancada qaaliga ah (Capital intensive technology). Tanu waxay ku kalliftay shaqaalaha dekedda inay marar badan dhigaan bannaanbaxyo ay isku hor taagayaan dhismaha sancadan qaaliga ah oo tirobadan oo shaqaalaha shaqada ka fariisineysay. Sannadkii 1966kii dekeddu waxay qoratay 115 shaqaale oo rigli ah 343 shaqaale oo maalin — shaqeyayaal ah iyo kayd shaqaale oon rigli ahayn oo dhan 700.

Dagaalkii 2aad ee dunida madaarka Jabuuti waxa loo dhisay inay soo Fariistaan Dayuuradaha Milateriga ahi. Intii ka dambeysay waqtigaana aad ayaa loo cusbooneysiisay madaarka. Kambani barayfit ahaan u deggan gudaha Jabuuti ayaa imminka socodsiiya duulitaanka gudaha iyo Dibedaha. Faa'iidada Milateri ee uu leeyahay qalabkan madaarku hore ayaannu ugu soo qaadnay qaybtii koowaad ee maqaalkan.

marka laysku daro faaii'dada soo gashay dekedda iyo tareemmada waxay dhan tahay 25% faa'iidadada soo gasha dalka oo dhan oo lagu qiyaasay hadda 40 Bilyan oo ah Faranka D, Jabuuti».

Waxay Imberiyaaliyadu Jabuuti ugu tala gashay inay ahaato bucsaar Gumeysiyeed, sidaa daraadeedna baayac - mushtarkan waxa isku koobay dhawr manobool oo gumeysi ah. Manobooliyadan gebi ahaan waxay yihiin laamo ka tirsan Kambaniyada dalka Faransiiska gudihiisa. Ka ugu da'weyn oo ah societe de l'Afrique Oriental wuxuu noqday mid yeesha dhulka qaybaha ugu ballaaran..

Waxa uu ahaa qayb ka soo go'aday Compagnie Generale des colonies Paris. Kambaniga societe de la'Afrique orientale waxa uu dhalay labo laamood, Compagnie Maritime des l'Afrique Orientale oo ku qaatay monobool raridda iyo dejinta shixmadda maraakiibta timaadda Jabuuti, iyo Societe Industrielle de D'Jabuuti oo yeeshay makiinadaha biyaha soo saarta ee ku taal Ambocli.

Dhoofinta alaabta ku socota ama ka timaadda faraans waxa yeeshay Kambaniga Messageries Maritimes. Societe des Salines wuxuu manobool ku gaaray dhoofiska milixda.

waxaanu noqday Kambaniyada kuwa ugu waaweyn. Kambanigan isaga ah mar Banque de L'indochine ayaa Monobool ku haystay wixii deyn iyo warqadaha Bankiga ah.

Bartamihii 1950kii ayaa laga furay Jabuuti qayb Banque National Pour le Commerce et L'industrie kaas oo curyaamiyey awoodda Banque de l'indochine.

Xeebta Soomaaliyeed ee Faransiisku waa mid u janjeedha dhinaca baayacmushtarka. Dhawrka Kambani ee dhinaca Warshadaha sida la qoray 1966-76kii waxaa ka mid ah Societe des Batignoles oo shaqadiisu tahay dhismaha, iyo Societe de l'Afrique Orientale oo ah haagaajiska Maraakiibta iyo soo-saaraka dabka. Societe des Petroles

de D'Jabuuti oo isna manobool ku qaatay bansiinta iyo dhuxusha maraakiibta, compaquiie industrielle de D'Jabuuti oo qaatay keenitaanka barafka iyo cabbitaanka fudud; compagne de l'Air lipuede oo qaatay keenitaanka Oksajiinta iyo Ositaliinta. Labada Warshadood ee Hilibka qasacadeeyana waxa lahaa Societe Incode iyo D'Jabuuti Abattoir.

Joogitaanka Societe Incode waxa uu mar kale inoo muujinayaa Dhaqaalaha gumeysiga ah ee sida Israa'iil u soo gashay dhaqaalaha waddammada Afrika iyadoo gacmaha qabsaraysa imberiyayadda caalamiga ah. Waxa hadda si cad u muuqatay inay Israa'iil iyo dawladda Koonfur Afrika dhinaca dhaqaalaha, Millateriga iyo

Siyaasaddaba ay gacan ka helaan Manoboolka hantigoosadka ah ee caalamiga.

Israa'iil waxay culays saartay muhiimadda Xeebta Soomaaliyeed ee Faransiiska ay leedahay dhinaca Milleteriga, iyadoo ku taal afka kale ee Badda cas. Maamulka gumeysiga Faransiiskuna wuu sii dhiirrigeliyaa si arrintaani u fusho isagoo dhimaya cashuurta lagacta Israa'iil ee gasha Jabuuti. Iyadoo la sameeyey 1954kii, Societe Incode waxa dhaqaalaheeda bixiyey Israa'iil waxaana u badan dadka ka shaqeeya Israa'iiliyiin. Tanu waxay awood u siisay Israa'iil in xargeheeda basaasnimadu ku yaalliin bartamaha xididdada halganka dhaqdhaqaaqyada Xoraynta Afrika iyo dalka Carabta.

Gumeysiga Hantigoosiga iyo Dhismaha Dabaqadaha

Dhismaha dhaqan dhaqaale oo ay la timid siyaasadda ku hanuunsan gumeysiga hantigoosiga waxay ku dhammaatay dhismo dabaqadeed. kala socnaa qabyaaladeed ayaa dawr weyn ka ciyaartay kana ciyaaraysa siyaasadaha Jabuuti ee horumarka halganka Gobannimaadonka Waddaniga ah.

Gumeysigu wuxuu qaaday tallaabooyin door ah — horaannu u fahmay si uu Xeebta Jabuuti dhaqaalaheeda uga dhigo mid ku hanuunsan kuna tiirsan hantigoosiga.

Tallaabooyinka kale ee siyaasadda gumeysiga hantigoosiga waxaan ka soo qaacan karnaa: Sannadihii 1924 — 25, waxaa la meel mariyey Xeerar ujeeddoyinkoodu yihiin inay lahaanshaha dhulka ka dooriyaan saldhiggeedii bilawga ahaa una rogaan mid ku dhisan baabecad hantigoosi. Dhulkii dadweynaha ee si shaaci darro ah loogu diiwaangeliyey sida ayadoo ay-

san «cidu lahayn» waxaa la warceegay dawladkii gumeysiga, dakhliga ka soo galana waxaa lagu kabayey Miisaaniyadda Gumeystaha. Xaakinkii gumeysigu wuxuu lahaa awood uu ku qaybiyo dhulka aan ka yarayn 5.000 Mitir oo isku wareeg ah, dhulal ballaaran ayaana laga iibiyey saamiyadii hantigoosiga. Hawl-gabeenkii Ciidammada Faransiisku waxay haleen dhulal ballaaran oo aysan gadan.

Dhaqaalaha Jabuuti, sida dhammaan kuwa gumeysiga ku tiirsan, wuxuu la il-daran yahay dakhli yaraan, taasna waxaa ugu wacan jiritaanka Jabuuti chexdeeda laamo badan oo Bankiyada dunida ah midka ama Labada ugu waaweyn Bankiyada Faransiiska ayaa kormeera dhammaan kaydada, amaahda iyo qaybinta maalgelinta, waxaa loo isticmaalaa oo kale inay ilaaliyaan soo saaridda Lacagta.

Qiime-dhac kasta ee ku yimaadda lacagta Baariis sida tallaabooy-

yinkii ba'naa ee la qaaday 26kii Jannaayo 1948kii, wuxuu si da'an u saameeyey Xaaladda Xeebta Soomaaliyeed ee Faransiisku gumeysto oo noqotay mid si baas ugu tiirsan soo gelinta Quudka lama-huraan iyo badeecooyin kaleba, sida shidaalka iwm. Teer iyo 1949kii, Faranka Jabuutiga ah (FD) wuxuu ku xirnaa Docllarka Maraykanka halkii giniga Ingiriiska ah.

Khasnadda Faransiisku waxay qaadatay bursiga nood soo saaridda. Madaxda gumeysiga faransiisku waxay qaaceen tallaabooyin qallafsan si ay Jabuuti uga dhigaan «Deked furan» taasoo micneheedu yahay Furdo ay hantigoostayaashu kharaj la'aan ku ilaashan karaan faa'iidooyinkooda iyo danahoodaba, taasoo culayskeedu dusha ka saaran yahay dadweynaha dalka. Ku Beegga lacagta Jabuuti lagu beegay doollarka Maraykanku, wuxuu khasnadda Fa-

ransiiska u oggolaanayey inay he-
sho lacagta a'ag oo ay uga baa-
han tahay inay ugu isticmaasho
dekedaha, gegiyada Diyaarac'aha,
Jidadka Tareennada, Shidaalka
iyo gadashada badeecadaha kala
cuwan.

DALALKA BURJUWAASIYAD- DA:

Burjuwaasiyadda dhabta ah ee
ganacsigu waa dallaal - burjuwaasi-
yeedka ku nool waddammada la
gumeysto, waxaan aragnay sida
ay hantigoosadka raasumaaliga ahi
u yihiin dhammaan Laamaha War-
shadaha hantigoosadka d'allaalka
ah. Wakiillo ka tirsan hawlahaas
ayaa lagu arki karaa dalalka la
gumeysto. Waxaa xiga dalalka bur-
juwaasiyadda oo isugu jira reer
Yurub, reer Aasiya iyo ugu dam-
bayn buushurka soo dejinta iyo
raridda ee Afrikaanka ah. San-
nadkii 1923kii, Xeebta Soomaali-
yeed waxaa diiwaan—gashanaa
65 Shirkadood, tan ugu muniimsa-
ni waxay ahayd dhismooyinka ra-
ridda iyo dejinta ee reer Yurubku
leeyihiin. 24 kuwaas ka mid
ahi waxay ahaayeen Faransiis, 8
Giriig ah, 6 Talyaani ah, hal In-
giriis ah, hal belji ah, hal Iswiis
ah, marka ay 16 ahaayeen kuwo
Carbeed, 11 ka mid ahina Hindi.
Ilaalo Kormet ah oo la sameeyey
sannadkii 1947kii waxay sheegey-
saa 132 reer Yurub ah iyo 300
aan Yurub ahayn oo ah rugo ga-
nacsiiyeed.

Dabeecadda Dallaaleed ee war-
shadahan hantigoosadku waa ay
u caddahay xitaa faaleyayaash re-
er Galbeedka ah: «hawlaha soo de-
jinta iyo raridda ee ugu waaweyn
Jabuuti waxay ahaayeen laamo
ganacsi ballaaran Salohigooduna
ahaa Cadan ama Addis—Abeba.
Dabeecadda lagu yaqaan hawlaha
ganacsiga ee Jabuuti waa ayagoon
midkoodna uusan ahayn mid ma-
daxbannaan, ha ahaado Yurub,

Aasiya ama Afrikaanka e.

Ganacsadayaalka dibedda oo
uu Faransiisku ku jiro waxay ku
lug leeyihiin Rugta Ganacsiga oo
la abuuray sannadkii 1912kii.
Xeebta Soomaaliyeed dhexdeeda
waxaa la oggolaaday dhismaha
masnacyo ciyaaro daw■ ka
weyn kan dalalka afrikaanka ah
oo ku hadla afka Faransiiska, nati-
jooyinkii arrintaas laga gaarayna
waxaa ka mid ahaa tartar qas iyo
qalalaa■ ku dhisan. Waxaa intaas
sii dheeraa inay ganacsadayaasha-
ni, ha ahaadeen Jumleystayaal ama
ganacsadeyaal yaryar ee door bi-
dayey inay wax yar ku iibiyaan
ascaar la kordhiyey, natiijaduna wa-
xay noqotaa inuu Sare ugu kaco
qiimaha noloshu».

Halkan waxan ka arkaynaa sal-
dhigga waddaniga ah ee burjuwa-
siyadda dallaalka ah. Dabaqaddani
waxay u shaqaysaa isku xirka
Hantigoosiga Caalamiga ah
iyo dadweynaha la dhiigmiirto oo
gumeysiga ku jira.

BURUQARAADDIYADDA BUR- JUWAASIYADDA.

Xeebta Soomaaliyeed ee Faran-
siisku gumeysto waxaa in badan
loo qaatay inay tahay meel ay
gumeystaan Askarta iyo Shaqaala-
ha Rayadka ah. Waxaan hore u fa-
sirnay siyaasadda Imberaduuriga
ah ee askareed, iyo istraatejiyadda
dhaqaaleed ee goobtaas, halkaas-
na waxaa laga arki karaa inay na-
tiijadu noqonayso mid ah heer sa-
re oo gumeysi Buruqaraadai iyo mi-
lleteriba ah. Shaqadan rayadeed
iyo shaqooyin kale ee dawladaha
gumeysatada ahi oo ay ka mid yi-
hiin hawl goobeed waxay ku soo
baxeen maamul aad u gurracan iyo
mushaarooyin ku adag Miisaani-
yadda hawlaha rayadka.

Qiimaha kharajyada hawlaha
rayadeed waa ku dhawaad 25%
ee Miisaaniyadda dalka, Milleteriga
waxaa ku baxa 50% Miisaaniyad-

da.

Xaaladdaasi waxay na xusuusi-
naysaa sidii ay Cadan ku sugnyad
kacaanka ka hor. Dhab ahaantii,
siyaasadda gumeysiga cusubi wa-
xay ujeeddaa inay saabka dulineec
ee Buruqaraaddiyadda u minguu-
riso dalal dhawaan xoroobey
si ay Miisaaniyadoodu u noqoto
mid Curyaansan. Xubnaha dallaal-
lada iyo Buruqaraaddiyadda ayaa
ka mas'uul ah soo dejinta waxya-
baha dhalaal beenaadka ah iyo
badeecooyinka aan loo baahnayn.
Waxay abuuraan saldhigga maaddi-
ga ah ee habka nolosha burjuwa-
siga ah.

Imberiyaaliyaddu waxay ku an-
dacootaa in, haddii Jabuuti xorow-
do, shaqaalaha rayadka iyo milete-
gaba ah ee Faransiiskuna dalka ka
tagaan, danyarta maalin la—nool-
ka ah iyo xoogsatada guryaha ka
adeegaba ay dhibaatoonayaan. Had-
dii si kale loo yiraahdana, dadkaa-
si, sida gumeysigu ku hadaaqi,
waxay hoos qoomaaraan toos iyo
dabadaba Abwaannimada shaqa-
laha rayadka iyo Milleteriga ah ee
gumeystaha Faransiiska, waxayna
hadaaqooda ku soo gunaanadaan:
Waa in kaddib Gobannimada, ma-
mulka gumeysiga iyo askartuba
aysan dalka ka wada tagine, qaar
badani ku harsanaado si ay ugu
faa'iideeyaan dadka wadanka leh.

Tirsiga «HALGAN» ee Jannaayo
waxaan ku gorfayn doonnaa daba-
qadaha bulshadeed oo inoo harsan-
burjuwaasiyadda yaryar iyo qodo-
tada reer guuraaga ah. Qaybta
saddexaad ee dersinta taariikhiga
ah ee halgankii gobannimadoonka
Jabuuti waxaan uga warrami doon-
naa soo Shaacbiixii halgankii Im-
beriyaali-diidka iyo hollinnadii
badnaa oo ay Imberiyaaliyaddu
ku dhamacsanayd inay ku dumiso
ama ku weeciso dhaqdhaqaaqa
gobannimadoonka.

WARBIXINTA BISHA

Jaalle Samatar oo Booqanaya Dalal Hantiwadaag ah

Barnaamijka XHKS wuxu tixgelin muhim ah siinayaa xiriirkiisa dibedda ee uu la leeyahay adduunweynaha. Haddaba, qodobka toddobaad ee barnaamijku wuxu si culus u tilmaamayaa baahida xisbiga ee ah sii xoojinta iyo sare u qaadidda iskaashiga iyo xiriirka saaxiibtinimo ee uu la leeyahay waddamada Hantiwadaaga ah Xisbiyadooda iyo Ururradooda bulshada ahba.

Madaxweyne ku xigeenka Jamhuuriyadda Dimoqraadiga ee Soomaaliya ahna Wasiirka Gaashaandhigga kana tirsan Guddiga Siyaasadda ee Golaha Dhexe XHKS, Jaalle Maxamed Cali Samater dhawaan socdaalkii u bilowday 24kii Noofamber, 1976, welina u socda ee uu ku booqday dhawrka waddan ee hantiwadaaga ah ayaa muujinaya barnaamijka XHKS.

Madaxweyne ku xigeenku wuxu ku horreeyey dalka Kuubba si uu uga qaybgalo maalintii Ciidanka Kacaanka ee Kuuba, taasoo dabbaaldegeedu ku aaddanaa 1dii Diisambar, 1976. Booqashadiisaa Jaalle Samater wuxu la kulmay Xoghayaaha Koowaad ee Kuubba, Jaalle Fidel Castro. Wada hadalladooduna waxay ku

saabsanaayeen xaaladda qaaradda Afrika Guud ahaan iyo xiriirka qotada dheer ee Saaxiibtinimada ka dhexeysa Jamhuuriyadda Dimoqraadiga ee Soomaaliya iyo Kuubba gaar ahaan. Jaalle Maxamed Cali Samater, waxaa kaloo uu wa'a hadallo la yeeshay Jaalle Jorge Lescane oo ka mid ah Golaha Dhexe ee Xisbiga Shuuciga ah ee Kuubba Xiriiriyaha Guddiga Gaashaandhiga ee Arrimaha la xiriira xiriirka Saaxiibtinimo ee ka dhexeeya Jamhuuriyadda Dimoqraadiga ee Soomaaliya iyo Kuubba.

Booqashadaa uu Kuubba ku tegay dabadeed, Madaxweyne-ku-xigeenka wuxu tegay Jamhuuriyadda Dimoqraadiga ee Jarmalka kaddib markii uu ku sii hakaday Moosko halkaasoo uu kula kulmay Jaalle Boris Ponomarev, Xoghayaaha Golaha Dhexe ee Xisbiga Shuuciga ah ee Midowga Soofiyeti, wuxuuna la yeeshay wada hadallo ku saabsan xiriirka saaxiibtinimo ee ka dhexeeya labada dal iyo iskaashiga Jaallanimo ee labada Xisbi XHKS & Xisbiga Shuuciga ah Midowga Soofiyeti. Madaxweyne ku xigeenka iyo wafdiga uu hoggaaminayey waxa si diirran ugu soo dhaweeyey Abbaanduulaha Cii-

dammada Qalabka Sida, Jaalle Heinz Hoffman, ka dibna Jaalle Samater wuxuu la kulmay Jaalle Erich Honecker, Xoghayaaha Guud ee Golaha Dhexe ee Xisbiga Midnimada Hantiwadaagga ah (SED) ahna Guddoomiyaha Golaha Qaranka ee Jamhuuriyadda Dimoqraadiga ee Jarmalka (GDR State Council Chairman). Jaalle Honecker wuxuu qaddariyey tabarta Dadka Soomaaliyeed ee ka halgamaaya Imbiriyaaliyadda. Jaalle Maxamed Cali Samater isagoo kulaanka ka halday, wuxuu uga warramay Jaalle Honecker guusha ay Soomaaliya ka gaac'hay xagga dhisidda bulsho ka xora iskudulnoolaad iyo cadaadis. Waxa kaloo uu muujiyey u bogidda uu u bogay taageerada Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Jarmalka ay mar walba u fiidnayso dadka Soomaaliyeed iyo halganka gobanimadoonka Afrikaba.

Maxamed Cali Samater mar uu ka qaybgalay xaflad lagu maamuusayey dadkii uu fashiistuhu laayey wuxuu Jaalle Samater dhigay Ubax Taallaca ku taal Berlin, Jidka Uder-Deliner loo yaqaan. Halkaa waxa lagu yeeriyey Muusikada Qaran ee labada dal.

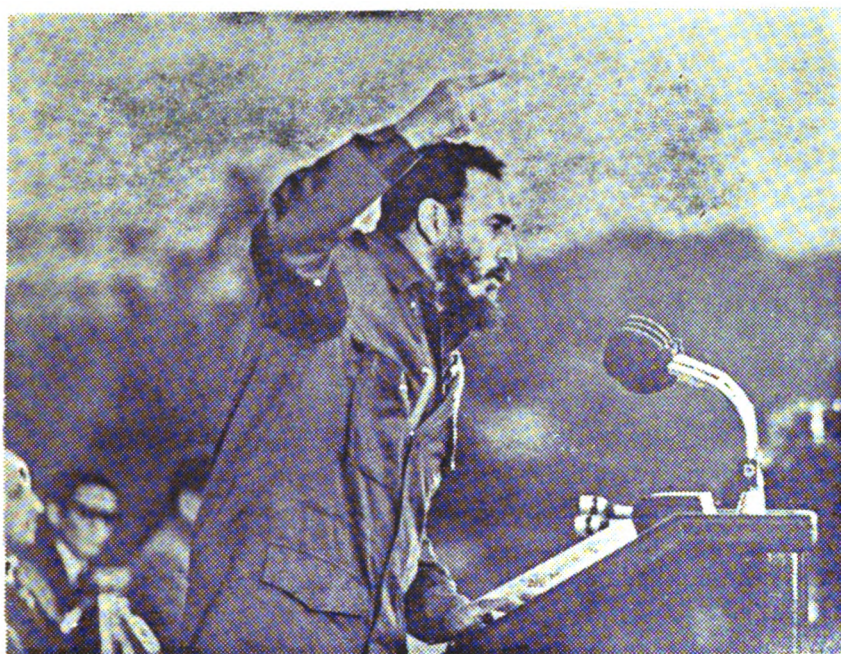
Madaxweyne ku xigeenka,

Jaalle Maxamed Cali Samater iyo wefdigii uu hoggaamina-yey iyagoo booqashadoodii rasmiga ahayd ee ay ku mara-yeen Waddamada Hantiwa-

daagg ah ku jira, ayey booq-
deen Paraque, Magaalo Ma-
daxda Dalka Jokuslafaakiya,
Diisambar, 16dii, 1976. Wef-
digu wuxuu halkaa ku la

kulmay ku-xigeenka Ra'iisal
Wasaaraha Jaalle Rudolf Ro-
hlicok iyo Wasiirka Koowaad
ee Gaashaandhiga Jaalle Ka-
rel Rusov.

SANNADGUURADDII 17aad EE KACAANKA KUUBA

1da Bisha Jannaayo 1977 waxaa ku beegan Xuskii Sannadguuraddii 17aac' ee Kacaanka Kuuba oo ah kacaankii Hantiwadaagga ahaa ee ugu horreeyey oo ka dhasha waddamada galbeedka ee hantigoosiga ah.

Bisha Jannaayo 1dii, 1958-kii ayaa kacaamiinta reer Kuuba iyagoo hoggaamina-ya dadweynaha kuuba kuna soconaya fikradaha iyo aragtida geesiga Fideel kastaro ay ku kaceen halgan adag oo ay kagala wareegeen xukunkii dalka dawladdii fashiistada ahayd ee uu ka madaxa ahaa Battista, taasoo u adeegey-

say danaha hantikoobadka Mareykanka. Markii ugu horreysey ayaa la chisay madaxbannaani toosan oo u danayaysa dhaqadda xoogsatada iyo dadweynahanba.

Ujeedooyinka kacaanimo iyo dadaalka mitidka ah ee kuuba waxaa ina tusi kara horumarka laga gaaray lacagaallanka shaqo la'ida gaajada iyo tirtiridda dhakhsaha leh ee aqoon la'aanta. Arri-mahanu kumay suurto gelin iyadoo aan culeys la saarin dhismaha dhaqaalaha. Isla markay curatay Tawraddii Hantiwadaagga ee Kuuba waxay ku dhaqaaqday inay

habeysa dhaqaalaha dalka taasina waxay sugtay in lala wareego qaybaha waaweyn ee dhaqaalaha ee ku jiray gacmaha shisheeyaha waxaana ka mid ahaa: Bankiyada, Shirkadaha, Wershadaha, iyo dhulkii ay lahaayeen dhulgoosatayaasha shisheeyaha. Tanu waxay kacaanka u fududeysay inuu dhiso dhaqaale dawladeed oo cusub oo ka kooban qaybaha sancada iyo beeraha.

Kacaanka hantiwadaagga ee kuuba wuxuu culeys weyn saaray dhismaha beeraha marba haddii uu dadka kuuba u ba'an yahay beeraleyda. Isbeddel weyn ayaa lagu sameeyey Warshadaha Sonkorta markii lagu kordhiyay ma-kiinado cusub, tanuna waxay keentay isku filaansho dhinaca sonkorta, markii ka damb-eysayna waxay kuuba noqotay dalkii ugu soo saar badnaa dunida oo chan sannadkii 1970kii (81½ M) Hawl la mid ah tan ayaa laga sameeyey dhinaca waraabka beeraha oo keentay kordhinta tacabka bariiska, bunka, buuriga, iwm. Isla markaas waxaa kale ee wax weyn laga qabtay lana wanaajiyey xaaladda daaqa xoolaha, Warshadaha hilibka iyo saamaha.

Sugidda c'haqaale qara-meed oo ku dhisan qorshe cilmi ah waxay keentay dhis-mo bulsho cusub oo xor ka ah eex, is-nacayb, dil iyo gumeysi qof kale gumeysto. Arrimahan oo dhami waxay xidid ku lahaayeen bulshadii hore ee Batiista oo ku dhis-nayd xiriir isku-dul-noo-laansho.

Halganka iyo horumarka kacaanka kuuba kumay ee-keyn gudaha dalka oo keli ah ee wuxuu gaadhay qaybo badan oo adduunka ah. Tan waxaa u sabab ah xiriirka kacaanka kuuba uu la leeyahay kacaannada adduun-weynaha oo ka kooban isku tiir-

siga c'abaqadeed ee wadama-da haniwadaagga, dhaqdha-qaaqyada Gobanimadoonka iyo dhaqdhaqaaqyada horu-socodka ah ee shaqaalaha wadamada hantigoosadka. Is-ku tiirsiga xooggaguna wuxuu leeyahay ulajeedo keli ah oo ah saddii hab looga dhisi lahaa adduun-weynaha kaas oo tirtiraya gumeysiga isku-dul-noolaashaha iwm.

Kacaanka kuuba ma guuleysteen ha'dii aanay jirin iskuduubnaanta kacaanimo ee xooggagan. Sida oo kale guusha weyn ee kacaankii Angoola dib ayey u dhici lahayd haddii aanu helin ga-

canta gacaltooyo ee kuuba. Gargaarka Midowga Sofiyeeti ay u geysatay labadan kacaan iyo kuwa adduunweynaha intiisa kaleba waa lama illaabaan.

Sic'aa daraadeed, iyagoo tixgelinaaya xiriirka ka dhe-xeeya xoogagga horusocodka ah iyo saaxiibtinimada qota-da dheer ee ka dhexeysa dadka Soomaaliyeed, iyo Kuuba ayay Xisbiga Hantiwadaagga kacaanka Soomaaliyeed, Dawladda iyo dadweynaha Soomaaliyeedba jecel yihiin inay la xusaan dadka reer kuuba sannadguuradda 17-aad ee kacaankoodii liibaa-nay.

SHIRKA DHALLINYARADA SHAQEYSA IYO SUUQA XAARAANTA AH

Bisha Disambar 14dii ayuu Guddoomiyaha Hoggaanka Ayc'oloojiyada kana tirsan Golaha Dhexe ee XHKS, Jaalle Maxamed Aaden Sheekh xiray shirkii gudiyada dhallinyarada shaqeysa ee ka socday Wasaaradaha, Wa-kaaladaha, Shirkadaha, Cii-dammada, Jaaca'da Ur'mada iyo 14ka Degmo ee Gobolka Banaadir.

Shirku wuxuu ka dooday dhibaatooyinka uu keenay suuqa xaaraanta ah, dhibaatooyinka gaadiidka, baahida guryo la'aanta ee gobolkan iyo sida arrimahani u saameeyaan nolosha bulshada iyo sic'aa wax looga qaban lahaa. Shirku wuxuu soo jeediyey 11 Qodob sidii arrima-haas wax looga qaban lahaa.

Guddoomiyaha Hoggaanka Ayc'oloojiyada XHKS, Jaalle Maxamed Aaden oo shirkaas

hadal ka jeediyey waxaa uu tilmaamay kaallinta ay dhallinyaradu kaga jirto dhismaha dalka iyo horukaca dalka iyo inay yihiin horseedyaa-sha nolosha bulshada ee um-mad kasta.

Waxa kale oo uu Guddoomiyuhu sheegay inay dhallinyaradu tahay kuwa dareema horusocodka ummadda, caddaaladda, sinnaanta iyo aragtida kacmeed ee dal kasta.

Jaalle Maxamed Aaden waxa uu ka hadlay suuqa xaaraanta ah wuxuuna dhallinyarada u sheegay xiriirka a'ag ee ka dhexeeya ganacsatada iyo suuqa si ay uga faa'iideystaan dadweynaha iya-doo ay ugu wacantahay aqoon-darro iyo dhuuni bursinni-mo. waxaa kale oo uu Jaalle Maxamed Aaden tilmaamay inaanay ganacsatadu tixgelin fursad'dii uu kacaanku siiyey si ay dadka uga gadaan cun-

tada ay dawladdu keento, iyadoo dawladdu la wareegi kartay, iyo sida ay lagama maarmaan u tahay inay isbahaystaan ganacsatada yar yar iskaashatooyinka, shaqaalaha, beeraleyda, reer guuraaga oo ah kooxaha kacaankii 21 Oktoobar uu u curtay si ay uga guuleystaan.

Isaga oo ka hadlaya dhibaataada guryo la'aanta Jaalle Maxamed Aaden wuxuu ca'adeeyey in kacaanku dejiyey hab cusub oo kiraynta guryaha ah si uu ugu daneeyo dadweynaha, in la sameeyey guddiyo degmo oo fuliya arrinta iyo sida aanay weli u suurtoobin inay hirgasho.

Jaalle Maxamed wuxuu gebagebedii hadalkiisa dhallinyarad'ii ku booriyey iney xilkooda ka soo baxaan qayb weynna ka qaataan horumar-ka dalka iyo dhismaha dhaqaalaha.

XIRIIRKA SIYAASADEED EE KONFUR AFRIKA IYO ISRAA'IIL

Sannadahan dambe ayaa ka markhaati kacaya isku dhawaanshaha iyo isgarabsiga midabtakoorka iyo sahyuuniyadda ka soo horjeedda chaqdhagaayada gobannimadoonka ah iyo ra-yiga adduunweynaha.

Biritooriya, magaalo — madaxda midabtakoorka Koonfur Afrika, ayey wada hadallo ku dhexmareen wufuud ka kala socotay Koonfur Afrika iyo Israa'iil. Waxayna ka wada hadleen sii xoojinta xiriirka iyo isbahaysiga labadooda dawladdood ka dhexeeya. Waxaa kaloo ay ka wada hadleen sidii loo fulin lahaa heshiisyadii ku saabsanaa cadaadiska iyo curyaaminta siyaasadeed, dhaqaaleed iyo millitariyeed ee ay ugu talagaleen is-hortaagga dadyowga xornimada qaran u halgamaya ee reer Koonfur Afrika iyo Bariga Dhexe.

Xiriirka labada dawladdood ka dhexeeyaa wuxuu aad u sii adkaaday, markii uu xiriirkoodu gaadhay heer safaaradeed, bishii Disambar, 1975-kii.

Koonfur Afrika, ra'iisul wasaarahooda, John Vorster, ayaa si diirran loogu soo dha-weeyey Tel-Aviv, bishii Abriil, sannadkan, 1976ka.

Hoggaamiyahaa dawladda **midab takoor**ka ku dhisan muusan qarin ujeeddada boqashadiisa wuxuuna yiri, «Waxaan u baahannahay hub lagu cadaadiyo laguna joojiyo

muddaaharaadyada iyo dhaq-dhaqayada dadka Afrikaanka ah ee dalkan ku nool». Si buuxda ayaa looga haqabtiray baahidiisii.

Mugga ganacsiga ee ka dhexeeya labada dawladdood ee sharci-darrada ku dhisan wuu sii labanlaabmay, taasoo inta badan ah xagga millite-riga.

Iskaashiga noocaas ihi wuxu ka dhexeeyaa kooxaha ku dhaqma xukun midabtakoorka ah iyo sahyuuniyada taasoo ah siyaasadda dibedda ee foosha xun ee labadaas dal ee

ah cadaadiska chaqdhagaayada gobannimadoonka ah.

Arrintari waxay la mid tahay, dhuuni-raacyada u adeega Imbiriyaaliyadda Caa-lamiga ah kaalinta ay ka ciyaarayaan Afrika iyo Bariga dhexe.

Haddaba, xiriirka ciibuso-cod ee ka dhexeeya Tel-Aviv iyo Biritooriya ee matalaya hallista Naba'gelyada iyo madaxbannaanida Afrika iyo dadyowga carabta waxay u baahan tahay horis-taag iyo la dagaallan joota ah,

MADAXWEYNAHA LIIBIYA QADDAAFI OO SOCDAAL KU TEGEY MIDOWGA SOOFIYETI

Madaxwene, Mucamar Al Qaddaafi oo isla markiina ah Guddoomiyaha Guddida Hoggaanka dalka Jamhuuriyadda Carabta ee Libya, ayaa socdaal rasmi ah ku tegey Midowga Soofiyeti Bishii Diisambar 6dii ilaa 9dii 1976, iyadoo ay ku martiqaadeen Guddida Dhexe ee Xisbiga Shuuciga ee Midowga Soofiyet iyo Madaxweynaha dalkuba

Heshiisyada labada dal dhexmaray waxa lagu kala saxeexday xaflad lagu qabtay Kerimlin oo uu ka soo qaybgalay Xoghayahay Guud G. Dh.X.S.M.S. Jaalle, Liyoonid Breshneef, Madaxynaha dalka, Nikolaay Bodgorni, Ray-

sal Wasaaraha, Alekse Kosi-jin iyo wasiirka Arrimaha Dibedda, Andarey, Gromiiko, oo intuba ka tirsan Guddida siyaasadda ee Guddida dhexe ee X.S.M. Soofiyeti. Labada dhinac waxay isla gaareen inay iska kaashadaan xagga maraakiibta iyo gaadiidka badda, wadahalo iskaashi xagga dhaqaalaha iyo farsamada dalka Midowga Soofiyeti iyo Libya, iyo barnaamij dhaqan oo labada dal isweydaarsadaan. Labada dhinacba waxay soo dhoweynayaan guulihii uu gaaray dhowaan Gobannimadoonka Afrika waxaanay diyaar ula yihiin taageero joogta ah dagaalka Afrika dhinaca siyaasadda iyo dhinaca ijtimaaciga ah. Labada dhinacba waxay cabaareyeen heshiiska shirqoolka dawladdaha midab gu-meysiga ah ee Israa'iil iyo

Koonfur Afrika iyo xee-ladahooda ay ku doonayaan in ay baabiyaan halganka xornimadoonka dadka Carabta iyo Afrika.

khucbad uu ka jeediyey Moosko, Madaxweyne Qaadaafi wuxuu caddeeyey inaanay weligeed ummadda Carabtu illaaweyn taageerada

Midowga Soofiyeeti uu siinayey ee nooc kastaba ah si ay ugula dagaallamaan, imberiyaaliyadda, Sahyuniyadda iyo dibusocodka gudaha.

Sannadguuradii 70aad ee dhalashadii Breshneef

Bishii Disambar oo aan soo dhaafnay Xoghayaha Guud ee XHKS, Madaxweynaha JDS Jaalle Maxamed Siyaad Barre isagoo ku hadlaya magaca Guddiga Siyaasadda iyo G.DH. ee XHKS wuxuu dhambaal hambalyo ah u diray Xoghayaha Guud G.DH ee X.SH.M.S. Jaalle Liynoniid Breshneef, isaga oo ay ka soo wareegtay 70 sannadood dhalashadiisii.

Jaalle Maxamed Siyaad Barre wuxuu dhambaalkiisa ku yiri : «Jaalle, Xogh. Guud Breshneef, dhaqdhaqaaqa iyo halgankaagu waxay ku taxmeen horumarka hantiwadaagga, waxaadna tusaale u muujisay dadka hantiwadaagga dhabta ah ee adduunka dhammaantood.»

Xoghayaha Guud ee XHKS Madaxweynaha JDS isaga oo dhambaalkiisa sii wata wuxuu tilmaamay in Jaalle Breshneef 70ka sano ee hada uu jiro ay la xiriirtay marxaladda la dagaallanka dibusocodka midab kastoo uu leeyahay, la dagaallanka, naasimadii ku soo duulay dalka M. S., u halganka dhismaha hantiwadaagga iyo ugu danbeyn horumarka cilmiga iyo taknoloojiyadda Soofiyeetka. Taa si, muran la'aan M. Soofiyeeti waxay u suurogelin doontaa inuu gaaro heerka dambe ee hantiwadaagga.

Xoghayaha Guud ee XHKS waxa kaloo uu Jaalle Breshneef uguhambalyeeyey qaybtii uu ka qaatay siyaasadda guu-

sha gaartay ee nabad ku wada noolaanshaha ummadaha hababka kala duwan leh, iyo nabadda adduunka guud ahaan.

Dhambaalka Madaxweynuhu wuxuu wax ka tilmaamay xaaladda adduunka, waxaana uu muujiyey guulaha isdaba-joogga ah ee xoogsatada adduunku gaartay mudadii 70kii sannadood ahayd ee Jaalle Breshneef halganka hantiwadaagga ku jirey.

Muddadaas Imberiyaaliyadda gumeysiga iyo gumeysiga cusub waxaa ku dhacay guuldarrooyin badan. Isla markaas guulo aan xad lahayn bay soo hooyeen xoogaga halganka gobannimadoonka, Hantiwadaagga iyo nabad ku wada noolaadku.

Shirweynihii 4aad ee Xisbiga Shaqaalaha ee Feetnaam

14kii Bisha Disember 1976, waxaa ka furmay magaalada H a a n o y Shirweynihii 4aad ee Xisbiga shaqaalaha feetnaam. Wufuud lagu qiyaasay 1008 qof oo ka kala yimid Feetnaamta koonfureed iyo tan Waqooyi, metelayana 1,500,000 oo qof oo ah xubinaha Xisbiga oo dhan

ayaa isugu yimid Haanoy, si ay uga soo qaybgalaan Shirkaa taariikhiga ah. Shirweynahaasu wuxuu ahaa kii ugu horeeyey ee la qabto intii ay xorowday Feetnaam oo iyadoo wada hantiwadaagga midowday.. Khudbaddii furiitaanka Shirweynaha waxa

Jeediyey Madaxweynaha Feetnaam Jaalle, TON DOK TONG 88 jir ah. Waayo - arag ku xeel dheer halgankii Dheeraa ee kacaankana ah. Xoghayaha Koowaad ee Xisbiga shaqaalaha Feetnaam Jaalle LEE DUAN wuxuu isaguna jeediyey xogwarran

240 xaashidood ah oo koo-baya siyaasadda gudaha, tan dibedda iyo ujeedooyinka ballaaran ee siyaasadda dhaqaalaha. Madaxa Golaha wasaaradda Jaalle Fam Fan Dong wuxuu soo hordhigay Shirweynaha Qorshahii 5ta sano Wufuud gaaraysa 29 oo shi-sheeya ah ayaa kala soo qayb gashay Shirweynaha.

Xisbiga shaqaalaha feetnaam waxaa la asaasay 3dii Feb. 1930kii. Abuuritaankii Xisbigu wuxuu weli cusub oo hor leh u yeelay halgankii dabaqadda shaqaalaha iyo guud ahaan, dhaqdhaqaaqii gobannimoodoonka ahaa. Xisbiga shaqaalaha Feetnaam isagoo hubkiisu yahay mabaadiidii maarks iyo Liinin iyo Bar tilmaameed qeexan oo ficil iyo abaabul leh ayaa xisbiga isaga ahi u hoggaamiyaa dadka reer feetnaam guulaha uu higsanayo. Markay ka hor tegayeen dadka reer feetnaam ciidammadii imperiyaaliyada ee laxaadka lahaa waxay taageera buuxda ka helayeen dadyowga hor u socodka ah meel kastaba ha joogeene, gaar ahaan dawlada hantiwadaagga ah.

Shirweynihii afraad ee Xisbigu wuxuu caddeeyey siyaasadda guud, ujeedooyinka iyo habka uu ka socon doono kacaanka feetnaam marxaladda la marayo wuxuu sii sheegay jaalle Lee Duan, shirweynaha ka hor in hantiwadaagga oo keliya uu awood u siinayo shaqaalaha in ay iyaku noqdaan hoggaamiyaayaasha bulshada. Hantiwadaagga oo keliya, ayuu yiri, ayaa siin kara waxay weli-

Qorshaha 5ta sano Wufuud gaaraysa 29 oo shi-sheeya ah ayaa kala soo qayb gashay Shirweynaha.

good ku riyoon jireen oo ahaa inay ka xoroobaan cadaadiska, iskudulnooladka, dhaxanta, gaajada iyo in ay ku noolaadaan nolol wax kasta la heli karo, mustaqbal la hubo iyo nolol xadaara iyo raaxa leh. Hantiwadaagga oo keliya ayaa dalkayaga ka dhisi kara dhaqaale cusub, dhaqan horumarsan, cilmi iyo ciidan waddani ah oo xoog leh, si ay u ilaashadaan xornimadooda iyo barwaaqadooda. Hantiwadaagga oo keliya ayaa u suurta gelinaya

dalkayaga in uu ku waaro midnimo xagga dalka, dhaqaalaha dhaqanka bulshada siyaasadda iyo idiyo loojiyada xuquuq iyo waajibaad dadka oo dhammi u simanyahay dadkaas oo uu isku xirto walaaltooyo iyo kalgacaltooyo.

Dadyowga horusocodka ee adduunku waxay u rajaynaayan Xisbiga Shaqaalaha Feetnaam iyo dadka reer feetnaam oo dhan horumar joogta ah oo ay ku hirgeliyaan go'aanada Shirweynihii Afraad ee Xisbiga.

SHIRKII LOOME

Bisha Diisember 1976ka waxa magaalada Looome - magaalada madaxda Dalka Toogolagu qabtay shir ay ka socday 48 dal oo ka tirsan Afrika, Kaariibi iyo Basifigga iyo sagaalka dal ee ku bahoobay suuqa dhaqaalaha reer Yurub. Shirku wuxuu ka dooday sidii loo hirgelin lahaa heshiiskii lagu gaaray isla magaaladaas bishii Febraayo 1975kii. Intii heshiiskaas

saxiixday mooyaane, waxaa kale oo shirkan ku soo biiray dalal kale oo dhawaan gobannimadooda qaatey, sida Kamooro, Saysheelle iyo Jamhuuriyadda Suurinaam (Laatiin Ameerika). Shirku wuxuu aad uga dooday arrimaha la xiriira soo saarka iyo suuq geynta Muuska. Dhanka cawil-celinta waxaa laysku afgartay in dawladda ACP oo qaarkood ku khasaareen iibgeynta badeecadahoo-

da loo cawil-celiyo. Dalalkaas waxa ka mid ah Soomaaliya oo laysku raacay in lagu kabo lacag cawil-celin ah oo dhan 14 malyuun ee xagga Muuska iyo hargaha cayriin.

Shirkaas waxaa dhanka Soomaaliya uga qayb galay wafdi uu hoggaaminayey Jaalle S/Guuto Cali Mataan Xaashi oo ah Guddoomiyaha Hoggaanka Caafimaadka iyo Xannaanada Dadka ee Golaaha Dhexe ee XHKS.

Go'aankii 31aad ee fadhiga guud ee qaramada midoobay

Qaramada Midoobay fadhigooda guud waxuu ayiday dhawr go'aan oo ay soo diyaariyeen guddiyadeeda kala duwan fadhigii 31aad ee Qarammada Midoobeye. Go'aannadaas waxa ka mid ahaa kii loogu baaqayey ka faa'iideysiga cilmiga iyo teknoolajiyada danaha nabadda iyo nolosha aadamiga, waxbarashaduna hirgeliso afkaarta nabadda, ixtiraamka xuquuqda aadamiga iyo Madaxbannaanida, taageerada dadka iyo xishmaynta ujeedooyinka horukaca aadamiga ee qarniga 20aad.

Go'aanka Qarammada Midoobay ee taageerayay sinaanta Ragga iyo Dumarka,

horumarka iyo nabadda wuxuu aqoonsaday kaalinta dumarka iyo mas'uuliyaddooda Bulshadan Qarnigan.

Go'aanka Fadhiga Guud ee Qarammada midoobey waxa kale oo uu ayiday bishii Disember go'aan cambaareynaya xadgudubka xuquuqda aadamiga ee ka socda chile, koonfur Afrika iyo dhulalka Israa'iil ay fadhido ee Carabta. Go'aankanu waxuu ugu yeeray budhcadda Chile (Junta) iney soo cellyaan xuquuqda aadamiga si dhaqsa ah, joojiyaana dhibaataada iyo arrimaha foosha xun ee lagu hayo dadka.

Fadhiga 31aad ee Qaramada Midoobay waxuu ayiday

go'aan kale oo lagu doonayo in wax cad laga qabto si loo bilaabo doodii Guddida Tirtirka gumeysiga. Go'aanada la ayiday midkood waxuu ku saabsan yahay in la aqoonsado shir caalami ah oo lagu taageerayo dadyowga Simbabwe, Namiibiya iyo Koonfur Afrika oo la qaban-doono bisha Abriil ama Maajo, 1977, magaalada Maputo ee Mozambique.

Arrimaha aad u muhiimka ah ee fadhiga Guud 31aad ee Qarammada Midoobey waxa ka mid ahaa go'aannada dhimista hubka, imaan la isticmaalin xoog xiriirka caalamiga ah iyo ixtiraamka ummadaha.

ARAGTIDA CILMIGA

“ KAALINTA HIDDAHA IYO DHAQANKU KAGA JIRO „ “ HALGANKA GOBANNIMADOOKA „

Annagoo ku xusayna Jaalle Amilkar Kabraal oo Gumeystayaasha iyo kuwa kaaliyaa dileen, iyo isla markii munasabadda Bandhigga Dhaqanka Afrika iyo dadka madow ayaan soo daabacnay teesigan.

— AMILKAR KABRAL —

Halganka dadyawga adduunku ugu jiraan gobannimada iyo madaxbannaanida waddaniga wuxuu haatan noqday xoog laxaad leh oo saamaynaya horumar-ka aadaniga, wuxuuna ka mid yahay astaamaha taariikhda ee waqtigeennan haatan dunidu marayso.

Faallo iyo taxliil qoto dheer, oo mawduuci ah haddii lagu sameeyo imberyaallisamka, jiritaan ahaan iyo ifafaale taariikheed ahaanba, waxaa dhab ah in uu lagama maarmaan u ahaa isbeddelka iyo horumar-ka dhaqaalaha iyo siyaasadda ee dadyaw badan oo ka mid ah bulshada aadamiga, taasina waxay cad-daynaysaa in xukunka imberyaalisamku, ka sokow dhiigmiiradka, iyo cadaadiska naxariis darrada ah, iyo dilka, misana gebi ahaantii aanu wada ahayn wax aan wax-kasoo qaad lahayn ama dhammaantii wada xumaa.

Maalbiiriska weyn (accumulation of capital) ee ka dhacay dhawrka dal ee dunida geesteeda woqooyi, kana dhashay budhcadnimadii, dhacii barwaaqada dadyowga kale, dhiigmiiradkii naxariis darrada ahaa ee muruqooda, ma keenin oo keliya bursadkii xukunka gumeysiga iyo dal ballaarsiga imberyaaliyaddu. Maalka imberyaaliga ee dalalka hantigoosigu wuxuu had iyo goor raadiyaa faaiido iyo macaash kii hore ka badan, taasina waxay keentay kartida wax-abuurka, fikradda iyo xeeladda aadamiga oo korodha. Dabadeed-

na iyada oo ay kaalmaynayaan horumarka cilmiga iyo farsamadu, ayaa waxaa si qoto dheer isu beddeley, horena ugu maray, qalabka tacabka iyo qaabka bulshadu shaqada u abaabusho.

Sidaas darteed waxaa sare u kacay heerka nolosha iyo maciishadda ay ku sugan yihiin kooxo badan oo ka mid ah degganaha adduunweynaha.

Waddamadiise la gumeystey, gumeysigu wuxuu d'abray, isna hortaagay, haddii uusan gebi ahaanba tirtirin, qalabka tacabka. Maalka imberiyaaligu wuxuu dalkaas ku khasbay xiriir bulshannimo oo qaab cusub ah oo uu ka hirgeliyey dalalkaas dhexdooda, halkaas oo dhismaha bulshada dalalkaas dhexdooda, si weyn u sii murga. Wuxuu kor u qaaday, kiciyey siina adkeeyey, iska-horimaadka kooxaha iyo bulshada isaga soo horjeedka dabaqinnimo.

Isticmaalkii lacagta iyo horumarka suuqa wax-isdhaafsigu gudaha iyo debedda ayaa waxaa ka dhashay dalal iyo ummado cusub oo ka soo dhex baxay ummadihii, kooxihii, iyo qabaalkii ku dhaqnaa dhulalkaas.

XUKUNKA IMBERYAALIYADDA:

Ma aha in la ammaanayo dabaqyo xukunka imberiyaaliyadda haddii la qiro in uu ahaa adduun cusub oo la furay, markii adduunkii hore yaraaday, maxaa yeelay ayada ayaa waxay noqotay heer cusub oo uu gaarey horumarka bulshada aadamigu, oo ka sokow dhibaatooyinka gumeysiga ay ka mid yihiin dilka, dhaca, midabtakoorka iyo niyad xumida uu aadamiga u u keenay, haddana isla markii waxaa si qoto dheer hore ugu maray aqoonta aadamiga iyada oo u adeegeysa hirgelinta ujeeddoyinkiisa guud ahaaneed, saamaynaysanna qaybaha iyo xubnaha kala duwan ee horumar-ka bulshada aadamiga.

Xukunka imberyaaliyaddu wuxuu abuuray, barbaariyey oo sare u dhigay iska-hor-imaadka ka dhasha bulshada aadamiga, mid aan ku koobnayn qof qof ahaan ee u gudba dalalka kala duwan iyo qaybaha kala duwan deggaanaha bulshada aadamiga.

Jirista xukunka gumeysiga, joogistiisa iyo xoogeysiga uu xoogeystey, intuba waxay u baahanayeen, haddana u baahan yihiin aqoon iyo garasho sugan, kuna saabsan ummadaha la gumeysto iyo taariikhdooda dhaqaale, bulshannimo iyo dhaqan ahaaneed. Aqoontasu waxay ku timid, kuna tarantay, sidii la isu barbar dhigayey taariikhda dadyawga la gumeysto iyo kuwa

wax gumeysta, waxayna lagama maarmaan u tahay joogista xukunka gumeysiga, kaas oo had iyo goor me-silaya jaba ummadood oo si cadowtinnimo ah iskaga soo horjeeda, kuna kala duwan xagga taariikhda iyo camalkooda.

Baarista taariikhda iyo nolosha dad-yawga la gumeysto inkasta oo ay tahay mid kala dhimman, mid aan xilkasnimo iyo xaq ku dhisnayan, haddana waa arrin qayb ka qaadatay horumarka guud ahaaneed ee aqoonta bulshada iyo cilmiga aadamiga.

Run ahaantii qarnigan xukunka gumeysiga imberyaaliyaddu jirey ka hor, ma dhici jirin in sidaas oo kale loogu dadaalo baarista iyo barashada arrimaha saameeya taariikhda dadyawga iyo bulshada ummadaha kale. Warar, deraasooyin, aragti kala duwan iyo waxaayllo badan oo aan hore looga warqabin, kuna saabsan dadyawga iyo ummadaha la gumeysto ayaa isbiirsaday, kuwaas oo gaar ahaan saameeya dhinacyada taariikhda, dhaqanka, taariikhda hiddaha, nooca iyo isirka dadka ee ummadahaas iyaga ah.

Inta waayahan dambe baarto qofka ama bulshooyinka bilowga ah (ama soo koraya) waxay si gaar ah ugu dhugyeesheen rayiga lag haysto jinsiga, qabiilka ummadda, dhaqanka, abtirsimada, nasabnimada, «siapoonsiga», sharafta iyo waxyaabo badan oo la xiriira.

Dhowaanbay ahayd markii la arkay in ay tahay lagama maarmaan in la baaro, taxliilna lagu sameeyo, xaaladda iyo dabeecadda bulshada dalalka la gumeysto, taasina waxay la socotey soo bixidda dhaqdhaqaaqa gobannimo - doonka, si loo sahmiyo, loona ogaado, bal xaggee buu halgankaasu cuskanyahay, maxaase u sabab ah? Nimanka arrintaas baaray waxay guud ahaan isla oggol-yihiin marka halkaas laga eego, in hiddaha iyo dhaqanka lug weyn ku leeyihiin.

Haddii laysku dayo in diirka laga qaado kaalinta runta ah ee dhaqanku kaga jiro horumarka dhaqdhaqaaqa gobannimo - doonka, waxa loo arki karaa: In uu faa'iido aan laga maarmi karin u leeyahay, qayb weynna ka qaato, halganka guud ahaaneed ee ummadaha adduunku kula jiraan xukunka imberyaaliyadda. Maxaa yeelay waxaaba jirta oo la wada ogsoonyahay in dhaqdhaqaaqa gobannimadoonku bilowgiisii hore caan ku ahaa hinqadka iyo hiyi kaca hiddaha iyo dhaqanka dadweynaha oo sii kordha. Waxaana haatan runba la isaga qaatay in dhaqdhaqaaqa gobonimo-doonka dadyawgaas ay kordhac u ahayd hinqad iyo hiyikaca

xagga dhaqanka ah, waxaana dhaqanka lagu tilmaamay hab lagu kiciyo dadka, mar haddii sidaasu jirtana waa hub loogu dagaal galo madaxbanaanida.

Haddii laga eego xagga waayo aragtida halganka dadkayaga amase haddii la doono, kuwa Afrika oo dhan waxaan dareemayaa in ay tahay arrin aad u kooban amase khladba ah, in lagu nuux nuuxsacdo fikradaha saadiya kaalinta weyn ee hiddaha iyo dhaqanka ka qaato horumarka dhaqdhaqaaqa gobanoma-doonka Waxay iila tahay fikraddaasu waxay ka timid buun buunin arrin run ahaantii wax ka jiraan, isla markiise ah amuur kooban oo ka soo dhex baxday «indheergaratada» gumeysigu abuuray ama kuwa haajira. Arrinta haddii sidaas loo baahiyo, waxaa goorta la illaawayaa sababha aanu ku diiddannahay in xaalka loo ekeysiiyo sidii iyada oo hiddaha iyo dhaqanku yihiin xoog aan la baabi'inkarin oo dadweynaha iskaga daafaco xukunka shisheeyaha.

HIRGELIWAAGA IS-DHEEHIDDA;

Maadaama ay yarayd muddadii gumeysigu qaarddan Afrika haystay meelo yar ma ahee guud ahaan aad bay u gaabnayd taasuna waxay keentay in ayana u suurto gelin weyday in uu baabi'io ama dhaawac weyn oo qiimo-tira gaar-siiyo tiirarka saldhigga u ah hiddaha iyo dhaqanka dadyawga la gumeysto. Waayo-aragtinnimada Afrika waxay tusaysaa, ka sokow dadkii la ciribtiray, iyo midabtakoorkkii. m i d d a gumeysiga u arkayey in lagu jebin karo ama lagaga har- tegi karo hiddaha iyo dhaqanka ahayd arrintii loo yiqiin dhaqan doorinta (assimilation).

Hase ahaatee hirgeliwaaga ay hirgliweydey siyaasadda is - dheehiddu waxay tusaale cad u tahay aragtida dhalanteedka ah ee gumeysigu ku socdey iyo islamarkiiba xoogga iyo kartida dadweynaha. Geestu kale haddii laga eego xataa mustacmaraadka caddaan-ku degey, halkaas oo weli dadweynuhu u badan yahay waddaniyiin, waxaad arkaysaa meelaha gumeysigu ku ilkaystay (gaar ahaan xagga aqoonta) in ay ku kooban tahay xeebaha iyo meelo yar yar oo gudaha ah. Magaalo madaxda, xarumaha iyo magaalooyinka wixii ka baxsan, xukunka gumeysigu badiba ma jiro.

Dabaqadaha ijtimaaciga ah ee gumeysiga abuuray gaar ahaan kuwa lagu tilmaami karo burjuwaasiyadda yar yar ee waddaniga ah iyo tiro aad u kooban oo ka mid ah dadka ka xoogsada magaaloyinka ayuunbaad mooddaa in ay wax yar taabatay.

Dadweynaha ballaaran ee reer miyiga iyo qaybo aan yarayn oo reer magaalka ka mid ah, oo isku gaara 99%, ayaa si dhab ah uga go'an haddiiba iyo dhaqanka gumeysiga, taasina waxay tusaale u tahay in ayan ahayn dadweynaha ballaaran oo qura ee xataa dabaqaadka sare dhexdooda (sida madaxda qabiilka, qoysaska ladan iyo madaxda diinta) laga tirtiri-kari waayey hiddaha iyo dhaqanka waddaniga ah, qiimihiisuna aannu marna hoos u dhicin.

Marka kooxaha bulshada ee shisheeyaha la dhaqmay ay hoos u dhigeen, yaseen cadaacis iyo khiyaama-na kula kaceen, ayaa hiddaha iyo dhaqanka waddanigu waxay u magan galeen, kuna dhuunteen, tuulooyinka kaymaha iyi maskaxda dadweynaha gumeysigu dumay, halkaas oo ay kaga gabbaceen ama kaga dhuunteen, duufaannadii gumeysiga, si ay u soo rogaal - celiyaan, halganka gobannimadoonkana mar labaad u soo celiyo xooggagoodii oo dhan iyo haybaddoodii. Sidaana ugu wacan in ayan dadweynuhu u jirin arrinta loo yaqaan dhaqan-u-noqosho (return to the source), maxaa wacay dadawenuhu waa ilayska iyo ifiyaha dhaqanka, waana asalka iyo saldhigga dhaqanka, isla markiina waa xoogga keliya ee abuura, dhawrana si ay taariikhda ugu galaan. Haddii qiimayn sax ah lagu samaynayo kaalinta dhaqanku kaga jiro horumarka dhaqdhaqaaqa gobanimadoonka, waa in la kala caddeeyaa, siiba Qaaraddan Afrika, meesha dadweynuhu uu ilaashanaayo dhaqankiisa iyo meesha kooxo la dheehay ee dhaqan habaabay ay jiraan.

KOOXAHA UGU HOOSEEYA DABAQAADKA EE WADDANIGA AH

Inkastoo astaamo dhaqanka bulshadoodu weli ku haray, haddana «doorka la dheehay wuxuu ku nool-yahay, nolosha iyo dhaqanka gumeysiga shisheeyaha ah, kaasoo uu ku abtirisado, yeeshana muuqaalkiisa bulshannimo, uuna ka la mid yahay aragtida mawqiifka uu ka qabo dhaqanka waddaniga ah. Waqtiyadii gumeysiga, ugu yaraan laba ilaa saddex fac dhexdood, ayaa waxaa abuurmay dabaqad ijtimaaci ah, oo ka timid saraashkiisha dawladda, hawladeennada qaybaha dhaqaalaha ee kala duwan (gaar ahaan ganacsiga) xubnaha xirfadaha gaarka ah iyo kooxo ka mid ah reer magaalka iyo beeraaleyda waaweyn. Kooxdaas oo ah kuwa ugu hooseeya dabaqadda dhexe, oo uu abuuray shisheeyuhu, una ah lagama maarmaan habka dhiigmiiradka gumeysiga. Mar keliya ayuunhay is arkeen ayaga oo kala dhex taagan dadweynaha ballaaran ee shaqaalaha ah iyo kooxda yar ee mesilaya taliska shisheeyaha. Inkasta oo ay suuragal ta-

hay in kooxdaasi la yeelan-karto xiriir dadweynaha ama Madaxda qabaa'ilka, haddana waxay ka caado yeeshaan in ay ku noolaadaan nolol la mid ah, ama ku dhow, midda dabaqadda yar ee shisheeyaha ah. Si ay isugu ekaysiiyaan, ugana mid noqdaan, dadka shisheeyaha ah waxay ku dadaalaan in ay yareeyaan xiriirkaas dadweynaha, iyagoo si gaar ah ugu talaxte-gaya kan qoyska iyo reerkaba.

Hase ahaatee, marmar aad u yar maahee, waa guud ahaan isboortiga oo ayan ka gudbi karin gidaarka habka gumeysigu hor dhigay, waxaa markastaba cibra duruufka iska horimaadka bulshada iyo midka hiddaha ee ay ku hoos noolyihiin, umana suurtoowdo in ay cararaan runta qaraar, ee ku sugan in ayihiin dabaqad go'doon ah oo takooran, waxay tilmaameysaa go'doonimadaasi ciqhib-darrada iyo murugta bulshannimo iyo midda dhaqaneed ee ay ku sugan yihiin boorjowaasiyada yaryar ee gumeysigu abuura.

Xaaladda nolol maalmeedka ee la xiriirta iska horimaadka dadweynaha waddanka iyo gumeysiga shisheeyaha ayaa kordhinaysa welbahaarka iyo niyad-jabka dabaqadda burjuwaasiyadda yaryar. Lixaadka murugtaasu wuxuu sii siyaadaa inta heerka noqoshada iyo kan aqoon-dheehu taaganyihiin, wuxuuna ku dhacaa qofka ee ma sameeyo bulshada.

ASALKA OO LOO NOQDO

Haddaba ku dhawaaqa asalkoo loo noqdo oo ay calanka u siyaan kooxaha hoose ee dabaqadda dhexe ee waddaniga, wuxuu sii dheeraadaa marka dareenka go'doonimada iyo niyad-jabka kooxahaasi uu kordho. Arrintaasi waxay kale oo saamaysaa inta Afrika ah oo ku luntay dalalka gumeysiga iyo midabtakoorka. Isla markaas waxay tartiib tartiib u garwaaqsadaan inay qasab ku tahay inay si deg-deg ah u diidaan «xaaladooda go'doonka» ah, oy raadshaan waxay isku aqoonsadaan, oo u tallaabaan geesta kale ee halganka bulshada iyo dhaqanka ay ku dhex noolyihiin: halkaas uu taagan yahay dadweynahu. Saas awgeed bayn lama filaan ahayn in aragtida dhaqdhaqaaqa loo yiqiin Isbahaysiga Afrika iyo NEGRI-TUDE oo ah laba urur oo guud ahaan labaduba qaba in dhaqanka Afrikada madaw oo dhammi isku mid iyo isku dareen yahay) ay ka dhasheen kana soo abuurmeen dalal bannaanka ka ah Afrikada Madaw. Sheegashada Ameerikaanka Madoobi ay dhowaan sheegteen isirka Afrikaannimada lafteedu waa arrin

la xiriirta, tusaalana u ah, quusashada ay taaganyihiin iyo baahida ay qabaan ku noqodka asalka, in kasta oo ay arrintaas lug ku lahayd madaxbannaanidii ay gaareen dadyowga Afrika badidood. Hase ahaatee «u noqodka asalku» ma ah, mana noqor: karo wax - ku - ool marka loo eego halganka lagala soo horjeedo xukunka shisheeyahay (gumeysiga iyo midab takoorka) ama dhab ahaantii rabidda in loo noqdo caadaadki hore, waxayse ku biyashubaysaa higsashada boorjuwaasiyadda ay yari ay higsanayso in ay gaarto dhaqanka nolosha sare ee dabaqadda xukunka haysta ee shisheeyaha, taasi oo markii ay u suura-geli weydey, ay calanka u qaadeen soo noolaynta dhaqanka waddaniga dib ugu laabashada asalku waa tal-laabo ka maarmi-waa ah, kana jawaabaysa, iska horimaadka aan heshiiska lahayn ee ka dhexeeya bulshada la gumeysto iyo xoogga wax gumeysta, kuwa la dhiig meerto iyo kuwa wax dhiigmiirta.

Marka dareenka u «noqoshada asalku dhaafo heerka qofka keliya, una gudbo «kooxo» ama «dhaqdhaqaa-yo» kan ayaa waxay u dhurataa in iska-horimaadku u rogomo dagaal, u gogoldhigana u noqdo kan gobannimodoonka. Hase yeeshee arrinta u «noqoshada asalku» waxay taariikh ahaan waxtar jeedahay marka ay ku dhafantahay gobannimo u cirir dhab ah, kuna dheehantahay rajada dadweynaha iyo ujeedooyinkiisa, ka xoroowga dhaqanka iyo xukunka gumeysiga gebi ahaantiiba. Wixii kale ee lagu taransan kara waa kasab ku meel gaar ah, iyo uun danaystannimo siyaasi ah, ama ha laga warqabo ama ha la mogaadee. Waxaana loo baahan yahay in la xuusuunaado in fikrad-da «u noqoshada asalku» aanay isla mar qura si siman uga soo ifbixin kooxaha hoose ee dabaqaadka dhexe, waa arrin gaabisa, oon taxnayn, iskuna sar og'nayn, horumarkeeduna wuxuu ku xiranyahay, saldhigga hantida ee qofka, inta uu dhaqan geddis ku dheehay, mabaadii'ida aydolojiga ah uu rumeysan-yahay iyo taariikhda gaarka ah uu leeyahay qof ahaan.

Arrintaasna waxa calaamaad u ah qaybsanaanta boorjuwaasiyada yar-yar ee waddaniga ay u qaybsan tahay saddex kooxood, marka laga eego xiriirka ay la leeyihiin dhaqdhaqaaqa gobannimodoonka, kuwaas oo kale ah:

- 1) Koox yar oo in kastay dooneyso tirtirka xukunka shisheeyaha, haddana si cad uga soo horjeeda halganka gobannimodoonka, si ay u daafacdo, una ilaashato danaheeda iyo xaaladdeeda dabaqadeed.
- 2) Inta badan oo aan weli dhanna raacsanayn.

- 3) Iyo koox yar oo kale oo wax ka abuursito waxna ka hoggaamiso halganka gobannimo—doonka.

Kooxda ugu dambaysa waxay ciyaartaa kaalin weyn xagga horumarka halganka waqtiga madaxbannaanimada ka horreysay, hase ahaatee ilaa ay halganka ku dheehanto kama mid noqon karto dadweynaha, danaha iyo him ilooyinkiisana ma masili karto. Ka mid noqoshada dadweynuhu waxay ku xiran tahay, qaabka halganka, Aydolojiyada dhaqdhaqaaqa iyo heerka garaadka siyaasiga ee qofka iyo iimaankiisa.

HIDDAHA IYO DHAQANKU WAA SALDHIGGA GOBANNIMODOONKA:

Hiddaha iyo dhaqanku waxay muujiyeen in ay yihiin aasaaska iyo saldhigga gobannimo doonka, bulshada ilaashata hiddeheeda, dhaqankeeda iyo aqoon-keeda ayaa kari karta kicinta iyo abaabulidda dadkeeda lana dagaallami karta xukunka shisheeyaha. Midab kasta oo ay qaataan hiddaha iyo dhaqanka macna weyn bay ugu fadhiyaan socodka taariikheed ee ummadaha. Waxayna awood iyo itaal u leeyihiin inay diyaariyaan, bisleeyaanna, waxyaabaha suga socodka taariikhda iyo qaybta bulsho kasta horumarka (ama dib-u-dhaca) ku leedahay. haddiise taliska imberyaaliyaddu yahay kii joojinaayay socodka taariikhda bulshada la gumeysto, durba waa la iska garanayaa in joogistiisu u dhiganto ciribtirka hiddaha iyo dhaqanka. Ummad allaale ummaddii ku guuleysata in ay iska xorayso gumeysiga shisheeyaha waxay mar labaad cagta saartaa dhabbaha horumarka, iyo dhismaha dalkeeda; sidaas darteed halganka loogu jiro gobannimo—doonku ugu horrayn waa halgan ka dhasha hiddaha iyo dhaqanka.

Dagaalka Gobannimo—doonka waa halgan Siyaasi ah oo lama huraan ah, sidaas awgeed, si degdeg loogu foodsaaro waxa lagu camal falaa tabo iyo xee-lado siyaasi ah. Hiddaha iyo dhaqanku waa ka qoto dheeryihiin heerka abaabulka iyo kicinta oo keliya in loogu camal falo. Hiddaha iyo dhaqanku waa cilmi dhan oo koobaya waayaha gaar ahaaneed ee dalka, gaar ahaan arrimaha la xiriira dhaqanka dadweynaha sida ugu habboon ee ugu faa'iidada roon ee dadweynaha loo abaabuli karo, waxaa lagala soo bixi karaa haddaba aqoonta hiddaha iyo dhaqankooda. Waxaana lagama maartaan ka dhigay in dhaqdhaqaaqa Gobannimo—doonku aqoonsanaado qiimaha hiddaha iyo dhaqanka ee bulshada guud ahaan, gaar ahaanna hiddaha iyo dhaqanka dabaqad kastaba ay leedahay,

waa iyada oo la ogsoon yahay, inkasta oo ay leeyihiin weji dadweyne, haddana in hiddaha iyo dhaqanku aaney isku sar go'aanayn, si simanna ayan uga hirgelin bulshada aadamiga marka loo eego ballar ahaan iyo dheerer midba. Waa run oo aragtida iyo fikradda qof kasta ama dabaqad waliba ka qabto halganka Gobannimo—doonka waxaa saldhig u ah danaha dhaqaalaha ay leedahay, hase ahaatee waxaa had iyo goor si weyn ugu lug leh hiddaha iyo dhaqanka. Mararka qaarkood dad ku jira isla dabaqad ayaa kala yeelan kara aragtiyo kala geddisan oo ku saabsan Gobannimo—doonka, taasna waxaa ugu wacan qof kastaba heerka uu ka joogo garashada hiddaha iyo dhaqanka waadaniiga ah, Waana sidaas waxa hiddaha iyo dhaqanku ay macnaha iyi qiimaha weyn ugu leeyihiin, kaalinta culusna ugu ciyaarayaan ka mid ahaanshaha iyo ku xirnaanta qof kasta bulshadiisa uu ka mid noqonayo, kuna dheehanayo dhibaatooyinka iyo himilooyinka dadkiisa, waana arrinta xaddideysa meesha uu qofku ka taagan yahay isbeddelka iyo horumarka bulshada.

Qaab kastaba ha yeesho, ee halganku wuxuu muujiyaa baahida iyo lagama maarmaan—nimada kicinta iyo abaabulidda dadweynaha ballaaran, isku duubnida iyi midnimada siyaasiga iyo midda niyadda ah ee dabaqadaha bulshada kala duwan, wuxuu kale oo muujiyaa baahida loo qabo titiridda Qabyaaladda, dhulgoosinnimada iyo wax allaale wixii dibusocodnimada iyo haraannimo ah oo aan la socon karin qiimaha iyo dabeecadda waadaniinimada ah ee uu leeyahay gobannimodoonku. Halgankaasu wuxuu huriyaa, waxna ka beddelaa, garaadka dadweynaha. Maxaa yeelay goobaha dagaalka gobannimodoonku waxay dadweynaha u oggolaadaan in uu arrimihiisa u maamulo si dimoqraadi ah, si uu u xoojiyo macnaha iyo qiimaha dimoqraadiyadda dadka dhextaal, uu hormariyo mabaadi'da dhalliilka iyo Isdhalliilka, iyo kordhinta ka qaybgalka dadweynaha maamulka noloshiisa, tirtiridda aqoondarrida, dhismaha dugsiyo cusub, Cusbitaallo, abuuridda hoggaan iyo tababarro shaqaalaha iyo xoogsatada, iyo waxyaabo kale oo la taabbo—geliyo, kuna biyashubanaya Tubta weyn ee socodka halganka gobannimo—doonka. Taasina waxay tusaale cad u tahay in halganka gobannimo—doonku aanu ahayn arrin siyaasi ah oo keliya, wuxuu kaloo runtii yahay arrin saameysa hiddaha iyo dhaqanka.

GUMEYSIGA IYO HALGANKA GOBANNIMO-DOONKA:

Wakiillada Xukunka gumeysiga iyo dalalka gu-

meysiga naftooduba wararka curashada dagaalka gobannima—doonka waxay ku qaabilsan niyad la yaab shaki iyo u qaadan—waa ah, taasi oy saldhig u tahay nacayb, xin xaasidnimo iyo colaadis qorsheynsan. Hase ahaatee sida wararka loo qaabbilo waxay u kala duwan tahay sida ay u kala duwan yihiin danaha dabaqiga ah, fikradaha siyaasadda iyo heerka nafsiyadda iyo niyadda gumeystannimada iyo Midabtakoor-nimada ugu qaybsan tahay kooxaha bulshada iyo qof qof ahaanba. Horumarka dhaqdhaqaaqa gobannimodoonka, guulaha uu soo hooyo iyo tallaabooyinka uu qaadayo si uu uga hortago kadeedka gumeysiga, iyo khasaaraha soo gaara xoogga Ciidammada Gumeysiga, ayaa waxay keenaan qaybsamaan iyo tafaraaruq ku dhaca xarumaha gumeysiga, gaar ahaan-xagga fikradaha. dabacoodna waxay kala yeesheen fikrado siyaasi ah oo kala duwan, halkaas oo iska-horimaad iyo bulshannimo cusubi ka dhashaan. Inkasta oo marka hore ee damco in la xaaqo, haddana mar allaale marka dagaalku gaaro heer uu ku qasbo gumeysiga qirashada jirista halganka iyo in uu noqday run aan indhaha laga qabsan karin, ayaa fikradaha bulshada gumeysiga waxaa ku dhaca isbeddel Tayeed: suuro galka ama lagama maarmaannimada

dalka la gumeysto ayaa si guud ahaan ah u soo baxda, ugu dambeystana madaxa la soo kacda.

Isbeddelka sidaas ahi wuxuu tusinayaa qirasho iyo ictiraaf ku dhisan dareenka gaarnimada hiddaha iyo dhaqanka dadka u heeganka ah halganka gobannima—doonka, in kasta oo hore loogu inkiray madaxbannaanidooda lana dafiri jiray sinnaanta hiddaha iyo dhaqanka dadka la gumeysto iyo midka wax gumeysta, inkasta oy jiraan koox yar oo macangag ah oon marna taa oggolaan. Waxaana jirta in marka iska hor imaadka gaaro heer kulul, aqoonsado hiddaha dadka la gumeysto, taasina waxay ka timaaddaa gumeysiga naftiisa. Si Gobannimo—doonka looga duwo uedadiisa, waxaa la abuuraa marka siyaasad jahawareer ah oo ka hadasha «Horumarinta dhaqaalaha iyo bulshada» iyo tan «hadaha iyo dhaqanka» taasna waxaa looga jeedaa in gumeysigii la huwiyo maryo cusub, loona yee-lo midab hor leh. Waxaase hubaal ah in gumeysiga cusubi yahay xukunkii iyo dhiigmiiracskii Imberiyaa-liyaadda oo weji cusub leh. Hase yeeshee taasi waxay markhaati ka tahay in ay gumeysiga khasab ku noqotay aqoonsashada shakhsiyadda dadkii ay gumeysan jireen iyo hanashadooda maamulka siyaasaddooda iyo horumarinta hiddahooda iyo dhaqankooda.

WAXAYNU GALLAY SANNAD CUSUB, WAA 1977ka.

GUDDIGA QORAALKA EE «HALGAN» WAXAY DADWEYNAHA SOOMAALIYEED IYO XOGGAGGA HORUSOCODKA EE ADDUUNKA DHAMMAANTOOD, MEEL KASTA OO AY JOOGAAN HALKAN UGA SOO TABINEYSAA HAMBALYO WACAN, WAXAYNA LEEDAHAY «SANNAD HOODO LEH».

SALDHIGYADA CILMIYEED EE MAAMULKA CUSUB

Maxamed Jaamac (Xaaji Kore)
X. G. Dh. ee XHKS

Run ahaantii, meelmarinta mabaadii'da hantiwadaaggu waa, dib u dhigidda tiirarka nolosha ijtimaaci-ga ah si dhab ah, oo ka jawaabeysa nidaamka hoggaaminta haw/aha bulsheed si loo dhiso hab cusub ee ku qotoma maamulka mujtamaca hantiwadaagga, waxaa lagama maarmaan ah, in socodsiinta maamulka gacanta loo geliyo xoogagga tacabka taasoo aan lagu arkeyn hababka kale dhexdooda oo ku dhisan lahaanshaha gaar ahaaneed.

Si cilmi ah u hoggaaminta bulshada hantiwadaagga waa inay la xiriirtaa xeerarka mawduucigaa, si loo hormariyo hawlaha bulshada.

Hantiwadaaggu wuxuu ballaarinayaa qaababka kale duwan ee dadaalka dadka, wuxuu kalee ballaarinayaa sidii loo ilaalin lahaa yoolka tacabka iyo qaybinta kheyraadka ijtimaaciga ah, si loo fuliyo baahida koreysa ee xoogsatada xagga nolosha ijtimaacigaa.

Lahaanshaha guud ee qalabka tacabku, wuxuu ka hortagey buuqa iyo tartanka wax uruursiga ee lagu yaqaan dhaqaalaha hantigoosiga ah. Ku dan lahaanshaha jidadka iyo tabaha lagu kulminayo isdiidmiyoo-shaha guud ahaaneed ee qalabka tacabku, waxa uu salka u dhigayaa dhismaha cusub ee wadashaqeynta guud ee dawliadda iyo xoogagga wax soo saara, iyo inay kulmiso hawlaha takhasuska, isu kaalmeysiga wax soo saarka iyo ka faa'iideysiga cilmiga iyo taknikada.

Qeybinta shaqada hantiwadaaggu ma aha keiia, abaalmarin laga abaalmariyo shaqada faa'iidada mujtamca u leh ee qaabkiisi sameeyey, ee waxay kaloo tahay horumarinta kartida dadka iyo xubnaha mujtamaca ku jira. Waxaa waajib ku ah hawlawaadeen kasta ee shaqada dadka haya, masuuliyaddiisa iyo darajadiisuba in kasta ha le'kaatee inuu markuu rabo inuu go'aan ka gaaro arrin khuseysa dadka, uu la kaashado qaynuunka iyo danta guud ee dadweynaha kana feyigaado laab-la-kac iyo daneysi gaar ahaaneed.

Abuurkil guddiyada shaqaalaha iyo dawlada

hoose waa mid uu kacaankeenna hantiwadaagga ahi ku baabi'inayo masuuliyadda qofka kaliyihu gacanta ku hayo, laguna beddelayo mid guud ahaaneed.

Dhan kalena dhismaha XHKS ee horseedka ah iyo hayaadkiisa sare iyo kuwa gobollada, degmooyinka iyo tuulooyinkaba, waa mid ku gargaareysa qofka masuulka ah inuu go'aankiisu noqdo mid wadareed oo ka reebban kali tashadnimo iyo is-faqquq.

Tusaalooyinka xoghayaha guud ee xisbiga Jaalle Siyaad waxay leeyihiin:

«Si kastaba ha ahaatee, waa in ay hoggaaminta guud ahaaneed la socotaa isxilqaan shakhsi ah oo qof kasta, oo laysku ilaalinayo».

Taas waxay ka danbeysaa, wixii kacaanka ka hor jirey, oo ka haray raadadkoodii foosha xumaa, waxaana cad iney qaarkood sii baaba'yaan ooy dhammaanayaan, weliba marka guddiyada xisbiga laga dhiso meelaha shaqada, kuwaas oo si bisil u fulinaya go'aanada iyo maamulka loogu daneynayo maslaxadda dadka intiisa badan.

Qof kasta, oo maamulka ku jiraa waa inuu kor-dhiyaa aqoontiisa xagga mabaadii'da hantiwadaagga, garaadkiisa siyaasigaa, oo uu isla markaasba hormariyaa qoraallada xisbiga. Maxaa wacay haddii aan ku kaaftoonno aqoonta kooban iyo waaya-aragnimada shaqada aan ku dhex jurney, waxay noola dageysaa hoos, waxayna noo keeneysaa dibudhaca xagga fikirka iyo ilbaxnimada.

Waxaa kaloo adkaanaysaa sidii loo fulin lahaa waxyaabaha ay tabanayaan dadweynuhu. Waxbarashada iyo oqoon korsigu marna ceeb ma noqdaan, waxaana waajib ku ah inuu had iyo jeer waxbarasho iyo baaris ku jiro.»

Sidaas darteed waxaan akhristayaasha guud ahaan, gaar ahaanna shaqaalaha, hawlawaadeennada iyo hog-

gaamiyeyaa shaqada guud ku/a talinayaa barashada buuggii Lenin oo dersaya tiirarka aragtiyeed ee maamulka bulshada hatiwadaaga ah.

Buuggaasi wuxuu caddeynayaa mabaadi'da cilmiga ah ee maamulka. Waxaa ugu weyn aragtida guud ahaaneed ee maamulidda hawlaha ijtimaaciga in mabadi'da hoggaaminta mujtamaca ay cilmi ku qotonto, waxayna ku xiran tahay, sida ay u shaqeeyaan hay'adaha iyo ururada ay taabanayso horumarinta hawlaha ijtimaacigaa, waxay ku urursantahay ama ku fadhidaa mabaadida hoggaaminta cilmiga ah ee nidaamka maamulka, arrinmaha soo socdo:

1. Mabaadi'da mawduuciga
2. Qorsheyn
3. Dhaliil iyo is-dhaliil
4. Wax la taaban karo
5. Dimoqraadiyadda guddoonka dhexe.

1. MABAADI'DA MAWDUUCIGAA.

In la oqoonsado lagana faa'iideysto xeerarka mawduuciga ah si loo xoojiyo loona horumariyo hantiwadaagga cilmiga ahna loogu hoggaamiyo hawlaha ijtimaaciga. Aqoonsigaa waxaa ka soo baxaya mideynta nidaamka maamulka iyo xeerarka mawduuciga ah ee lagu beddelayo nolosha bulshada lagana wanaajinayo, waxay kaloo keeneysoo garashada mawduuciga ah ee dhalan rogidda bulshadii hore iyo in loo habeeyo maamul cusub ee hawlaha bulshada.

In la fuliyo mabada'a mawduuciga ee hoggaaminta cilmiga ku dhisan iyo maamulka cilmiga ku qotoma wuxuu saameynayaa arimahan:

- b) Garashada xeerarka guud iyo kuwa gaarka ah ee abuurka, falka iyo horumarka taknika da iyo hantiwadaagga.
- t) Ilaalinta Saameynteeda dhinacyada dhaqaalaha, bulshada, siyaasadda iyo niyadda.
- j) Si caqli ah uga faa'iideysiga saameynta qawaaniinta mawduuciga, dabecadda iyo xiriirrada bulshada.

Waxaa kaaro loo baahanyahay, xusidda u qalanta xiriirka ka dhexeeya nidaamka hoggaaminta maamulka iyo ujeeddadiisa oo ka muuqanaya isbedelka bulshadu mareysa heerarka kala duwan.

Dhinaca kale, nidaamka hoggaaminta oo ka koo-

ban shaqooyinka hayaa'dka maamulka ayadoo taabanaya nidaamka la hagayo ee isugeynta hawlaha bulshada ee dhismaha ijtimaacigaa iyo dhaqaale ee xiriirrada dhaqaale iyo bulsho. Waxayna u daneynaysaa xeerarka mawduuciga ee lagu beddelayo nolosha ijtimaacigaa.

Dhabta maamulku waxay ku xirantahay mabda'a mawduuciga markaa waxaa weeye, in nidaam loo dejiyo lagu kordhinayo shaqooyinkooda iyo in la dhawro masaalixdooda. Leenin wuxuu fiiro siiyey mabda'aas saameynaya dadka iyo nidaamkooda shaqada iyo dhawrida masaalixdooda iyo kobcintiisa wuxuna yiri «Lays kuma haleyn karo isla markiiba xamaasadda, waxaase loo baahanyahay xamaasadda kacaanku dhaliyey, in la dhaqaaqiyo masalaxadda shakhsigaa iyo faa'iidada shakhsigaa asagoo la cuskanayo dhaqaalaha dalka. Waa inaad dhistaan sida loogu gudbaayo hantiwadaagga».

Mawduuciyada hoggaaminta mujtamaca waxay u baahantahay baaritaan cilmi ah ee xaddida ulajeeddoooyinka iyo siyaabaha lagu gaarayo si loo fuliyo barnaamijyada la dajiyeey, loo baahan yahay oo ka imaaneyso hawsha la hagayo iyo sida ay gacan uga geysanayso nidaamka hoggaaminta.

Haddii ay yaryihiin ama aysan sax ahayn mac-luumaadka laga haysto marka lagu dhaqaaqayo fulinta hawsha bulshada, waxay keeneysoo in lagu dhaco khaladaad badan ee maamulka dhexdiisa ka soo baxa.

2. MABD'A QORSHAHA

Mab'a qorshaha ee hoggaamintu, wuxuu naga raba inaan garaad u yeelanno habeynta iyo iskudubarididda ka dhexeysa nidaaminta nolosha bulshada iyo fulinta qorsha mideysan ee dawladda, waxay lagama maarmaan u tahay qorshaha mideysan ee dhaqaalaha waddanka, si laysugu wado beddelaadada nolosha bulshada dhinac kasta iyo awoodda dhaqaaleed ee dalka, si loo horumariyo dhinacyo badan ee nolosha ee xoo-gagga tacabka maadiga iyo kan nafsadeed ee dadweynaha.

3. DHALIILKA IYO IS-DHALIILKA:

Dhaliilka iyo isdhaliilku, waa jidka kaliya oo abuuri kara shaqaale maamulka u fuliya si firfircooni iyo isxilqaan ku jiro oo lagula xisaabtami karo Biroq-raadiyadda iyo isla weynaanta ku dhalan karta qofka shaqeynaya, iyo in wixii liid ah oo dhan laga gudbo

iyadoo lala kaashanayo mabd'a isdhaliilka.

Horumarinta dhaliilka iyo is-dhaliiku, fulintooda iyo ilaalintoodu waa lagama maarmaan dhab ah, si ay u guuleysato fulinta siyaasadda saxa ah iyo in la caddeyo waaya-aragnimada, maxaa yeelay haddii aan la helin duruufka iyo sharuudaha ay u baahantahay in la sameeyo hay'ad guud, oo ogaata inay jirto isdhaliil, waxaa adkaaneysa ku guulaysiga tijaabada.

4. MABADA'A GARWAAQSIGA:

Waa in la garwaaqsanaadaa waxa la gaaray iyo wax dhantaamay, si loo maamulo hawlaha bulshadeed. Waana in xisaabta lagu daraa guulihii la gaaray kuwa iska soo horjeeda iyo waxyaabaha la taaban karo ee isdiidmada nolosha waqicigaa iyo sidii loo heli yinkaa.

Mabda'a garwaaqsiga wuxuu ka soo farcamay Mabda'a mawduuciga, waana in maanka lagu hayaa xiriirrada ka/a duwan iyo isbeddelkooda, ayadoo la tixgeliyo, isirrada waqtiga iyo rugta iyo kuwa kale.

Waxaa kaloo loo baahan yahay in la soo saaro waxa dhabta ah oo ka danbeeya, isdabajoogga sida ay wax u dhacayaan ayadoo aan laga tageyn ulajeeddada horumarka ee muhiimka ah iyo xaddidaada amuurta iyo sidii loo fulin lahaa in jidkeedii la sameeyo,

5. MABDA'A DIMUQRAADIYADDA GUDDOON-DHEXE:

Mabda'a dimoqraadiyada Guddoonka dhexe waa mid ka mid ah mabaadiida asaasiga ah ee dhismaha

nidaamka maamulka cusub iyo haqeynta hay'aadkiisa.

Mabda'aasi wuxuu isku darsaday kulminta diyaar-
lektikada ee labo isir oo asaasi ah, labadaas oo ah dimoqraadiyadda hantiwadaagga iyo ururinta dhexe dimoqraadiyadda hantiwadaagga.

Kacaanka hantiwadaaggu wuxuu ku dadaalayaa sidii loo tirtirilahaa biroqraadiyada iyo wixii ka soo horjeeda inay dimoqraadiyadu hirgasho, sidii bulshado hantiwadaaga ah loo maamuli lahaa. Waxaa taas ka dhashay duruuf iyo shuruudo mawduuci ah iyo qaar qofka ku xiran sidii loo horumarin lahaa dimoqraadiyada guddoonka dhexe sidii loo xiriirin lahaa dimoqraadiyada dhunac kastaba maamulka. Waa in mabda'aas lagu dhacmaas asagoo misna la dhawrayo waxyaabaha u goonida hayaadka uu ka koobanyahay maamulku.

Dimoqraadiyadda maamulka hawlaha bulshadeed, waxay ka jawaabeysaa ka qeybgalinta dadweynaha ballaaran, dhinac kasta dhaqaalaha, bulshada iyo siyaasadda, inay gaaraan danahooda iyo inay dhisaan hantiwadaagga.

Waa in mabda'a dimoqraadiyada ee xagga maamulka, laysu geeyo shaqooyinka la gaarey, oo suurtagalineysa horumarinta ulajeedooyinka iyo himilooyinka loo jeedo, taas oo ujeedda inay xoojiso isutaggaas.

Horumarinta dimoqraadiyada oo ah inay inta badan dadweynaha ka qeyb galaan maamulka, wuxuu isla markii ballaarinayaa saldhigga bulshadeed ee dimoqraadiyada guddoonka dhexe, taas oo daryeeleysa qaab maamul oo madaamsan.

ERAYBIXIN IYO ABWAAN

QAABKA TACABKA

Aragtida hantiwadaageed ee diyaaleetikada taariikhiga ah iyo tan maadiga ahiba, qaababka tacabku waxay cayaaraan dawrka ka tisqaadka is—beddelka horumareed ee bulshada.

Qaabka tacabku waa jidka taariikheed ee shardiyeysan halgankaasoo ay bulshadu hesho lama huraannada nolosha, t.s., Cunto, hahoy, saabaanka iyo qalabka shaqada sida makiinadaha, shey—kabaallada iwm. **Lama huraannada nolosha waa dhammaan waxyaalaha uusan qofku la'aantood noolaan karayn.**

Qaabka tacabku waa soohdimeynta gebi ahaan ku beegan habka bulsheed ee saban taariikheed.

Waxay taariikhda uumiyuhu xusuusan tahay shan qaab tacabeed: bilaw, is—addoonsi, dhulgoosi, hantigoosi iyo hantiwadaag.

Shanta qaab tacabeed waa marxalado isxiga ee duugbaxa bulshada uumiyaha, mid kastana uu kii ka horreeyey ka Tayo sarreeyo, T.S., duugbaxaasi wuxuu ku yimaaddaa ka ackaanshaha dadka ee dabecaada iyo kerriimada Farsamadiisa.

Qaabka tacabku wuxuu leeyahay laba dhinac oo si diyaaleetika ah isugu xiran: Xoogagga tacabka iyo xiriiryada tacabka.

Xoogagga tacabku waa dhinaca ugu firfircoon wuxuuna xambaarsan yahay: aqoonta dadka, saabaanka Shaqada, dhulka, khayraadka macaadinta, iwm. Xiriiryada tacabku waa xiriiryada ka dhexeeya dadka ee tacabka bulshada, waxaana xaddida qaabka lahaanshaha ee qalabka tacabka iyo qaybsashada tacabyada bulshada.

Duugbaxa tacabka bulshadu wuxuu intiisa badanba ku billaabmaa is beddelka Xoogagga tacabka, kaasoo mararka qaarkood la socda is—beddel ku dhaca xiriiryada tacabka. Si kastaba ha ahaatee, xiriiryada tacabku

waxay marar ciyaaraan dawrika ugu firfircoon ee hawlgelinta Xooagga tacabka. Inkastoo ay isku—guntanka ka dhexeeya xiriiryada tacabka iyo xoogagga tacabku ay caadi ahaan yihiin qaar is oggol teer iyo intii ay is—diidmo ka soo derriso. taas awgeed, is—diidmadu waxay ka soo **Shaacbaxdaa ilashada horusocodeed** ee xoogagga tacabka iyo ciibusocodnimada xiriirka tacabka. Is—diidmadan waxaa muujiya iska—hor—imaadka danaha dabaqadeed. Bulshooyinka dhexloodu, is—diidmadiisa waa mid caal weyto oo aan gebi ahaan xallismi kareyn. Si kastaba, bulshada hantiwadaagga dhexdeeda, halkaasoo uu jiro chaqaale cilmi ahaan qorshaysan isla markaana lagu xisaabtamo qeynuunnada mawduuciga ah ee duugbaxa bulsheed, is—diidmo ka dhex taagan xoogagga tacabka iyo xiriiryada tacabku waa mid gebi ahaanba maareysan.

Markii si la taaban karo duruufka Soomaaliyeed loogu dabbago mawduuca qaabka tacabka, waxaa daw ah in la yiraahdo, in wixii ka horeeyey kacaankii 21kii Oktoobar, qayb ballaaran ee dhaqaalaheenna ahaa mid aad u danbeeya, T.S. heer bilaw ah qaybo reer guuraa iyo qodoto **quudeed**). **Waxaa kaloo jirey qayb yar** ee ku hanuunsan tacbid hantigoosi iyo bucsureed ee gumeysiga cusub. Saas awgeed, waxaa jirey gol haawaneysa ee u dhexeysa xoogagga tacabka ee ab—ogaaga waddaniga ah (Indigenous) iyo xiriiryada tacabka ee iyaga ku beegan, T. S., teknoolojiyadda dibedec' oo horumarsan ee qaybta casriga ah.

Dawladda Kacaanka hantiwadaagga ahi marnaba dadaal lamaysan harin si ay u Kacaameysa qaabka tacabka Soomaaliyeed iyo xiriiryada nololeed. Casriyeynta xoogagga tacabka ee loo maray maalgelinta china-ca teknoolojiyada, dejinta dadka reer guuraaga ah, ballaarinta qaybta dhaqaale dawlaadeed, dhismaha iskaashatooyinka, arrimahaasoo idili waxay gacan ka geysteen booddada horumarka tayaysan. Ayadoo la xiriirta xiriiryada tacabka, kor—u—qaadidda garaadka bulsho—siyaasadeed ee dadweynaha Soomaaliyeed, chidibba—u—aasidda xiriiryada hantiwadaageed ee ku timid hanuuninta aydiyooloojiga ah, waxaa tallaabo **qumman laga qaaday kicinta iyo abaabulka cadka**. Kor—u—kicidda **fursadaha Tacliimeed waxay ayana mar aan fogeyn na awoodsiineysaa** helitaanka qof hantiwadaag ah oo ku habaysan garaad aqooneed, kaasoo dhalanrogi doona **qaabkiisa tacabeed**, xagga tacabka iyo xiriiryadiisa intaba .

HIDDAHA IYO DHAQANKA

FESTAC '77

NEGRITUYUD

MISE HANTIWADAAG

Bandhiggii labaad ee Adduunka ee Fanka iyo dhaqanka dadka Madaw iyo Afrikaanka (FESTAC) ayaa lagu qabanayaa dalka Nayjeeriya (Nigeria) bisha Jannaayo 15keeda ilaa Febraayo 12keeda 1977.

Kii koowaac' loo yaqaanay Bandhigga Fanka madowga aduunka, waxaa lagu qabtay Dakaar dalka Senegaal, 1966, gabagabadiisiina Nayjeeriya ayaa loo gartay inay martiqaaddo ka xiga 1970. Waxaase xannibay in bandhigga waqtigaa la qabto dagaalkii sokeeye ee ka socday Nayjeeriya. Mar kale ayaa loo qabtay inuu bandhiggu dhaco 1975, waxaase haddana dib u riday isbeddelladii siyaasadeed ee ka dhacaayey dalkaas July 1975.

Guudmarkan yar ee arrimaha ku xayndaaban bandhiggaa labaad ee fanka iyo dhaqanka madowga iyo Afrikaanka, inooguma filla fahmaad qota dheer oo dhinac kasta ah. si aynu taas u helno waxa lagama maarmaan ah inaan qaadaadhigno taariikhda dhaqdhaqaaqa dhaqanka madowga.

HALGAN LIDDI KU AH GUMEYSIGA IYO DAREENKA DHAQAMEED

Xididcada dareenka dhaqameed ee madowga adduunka iyo dhaq-

dhaqaaqeeda Siyaasadeedba Isbahaysiga Afrika waxay salka ku hayaan ka gilgilashooyinkii ugu horreeyey ee isticmaarka, addoonsigii iyo kala firchintii ay ku hayeen hantigoosiga Yurub dadka Afrika, iyo kala qaybqaybsigii Qaaradda Afrika iyadoo lagu abuurayo xukuumado gumeysi. Intii Gumeysigaasu socday waxaa abuurmay koox yar oo indheergarato ah.

Kooxdaasu waxay is arkeen iyadoo midab gumeysigu ku adeegaynayo si uu u chiiigmiirto shaqaalaha iyo beeraleyda dadka madow. waxay is arkeen ayagoo ka faquu-

qan dadkoodii markii ay qaateen Tacliinta iyo caadooyinka reer Galbeedka. Qayb markaa ka mid ah kooxdan yar ee wax bartay, waxaa ku dhacay dareen ah iskhi-laaf iyo warwar dhaqameed.

Taariikh ahaan inay dhacaan Shirweyneyaal badan oo ah Isbahaysiga Afrika iyo dhaqanka madowga waxa loo raadraaci karaa Jiritaanka kooxdan yar ee indheergaratada ah oo ka abuurantay Afrika. gaar ahaan adraydii Afrika ee joogtay Yurub, bulshooyinkii Madowga ee Kariibiyanka iyo Qaaradda Ameerika.

Haddaba isu imaatinka shirweyneyaasha waxay astaan u tahay qalalaasaha dhaqanka iyo Siyaasadda ee jirtay. Himiladan isbahaysiga Afrika waxay qabtaa in dadka Afrika iyo intii afrika ka soo farcantay meel kastaba ha joogeene ay wada leeyihiin — haba maldahnaadee — dhaqan ka dhexeeya iyo bulsho Siyaasadeed. taas oo ay xalaaley-nayso iyogoo meel ka wada yimid, iyo iyagoo wada qaba ca'aadin midab, dhaqan iyo dhaqaaleba.

Isbahaysiga Afrika waxay qabtaa isku daran dalalka Afrika oo dhan waxayna xoogga saartaa xoreynta dadka afrika oo chan. Shir isbahaysiga Afrika ah ayaa lagu qabtay London 1900 iyadoo uu qabanqaabiyey indheergarad u dha-

shay Hindida Galbeed' W.E. Dubois oo ah nin caan ah oo Maraykanka Madow ah, wuxuu qabanqaabiyey Shirweyneyaal badan oo ka dambeeyey: kii ugu horreeyey waxaa lagu qabtay Baaris (1919), waxaa xigay London iyo Burussels (1921) London iyo lisbon (1923), Niyuu yoork (1927, kii shanaadna wuxuu ka dhacay Maanjiister (1945). kii Lixaad chowaan buu dhacay, iyadoo markii ugu horreysey lagu qabtay Ciidda Afrika, Dar—es-salaam (1975).

Waxa isna aynu magacaabaynaa dhaqdhaqaaqii Gaarfey oo si xa maasad leh u socday muddadii ka dambeeysey dagaalkii dunida ee koowaad. Dhaqdhaqaaqan waxay xaruntiisu ahayd' Haarlen oo ku taal Nowyork, isla markiina bulshooyinka madow ee duniida kalena xarumo ayuu ku lahaa. Dhaqdhaqaaqan uu waday Marcus Garvey oo u dhashay Jamaika, wuxuu saameyayey Siyaasadda, dhaqaalaha iyo dhaqankaba. Ururkan oo magaciisu ahaa «Ururka Guud ee kor u qaadka Madowga» wuxuu sameeyey kulan aad u weyn 1920.

Kulankan waxa ka qayb galay in ka badan laba kun oo Wafdi oo ka kala yimid shan iyo labaat waddan iyo Afar Qaaradood, kuwaas oo masilaaya dadweynaha shaqaalaha ee madow. Kulanka oo furmay 1dii Agoosto waxa ku jirey bandhigyo badan sida ciyaaro oo lagu sameynayey Harlem. Si qeexan haddaan u eegno waxay ahayd Shirweyne dacka madow iyo bandhig dhaqan.

Haddaynu sii dabagalno taariikhda garashada madowga ee kacaysey, waxaynu xusuusan karnaa «Harlem Renaissance» — soo noola-

adka Haarlen oo ahaa qoreyaal iyo Fannaaniin isu yimid «Haiti Renaissance» iyo kulama kale oo siyaasad iyo dhaqanba ah oo ka dhacaayey Brasil, Kuba, iyo dalalka kale ee Gobolka Galbeed ee adduunka

Dareenka ka gilgilashada midab gumeysiga oo intaa sii kordhaayey wuxuu keenay kana abuuray indheergaratadii madowga dhexdoda xaalada dhaqan oo badan oo ta ugu caansani ay tahay dhaqdhaqaaqa Negritiyuudhka taas oo ay wadeen indheergarato isugu jirta Afrikaan iyo Hindida Galbeed oo ku noolaa Baariis 1930yadii.

Wejigeedii ugu horreeyey ee dhaqdhaqaaq suugaameec' ahaa, Negritiyudka waxay siinaysey indheergaradka faquuqmay suubaa lin maskaxeed. Iyadoo niyadda u dejinaysa ayaanay haddana waxba ugu tarahayn inay kala furto fuuqaa ku kala dhacay isaga iyo dackiisii oo uu abuuray gumeysigu. Way jiraan shakhsiyad ka koray inay qoraan heeso iyo gabayo odhanaya «Madowgu — waa qurxoonyahay» oo si run ah u dhexgalay dagaalka lagu riday isticmaarka aabaha midab gumeysiga. Kuwa kale negritiyuudh waxay u noqotay weji c'abool ay ku qariyaan gacanta ay siinayaan gumeysiga — midab gumeysiga ku hoos jira gumeysi cusub ee lagu dhiigmirto daaka Afrika.

SHIRWEYNIHII QORAYAASHA IYO FANNAANIINTA MADOW

Shirweynihii ugu horreeyey ee qorayaasha iyo fannaaniinta madow waxaa lagu qabtay Baaris Sebtember, 1956 kii labaadna Rooma, Maarso 1959. Labada Shirba waxa qabanqaabiyey «Joornaalka dhaqanka dunida Madowga kaasoo

uu ka asaasay Mr. Alioun Diob magaalada Baaris 1947, si uu u ilaaliyo una daafaco sharafta dhaqanka madow ugana ilaaliyo inuu khaldamo (1)* kan iyo isu imaadyo kale oo badan ayey ka muuqatay fikrado iyo dariiqyo kala duwan oo ka dhexdhashay indheergaratadii madowga sida: dar gumeysiga cusub u xaglinayo, jaha-wareer iyo cayraan jileec. Qolada gumeysiga — cusub u xaglisa oo Negritiyuudka ahi waxay u u arkaan dhaqanka si ka baxsan nolosha runta ah oo sabjaktif ah. Taas waxay u jiidday inay iska indha tiraan salka maadiga ah ee uu leeyahay dhqanku, iyo baahida loo qabo in dhaqaalaha afrika laga xoreeyo dhaca gumeysiga si markaa loo helo xorriyad dhaqan. waxay ku baaqeen iswaafajin dhaqanka Yurub iyo kan Afrika taas oo ah xalaalayn maldahan ee Gumeysiga cusub.

Dr. Frans Fanon ayaa ka mid ahaa dadka horusocodka ahaa ee Kongareesyadaan ka qayb galay. isagoo ka dhashay qoys ah dadkii cabiidsiga loogu qaaday Jasiiradda Martinique oo ah Hindida Galbeed ayuu kaalin weyn wuxuu ka galay Kacaankii Aljeeriya oo uu ka ahaa dagaalyahan iyo qoraaba. Isagoo la hadlaaya Kongareeska Baaris wuxuu ka dhigay «aragtida guud ee midab gumeysigu ma aha kama dambeystiisa. Midab gumeysigu ma aha kulli ee waa ta ugu muuqa dheer leh, ta maalin walba taagan, waana ta ugu foolxun... midab gumeysiga waa qodob ka mid ah xaalad ballaaran: oo ah dad si habaysan loo cadaadiyey ... wada noolaadku wuxuu ku jiraa isfahanka iyo kala faa'iideysiga dhaqamada kala duwan taas oo imaan karta marka si dhab ah loo tirtiro gumeysiga.

Arrinta lagu falanqaynayey shirweynaha Baaris waxay ahayd «qalalaasaha dhaqanka madowga» kii labaad ee Roomana waxay ahayd «midnimda iyo xilka dhaqanka madowga Afrika Aaraa'dii iska soo horjeedday awgeed waxa ay koox «Maarkisiyiin» ahi soo saareen caddayn khaas ah, dabayaaqadii shirkii Roma.

Caddayntaasu waxay ku baaqday in lagu eego laguna xalliyo aragtida Maarkisiyadda dhibaha fanka iyo dhaqanka iyadoo la tixgelinayo xaalaadka u gaarka ah dadka madow ee Afrika iyo meelaha kaleba (3)* Waxay ku gacan sayreen Negrituyuudka oo si sabjektiv ah u xallilaysa, kalana faquuqaysa dhaqanka iyo arrimaha ku hoos laban ee Siyaasadda iyo dhaqaaleba.

BANDHIGGA DHAQANKA ISBAHAYSIGA AFRIKA EE AL-JEERIS 1969.

Mawduuca Negrituyuudka iyo noocyo kale ee jira ee ah dhaqanka madowga ee ruuxiga iyo romantistika ayaa lagaga dooday shirkan. Negrituyuudka aad baa loogu cambaareeyey shirkaas oo ahaa kii koowaad ee bandhigga dhaqanka isbahaysiga Afrika oo lagu qabtay Algeris 1969, uu qabanaqaabiyeyna Ururka Midowga Afrika O.A.U. Runta taariikhiga ah ee gumeysiga cusub, dhiigmiiradka dhaqaale, iyo dibu dhaca Afrika ayadoo lagu adeeganayo dabaqadaha madowga ee xukunka haya, ayaa u dhulxaartay in la dhaleeceeyo Negrituyuudka oo la qeeqo inay tahay qayb ka mid ah fikradaha gumeysiga cusub ku adeegto dad badan oo shirka ka hadlay waxay tilmaameen in ay Negrituyuuh meel mari weyday

markay ka soo horjeesatay in afrika ka baxdo gumeysiga cusub. Waxay ku nuuxnuuxsadeen in haddii laga hadlaayo dhaqan ay tahay iyadoo laga hadlay halganka Afrika, halgankaas oo u baahan inuu ku dagaal galo mabda'a hantiwadaagga si uu u guuleysto.

Maaxwenaha dalka Gini Axmed Sek Turi casharkii «Aragtida dhaylegtikada ah ee dhaqanka», wuxuu ku yidhi.

«Waqti yar ka hor markii uu kala burburaayey imbaayarkii gumeysiga ayaa waxa soo baxay aqoon soocan wuxuuna ka horjeeday kii hore ee gumeysiga laakiin ka horjeedkiisu sabjativ buu ahaa ... waxay qabeen dharbaaxooyin midab gumeysiga Afrika la dhacay, haddana may garan in midab gumeysiga isagoo ah hub adag oo uu isticmaalay isticmaarku ... haddana midabgumeysiga ay adeegsadaan kuwa liddi ku ah isticmaarku uu yahay middi laba af leh oo dabayaaqada u roon caawinaysana cadowga oo ah Imberiyaaliyadda.

Markaa, Negrituyuudka waa laag ku hoyanaysa mabda'a Imberiyaaliga ah guud ahaan.. heshiis baa ka dhexdhacay, waxaa kuu caddayn karta sida ay isugu, dhibaantaan brobagaandhada gumeystayaalku, jaraa'idka reeryowyada, sinimaha iwm. inay socodsiiyaan negrituyuudhka. Waa hub lagu jahawareeriyo laguna suuxiyo madowgii la soo garaacay, sidii loo garaacayeyna lumiye degganaantii maskaxda oo isu rogtay caadifi». (4)*

EEGMO KACAANNIMO OO DHAQANKA:

Shirkan iyo dar kale oo badanba waxa lagaga dooday su'aalaha ku saabsan jinsiga isqoonsiga

iyo sharafta negrituyuudhka iyo ilbaxa madowga. Shirarkaas qaar gudaha ah iyo dar caalami ahba waxay u baahan yihiin in eegmo Kacaannimo lagu eego Fikradaha burjuwaasiga ee saameysay, jiidayna Negrituyuudka, si nolosha ka go'an ayey u qaabishaa dhaqanka, iyadoo aan arkahayn sida dhaqanku uu u yahay astaamaha gaarka ah ee wax soo saarka waqtigaas. waxay xoogga saaraan fikirka iyagoo taariikhda aadamiga u arkaya si ruuxiya oo ah dhaqamo iyo ilbaxyo kala googo'an.

Eegmadaas kacaanka ahi waxay inugu toosinaysaa in aan u aragno dhaqanka soo ururka taariikheed ee farsamada, aqoonta, fikradaha iyo dareenka bani aadanka; inay tahay ugaga faa'iideysiga arrimaahas tabta wax soo saarka iyo danaha bulshada, oo ay ka mid yihiin, heerka tacliimeed iyo rukunnada kale ee bulshada oo qaabilsan nolosha, suugaanta, fanka, falsafadda Iwm.

Dhaqanku waa isugeynta qiyaamka maadiga iyo ruuxigaba ah ee aadamiga abuuray soo yaalka taariikhda. Dhaqanku wuxuu ka dhexdhashaa qofka iyo mujtamaca iyo qofka iyo mujtamaca chinaca, dabeecaddana dhinaca kale. dhaqan waxa yeesha dadkasta waxaanay ku dheehan tahay habka nolosha.

Dhaqanku wuxuu la koraa nolosha bulshadaas waanu kasoo ifbaxaa Isbeddel ka dhaca dhaqaalaha iyo habka wax soo saarka si gaar ah wuxuu uga muuqdaa, afka caadooyinka iyo dabeecadaha dadkaas, iwm.

Qaybsashadii gumeysiga waxay ahayd weecin korriinkii tooska ahaa ee xoogagga wax soo saarka.

gumeysigu isagaa ka talin jirey xidhiidhka wax soo saarka bulshada Afrika. Isla marka imberiyaaliyaddu waxay cadaadisay dhaqanka. Haddaynu sidaa u eegno isxoraynta waddaniga ahi waa isxorayn xagga dhaqanka. Hase yeeshee xornimo waddaniya oo run ah keenaysana horumar dhaqameed, wuxuun bay imaan kartaa iyadoo xoogga wax soo saarka Afrika laga xoreeyo gumeysiga hantikoobka. Sidaas waxay ku suurtoobeysaa iyadoo horta la xoojiyo dagaalka lagu xoraynayo dadka Afrika, ee lagula jiro gumeysiga, midab takoorka iyo Sahyuuniyadda waxa kaloo loo baahan yahay in la joogteeyo dagaalka lagula jiro gumeysiga cusub. In aanay macno lahayn xorriyad Siyaasadeed keliya ilaa la helo xorriyad dhaqaale waxa ina tusaysa waaya aragnimada aynu helay ilaa 1960kii. Intaas oo dhami waxay ina tusaysaa baahida loo qabo xallilaad ka caaneed oo hantiwadaagga dhibaha Afrika. Waayo aragnimada arrimaha adduunkuna waxay ina tusaysaa si dhaqdhaqaaqa Gobannimadoonku uu u gaadho xorriyad Siyaasadeed iyo dhaqanka iyo horumar dhaqaale, in aanu ka maarmayn inuu u gudbo dhismo bulsho hantiwadaagga dariiqa keliya ee ka durugsan hantigoosadka dibudhaciisa.

Haddaba FESTAC iskama in dhatiri karto waayo aragnimadaas oo ka dhalatay guuldarrooyin iyo dhiba taariikhi ah oo la soo maray.

Khibradda aynu u leenahay Soomaaliya waxay ina tusaysaa siday isugu xidhan yihiin dhaqanka iyo xaqiiqada dhaqaalaha dabeecadda ay soo raacaan heerka xoogga wax soo saarka iyo habka wax soo saarka ee bulshaduna abuurta. Xorriyaddii aynu qaadanay lixdan-

kii waxay abuurta jahawareer siyaasadeed iyo dhaqaaleba oo ah isku fillaansho la'aan xad dhaaf ah una ah astaan gumeysiga cusub. Dhaqanka Soomaaliyeed waa la cuuryaamiyey. Kacaankii 1969kii ayaa noo doortay habka hantiwadaagga isagoo hubinaya korriinka dhaqaale, isla markaana u dhul xaaray horukaca dhaqanka. Kacaanku wuxuu sharciyeeyey Qorriinkii Far-ta Soomaaliyeed 1972 isagoo isla markaa hirgelinaaya kacaan dhaqameed ay ka mid yihiin Ololihii Ciribtirka Apoondarrida, Soomaaliyeeynta maamulka, siyaasadda wax barashada iyo horukaca fanka iyo Suugaanta.

Waaya aragnimadayadu waxay na faraysaa inaan ka digtoonaano mabda' ku sheegyada dhalanteedka ah sida Negrituyudka, iyo noocada hantiwadaag ku sheegga ah, waxay ku sinnayd Jannaayo 1972 markii Macaxweynahayagu Jaalle, Maxamed Siyaad Barre uu yiri «Way caddaatay in horukaceenna Siyaasadeed, ijtimaaci, dhaqan iyo dhaqaaleba uu ku xaddidan yahay inta badan inagoo si wacan u fakamno hantiwadaagga cilmiga ah iyo ku dhaqankiisa». (5)*

Dagaalka ay kula jirto gumeysiga cusub, uguna jirto dhismo bulsho cusub oo hantiwadaag ah oo hubinaysa horukaca dhaqan awood, Soomaaliya maanta waxaa hoggaamiya xisbi nooca cusub ah, Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed, kaas oo ku habaysan kuna dhaqmaya aragtida kacaanka ee hantiwadaagga cilmiga ah.

SALDHIG KACAAMEED EE IS-ISAQOONSIGA ISBAHAYSIGA AFRIKA

Waa maxay dareenka aqoonsiga ee ka dhexeeya dadka ka qayb-

qaadanaya bandhigan FESTAC 77. sida muuqata waxay wadaagaan astaamo dabiiciya — midabka diirka, qorqorshiinayaha, timaha, intaas oo dhami laakiin waa iska kama'mana aha kama dambayn. Waxa iyana jira khibrada kale oo dhaliyey dareen caadifi ah ee isaqoonsiga afrikaanka iyo madowga meel uu joogaba. Hase yeeshee arrimahaas caadifiga ahi ma aha dar dhidibka u aasaya inuu jiro dhaqan qura oo ka wada dhexeeya qaaradda amaba madowga dhan — ilbaxa madowga — fikradan oo ah mid khayaali ah xaqiiqada taariikhdana ka fog.

Isaqoonsigu isla markii wuxuu ka soo dhexbaxaa Siyaasadda iyo dhaqaalaha ijtimaaciga ah. Dadka Afrika intiisa badan iyo inta kale ee ka soo uskunta Afrika amase ka maqaniba waxay soo mareen gumeysi waddan iyo midaba.

Isaqoonsiga Isbahaysiga Afrika oo ku liddi ah imberiyaaliyadda waxay leedahay qiimo dhaqan oo taariikheed. Waxay hirgelisaa tallaabooyin cad cad oo lagu ururi-nayo halgarka gumeysiga ka soo horjeeda. jidkaas iyo waayo aragnimadaas ayaa la rabaa in lagu hirgeliyo FESTAC 77.

BAAHIDA LOO QABO BANDHIG LIDDI KU AH GUMEYSIGA OO AH FANKA IYO DHAQANKA MADOWGA IYO AFRIKANKA.

Inkastoo isticmaal rigeystay haddana Afrika waxay ku guuleysatay inay ilaashato dhaqankeeda intii badnaa, waxaana ka markhaati kici doona FESTAC 77. Way ina farxad iyo riyaq gelin doontaa isu eekaanta muyuusika afrika, Ciyaaraha, heesaha, fanka dhaqanka, riwaayadda, suugaanta iwm. waxay abuuri doontaa qiiri isaqoonsi ilmo farxadeedna

indha badan wey ka daadan.

Arrintu si kastaba haw dhacdee waa inay dadka horusocodka reer Afrka meel mariyaan in FESTAC ay dhegaha u raariciso digniintii Amikal Kabral uu yiri « Waxaan shaki ku jirin in quudhsiga gumeysigu, si uu u hirgeliyo xukunkiisa, uu dhaawac weyn u geystay dhaqanka Afrika, haddana haddii horumar la doonayo arrimahan soo socdaaba kama waxyeela yaraanayaan: isammaan xad dhaaf ah; bogaadin wixii wanaag ah iyadoon gafafka na la cambaarayn; si indha la'aan ah iyadoo wixii dhaqanku keenaaba la qaato iyadoon loo fiirsan maxaa dibudhac keeni kara, iyadoo la isku khaldo qawaaniinta objektifka ah ee runta taariikh maa-diga ah ka dhashay iyo wax u eg inay maskaxdu abuurtay amaba ka dhashay arrima kale oo caadifi ah; qodobbo fanka oo si guraca la isugu xidho, ha xumaadeen amaba ha sameedeene, kuwaas oo midab gumeysi ku dheehan yahay iyo ugu dambayntii u boggid aan cilmi ku dhisnayn oo dhaqanka iyadoo kooban Kabraal wuxuu ku baaqayaa in dhaqanka loo eego si kacaannimo oo hantiwadaag ah.

FESTAC '77 waxa la qabana-yaa waqti taariikhi ah oo aad ugu habboon. Saddexdii sano ee ugu dambeeyey aad bay sare ugu ka-ceedeen xoogagga caalamiga ah ee is-xorayntu. Guushii weyneyd ee la-

ga helay gumeysigii Boortaqiiska waxa ka dhashay dalal kacaan ah oo ka mid yihiin:- Guinea — Bi-saaw, Musaambiik iyo Jamhuuriya-dda dadka ee Angoola oo ay hog-gaamiso MPLA. Waxa iyana xala-dda caalamiga ah si weyn wax uga taray guulihii ay dhaliyeen,

Fiyatnaam, Laos iyo Kamboodiya Dhaqdhaqaaqyadaas isxoreynta waxay xaqiijiyeen qiimaha weyn ee taariikhiga ee aragtida hantiwadaagga cilmiga ah, wax weyna way ku biiriyeen dhinac kasteba marka laga eego, siyaasad, dha-qan iyo fanba.

Waaya aragnimada kacaanka ah ee dadka Afrika waxay ka dhi-gtaa isaqoonsiga Isbahaysiga Afri-ka caalami: Waxay noqotaa xubin dhaqdhaqaaqa kacaanka adduun-ka. Taas waxay suurtoogelinaysaa in la xallilo iskhilaafyada yaryar sida kuwa Carabta iyo Madowga Afrika. Waa inuu jiraa isbahaysi ku dhisan fikrad dabaqi ah — sha-qaale iyo beeraley — ka horjeeda gumeysi, imberiyaaliyad, gumeysi-ga cusub, midabtakoor, midab gu-meysi, iyo sahyuuniyadda; waa inay wadaagaan xidhiidh ka dha-shay halgankay ugu jiraan dhismo bulsho caddaalad ku dhisan oo hantiwadaag ah. waa inay wadaa-gaan halgan lagu doonayo duni iimaanka qabta si nabadgelyo loo helo. Horusocodka Isbahaysteyaa-sha Afrikaanka ahi waa inay u da-gaallamaan sidii loo heli lahaa

dhaqan guud oo dimoqraadi ah, horusocod ah caalamina ah.

Horusocodka Madowga iyo Af-rikaba waa inay ku dadaalaan in-ay ka dhigaan FESTAC «77 mid si buuxda liddi ugu ah Imberiyaa-liyadda.

1) Cited in Colin legum pan-Africanism (NEW YORK: prac-ger publishers; 1955), P. 97

2) Frantz Fanon, «Racism and Culture» in towards the African Revolution (NEW YORK: Grove press, 1967, PP. 31 33, 44.

3) «Motion by a group of Afri-can Marxists», cited in Colin le-gum, Op Cit: p 238.

4) Ahmed Sekou Ture, «A dia-lectical approach to culture», ad-dress delivered at the pan-African Festival of culture Algeirs. 1969.

5) Cited in luigi pestalozzo the Somalian Revolution.

(Paris, societe d'editions Afrique Asia, Amerique Latino: 1974) P. 209

6) Amilcar Cabral «National Liberation and Culture» Rutunt to the Source.

(New York Monthly Review Press, (1973) P. 51.

G A B A Y

Dhaqankiyo hiddihii aan lahayn hooballada Sheegta, heybad iyo waxaa lagu yiqiin hanaa la dhawraaye.

Hadalkay yiraahdaan Bulshadu ku hindisootaaye, wixii hore hal-kay beeshu mari himiladay dooni.

Hadba talada teeda habban bay hoga—tusaayeene, hal—abuurra-day tirin jireen hoballadii dhaartay.

Halyeey Timacadde iyo Cali Xuseen waa hal nagu taalle, ma hilmaami karo ruux waddani hilib ku sheegtaaye.

Anigoon sidoodii heleyn beeni waa halise, tix yar oo waqtigan ku habbaneyd Jaalle iga hooya.

Haaweydii goortay dhaceen horarradii dhaartay, hal heyskii Ka-caankiyo niyaddii aan la hoyan weyney.

Hakad li'ida hawshii taxnayd heegankiyo yoonka, hoyan—waa Gumeystihi horiyo kiisa haatanaye.

Wax badan inay kacaanka hakiyaan oonu horay aadin, ku hawshoode tabartood intey heli karaayeene.

Waxa taas ka hiirtaanyo kulul iana hilmaameynin, hambaqaata-yaashaa jinsiga haybta nala sheegta.

Ee inan iskeen u halganniyo horukaceen diiddan, ee inu dadkeen-nu halligmiyo beenta ka helaayo.

Ee nacabka marada u hushee geliya hoygiisa, nolosho dagaal lagu hayo oo lays hor taagaayo.

Dhaqaalaha la heeraayo ee tuugo halalkaysay, hoos hoosta suu-qii dadkii lagu halleynaayo.

Ka huleelka dhooftii dalkii hooyo laga yaacay, wax—halleeye hebel baa wata loogu kala haaday.

Hal matare nikaasaa ku hilaan lagu hibeynaayo, halahaa aan shee-sheegay iyo dar kale oonan wada haynnin.

Dabkay nagu hursheen inuu wax gubi waa mid la hubaaye, Halla-daad markay kaa helaan wey ku halakeyne.

Habeen inaaney noo kaadiyeen hoorri baan garane Kacaan kuma hirgalo nabad qofkii ku hamiyaayowe hooggii qabsaday JILI ayaa weli horteen yaale.

Hayaankii labaad iyo haddaan faraski keenseynay, oo aan dagaalkii hubeed himiladiis raacnay.

Waayihii la soo helay innagoo ku hindisooneynna, innagoo halkii lagu jabayna dib u habaynayna.

Halhayskiisu waa loollan iyo hawl aan damaheyne, hakashada horseeda ee bulshada hora u qaadaaya.

*Halhayskiisu waa loollan iyo hawl an damaheyne, hakashada
mar ihi waxay ku tahay hoog an loo bogene.*

Xaq dhawr kuma hoggaanshiyo heshiis seeja hilinkiye,

*Halbawlaha dhaqaalaha inuu hubiyo weeyaane waa inuu halgaad
kaga ridaa midan u hawshoone, xoogsatadu inay nolosha hore ka
hesho weeyaane.*

*Sancadaa horumar keent'yo aqoon loo hayaan yahaye, dubbaha
iyo gacmaha oo is-helaa keena heer sare eh.*

*Yaanbadu haddii anay horumarin quudku waa halise, halyeygii
shaqada weyn hayey ee dhididku hooraayo.*

*Kolka hooska kii yuururayo iyo shaar—cadduhu hiifo ee uu nac-
figa keensado kaasina hungoobo.*

*Wax soo saarku inuu hoos u dhici hubanti weeyaane gumeysigu
halkuu rabeyna sow lama huraan maaha.*

*Tacbaa leysla hoos roorayaa la isku heeraaye Xisbigay rabaan inuu
ka haro loollan hawl badane.*

*Hadal suuban shuruuc aan hirgelin heetis iyo gaabis habkii soo-
shalkey doonayaan qaar hagooganiye.*

*Hawl jiitanta oon socon sidii horeba loo eeday, haddii ay xis-
bigu soo geshaan waa hal kuma taale.*

*Haddii anu awood huban lahayn lagana haybeysan, oo anay tas-
tuurka iyo hirgelin xeerka hagistiisa.*

*Oo anay hoggaan xira ahaan kii ku hiran waaya, hal jileec hadduu
soo galoo laga hareer qaado.*

*Wuxuu noqon sidii hore midaan hoosba loo deyine, wuxuu noqon
midaan hawl qaban hadalla hoos yaale.*

*Wuxuu noqon mid hilinkii samaa aan ku hiraneyne, wuxuu noqon
daneystuhu mid uu ku hiddiwaasaaye.*

Wuxuu noqon dadweynuhu midey hibo ka waayaane

Wuxuu noqon mid hebeda oon lahayn hiil wax kuu tara e

Wuxuu noqon mid halis weyn ku rida horukaceenniiye.

Hiyi—kicid wax aan ku hindisay iyo ma aha hayr hayre

*Dunidaa horteen soo martay oo sheegtay waa hore eh taariikhahaa
laga helaa hadalladoodiye*

*Abwaannadii Kacaanka hindisaa heeladkow dhigaye, aan ku hiran-
no waayaha run baa laga haleelacaye.*

— T I R I Y E —

Jaalle Cabdi Maxamuud Aamiin

Buugaagga iyo Qoraalka

BUUGAAGTA HANTIWADAAGGA EE AFKA SOOMAALIGA KU QORAN

— Maxamed Cismaan Fadal —

Markii Kacaanka Soomaaliyeed uu Sharciyeeyey 1972 qoraalka farteenna wuxu cuskanaayey aragida Hantiwadaagga cilmiga ah. Sidaa darteed markii fartii hirgashay buugaag maadda walba ahina soo baxeen ayaa iyana buugaag Hantiwadaagga Cilmiga ah la qoray. Xafiiskii hore ee Golihii Sare ee Kacaanka ugu qaybsanaa siyaasadda wuxuu soo saaray qoraallo badan oo ku qoran afka Soomaaliga. Qoraalladanu waxay rukun u noqdeen inay abuurtay eraybixinta Hantiwadaagga cilmiga ah, oo afka Soomaaliyeed. In la abuuray buugaag ku habboon barashada mabda'a ee dalkeenna waxay hoos timid Guddidii bulshada iyo Siyaasadda. Haddaba buugaagta soo baxday waa kuwan:

- 1) Hantiwadaagga cilmiga ah (Heerarka koowaad).
- 2) Tubta toosan ee Hantiwadaagga cilmiga ah.
- 3) Barashada Bilawga Hantiwadaagga cilmiga ah.
- 4) Tilmaan qorshaha Barashada Mabda'a hantiwadaagga cilmiga ah.

Kulligood buugaagtan waxa lagu daabacay Madbacadda Qaranka ee Muqdisho, 1976,

Buugga ugu horreeya Hantiwadaagga cilmiga ah (Heerka koowaad) waxa qoray Jaalle canshuur. Sida kuwa kale oo dhan buuggan

waxa dhalliishay guddi oo markaa u oggolaatay in la daabaco. Buuggan waxa loogu talagalay inuu u noqdo hordhac guud ee qodobbada saldhigga u ah Hantiwadaagga cilmiga ah si loogu barto duruusta siyaasiga ee ka socota dalka. Aragtida guud ee hantiwadaagga waxa la innagu taabsiiyey tilmaamo uu qoruhu ka soo qaatay taariikhda Afrika, gaar ahaan ta Soomaaliyeed, oo uu ku taageerayo tilmaamaha Jaalle Siyaad.

Buugga wuxu dhalliilayaa aragtiyo badan oo culimmada burjuwaasiga ah, danaystayaasha midigta, iyo Dhogmada, qaseyaasha iyo toostocsiyayaalka Iwm. Wuxu kaloo farta ku jiiqaa kuwa beenta ka sheega hantiwadaagga iyagoo isticmaalaya magacyo maran sida: «Hantiwadaagga Afrika». kuwaa oo kulligood ah xeeladaha gumeysiga cusub.

Buugga qaybtiisa ugu horreesaa waxay ka hadlaysaa taariikhda Hantiwadaagga, laga bilaabo hantiwadaaggii Dhalanteedka ahaa ilaa ka cilmiga ah. Saddexda qaybood oo Markisimkuna waa ku qeexan yihiin: Falsafadda, Hantiwadaagga cilmiga ah iyo dhaqalaha siyaasiga. Dawrka Liinnee kobcinta Hantiwadaagga cilmiga ahna qaybtan ayaa lagaga hadlay.

Wuxuu qaybta hore ku soo gabagabeeyey madax ah taariikh-

da Afrika, gumeysiga hortii ilaa dhaqdhaqaaqa Gobannimadoonka.

Qaybta labaad ee buugga waxay ka hadleysaa aragtida Kacaanka hantiwadaagga ah. Mid kasta madax u gaar ah ayuu kaga hadlay saddexda nooc ee dhaqdhaqaaqa Kacaanka adduunka: Dhaqdhaqaaqa xornimo doonka waddaniga ah, dhaqdhaqaaqa shaqaalaha Adduunka gaar ahaan kuwa dalalka hantiwadaagga), iyo beesha Hantiwadaagga ah oo ah kan ugu xoog roon gadhwaadeenkana u ah.

Qaybta saddexaad waxay ku saabsan tahay dhismaha beesha Hantiwadaagga ah. Si gaar ah wuxuu ugu nuuxnuuxsaday waqtiga kala guurka iyadoo laga gudbayo Hantigoosad loona gudbayo hantiwadaag. Madaxyo kala gaar ah ayaa ka hadlaya arrimaha ay ka mid yihiin abuurka dhaqaalaha hantiwadaagga ah, isku soo dhoweynta nolosha miyiga iyo magaalada, iyo baahida loo qabo qorshe iyo hoggaamin iyo maamulka bulshada oo cilmiga ah.

Waxaa buugga leeyahay raad-xaafac waxtar ah oo ah buugtii uu isticmaalay qoruhu markuu hawshan diyaarinayey, sida: Hantiwadaagga cilmiga ah oo uu qoray B. N. Fedoseyav; Legadanka dhaqadaha Afrika oo uu qoray Kwame Nkruma, iyo siday Yurub Dib ugu ridday Afrika uuna qoray Walter Rodney.

Waa lagama maarmaan in la siduu isugu beddelay Hantiwadaagga cilmiga ah. Waxa kaloo qaybtanu ka hadashay qawaaniinta guud ee dhismaha hantiwadaagga iyadoo ay ku jirto shaqaalaha iyo kaalintooda horseedka ah iyo xisbiga kacaanka ah ee ku dhaqmayaa aragtidiisa Maarkisam—Leninisam.

Laakiin Soomaaliyeynta uu qoruhu isticmaalay ee magacyada ajnebiga waa laga doodi karaa: Haddii aynu tusaale yar qaadan-no, Charter Furier oo ahaa Faransiis kana mid ahaa abwaannadii Hantiwadaagga dhalanteedka ah buugga wuxuu ugu soo baxay «Shaarls Furye», oo jaha habaabin karta akhristayaal badan. Malaha waxaa la qaatay in laba-diiba afka soomaaliga iyo kii hore uu ugu qornaaba la isku hor-dhigo. Si weyn baynu u sugeyna buuggan ah 235 bog heerarkiisa kale isagoo kanu ahaa kii koowaad.

Buugga labaad oo magaciisu yahay Barashada Bilawga Hantiwadaagga Cilmiga ah, wuxuu ka kooban yahay 82 bog.

Waxa sameeyey dad wada jira oo uu ka mid yahay Rashiid Cabdullaahi. Waa buug yar si aad ah u macanse loo qoray kana kooban afar qaybood. Ta hore waxay ka hadleysaa hababkii kala duwanaa ee wax soo saarka iyo dhuuxa isku dulnoolaadka Hantigoosiga. Wuxuu falkan qeeyaa arrinta tacabka dheeraadka ah ee nidaamka hantigoosiga ilaa heerkiisa imberiyaaliga ah. Qaybta labaad si kooban waxay uga hadashaa Hantiwadaaggii dhalanteedka ahaa iyo

Qaybta saddexaad ee buugga waxay ku saabsan tahay amuurihii dhaliyey iyo kaddib Kacaankii Oktoobar 21, 1969, ee Soomaaliya. Waxay soo qaadaa qaybta tallaaboyinkii qarameynta, isbeddelkii tacabka beeraha, ololeyaashii isdabajoogga ahaa sida: kii ciribtirka aqoondarrida, kor u kicin-ta dhaqaalaha qaybta dawladda iyo iskaashatooyinka, kii Kalluunka iya khayraadka Badda, kor u qaadidda garaadka siyaasiga ah iyo ka qaybgalka shaqaalaha macmulka. Qaybta afraad waxay ku saabsan tahay xaaladda adduunka ee maanta iyadoo sawiraysa ka caannimada iyo ka horjeedka gumeysiga ee J.D.S. waxa kale oo lagaga hadlay qaybtan kaalinta horusocodka ah ee Soomaaliya kaga jiro Afrika iyo dunida carabta iyo isbahaysiga ay la leedahay dawladaha Hantiwadaagga ah gaar ahaan Midowga Soofiyeeti.

Tubta toosan ee hantiwadaagga Cilmiga ah.

Buugganu waa Khudbadihii Jaalle, Maxamed siyaad Barre ee 1971-75 uu ururiyey Cartan iskuna dubbariday Jaalle Axmed Xaange. Wuxuu ka kooban yahay 342 bog oo sidan u qaybsan: Qaybta hore waxay si gaaban u dul maraysaa taariikhda Soomaaliyeed gaar ahaan intii gumeysiga ka horreysay, baqayacmushtarkii iyo magaalooyinkii Xeebta ku oolli jiray. Qaybta

saddexaad oo ka kooban 300 oo bog waxay ka hadleysaa Khudbadihii Jaalle Siyaad iyadoo ina tusaysa taariikhda iyo marba heerka uu maraayo kacaanka Soomaaliyeed (1971—1975) — ku dhawaaqiddii Hantiwadaagga cilmiga ah, iyo ololeyaashii faraha badnaa. Khudbadaha badankoodu waxay qee-xayaan siyaasaddeenna gudaha iyo tan Dibeddaba.

Shaqada Afraad ee halkan aynu ku soo qaadanay, Tilmaan Qorsha ha Barashada Mabda' a Hantiwadaagga cilmiga ah, waa buug yar oo waxtar ah oo loogu talagalay habaynta barashada hantiwadaagga Cilmiga Jamhuuriyadda Demoqraadiga Soomaaliya gudaheeda. Waxay ka jawaabaysaa baahida loo qabo arrintan si looga nabadgalo si jaantaarogan ah in la isaga wado dabadeedna ay ka faa'iideystaan dibusocodka iyo danaystayaasha. Buuyaradanu waxay saamaysaa laga bilaabo arrimaha ku saabsan aragtida guud ee Hantiwadaagga cilmiga ah ilaa iyo qorshihii maalin kasta iyo saacad kasta duruustii la qaadan lahaa.

Buugaagtanu waxay anfacaysaa unugyada xisbiga, ururrada ijtimaaciga ah, hay'adaha tacliinta, Wargeysyada, idaacadaha iwm. Abuuritaanka X.H.K.S. aad buu u dhiirrigelinayaa buugaagta noocan ahi inay ku soo baxdo Afka Soomaaliyeed.

MINISTRY OF INTERIOR & NAT. GUIDANCE
SOMALI DEMOCRATIC REPUBLIC
MOGADISHU

